MIRCEA DANELIUC

PUNCT RO
PROZĂ

Pisica ruptă

ADENIUM

Mircea Daneliuc

Pisica ruptă

Ediţia a II-a, revăzută şi întregită

ADENIUM
2013

© 2013 by Editura ADENIUM

ISBN ePub: 978-606-93448-8-0
ISBN PDF: 978-606-93448-9-7
ISBN Print: 978-606-93448-6-6

www.adenium.ro

Redactor: Gabriel Cheşcu
Corector: Andra Hâncu
Copertă: George Cotoban
Tehnoredactor: Cornelia Păduraru
Editura Adenium, Aleea Copou nr. 3, 700460,
Iaşi, tel. 0232 277 998, fax 0232 277 988,
e-mail office@adenium.ro

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepseşte penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată de elefant.ro

Mircea Daneliuc (n. 1943) este un celebru regizor, scenarist, actor şi prozator român. Volume publicate: *Pisica ruptă* (roman, ediţia I, 1997), *Marilene* (roman, 1999), *Şchiopul binemirositor* (teatru, 1999), *Doi pinguri* (teatru, 2000), *Apa din cizme* (roman, 2000), *Strigoi fără ţară* (roman, 2001), *Carlo Carlini, iluzionism* (teatru, 2003), *Petru şi Pavel* (roman, 2003), *Femei în ghips* (teatru, 2005), *Ora lanti* (roman, 2007), *Cele ce plutesc* (roman, 2009), *Două spălări pe cap* (proză scurtă, 2010), *Băiatul fără sprâncene* (nuvele, 2012).

Câteva cuvinte înainte

Reeditarea acestei cărţi a fost mereu problematică. Ultima încercare nereuşită am făcut-o la Curtea Veche. Presupun că există două motive, cel puţin la fel de stupide. Mai întâi, la apariţia ei, s-au găsit câţiva lăutari literari preocupaţi doar să decodifice numele existente în text, spre a le face în felul acesta o bucurie şi altor semeni mai trişti, dar fără a-i surprinde mesajul. Mi-am dat seama că sunt martorul indecent al unei plăceri secrete, exercitată în public. În rest, aproape nimic despre blestemul şi blestemaţii culturii Pupincu, deşi prea multe cărţi de sertar sau cu aceeaşi preocupare n-au abundat, cu tot optzecismul. Iertată să-mi fie părerea, dar anii ’80 în cinema mi se par cu mult mai bine situaţi decât cei literari, nu numai valoric, dar şi ca demers. S-ar putea ca totul să nu fie decât o năstruşnicie înregistrată de un grupuleţ la Oficiul de Invenţii şi Mărci şi aşa va rămâne, nu mai e nimic de făcut: optzecismul nu-i decât de citit. Îi doresc mult noroc. Sunt foarte mulţumit că despre stil, limbaj şi celelalte nimicuri epice – ca să revin la carte – cei de la care avusesem câteva expectaţii şi-au propus a vorbi cu alte prilejuri şi au aţipit. Păstrez speranţa că mă adresez unei generaţii de comentatori mai proaspătă şi – cine ştie? – poate mai hărăzită.

Pe de altă parte, au fost vocalize – nu le numesc, ce au produs a rămas –, nevăzând în acest roman, care nu e roman, decât o „reglare de conturi”, o „răfuială”. Nu se specifică şi cu cine. Presupun că e vorba despre un lucru blamabil. Cu alte cuvinte, după ce în România se schimbă, de bine, de rău, în sfârşit, un regim, ar fi condamnabil să arăţi spre nemernicia de ieri. În

orice caz, oricât de vocali, nu cred că i-aş putea credita cu aceeaşi intoleranţă. Aşa ceva nu se face. Mai bine cu gunoiul sub preş, ar putea fi deranjant pentru licheaua de azi sau tot aia veche, recondiţionată sumar. Şi, mai ales, nu în timpul vieţii sale exemplare, ca să nu se simtă cumva… Mult după aia, dacă trebuie neapărat, căci despre morţi numai de bine.

Văd însă şi lucruri pe dos. Avantajul de-ai apuca trăitori e şansa lor ca să nege, de-a riposta, de-a se revolta. Am aşteptat să-i aud jurându-se c-au fost nevoiţi, c-au stat cu pistolul la tâmplă, că adevărul e altul şi mult mai complex. Însă nicio mişcare. Nimic. Mai mult decât a-mi numi cartea o reglare de conturi – desigur, prin intermediari – n-au făcut. Zile negre, atât. Ca să le amintesc şi pe astea, oricât de emblematice, ar fi trebuit un al doilea volum, poate şi-al treilea, dar am un sentiment de silă suspectă. Presupun că ajunge addenda şi excursul succint. Opinez, chiar dacă nu-i de dorit totdeauna: cine are de clarificat oarece s-o facă în timp ce împricinatul e în zilele lui şi când se crede el mai ferit. După aceea, degeaba.

Altfel, la fel.

Autorul, 2010

Pisica ruptă

1

— MI-E FRICĂ, ÎNŢELEGI? Am două fete. Mi-e frică de mă cac pe mine!

Papacioc se uita ca viţelul şi eu mă aflam în poarta studioului. Aia din tablă coşcovită, care merge câteodată automat. Mă simţeam ca naiba, mai bine nu deschideam vorba. Dar cui să-i spun? Nu el a ţinut aparatu-n mână, cine l-a ţinut? Putea să zică orice, nu să se uite la mine bovin şi să facă mutra aia calamitată. Mă uitam la gâtul subţire şi adus în faţă ca un cioc de ceainic şi-i vedeam zâmbetul căznit cu care încerca să se scuze.

Bine, dom' Papacioc, bine că ţi-e frică. Bine, dom' Florinel… Mie de ce nu mi-ar fi? Simţi, aşa, un fel de respect imbecil, aproape că-l compătimeşti. Se teme omul, ce vrei, cel puţin ţi-o spune pe şleau, alţii se dau la fund. Bine, domne, dacă ai două fete… Ce să faci şi tu? Îi strângi mâna, te întorci şi pleci.

— Bine că mie nu-mi e, cu tot rahatul ăsta pe cap.

Ai început să vorbeşti singur. Dai din mână şi se uită ţaţa aia la tine. Şi ăla cu bicicleta. Adică eu ce? Nu mi-e frică? Mi-e frică de… vorba aia. Nu? Ăla se teme, ăla se teme, ăsta are două fete. M-am suit într-un an pe casă să scot firele de la lumină, când eram student. Erau ale mele şi schimbam gazda. Eu le pusesem, voiam să le recuperez. Şi cuprul, ştii cum e, unde găseşti sârmă de cupru? Am pus mâna pe ele, erau izolate şi-am început să trag. N-aveam curaj să le dezleg de-acolo, de unde erau înnodate, mi-era frică, vorba lui Papacioc, voiam să le smulg, trăgeam bărbăteşte, dar nu se lăsau. Până când m-am teleportat sub un horn, lângă streaşină. Bâţâiam din mădulare şi le contemplam fleşcăit… Ce i-am cerut, în fond? Nu mai da din

mână, că vorbeşti singur şi te crede biciclistul idiot. Toată lumea vorbeşte singură, dar fiecare e dispus să se hlizească dacă vede pe unul. Ce i-ai cerut? Să iscălească şi el un protest la Europa Liberă sau la Nea Nicu, o chestie din astea. Dar are de crescut două fete, n-ai fi crezut, al dracului, şi simţi chiar un fel de înţelegere bleagă. Are şi el necazuri, ţine la familie, cel puţin recunoaşte cinstit, nu se face că plouă. Ei, futu-i mama mă-sii!

Cafeaua pe care mi-o întinde Măriuca peste masa de montaj îmi atacă întâi lingurica, undeva sub stern şi abia apoi nările. Doamne, cum e cafeaua-cafea! Moale ca întunericul şi ca toate lucrurile enigmatice de pe lumea asta. Cafeaua Măriucăi era totdeauna între fierbinte şi caldă, mătăsoasă între buze şi la pipăitul cu limba şi omuleţul. Respira amărui sau aproape… O înţelegere mutuală, care privea de fapt subminarea economiei naţionale, ne oprea de la nechezol, chiar cu sacrificiul tânjirii după fiertura amară cu arome cenzurate. Şi, de aceea, când unul dintre noi reuşea să facă rost la negru, la alb de vreun plic cu veritabilă, o sărbătoream, sorbind-o în desfrânare şi c-un incert sentiment de disidenţă.

Pentru voi, ăştia, care veniţi de după Marea Păcăleală din ’89, aş putea să spun că nechezolul era un fel de cafea. Dar nu pot. Avea o culoare suspectă, galben-maronie, şi era făcut din orz trecut prin crematoriu sau ovăz – mă rog, ceva care se dă la cai, de unde şi reputaţia. La asta se adăugau puţină ghindă prăjită, două-trei grame de scoarţă de fag, sticlă pisată şi praf de Bucureşti. Mixtura aceasta ne-a plătit datoriile externe.

Aţi văzut vreodată o clinică de Urologie? Mă refer la culoarele alea tixite de nenorociţi, ăia la care strigi din maşină: „Pe unde treci, boule, n-ai zebră?!”, amărâţii ăia cu rinichii făcuţi praf de la surogate, cu Banca Mondială şi Clauza Naţiunii Celei Mai Miluite. Cred că vă doare undeva de toată chestia asta şi, dacă mă gândesc bine, chiar acolo-i şi zona. Ce-i viu mişcă, dă din coadă şi există obiceiul tâmpit de a-l privi numai de pe carapacea unei broaşte ţestoase paralitice, aşa cum pui aparatul pe trepied. Cine dracu-i vinovat că ne-am borşit vieţile, colmatându-ne rinichii şi creierul cu nechezol şi salam cu aia, cum îi zice?… Eu sunt vinovat.

Culmea e că nici nu era ieftin şi mai făceai şi coadă ca să-l apuci. Odată am dus o pungă-n America, s-o cadorisesc la mişto. Ce să fi luat de-aici? Vreo ie, vreo brânză, ceva, în scoarţă de brad, artizanat… Abia când trebuia să pleci şi te gândeai cum dai ochii cu ăia, realizai ce interes de doi bani avea locul din care-ţi luai vânt. Am crezut că-i dau gata, am cărat o pungă de nechezol. În fond, ca tot românul care simte nevoia să se batjocorească din când în când, mi-am descoperit şi eu porniri masochiste. A făcut o impresie de neşters. Eram în jurul budei. S-au distrat copios cinci minute întregi. N-au vrut s-o guste, măgarii, au turnat-o în closet, ca să vadă cum colorează.

Cel mai tare a fost când au văzut la mine o sută de lei. Cineva a tradus-o rapid în dolari, de fapt, în cenţi, şi când au văzut ce rahat valora, au început s-o rupă fâşii, atârnându-le în bradul de plastic. Era Crăciunul şi nu erau americani; români fugiţi, plecaţi, care cum a putut. Mă uitam la ei cum se distrează trotilaţi cu Premiat, pentru că tot vin românesc cumpărau, mai ieftin, şi mă gândeam câte zile nenorocite am muncit pentru suta aia. Zâmbeam şi eu ca în faţa lui Papacioc sau naiba ştie, să le fac plăcere, să mă adaug lor, cei liberi, şi tot hazul acela, mi se părea, era ca un picior în târtiţa prezidenţială. Surâdeam şi mestecam în gură zaţul leşios al umilinţei, vinovăţia ruşinată de-a fi sărac şi de-a veni dintr-un loc bătut de Dumnezeu cu uitare şi netrebnici, unde, ca râma-n gunoi, mi-era dor să mă-ntorc.

Măriuca, draga de ea, întinde spre mine ceaşca din care beau numai eu. O văd că abureşte, o văd neagră, o simt în plex, o simt în nări, papilele mi se umflă, fiecare celulă din corpul acesta nevrednic intră-n erecţie, mâna ei tremură nesigură şi câteva picături – cafenii, evident – se scurg pe farfurioară. Are o clipă intenţia spontană de-a o retrage, dar nu apucă, pentru că răcnesc:

— Las-o! Dă-o!

O teorie a cafelei se jură că-n momentul fierberii intră în participaţie şi ceva din aura persoanei care o infuzează şi-n funcţie de asta, mă rog, fiecăruia îi iese cum îi iese… Nu ştiu, dar există şi-o reţetă mult mai simplă: pui apă şi pui cafea. Pui cafea, nu te zgârceşti! Şi apa, dacă se poate, să fie

de izvor sau ca aia din Buftea, de puţ. Filmele, ca filmele, dar o şcoală naţională a cafelei este, nu pot să mint.

Dac-o iei pe culoarul de la Montaj către Est, spre Rusia, dai la capăt de-un closet, unde, ca-n orice closet, e un robinet în suferinţă. Acestui lăcaş, căruia îi păstrez o tandră recunoştinţă pentru chiuveta lui guturănită, îi atribui, într-una dintre cele mai curate cute ale minţii mele, calitatea suverană de-a ţine în echilibru pe planiglob întregul sol al Braziliei, cu plantaţiile şi cu samba lui cu tot. Şi cu mulatrele.

Cafea bufteană fără apă de puţ şi nerăcită pe geam nu există. Dar nu vreau s-o lungesc, mi-a făcut Măriuca o cafea, am băut-o şi mi-a priit. Asta trebuia să spun de la început, dar ştii cum e, când scrii, divaghezi, n-ai ce să faci, îţi vine. E irepresibil.

Dar ce mă irită e că mi-am adus aminte de povestea aia stupidă cu Papacioc, tocmai acum, când stăm pe întuneric la masa asta în care scârţâie pelicula, bem cafea-cafea şi montăm secvenţa cazinoului din *Glissando*. Măriuca a pus bobina a opta şi acum se uită la mine şi întreabă unde să bage foarfeca. Iar Vasilica Cur-de-Fier aduce vestea şi se topeşte, dând din fundul ăla excepţional.

Avea vreo treizeci de ani, era pietroasă toată, mânca fără odihnă şi râdea în acelaşi timp cu atâta energie, încât, dacă te aflai în garaj, puteai s-o auzi în platoul patru. Asta-i o distanţă cam din Rosetti până la hotelul Modern. Cum le făcea pe toate simultan nu ştiu. Dar partea ei tare şi la propriu, şi altfel era posteriorul… O operă de artă, aş îndrăzni să spun! Pleca din şale şi o lua decis în sus, ca la negrese, curbându-se imediat ferm şi dublu sferic către undeva, unde mi-e şi frică să mă gândesc, pentru că toate lucrurile perfecte sunt rotunde, domnii mei. Îl ţinea fixat acolo, vibrat de un nerv secret, ca o cocoaşă coborâtă în Muladhara, gânditor şi mulţumit de el însuşi. Aşa se făcea că, atunci când Vasilica Cur-de-Fier venea spre tine, reuşeai să-i vezi întâi fundul.

Apoziţia care a făcut-o celebră venea de acolo că mulţi ostenitori pe ogorul culturii a dovedit ea şi mulţi cineaşti necăjiţi, fanfaroni sau neputincioşi a ogoit, uneori chiar sufleteşte, înainte să se care-n Queens,

N.Y. Îmi pare rău după ea, avea o veselie şi-o generozitate ieşite din comun. Ţi-ar fi dat şi cămaşa – e drept că-i plăcea să umble destul de aerisit –, dar dacă putea să te ajute şi erai în necaz, nu se mai uita la nimic.

Un alt lucru cu care era dăruită era harul ubicuităţii. Din cauza asta, că putea, dracu' ştie cum, să fie peste tot în acelaşi timp, a venit cu vestea tocmai la *coffee time*.

— Să fii la patru la Sahia. Vizionează *Croaziera*.

— Cine?

— Comisia Ideologică. Au sunat la secretariat.

— Fii serioasă, a rulat de-un an de zile. Poate altceva?

— Nu. *Croaziera*.

— Ei, pe dracu'!

Ai văzut că nu se hlizea? Nu-i venea nici ei. Te fixa cu ochii ăia ca două bucuţe şi se vedea că-i speriată. Astea-s date naibii, au intuiţie feminină, astea simt rahatul de la o poştă. Te uiţi la ea cu gura uscată şi cu nodul în gât. Simţi şi tu că-i groasă, urcă ceva rece dinspre noadă… Uită-te la ea cum strânge puţin gura, ca să-ţi dea curaj. Uite cum face, neîndemânatică, un sfert de gest cu mâinile, ce poate să facă? Uite, uite cum se întoarce. Uite cum se duce! Ia! Cele două hemifunduri se mişcă asincron… Dar degeaba te uiţi, că ţi s-a luat tot cheful.

2

422.I. …Crenguţei. TRANS. Lângă ea, Vladi nu-şi găseşte locul.

Priveşte din când în când –

PAN.-ANS. – în direcţia Sandei, dar nu îndrăzneşte să se apropie.

PROCA: *Nu mai staţi atâta la soare, că anul ăsta sunt nişte radiaţii, nu-ş ce naiba! Poate daţi de dracu'!* (OFF)

LALA: *Se şi simte, dragă!*

423.A. Velicu pune forfecuţa lângă Viorica şi ea, absentă, o bagă în poşetă.

VIORICA: *Cred că-s radiaţii Gamma*.

LALA: *Eu nu ştiu, dragă, unde-o să ajungem…!*

VIORICA: *Aşa… E un lucru constatat. Sunt nişte „găuri negre” în Univers, aşa se numesc, unde energia se concentrează pur şi simplu. Dar cu o forţă, Lala, colosală, dacă poţi să-ţi imaginezi, nici lumina nu poate scăpa!*

LALA: *Ţi se face şi frică…*

VIORICA: *De ce?*

Proca trece pe lângă ele şi nu-l mai auzim decât în OFF.

PROCA: *Staaart!!!* (OFF)

LALA: *Oricum, o să se găsească o energie nouă, ceva, nu se poate! Nici aşa, criză, criză, da’…!*

3

IAR ÎMI SAR LA GÂT… Din când în când, soarta unelteşte împotriva mea şi cineva e trimis să mă tragă în jos, spre cele solidare şi gri. Nu-i fascinantă povestea lui Iona? Cine poate să-i vadă, în bezna călduţă a marelui stomac, cosmica uluială cu care primeşte viitura acidă, făcându-l una cu gelatina slinoasă în care şi-a încleiat picioarele, faţa şi mâinile? Urletul lui răzbit în rânza aceea tremurândă pe întuneric, cu milioane de papile hulpave şi înfrăţite în piticimea lor, un polip bălos şi gata să le macereze de-a valma pe cele fără de formă. Chilul fetid al mediocrităţii. Şi Iona vărsând de putoare…

Cinci examene de admitere ca să pot exista, ca să pot intra în sfârşit în şcoala aceea unde se împart diplome şi doctorate de artişti, pentru că tata, săracul, nu cunoştea pe nimeni! Şaisprezece scenarii ca să fiu înghiţit!… Şaisprezece, ca să încuviinţaţi, adică să-mi îndesaţi în gură batista aia stacojie cât steagul Partidului, căluşul roşu plin de muci, iar eu să urlu de fericire că mai pot respira pe-o singură nară. Să se întâmple minunea şi să desfaceţi picioarele ca să mă strecor şi eu, neobservat, fără zgomot, să gust cu recunoştinţă secreţiile şi scursurile idealului permis, prostia, turnătoriile, temenelile şi gloriile de trei zile. Anii mei irosiţi… Şi-odată, când mă aştept

mai puţin, să strângeţi din bucile grase şi să fiu aspirat în tubul acela negru şi umed, la început până la glezne, pe urmă până la genunchi şi după aceea până-n cotloanele ovoide ale copiilor mei tipizaţi. Şi până la inimă şi dincolo de ea, până la gât şi până la glas, ca să nu mai pot nici striga, doar să bolborosesc ca Dinu Cernescu când a căzut în latrină:

— E plin de rahat, dragă, peste tot. Dacă zic ceva, îmi intră în gură!

Cum mă mângâiai tu pe ceafă, Mitică Zănoagă… Cum reuşeai tu să distilezi într-o bătaie pe umăr toate frustrările, toate şuturile în fund pe care le încasai la etajul unu, toate porcăriile, toate învârtelile, toate cacealmalele şi mă chemai în biroul tău directorial, îmi returnai scenariul şi zâmbeai ipocrit:

— Dragă, e mai bine, dar încă nu-i ce trebuie. Mai scrie.

Nu-i aşa că nu există decât două ieşiri, Mitică? Ori ca râma, ori ca furnica… Ai chinuit vreodată una? Ai văzut cum se dă ea pe după deget şi vrea să treacă? Pe deasupra, pe de lături, o împingi, îi dai bobârnace, vine iar. Şi n-ai să vezi niciodată, Mitică, ascultă ce-ţi spun, n-ai să vezi niciodată o furnică moartă de oboseală. Otrăvită, da!

Îmi plac aceste insecte neliniştite, le iubesc. Cel mai frumos verb al amorului se găseşte-n Spania: *fornicar.*

Până la urmă, efectul furnicii s-a produs. Au obosit. Sigur, fără permisul de-a semna ca autor; mă rog, nu conta, am înghiţit numele ursului, nu mi-a păsat. N-avea nicio importanţă, *intram.*…

L-am făcut cu pofta recrutului şi pândit din toate părţile. Turnătoria platoului funcţiona perfect şi, de cele mai multe ori, înainte chiar să mă fi gândit la vreo şopârlă, maşina studioului apărea în decor şi Beno descindea cu un aer catastrofic.

— Am mandat să opresc filmul!

Dacă nu-mi stâlcea Dumitru Popescu finalul, mi-ar fi rămas poate şi-un gust bun. Supranumit, la ideea vreunui tembel, *Dumnezeu,* îi plăcea să audă asta în spatele lui, îi plăcea să şi lase impresia. Era Secretarul Partidului care a vârât în capul lui Ceauşescu complexul Popescu. Şi de-aici, prin empatie, nu numai lui. Dunărea de Gândire şi Carpatul de Virtute, pentru

intimi, Pupincu avea bănuiala şi se temea că Dumitru Popescu ar putea fi chiar intelectual. Scria cărţi, în sfârşit, nu punea virgulă între subiect şi predicat, avea anumite gusturi, vehicula în conversaţie câteva nume de artişti, oricum câteva clase peste nivelul general al Secretarului General şi al politrucilor de sub el. De asta, şi cam suspect între ei… L-au şi mătrăşit în cele din urmă, imediat după ce-a avut obrăznicia să se însoare fără aprobare, intrând în dizgraţia Savantei.

Se spunea că linsorile cu „Dunărea” şi „Carpatul” ar fi fost aplicate chiar de limba-i dibace, întru hrana spaimei de nimicnicie a Primului Bărbat, iar dacă nu le-a scornicit Popescu, atunci cu siguranţă un alt bun român de-al nostru. Pentru că pupincurismul nu are superlativ. Superlativul, fie el şi relativ, are, săracul, conotaţia unei oarecare limitări. Însă pupincurismul ţine de graţia infinitului. Şi nicăieri n-am auzit limbeli mai urduroase şi n-am văzut o mai devastatoare nevoie de-a bate din palme decât printre fraţii mei. Rânjesc spre ele cu ghimpele-n suflet.

Dumitru Popescu era mai mult decât Partidul, era *soft*-ul lui. Avea sadismul panicii, plăcerea maladivă de-a o stârni şi profitau împreună. Şi el, şi cei care-l năpusteau asupra culturii ca o rachetă aer-sol cu deflagraţie decimantă, de neutroni. Am văzut filme şi cărţi perfect uscate-n viul lor, cultură de ierbar descuamându-se în coji sfărâmicioase, tablă, carcase…

— Asta-i curtea din dos a Socialismului…

Şi a lăsat câteva secunde ca să se pătrundă toţi de adâncimea infamiei, după care s-a pus gospodăreşte pe hăcuit ce văzuse, extirpând finalul şi improvizând regal variante inepte, dar stabile ideologic şi în faţa cărora Ion Puberu, directorul Casei de Filme, cădea în extaz. Mă gândeam la Cannes şi la handicapatul ce nu mai era copilul meu, cine-mongoloidul colectiv, bun de expediat fără şansă unora care nu au organ să priceapă ce-i aici. Am dat să zic ceva, eram speriat, *groggy*, şi Beno Meirovici – producător-delegat, ce dracu’ să fi fost şi el? – m-a strâns de mână prin spatele scaunului.

— Eşti nebun? Vrei să nu mai pui mâna pe aparat niciodată?

Cu asta te ţineau la respect. Cred că m-am albit la faţă şi-n săptămânile care au urmat am chinuit nişte refaceri, lăsându-le senzaţia că vin de la ei.

Tot ce-am putut să fac a fost să-i aduc la o soluţie ceva mai igienică. Puberu tropăia de fericire că scăpase.

— A plăcut… îmi şopteşte grav Beno şi mă înghesuie într-un colţ.

Face un gest sibilinic, cu degetul ridicat şi maxilarele strânse, aşteptându-mi reacţia. Totdeauna, când dădea o veste, parcă anunţa un cutremur. Pentru funcţia responsabilă de producător-delegat nu se angajau decât oameni *verificaţi*, dar el avea nuanţe.

— Cui a plăcut? întreb eu prudent, pentru că niciodată nu ştii cum stai.

— Sus…

— Cât de sus?

— La Tovarăşa. A fost o reacţie pozitivă. Degeaba te-ai supărat, Popescu nu-i prost. Ce se taie nu se fluieră! Trebuie să intri în plan cu următorul.

— Mai am cinşpe scenarii.

— Dă-le dracului, nu se uită nimeni la ele, îmi zice şi-şi controlează prohabul.

Era închis. Când gândea intens, îi apărea o bobiţă de salivă pe buza de jos.

— Am un subiect cu ilegalişti…

Simt că mi se usucă gura. Doamne, ăştia vor să mă-nhaţe!

— Stai, stai puţin…

— Nu-ţi place, ştiu, nu-mi place nici mie. Ai văzut pe cineva care face ce vrea? Asta vor, pentru asta dau bani. Mă ocup eu de aprobare.

— Nu prea mă grăbesc.

Îl văd că se uită la mine ca la un prost. Cred că aşa îi şi făceam impresia.

— Mai gândeşte-te. Eşti pe cai buni, te pot ajuta să-l faci imediat.

În ziua aia, când m-a înghesuit Beno lângă lift şi se uita la prohab, în ziua aia „s-au pus bazele”. La început a fost *Foc în iarbă. Ediţie specială* i-au zis mai târziu, când s-au urcat cu picioarele pe el şi-au început să-l piseze. Nu mi-a trecut niciodată prin cap că m-aş putea exersa în gen: împuşcături, cascadori, tâmpenii, fasole bătută… Puteau să pună gheara pe

mine, am fost la un pas să mă lase cu infirmitatea asta, să fac toată viaţa urmăriri de maşini, nici nu ştiam pe lângă ce trec.

— Nu fac, domne, filme cu pistoale. Ia-l pe Colonnescu.

— Îl faci ca să-i dai la coiţe, îmi şuieră Beno. I-o tragi unde se crede el tare.

Sergiu Colonnescu se credea cel mai tare-n puţulică. Era o persoană care, în copilăria lui, căci e de presupus c-a trecut bine-văzut şi prin asta, n-a avut parte îndestulătoare de jocul cu soldaţii de plumb. Cineva, în mod diabolic, i-a interzis: regimul burghezo-moşieresc şi Averescu. Îi plăcea să se filmeze trăgând din pistoale şi, când nu se filma, se născocea în dureri. A ajuns cu timpul să hrănească fantasma onanistă c-ar fi mercenar în Legiunea Străină, deşi bietul om nu era decât colonel la instituţia *aceea*. Dacă-l întrebai sau dacă nu, spunea că făcuse ceva Politehnică, dar ocupaţia căreia i se dedicase pe când funcţionărea la întreţinerea aparatelor studioului de Reportaje era de-a strânge puii de ştabi de prin Cartierul Primăverii şi a le arăta seara, în incinta aceluiaşi serviciu cultural – cu aprobare de la gradul superior, evident –, filmele străine la care nu aveau acces simplii români, ci numai *simplii cetăţeni*. Viitorii democraţi trebuiau, nu-i aşa, înţărcaţi de mici cu marfă americană şi, după cum se vede azi, efortul n-a fost chiar în zadar.

Naşterea lui regizorală s-a întâmplat, firesc, între picioarele mamei unuia dintre imberbi, care, în consecuţia aceluiaşi fatum, fiind şi soţia Omului 2 din Stat, a avut scurta bucurie a ospitalităţii.

— Mai vrei, mamă?

— Vreau *Tracii*!

Şi i s-a dat, spre echitaţie, ocupaţia *Tracii*.

După care s-a văzut imediat că avea două marote: filmul cu soldaţi sau în cel mai rău caz ăla cu pocnitori, în care năduşea să maimuţărească autorii capitalişti la care se uita noaptea cu pepiniera Partidului, şi o nemărginită, o neistovită sete de-a fi cunoscut ca stăpânul vânturilor în filmul buftean. În primul demers a făcut câte ceva, umplându-şi sălile cu elevi aduşi cu şcoala şi ostaşi cu garnizoana, pentru că avea şi carismă. În cel de-al doilea, s-a

cam poticnit la intervale scurte, fie datorită unei senectuţi care l-a sancţionat când se aştepta mai puţin, fie din cauza gripei contractate de Ceauşescu într-o zi de iarnă, deşi omul avea pe el un palton intact.

— Dă-l dracului de cretin! Nu mă interesează, mi-am permis să vituperez.

Beno Meirovici aşează linguriţa fără zgomot şi împinse ceaşca. Eram în bufetul Consiliului Culturii şi Educaţiei Socialiste; aveau cafea de la Partid, dar o făceau subţire, pentru că furau. Rezemat de spătar, mă privea tăcut.

— Ai să dai de dracu’. Nu ştii câteva lucruri elementare.

— Zău?

— Nimeni nu-i cretin. De la mine în sus, eu sunt baza ierarhiei. Dacă spui despre un ştab chestia asta, e ca şi cum ai spune despre Tovarăşul. Ştii ce grad are Colonnescu?… Poţi să spui că-i corupt, că-i ticălos, nu se întâmplă nimic, dă chiar bine. Dar cretin să nu spui, că fiecare ţine să pară deştept şi cu simţul umorului. Nici nu ştii cine te trosneşte. De numele şi de mintea cuiva să nu te legi.

Înainte de cafea, mă chinuisem c-un ghiveci şi aveam ceva între dinţi. Ştiţi cum e, când se întâmplă lucrul ăsta, te simţi indispus. Scobitori n-aveau, să încep să mi-i sug nu se făcea, discuţia cu Beno era tâmpită şi toate astea-mi dădeau o nenorocită senzaţie de disconfort, de care încercam să scap cu vârful limbii. Beno se lăsă uşor peste masă, făcând scaunul să scârţâie.

— Colonnescu s-a urcat în copac ca scroafa, şi nu el trebuie să comande aici.

— Dar cine?

— Dacă eşti deştept, ai să afli. A intrat în cinematografie pe uşa din dos, ăsta-i deja un atu! Are talent cât pompierul din Buftea, dar nasul e bun. Şi-a dat seama imediat că nouăzeci de procente sunt mediocri, dacă nu chiar mai rău… Pe ceilalţi zece la sută îi foloseşte ca negri; cu Partidul în spate. Copiază filme occidentale şi încă n-a avut de cine să se teamă. Spiţeru e prost ca un lemn, leneş, pentru asta garantez eu, şi unde simte puterea se aşază singur în patru labe. Coroiu nu contează; face un cinema de-acum

cinzeci de ani. Chiar dacă n-ai să-l încaleci, o să-i stai ca sula în coaste şi-o să fie destul ca să aibă o grijă. E cu ilegalişti, dar şi cu pistoale.

— O să ratez, nu-i genul meu.

— Încă n-ai niciun gen. Îmi iau eu riscul, făcu Beno şi-mi arătă iar bobiţa aia superbă de salivă care-i reapăruse pe buze. Tu numai ţine aproape…

— …

— O să-ţi scriem scenariile şi tu o să le faci.

— Şi alea pe care le am?

— Poţi să-ncerci şi cu alea, dar nu cred să meargă. Fiecare are pe cineva. Sau îmi joci mie pe naivul? Mircea Ardelean e cu ăla, Colonnescu cu ăia, ăla cu ăla, ce dracu'! Eşti idiot?

— M-ai făcut idiot.

— Numai de la mine în jos e voie, ţi-am spus.

Râse. Pe urmă i-am văzut sprâncenele ridicate de mirare, pentru că şi el mă vedea pe mine surâzând fericit. Sfârşi prin a zâmbi, ca şi cum am fi bătut palma. Dar buna mea dispoziţie nu venea de-acolo. Vârful limbii izbutise în sfârşit lucrul cu care se căznea. Am reuşit să extrag firişorul de zgârci din strungăreaţă. O caldă şi neprihănită fericire se lăsă peste sufletul meu, surâsul îmi decontracta trăsăturile, inima mea se umplea de iubirea şi înţelegerea pentru semeni, iar în creierul limpezit fulgeră ideea salvatoare.

— Beno, dragă, accept cu o condiţie. Îl fac, naibii, numai dacă eroul nu-i comunist. Înţelegi? Solo! Vede o porcărie, vrea să facă un reportaj şi i se dă în gură. Ca peste tot… Aprobă cineva chestia asta?

Începu să-şi lingă buzele. Mă privea rânjind. Ştia c-am dat şah. Cine dracu' să aprobe un film despre viaţa dură şi plină de sacrificii a celor trei sute de comunişti prăpădiţi, câţi existau în România prin '45, în care personajul principal să nu încerce să-i umple şi pe alţii cu pecinginea lor şi să nu recite din tezele Bărbatului şi Carpatului?

— Am să vorbesc cu Puberu.

— Nu aprobă.

— Am să vorbesc cu Puberu…

— Vorbeşte cu Puberu.

Putea să vorbească şi cu Cernenko! Cine să admită sacrilegiul? Eram salvat.

N-am fost… Mă prinde peste câteva zile şi iar mă ia de nasture.

— E-n regulă.

— Zău?

— A fost greu, dar am făcut-o. Nu-i comunist.

— Vorbeşti serios?

Se hlizea la mine c-un aer posesiv, de-mi venea să-l iau la palme.

— Vezi că eşti descheiat la…

Peste câteva minute, Puberu se ridica de la birou, mătăhălos cum era, cu pantalonii ăia prea scurţi şi cu faţa aia prea lată şi plină de coşuri. Întinde mânuţa spre mine – avea mâini mici – ca să-nţeleg că-i okay.

— Te felicit.

— V-a spus tovarăşul Meirovici despre ce-i vorba?

— Da. Stai jos.

Îmi spunea să stau jos pentru că probabil mă albisem. M-au prins. Gata. Ce dracu’ fac? Mintea mi se bulucea în toate direcţiile căutând gaura, dar nu se vedea nimic. Nu mai eram în ziua aia bună, de la bufet. Am scremut totuşi ceva…

— Ştiţi care-i treaba? O să-l joc pe agentul de Siguranţă, n-am încotro.

Poate ne opream aici… Numai Colonnescu avea dreptul să fie şi actor.

N-a ţinut.

Te uitai la tine din unghiul lor şi te vedeai înghiţind în sec. Îţi simţeai palmele asudate şi te uitai la mutrele acelea radioase – niciodată nu ţi s-au părut mai urâţi; erau chiar urâţi, dă-i dracului! –, mutrele alea hlizite care aşteptau să te întinzi peste birou şi să le pupi mâinile cu recunoştinţă. În ce mă băgaţi, cum s-a aprobat blasfemia?

— După ce-i scris, îl mai daţi o dată la viză?

— Normal.

— Aha…

Începeam să înţeleg.

Puberu redevenea încet-încet oficial. În mine, lumânărica optimismului se ridica de la podea, deşi cineva mă număra. Un moment, totul e cum scrii… După ce pleca Jos, adică Sus, la Unu, la Conducere, unde se primeau binecuvântările şi picioarele-n fund, orice lucru, chiar voios ideologic, avea mai multe şanse să fie respins decât aprobat. Dacă v-aş da ocazia asta, băieţi?

Beno, n-ai fost chiar partenerul ideal. Ne întâlneam pe hârţoage, vorbeam destul şi lucram puţin. Cu timpul, s-a întâmplat lucrul de care mă temeam cel mai mult. Ai început să-mi dai la cap cu toate poncifele, toate trucurile *aprobabile*, chestiile alea răsuflate şi greţoase care fac dintr-un film românesc să fie inconfundabil *românesc*, dar care spre norocul tău nu te mai deranjau. Erai tocit, făcuseşi bătăturile corecte. Îmi pare rău că ţi-am spus una, alta, ne certam des şi, când sunt furios, rănesc, fir-aş al naibii… Dar nu-ţi veneau decât tâmpenii, te rog să mă crezi. Şi mă ţineai pe loc. Ţi-am luat foile şi l-am terminat singur. Exultai, de parcă te-ai fi ouat o cărămidă de aur. Cu excepţia titlului… Focurile în iarbă le găseai interpretabile. Presimţeai ceva?

De ce tocmai azi, *Croaziera?*…

În sfârşit, ajung şi la Moscova, pentru că-n chip de recompensă am fost expediat la nişte Zile ale nu ştiu ce. În timp ce acasă scenariul meu cobora la Unu pentru viză, ăia mă urcă pe o scenă, rusoaica de lângă mine începe să-i dea cu prietenia româno-sovietică, după care mă împinge în faţă şi-mi dă microfonul. Şi, bântuit cum eram de ilegalişti, vodcă, prietenia româno-sovietică şi Beno Meirovici, nu-mi vine decât să scot bancul ăla cu Iţic şi Raşela care s-au dus la rabin. De la Beno-l ştiam. Se duc la rabin ca să-i căsătorească; totdeauna mi-am imaginat un rabin aşa, ca Brucan. Şi ăla zice: „Tu să-i tolerezi ei, ea să-ţi tolereze ţie şi casa voastră să fie o adevărată casă de toleranţă!”… Ideea consensului mă persecuta de mult.

După un moment de tăcere siberiană, ruşii au început să hăulească şi să bată din picioare. Activiştii prieteniei româno-sovietice păreau că-l gustă. Rusul nu-i prost, e numai spaţial. Românul e primitor.

Peste o săptămână, era într-o seară, l-am zărit pe Beno în mulţimea de la Otopeni. Nu se putea imagina un nume mai potrivit pe care să-l bată cineva pe poarta României. Vorbesc de ce înseamnă *Otto penni* pe italieneşte… Mă căutam de paşaport şi l-am văzut fluturând anemic ceva deasupra capului. Era dosarul cu *Foc în iarbă*. Înainte să-l aud, i-am citit pe buze:

— S-a aprobat.

Dacă m-aş face că uit *Cursa* şi finalul ei sluţit de Popescu şi Puberu şi mi-l aduc aminte pe Beno cum fâlfâia hârtiile acelea peste capul vameşilor căzuţi până la umeri în valize, scotocind după vreo gumă de mestecat, pot recunoaşte în imaginea asta începutul precis al unui şir sinuos de nefericiri şi ceasuri bune care au însemnat o parte din viaţa mea.

Nenorocirea nu prea vine rânjind. Eu, cel puţin, i-am cunoscut apropierea voluptuoasă deghizată-n iubire sau plăcere, dar pot mărturisi că are şi gustul surprizelor proaste. Cum sună tâlharul la uşă şi spune că-i încasatorul pentru lumină. Mă rog, nici asta nu-i o fericire prea mare, plata luminii, dar înţelegeţi ce vreau să spun…

Duc mecanic mâna spre ceaşcă şi iau pentru a treia oară o gură de zaţ. Nu-mi stă capul la montaj. Cafeaua Măriucăi se răceşte lângă platan. Ăsta-i stilul ei, o uită acolo şi-o bea rece. De fapt, ca să-mi toarne şi mie jumătate, pentru că pe-a mea o grăbesc; e un fel de cutumă. Îmi dă, eu protestez formal şi ea îşi vede de treabă. Azi nu mormăi niciun refuz, dar nici nu beau. Stau cu ochii în negreaţa aia umedă şi-mi spun c-a venit ceasul să rup pisica. Aşa arată ceasul ăsta de care mă tem şi pe care-l aştept de cinci ani… Precum ceaşca asta la care mă uit, pe jumătate plină sau goală.

Se poate întâmpla să trăieşti cât poţi şi să nu te dumireşti decât la sfârşit. Pentru că, dacă iei hotărâri atunci când te zvârcoleşti, ai poate norocul ori tăria să le ţii. Am ştiut că n-o să mai fie pace vreodată. Că niciodată n-o să mai batem palma. Socoteala e simplă. Când, în sfârşit, după treizeci de ani, ajungi să începi ceva, constaţi că numai pentru darul începutului ţi-ai irosit jumătate din viaţă. Cu restul ce faci? Ai măcar bănuiala că-i vorba de altă jumătate? Îi laşi să ţi-o apuce sau nu? Nici nu

trebuie să le-o dai, ajunge să nu-i superi, ceea ce… Or să îngăduie să te târăşti pe lângă ei; pupicuri n-or să-ţi aplice, dar te poţi mulţumi cu ce mai ciupeşti. Până când o să înceapă să scârţâie aia-aia şi-o să te duci. Tot fără să-i superi… Pentru că sunt veşnici.

Dacă nu, atunci se schimbă treaba, se supără rău. N-ai decât perspectiva unora care au încercat: Tudoran – izolat şi zvârlit afară de peste tot; Goma – abandonat de prieteni; Goma – bătut de boxeri; ăla – supravegheat; ăla – cu familia stricată; ăla – şicanat la ICRAL, în tramvai, la serviciu, la mama dracului, peste tot…

Bun. Ce socoteli ai? Ia să vedem – vorba lui Moromete –, pe ce ne bazăm? Europa? Europa Liberă? Mă rog, după un timp, poate, şi Vocea Americii. Bun. Numai că ei sunt acolo şi ăştia îţi dau la cap aici. Monica Lovinescu. Şi Ierunca… Patru. Cine mai sare? Nu mai sare nimeni, aşteaptă să vadă ce păţesc ăia de-au sărit. Echilibristică şi ţircus. Poate reuşeşti să te strecori *dincolo* cu un film interzis; ăia mor după filme interzise. Asta te-ar mai feri ceva. Nu de tot, dar ceva-ceva… La jocul ăsta participă toţi: şi ăia, şi ăştia, şi tu. Primii doi dau cărţile; tu pui banii.

— Doamne, mi-e frică! Mi-e frică de mor!

Mă tem că-i ultimul film pe care-l mai fac. Mă tem c-o să rămân singur, pentru că tremură toţi: au neveste, au copii, serviciu, un fel de carieră. Cine-ţi poate spune cum e? Ştii că unul a păţit aia, altul aia, dar cum au tras-o? Cum şi-au cărat blestemul cu cârca? De unde ştii că ai stomacul ăsta? Şi-ai tăi? Îi distrugi, sper că ţi-e clar.

Fiecare sinucigaş, dincolo de disperarea lui nenorocită, are scrâşnirea unei sfidări. Cădeam în gol, ca ăla şi ziceam: încă-i bine, sunt pe la cinci. Ştiam că într-o zi o să mă zdrobesc şi basta. Când n-am să mai vreau. Când o să rup mârtanul. Doamne, ce bucurie să mai poţi trăi puţin! Să mai vină un etaj. Să mai faci un film. Ca atunci când te scoli dimineaţa, ştii când…

— Doamne, îţi mulţumesc că n-am murit în somn şi-am deschis ochii! Mărire Ţie pentru vrabia asta pe care-o văd pe streaşină, prin fereastra deschisă! Mai este un „data viitoare”.

Vedeam catastrofa şi-i făceam curte. Mă împodobeam pentru ea ca o logodnică. Cu *Proba de microfon* am putut s-o fentez. Am aşteptat-o cu *Vânătoarea de vulpi* şi-am reuşit s-o evit. *Croaziera…* iar am scăpat. Doamne, sunt la etajul trei!

Şi-acum? După un an de zile?

Poţi vedea în filmele de duzină un agresor alergând după victimă. O depăşeşte în fugă. Îşi dă seama tardiv c-a zărit-o. Se opreşte. Se întoarce şi-i bagă mâna în gât… Bine, dacă azi e ziua aia, asta e. Nu te prinde niciodată pregătit sufleteşte, dar dacă astăzi e scris să rupem pisica, o să rupem pisica, ce să facem?

4

487.A. PROCA: *Te-am înşelat cu Vali şi cu Luminiţa Dumitrescu!*

Îl priveşte surprinsă, cu spaimă; vorbesc, cu siguranţă, despre cunoştinţe comune. Simţim că a lovit bine. El adaugă:

PROCA: *Cu Vali de trei ori şi cu Luminiţa de patru ori…*

Moment penibil. Îl priveşte dezgustată. Dar nu se mai poate repara nimic. Lala iese din cabină. Proca se apropie de uşă, ascultându-i paşii şi muşcându-şi inconştient, de încordare şi umilinţă, carnea degetului mare. Îşi revine şi priveşte năuc la urma dinţilor imprimată în piele.

117.G. Imaginea totală a convoiului: remorcher, şalupe, cele aproape 80 de bărci.

118.I. Puntea remorcherului. Proca priveşte spre pupa, în timp ce Filip urcă scara de frânghie spre el. Zgomot în OFF şi Proca întoarce capul. PAN.

119.I. (c.c.) În uşa cabinei au apărut Lala şi Viorica. Răcoarea dimineţii şi aerul umed le fac să se zgribulească.

Nu… Tovarăşii au observat corect. Între ozalidul arhi-tectului şi clădirea sub care treci poate exista o identitate detaliată prin calcul. Între decupaj şi film, niciodată. Doar dacă ţii morţiş, dar cinemaul nu iese din opinteala asta. Nu ştiu de ce, dar nu iese. S-ar putea crede că bat şaua la

teoria scenariului „beton armat”. Nu fac nicio aluzie, pentru că nu cred o iotă din prostia asta. Construcţiile teoretice aburite cu vodcă dau dureri de cap dimineaţa şi cer apă în exces. Nu le-au ieşit nici ălora care defilau cu ele, nu i-a ieşit lui Pudovkin; tovarăşii strâng şi azi din măsele. Prea mult beton. Prea mulţi ingineri.

În ghidul de mai sus – pentru că ce-i acela un decupaj, nu pot să-i spun altfel! –, cadrul 117 s-a filmat exact aşa cum a fost imaginat în planul său general. Se întâmplă rar, dar se-ntâmplă. Ce era acolo? Puterea şi deţinătorii de voturi, amărâţii cărora li se spune în fiecare campanie electorală că sunt de fapt posesorii opţiunilor, că fără ei nu ştiu ce, mă rog, învineţiţii de frig care nu se învaţă minte niciodată. O aveam în cap, imaginea, de când mi-o povestise unul pe care-l prinseseră într-o chestie din astea. Proca, amorsat la pupa remorcherului, în prim-plan. Dincolo de umerii lui, cele două parâme cu bărcile legate ca guvizii pe aţă, pe care Tataia le târa după el, nu avea de ales. Ah, cât mi-am dorit să apuc să filmez aşa ceva! Şi-n bărci, „Ea” – o populaţie care nu voia nimic, decât să tragă puţin chiulul, să se bălăcească un pic, să mestece o gumiţă, să joace o linguriţă şi să-şi strecoare vreo mână sub fustă. Atât!

Soarele amurgea, o filmasem în *contre-jour,* ieşise binişor. Dar gura, zicea şi ăla, i-a fost dată omului ca să tacă… Cine spune ce are de gând? Scrii aşa: „remorcher, şalupe, cele aproape optzeci de bărci…” Ajunge! Vigilenţa imaginativă a producătorului-delegat nu trebuie în niciun caz stimulată. Epoca activiştilor-bivoli cu patru clase era departe, în urmă. Mişunau doar la vârful Partidului. Ăştia noi făcuseră şcoală; hărnicia prin care se făceau remarcaţi şi săltaţi ierarhic era de a-ţi dibui şopârle şi aluzii acolo unde nici măcar cu gândul nu te-ai atins. Stai cuminte, scrie ceva acolo şi aşteaptă filmarea. Deocamdată, remorcher, şalupe şi optzeci de bărci, ca să nu spună că nu le-ai spus…

118 şi 119 n-au fost filmate niciodată aşa cum apar. Singurul lucru comun era dimineaţa igrasioasă şi rece. Clănţăneam din dinţi. În cabină era un fum de puteai să atârni un topor şi se distilau nechezoale fără odihnă. Albani ieşise pe punte. Nu fuma. Nu-i bună ţigara, zicea, mai bine un pahar

de vin… Arăta respect pentru vlaga viei, dar nu se atingea de nimic vegetal. Se hrănea cu carne şi, dacă nu se putea fără legume, le accepta greu şi fierte. Sila de-a le simţi trosnind crude în dinţi îi venea de undeva dintr-un cotlon al capului, nici el nu înţelegea, o avea de copil. N-am mai văzut aşa ceva. N-a mâncat în viaţa lui un măr. O roşie!… Nu le ştia gustul şi-l umpleau de scârbă. Odată, povestea, pe când bătea mingea, a venit unul prin spate şi i-a băgat în gură o bucată de ardei. A făcut icter mecanic instantaneu. Avea infirmitatea asta, ca şi pe aceea de-a se bloca de câte ori auzea comanda „Motor!”.

Am ieşit şi eu să schimb fumul din cabină cu cel ce venea din sala maşinilor. Eram pe puntea superioară şi l-am auzit jos, pe covertă. Înainte să se apuce de teatru, unde funcţionase o vreme ca secretar de partid, fusese actor de operetă. Avea o voce tenorală, ce se mai căţăra încă până la un Si în zilele faste, când vroia să facă impresie. La ora aceea părea bătut de nostalgie, pentru că fredona ceva subţire, din Kálmán. Atunci m-a zguduit şi pe mine Ideea…

Adusesem în film o fată tocmai din Botoşani, după ce-o văzusem la televizor într-un cenaclu de-al lui Păunescu. Cânta o prostie, nu ştiu ce, despre o păpuşă chinezoaică, prietenia româno-chineză, mă rog, performanţe cenacliste, dar ce m-a surprins era timbrul ei neobişnuit. Cânta atât de acut şi firav, cum nu se poate închipui şi cum însuşi Albani n-ar fi putut reproduce; o voce de copil de trei ani, nimerită pentru a-mi face din ea leitmotivul filmului. Mi s-a părut o idee perfectă.

Nu rămânea decât ca Albani să calce pe octavă, preluând melodia. Dar fără ştirea celorlalţi, pentru că actorul e bine să-l pui în faţa unei situaţii neaşteptate; el să creadă că joacă ce scrie în scenariu. Mă mobilizez imediat, aplic stimulentele corespunzătoare echipei ardeleneşti de imagine care nu ştiu ce gâdila la aparat, adică două-trei aluzii materne, însoţite de încurajări şuto-anale şi totul a fost gata în zece minute.

Dau „motor” şi slobod femeile. Lala şi Viorica ies zgri-bulite, ca la decupaj şi-i fac semn lui Albani să atace decis şi înalt.

— Veeerde cruuud…, face el tremolat şi alea două încep să râdă ca proastele.

O văd pe Lala uitându-se-n jos, la picioare, cealaltă se în-doaie de râs şi urlu la ele să nu le mai văd în ochi.

— Dubla doi! Stricaţi pelicula!

Dubla doi, ca şi dubla unu. Alea se topeau de râs; nici n-apuca Albani să-şi dea drumul. E drept că-mi venea şi mie, mă ţineam cu greu, dar mă ţineam. Cum să nu-ţi dea lacrimile? Ce nu înţelegeam era că se uitau undeva în jos şi dispăreau împleticite când răcneam de unde mă aflam. Nu puteam să văd mai mult, eram pe puntea inferioară, lângă aparat.

Dubla trei… Trosc, face Vasilica Cur-de-Fier cu clacheta. Ies alea din nou cu dinţii strânşi, două fiare, se ţineau din toate puterile, dar nici nu începe Albani să behăie alt „verde crud”, că bufnesc ca pocnite în cap, stropindu-se reciproc şi năvălind în cabină fără să le mai spun. Dezastru. După un timp, când apăreau, se hlizea şi echipa. Dubla cinci, dubla opt, dubla nouă, „panglica” se topea, mă apucase amocul.

Până mă face unul atent că de sus curge ceva… Subţirel. Doamnelor, sper ca măcar dumneavoastră să înţelegeţi. Îmi vine greu s-o spun aşa, abrupt, dar în momentele acelea o actriţă se scăpa pe ea. În acelaşi loc, pentru că, ce-i drept, la „locul pentru aparat” venea. Timp de nouă duble, făcuse o mică băltiţă. Ca să fiu mai precis, Lala se pişa pe ea de râs. Şi pe trei sute de metri de negativ. Evident că-n film secvenţa are mai puţin haz decât la filmare, pentru că, atunci când râd artiştii, nu râde publicul, dar chiar trei sute de metri!… Mă gândeam cu groază la ce va trebui să inventez ca să-mi termin filmările, pentru că şi Albani nu mânca el legume, dar peliculă mânca fără fasoane. În alte părţi nu contează, se trage până iese ca lumea, aici însă, altă situaţie. Consumul era riguros calculat, de la Bucureşti.

Mă opresc puţin. În casă la mine se află un nemernic care ţine în mână un mops sau un moks şi-mi umblă la ţevi. Îmi ciobeşte gresia.

139.A. PROCA: *Bine, am să văd eu…*

PAN. Se ridică, îndreptându-se spre scaunele pe care femeile le-au adus la soare.

Lala bea din termos. Viorica, agasată de arşiţă, se chinuie să reziste cu prosopul întins pe scândurile punţii. Proca se aşază tăcut alături. TRAV. PAN. – I.

VIORICA: *…şi e o cantitate destul de mare. 60-70%.*

PROCA: *Ce?*

VIORICA: *Apă. În organism.*

LALA: *Şi când te gândeşti ce-i asta în fond. Oxigen şi hidrogen. Două gaze. Ei, de unde? Nimic altceva decât două gaze! De unde cantitatea asta de gaze, că socotim şi mările, şi oceanele şi aşa mai departe…?!*

VIORICA: *Ei, în milioane şi milioane de ani, sigur…*

Proca se ridică, reprimându-şi un râgâit. Se îndreaptă spre coada vasului, luând binoclul din mâna lui Florea.

Noroc c-au fost numai două replici pentru Albani-Proca… Obsesia peliculei mi-a sluţit viaţa. Când ai un raport de consum de 2,5/1, adică la un metru util de film să ai dreptul la cel mult două duble şi jumătate, în care intră şi cozile, şi amorsarea aparatului, şi clacheta, deci, practic, nici măcar doi la unu, sigur că te scrânteşti. Nu era vorba numai de sărăcia unei ţări blestemate să se nevoiască, cârpindu-se „de la vechi vremea”, cum zicea bătrâna Ildiko. Nici măcar de valuta cu care-ţi scoteau ochii, pentru că aduceau ORWO redegist, prost şi luat prin troc. De altceva era vorba… Era zăbala.

— S-au tras 2654, mai sunt 5346.

Metri… Apărea mecanicul de cameră şi-ţi spunea cum stai. Îţi venea să-l sfâşii.

— Vino şi tu la sfârşitul zilei, nu-i spune acum, că nu mai e în stare de nimic, îl lua operatorul de imagine şi-l scotea de-acolo.

— Păi, n-ajunge!

Avea dreptate. Trebuia să ştii în fiecare moment care-i situaţia. Dar te prăbuşeai, în cap se făcea alb şi te scobeai după ţigări. Tot ce-ai imaginat, atmosfera migălită atent prin detalii şi mişcări graţioase de aparat se ducea

dracului definitiv. Niciodată nu ajunge pelicula. După ce te rezemai de ceva şi încercai să te linişteşti, adică să nu izbucneşti în plâns ca nerodul, îi adunai grămadă şi-i puneai să sloboade replicile rezumativ, una după alta, ca să încapă-n trei metri. Spuneai „motor”, după care spuneai „stop” şi te uitai la ei cu gura pungită. S-a filmat.

Doamne, pentru ce-am tânjit după profesia asta, când fac munca unui salahor normat? De ce nu m-am ţinut de dăscălia mea de la Iaşi? Aş fi avut poate o grădiniţă cu liliac şi l-aş fi putut uda, când curgea apa! Aş fi corectat teze şi extemporale, nu m-ar fi cercetat gândacii roşii care mişună pe mine în cabina asta împuţită, unde mă trântesc noaptea cu ficatul umflat.

Nenorocita aia de peliculă ajungea exact ca să se încro-pească ceva. Nu interesa ce şi cum. Să se poată raporta „un nou film românesc”. Şi clănţănitul zăbalei… Teroarea celui ţinut de tricou, cu motoarele la sfert şi supravegheat până şi de materialele lor. Fără să-mi dau seama, coşmarul peliculei m-a făcut, cum se spune, cumpănit. Nu suport pâinea care se usucă şi de care Emilia scapă aruncând-o în punga pentru gunoi. Sting luminile care ard pentru nimeni, mă nevrozează uşile deschise şi statul degeaba, sunt punctual. Sunt antipatic.

Scenariul de la *Croaziera* l-am scris pentru George Constantin. A început imediat să se încălzească. Stăteam de vorbă mai mult prin parcuri, ne plăcea aerul curat, dacă poţi găsi asta într-un parc, şi era plăcut. Tocmai termina ceva epopeic, *Burebista*, mi se pare, avea barbă şi mustăţi platinate. Actorii, oricât de mari ar fi, sunt flataţi când intră pe partitura unei personalităţi. În general, sunt cele mai fade roluri, dar au, nu ştiu de ce, sentimentul că fac ceva important. A trebuit să-l aştept, pentru că pendularea între două filme era exclusă.

— Nici vorbă, îmi spunea. Ăia filmează undeva prin Ardeal, tu pe Dunăre, nici vorbă!

— Dar părul ăsta de pe faţă îl dăm jos, nu?

— Sigur. Mai am vreo trei săptămâni.

În noaptea dinaintea primului tur de manivelă, ca să folosesc o expresie tocită, dar cu care lumea-i deprinsă, mă întorceam de la un festival din Pula.

Celor alergici le pot recomanda să citească „Pola”, aşa cum l-a oficializat, feciorelnică, presa română, dar numele adevărat al locului unde am fost e acesta, nu l-am inventat eu. Tipograful cu părul cănit care a păstorit ani de zile cultura românească de umbre povestea încântat despre prima deplasare acolo, unde reprezenta cineaştii patriei. La banchetul final, vine omologul spre el şi întinde paharul:

— Sper că v-a plăcut şi vă mai aşteptăm în Pula noastră!

Tovarăşul, care ştia că venise la Pola, şi nu unde spunea ăla, clipeşte scurt din ochi, deschide gura după aer şi se întoarce spre translator. I se mai spune o dată, ceea ce-l umple de borş.

— Ba voi într-a noastră, se sumeţeşte românul precum cremenea.

— Aveţi şi voi o Pula? se miră croatul.

— Noi? Vagoane!

Şi, după ce-l puse la punct, întinse mâna spre zeama de prună. Fost proletar, ridicat prin muncă cinstită de Partid, mă rog, când la mijloc se afla şi onoarea ţării, era oarecum scuzabil. La vremea aceea, cel puţin, se mai dădeau translatori. În lipsa ăstora, l-am surprins pe Spiţeru în împrejurări cu mult mai disperate.

În sfârşit, veneam de-acolo şi trenul loveşte un cal. Nu ştiu ce semn a fost acela, dar bun nu se anunţa. Au stat noaptea două ore opriţi pe linie ca să-şi cureţe farurile. Şoferul mă aştepta la Craiova. Ca să ieşim în bani, trebuiau respectate riguros etapele din scenariu şi, între un port şi altul, era de terminat o secvenţă destul de grăsuţă. Indiferent de vreme, indiferent de orice. Dacă n-o terminam, expira contractul cu Navromul, expira închirierea navelor, a fel de fel de lucruri plutitoare, contractele actorilor, figuraţia, tot. Mă îndreptam spre Calafat şi încă nu presimţeam demenţa în care urma să intrăm.

Aici, în lipsa mea, serbare câmpenească! Despachetau, îşi smulgeau păturile, unii se întinseseră în iarba prăfoasă, alţii agrementau fetele cu bărcile. Erau de neoprit. Peste puţin timp, când urma să înceapă calvarul, aveau să constate că Dumnezeu nu bate niciodată cu băţul.

— A venit George, îmi spuse secundul.

— S-a cazat?

— I-am dat cabina căpitanului.

— Spune-i că la cinci încep repetiţia.

— Are mustaţă…

Mă privea galeş, aşteptând să vadă când mă apucă fandaxia.

— Cum are mustaţă?

— …

— Am stabilit cu el, şi-o rade. Cheamă-l la repetiţie.

— Vrea să vorbească întâi cu tine.

Asta mai lipsea! Am evitat orice discuţie şi-am aşteptat până la cinci, numai eu ştiu cum. Avea, într-adevăr, o mustaţă scurtă, adusă la culoarea strămoşească, burebistană, blonduţă. Citeam textul şi ne făceam amândoi că plouă, nu ştiam cum să-l apuc. Artist mare, lucru jenant… La un moment dat, întrerup şi-l iau brusc:

— Ce faci cu mustaţa aia?

— Păi, tocmai voiam să vorbim…

— N-am vorbit?

— Ba da, dar fără mustaţă arăt ca un cur.

Mi-a zis-o verde şi aştepta contra.

— Stai, George, cum adică, faci un rol, nu?

— Da, dar arăt ca un cur. Uite la faţa mea!

— Şi mustaţa aia ce-ţi dă?

N-a fost o întrebare prea inspirată. L-am simţit că se cabrează.

— Dacă vrei, bine. Facem un activist aşa, cu mustaţă.

— Din ăştia ai mai făcut.

— Nu pot, arăt ca un cur.

— George, eşti actor mare. Ce aştepţi, să-ţi scrie pipiţele de liceu? Eşti mai fatal?

— Nu pot.

— De ce nu mi-ai spus la Bucureşti? Îmi spui aici, înainte de filmare, ca să mă bagi în corzi? Am vorbit despre treaba asta sau n-am vorbit?

— Am vorbit, dar nu pot. Dacă vrei, renunţ.

— Cum să renunţi? Şi eu ce fac cu toată flota asta? Cos-tumele-s făcute pe măsura ta.

— Nu ştiu. Tu hotărăşti.

Na, brava!

— George, te rog frumos, e un moft.

— O fi, dar nu pot. Mai bine o dăm naibii, îmi fac bagajul.

Plusa… Să renunţ mi se părea o catastrofă. Ştia că nu pot s-o fac. Orice film se construieşte pe actorul principal. Curg deja banii, cum să mă opresc? Pe cine iau în loc? Trebuie început totul de la zero. Doamne, în ce intru?! Dar nici cu mustaţa aia nu se putea. Dacă nu arăta exact aşa cum spunea, degeaba ne-am mai încurcat.

— Tai-o, domnule, e-o copilărie.

— Nu.

— Bine, hai să nu hotărâm acuma. Vin după o oră. Gân-deşte-te, e păcat.

— Ce să fac…?

L-am lăsat să cugete, dar nu cred că se omora cu asta. M-am retras departe, pe mal şi-am început să vorbesc singur. Nu-mi venea nimeni în minte; dacă-mi venea, l-aş fi ales la Bucureşti. Aveam câteva probe sumare cu Albani şi cu unul de la Ploieşti. Dar dacă m-am fixat pe George, era clar, ce s-o mai întorc? Nici cu mustaţa aia nenorocită nu se poate, ce naiba! Nu se lipeşte de ochi, n-o văd, dracu’ s-o ia! Doar dacă fac nebunia… Cine face nebunii cu actorul principal în preziua filmării? Nu. Trebuie să-l înghit cu mustaţă, n-am încotro… Şi nici costume n-are, de unde să-i iau costume, toate-s făcute pe George: XXL. Ce costume? Un trening şi nişte tricouri?… În port, echipa se desfăta la soare. Îmi plesnea capul.

Când am revenit, mă aştepta cu bagajul făcut. Juca tare.

— Ei?

— Nu.

M-am enervat brusc. Am ieşit din cabină şi-am urcat pe punte.

— Unde-i şoferul? Să-l ducă pe domnul Constantin la gară.

Fără să-l văd, am simţit privirea lui George întârziind asupra mea. Parcă mai aştepta ceva, nu credea. Cei care erau prin jur au înţepenit. Peste câteva clipe, uitându-mă la norul de praf din urma maşinii, am simţit că mă clatin. Pe lângă toate necazurile, îmi era şi drag, nu se legase niciodată să lucrăm împreună. Mă bucurasem prea mult.

Şoferu-l lăsase pe peronul gării din Calafat. Primul personal spre Bucureşti venea peste câteva ore. Cum o fi aşteptat, ce-o fi fost în sufletul lui?… În ce mă priveşte, cale de dat înapoi nu mai era. Intram în cea mai nebună aventură de care avusesem parte până atunci. Culmea ar fi fost să nu dau de Albani, era vremea concediilor şi la primul apel sunase în gol. Am început să mă perpelesc şi eram sigur că directorul de producţie mă turnase deja la Casa de Filme. Pe unde naiba umbli, Albani? Sunam din oră-n oră şi abia spre seară l-am găsit.

— Poţi?

— Dacă zici…

— Poţi sau nu?

— Cred că da.

— Ai două sacoşe mari?

— Găsesc.

— Umple-le cu tot ce ai prin dulap şi ia primul tren.

— Când e filmarea?

— Mâine!

Mie, când am spus asta, mi s-au muiat picioarele; el nu ştiu ce-a avut. A apărut dimineaţa. Nu l-am aruncat imediat pe platou, i-am dat câteva ore să-şi vină în fire. Regretam rău, l-am ascultat citind şi, imediat după prânz, am ales o secvenţă mai uşoară ca să-i dăm drumul. Dumnezeule! A fost un coşmar. La repetiţii era cum era, dar când auzea camera şi pe Vasilica clămpănindu-i scândura-n faţă, se bloca total, uita totul, mă privea chiaun şi începea să se bată cu pumnii-n cap.

— Sunt idiot! Boule!

Puţin îmi păsa ce părere avea despre sine, dar îmi rata turnările una după alta, aparatul se înroşise, frigea şi trebuia să-mi ţin calmul, ca să nu

dispere şi el.

— Nu-i nimic, nu-i nimic… Înc-o dată.

Repetam, era bine; dădeam „motor” – catastrofă! M-aş fi târât în genunchi după George… Panica era cu atât mai mare cu cât a doua zi ridicam ancora şi nu făcusem încă metrajul planificat. Apunea soarele. Cine se mai întorcea iarăşi la Calafat?

— Sunt un bou!!!

Şi eu sunt, îmi spuneam relativ încet, dar nu mai era nimic de făcut. Dimineaţa, pe apă, a fost şi mai rău. Cei de la aparate parcă erau nişte curci bete; Albani, în nota obişnuită. După două zile de calvar, consumasem o treime din pelicula întregului film; nu-mi mai păsa. Eram anesteziat. Vroiam să mor. Ne pândea o sinucidere colectivă, ca la Nibelungi, şi nimic nu reuşea s-o evite. Albani m-a răpus.

Dar am băgat de seamă că avea şi repetiţii bune. Cât n-auzea comenzile şi nu vedea clacheta, totul era aproape normal. Vasilica m-a luat de-o parte.

— De ce nu-l furi în repetiţii?

Am acceptat imediat; aş fi acceptat orice. Mai greu era cu sunetul sincron, dar, până la urmă, am dibuit un fel de a-l marca. Băteam din palme, pocneam din degete, cred că Albani mă credea ţicnit. Clacheta nu se arăta decât la urmă, întoarsă cu limba-n sus, când treaba era deja terminată. În felul ăsta, am răzbit-o. Albani a jucat tot filmul fără să ştie când e filmat. Pentru că lucram şi curat! La urmă ne prefăceam că turnăm de-a binelea, ca să nu-şi facă omul impresie proastă. Se auzea comanda „Sensipan!”. Asta însemna că prin aparat nu curgea nimic. În rest, tot tacâmul: clachetă, „motor”, „stop”, toată chestia. Artistul se prostea subit, dar era prea târziu; ce era bun era deja în cutie.

Astăzi nu mai sunt aşa de sigur că nu se prinsese. Amu-zamentul cel mai rafinat e cel solitar. Dac-a făcut-o, înseamnă c-a avut şi delicateţea, şi umorul de-a intra în joc. Am fost mulţumit de el; sper să fi meritat şi eu ceva din partea lui. Cu George, spre părerea mea de rău, nu m-am mai întâlnit pe platou niciodată. Dacă l-aş fi avut, ce avusesem de filmat ar fi arătat altfel. Nu neapărat mai bine sau mai rău…

404.A. VELICU: *Opriţi-i, că n-am infirmerie pentru toţi. Mâine n-o să mai poată niciunul!*

FILIP: *Ordonaţi remorcarea?*

Temându-se încă o dată de metodele prea rigide ale lui Proca în raport cu aceşti tineri, Lala intervine iar:

(Nu treceţi uşor peste această frază! E strecurată pentru adormirea vigilenţei partinice: „metodele rigide”, „în raport cu…” Activistului culturnic trebuie să-i vorbeşti pe limba lui de lemn. Nu te costă nimic, asta nu se filmează. Abureşte-l!… Ca şi câinele, simte intuitiv un ton familiar şi încetează a mai fi suspicios. Picoteşte. Pregăteşte-te pentru ambuscadă.)

LALA: *Da’ lasă-i, dragă, ce-ai cu ei? Le-o fi plăcând să se-ntreacă. Vor să se-ntreacă, lasă-i să se-ntreacă! Ce-ai cu ei?*

PROCA: *Rămâneţi în coloană!*

Ia goarna.

405.G. Bărcile, şalupele şi, în planul II, remorcherul. Pe punte se zăreşte Proca, vorbind în portavoce.

PROCA: …*aşa că vom organiza etape de competiţie pe distanţe limitate. A organiza înseamnă că aceste întreceri de vâslit se vor desfăşura… etc.*

Pe naiba! *Croaziera* n-a avut niciodată această structură de montaj. Decât pe hârtie. S-a profitat de aţipirea cenzurii şi locul dintre cadrele 404 şi 405 a fost pregătit pentru inserţie: „Secvenţa cu strugurii”. Inexistentă în scenariu, s-au trezit cu ea abia la urmă, când filmul era gata.

404.a.G. Primele bărci acostează haotic şi tinerii năvălesc în vie.

404.b.A. Pe punte, Proca priveşte înlemnit. Femeile apar în spate.

404.c.I. Instructorii, alergând după ei, îi adună de pe unde-i găsesc.

404.d.I. PAN. Strugurii sunt depuşi pe-o foaie de cort, în cărare.

404.e.A. Alţi tineri, escortaţi de către instructori, depun strugurii furaţi.

404.f.I. Velicu urcă alarmat scara de frânghie de pe copastie. Ajunge în faţa lui Proca.

404.g.A. PROCA: *Trebuie luată o măsură exemplară! Câţi au fost?*

VELICU: *Vreo 30…*

PROCA: *Cine a avut ideea*?

VELICU: …

PROCA: *E vreun paznic pe-aici?*

VELICU: *Nu cred c-a văzut nimeni.*

PROCA: *Du-te şi predă strugurii!*

VELICU: *Şi ce să-i spun? C-am trecut c-o bandă de vandali sau ce să-i spun? Hai s-o întindem! Îi aruncăm în Dunăre, vedem ce facem. Hai să mergem!*

PROCA: *Cum în Dunăre?! Da' ce, îmi bat joc de recoltă, cum în Dunăre?* (Scurt moment meditativ.) *Sunt copţi?*

VELICU: *Nu prea. Trebuie trimişi acasă, ramburs!*

PROCA: *Cum să trimiţi, dom'le, acasă 30 de oameni? Tu ce-ai păzit?*

VELICU: *Atunci, nu ştiu ce să mai spun!*

PROCA: *Vezi că s-ar putea să răspunzi!…*

VELICU: *Eu?… Io-s medic.*

404.h.I. Mai târziu, Proca în faţa tinerilor şi a păturii cu prada:

PROCA: *Sunt foarte supărat! Foarte supărat! Nu mă aşteptam. Dar ce, suntem vandali, am ieşit la pradă, ce suntem?! Ar trebui să vă trimit acasă cu tinichea de coadă, să ţineţi minte toată viaţa! Asta ar trebui să facem! Dar nu vreau s-arunc o pată pe obrazul tuturor… Luaţi strugurii de-aici! Jumătate la echipaje, jumătate la comandament! Şi să nu vă mai prind cu treburi din astea, c-o să ţineţi minte, vă promit! Ne-am înţeles?*

— Daaaa!

Momentul cu „jumătate la echipaje, jumătate la comandament", trebuie să-i scuz, le-a căzut cam greu. Aici s-ar impune câteva sfaturi de rutină pentru tinerii cineaşti… Minţiţi-i! Înşelaţi-i, păcăliţi-i şi tromboniţi-i! Sunt aceiaşi în orice regim. Aburiţi-i! Adormiţi-i! Trageţi-i în piept şi faceţi-vă

filmul. E singurul lucru care rămâne. Nimeni nu se gândeşte la talentul vostru. E singura şansă ca să fiţi ceva; mediocrii sunt mai mulţi decât cuprinde mintea. Ziceţi ca ei şi faceţi cum ştiţi. Comiteţi sperjurul.

5

DOUĂ ETAJE FĂRĂ LIFT. Aici stau. Scara e strâmtă şi bagajele pe care le-am descărcat din maşină se freacă de pereţi. O urmă proaspătă care scoate la iveală zugrăveala veche, verzui-coclită, zgâriată şi ea de atâtea mutări, ca-nistrele socrilor, mătura ţigăncii de la subsol, partajul la divorţ, frigiderul cel nou, hoţii, poticnelile prietenilor beţivi. Strâmtă, sucită şi roasă, scara asta e computerul existenţei mele aici şi-o urc bălăbănind sacoşele, ajung fără suflare în faţa uşii, caut cheia şi-o bag. O aud pe Emilia gâfâind în urmă. Cară dovleacul de la maică-sa şi cizmele mele de cauciuc, întărite de ger şi năclăite.

Intrăm şi trântim totul în hol. Oglinda uşii de la baie ne aruncă imaginea vulgară a două persoane străine, înfofolite şi vinete de efort. Nu mă înghit şi întorc capul ca dimineaţa, când apuc periuţa de dinţi. Frig al dracului. Tragem ce putem de pe noi şi intrăm în living. Aici e mai rău: trei zile fără foc şi doi pereţi afară. Bag în prize tot ce apuc, mă rog, aprind soba. Măcar norocul ăsta îl am: gaze. Începe să pâlpâie ceva.

— Sună-i c-am ajuns, îmi strigă Emilia din bucătărie, unde a izbutit să târască sacoşele. Ai ei locuiesc la mare şi, dacă tot a trebuit să fac prospecţia asta, am dat şi pe-acolo. Ne-au pus în portbagaj ce-au putut şi ei.

Telefoanele astea cu radio nu-s bune de nimic. Întâi că nu se aude ca lumea, vâjâie tot timpul ceva şi, pe urmă, dacă sunt folosite în zone temperate, unde e frig ca-n România, îşi pierd pofta de viaţă. Nu fac contact, degeaba apăs tastele. Piuie anemic. Îl trântesc la loc, pun radiatorul sub el şi aştept să se dezmorţească. Robotul clipeşte, m-o fi căutat cineva. Îl las să clipească şi mă apuc de despachetat.

Pentru Emilia, în schimb, telefonul e sacru. Ţine loc de pisică. Surprind cu gelozie uneori o anume tandreţe şi dacă Bell ar fi avut altă treabă sau

guturai în ziua când s-a apucat de invenţie, poate că s-ar plânge şi ea, aşa cum face toată lumea, că s-a născut prea devreme sau invers. În privinţa asta, a venit pe lume exact la timp; poate vorbi oricât, mă şi complexează.

Când eram trei, se căţăra în fotoliu şi se deda voluptăţii de a-şi apela rudele şi prietenii, aceiaşi în fiecare seară, cu televizorul deschis şi cu derbedeul de Clever ghemuit în poală. Pentru că, o pot recunoaşte şi eu, nu există plăcere mai desăvârşită decât să simţi pe picioare greutatea răspânditoare de somn a unui dalmaţian roşcovan şi tandru. Am pe un generic, undeva, o dedicaţie ce lasă impresia unui semn de reverenţă sau recunoştinţă. Puţini ştiu că am consacrat un film unui câine. Când intru în casă, ca acuma, îngheţat şi de la drum şi nu-mi mai sare în braţe, lovind cu coada în uşi, în dulapuri, în pereţi, certându-mă că l-am părăsit, precipitându-se să-mi spună pe nerăsuflate că i-a fost dor şi l-a chinuit aşteptarea, simt o gheară-n stomac.

Intru în baie şi dau drumul la apa caldă, care e rece. O las să curgă, poate am noroc, poate e răcoroasă numai pe ţeavă, poate vine… O simt pe Emilia derulând caseta robotului. Nu s-a putut abţine, a lăsat totul baltă şi-a venit la telefon. Aud bolboroseala aia piţigăiată, de parcă ar da Măriuca „pe repede-înapoi”. Bing!… Încep să curgă mesajele. Unul că vrea aia, altul că-i trebuie bani, mă rog, ca la artişti, altul c-ar fi tocmai potrivit în distribuţie la *Ovidius*, vine la rând şi cretinul care sună şi tace, după asta cretinul care sună şi râgâie sau tot ăla şi, deodată, ceva în franţuzeşte! Ascult, ciulesc, închid apa şi mă reped la robot ca să reiau mesajul.

— Ce vrea? întreabă Emilia peste umărul meu, crispată.

Ştiu c-a înţeles, dar vrea să mai audă o dată, din gura mea. E palidă ca şi mine.

— Ce e?

Opresc robotul şi simt un val de iubire pentru acest aparat inteligent. Apelul e de la Cannes…

— E ceva cu *Senatorul*.

— De rău?

La câte mi s-au întâmplat în ultima vreme, ghinionul pare a fi ordinea universală, dar Emilia, din prudenţă, pune totdeauna răul în faţă. E o deprindere bunicică; o fereşte de dezamăgiri prea mari. Şi-atunci când se bucură, o face cu moderaţie, de frică să nu-l stârnească pe ăla care stă pitit undeva şi ne strică orice veste bună, orice plăcere, orice dar. Mesajul de la Cannes e foarte amabil – semn bun! –, dar destul de scurt, ceea ce e un semn aşa şi-aşa… Secretarul lui Jacob. Vor să-mi audă vocea, au vizionat filmul şi le-a făcut *bonne impression.* Atât. Şi un număr lung.

— Sună-l, ce-aştepţi? Parisul e c-o oră în urmă, încă mai sunt la birou.

Două ore. Nu-mi vine. Umblu prin casă, mă aşez, mă ridic, pun mâna pe foarfecă, o scap, mă frăsui. Îmi crapă sufletul de-o bucurie aburindă, pe care ceva o strânge de gât. Că m-au sunat acasă e de bine. Indubitabil. Dar, Doamne! Doamne, dacă e iar pe jumătate?… „Vă luăm filmul, stimate domn” – asta era acum câţiva ani, când am trimis *Patul conjugal* la Berlin –, „vă luăm filmul, dar nu ne interesează subtitrarea dumneavoastră”. Cum să-i intereseze, Mogoşoaia lucrează dâmboviţean şi la fel de performant ca pe vremea lui Stalin! Ăia vor laser, aia vor! Şi-mi indicau trei laboratoare, ca să am de ales: Paris, Amsterdam şi Bruxelles. Despre bani niciun cuvânt. Trebuia să-i găsesc eu şi am bănuiala că ăia nu lucrează pe lei… Am stat în genunchi, vă jur, m-am dat cu capul de pereţi ca să pot trimite filmul ăla-n Berlin şi-n laserul mamii lor.

Mă tot întreb de douăzeci de ani de ce-a trebuit să-mi irosesc atâta viaţă ca să isprăvesc nişte studii filologice, în lipsa unui acces normal spre lucrul după care tânjeam? Şi să mai şi tropăi pe loc după aia cu dăscălia de franţuzeşte la un liceu din Iaşi? Mă pot amăgi că a vrut cineva mai întâi să-mi distileze frustrarea, pentru ca iubirea de film să-mi fie fără întoarcere, dar poate c-a vrut să mă şi atingă de lucrurile transparente. Am credinţa că nimic nu-i degeaba în viaţa de-aici sau în alta. Computerul franţuzoaicei din Joinville le Pont, unde, mai târziu, mi-am tradus *Senatorul*, avea înţelegerea asta. Ştiam deja limba lor.

— De ce nu suni?

— Sun mâine.

Încerc să câştig timp. Nu vreau să sun imediat, să nu creadă că dau în foc. Emilia mă priveşte imputativ, are iar una dintre intuiţiile alea şi mormăi confuz:

— Sun mâine de la birou.

Încă nu mă dăduseră afară. Mai eram director.

— Nu te-a sunat la studio, te-a sunat acasă. Vrea să-ţi spună ceva.

— Ştiu ce vrea să-mi spună.

Emilia ridică sprâncenele.

— Ce mi-au spus şi la *Patul conjugal*. E tot pentru „Un Certain Regard”…

Asta era altă secţie a festivalului, una mai mică, nu cea „oficială”. Înainte de Berlin, trimisesem *Patul* şi la Cannes. Ce faci în situaţia asta? Refuzi – te arzi! Îi superi… M-am tras înapoi cât am putut de afabil, le-am mulţumit mult şi l-am trimis la nemţi. Ăştia l-au luat şi la final au virat-o uşor. Ca la Veneţia, acum nu ştiu câţi ani. Indigo! De obicei, se smântânesc cam douăzeci-douăşcinci de filme din şapte-opt sute. Din toată lumea. Dintre astea, sunt premiate vreo patru, ca la fugă, ca-n sporturile cele mai imbecile, cum e săritura-n lungime. Nici Olimpiada nu-i miluieşte cu medalii pe toţi. Bucureştiul însă e pe alt meridian, nu înghite. Spiritul levantin, ca şi pomul de Crăciun, e deprimant fără globuri. Dacă nu aduci coroniţă, mai bine stăteai acasă şi te legai la şireturi… Nu-i vorba numai despre publicul de rând, care e cum e, ca peste tot; spectacolul cel mare sunt „ziarişti”!

— Şi „Regard”-ul ăla nu-i tot Cannes?

Emilia, draga mea Emilia ştia să fie diplomată. Eu nu.

— Nu.

— Dacă te sună acasă, te sună acasă! Când te-au mai sunat ei acasă?

— Nu trebuie să mă sune acasă. Îmi ajungea un fax: „dom’le, l-am luat”. Mă sună acasă ca să mă ia moale. Le trebuie pentru altă secţie. Aceeaşi poveste.

— Dar e Cannes! Câţi merg la Cannes?

— Nu e niciun Cannes! Cannes-ul e numai „Selecţia oficială”, ăsta-i Cannes-ul! Am aşteptat prea mult, la dracu’! Aceeaşi chestie ca şi cu *Patul*. Îl iau înapoi.

Ridicaserăm amândoi vocea şi acum ne trăgeam sufletul.

— E Cannes, înţelegi? Nu poţi să-i dai cu piciorul. De câte ori ajungi acolo?

Vorbeşte calm, rar şi-o simt că duduie de nervi. O scurtez.

— Nu ţipa! Mi-e frig, mi-e foame şi nu-mi revin după chestia cu poliţistul. Mă duc să curăţ cizmele.

Şi ies pe balcon să le dau un nou *look*. Aici e ceva mai cald decât înăuntru. Bate însă vântul. Vreau să fie clar, sunt două feluri de-a face film: *aici* şi *acolo*. Treizeci de ani au sporovăit despre cenzura comunistă şi tot n-au habar cu ce se mănâncă. Teorii! Fasoane şi folclor franţuzesc! Şi ăla din auzite… Se uită la tine, văd că eşti ialomiţean, se miră c-ai ajuns pe la ei şi-şi văd de treabă. Ce contezi tu cu gâfâiala ta: poate acuma, poate anul ăsta, poate cu filmul ăsta, poate o dată înainte să mori! Mizeria e că poftiri la masă se mai fac, dar mulţi mănâncă la bucătărie. Abia în momentele astea simţi că eşti de-aici şi cari în spate, ca un melc blestemat, toţi turcii, ruşii, ceauşeştii, ţiganii, toţi minerii şi hoţii. Sunt sigur, pentru un ugandez se poate şi mai rău… Există pe maluri de fluvii copaci cu rădăcinile spălate de ape, gheare albicioase dramatizând sictirul cu care-ţi plimbi privirea peste inutilitatea lor decorativă. E locul unde o voinţă indiferentă la noroc le-a aruncat sămânţa.

Aş vrea să faceţi un lucru… Când o să fiţi „afară” şi diasporii noştri cei iuţi de picior or să vă spună că-i mai bine să lăsaţi impresia că veniţi din Transilvania – adică dintr-un loc cunoscut, mă-nţelegeţi, ţara lui Dracula, român bărbat de-al nostru, cine ştie de România, ce-i aia România, regina Greciei? –, să vă urcaţi cu ei, pentru c-or să vă invite precis, în monstruozitatea aia coclită care incendiază libertatea cu torţa. Chermeză ieftioară de păcălit lumea cuminte, nu pe noi…

Dar să vă urcaţi acolo, pentru c-o să daţi de lucruri remarcabile. O să vedeţi zgârie-norii de sus, cu terasele neaşteptat de plate. Vacarmul şi

forfota străzilor – maşinuţe aliniate hilar în trenuleţe pentru jocul infantil al unei priviri stratosferice. O pace impură şi-o rupere drastică de lume şi furnici. Veţi constata că există plase în jur, pentru că-n momentele acelea îţi vine să mori. Un singur lucru îţi dă curajul să apuci liftul şi să scapi vertical: trotuarele formice. Ah, le priveşti suveran, în sfârşit rupt de ele. Atenţie, uitaţi-vă numai în jos, nu în jur! S-ar putea să existe şi alţi turişti, lucru ce face ca senzaţia să dispară subit. Până când, exact la baza statuii, totdeauna o zăreşti acolo: furnica statică. Vizibilă dintr-o mie. Acela e fratele codrului şi fiul ploii!

A înţepenit lângă rigolă, cu capul pe spate, strivit de matahala din cupru verzui. Cu mâinile înfipte în pantaloni, îşi ia un aer informat şi blazat. Femeia metalică nu-i dă ce aştepta de la ea, orgasmul tardiv al libertăţii, dar n-ar recunoaşte nici mort că din pricina asta se simte străin. Îl trădează un clinchet discret, pentru că în întunericul buzunarului îşi prefiră cenţii printre degete, întrebându-se dacă mai are de sărit o masă. Şi-n sufletul lui e o forţă de detonaţie ce-ar putea arunca de câteva ori în aer globul ăsta noroios, cu biletele lui de-a-ntâia şi de-a doua…

Visez să privesc un american de la înălţimea Statuii Libertăţii din Liberia. *Fornicar*.

Le curăţ c-un băţ şi iese greu. Mi-au îngheţat mâinile. Noroiul de pe cizme e cleios şi galben, argilă. Toată ziua de ieri am călărit râpile şi mlaştinile de pe ţărm. Frig cum n-aţi mai văzut: am bănuit multă vreme că domnul Publius Ovidius a cam exagerat, nu sunt iernile de-aici chiar aşa de nenorocite, o fi vrut şi el să-şi înduioşeze Nemer-Nicu-ul. Nu ştia ce ştiu eu acum, că ştabii sunt castraţi de simţire şi acela dintre ei care nu e încă lichea devine.

Azi-dimineaţă eram încă la mare. Imposibil pentru un film de epocă: blocuri, industrie, vapoare, stâlpi de înaltă tensiune, coşmelii, buticuri. Dar surpătura asta de la Eforie nu-i tocmai rea şi, oricum, e singura mai sălbatică.

Aud o buşitură în spate. Scenograful se ridică de unde se prăvălise cu picioarele sub el, se uită la canadiana unsă de noroi, înjură şi începe să-şi

scuture bocancii îngreunaţi. Îmi clănţănesc şi mie dinţii. Dau să mă mişc, dar cizmele au înţepenit în clisă şi simt că mi-au ieşit picioarele până la căl-câi. Mă încalţ iar şi, fleaşc-fleaşc, reiau fotografiatul. Nici fotografi nu mai au, am luat aparatul de-acasă. Nu mai au nici recuziteri, nici asistenţi, nici sunetişti, nimic. Salarii mici, iar cei care era ceva de capul lor s-au privatizat mizer, s-au dus la patron sau şi-au schimbat meseria. Au rămas ăştia, tolomacii, care n-au găsit de lucru nicăieri, plătiţi lamentabil şi puşi pe greve de la care ştiu că nu se obţine nimic. Rar, ici-colo, câte-un profesionist utopic, plătit şi el prost, care, neîndurându-se să se apuce de altceva, a rămas de drag să frământe noroaiele patriei. Fac poze şi bat step cu dinţii. Dacă nu vrei, dacă-ţi impui cu toată voinţa să nu răceşti, nu răceşti. Să vedem dacă ţine şi astăzi. Mi s-au umflat mâinile. Întorc aparatul spre ei şi declanşez ca să-i ţin minte: Vasile, Gabi, Al, Veniamin… Râpa asta trebuie dată înapoi cu vreo două mii de ani. Au îngheţat şi bateriile, Minolta nu mai trage.

Tibi îmi surprinde privirea şi crede că vreau ceva, face semn spre termos. Nu spun nimic, nu mai pot nimic. Ce dracu’ caut aici, pentru gloria cui, plătit de cine? Băiatul vine cu obiectul şi-mi toarnă, dar nu e cafea. Simt mirosul alcoolului şi dau din cap că-mi ajunge. Iau paharul de plastic, care ţipă între degetele ţepene, mă uit la lichidul care-l umple pe jumătate, îl dau pe gât. Nu mă simt mult mai bine.

Orbecăi cu mâna prin buzunar şi dau de cutiuţa roşie. E caldă şi plăcută la pipăit. Cutiuţa roşie e ceva ca o tabacheră, acoperită cu pluş şi închide un beţigaş argintiu, nu ştiu din ce, dar care poate să ardă mocnit, la întuneric şi fără aer. Cum, habar n-am. Mi-a dat-o un american. Când filmează pe frig la New York sau în Canada, au cutiuţe din astea roşii prin buzunare şi-şi ţin mâinile calde, să nu tremure pe aparat. Mă simt ca-n America, futu-i mama mă-sii! Scot obiectul şi mi-l pun pe faţă. Colegii se uită la mine cumva.

Prospecţiile astea sunt totuşi extrem de stârnitoare. Oricât i-ar fi de frig, oricâtă ploaie ar avea în pantaloni, niciunul dintre necăjiţii ăştia nu-i ocolit de o bucurie secretă, specială, o bună dispoziţie care gâtuie. Mă uit la râpă şi-o văd plină de iedera lui Dionysos şi de păsări. Văd urme de sânge în

frunzişul ţepos, marea zbârlită de iarnă, foşnitoare şi pură. De unde vine culoarea asta albastră, sidefie, chiar aproape de mal? Iar au deversat ceva la Midia.

Ies din Constanţa, ocolind gropile. Orice bucureştean are o anume dexteritate în treaba asta. În dreapta, Emilia îşi dezleagă centura şi se apleacă spre aparatul de radio. Dacă n-o întrerupe ceva, cred c-o să caute vreun sfert de oră. Azi parcă nu gargariseşte aşa rău. Am noroc; sunt posturi puţine în zonă. Întorc capul spre asistentul meu, să văd cum stă. Stă bine, cu picioarele pline de noroi peste dovleac, canistre şi cizmele care-o să-mi ia ceva timp să le curăţ.

— N-am unde să le ţin, face el ghicindu-mi interesul pentru confortul din spate.

— N-are nimic. Simte-te ca acasă.

Inexorabilul se produce. Soţia mea se îndreaptă în scaun, abandonând aparatul de radio şi treaba nefăcută. Priveşte cu nelinişte nedisimulată silueta poliţaiului care face semn să trag pe dreapta. Nu ştiu de ce, îmi devine brusc antipatic. Asta e, v-o spun cinstit. E democraţie, pot să spun ce vreau, mă uitam la poliţist şi nu-mi plăcea.

— Sunt aşa şi pe dincolo, actele dumneavoastră!

— Am făcut ceva?

Mă gândeam să-l iau tare, uneori ţine. Dar nu totdeauna, că-l văd că se apleacă şi-şi bagă capul prin portieră, aproape respirându-mi în faţă.

— Suflaţi spre mine.

— De ce?

— Aşa…

— Ce-am făcut?

— Aţi făcut ceva?

— Păi, dacă-mi ceri permisul, dumneata ştii.

— Poate vreau să-l văd.

Mă caut de acte. Mă ia şi la…! Când văd câte-un poliţist care se dă isteţ, mă apucă isteria. Deschide buletinul, citeşte şi se luminează. Schimbă tonul:

— Sunteţi cumva rudă cu…?

— Da.

Iau un aer deranjat.

— Vorbiţi serios, domnu’?

— Da, eu sunt.

Se retrage un pas, ca să mă privească în toată măreţia. Dau să înhaţ actele, dar nu le apuc.

— Domnu’ regizor, face el pătruns. Am toată admiraţia, v-am văzut şi filmul ăla cu… şi-mi pomeneşte o mizerie de-a lui Spiţeru, mi-e şi jenă s-o reproduc, dar se întâmplă ruşini şi mai mari.

— Mă bucur, pot să plec? Vreţi un autograf?

— Sigur că da, dar am şi eu o rugăminte…

Prima impresie contează; nu-mi plăcea tipul.

— Suflaţi, vă rog, puţin spre mine.

Am înţepenit.

— Cum spre dumneata? În faţă?

— Da.

— Îţi face plăcere treaba asta?

Ceva rece şi extrem de neplăcut mi se urca pe şira spinării. În faţa mea, pâclos, stătea Tibi şi-mi întindea paharul de plastic pe care l-am băut ca un descreierat în râpa aia blestemată. Probabil că miros, m-a simţit.

— Cum să-ţi suflu, domne, în faţă? E igienic?

— Nu cine ştie ce, da’ avem fiole puţine, ne mai ajutăm şi noi cu simţu’.

— Nu suflu, domne, în faţă la nimeni. Drept cine mă iei?

— De ce, domnu’ regizor? Suflaţi puţin şi am plăcerea că v-am cunoscut.

— Nu. Dă-mi fiola.

— Vreţi fiola?

— Vreau fiola.

— Ca să suflaţi?

— Da.

Eram sigur că n-are nicio fiolă. Îl priveam imperativ. El se îndreaptă de şale, scutură din cap şi strigă spre maşina lui:

— Măi, Preotu, dă o fiolă…

Când îl văd pe răcan că vine tropăind şi despachetând chestia, mă apucă toţi dracii şi ies din maşină.

— Domne, îţi baţi joc de mine? Ce-s eu, un golan pe care l-ai luat din piaţă? Mă cunoaşte lumea, cum mă pui să suflu-n băşica aia? În stradă! Cum te cheamă, ce număr ai?

— De ce vorbiţi aşa, eu vă respect.

— Mă jigneşti!

— Nu vă jignesc, domnu’ regizor… Suflaţi şi terminăm.

— Nu suflu, poftim!

— Vreţi o amendă, spuneţi cât? sare şi Emilia, găsind o ieşire diplomatică.

Asistentul calcă dovleacul şi canistrele şi se catapultează prin uşa aia stânga-spate care scârţâie. Începe să se adune lumea.

— Ce amendă, vrea să-şi facă numărul cu mine! Nu suflu nimic.

— Atunci sunt două posibilităţi: ori vă reţin actele şi vă fac raport că v-aţi sustras de la test, ori opresc un martor, vă fac proces-verbal de sustragere şi vă duc la medico-legal să vă ia alcoolemia.

Ce dracu-i învaţă pe ăştia la poliţie, acolo, că citesc în ziare că numai potlogării fac?

— Du-mă la medico-legal.

— Aici sunt iar două posibilităţi: ori nu vă iese, şi-atunci vă cer scuze personal, dar vă dau amendă, c-am consemnat sustragerea, ori vă iese şi-atunci e nasol de tot, că trebuie să vă fac dosar penal.

Au început să mi se învârtească roţile în cap. Scoteau un huruit asurzitor.

— Mă jigneşti.

— De ce nu suflaţi, dom’ regizor?

— Bine, hai mai aproape. Hai să-ţi suflu în faţă, dacă asta-ţi place.

— Păi, am desfăcut-o, ce facem? zice Preotu.

— Acuma vrei în fiolă? Hotărăşte-te! Bine, dă fiola… Şi dacă-i veche şi se-nverzeşte singură?

— Dacă se-nverzeşte, n-avem ce face. Trebuie să vă sus-pend permisul de la trei luni la… Cred că trei luni.

Asta era posibilitatea a cincea. N-aveam încotro, am început să suflu. Emilia şi Al mă urmăreau de lângă maşină, lumea căsca gura şi eu suflam şi mă gândeam uite cum intră aerul pe nas, cade-n plămâni, ia alcoolul, iese pe gură şi înverzeşte băşica… Ia stai aşa! Da' de ce trebuie să-l reciclez prin plămânii mei? De ce? Dacă scot plămânii din circuit, scot şi abureala verde, că acolo se-nverzeşte ea, în plămâni.

Şi-am început să-l trec din nas în gură. Mergea însă greu şi numai în cantităţi mici. Poliţistul vede că mă piţigăi cu băşica în mână şi începe să se prindă.

— Da' de ce nu suflaţi mai adânc?

— Cum mai adânc?

— Aşa, din piept.

— Domne, aşa suflu eu. Ai mata o metodologie de suflat? Mă laşi să suflu sau nu mă laşi?

Mă lasă şi-mi văd de treabă, ţuguind buzele şi strecurând aerul bucăţele-bucăţele. Necazul era că, ţinând plămânii-n *stand-by*, mă cam sufocam şi, ca să respir puţin pentru binele meu, trebuia să scot muştiucul din gură. Dar nu mi-a mai zis nimic. Am făcut lucrarea, punga s-a umflat, fiola – nimic. A luat-o, s-a uitat la ea, pe urmă la mine, lung. N-am reuşit să mă dumiresc: ori era genul de miştocar mai subţire, ori era idiot.

— Măi, Preotu, mai adu una.

Vine Preotu, mai aduce una, mă muncesc şi cu asta vreun sfert de oră, acelaşi rezultat. Mi-o ia de la gură înainte să termin.

— Doamna conduce?

— Da.

— Să conducă doamna!

— Şi eu ce cusur am? Ai să-mi reproşezi ceva?

M-am înfipt în el.

— Are permis?

— Are, dar nu-i la ea.

— Să conducă încet.

M-a luat lehamitea, aşa că n-am mai comentat. Emilia parcă atât aştepta, a şi trecut la volan. Am lăsat-o până la Ba-sarabi şi-am schimbat-o. Mă îmbolnăveşte de inimă, conduce ca o disperată, de parcă ar căuta tot timpul o toaletă.

— Nu ştii să fii diplomat, ce să-ţi fac?

— Ce să fac?

Soba e călduţă, în casă s-a mai dezmorţit. Am mai pus o haină pe noi, vorba ăluia, şi ne învârtim tot în jurul telefonului.

— Eu am jucat jocul ăsta. Şi nu o dată. L-am jucat şi la Veneţia, l-am jucat şi la Berlin, l-am jucat şi-n alte părţi. Ştiu cum e. Te cheamă pentru că trebuie să cheme şi pe cineva din lumea asta, a treia sau a şaptea care suntem. Te cheamă, îşi fac treaba cu tine, te folosesc şi te trimit acasă. Felicitările, masa şi dansul sunt în altă parte. Şi tu te omori, te dai cu capul de pereţi, faci pe dracu-n patru numai ca să fii acolo, cu ei! Faci orice! Nu te-ai uitat şi la poliţistul ăla nenorocit? Am fost de acord să-i suflu şi-n gură. N-a mai vrut. Aşa fac toţi!

— Te-a sunat acasă, asta nu se întâmplă.

Emilia ţine la intuiţie; o femeie are intuiţie, gata!

— Dacă voia să-l ia fără condiţii, nu mă suna. Îl lua. Mă sună pentru că vrea ceva. Şi eu nu iau momeala, am făcut prea greu filmul ăsta, mi-a mâncat viaţa.

— Ţi-e frică să-i suni, descoperă ea şi mă priveşte ca E. Taylor.

— Da. Mi-e frică. Mi-e frică să nu mă refuze. Mi-e frică să nu cedez. Mi-e frică!

Iar mi-am amintit de Papacioc şi de fetele lui.

— Sau ai vreo iluzie? Nu te teme, de-aici nu scapă nimic, eşti în gaură.

De fiecare dată când traversez Dunărea la Cernavodă, mă gândesc la *Croaziera*. Ca acum. Trec pe banda de la margine şi mă uit la apă. Povestea

aia cu gaura neagră o spunea cineva în film, iar Comisia Ideologică o prinsese. Asta acum vreo paisprezece ani, când m-au luat din Buftea şi plecasem decis să rup mâţul…

Lichidul mă fascinează. De asta m-am şi apucat, cred, de pescuit în timpul din urmă; mă ia… E o abandonare hipnotică, voluptuoasă, la fel ca-n faţa focului, când spiritul e supt dulce spre duhul în care nu cred decât peştii, nereidele şi câţiva pustnici. Odihnită sau nu, apa te confiscă viclean, posedându-te în bucurie incertă. Nu şi pe mine, acum, în locul unde am făcut secvenţa finală.

Legasem bărcile de remorcher şi le-am urcat în amonte. Când le-au dezamarat, eram deja la debarcader, pândindu-le cu aparatul. S-au bulucit, s-au trosnit, s-au încurcat în picioarele podului, noroc că era doar cel vechi. Nu s-a înecat nimeni, prin miracol, deşi în tot convoiul acela erau cel puţin douăzeci de inşi care nu ştiau să înoate… Şi, când totul iese atât de anevoios şi căznit, cum să n-ai în fiecare zi obsesia că poate totuşi *acum se întâmplă?* Că timpul s-a copt, în sfârşit! Ca mai târziu, la *Iacob.*…

Pot spune, fără nicio exagerare, c-am scăpat cu viaţă şi din filmul ăsta. Urăsc gândacii roşii! La fel şi gândacii negri, şobolanii, ţânţarii, şerpii, mâncarea împuţită de pe vas şi mai ales imensa, respectabila măsură de prostie omenească aruncată pe Dunăre. A filma pe apă e lucrul cel mai odios, pentru că nu sunt repere, staticul e abolit. Şi, peste toate necazurile, luarea sunetului în „priză directă”… A fost o pedeapsă pentru toată lumea, un test de anduranţă duşmănos şi, de câte ori trec pe la Cernavodă, mă uit în jos cu o aversiune rece şi fără iertare. Bateriile din portavoce mureau de umezeală în câteva ore, am renunţat şi la asta şi toată lumea zbiera cu mâinile la gură şi ochii bulbucaţi, fără ca nimeni să audă ceva. Unde sunt zilele de la Calafat, de dinaintea filmării, când îşi plimbau cu barca şi din plăcere prospăturile figurante?… Ce coşmar imund şi ce străluciri delicate pâlpâiau în lichidul curgător de sub noi!

Când mă gândesc la bărcile goale pe care le descopeream dimineaţa, căci dezertau, aşa cum alţii fugeau peste graniţă, nu pot decât să râd stors de puteri în faţa destinului idiot pe care l-a avut acest film, rejudecat la un an

după premieră şi apoi poprit definitiv. Obiectele, ca şi oamenii, au partea lor de *fatum.*

— *Un instant, s'il vous plaît…*

Aştept cu sufletul la gură. Lângă mine, ţeapănă, Emilia abia mai respiră. Se scurge vreo jumătate de minut, ticălos de lung. Or să mă taxeze ăştia de la Telefoane de-or să-mi ţiuie urechile. Asta e, ce să fac… Şi, brusc:

— *Bonjour, Monsieur! C'est Gilles Jacob.*

Doamne, vorbesc cu Gilles Jacob! Asta e vocea lui Gilles Jacob!!!

Am crezut totdeauna că trebuie să fie cineva à la Helmuth Kohl, un perfecţionist al ghilotinei. O voce stăpânită şi extrem de politicoasă. Extrem de manierată, aveam să constat mai târziu, după ce l-am văzut cum îşi mişca mâinile. Mi se părea neverosimilă, aici, în casa mea, ca un frison. Dacă mă gândesc bine, aş fi simţit acelaşi lucru dacă mă suna şi Kohl.

— *Notre comission a vu votre film, on a eu une très bonne impression. Je peux vous en féliciter, enfin, j'ai bien l'intention de le prendre.*

— *Merci, Monsieur.*

Când aude *merci*, Emilia se mai linişteşte. E de bine. Spre surprinderea mea, nici eu nu eram extrem de topit, aşteptam vestea asta de douăzeci de ani. Orice se poate spune despre mine, dar nu că nu eram pregătit s-o primesc. Cum dracu'!… *Simţeam* că e bine, ce mai, ca să fiu clar!

— *Mais non, c'est votre…* şi aici îmi face câteva complimente pe care nu le reproduc din bună-creştere.

— *C'est un petit problème, si ça ne vous gêne pas…*

— *Oui?*

— *C'est le titre…* Les Escargots du Sénateur. *Il me semble un petit peu mal compréhensible pour les français. Mais c'est peut-être une impression…*

— *Ah, bon!*

— *Et, j'ai senti, vaguement, bien sûr, quelque chose de trop long dans la deuxième moitié du film. Qu'est-ce que vous en pensez?*

— *Trop long?*

— *Oui, il me semble ça… Vous avez une cassette?*

Abia acum, cu tot frigul din casă, am început să transpir. Cred că mi s-a lungit faţa, pentru că mă uitam la Emilia, care se uita la mine şi i se lungea şi ei.

— *Oui, j’en ai laissé une à M. Benoît. Je peux l’appeler pour régler ça.*

Critic de film, Benoît a vrut o casetă şi i-am trimis una făcută la Româniafilm. Mă lăsam de pe-un picior pe altul şi dibuiam prin cap după numărul lui de telefon, cum se-ntâmplă… Degeaba!

— *Très bien! Je veux bien revoir cette cassette. À bientôt!*

Stau cu receptorul în mână şi mă uit la Emilia.

— Ce zice?

— Trebuie schimbat ceva.

— În film?!

— Ţi-am spus că nu trebuia să-l sun!

Mă priveşte palidă. Ştie exact ce simt, aşa cum ştie exact că urmează ineluctabil boala, urletele şi războiul. Nimic nu face mai multă plăcere decât darea de sfaturi ori sluţirea lucrului altuia. Cu ai noştri, de bine, de rău, eram deprins. În toată precaritatea şi deriziunea exista totuşi mutualitatea unei cutume de atac şi răspuns. Dar ăştia? Ăştia erau Cannes-ul!… Aici nu ştiam cum să-i iau.

— Şi titlul… Nu-i chiar ce trebuie.

Vrea să spună ceva, dar i se îneacă glasul. Se întoarce tăcută şi intră în bucătărie, la ce avea acolo pe foc. Închide uşa, rămân în camera rece şi mă gândesc cu disperare la mama. Mă iau după Emilia, nu ştiu nici eu de ce, ca să nu rămân singur. E cu spatele la mine, mişcă ceva în tigaie şi eu aştept mut şi ghebos ca să-mi spună ceva. Mă simte şi se întoarce cu ochii în lacrimi:

— N-ai ce face, e Cannes… Trebuie să tai.

— Treaba-i aşa: ori accept, ori n-accept. Dacă accept, tre-buie să accept repede, că-mi bagă şi ăia fiola sub nas.

— A spus ceva de scena aia cu mine, pe lac?

— Încă nu.

— Dac-o scoţi şi pe aia, poţi să tai tot!

— Vrea să-l mai vadă o dată.

— Păi, poate nu vrea să tai nimic. A spus că trebuie?

— Când o ia aşa…

Începe să-i vină culoarea în obraji.

— Stai puţin, poate nu trebuie. N-a spus că trebuie. Îl ia în Competiţie?

— Nu ştiu, n-am întrebat.

— Cum n-ai întrebat? Dar ce-ai întrebat?

— N-a venit vorba. Spunea că-l ia, cum era să-l întreb?

— Unde-l ia?

— În Selecţie, unde dracu’ să-l ia! Cred că-n Selecţie.

Mă priveşte strivitor, ca pe-un bleg. Nu mă simt grozav. O s-auziţi că mulţi se învârt pe la Cannes, există tot felul de Chenzene, Regarduri, nu înseamnă nimic. Numai „Selecţia oficială” contează, cea cu scările şi covorul roşu.

— N-ai întrebat tocmai asta?!

— Îl mai sun de la birou, m-am blocat, na, ce să fac? Porcăria e alta… Dacă mişcă o fotogramă sau o virgulă, trebuie altă copie standard. Pricepi? Câteva milioane! Pe urmă transportul la Paris şi până la Joinville. Dus şi-ntors! Franci… Că trebuie luat totul de la capăt: drumul la Paris, sejurul, remontajul şi blestematul ăla de laser. Câteva zeci de mii de franci!… De unde iau francii ăştia? Că nu mi-a spus nimic la telefon. Schimbă titlul şi *bonjour!* De unde iau eu banii ăştia?

— Ăsta are bani, uite şi tu.

Abia am ieşit din Slobozia şi virăm la stânga, pe sub un fel de arc de triumf pe care scrie: „South Fork – Ranch”. La oarecare distanţă, o grupare solidară de vaci. Două urinează simultan la picioarele schelăriei de metal a Turnului Eiffel profilat pe verdele prăfos al salcâmilor şi mă zgâiesc la el tembelizat, la fel ca şi restul Bărăganului. Paris, futu-i mama mă-sii! Ca-n Texas!

Ranch-ul e-n faţă, bag într-a doua şi mă apropii de el plin de respect, pe aleea asfaltată probabil de nemţi, fără nicio gropiţă; *California dream.* Parcurg aleile Dallasului şi am senzaţia dubioasă că mă aflu pe un platou de

filmare. În toate detaliile, ferma din serialul ăla interminabil care l-a pregătit pe român pentru economia de piaţă. Uite-o, mamă, reconstruită sub ochii mei, ca semn al reuşitei modelului original românesc, al biruinţei asupra Americii şi ca sula-n coastele Sloboziei!

Am o imensă atracţie pentru banii lui J.R. Al, care e şi instructor cascador, mă duce la fix ca să diluim afacerea.

— Aici, terenul ăsta…

Mă uit unde-mi arată şi văd un loc semănat cu obstacole şi răscolit de copite.

— Creşte cai?

— Şi cai, şi televizoare. Aduce piese din Filipine şi le asam-bleză în grajdul ăsta.

De fapt, un fost saivan ceapist.

— Şi câţi cascadori vrea?

— Vreo cincizeci.

— Ce vorbeşti! Ce vrea să facă?

— Turniruri.

— Medievale?

— Mai mult cu elicoptere. Dar cred că şi medievale.

Nu pare prea lămurit, dar e gata să-i ia banii. Şi eu la fel.

— Cât dă?

— Un milion.

La vremea aia, un milion era un milion!

— De căciulă?!

Orbecăim prin incintă: hotel, restaurante, parcări, *self*-uri, gresie, marmură, gazon, felinare chiciulică. Emilia, insensi-bilă la nobila scremere de-a epata a slobozeanului, se aban-donează unei veselii mai zgomotoase decât se presupune că ar fi indicată în atragerea de capital. Opresc şi-o las în maşină; poate să strice totul, am afaceri vitale.

Dacă J.R. vrea să investească în filme, sunt gata, aici sunt!… Scap de nesimţitul care vrea să ne ia banii pentru parcare şi ne îndreptăm hotărâţi spre reşedinţă.

— V-aşteaptă? întreabă badigardul care ne-a făcut semn de la distanţă să stăm pe loc.

— Trebuia să ajungem la cinci. Am întârziat un sfert de oră, venim de la Constanţa, face Al şi se uită la ceas.

Ăla se uită la ceasul lui.

— Şi v-aşteaptă?

— Da. Avem o negociere.

Gorila rustică ne măsoară atent şi-mi dau seama că-n halul în care arătăm, după prospecţie şi suflatu-n băşică, nu prea lăsăm impresia unor oameni de afaceri. Dar preferă să hotărască alţii şi face cu capul spre restaurant.

— E la masă. Întrebaţi dacă vă primeşte.

Când am să reuşesc în viaţă, am să-mi iau doi badigarzi, ca Colonnescu. Şi trei celulare. Am cacofonat? Când am să reuşesc în politică, am să-mi iau şi girofar. Altfel nu te crede nimeni că eşti om.

Restaurantul e cu specific texan. Ce să mai lungim vorba, toată lumea ştie cum e în Texas… Niciun client, numai ospătari. Pentru ei, o orchestră de cauboi cântă comori teleormănene dezmăţate. Când intrăm, se face linişte. Mâna chitaristului alunecă de pe corzi către buzunarul din spate. Alţi badigarzi, alte celulare, spunem ce vrem şi suntem invitaţi s-aşteptăm. Unul, subţirel şi păros, în culori închise, nu prea solid, gen „şeful aţos”, se pierde în labirintul localului şi reapare după câteva minute cu un zâmbet larg, prietenos; patronul ne vrea.

Nea J.R. e zdravăn, important şi sănătos. Lângă el, coana Sue e zdravănă, importantă şi sănătoasă. Mănâncă un crap. Între noi şi ei, masa lungă din separeu. O veche ascendenţă indiană le dă pielii misterul nopţii, iar privirii siguranţa stăpânului. Ne aşezăm unde ni se face semn, adică lateral, faţă-n faţă cu un superior de poliţie care înghite pui. La intrarea noastră, s-a frecat cu şerveţelul până l-a rupt. După ce fărâmiţele i s-au fixat în bărbie, şi-a luat un aer solemn.

— Dom’ colonel…, mormăie nea J.R. ca să facă prezentările şi dăm cu toţii din cap, de-o parte şi de alta a mesei.

Dinspre zona noastră se zâmbeşte prevenitor.

— Nu beţi ceva? întreabă deodată coana Sue, care, vidân-du-şi prima conţinutul bucal, a reuşit să vorbească.

Îmi dau seama că seamănă cu una Veta, vă spun eu…

— Nu, mulţumesc, suntem cu maşina.

— Şi ce?

— Ne mai dă careva fiola la suflat.

— Dă-i dracu’ de nenorociţi, suntem la noi în judeţ.

Colonelul mănâncă absent, nu e de la Circulaţie, are aer de Economic. Coana Sue suge un fragment din şira tăioasă a spinării fitofagului.

— Vreo Coca, ceva…?

Face semn, ni se aduce şi pun placa oportunităţii unei investiţii profitabile în filmul *Ovidius*. Cum or să-l dea de opt ori la televiziune, cum o să-l vadă toată ţara, toată Europa şi America până-n Dallas şi-or să citească numele producătorului slobozean pe generic, cum or să se înghesuie să-l cumpere Warner, Carolco şi Gigi Boeru, cum investiţia în cultură face obrazul fin ş.a.

Aici a fost nevoie să mă opresc puţin, pentru că intră o matahală cu ceva mare şi moale ambalat în ziar. Carne, am ochiul format… Trimite un semn codificat spre colonel, ăsta face feţe-feţe, se uită la noi ostil şi dă cu mâna în masă. Ner-vos. Aripa de pui din farfurie are ultima tresărire. Îi aruncă o legătură de chei şi ordonă scurt:

— Bag-o în portbagaj.

Namila le prinde şi iese repede, pentru că privirea lui J.R. e fără cruţare. Aşa ceva, faţă de necunoscuţi, nu se face. Lucrăm numai cu tâmpiţi. I-a trecut tot cheful. Împinge peştele la o parte. În secunda următoare, se deschide uşa din fund şi intră una cu două mamele considerabile şi antricoate pe care i le pune-n locul crapului. Îşi înfig furculiţele; fata pleacă. Şi asta seamănă cu Veta. J.R. se opreşte din mestecat.

— Nu luaţi ceva?

— Nu, mulţumesc.

Trebuie să aibă nişte camere video pe-aici, altfel cum a intrat aia aşa, la fix, ca securistul în *Vânătoarea de vulpi?* Unde am mai văzut chestia asta? În sfârşit, au atacat ei felul doi, fac şi eu deschiderea: cum o să se înnegrească de invidie toată concurenţa, cum o să recuperăm investiţia într-un an jumate, cum profitul în doi, cum nu trebuie decât cinci sute de milioane şi cum…

Aici mă-ntrerup iarăşi, pentru că-i sună mobilul. Dă să intre, izbind uşa, un prostănac cu o ladă de sticle. De astă dată, privirea lui J.R. fulgeră instantaneu. Sclavul dispare înainte să fi trecut pragul.

— Domnu’, uite care-i treaba, face J.R. după ce citeşte ceva pe afişajul telefonului şi-l închide. Treaba e că noi avem investiţii în alte branşe, înţelegi dumneata? Avem priorităţi strategice… Trebuie să dăm drumul la o fabrică de zahăr lângă Tulcea, linia asta de televizoare trebuie s-o dublez, am acuma un vas care trebuie să plece din Brazilia şi are probleme cu asigurarea, am cam făcut planul la investiţii pe anul ăsta. Filmul costă scump al dracului şi nu ştiu ce-aduce… Să mai stăm niţel, până dau drumul la arena asta cu gladiatori. Avem cai frumoşi, domnu’!… Ne gândim şi noi să facem nişte serii la televiziune, nu şase, facem şi şase sute! Da’ despre cum se naşte calul, cum creşte el, cum vine un întreprinzător din România, ca aici, la Slobozia, şi face pe pământul ăsta românesc ranciu’ de la Dallas, cu mult mai multe chestii. Cum intră după aia-n industrie, cum cheamă el americanii la el să vadă lupte de gladiatori, că americanii nu au, cum omul ăsta din ce în ce mai stimat face acte de caritate şi sponsorizări, cum intră el în politică şi dă o direcţie, nu ca ăia de la Alternativa nu ştiu cum, o alternativă competitivă, înţelegi, şi treptat încep să crească copiii lui şi intră şi ei în afaceri şi facem şi-o mie de serii dacă-i nevoie. La asta, dacă vă gândiţi, stăm de vorbă. Cai avem.

Minunat! Îl informez şi eu că-mi stă de mult pe suflet proiectul ăsta, viaţa responsabilă a unui miliardar, dar momentan sunt încurcat cu *Ovidius* şi n-am cum s-o dreg. Altădată, cu mare plăcere.

Şi vă regăsiţi afară. Tragi o gură sănătoasă de aer şi-o expiri încet, economic, printre dinţi. Lângă tine, Al spune ceva sau înjură. Nu-l auzi.

Închei şi deschei un nasture. Ai privirea dusă şi creierul varsă verde în ceaţa Bărăganului. Emilia te fixează şi crede că te gândeşti la finanţele care-ţi lipsesc. De fapt, simţi nasturele cu mintea. Îl treci prin butonieră de opt ori şi nu-l laşi decât atunci când bagi de seamă că aţa i se lungeşte, se face subţire şi atârnă. Din uşa restaurantului şi de lângă maşina cu portbagajul deschis, badigarzii care înghesuie sticlele cu vin pentru domn' colonel te privesc atent, intrigaţi de ce se întâmplă cu butoniera; o închizi sau o deschizi, ce naiba faci?… Ai s-auzi mai târziu că J.R. a băgat o bancă-n spital, uitând de un credit grăsuţ. Priveşti în oglinda Daciei cum scade Turnul Eiffel, cum rămâne în urmă, la Dallas, şi abia acum te gândeşti la bani şi la marea pricopseală pusă pe butuci de *specialişti*, foştii planificatori în industria grea – cu pivotul ei, industria constructoare de maşini –, tehnocraţi unsuroşi, cu sau fără patru clase.

Intri în Bucureşti şi te întâmpină un trib de aurolaci cu mâna întinsă. Eviţi, ca să scapi cu maşina nezgâriată şi nu te opreşti decât la primul semafor. Ştergătorii de parbrize! Nu te întreabă nimic, sar. Le dai câteva mii de lei şi-ţi aruncă monedele-n geam. Ai pierdut simţul valorii banului, numai ăştia şi J.R. îl au… Baţi la toate uşile, te laşi umilit pentru sutele de milioane şi n-ai habar cât trebuie să-i dai unui mânjitor de parbrize ca să nu-l superi.

— Da' din ton, aşa, ai simţit că-i bine, nu? îmi şopteşte Emilia în ureche, gutural şi precipitat.

— Da, mormăi eu şi-mi îngrop capul între sânii ei.

— Că din ton se simte…

— Da…

Am îngrămădit păturile peste noi şi facem lucrul acela serios. Efectul termic e totdeauna remarcabil. Adulmec mirosul plăpând ce urcă din fiinţa ei şi-mi simt muşchii bucuroşi, ca la serbarea dinaintea vacanţei. *Fornicar*!

— Când te sună?

— Când îl vede.

Urc spre gâtul ei şi-i simt jugulara palpitându-mi sub bu-ze. Se desface discret, înfrigurată; nu-i place să se aleagă cu semne.

Totdeauna când m-am aflat în exerciţiul acestei admirabile activităţi, jumătate din timp era tras înapoi, sacrificat lu-crurilor din care plecam în urcuşul actului. Veneam dinspre teze, dirigintă, exmatriculare, armată, Ceauşescu, Dulea, filme, ăia şi ăştia… Mi-au furat jumătate din timpul iubirii, jumătate din viaţă. Dar jumătatea cealaltă, jumătatea cealaltă!…

— Ai telefonul lui Benoît?

— Trebuie să fie pe undeva.

Îmi place să fac dragoste cu Emilia. Mă simt inteligent: mâinile sprintene, degetele agere, fesierii la fel şi restul. Mă mai întreabă ceva, eu nu răspund, mai întreabă o dată şi tace şi ea, îmbrăţişându-mă moale, urcându-mi mâinile pe şira spinării, aşa cum buzele lui Sue Ellen o dezmierdau umed pe cea a crapului, ciugulindu-i cărniţa. Şira mea cea impresionabilă, cu toţi nervii şi apofizele, cu toată măduva ei râzând în hohote!

Fornicar. Şi-n clipa aceasta, tandru şi tantric, trec prin Emilia, care se risipeşte cosmic şi primordial, mă caţăr pe eternul feminin, mă scufund în el, în ea, în Yin, intru-n eter, intru în prima vibraţie, intru-n lumina veşnică, intru la Cannes!

6

538.A. VALI: *Nu se poate, Bebe!… Ce faci acolo?!*

BEBE: *Îţi scot pantofii…*

VALI: *Nu! Te rog! Bebe!… Stai! Ce faci?*

BEBE: *Îţi scot chiloţii…*

VALI: *Nu! Bebe… Ah!… Bebe! Ne vede lumea!…Ah! Nu…*

BEBE: *De ce m-ai pus… la curent?*

VALI: *Bebeee!!!*

539.I. Doina s-a întins în ploaie pe capota maşinii, privind cu încordare înăuntru, dar şi cu o nedisimulată satisfacţie.

DOINA: *Aşa copii, aşa…*

540.A. INTERIOR. Amorul din maşină se dezlănţuie furibund, Vali, ţipând de plăcere, aşa cum nu am fi crezut-o niciodată capabilă. Deodată, tresare speriată.

VALI: *E cutremur! Se zguduie maşina!*

BEBE: *Eu sunt cutremurul…*

541.I. TRAV. EXTERIOR. Un vehicul care trece pe lângă ei îi împroaşcă cu o trombă de apă…

542.A. …care opacizează instantaneu geamurile din dreapta.

BEBE: *Mitocanul!…*

Un alt jet de apă obturează şi geamurile din stânga.

BEBE: *Ce dracu’, ăştia trec şi pe trotuar?*

543.D. Picioarele lui sprijinindu-se de bord. Ale ei – PAN. – încurcate printre fire.

544.ANS. Abia acum avem explicaţia hurducăturilor. Strada care coboară e soră probabil cu şoseaua în pantă, unde s-a întâmplat accidentul Doinei. Maşina cu cei doi care fac amor s-a desprins ca o corabie de ţărm şi urcă cu spatele printre maşinile din ambele sensuri, evitată în ultimul moment.

545.A. Dar Bebe şi Vali nu-şi dau seama de asta. Geamurile sunt opace şi din când în când sunt claxonaţi.

VALI: *Ne-a văzut cineva!*

BEBE: *Nu poate să vadă nimeni.*

Amorul continuă paroxistic. Apoi, Vali strigă scurt:

VALI: *Am rămas… Cred c-am rămas! Am rămas!…*

546.P. Afară, Doina, cu o lumină pe faţă, se strânge…

547.I. …pe capota maşinii, luând încet-încet postura fetală.

DOINA: *Aşa copii, aşa…*

VALI: *Am rămas!* (OFF)

548.A. BEBE: *Să rămâi!… Să-l faci blond! Cât mai blond! Nu suedez… Blond!*

VALI: *Ah!… Sunt sigură c-am rămas!*

BEBE: *Îl fac cum vreau eu, futu-i mama lui! Blond şi solid. Şi cu puţulica mare… Ştii de ce! Şi cu piesele alea două… cu trei piese! Ca să urască toată viaţa lui… ce-am urât şi eu în toată viaţa mea! Spune-mi ceva…*

VALI: *Nu ne-aude nimeni?*

BEBE: *Nu ne-aude nimeni şi-o să profităm de chestia asta şi-o să ne cărăm fraudulos în Groenlanda şi-o să stăm pe plajă, la soare şi-o să-i trimitem vederi ăstuia care-l facem acuma şi care o să rămână aici să construiască o lume mai bună, dacă s-o pricepe mai bine şi-o avea cu ce…! Te duc în Groenlanda, iubito, că numai acolo au nevoie de noi…*

7

MĂ STRECOR ÎN STUDIOUL SAHIA CA CEAUŞESCU când s-a dat jos din TAB la Târgovişte şi mă surprind că-mi mai şterg o dată picioarele după ce trec de uşă. Portarul mă conduce în biroul lui Munteanu. Ăsta, director, se ridică, îmi dă mâna şi mă aşteaptă să-mi scot haina. Când mă întorc, se uită la mine cu un aer preocupat.

— Ce mai faci?

Îşi dă şi el seama că-i stupid, o lasă baltă şi-mi arată un scaun.

— Mă duc sus în sală, să văd cum e… îmi spune fără să mă privească, ca şi cum s-ar duce să verifice siguranţa la scaunul electric.

— Stai aici. Poţi să dai telefon, zice şi scapă pe uşă.

Se face linişte. Am spus eu că vreau să vorbesc cu cineva? Când intri într-o chestie ca asta şi-ţi spune unul că poţi să dai telefon, e parcă ţi-ar bate noaptea la uşă, se legitimează şi zice să-ţi iei haine groase.

Nu mi-am luat loc de veci pentru că nu-mi place să văd unde or să mă bage. Nu-mi place nici biroul ăsta, pentru că ştiu că deasupra lui e o sală pe care-o cunosc în detaliu şi unde-o să rup pisica… Filmul durează o oră

patruzeci. O oră discuţiile, una peste alta, cam trei ore. Şi va fi GATA! Mă uit la ceas şi nu mă pot împiedica să mă-nduioşez la gândul că sunt ultimele mele minute de cineast. Cam lacrimogen. Melodramă, melodramă, dar sunt simţitor, îmi transpiră mâinile. Mă ridic, încerc să respir în patru timpi şi mă în-vârtesc prin birou. Ajung la fereastră. Uite-o pe Catrinel Oproiu! Au convocat şi critici? Îi fac semn de după geam, dar se face că nu mă vede. Îşi şterge şi ea picioarele. Intră. Ia s-o sun pe Cora, soţia mea de dinainte de Rrevoluţie.

— Doamne fereşte!

— Asta-i situaţia.

E speriată rău; a jucat şi ea în filmul ăsta.

— Când vii?

— Nu ştiu. Când scap.

Îi simt plânsul în gât. Nici eu nu-s prea vesel. O maşină opreşte afară, mă duc iar la geam. A început să vină Comisia Ideologică de la Comitetul Central. Ca la Oscar: maşini negre, costume, cravate, pălării. Munteanu îndoindu-se de şale pe scări. Dumitru Popescu, Petru Enache, toţi… Şi Ilie Rădulescu!

Sala e aproape plină, sunt mulţi. Pe lângă ştabi, văd activişti de la Secţia de Istorie, de la Secţia de Cultură, tovarăşa Sonea. Ziarişti. Dacă stau şi mă uit bine, exact ăia care mi-au făcut cronici după premieră. E şi Andricu, directorul Casei de Filme, şi Ion Traian Ştefănescu, taraboşti *of culture*.

— Staţi jos, tovarăşu’! îmi arată Enache un scaun în primul rând, de parcă m-ar fi invitat duminica la film…

Îmi iau un aer uscat, intratabil şi mă aşez cu două rânduri mai în spate, la margine. O urmă de instinct animalic, desigur, făcea să mă simt mai ferit în apropierea uşii.

— Să-i dăm drumul.

Eugen Andricu, gras cum era, dar mai mic în grad şi mai aproape de vina filmului, sare-n picioare cu o agilitate pe care nu i-aş fi bănuit-o şi bate în geamul proiecţionistului. Se stinge tot şi sala cade chioară în lumina

călâie şi verde ce scapă prin plasticul prăfuit pe care scrie ESIRE. Nu se aude nimic, decât zbârnâitul enervant care cu nesimţire iese de-acolo. Imediat, în spate, ceva începe să-mi bâzâie altfel, mai familiar şi apar primele imagini.

Aduseseră din întâmplare o copie subtitrată în spaniolă, fusese la San Sebastian. Îi simţeam şi pe ei stresaţi, aveau o treabă de făcut şi nu ştiau cum s-o-nceapă. Enache silabiseşte subtitlurile – deşi nu-l obliga nimeni, se vorbea în română –, se foieşte, se lasă pe spate şi lansează primul atac de încălzire:

— Filmul ăsta a ieşit din ţară?!

Era clar, nu m-au adus ca să mă felicite. Semnalul era dat: „suntem indignaţi că mizeria asta de film a ieşit din ţară şi-a stricat imaginea României”. Din clipa asta n-a mai scos nimeni o vorbă. Priveau, se indignau şi mocneau. Până s-a enervat Popescu, care avea nervii zdruncinaţi şi nu suporta hârâitul.

— Ce naiba face aia acolo? şi arată spre zbârnâitoarea de deasupra uşii.

Se uită interogativ la Enache, Enache se întoarce strivitor spre Ştefănescu, Ştefănescu scurt la Andricu şi Andricu sare iar în picioare, pocnindu-şi genunchiul pe întuneric, dar strânge din dinţi şi nu se vaită, pentru că nu e momentul. Începe să bată în geam cu mâna, apoi îşi caută cheia de la casă, bate şi cu ea, dar proiecţionistul, surd, derula bobina următoare. Andricu se aruncă spre capătul rândului, călcând în picioare câteva tovarăşe care gem înfundat, dar nu zic nici pâs, se dăruiesc durerii, nu sunt vremuri de oftat, şi începe să orbecăiască cu mâna pe pereţi şi pe sub paltoanele oficiale, căutând un întrerupător, ceva, un şaltăr, un heblu, orice.

Găseşte unul, dar nu pe cel de la ESIRE, ci generalul. Tu-burile de neon încep să păcăne şi se aprinde lumina ca ziua. Se opreşte şi filmul; proiecţionistul şi-o fi dat şi el seama că se întâmplă ceva. Bate la uşă şi intră congestionat.

— Fă-o, tovarăşe, să tacă! Cu ce vă ocupaţi aicea, mă?! îl înghesuie unul de la Secţia de Istorie, am uitat cum îl cheamă.

Omul se pierde, se uită în jur, caută ceva, nu găseşte şi iese brusc. Ne lasă cum ne-a găsit; ne căscăm unii la alţii. Ştefănescu e livid, Andricu e verde: sunt şefii tembelului… Îl caut din ochi şi pe Ilie Rădulescu; el a aprobat scenariul. E pământiu. Ni se încrucişează o fracţiune de secundă privirile şi mă evită. Aşteptăm să se petreacă ceva…

Uşa se deschide din nou şi reapare proiecţionistul c-un scaun, urmat de Munteanu, tragic, gata de sacrificiu. Pun scaunul sub obiectul care ţiuie netulburat, Munteanu îl sprijină şi celălalt ridică piciorul ca să se urce. Dar nenorocitul rămâne aşa. Se răsuceşte, clipind speriat spre sala care-l urmăreşte cu vreo douăzeci de perechi de pupile şi ochelari. Că aşa-i făcută viaţa: când n-ai treabă şi aştepţi, pui ochii pe unul care face ceva, ca în gară.

Nefericitul transpiră, se scuză neîndemânatic, după care se ciuceşte lângă scaun şi-şi scoate pantofii. Abia acum se urcă, încercând din răsputeri să-şi ascundă picioarele, dar fără rezultat. Se vedea de la distanţă că avea ciorapii jilavi şi cine nu observa îşi dădea seama. Nici eu n-aş putea spune că erau cei mai inofensivi ciorapi lângă care am stat vreodată, şi-am făcut şi armata. Dar asta e. Enache şi ceilalţi realizează repede că este un moment peste care trebuie trecut cu demnitate, aşa că mută privirile, încrucişează picioarele şi rămân meditativi.

Singurii care se mai uită la tehnician sunt eu şi cei din fundul sălii. Bietul om a pus mâna pe ESIRE şi scutură acum capacul de plastic, hotărât, cu tot riscul, să-l amuţească sau să se curenteze. Nu iese decât un nor de praf. Obiectul cedează însă pe neaşteptate şi, pentru că ghinionistul s-a întins spre el în vârful picioarelor, îl scapă printre degete, privindu-l cum se rostogoleşte clămpănind pe sub scaune, până se opreşte între pantofii tovarăşei Sonea. Asta tresare speriată; înainte să se ocupe de cultură, dezvoltase o frumoasă carieră ideologică de asistentă medicală şi nu suporta atingerile cu microbi. Rămâne ţeapănă, cu picioarele strânse şi privirea în direcţia în care era întors şi tovarăşul Popescu. Capacul, sub ea.

Proiecţionistul, înlemnit, nu dă semne c-o să se mai mişte vreodată de-acolo. Noroc cu Munteanu! Îşi ia inima-n dinţi, se lasă scârţâind în genunchi şi întinde mâna spre domeniul intimităţii sanitare. Toată lumea

priveşte în altă parte. Partea în care privesc eu e înspre picioarele ei şi le văd clar tresărind imperceptibil înainte de atingere. Dar Munteanu are calităţi surprinzătoare. Extrage capacul cu virtuozitatea şuţului şi, pentru câteva minute, totul pare că reintră în normal.

Ăla se ridică iar pe vârfuri, deşurubează becul, dar bâzâitul nu de acolo venea şi nu tace. Bagă degetul şi-l văd scuturat de câteva ori, ca la friptă, dar singurul rezultat e că porcăria începe să zornăie mai rău. Abia acum bâzâie!… Morga ştabilor, minată serios, ia aerul ofensei aduse autorităţii. Privirea devine aspră, mohorâtă, trăsăturile cad pe fălci, bărbia cade pe gât, buzele se întredeschid, lăsând să se vadă dinţii de jos, de parcă l-ar fi prins pe unul c-a şters-o de la defilare.

Zăpăcit, cel de pe scaun se întoarce spre ei neajutorat şi spune o tâmpenie:

— Ar trebui o şurubelniţă…

Enache, despre care se ştia că fusese tractorist, are gestul reflex de a-şi duce mâna la buzunarul salopetei. Dar îşi dă seama brusc unde se află, cine e şi ce fel de costum poartă. Ridică spre ăla o privire ca o palmă, după care o pune pe mine. Trebuie să fie cineva vinovat (unde vă treziţi?), înţepeneala demnă şi plină de responsabilitate era serios faultată de bâlbâiala prostănacului în ciorapi.

Care, în cele din urmă, ia o decizie tranşantă. Scos din minţi, apucă şi smulge bestia din perete, cu tencuială şi fire cu tot. Se alege iar praful. Strânge la repezeală, Munteanu ia scaunul şi dispar. Bărbiile cu buzele căzute se îndreaptă iar spre ecran, în timp ce noi, ăştia, care eram mai aproape de eveniment, ne scuturăm discret tencuiala.

8

454.I. Deodată, spre hazul general, Decebal se îndreaptă cu lingura spre televizor. Evident, fără să-şi dea seama în prima clipă. Dar încurajat de râsetele care se înteţesc…

455.A. …Îşi ia o mină cât se poate de serioasă, începând să deplaseze obiectul pe suprafaţa ecranului, în timp ce un bărbat corpolent explică ceva tehnic. Reportajul îl cadrează la P.

456.D. Lingura, explorând trăsăturile închipuite ale celui de pe ecran. În OFF, râsetele au puseuri explozive.

457.ANS. Decebal, făcându-şi numărul, în timp ce asis-tenţa, printre care Velicu, Lala, Viorica şi Cati, se topeşte de râs. Cineva trece în spatele televizorului, închizând mai întâi sonorul, apoi începând să lungească sau să lăţească imaginea, scoţând-o astfel din sfera de contact a lingurii.

458.P. E lesne de prevăzut că hazul va spori direct pro-porţional şi gălăgia astfel iscată atinge limita maximă. Apoi, brusc, fără explicaţie parcă, totul se potoleşte într-un fel neliniştitor şi singurul care nu înţelege e cel legat la ochi, adică Decebal. Se întoarce.

459.ANS. În uşă a apărut Proca. Se vede că, enervat de zgomot, s-a îmbrăcat în grabă. Palid, e de presupus că priveşte de ceva timp scena. Tăcere… Apoi, Lala încearcă:

LALA: *Ce e, dragă?*

PROCA: *Cine-a început*?

VELICU: …*Ce?*

Proca face un efort vizibil de a-şi reprima nervii, dă să spună ceva, renunţă şi se întoarce spre uşă.

VELICU: *Tovarăşe Proca…*

Se întoarce furios, strigând cu venele gâtului umflate.

PROCA: *Nu se poate să lăsaţi nimic neporcăit?! Trebuie să faceţi băşcălie de tot? De tot?!*

LALA: *Duţule, de ce…?*

PROCA: *Cine a avut ideea asta? Ieşi în faţă şi spune, cine a avut ideea asta?! Unde eşti?*

VIORICA: *Duţule, dar nu s-a făcut nimic.*

PROCA: *Cum nimic? Eu n-am văzut? Sunt chior? Sau ce credeţi voi că sunt eu? De ce batjocoriţi?*

LALA: *Ce batjocorim, dragă, ne jucam cu lingura asta, ce batjocorim?!*

460.A. PROCA: *La culcare! Haide! Stingerea! Ce, credeţi că n-am văzut? Velicule, de data asta nu mai iert, înţelegi? M-am săturat! Acuma răspunzi!*

VELICU: *Dar ce s-a întâmplat, tovarăşe Proca, nu-nţeleg nimic.*

PROCA: *Nu-nţelegi? Bineînţeles că nu-nţelegi! Ce înţelegi tu?! Ai să înţelegi la Bucureşti, când or să umble hârtii după noi că facem băşcălie de oamenii muncii!*

VELICU: *Stai, tovarăşu' Proca, stai, nu mă lua aşa…!*

PROCA: *Dar cum să te iau? Crezi că ăla vorbea, aşa, de capul lui, în televizorul ăla? Ce vorbea? Ştii ce vorbea?*

VELICU: *Era închis.*

PROCA: *Şi-atunci de ce permiţi să se facă băşcălie? Ştii ce vorbea? E un om al muncii, înţelegi?*

461.P. PROCA: *Şi eu n-am făcut niciodată băşcălie de oamenii muncii! Şi nici n-am văzut pe altcineva să facă! Până acum…*

VELICU: *Staţi, tovarăşu' Proca, am martori, nu se…*

PROCA: *Ce martori ai?*

VELICU: *Era toată lumea aici, nu mă luaţi pe mine cu…!*

PROCA: *Dacă era toată lumea, să hotărască toată lumea ce atitudine luăm! Asta nu mai e o copilărie, ţine cont! Înghit o dată, de două ori, dar gata! Eu nu hotărăsc nimic aici! Să hotărască comandamentul. Unde-i comandamentul?*

462.I. Tăcere. Se privesc aiuriţi, încă neînţelegând, dar evident şocaţi. Proca repetă furios:

PROCA: *Unde-i comandamentul?!*

Şi pentru că nici acum nu se găseşte cineva să răspundă, iese trântind uşa.

Trebuia să vină la patru. Întârzia. În sala de consiliu a ACIN-ului eram vreo opt.

— Eu m-aş duce să-l aştept la intrare… nu se mai ţinu Andrei Flaişer, care era şi secretar de partid, lucru ce făcea ca, atunci când destinul îl arunca în situaţii dramatice, pornirea naturală spre supuşenie să îmbrace forme ceremoniale.

— Ia mai dă-l în mă-sa! i-o reteză Tatos uitându-se la ceas, dar Flaişer nu se lăsă.

— E totuşi ministru, nu se face…

Îl mânca să coboare pe trotuar ca să-l primească. Văzuse la Suzana cum se aşteaptă un şef, se uitase atent. Omul ăsta trezea în mine din când în când reacţia precipitatului. Când simţi că te poţi dilua în cineva, e deja o opţiune, te amesteci spontan, prin interdizolvare, fără rezistenţă. Cu Flaişer, precipitam, mă depuneam la fund… Deveneam o pastă albă, cleioasă, ca paluxul băgat în apă. Altfel, vorbea potolit, mişca paharul din gâtul mâinii, ceea ce-i conferea imediat o aparenţă cordială şi, în etape, simula preocupări pentru tânăra generaţie. Pe-o infrastructură spirtoasă, desigur. Lu-crul în care excela, pentru că nici la băutură nu ţinea mult, era linguşeala distribuită generos şi cu un perfect aer al sincerităţii. În felul lui, remarcabil. Astfel, mulţumindu-se cu puţin, a traversat fără contuzii păruielile dintre generaţii, fiind tolerat de toate şi, din când în când, i se mai dădea câte-un film la clocit. Acum stătea cu mâna pe clanţă, gata să-l întâmpine pe Dulea, chemat în sfârşit la ordine de către popor.

— Eu ridic mingile şi care-o apucă… jap!

Îl aşteptam cu pofta cu care-şi palpează instalatorul cheia de 32 când dă cu ochii de faianţa din baie.

— Da, dar nici nu putem fi prost-crescuţi, interveni Spiţeru, explorându-şi cavităţile nazale, semn că-l preocupa ceva.

— Cum adică?

— Nu poţi să nu…

— Trebuie să-l aştepţi la poartă.

— Ce te costă?

La chestia asta, Flaişer, care lustruia clanţa, se uită la el cu recunoştinţă. O zbughi afară.

Ne-a luat ceva timp să-l convocăm pe Dulea la Asociaţia Cineaştilor. Ideea era să-l scoatem din bârlog şi să-l aducem la oamenii muncii. Oamenii muncii, teoretic vorbind, pot lua la întrebări. Chiar dacă era o noţiune extrem de vagă şi nu i-a văzut nimeni întrebând ceva, trebuia profitat. Nu tot în numele poporului ne ciopârţea el?

— Ce-or să spună oamenii muncii când or să vadă filmul ăsta? m-a întrebat şi Enache la *Croaziera.*

Subtilităţi… Poporul era o abstracţiune. Oamenii muncii, în pofida tuturor evidenţelor, erau o instanţă. Aveau o conotaţie uzinală, plină de răspundere. Ei munceau, construiau cu sudoarea lor societatea cea mai dreaptă, dar aveau şi pretenţia să te manifeşti corespunzător. Unde e filmul sudorului? Sau cel al fierarului-betonist? Unde se reflectă ei, pe ce dracu' stricaţi pelicula aia? Nu că l-ar fi întrebat cineva pe betonist, dar se putea vorbi în numele lui. Aşa cum „oamenii muncii" puteau fi foarte bine şi cadrele superioare…

— Ce-or să spună oamenii muncii?

Dictatura proletariatului prin partea asta a locului a ţi-nut vreo patruzeci de anişori. Orice dictatură, se ştie, e o chestie urâtă. În afara acesteia! Ridicat la rangul de dictator, proletariatul era onorat, adică tăcea chitic, fura ce se găsea şi se făcea că muncea. Şi mima că era plătit. Era o bună dis-tribuţie a responsabilităţilor, ceea ce a dus la un pact social durabil, intimidant şi tacit.

După '89, n-a mai ţinut. S-a înlocuit cu terorismul sin-dical. Plăcerea strigării s-a diluat în utilitatea mersului pe jos. „Ieşim în stradă!", ameninţau când aveau ceva de cerut şi au tot ieşit până au băgat de seamă că-i obositor. Cu timpul, protestul a devenit sedentar. Au început să iasă „cu strada"… Adică taie vreun drum naţional, contând în secret pe moliciunea de fire a altora. Ăia de obicei conduc şi, timoraţi de aceeaşi idee ceţoasă a poporului iritat, nu pun mâna pe lege sau pe furtunul cu apă, ci îşi amintesc brusc de Coana Leana, care şi ea, într-o împrejurare supărătoare, şoptea la urechea consortului prezidenţial:

— Mai dă-le o sută de lei!…

Şi totdeauna se găseşte o soluţie de consens, ce naiba, încât mă bate serios gândul să blochez cu cărţi răscrucea dintre Armenească şi Popa Rusu, până-şi aduce aminte cineva şi de noi. De fapt, poate s-o şi considere blocată, nu-i nevoie să mă deplasez material. Suntem persoane fine, operăm abstracţiuni. Vă rog să consideraţi că stau călare pe cărţi, domnilor, şi pe alte boarfe pe care le-am agonisit, exact în intersecţia de la Popa Rusu, unde are Marcela magazin. De azi! Sper să daţi vreun semn în primul cincinal.

Foarte bine. Ia poftim to'arşu' Dulea la artişti, la oamenii muncii de artă şi cultură! Ce-o să spună lumea despre cum ne hăcuieşti mata filmele?

Ne-a trebuit ceva timp… Ce era aia listă, dacă nu un fel de protest colectiv, şi asta nu se trecea cu vederea. Umblam cu Tatos după iscălituri şi-odată nu mai găseai pe nimeni, ocupaţi toţi, stai să mai vedem, poate nu-i momentul, dacă se supără şi ne respinge scenariile, eu cu Mardare nu semnez, dar cine v-a pus pe voi să faceţi memoriul ăsta, nu-i mai bine să-l chemăm într-o plenară de partid?… Ne-a luat vreo trei luni, dar, uite, acum îl aveam pe Dulea la vorbitor şi-i băgam mâna-n gâţi. Gata! Noi de-aicea nu plecăm!… E drept că lista s-a blindat în final cu tot comitetul de partid, pentru că de-acolo, de la Consiliul Culturii, unde funcţiona, a vrut şi el să afle ca omul cine-l cheamă şi ce întrebări or să fie, ca să ştim cu cine vorbim. Nicio grijă, to'arşu' Dulea, suntem un colectiv verificat, ce naiba!

Sigur că totul era organizat cu simţul prevederii şi demo-cratic, clar, dar când o să-l am aici şi-o să mă năpustesc peste el, cine să mă ţină? Totu-i să-l am aici…

— Vine! aduse vestea o damă regizor care ieşise chipurile să fumeze.

Pe hol, dacă te iţeai pe după balustradă, puteai să vezi ce se petrecea la intrare. Cu un gest pripit, îşi readună părul sub colanul care în răstimpul ultimului deceniu devenise maroniu-lucios şi se aşeză fremătând ca s-o vadă la loc, nu ca derbedeii ăia pe care-i găseşti căţăraţi pe pereţi când intri cu catalogul.

Vicepreşedintele Consiliului Culturii apăru în uşă urmat de Flaişer, îmbujorat şi sfielnic. Cred că avusese răgazul să-i şoptească pe trotuar: „E-n regulă, tovarăşu', va fi bine, mici lămuriri…" Dulea era deci liniştit; s-a

aşezat şi a început să-şi şteargă ochelarii, privindu-ne mat. Părea destul de coşcovit, dar era numai o părere. De la distanţă, lăsa impresia unui costum negru cu dioptrii. Şedea adus de umeri şi se uita la noi: „Hai, care-ncepe?”. Nu era cine ştie ce înghesuială.

— Băieţii au câteva nelămuriri, tovarăşu’ Dulea, începu Flaişer ca secretar. Ne-am gândit să vă invităm la această discuţie, care ar putea să fie constructivă şi să clarifice.

— Da.

Nu începea bine. Nu era cum vorbisem… Dulea a prins-o urgent.

— Aş putea să vă întreb eu ceva? m-am băgat în vorbă ca să nu se răcească.

— În nume personal?

— Nu.

— Sigur.

— De ce s-a blocat…

Şi-am pomenit de un film proaspăt oprit, nu mai ţin minte care.

— Păi, i s-a comunicat regizorului.

— Putem să ştim şi noi? Sau e secret?

— Nu-i secret, cum să fie secret? Are câteva greşeli ideo-logice.

— De ce natură?

— De natură ideologică.

Se credea isteţ. Spre surprinderea lui, sare unul din celălalt capăt al sălii.

— N-ar fi bine să existe un nomenclator de erori ideo-logice? Ca să nu mai cadă nimeni în greşeală?

Dulea începu să râdă şi-am mai observat vreo patru-cinci care începură să se hlizească îndatoritor. Colonnescu şi Spiţeru, mai demni, îl gratulară doar c-un surâs, apoi s-au privit între ei.

— Nu, asta nu cred că se poate.

— Atunci cum ştim?

— Dumneavoastră nu consultaţi documentele de partid?

— El voia să întrebe, intervine şi Sandu, dacă pentru film există rigori mai speciale.

— Nu înţeleg.

— Faţă de literatură şi teatru… Sau nu există?

O luase bine.

— Nu, face Dulea prudent.

— Păi, unele lucruri sunt permise în carte şi când te-apuci s-o ecranizezi, gata.

— Vi se pare.

Se uita la Colonnescu şi Flaişer, invitându-i să intre-n dis-cuţie; putea să degenereze, dracului, în altceva.

— Păi, să vă dau un exemplu…

Şi i-a dat vreo trei. Dulea începea să se simtă jenat. Se uita la ceas.

— Nu cred.

— Vreţi să spuneţi că operaţi cu aceleaşi principii?

— Nu eu, Partidul operează.

— De aia aveţi pe birou teancul ăla de cărţi ieşite de sub tipar?

— Da.

— Şi le mai citiţi o dată, să nu fi scăpat ceva?

— E sarcina mea.

Încet-încet, era adus unde trebuie, ca-n comuna Mihai Viteazul, în mlaştină. Pregăteam artileria, când Spiţeru se bagă în vorbă şi el. Nu-mi credeam urechilor.

— Tovarăşu’ Dulea, pentru mine sunteţi o enigmă.

Partidul se răsuci, crezând că are de-a face cu un atac nesemnalizat. Dar nu, era prevăzut. S-a liniştit repede. Din toate puterile lui, Spiţeru vorbea curgător.

— Să vedeţi şi filme, să citiţi tot ce se scrie, să urmăriţi teatrul!…

— Ce să facem, îşi luă celălalt o mutră smerită de soldat al ideologiei.

— Eu mă întreb: cum puteţi?… Omeneşte, cum puteţi să le faceţi pe toate? Când mai dormiţi?

La care Dulea scoase oftatul sacrificial, izvorât din senti-mentul strivitor al răspunderii.

— Spuneţi-ne şi nouă cum puteţi, eu aş vrea să învăţ de la dumneavoastră.

Avea un scenariu la el pe birou, la Consiliu, aştepta apostila…

Trădarea şi turnătoria nu sunt perfecte şi nu au eleganţă decât atunci când sunt executate pe faţă. În clipele de graţie, când se mimează inocenţa. Bineînţeles că s-a ales praful de toată răscoala.

Peste o oră ieşeam din sală bătuţi la fund, umiliţi şi cu gargariseala despre rectitudine partinică huruindu-ne-n cap, bonus cu care ne cadorisise Dulea către final, căci primise mingea sus şi n-o iertase.

— Ce-ai făcut, dom’le, ai tăbărât pe el şi i-ai băgat limba-n ureche?

Nu i-am zis de ureche, i-am zis altceva. L-am prins pe trotuar, eram cu Sandu şi Gulpea Vânătoru, acesta din urmă înainte s-ajungă marele degustător de lefuri ce i-au fost date să toace după Rrevoluţiune, sinecurant in pace!

Cât i-a plăcut şi Gulpii secvenţa aceea din *Vânătoarea*, când Mitică Popescu întindea dimineaţa un gălbenuş în faţa unor copilandri lihniţi!… Cum a luat-o dânsul cu ridicata ca s-o strecoare într-un film similar, de esenţă rurală! Mă simt linguşit.

— Cum adică? îşi înălţă Spiţeru cele două sprâncene stufoase şi extrem de mirate.

— De asta l-am chemat, ca să-l apuci la lins?

— Fii, dom’le, serios, n-ai văzut că l-am luat la mişto? Drept să spun, nu. Darul umorului s-a dat la foarte puţini şi, în privinţa asta, n-am bănuit niciodată vreun duh care să calce peste Spiţeru, dar şi aşa…

— Păi, ca să facem băşcălie l-am adus noi?

— Oricum nu se rezolvă nimic.

— Da’ du-te-n pizda mă-tii, cere-i audienţă şi fă-i acolo ce crezi că te ustură! Am muncit câteva luni ca să ne strângem aici. Ce facem, o luăm iar de la capăt?

S-a vexat. Nu i-a trecut decât peste vreo două săptămâni, când Dulea i-a ştampilat scenariul.

Când aud pe cineva că deplânge absenţa solidarităţii strămoşeşti, mă umplu de bube. Cum nu putem şi noi românii să fim odată uniţi în ceva, măcar ca polonezii, ca evreii, ca ungurii sau cine vreţi, blestemaţi să urâm etern capra vecinului şi să ne dăm la cotoaie? Uite, de aia!… De aia! Pentru că fiecare a avut totdeauna câte-un scenariu la aprobat.

Numai o minte nehrănită împarte în ăştia şi ăia. Ăştia de treabă şi înţepaţi de strechea progresului… Şi ăilalţi, tembelii, cu dor de colhoz, ăia care jură strâmb. Unde dracu' erau atunci, de Crăciun? Nu împreună, în aceeaşi scorbură din care se presupune că nu scapă nimic? Sunt alţii? A ieşit careva de acolo şi nu l-am văzut? Unde e?

9

SE STINGE LUMINA ŞI SUNTEM IARĂŞI LA CINEMA… Te uiţi şi-ţi faci socotelile. N-or să poată spune asta, n-or să poată scoate pe gură că ăia doi de pe ecran sunt Ei… Tovarăşul şi Tovarăşa. Şi nici pe tine nu pot conta c-o să recunoşti, ce naiba! Or să te apuce probabil cu activistul. Ai întinat chipul luminos al activistului de partid. În jocul ăsta pierde prostul. Dar de ce s-au prins abia acum, după un an şi ceva? Cine m-a turnat? Turnătoria „sus" e accesibilă unor foarte puţini. Bine, tovarăşi, dacă asta-i părerea dumneavoastră, că am batjocorit chipul strălucitor al Marelui Pupincu, n-am ce să fac… Rupem pisica aici, nu tai nimic, nu modific nimic, luaţi-vă filmul şi spălaţi-vă cu el pe cap!

Sfântă Fecioară, o să le pot spune asta fără să mă înec?

Uite-o pe Cora. Uită-te şi pe tine; ăla cu ochelari eşti tu, ţi-a trebuit şi ţie să joci aici! Dacă te întreabă? Cine ţi-a aprobat? Andricu, cine?

Dreptul seniorului era numai al lui Colonnescu; el putea fi şi regizor, şi actor în acelaşi timp şi făcea toţi comisarii şi puşcăcioşii. Când nu-l făcea pe însuşi Ceauşescu, trăgându-şi perucile lui Brâncoveanu, Petru Cercel sau mai ştiu eu ce şantierist naval, cadru de conducere… Marelui Carpat – ca şi

Cotroceanului de azi – îi plăceau şi Ioan Vodă, şi Sergiu Colonnescu, ăsta era gustul omului, nu ştia că se pregăteau Sărbătorile de iarnă. Nici n-avea cum; Colonnescu era la München, misiune, grad, paşaport special pentru toate ţările şi împrejurările. Prima zi de buluceală a scăpat-o. „Vino, dom'le, repede, că a început balul şi rămâi pe dinafară!" A venit artistul mâncând pământul, rămânea fără coledzi… Ajunge, se urcă pe tanc şi ţop la Televiziune! Aici îl întreabă unul de carnetul de partid şi-i trage un picior în c. (iniţiala nu vine neapărat de la popou). Nu face nimic, dacă pierzi primul tanc, vine al doilea, unul mai norocos, şi se caţără, că avea de regizat şi el ce era pe-acolo: „Mă cunoaşteţi, armata să intre imediat în cazărmi!". De ce, mamă, să comanzi matale armata la televizor, e frumos asta? Oare ce grad ai tu, puiule?… În ziua în care n-o să mai fie secret de stat, aş vrea să-l văd scuturându-se aşa cum s-a scuturat şi de Fiul Cel Mai Iubit al Poporului, la pantofii căruia făcea flotări şi mici atingeri frisonante cu limba pe şpiţ.

Altfel, era cunoscut drept campion al igienei. După ce punea mâna, se spăla imediat. Se ţinea curat.

Rolul din *Ediţie specială* a fost rezultatul hazardului şi al unei intenţii de a mă deroba, cred c-am mai vorbit despre asta. Cel din *Cursa* era o apariţie, s-au făcut şi ei că n-o văd. Dar *Ediţia*, moşită de Beno şi pornită împotriva voinţei mele, mi-a oferit cel puţin două şanse, dacă nu trei. Am putut să verific ce însemna să te muţi din spatele camerei în faţă. Şi „priza directă". Ambele, mai târziu, cu oarecare priinţă. Cea de a treia m-a condus la ideea de a rupe pisica. În ce priveşte folosul care mi s-a tras de aici, mai cuget asupra lui şi azi.

Nu ieşisem încă în premieră, se chema deocamdată *Foc în iarbă*, când Ruxandra Manu mă opreşte pe culoarul de la etajul opt.

— Te-ai dat cu jidanii? Bine…

Şi-mi surâdea cu buzişoarele alea subţiri de arzoaică, pe care le-am apreciat cu toată consideraţia, înainte să-şi găsească şi ea evreul şi s-o întindă. Făcea pe producătorul delegat, o meserie foarte drăguţă, ca a lui Beno, adică un fel de inspector de Partid pe platou, pentru ca greşeala să fie

jugulată în faşă. Dar nu era o habotnică a serviciului, ca tovarăşa Sonea. Dimpotrivă, era subtil atrăgătoare, parşivă, cu tot ce trebuie şi, mai presus de orice, avea un fel lasciv de a te lua pe nepregătite, oricând. Avea sex-appeal, căci despre asta e vorba, „sui pe mine", cum se spune pe-aici, chiar şi-n referate, ameninţări, îmbrăţişări, în orice. Nu-şi pierdea vremea mai mult decât trebuia cu ideologia; ţintea direct în ideologi. Mă topeam după ea când se îmbăta şi se ridica de la masă cu paharul în mână:

— Un nou film românesc! Încă o victorie împotriva cine-matografului! striga şi se năruia de râs.

Apoi întindea bărbia spre mine:

— Ai mai scris ceva? Dă-mi acuma, am poftă.

Jidani? Încercam să înţeleg. Beno, evident! Ruxandra, *liebchen!* Tocmai ea, care mi-a mântuit de spleenul cazon atâtea sâmbete, şi-atâtea duminici, şi-atâtea sărituri peste gard, pe vremea când la maturitate mă dedicam apărării ţării, undeva în Drumul Taberei, la U.M. nu ştiu care… Curând, aveam să-mi dau seama că nu glumea. Trăia pe-atunci cu Vasile Maiorescu, „poetul malarmeean" pentru pupincurişti proprii, pentru că, uneori, scotocind în poezia atlantică, se ocupa şi cu genul acesta de trădări. Malarmeeanul, personaj tare în Consiliul Culturii, şeful cenzurii, era indicat să nu ţi-l faci duşman. De o viclenie veninoasă şi o răutate rară, a avut un sfârşit în care Justiţia Divină s-a produs. El era prima instanţă care vedea filmul. Dacă-l aveai alături, era mai uşor, dacă nu… nu.

Se întâmpla imediat după cutremurul din ’77, vai de capul nostru, stăteam cu casa crăpată şi cu filmul în cabină, aşteptând comisia de aprobanţi. Când, brusc, preşedintele Consiliului ajunge unul Miu Dobrescu, un dobitoc. La urma urmei, freudian vorbind, un dobitoc pardonabil. Numit peste noapte şeful Culturii, auzise că există tot felul de indivizi care una spun şi alta subînţeleg. Venind de la coada vacii şi trimis de Ceauşescu „să facă ordine", speriat de cutremur şi cu ghinionul de a-şi găsi nevasta spânzurată puţin după aceea, intra în sala de vizionare, probabil la primul film din viaţa lui, ca să vadă ce? Cum trag ai mei din pistoale ca să mi-l răpună pe Sergiu Colonnescu, regizor de Partid şi de Stat…

Îl vedeam cum se uita la pantofi de fiecare dată când cas-cadorii intrau în spasme balistice şi se umpleau de ketchup, iar când s-a mai urcat şi maşina aia pe stâlp, a oftat adânc, bătrâneşte, din pietrele rărunchilor. Se prăbuşise în el, pe scaun; spaima ideologică poate face implozie, simţea că la sfârşit va trebui să spună ce crede şi se chircea de frica eşalonului superior. Sistemul funcţiona, nu lenevea nici teama. În pofida aparenţelor, fiecare avea de apărat câte ceva. Dacă nu casa sau postul, dacă nu scenariul trimis la aprobat sau ceea ce citeai, atunci leafa. Apărarea privilegiului de partid în-cepea cu apărarea cetăţii „de scaun”; un joc de şah aparent defensiv, dar nu lipsit de subtilitate. Plata, în schimb, era în frică. Stabilă şi isterizantă ca un cui în pantof, frica era frică şi în ea trebuiau să-şi zdrelească talpa cu toţii, pentru ca totul – nu-i aşa? – să existe.

Şi eu, şi Puberu ne uitam înnebuniţi, din spate, la el, îi vedeam ceafa căzută şi nu ştiam ce să facem. Se aprinde lumina, e alb ca turta de ceară, vorba aia, şi iese împleticit, fără niciun cuvânt. Nimic, domnule, nimic nu poate fi mai rău pentru un film decât să iasă cenzuroiul din sală şi să nu zică nimic! Puberu mă ura. Beno tăcea talmudic. Fleşcăit, dar pătruns, la fel cum a stat tot timpul în tăcerea de cavou a vizionării. Ca şi ăştia de-acum, la *Croaziera…* Îl preocupa mai mult Vasile Maiorescu. Malarmeeanul ieşise la un moment dat, în timpul proiecţiei, cu intenţia evidentă de a urina. Când s-a întors, s-a întins şi, nemaitulburându-l nimic, a rămas pregătit.

Este imens rolul closetului în viaţa culturii. La capătul vizionărilor, cel puţin, nu de vorbărie are chef cineva, ci numai o singură nevoie îi apasă pe toţi.

— Până şi tovarăşul Maiorescu, poet, a ieşit afară, că n-a mai putut suporta oroarea asta, criminalitatea asta! urla la noi Miu Dobrescu, care funcţionase şi la Interne, când ne-a convocat în sfârşit să ne comunice greaţa şi linia.

Au fost două săptămâni odioase. Beno m-a trădat primul. Când te părăseşte scenaristul sau, în teatru, autorul, nu mai sunt multe de făcut. Poţi să rezişti cât rezişti, după un timp aduc alt regizor.

Două săptămâni, cu Puberu alături, şi le-au petrecut avansându-i lui Dobrescu propuneri de amputări, doar-doar i-o plăcea ceva. Nimic! Dobrescu stătea pitit şi departe, ca peştele scăpat din cârlig.

— Filmul ăsta-i un hoit şi dacă nu ne scuturăm repede de el o să ne împută pe toţi, se confesa Puberu ierarhic, în jos, şi m-ar fi strivit sub tălpi ca pe-un scuipat.

Îşi simţea fotoliul scârţâind. Furtuna clocea.

Dacă ar fi avut Miu Dobrescu încredere în sugestiile de tăiere, poate că totul s-ar fi terminat mai curând. Dar nu avea. Se temea că vor să-l fenteze. Îl îngrozea ideea că Ceauşescu sau Europa Liberă ar putea descifra înţelesuri care lui i-au scăpat… Ceauşescu vorba vine, dar putea să toarne cineva, nu s-a mai văzut? Şi ar fi fost drept să plece iar într-un judeţ, undeva, după atâta devotament? Nu-i era uşor nici lui. Dădea din mâini ca o găină priponită şi nu zicea decât:

— …iepurii ăia… şi actorii ăia urâţi… şi sângele ăla… şi aia care ţipă acolo!

În jumătate de oră, toate aceste icneli erau introduse-n context, decriptate, iar Beno şi Puberu redactau o listă co-erentă de „scoateri”. Plâns, jale, mai lasă, jupâne, mai dă, ro-mâne, se încropea ceva. Îl chemau iar la vizionare ca să dea OK-ul. Miu, la fel:

— …şi pălăria aia… şi ziaristul ăla…

Că Dobrescu era un cretin nu era un secret pentru nimeni, nici pentru Partid. Conform unui străvechi ucaz al KGB-ului, nu se promovau la conducere decât mediocrităţi uşor de manevrat, şantajabile. Cu alte cuvinte, docile şi fără mofturi. În Maiorescu trebuia să aibă încredere, îi fusese recomandat de sus şi se atârna de gâtul lui cu disperarea unui împuşcat la picioare. Iar ăsta nu-şi pierdea vremea: zâmbea şi demola. Ca Ruxandra…

— Şi ciorile alea…

— Care ciori?

— Alea din final…

Aveau alergie la ciori. În bestiarul comunist, cioara e repudiată, e semn rău. De ce ţi-e frică nu prea scapi; ţin minte că-n zilele acelea încălzite din

decembrie ’89 pe cerul Bucureştilor se roteau stoluri negre şi mai ţin minte un film, după Marin Preda cred, unde eroina spunea în final: „Ce toamnă tristă şi ce multe ciori…” Când a ieşit de la cenzură devenise „Ce toamnă fr’moasă şi ce multe flori”! Siluirea sincronului conta mai puţin, optimismul mesajului era totul.

Nu mai avea sfârşit. Exasperat, i-am anunţat că nu mai tai nimic, să se-aleagă praful. Atunci au început să mă înghesuie cu altceva. Cu ceva mai ascuţit.

— Vrei să fie ăsta ultimul tău film? Asta-i toată cariera ta?

— Nu pot să-l mai tai… bolboroseam, căci îmi pierdusem zvâcul de mult.

Mă muiasem binişor, eram terminat, acum pot s-o spun.

— Eşti stresat şi nu vezi lucrurile din afară. E mult mai bine fără secvenţele alea. E mai rotund, e mai dens. A căpătat ritm. De ce nu eşti cooperant? Vrei să taie altcineva?

Eram ca unul adus la anchetă în privaţiune de somn. Nu mai voiam decât să se termine, clacam… A doua zi mă adunam de pe jos şi o luam de la capăt. Viaţa de acasă ajunsese un iad. Mă certam cu nevastă-mea fără să înţeleg de ce, ne hârâiam şi la telefon. Era prima experienţă de felul acesta pe care o trăiam şi realizam cu spaimă că nu pot s-o duc. Mă durea inima. Mă durea rău, fără glumă! Beno mă supraveghea la masa de montaj, înfăşura cadrele căzute, le băga în geantă şi i le ducea lui Puberu acasă, ca nu cumva să-l păcălesc, să las vreo fotogramă. De fapt, asta era cu adevărat îngrozitor: să-ţi schilodeşti lucrul, păzit de unul care-ţi înjura comuniştii la ureche şi spunea bancuri cu Ceauşescu. Cora ajunsese să-l urască. Mă întorceam seara acasă vlăguit de certurile acelea pentru fiecare centimetru de cadru şi ea afla de la mine ce secvenţă s-a aruncat la coş, ce s-a mai dus pentru totdeauna şi primea totul în piept, după o zi întreagă de aşteptare şi c-o disponibilitate bolnăvicioasă de-a evalua catastrofa. Îl ura, îl considera singurul vinovat, deşi presta şi el servicii în haită; îl ura pentru că mă trădase. Dar se poate trăi fără a trăda? Resemnarea ce e? Resemnarea de toate zilele, când ajungi să-ţi spui ca să poţi dormi: aşa se trăieşte, aşa e

viaţa aici… Şi dai vina pe istorie şi pe geografie, deşi imensa majoritate a ticăloşiţilor erau şi ei români. Turnătorul de lângă tine, hoarda asta simpatică, unul la zece din populaţie – erau toţi români verzi de-ai noştri, ce dracu’ erau? Erau şi sunt, i-a desfiinţat cineva? La şcolile lor oculte se înghesuia şi se buluceşte şi azi o pletoră de tineri plini de viitor şi hormoni. Unii dintre ei ieşiseră pe străzi în decembrie. Sau odraslele lor.

Unul din zece, în îndeletnicirea unor fraţi patrioţi, nu însemna neapărat ghinionul de a da peste el, când tocmai te hlizeai la un banc despre Coana Leana. Era ceva mult mai perfid. Al zecelea, proporţional vorbind, se afla logic printre cunoştinţe ori prieteni. Şi, de câte ori le venea să te caute la creier, era activat.

Cora îl ura pe Beno aşa cum numai o femeie poate să facă treaba asta, rece. La câţiva ani după tot balamucul, făceam un revelion. Telefonul era tot timpul la urechea cuiva; înregistraţi sau nu, se felicitau încrucişat. Cora ajunge la rând şi, spre ilaritatea petrecerii, îl sună pe Beno. Nenorocitul, singur cum îl ştia toată lumea, nu putea fi decât acasă.

— În anul ăsta o să mori… îi şuieră cu glasul schimbat şi închide înainte ca celălalt să se dumirească.

S-a iscat ceva haz, îşi imaginau mutra pe care trebuie s-o facă unul când aude de Revelion o mizerie ca asta şi, ca la orice banc negru, rânjeau ca să pară normali.

Beno a făcut infarct sau congestie cerebrală şi a murit într-adevăr în anul acela. Când îmi aduc aminte de asta, am un frison irepresibil şi şovăi în faţa vicleniei acestei lumi pline de gunoaie. Desigur, nu vorba aceea cretină l-a omorât, era bolnav şi nu pot să cred că ea l-a grăbit. Dar strania coincidenţă şi mai ales culoarea ei neagră îmi inspiră, ori de câte ori mi-o evoc, o spaimă religioasă.

Mai târziu, când a luat-o definitiv razna, Cora obişnuia să evoce bizara întâmplare ca pe dovada verificată a puterilor sale anticipative şi suprafireşti. Proastă idee, pentru că multe zâmbete şi multe atingeri discrete de coate a stârnit pe unde umbla.

Era poate mai bine dacă n-o alertai. E agitată, se simte şi ea încolţită, avertizează prietenii. N-a văzut niciodată o „vizionare internă”, dar ştie ce-i aia. Clever preia neliniştea din aer, scheaună lângă uşă. O enervează.

Nu poţi vedea prea mult cu coada ochiului. Abia distingi chipul activistului de lângă tine; „chipul lui luminos”… e cadaveric şi priveşte constipat cimitirul de umbre de pe ecran. O vizionare moartă.

Toată tevatura s-a terminat în câteva luni, vreo trei. Un coşmar. Miu Dobrescu n-avea prea multe-n comun cu cinematografia, dar ştia ţărăneşte că un lucru ţinut suficient în spaţiu închis începe să pută. Într-o bună zi, exasperat şi el, i-a dat drumul. Ultima copită am luat-o de la directorul Difuzării, care, de data asta, nu venea din agricultură. Tipograful, cel cu localitatea… dalmată. Mi-a oprit afişul, ca să nu rămână cumva în afara unei contribuţii a vigilenţei. Ce-a putut şi el, săracul… „Dacă aveam eu liceul, nu mai rămâneam în Cultură…”, vorba ăluia.

Mă rog, am scăpat cu viaţă, am scăpat în premieră, Beno a scăpat în elita scenariştilor, casa de filme a scăpat de griji, a scăpat toată lumea. Puberu şi-a luat „hoitul” sub braţ şi-a zbughit-o la un festival de la New Delhi, unde de obicei sunt chemaţi cineaşti. Nu conta, stârvul mirosea acum ca liliacul. Şi totul a intrat brusc în tăcere…

E drept că nu era perfect pe gustul lor, dar nici eu nu m-am retras neatins. Ne-am ciorovăit, una-alta, m-au ameninţat cu lista neagră, m-au păzit, i-am mai şi păcălit, dar până la urmă şi-au băgat „comuniştii” în câteva locuri. Mi-au cerut refilmări; când vor ceva ce-i al lor, nu se uită la bani. A trebuit să refilmez. Încercam să spovedesc ceva deja executat la zid; tot ce puteam face era să ţin cu dinţii măcar de gramatică. Mă consolam cu gândul că poate tot mai rămâne ceva; erau mult prea porniţi, putea să iasă mai prost. Exista fără îndoială şi categoria execrabilului… Dar când m-am uitat în final la el era un alt film. Complet altul. Complet şi disperat altul.

— Ăsta vine tare din urmă, ia fiţi atenţi! le-a susurat Sergiu Colonnescu după ultima vizionare, pentru că-l chemau la vizionări să-şi dea cu părerea, era competent.

Cine venea tare nu putea să vină decât împotriva lui. O luase în serios.

Dar ceva nu era în regulă. Am descoperit că ieşisem, nici nu ştiam cum, din planul pe anul viitor. Îi sunam, nu-i găseam, vechea poveste. M-am dus de câteva ori peste ei, începeau să mă amâne. Mai gustasem din asta. Şi încet-încet mi-am dat seama că ar fi trebuit să cred în profeţia lui Beno: m-au scos.

— De ce, n-am tăiat? N-am tăiat ce-aţi vrut?!

Totul se petrecea ca acum. Cereai audienţă la vreun ştab, încercai să te despotmoleşti şi nu-ţi răspundea nimeni nimic. Nici măcar secretarele. Nici da, nici ba. Te lăsau în ploaie; încercai în altă parte, la fel. Tradiţii danubiene…

— Pot să vorbesc cu Tovarăşul?

— Nu ştiu, să văd dacă-i în birou, zicea aia şi te lăsa în telefon, ducându-se, chipurile, să vadă dacă-i acolo.

— Nu este, a plecat.

— Dar când revine?

— Nu ştiu, nu mi-a spus nimic.

De parcă ieşise, dracului, pe fereastră. Îmi trecuseră numele pe-o listă, aşa cum au unii fotografia la vamă. Obi-ceiul bun a rămas, indiferent cine încălzeşte scaunul Puterii. Azi, cel puţin, au telefoane cu muzică; urăsc *Für Elise.*

Prietenii însă sunau din ce în ce mai rar, până la extincţie. Şi mi-am dat seama cum e cu şomajul în comunism. Nefiind declarat, nu există; nici n-ai de ce să te plângi. Cui să te plângi? Codrului? Occidentul îşi vedea de şomajul lui. Între mine şi nevastă-mea începea să moară ceva, vedeam mortul, v-o spun cinstit. Mă aşezam la obiectul ăsta la care scriu şi ţăcăneam în silă, numai să fac ceva. Cel mai rău lucru era că nu se arăta nicio ieşire. Puneam zilnic la punct strategii care falimentau una după alta. Ceauşescu era beton. Viaţa mea avea gust de clanţă.

Cine m-a scos din cocleala asta a fost Clever! A intrat în casa mea într-o zi festivă, când împlineam nu ştiu cât. O altă viclenie a sorţii l-a făcut să mă părăsească definitiv, peste paisprezece ani, la aceeaşi aniversare… Coincidenţa asta mă sperie şi n-aş mai vrea să văd niciodată agonia unui

câine. Sigur că doare nemilos, sigur că poate să nu doară deloc, dar n-aş vrea să mai văd niciodată agonia unui câine.

Dalmaţianul e un neam mâncăcios şi, dacă nu-l recunoşti după pete, îl recunoşti imediat din aceea că merge simultan în toate direcţiile. Şi face pipi des. Din cauza asta, când te aştepţi mai puţin, s-a făcut stăpân pe viaţa ta. Te scoală la ore fixe, îl scoţi la ore fixe, îi respecţi masa. Asta dacă nu vrei să-ţi baţi joc de el sau să facă scandal, pentru că, atunci când vrea, e şi mitocan.

Când a venit 21 Decembrie peste noi – şi pot spune cu toată jena că a fost cea mai frumoasă zi din viaţa mea –, eram bolnav de discursul lui Ceauşescu din seara precedentă, când, lângă Milea şi Mănescu, înfiera la televizor huliganii din Timişoara. Unii dărâmau Zidul la Berlin, alţii răcneau catifelat într-o piaţă din Praga şi ăla venea pe postul naţional şi ne scuipa în gură. Iar lumea se uita la el cu aceeaşi căutătură laş-cârtitoare, exersată timp de 45 de ani… detestabilă umi-linţă. Eram singur acasă şi molfăiam o ruşine sălcie, mi se umflase ficatul, îl simţeam ca pe-un bolovan. M-am culcat ca să nu mă mai văd.

A doua zi dimineaţa, mă scoate Clever să facem pipi. Când ajungem aici, pe Latină, ce vedem? Oameni ai muncii venind dinspre Moşilor; coloane, camioane. Cu steagu-n vânt desfăşurat… Ca-n Beniuc.

— Hait, mi-am zis, a început! Nu suntem chiar ultimii nevrednici.

M-am dumirit însă repede. Aici era una dintre între-prinderile Alaiul sau Decorativa, pe numele ei conspirativ, şi se împărţeau lozinci. Proletarii luaţi de la „servici” coborau din vehicul şi primeau, „pe bază de buletin”, portretele retuşate ale lui Ody şi Siny; se punea de-un miting celebru. Era pupicul de dragoste al Capitalei, organizat de băieţi curajoşi, în civil. Am simţit că mi se întoarce pe dos. Clever s-a crăcănat în faţa unui camion – e cea mai caraghioasă poziţie pentru un câine – şi a început să-şi marcheze teritoriul. Eu mă uit la ei, întorc capul şi scuip lateral, către ăia cu tablourile şi am văzut că au înţeles. Cum mi-am dat seama? Că puţin le-a păsat… Am flegmuit, în ciuda sacrificiului meu privind şapte ani, din mai mulţi, tândăliţi domestic şi a sfaturilor mamei despre lucrurile care nu se fac în

public. Au întors şi ei capul, erau obişnuiţi cu salivele, n-aveau niciun chef să-şi irite bila de dimineaţă.

Revenit acasă, am făcut un duş. Am asistat după aia, cu nodul în gât, la tot ce trebuia. Am văzut discursul până la bâţâirea imaginii, l-am văzut pe ăla cu „vine Secu”, iar când au început să transmită din camera abandonată, sucită spre Dumnezeu şi când au plesnit urletele, am răcnit şi eu ca nebunul, sărind prin casă şi bătând în pereţi cu pumnii:

— Se-ntâmplă ceva! Se-ntâmplă ceva!!!

Lui Ceauşescu nu i se mai întâmplase chestia aia. Nici mie. Era sublim.

Atunci, a sunat telefonul. Era o prietenă care se dusese să cumpere un brad şi au surprins-o „evenimentele” în Piaţa Amzei.

— Vino repede!

— Ce-i acolo?

— E bine.

— E bine?

— E bine!

Un ţipăt sufocat de bucurie mă ţinea la limita demenţei. M-am oprit în Piaţa Universităţii şi am avut norocul să fiu printre puţinii chemaţi la moşitul „începutului”.

Balul sfârşise prost şi incert, plutea în aer ameninţarea unei răfuieli amânate. Miliţienii nu mai erau aroganţi, aveau un fel prevenitor de a se da la o parte. Dar erau mulţi, intraseră şi pe carosabil. Nu circula nimic; pe toată lăţimea bulevardului avea loc „defluirea” celor scăpaţi de la miting şi care acum se retrăgeau în dezordine. Lumea îi huiduia de pe margine şi miliţienii se uitau după ciori, ştiind că dau primul semn de slăbiciune. Era delicios de încurajator.

Îi fluieram şi ei se grăbeau să dispară de-acolo ca să ajungă acasă cumva; nu mergea nici metroul, nimic. Unii ne mai aruncau câte-o privire strâmbă şi dădeau mărunt din buze, dar cei mai mulţi adoptaseră tactica străveche, care ţine de artele marţiale la români şi vine în ordine după fuga în codru şi otrăvirea fântânilor: se făceau că plouă. Cum ar veni, nu despre ei era vorba… Nici n-aveau de ales, târau chestiile alea roşii pe asfalt şi se

vedeau de departe: târşâiau portretele, steagurile şi pancartele. E drept că le trăgeau în silă, ca să arate c-au fost aduşi cu sindicatul, dar le duceau înapoi, le luaseră pe buletin.

Am traversat piaţa prin dreptul rondului şi mă simţeam cel mai tare din parcarea de-acolo, aşteptam să se ia vreun miliţian de mine. Rânjeam la ei, încercând să-i provoc, dar nu s-a întâmplat nimic, aveau alte ordine. Acu' să te văd, Colonnescule!… Am ajuns nestingherit lângă ceasul ăla care se învârteşte.

Aici, lume mai nehotărâtă, nivel politic scăzut, însă veneam eu erectil şi revoluţionar de pe trotuarul opus. Mi-a trebuit ceva timp ca să enervez un tovarăşu' gradu' şi să-l fac să se înfigă în noi: „Ce căscaţi gura, ia căraţi-vă, hai!". Atât mi-a fost, ai îmbulinat-o, Colonnescule!

— Urli, nemernicule?! şi i-l arăt pe unul mai prăpădit, de lângă mine, urli la frate-miu?! Ia uită-te la el! Ai cinci mii pe lună şi urli la om? Pe banii lui?!

— Huooo!!!

Huiduirea poliţiei e una dintre rarele plăceri ale vieţii. Ofiţerul se uită la mine nesigur, nu ştia ce hram port, poate aveam vreo misiune… şi se retrage strategic spre centrul pieţei, fără să răspundă, fără să aresteze pe nimeni, însoţit de un val de ocări ce făceau să zumzăie geamurile Universităţii. Alea pe care le-au spart mai târziu gloanţele şi după aia minerii.

Stau şi mă întreb azi dacă eu am fost acela care l-a provocat sau el…

Nu contează, n-aveam timp de speculaţii fine. Retragerea lui a detonat piaţa. În faţa Colţei se încăieraseră deja. Se au-zeau lucruri drăguţe şi-i vedeam cum aruncă în caralii cu pământ; scoteau bulgări din straturile cu flori. Atunci am simţit irepresibil că-i momentul să-i calc în picioare…

În clipa următoare, trăgeam deja de un gărduleţ din fier, încercând să-l smulg naibii. Pietre de caldarâm ca la Revoluţia Franceză nu se găseau, era asfalt peste tot. Prost, cariat, dar asfalt. Icneam, mi se albiseră mâinile, îmi curgeau mucii, mi se dezlegase fularul şi se opreşte unul, se uită şi mă bate pe umăr.

— Îl iei acasă?

M-am oprit şi m-am holbat la el. Cum adică?… Numai că nu izbuteam să-l scot, îngheţase-n pământ. L-am lăsat, pentru că începuse una să ţipe peste drum. Ieşise dintr-o maşină, avea paltonul băgat numai pe-o mânecă şi n-am auzit niciodată o femeie mai răguşită. Parcă urla Marin Theodorescu.

— Ce bărbaţi sunteţi?! Ne-au călcat cu tancul, ne-au împuşcat pe stradă din taxiuri, staţi şi vă uitaţi?!

Era ceva neaşteptat. Zbiera la noi cu trăsăturile des-compuse, isteric, arăta ca dracu’. Mă uit la maşina din care ieşise, avea număr de Timişoara. Când a ajuns aici?

— Ti-mi-şoa-ra! Ti-mi-şoa-ra!

Ţipete răzleţe care s-au ordonat subit, scandând nemilos. M-am pomenit printre ei. Strigam, muşcam silabele şi mă descărcam, înaintând spre zidul de scutieri. Apăruseră ca din pământ, în dreptul librăriei Eminescu. Văd doi tipi în faţa mea privind îndărăt peste umăr, cu oarecare fereală. Mă uit şi eu în spate, nu mai era rost de ieşit la o nevoie, veneau alţii buluc, mulţimea se îngroşa. Eram împinşi în faţă şi totul se strâmta, îmbrâncindu-ne unii în alţii.

La geamurile clădirilor printre care treceam, bănci, minis-tere, nu ştiu ce erau, apăruseră capete şi mâini făcându-ne semne de încurajare, frăţeşti, bravo, băieţi, înainte, aşa le trebuie! Coloana în care eram începu să fâlfâie din mâini şi să zbiere într-acolo cu lacrimi în ochi. M-am uitat bine la ei, solidaritatea emoţiona, ne ridica nodu-n gât.

— Veniţi cu noooi!!!

Nu se auzea pân-acolo, ne îmbărbătau de după perdele. Cred că nu i-a clintit nimic, îi poţi găsi la loc, dispuşi oricând să te informeze cât de bine o duci şi că scumpetea e numai o aparenţă… De fapt, în ţara asta, Rrevoluţia n-au făcut-o cei umpluţi cu plumb şi care au muşcat din asfalt, ci ăştia de după perdele sau cei cu sarmalele şi sifonul pe masă, uitându-se la televizor: „Uite cum trage, ia! Se vede flama la ţeavă!”. Aşa a fost să fie, cu porcul, s-a nimerit de Crăciun. Au vizionat şi au ales. „Comparaţi şi cumpăraţi!…” În

isteria generală, i-a apucat pe unii să strige „Jos Ceauşescu!”. Foarte bine, dă-l în mă-sa, jos! Hai, noroc, cuscre, şi la mulţi ani!

Peste câteva zile au început să se distribuie diplomele de revoluţionari. Aproape un milion… L-au silit şi pe Colonnescu să ia una, cu număr scurt.

Ne-am oprit. Erau vreo cincisprezece rânduri până la scutieri, nu se mai putea înainta un milimetru.

— În genunchi pentru Timişoara!

Cine a comandat? Nu-l văd, n-are nicio importanţă. Îngenunchem pentru Timişoara. Cineva strigă *Tatăl Nostru* rând cu rând şi mulţimea repetă cutremurată. Îmi vine să plâng, dar strâng din dinţi, pierd şirul şi redevin dur, implacabil ca fatalitatea. La câţiva paşi, un asistent de-al meu îmi face un semn solidar. Îi răspund frăţeşte şi iar simt, fir-aş al dracului, că-mi dau lacrimile. Se împart lumânări. Aprindem unul de la altul, ca la Înviere. Poate că asta chiar şi era: învierea amorţiţilor. Nu mă pot împiedica să vizualizez cum aş filma chestia asta. Diagonal, de sus, zidul scutierilor şi noi îngenuncheaţi, rugându-ne cu lumânările aprinse. Bine că i-a dat cuiva prin cap să aducă lumânări. Cui i-a dat prin cap?… De unde ştia c-or să trebuiască? Întrebările astea mi le-am pus mai târziu.

Nu, mie nu poate să-mi spună nimeni că făceam figuraţie într-un scenariu imbecil. Nu m-a determinat cineva să ies din casă, să-mi simt lacrima îngheţată în gât şi să văd ce-am văzut. Am ieşit de bunăvoie şi mi-a fost frică laolaltă cu toţi. După voinţa mea! Dar dacă n-am fost decât ogarul Clever?…

Aţi văzut o cursă de ogari? Nu se poate să nu fi văzut. La televizor, bineînţeles, unde să vedeţi? Aţi băgat de seamă, sunt sigur, sârma aia cu care e trasă o blăniţă de iepure în lungul pistei, da? Ei, când sunt lansaţi, câinii se năpustesc după blana aia s-o flocăie. De ce aleargă? Îi înghimpă instinctele, se cred pe câmp. Bun… Acuma, ce nu ştie câinele? Nu ştie că pulsiunea lui e speculată în competiţie. Nu ştie că blana nu e iepure. Nu ştie că aleargă pe un traseu precis, antecalculat. Şi nu ştie că pe efortul lui, cu limba scoasă, se fac pariuri grăsuţe. El, săracul, se crede la vânătoare.

De fapt, mi-e clar c-am fost ogarul Clever şi aştept de câţiva ani un tip zâmbăreţ ca să mi-o spună în faţă. Dar n-o face şi ne-a îmbolnăvit pe toţi.

Destinul nu lucrează la fel? Pentru că nu pare, la prima vedere, încărcat de sacralitate, ci intrând mai curând în sfera ordinii naturale. Comunistul secular a avut pentru destin un oarece apetit doctrinar. Şi, chiar dacă nu se reclamă ateu, poţi recunoaşte unul autentic prin aceea că, atunci când pomeneşte de el, foloseşte noţiunea numai la plural: „stăpân pe destinele…”, „la cârma destinelor…”, mă rog, ştim despre ce vorbim. Mi-e greu să recunosc c-am avut soarta asta, dar „destinele” nu sunt decât aţele marionetei.

— Jos Dulea!

La câţiva paşi, asistentul urla acest lucru necunoscut, privindu-mă complice. Voia să-mi facă o plăcere. Se uita la mine şi aştepta un gest de încuviinţare, ar fi dorit să intru în terţă cu răguşeala sau cu gloata ce scanda aproape orice. Dar ce ştiau ei, ce însemna pentru ei această măruntă jigodie care a umplut cu secreţii şi venin intestinal orice tremur al minţii cuiva? Ce era pentru ei, acum, în clipa răfuielii, pocitania excrementţială, ordura aceea, fie-i numele în veci blestemat pentru păcatul imund împotriva Duhului Sfânt, despre care am auzit că e singura josnicie pe care nici Dumnezeu nu o iartă! Strigau cu plăcere, la nimereală, orice, dar „Jos Dulea” n-a prins. Nu-l cunoşteau şi nu-l puteau duşmăni, măcar atât cât o făceau câinii oploşiţi prin tufele din faţa Consiliului Culturii, periodic otrăviţi, împuţinaţi, dar pândindu-l. Aveau bucuria nesperată de-a călca peste frică şi de-a invoca plural moartea unui cizmar, pentru că nu voiau decât puţin salam, săracii, apă caldă şi butelii, dar ce-a fost Dulea şi ce-a fost cultura în toţi anii ăştia nu ştiau şi nici nu-şi băteau capul.

N-am răspuns. Începeam să mă simt oarecum.

Înaintam pe Academiei, strânşi între Universitate şi librărie. Nu ştiu cum am ajuns să facem asta; cineva s-a deplasat lateral şi toată coloana s-a pornit într-acolo. Nu era chip să dai înapoi şi ne uitam cu nelinişte la locul acela strâmt, unde puteau să ne ia ca la Codrii Cosminului. Văd o bâtă pe

jos şi-o ridic, aşa, pentru orice eventualitate. Cel de lângă mine, unul cu ochelari de sârmă, mă studiază câteva clipe, apoi îndrăzneşte în şoaptă:

— Vrei să dai în maşini?… şi mă roagă din ochi să renunţ.

O arunc naibii, mă simt din ce în ce mai prost. O ia altul.

Privesc în jur. Striviţi unii în alţii, se simte neliniştea. Mi-e frică şi mie. Ăsta a fost şi lucrul care m-a zăpăcit în zilele acelea. Felul insesizabil în care treceai de la o stare paroxistică, luminoasă la una cenuşie, în care simţeai moartea în aer, suflându-te rece.

— Să mergem la ambasade! strigă unul. Să vadă şi am-basadele!

Atavica nevoie românească de protecţie turcească…

— Ce să mai vadă? Dă-le dracului de ambasade, li se rupe de noi. Hai la C.C., acolo-i treaba.

A prins, am mers înainte. Nici nu se putea altceva; ne-am strecurat printre Albina şi biserică şi am ieşit în larg, la Union. Aici, alt cordon de scutieri. Ne-am masat în faţa lor şi am luat-o iar cu strigăturile. Băieţii ăia stăteau drepţi, cu scutul la piept şi se uitau în gol. Aveai senzaţia că se simt inconfortabil, unii chiar aveau lacrimi în ochi, mai ales când le răcnea vreun patriot:

— Pot să-ţi fiu tată, bă!

Eram convinşi că n-or să poată trage niciodată în noi. Tragi în popor?! Aud zgomot şi mă sucesc. Un rrevoluţionar tuciuriu îşi făcea vânt şi lovea cu călcâiele în vitrina de la Căminul Artei. Am sărit pe el, înainte s-o facă zob.

— Fără violenţă!

În momentele acelea, când se striga asta, creştea în tine sentimentul nobleţii faptei. Nu eram nişte ţoape de anarhişti, începea o Revoluţie, lucru serios. Tipul nu s-a luptat cu mine, s-a lăsat luat de-acolo destul de uşor, părea că-i de acord. Nici nu ştiu dacă vorbea româneşte. După ce s-a depărtat câţiva paşi, a reînceput cu aceeaşi râvnă la vitrina următoare. Avea o treabă de făcut.

Îţi dai seama că s-au adăugat în mai puţin de o oră câteva mii, din care creşte vacarmul ăsta copleşitor ca o maree. Ai glasul dogit, abia mai poţi

articula. Auzi în megafon, la fel de răguşite, strigătele ofiţerului şi apoi, necontrolate, răcnetele mulţimii. Şi iar ofiţerul acela spunând nu ştiu ce. Şi, imediat, huiduielile… Laşi vitrinarul şi te duci înspre ei.

O clipă! Întrerup scrisul, lipsesc un minut. Trebuie neapărat să beau ceva.

Şi-n clipa următoare, trosnetul asurzitor! Zgomotul acela urât, la câţiva metri şi care nu se poate compara cu nimic. Spărtura spre lumea cealaltă. „Au tras!” – e singurul gând ce-ţi clămpăne-n cap şi auzi a doua rafală izbind între omoplaţi, ca şi cum corpul întreg ar fi un timpan dureros. Eşti aruncat înapoi şi alergi ca dementul, împiedicându-te de cei care cad şi se agaţă de hainele tale, s-a terminat cu gluma, nu se mai aud hăuleli, alergi cu moartea căţărată pe tine, înfiptă cu ghearele-n umeri.

Te opreşti horcăind dincolo de Arhitectură şi vezi că şi alţii fac la fel, feţe livide de morţi amânaţi. Te opreşti pentru că simţi liniştea aceea nepământeană în care nu auzi decât şuierul astmatic al gâfâielilor şi-ţi priveşti îngrozit căciula pe care o strângi sub buric. Nu-ţi aminteşti când ai scos-o şi de ce-ai alergat cu ea strânsă ghem, de ce-ai făcut asta şi cât de uriaşă e spaima ce poate dezarticula un trup fără creier. Întorci cu groază privirea şi-i vezi cum se ridică, cum ies de prin ganguri, cum se caută strigându-se… „au tras în aer!!!”

— Huooooo!!!

Înapoi peste ei! Refaceţi gloata în faţa soldaţilor cu uni-forme boţite, aceleaşi feţe pişăcioase de recruţi timoraţi, în pragul plânsului, şi ştiţi c-or să tragă din nou dac-o să vină un ordin, şi-n plin. Unde-s ăia care spuneau c-ar putea să le fie părinţi? Nu mai vrea nimeni niciun fel de fraternizare, se huiduie epuizant din cămările de la fund ale umilinţei şi groazei. Şi te uiţi la cele două feluri de români, ucişi pe jumătate şi unii, şi alţii.

Nu aveam de unde să ştiu, dar în clipele acelea, acoperit de zgomotul infernal al rafalei, cineva a tras în mulţime din buzunarul paltonului. Loviluţia devenea o afacere ocultă. Glonţul naţional i-a doborât patriotic,

lângă Biserica Enei, pe primii trei. Am avut noroc… Era cam douăsprezece şi jumătate, unu fără un sfert.

M-am uitat la ceas. Trebuia să-l scot pe Clever şi să-i dau de mâncare, era ora lui, nu el a organizat tot haloimăsul ăsta. Aveam şi-un fular alb, deştept ar fi fost să-l schimb, ţintă vie. Am plecat spre casă. În Piaţa Universităţii se vărsau deja grupuri răzleţe, ocupând-o.

Când am deschis uşa, am auzit telefonul. Era Eugen, de la Timişoara. N-am ştiut în primul moment cu cine vorbesc. Nu se auzea decât o gâjâială neinteligibilă şi mi-au trebuit câteva secunde ca să-mi dau seama că omul care-mi striga în ureche îşi pierduse vocea. I-am răspuns cu răguşeala mea şi a fost rândul lui să şovăie nesigur. Două glasuri tumefiate.

Lui Clever puţin îi păsa de momentul istoric şi m-a certat destul de sever. Avea în stomac un ceas care mergea înainte, lucru ce-i scurta perioadele dintre ieşirile cu lesa. S-a năpustit în facerea de pipi cu o conştiinciozitate matură, dezechilibrându-se din cauza sârguinţei cu care ridica piciorul. Inspecta profesional toate roţile, toate mesajele lichide şi, dacă încercam să-l păcălesc şi nu-i făceam turul complet, ţâşnea înc-o dată din faţa intrării, căci nu-l putea prosti nimeni.

După aia, glonţ la Rrevoluţie! Piaţa era plină ochi şi vuietul care ieşea din gâtlejuri congestionate, obişnuite patruzeci şi cinci de ani numai cu şoapta, era minunea care ne-a lăsat-o Cel de Sus în ziua de 21… Era o beţie nepământeană, un fel neobişnuit de a fi prevenitor, era veselia pură a unei izbânzi fraterne şi consolante. Ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat până atunci, ca şi cum nu murise nimeni. Scutierii erau aliniaţi de jur-împrejur, dar nu mai conta, lumea le dădea ciocolată, apă, ţigări. Am plecat de-acasă cu un vecin pe care-l suspectam că ar fi informator la întreprinderea aceea discretă. Altfel, simpatic şi cu respectul şpriţului. Obişnuia să mă invite la diverse sindrofii, ca să-mi dau drumul la gură. Asta şi făceam; era un nimerit prilej de-a vorbi numai despre ce aş fi dorit să se afle: că am telefonul supravegheat şi o ştiu, că tocmai scriu o scrisoare la ONU, din care m-aş putea opri dacă mi-ar debloca scenariul, chestii din astea. Şi toată

lumea era mulţumită; el îşi făcea raportul, iar eu îmi transmiteam mesajul şi chiar observam vagi reacţii preventive.

Când am ajuns în Piaţă, aceasta fierbea răcoros şi-ţi venea să te arunci acolo ca vara în iaz. M-a prins de mână.

— Mai bine stăm aici, pe trotuar…

Probabil că ştia el ceva. L-am privit lung şi am început să râd. N-avea nimic ofensator râsul meu, simţeam chiar că era indulgent. Scutierii bordau o mulţime compactă, ce scanda fericită. Am clătinat din cap.

— Eu mă duc acolo.

— Cum vrei, eu stau aici.

Şi ne-am despărţit, practic, pentru totdeauna. În clipa aceea, odată cu noi, românii începeau să se rupă în două bucăţi. Mi s-a părut de-atunci, dar mi-am zis că nu contează, noi suntem mai mulţi.

După asta, iar acasă, la Clever! Pipi nr. 3.

Şi iar la Rrevoluţie! Mai strigam ce era de strigat acolo… şi iar la Clever.

Şi tot aşa până am izbândit.

Aveam să aflu că, din cauza alergăturilor mele, am lipsit de la Inter exact când *nu* trebuia să fiu acolo. Clever a fost un dar providenţial şi am mâhnirea că n-am avut totdeauna tandreţea cu care să răspund imensei iubiri pe care mi-o arăta.

A doua zi, pe la cinci dimineaţa, am văzut deja civili fumând pe tancuri cu militarii. Mă duceam la gară s-o aştept pe Emilia. Călătorise toată noaptea într-un tren gol, îngheţat şi fără lumină. Aducea un brad.

Mizeria căreia i-am făcut faţă după *Ediţie specială* a durat trei ani. Trăgeam cu disperare să reintru în sistem, făceam pe dracu-n patru, dar cu timpul s-a adăugat ceva şi mai prost. Pentru că răul are grade de comparaţie vii, nu gramaticale. Curând avea să mă pască şi puşcăria.

Mă chemase Seralu la teatru să-i pun *Emigranţii* şi i l-am pus. De aprobat, i-a scos el aprobarea. Avea relaţii la Partid, îl gâdila la tălpi pe Nicu Fecioru, nu ştiu ce făcea, nu prea m-a interesat niciodată. Cert e că, la vremea aceea, Dinu Seralu putea să obţină aprobarea pe aproape orice text

scenic. Şi să-l vadă şi jucat! Având acest privilegiu sacerdoţial – căci ce era comunismul altceva decât un sobor de privilegiaţi? –, n-a fost greu să-şi facă destul de repede cel mai bun teatru din Bucureşti.

Apoi, Nieman, Bulandra, *Regele desculţ*, Paul Anghel… După câteva luni, la prima strigare a comisiei ideologice, scandal! Autorul, alt scriitor de partid, trădează imediat, conform patternului cunoscut – nu-i vorbă, nu aia scrisese el, ce se vedea acolo pe scenă –, iar eu mai rezist la opt vizionări. Şi salut! Oprit, cu tot ce-a costat. Vă spuneam, ăştia nu se uită la bani.

Încep un Wesker la Grădina Icoanei. Buf şi cu ăsta, după primul act.

Atunci ne-am enervat şi am făcut prostia. Am împrumutat două maşini de scris şi am bătut douăsprezece scrisori pentru Europa Liberă. De siguranţă; trebuia să ajungă una măcar… Ne-am dus cu ele la gară, dar era plin de securişti şi ne-am sfiit. În cele din urmă, le-am băgat prin cutii de poştă. Nu numai la Bucureşti; la Bolintin, la Tâncăbeşti…

În două zile, Nieman era arestat. Aparent, nu pentru scrisori; pentru bizarerii sexuale, îl ţineau în şah de mult. Doamnelor! Domnilor! E destul de practic să te culci seara, dar e foarte greu să adormi, când ştii că te pot lua în fiecare minut… Dacă Nieman vorbeşte, îmi spuneam, sunt un om făcut.

Sigur c-a vorbit, dar încă nu ştiam… Îi aşteptam cu frigul în oase. În asemenea momente, situaţia din familie devine foarte specială. Îmi pregăteam haine consistente. Dar nu m-au luat, m-au lăsat numai să mă tem. Presupun că şi-au făcut socoteala: nu era inteligent să mă incrimineze în legătură cu Europa Liberă, nu ştii niciodată ce iese de-aici. Alt motiv serios nu aveau, inventivităţi sexuale nu am decât dintre cele banale, şi oricum eram eliminat de peste tot.

Pot presupune, de asemenea, că undeva, într-un birou special, cineva a decis să mă mai lase o vreme. Ce s-a întâmplat mai târziu cu *Glissando* îmi întăreşte impresia asta. Nu ştiu dacă a existat o asemenea persoană, probabil că va rămâne ocultă.

Totul era ca Nieman să nu mă trădeze, pentru că era uşor de presupus că aveau tot felul de dezmierdări ca să-l înduplece. Dar nefericitul a vorbit

şi nu ştie nici azi dacă am aflat sau nu… Mai târziu, când m-am văzut cu el la München, unde emigrase ca tot românul şi locuia, în sfârşit, cu un domn cochet şi grăsuţ, m-a primit destul de crispat. Nu-i, Emile, nicio problemă. Nu erai genul care practică turnătoria ca hobby; te-o fi ajutat să trăieşti. Asta e, ce să facem…

Toate mergeau cum mergeau. Dar lungile momente de descurajare şi beznele lor, astea nu le putea plăti nimic. „Astea nu se plăte”, cum zice ardeleanul în *Iacob.*

Până într-o zi, când mă trăgea Clever în perimetrul Popa Niţu, Popa Chiţu, Popa Rusu. Era o primăvară nebună, cântau păsările şi mirosea amar floarea de mălin, ieşeau şobolanii la soare, o minune! Simţeam în mine primii douăzeci de ani clănţănind ca o haită de căţelandri comunitari, urla hor-monul, călcam prin gunoaie, prin gropi şi scuipaţi şi mă gândeam ce frumoasă e lumea. Clever mă oprea la orice burlan şi, deodată, m-a străpuns o lumină…

Dar eu cu ce m-am ales?! Cu-n film „gramatical”? Şi cu mizeria ăstor trei ani?… M-aţi toponit în picioare ca să mă uit de departe la voi. Şi cu filmul schilodit, şi dat de-a berbeleacul, şi nu mai ştiu ce. Păi, voi n-aveţi cuvânt, măi, tovarăşi. Data viitoare nu mai discutăm aşa… Discutăm altfel!

10

LA URMA URMEI, PÂNĂ UNDE POŢI împinge compromisul cu ei? Apleci spinarea, îi scârbeşti repede. Doi genunchi îndoiţi nu stârnesc mila. N-o faci, or să te deteste fără iertare, pentru că se simt sfidaţi, iar omul politic, oricât de cretin ar fi, devine subit o făptură rară de îndată ce se caţără undeva. Aerul înălţimii îl face sensibil şi suspicios; ambrozia lui e omagiul. Cu deosebire observabil la politicienii proveniţi din artişti avortaţi…

„Probabil că merită, a lucrat mult.”

Am auzit asta de la ambasadorul Suediei, atunci când, cu o ocazie oarecare, îi spuneam despre Bergman că va fi sanctificat la Cannes. Ce poate fi totuşi un ambasador, decât un fost nătărău comun, trecut prin şcoala de ploconeli şi surâzătoare conversaţii despre vreme? „A lucrat mult…” Ce poate fi Bergman altfel decât pizmuit de mediocrii lui şi răbdat prin adoraţie de antipatia ce-o răspândeşte harul? Niciun ştab, oricare i-ar fi culoarea, nu va iubi pe cineva pentru arta sa, căci chiar în momentul iluminării sale dumnezeieşti, al priceperii, s-ar simţi micit şi uzurpat. Dreptul la cultură se impune, nu se acordă. Restul nu e decât o moviliţă de gesturi electorale uscate, ca şi lopata de albine amuţite pe care-o ridici după ce bunul vecin şi-a stropit floarea mărului cu dioxan, sau trioxan, sau altă invenţie. Abia atunci constaţi că moartea acestor insecte, ca şi cea a sfinţilor, nu miroase a hoit.

De ce-mi vine în minte nebuna aceea desculţă, cu noroiul întărit între degetele picioarelor… Eram cu „Bejefe” (Fiatul BJF, uzez de formula hipocoristică, alintătoare) la o vulcanizare de pe strada Galaţi şi strigătele ne-au sucit către ea. Ieşise dintr-o curte, cu picioarele goale şi cu părul câlţos. Striga – mai precis, urla – *Tatăl Nostru* şi nu se oprea decât pentru a lua la înjurat mahalagiii care se ivesc totdeauna spontan.

— În genunchi, futu-vă muma-n cur!!!

Ea însăşi se târa pe trotuar, urlând rugăciunea cu chipul schimonosit. Şi-a sfâşiat bluza într-un elan extatic pe care nici azi nu mi-l explic pe de-a-ntregul. Ţâţele mari, încă pline şi neatinse de soare la sfârcuri, doi sâni frumoşi şi grei ca doi struguri, au răzbit afară eliberaţi şi impudici. Rostea câteva versete, după care se pornea pe înjurat greu, blestemând.

— În genunchi! Rugaţi-vă pentru România, futu-vă!

Sigur că măscările din jur, aşa cum se întâmplă, încercau să se smulgă din fiorul neliniştitor ce lucea deasupra celor fireşti şi se urca din glasul hidos. Unde plecase fiinţa îngenuncheată în praf?

Dă, Doamne, răbdarea senină de-a fi duşmănit!

Neputând fi iubit decât de pereche, pentru ce deşertăciunea de-a te risipi în câteva inimi? Nefirească e liniştea ce primeşte evlavia prefăcută… Doamne, numai puterea Ta poate asta! Cine-i Bergman de Covurlui? *Berarul* din gară a priceput spre sfârşit. Cu toate că norocul cu mătuşa de la Berlin, venit şi el cam târziu, mă umple de pizmă.

30. PIAŢA. EXT. NOAPTE. 75 m.u.

298.D. Apa izvorăşte din caldarâm, dintr-un hidrant. O baltă imensă inundând strada şi prin care trec şi picioarele lui Bebe. PAN. Are în mână o plasă cu cumpărături puţine (sticla cu băutură), e semiîntuneric…

299.P. …dar reuşeşte să distingă…

300.G. …la oarecare distanţă silueta lui Ramon în spatele unui cântar. În bezna din jur, e o ciudăţenie că acesta reuşeşte să distingă marfa şi banii. TRANS.

301.I. Bebe se apropie.

302.I. TRAV. Ramon vinde banane. Tocmai serveşte pe cineva. Bebe intră în cadru. Cumpărătorul pleacă aproape imediat.

BEBE: *Ce faci, mă, ai dat o fugă până la Havana?*

Ramon face un gest cu capul spre spate.

BEBE: *Vă cam ajutaţi între voi. Aveţi un lobby…*

RAMON: *Vai de capul meu.*

BEBE: *Ţi-ai găsit de lucru?*

RAMON: *Cât este bananele.*

303.P. BEBE: *Nu mai ţine, Ramon! Mă omoară cu impozitele, nu s-a mai putut.*

304.P. RAMON: *N-are nimic, dom' profesoru', ai fost bun… Vrei o banana?*

305.A. BEBE: *Pune şi mie… pune acolo. Te-am lăsat să dormi, până faci rost de alt culcuş.*

Ramon înghesuie mănunchiul de banane pe cântar şi aşteaptă.

RAMON: *Nu, şefu', acolo nu. Am ameninţările. Mi-e frică.*

BEBE: *Du-te, mă, dracu', cine te-ameninţă?*

RAMON: *Ameninţa multele…*

În clipa asta trece o maşină şi-i mătură cu farurile. Cântarul se luminează. Ramon profită şi citeşte repede gramajul. Îl notează. Ia bancnota.

BEBE: *Braţul lung al revoluţiei cubaneze, mă, Ramoane! Ce-ai căutat aici? Puteai să te interesezi şi tu…*

Ramon ascultă gânditor, cu privirile în ceruri.

BEBE: *Ce faci, aştepţi americanii? Dai restul sau ce faci?*

RAMON: *Stai, trece acuma o maşina… Ai pofta de banana?*

BEBE: *Nu, le duc la cineva la spital. Şi unde dormi, mă, la fete?*

Zgomot de motor. Întorc capetele.

306.I. Trece şi maşina aşteptată. PAN. În secunda în care e luminat, Ramon ciuguleşte din sertar restul lui Bebe şi i-l întinde. Celălalt a căzut pe gânduri.

BEBE: *Mă, futu-i mama mă-sii…*

RAMON: *Pijda mă-sii, şefu'…*

Aşa, în general… Ce să înjuri? Ideea pripită de la Con-stanţa, când te-ai cărat de pe vas şi-ai luat-o la picior scuturându-te şi de Cuba, şi de Castro, şi de construcţia interminabilă a socialismului? Cum să te

adăposteşti, boule, aici?! Ai luat în serios trombonul ăsta şi te-ai ghemuit între picioarele Cotroceanului? Exact acolo trebuie să şi stai, dacă eşti bou. Ce înjuri acuma? Ce aşteptai? Ce aştepţi? Alt vapor? Lumea s-a dat deja, prostănacule, vii târziu.

Şi tu să laşi Ciomolungma!… Unde-ai găsit ceva mai curat ca muntele, belfer tâmpit? Ai coborât de pe Himalaya, ai lăsat dăscălia ca să scapi de culesul porumbului, de mişţocarii dintr-a zecea B, de teze şi de şedinţele cu părinţii. Ai deschis vulcanizarea aia păguboasă ca să uiţi de planuri de lecţii, definitivat şi inspecţii. Cu ce te-ai ales? Impozite şi TVA-uri pe ce faci, pe ce primeşti, pe ce dai, pe ce n-ai… Umfli patru roţi pe câteva mii şi-l pândeşti pe Gogu să nu te fure. Ce-ai crezut? În ce dugheană ai emigrat şi tu? Te-ai apucat de băut. Ai vrut să scapi. Să fii liber şi patron. Să nu te aia nimeni la cap… Dă-le impozite! N-ai băgat de seamă că ei, oricare ar fi, altă idee n-au decât să-ţi bage mâna în buzunar. Nu l-ai plătit pe Gogu de patru luni.

Auzi, anunţă că se scumpeşte curentul din nou, dar nu de mâine, de luna viitoare… Slavă Domnului, e bine.

31. RESTAURANT-TERASĂ. EXT. NOAPTE. 70 m.u.

307.I. De la o masă, două ţoape privesc uluite cum…

308.M. Bebe, după ce a aşezat banana vertical pe masă, se apleacă asupra ei, deschide gura şi o face să dispară în întregime…

309.M. …spre strigătul lor de admiraţie.

310.ANS. Abia putând să-şi mişte maxilarul, Bebe o morfoleşte şi soarbe din paharul aflat în faţă. TRAV. Se apropie un cerşetor.

BEBE: *Ce vrei? Tu ne-ai adus comuniştii pe cap.*

Milogul îl priveşte tembelizat.

BEBE: *Ai votat? Asta-i situaţia!*

Cerşetorul, aceeaşi reacţie.

BEBE: *Cu cine-ai votat?*

Nenorocitul se apleacă şi-i şopteşte ceva.

BEBE: *Bravo! Ia o banană… Eşti bucuros, ai?*

CERŞETORUL: *Sunt, domnu’, şi amărât, să-ţi dea Dum-nezeu sănătate la copii!*

Bebe îi face semn să se mute la altă masă.

311.ANS. Omul se retrage, încrucişându-se cu o cerşetoare, care văzuse scena şi trece la atac. Destul de tânără, 23-25 de ani, trupeşă, mizerabilă. Beată. PAN.

CERŞETOAREA: *Să vă dea Dumnezeu ce doriţi… Şi la România!*

BEBE: *Cu cine-ai votat?*

CERŞETOAREA: Şi eu am votat…

BEBE: *Bravo, ia banana!*

312.A. Îi dă chiar două şi-şi degustă pe îndelete restul din pahar. Se scoală brusc şi se opreşte cu bananele la altă masă. Discută ceva, apoi oferă banane la toată asistenţa. Pupături. Parcurge astfel…

313.ANS. …câteva mese, isprăvindu-le. Unde nu ajung, le mai rupe şi în jumătate. Localul mănâncă banane. Primul cerşetor se întoarce iar.

314.A. Bebe mută privirea, dar omul stăruie.

CERŞETORUL: *Să-ţi dea Dumnezeu sănătate la copii!*

BEBE: Voi aţi rasolit chestia!…

315.A. Ţoapei de la început nu-i cade bine.

ŢOAPA: *Fire-ai ’a dracu’ de beţiv! Ce-ai cu omu’?*

316.I. Bebe o consideră cu o privire lungă.

BEBE: *Eşti… frigidă.*

Îi întoarce spatele şi pleacă.

317.I. Afară, face câţiva paşi, când ţipetele unei femei venind din direcţia opusă îi atrag atenţia…

Sună telefonul… Nici filmul ăsta nu-i bun pentru Televiziunea Naţională. N-am încă sentimentul supărător al antiparticulei rătăcite printre electronii lor, dar nu nimeresc niciodată momentul. Mi s-a dat de înţeles că

începe democraţia. Pâlpâie în aer ceva colorat şi inconsistent. Ce e televiziunea, dacă nu un deşert? Poporul e mort după Fata Morgana. Adicţia pentru cele gata mestecate e atât de îndărătnică, încât poţi privi cu nesaţ cosmetica luată drept chirurgie. Nu am oportunitatea, ce să fac? Ar trebui să încerc să pricep… Şi chiar asta fac în toate lunile. Sunt unul dintre şomerii înţelegători. Nu dibuim momentul. Nici eu, nici ăia, nici ăştia. Şi, în ciuda amărăciunii obosite de care nu scap, am totuşi alinarea că sunt inapt pentru orice regim, pe timp de pace şi război, cum se spune. Din asta te poţi alege cu oarece curaj în viaţă. Ori politica evoluează într-un mod neatent, conservând habitudini greţoase, ori o fi ceva *wrong* cu mine… Mă gândesc la o roşie.

O am dinaintea minţii, oameni buni! O roşie mare, de grădină, cu cărniţa virtuoasă şi tandră. După ce o să ridic telefonul şi după ce voi face trimitere la sorgintea nemernicului care mă terorizează, o să mă apropii de bătrânul Zil. Lumină nu mai are de mult, aşa că o să bag mâna în întuneric şi am s-o ghicesc cu simţu’. Ochii mei or să rămână fixaţi pe farfuria unde albeşte palid telemeaua, iar amuşinările nervoase din pernuţele degetelor vor transmite creierului informaţia falsă că ating ceva din lucrurile delicate şi răcoroase ale Emiliei. În jocul amăgirii, mintea intră surâzând. Voluptatea are strategii subtile, prelungirea ei e doar o chestiune de abilitate; te poţi preface că nimereşti din greşeală un castravete. Revenirea la volumul mamelar al roşiei e totdeauna mângâietor. Mă duc urgent la telefon.

E unsprezece şi un sfert. Bat litere. Sunt liniştit. Undeva, prin alte fuse orare, misiţi naţionali încearcă să vândă lumii ce mi-a rămas prin geantă. Fac cuvinte şi-i văd ciocănind în uşi surde, voiajorii ultimei politici, îndoiţi de şale ca la şcoala turcului. Lucrează pentru onoarea mea. Sunt răbdător.

La telefon nu era nemernicul, era Maria. N-a avut parte de studii la Moscova; părinţii ei, intelectuali necăjiţi, fără acces la ierarhia Partidului, au fost bucuroşi c-o pot trimite şi-n România. Pe vremea când eram colegi, avea păgubitorul obicei să se îndrăgostească iterativ şi exuberant, agonizând în interludii. N-aş putea spune că era frumoasă, cel puţin în termenii în care acest lucru e înţeles. Era scundă, oarecum trupeşă şi cumva blondă. Dar

dacă mă gândesc la spiritul ei şi la ceea ce am putut să constat pe mine însumi, că trupul, oricât de nepotrivit ar fi, se face cu timpul şi mai dezagreabil, pot spune că frumuseţea Mariei era tainică.

— Ai înnebunit, vrei să stricăm o prietenie atât de bună?

Asta mi-a spus la o petrecanie, unde, cu câteva pahare de vin în cap, o înghesuisem într-o debara. Avea sâni mari, îmi îngropasem capul între ei şi i-am auzit şoapta de undeva dintre venele gâtului. Adevărul e că n-am avut niciodată un prieten pe măsura ei, decât târziu. Nu cred nici azi în amiciţia dintre un bărbat şi o femeie, pentru că e blestemată a fi imperfectă. Hormonul e totdeauna acolo, aşteptând răbdător primul semn incert. Asta o face congestivă, dar îi dă şi farmecul. Minţile noastre zburdau în buiestru şi singurul vad pe care nu l-am trecut a fost sexul. Înţelepciunea nu i-a fost lăsată şi bărbatului decât odată cu albirea, ce să facem?

S-a întors în ţara ei amărâtă, a făcut câteva filme, şi-a îngropat părinţii, şi-a crescut copilul făcut unui ceh şi i-am pierdut urma. Viaţa ei… Pe 23 decembrie însă a fost aici! Adusese un microbuz cu medicamente şi o echipă de televiziune. I-am culcat la mine; dormeam care pe unde apucam, pe jos, pe sus, cu Clever între noi. Doamne, ce frumos era la Rrevoluţie!… Ei încă se mai canoneau cu Jivcov, iar eu, deprins cu tot felul de Verdeţi şi Dăscăleşti, aveam deja un prim-ministru mai tânăr ca mine. Eram fălos. Îmi pârâia sufletul.

Dimineaţa îi scoteam Mariei aprobări de filmare şi ne apucam de rrevoluţionat cinematografia. Căci intrasem în Româniafilm, deschisesem birourile şi ne-am instalat la conducere. Din păcate, n-am făcut şi curăţenie; când începi o chestie ca asta, ai impresia că durează cât trebuie şi se mişcă de la sine. Ne-am dat seama, desigur, că nu e tocmai aşa, dar nepermis de târziu. Însă, în prima zi cel puţin, ne-am trezit călare pe un maldăr de bani cu care puteam să filmăm orice. Orice!… Toate ororile acelea cu Omul nou, fecal-omul, căzuseră de la sine. Nu mai era plan, nu mai era nimic. Aveam bani ca să facem tot ce ne-am dorit!

— Dă-mi repede un scenariu, i-am spus lui Bob Fosse, intri în producţie a doua zi.

Ăsta părea tânărul cel mai vânos. Avea un aer cinematografic şi nemulţumit, două lucruri care merg împreună perfect, era enervat de regim, iar dacă stăteai să-l asculţi, îi dădeai şi dreptate. Avea acasă un morman de decupaje la care nu se uita nimeni, aşa cum li se întâmplă de obicei stagiarilor persecutaţi. Acum se uita pe fereastră, îşi sugea colţul buzei şi-şi luase un aer prudent.

— Ai vreun scenariu? am insistat, de astă dată dubitativ.

— Am, dar nu cred că merg…

Mi se părea că nu aud ce trebuie.

— Cum nu merg? N-ai scenarii respinse?

— Am, dar nu cred că mai merg acuma, după toată chestia…

Starea mea de stupoare începea să se risipească. Eram deja în faţa primei dezamăgiri. Tot ce scrisese băiatul, tot ce năzuise era să-i facă pe plac lui Dulea. Şi nici cu ăsta nu avu-sese noroc, cu tot aerul lui etern. De aceea îl apucase sfiala. Ştia precis că nu sunt decât tâmpenii, ce puteau fi?

Mai târziu, înainte să fiu demis, l-am mai chemat de două ori. Ultima dată ca să-i ofer un scenariu de-al meu, lucru care, dacă stau şi mă gândesc bine, n-ar trebui să-l dea nimeni, nici măcar mamă-sii. Dar voiam să-l văd făcând ceva, vorbea curgător şi pătimaş, iar toată breasla era atât de ticsită de impostori. De data asta, nu m-a decepţionat, s-a eschivat conform aşteptărilor după câteva zile. Atunci am băgat de seamă că îi era şi frică… Junele ştia precis că, atâta vreme cât nu faci nimic, cu oarecare locvacitate, poţi friza Iluminarea. Cum ai pus mâna şi-ai făcut, cum te-ai ars! Primeşti o notă şi ăla eşti. Lumea nu vrea decât sertare cu etichetă, iar el nu voia să cadă în greşeala comună. Slava cafenelei şi spotul publicitar sunt totdeauna mai la-ndemână. Cu ce performanţe nu ştiu, pentru că pot recunoaşte o reclamă dâmboviţeană chiar întors cu spatele la televizor. Au trecut nişte ani; geniul desuet e un tânăr bătrân.

Dar ce frumos era la Rrevoluţie! Miliţienii erau blânzi, aşa cum numai mistreţii pot fi uneori, iarna, te ajutau să treci strada, te făceau atent că nu-ţi umblă un far, serviabili… Îţi împingeau maşina şi, dacă te răsteai la ei, se întristau creştineşte. Iar noi, de pe puntea de comandă a Românieifilmului,

pregăteam montaje de versuri şi rugăciuni pentru Televiziune, căci primii care au dat năvală acolo după cei care avuseseră o treabă de făcut au fost actorii şi popii. Firi histrionice, săracii, lăsaţi şi ei de la Dumnezeu cu darul băgării în faţă, în timp ce noi, ceilalţi, îi contemplam lăcrimoşi. Expediam echipe în toate punctele cardinale, filmând până la epuizare kilometri de peliculă cu terorişti, lupte de stradă, asalturi şi fraternizări, amănunt ce-l consideram sănătos pentru memoria naţională. Nimic n-a ajuns în arhivă. Totul s-a topit spre Olanda, Franţa, America şi bune afaceri autohtone şi-au pus pirostriile pe bănuţul verde ce-a rezultat. Dacă ai fost fraier o dată, vei fi şi anul viitor…

În timpul acesta se vânau securişti. Te duceai acolo unde vedeai un militar în post şi te spovedeai.

— Vedeţi că e o clădire a securităţii în zonă! Scrie pe ea Centru de Calcul.

— Unde?

Şi-i spuneai unde. Acolo e şi azi.

Dar apogeul orgasmic a fost greva foamei.

— Domnule ministru, am vrea să scoatem cinematografia de sub tutela Ministerului Culturii.

— De ce, dragă?

Andrei Pleşu stătea în fotoliul Suzanei Gâdea şi tocmai îşi ridicase sprâncenele. Când se mira excesiv, căpăta brusc fizionomia unui băieţel cărunt.

— Pentru că ţine în spate şi Opera, şi Opereta, şi Circul, şi altele. Or să vă dea buget pentru toate astea; ne-am descurca mai bine singuri.

Ministrul se uita la mine şi simţeam că dăduse alarma printre neuroni. În cele din urmă, ridică din umeri şi făcu un gest larg, falstaffian, cu braţele.

— Vă simţiţi prea centralizaţi, sunteţi claustrofobi?

— Da.

— Dragă, eu sunt aicea ca să vă dau drumul. Vreţi să vă desprindeţi, cu dragă inimă!

Nu-mi venea să cred c-a mers atât de uşor. Îl iubeam.

Am pregătit formalităţile în câteva zile. Hârtiile însă au început să zacă, începeau să miroase a ceva cunoscut. M-am temut că s-a răzgândit. Am încercat câteva telefoane, nu s-a urnit nimic. Casa Scânteii se cufundase iar într-o ceaţă stătută. Trebuia făcut ceva; autoritatea, oricare ar fi ea, când cade în absenţă, te determină mai devreme sau mai târziu să ataci. După care, invariabil, se supără.

Cunoşteam ce înseamnă povestea asta şi amânam o miş-care brutală. În afară de asta, Pleşu îmi era şi simpatic, nu-mi venea să-l rănesc. Nu ştiu dacă prietenie se putea numi ceea ce existase până atunci între noi, dar, oricum, o consideraţie reciprocă sper că era. Aşteptam şi lansam telefoane fără efect. Ocazia s-a ivit când şi-a închiriat sala de conferinţe a ministerului unora care aveau nevoie de un miting călduţ. I-am cerut-o şi eu imediat pentru o adunare contestatoare împotriva ministrului ce cu onoare era. Speram să-mi guste umorul şi să iasă din muţenie. Ori, ori! Totul se putea termina cu un hohot de râs şi o ţinere de cuvânt.

Dar nu. Pleşu s-a enervat. A pus mâna şi mi-a trântit un articol coroziv în *România Literară.* Ce era să fac? Am luat şi eu pixul. A fost prima încăierare dintre doi intelectuali după Idele lui Decembrie. O consider şi azi un lucru prostesc, mai ales că modelul a fost preluat cu scrâşnete din dinţi până-n fericitele noastre zile. S-a constatat că e o minunată supapă de dejecţie pentru toate frustrările acumulate timp de patruzeci de ani. O tâmpenie.

— Nu pot să-l dau la tipar, mi-a spus Maler după ce mi-a citit articolul.

Era directorul revistei.

— Poftim? Nu-i drept la replică?

— Este, dar ai câteva pasaje care nu merg.

Avea ceva roşu, a început să le încercuiască.

— Stai, dom’le, ce faci?!

— Dacă le scoţi, intră.

— Să le scot? Ştii cum se cheamă asta?

— Îl ataci pe ministru.

— Păi, el ce-a făcut cu mine? Nici măcar nu meritam.

Îi era frică să nu-l supere. Exact în săptămâna aceea avea un mic interes cu o editură. Era disperat, şi-ar fi luat şi riscul cenzurării, ar fi făcut orice, numai să dispar cu hârtia de-acolo.

— De când „aranjaţi” dreptul la replică?

— Îmi pare rău că nu mă-nţelegi…

Şi l-a trimis pe Romulus Rusan să negocieze, pentru că ameninţam cu proteste proaspete. Blândul Romi n-a izbutit să medieze nimic, conflictul escalada şi, în cele din urmă, Maler a acceptat publicarea integrală, dar cu o „notă” în care redacţia, *recte* el, se dezicea de conţinutul epistolei. A se „dezice” însemna deja o poziţie… N-a contat. Omul avea necazuri.

— Publicaţi-o, dom’le, cu notiţă, cum vreţi, le-am spus simţind că mă doare-n pantof, lucru pe care îl resimt şi astăzi, cu toată sinceritatea.

A apărut cu „delimitări”, dar a ieşit. Povestea cu editura i s-a rezolvat în cele din urmă, însă Andrei Pleşu s-a enervat şi mai rău. Nu mai răspundea la nimic. Am început să atenţionez Guvernul; ăsta avea puseuri de transparenţă, ca orice guvern nou-născut, şi tăcea olimpian.

Atunci a sărit ideea cu greva foamei. I-am adunat la ACIN pe cei care mai rămăseseră lângă mine şi am început exerciţiul de inaniţie. Cui vrea să se apuce vreodată de chestia asta îi pot spune că e absolut oribil. Ai mânca orice, chiar şi caimacul de pe lapte, lucrurile cele mai scârboase, de care ţi-a fost silă toată viaţa. Foamea e atât de nemiloasă, că-ţi vine să mori. Dimineaţa făceam marşuri de sensibilizare prin Bucureşti, după asta ne întorceam la ACIN şi continuam răbdători să ne malnutrim. Nu ne vizitau decât ziariştii, doctoriţa care ne lua glicemia şi Petre Fermoaru cu încurajările, ca să nu rămână oarecum în afara problemei. După aceea pleca să dea două-trei târcoale în jurul lui Iliescu, pentru că simţea că ţara va avea în curând nevoie de oameni prestigioşi. Lucru ce s-a adeverit.

Şi Gulpea Vânătoru! A trecut şi Gulpea să ne prevină c-a fost depistat ca suferind şi n-are voie de la doctor să flă-mânzească. Stare de asemenea verificată prin aspiraţia sinecurativ-vânăto-reascâ pentru care s-a dedicat ulterior.

— Ăştia fac grevă cu cascadorii şi secretarele de platou, ne îngropa în dispreţ Spiţeru, sugerând că îndeletnicirea aceea ar fi putut să fie mai onorabilă dacă ar fi fost executată cu regizori marcanţi, cei care au inventat filmul românesc şi militează pentru recunoaşterea lui mioritică.

Marcanţii erau însă sensibili digestiv şi socoteau foamea o gripă ignobilă. Nu era de postit, *fugit irreparabile tempus*, exista peste tot o fervoare a combinaţiilor; o scăpai, rămâneai de căruţă. Distinsul Spiţeru a tras *comme toujours* aproape de Colonnescu, care, copleşit de trebile ţării şi de calcinarea propriului dosar de serviciu la Secu, primea greva în duoden. Probabil că îl trăgea cineva de urechi, căci arăta râvnă mare ca s-o îmbrobodească, dacă nu putea s-o sufoce. Principiul ăluia cu bileţelul de la Ialta: „Dacă nu poţi să-i convingi, zăpăceşte-i!”. Îşi lipeau pe piept la Telejurnalul de seară mici chemări la luptă, fabricate ocult: demobilizaţi-vă, băieţi, hai acasă, hai să mâncăm ceva bun!

În cele din urmă, Iliescu n-a mai rezistat. Ce bine era la Rrevoluţie!… Era prima grevă a foamei, cineva mai dădea doi bani pe chestia asta. Astăzi poţi muri lângă gard cu pancarta legată de gât, nu te bagă în seamă decât câinii scopiţi de primar. Au scos un decret antedatat, emanat chipurile de CFSN, deşi ne aflam în plină graţie CPUN, fals în acte publice, cum dracu’ să-i spun? Puţin ne-a păsat, eram ieşiţi din Ministerul Culturii şi deveneam titlu independent în buget.

Era şi timpul. Greviştii mei se opăriseră. Din când în când, plecau să-şi rezolve vreo treabă şi ceva îmi şoptea tenebros în ureche că umblau să înfulece. În felul acesta, trezindu-se instituţie bugetară, filmul a supravieţuit, în timp ce la vecini dădea colţul. Chiar dacă subvenţiile se subţiau ca dracu’, ceva tot se filma, existam. Nu aveau ce face, trăiam conform unei legi pocite, dar existam. A fost un lucru bun. Puţini de pe margine l-au înţeles. Astăzi, Ministerul Culturii abia îşi mai poate ţine în viaţă teatrele şi muzeele.

Să facem o acţiune utilă. Suprema delicatesă e roşia cu telemea. O simt în mână, e grea de zeamă acrişoară şi pot să prefigurez contactul cu papilele gustative. Pentru gustul amar sunt specializate cele din fundul gurii, n-am

treabă cu ele, pun sare şi le aliniez pe acelea din faţă. Ridic cuţitul de import. Fac incizia. Da… Arată exact aşa cum mi-am închipuit-o. Îi privesc carnea umedă. O papiluţă salivează mai excitată; încă o secundă, fetiţă! Pentru ispita versatilităţii cu care a păcătuit, Dumnezeu i-a luat românului tot, dar i-a lăsat pătlăgica. E singurul loc de pe scoarţă unde roşia are gustul tomatei. Sau avea.

317.I. …cerşetoarea de adineaori, acum cu bluza smulsă, cu ţâţele pline zbătându-i-se pe piept şi cu bananele în mâini.

318.G. CERŞETOAREA: *În genunchi!… În genunchi, futu-vă muma-n cur de lepre, în genunchi pentru România!!! În genunchi!!!*

319.A. Crezând, în primul moment, că i s-a adresat lui, Bebe înţepeneşte. Apoi vede că…

320.I. …şi alţi trecători primesc la fel.

321.I. Cerşetoarea se târăşte, strigând tuturor, bărbat, femeie, oricui mişcă:

CERŞETOAREA: *Nu fugi! În genunchi pentru România! Curvă nenorocită, curvo, te ascunzi în maşină?! Curvelor…! Stai pe loc! Nenorociţilor! Comuniştilor! În genunchi!*

Cade ea însăşi în genunchi, zgâriindu-se pe piept şi răcnind imnul.

CERŞETOAREA: *…Acum ori niciodată, croieşte-ţi altă soaaaartă…!*

Câţiva se apropie şi încearcă s-o ridice de-acolo. Se zbate.

322.I. Bebe îşi continuă drumul, posomorât. Treaz…

11

CROAZIERA DIN POVESTEA NUMITĂ *CROA-ZIERA* ALUNECĂ tăcut, într-o sâmbătă, pe apa Dunării. Tăcerea e numai în sală, dar a fost inventată pentru a fi terifiantă. Se uită cu ură la ce-ai făcut acolo, Dumnezeu ştie la ce se gândesc, nicio reacţie. Trec unul după altul lucruşoarele la care

ai migălit, iubindu-le. Nimic! Niciun zâmbet. S-a dus şi secvenţa asta, n-a trezit nimic… Ce film am făcut, Doamne!

Tragi cu coada ochiului, atât cât poţi să vezi. Aceleaşi mutre mohorâte, furate uşor de subiect, dar nu într-atât încât să scape de aerul acela responsabil. Reflexia ecranului le pâlpâie moale pe feţe şi te întorci de-a binelea spre ei, cu obrăznicie; ce-or să facă? Se fac că nu te văd. Dar acum trag ei cu coada ochiului… Când te uiţi la cineva în întunericul unei săli de cinematograf, ăla se simte de parcă ar fi adormit în tren cu gura deschisă. Ia uite cum se lasă pe spate, cum schimbă picioarele şi-şi turtesc cefele. Uite-l şi pe Ilie Rădulescu cum asudă acolo. E normal să-i lucească tenul, el a aprobat filmul ăsta. Când îl vezi la lumină, are o faţă cărnoasă şi măslinie şi un zâmbet alb, chiar plăcut. A fost secretarul lui Ceauşescu cu Propaganda înainte să fie mazilit la Televiziune. Acuma, Enache o să-l cam ia la tocat. N-ai vrea să fii în pielea lui; nu-i vorbă, nici într-a ta nu te simţi familiar.

După *Emigranţii*, Dinu Seralu începuse să se uite la mine cu interes. Avea o carte cu ţărani şi voia să i-o fac. Era înţărcat, ştia că dacă avea nevoie de asta trebuia să mă spele de păcatul partinic. Am zis da, o să vă spun eu de ce.

— Nu ştiu dac-or să vrea, sunt pe lista neagră.

— Ştiu.

— Treaba ta.

Numai treaba lui putea să fie. Avea reputaţia că, prin relaţiile pe care le avea la vârful Partidului, putea să aprobe aproape orice, am mai spus. Mă ia şi mă duce la Miu Dobrescu: la, la, la… la, la, la… îl întoarce. Acuma, dacă am venit cu tovarăşul Seralu, înseamnă – nu-i aşa? – că tovarăşul Seralu are încredere în mine. Deci şi tovarăşul Nicuşor… Înseamnă că şi eu am redevenit persoană de încredere şi Partidul se poate încrede în oamenii credincioşi. E drept, am supărat Partidul, dar Partidul e ca tăticu’, te mustră şi iartă. Te mai ţine el pe-afară, prin curte, vreo trei ani, dar acuma, da. Ţi-a venit mintea la cap, ţi se pot încredinţa proiecte de răspundere.

Şi coboară peste mine, aduse de Moş Crăciun, trei scenarii aprobate unul după altul. Necazurile vin ca peştii, în bancuri. Bucuriile greşesc şi ele

uneori. Nu-mi venea să cred. De parcă trântise cineva cu cuţitul în gâtul unei sticle din care nu ieşea dopul… Stătut cum eram, trei filme-n doi ani m-au stors; era să dau de dracu’ acolo, pe Dunăre.

Când a ajuns *Proba de microfon* la viză, primul din alea trei, secretar era Ilie Rădulescu. Ştiam ce urmează, eram în blocstart, ieşisem la rupt de pisici. Dar, spre uluiala tuturor, omul a avut fantezia să-l lase să treacă. Neatins. Pur şi simplu. Se uitau la el ţepeni, erau verzi. Credeau că-i o glumă, încercau chiar să râdă, până s-a ridicat Andricu:

— Tovarăşu’ secretar, vă rog sî-mi permiteţ’, s-ar putea sî facî ceava impresii proastî sus. Fimeia ceea di la Teliviziuni ari un handralău în camerî, spuneţ’ şî ’mneavoastrî, ci sî creadî omu’? Cî una zîcim la telivizor şî alta facim? Ştiţ’, cî şî Tovarăşa îi sensibilî la moralî…

L-aş fi ucis. Vorbea moldoveneşte, lat, cu bună intenţie, pentru că asta-i dădea un fel de bonomie şi un aer „popular”. Îmi venea să-l strâng de gât. Ilie Rădulescu se gândeşte câteva clipe şi pe urmă dă din cap.

— Bine, scoate-l pe ăla.

Două zile am crezut că turbez, trecusem pe lângă ceva care n-avea istorie. Dacă nu ţi se întâmplă, nu crezi că există. Bietul lucru normal! Ce voia Rădulescu ăsta mi se părea acum foarte suspect, de ce n-a scos brişca?

— Domnu’ Andricu – în particular le plăcea să le spui „domnu’” –, de ce te-ai băgat, dom’le, dacă avea chef Rădu-lescu să-l facă scăpat? Ne dăm singuri cu tesla-n cucu?

— Am nevoi di ăştia cinşi mii pi lunî! îmi şopteşte rar din spatele biroului şi pe urmă începe să râdă, zguduindu-şi burta de parcă mi-ar fi făcut confidenţa ca să mă simt fericit.

Râdeau şi ceilalţi din cabinet, m-am surprins râzând şi eu. Măcar ţi-o spune în faţă, are nevoie de salariul ăla de 5 000 pe lună, măcar e cinstit. 5 000, salariu gros, mi-ar plăcea şi mie, şi râd înţelegător, are nevoie de 5 000, nu poţi lua tot timpul whisky de la bufetul Partidului, ne-ncurcăm într-un film?… Ca Papacioc cu fetele lui.

Asta era! Aşa mi-am adus aminte de Papacioc, pentru că mă gândeam la Andricu. Ca Proust cu pişcotul, madlena. Ia uite la el cum râde… Ăluia i-

e frică, ăsta are nevoie de leafă, ce să ne facem?

— Auzi, dom’ Andricu, am să-ţi spun ceva definitiv. Nu tai nimic, rupem pisica.

— Fii, bre, serios, pentru cacatu’ ceala?! Ţ-am facut un serviciu; îl videa Batrânu’ şî dup-aceea ci faceam? Ci ştie Rădulescu? Vrai să-ţi spun ceava? Îi mult mai bun. Îi mai bini aşă, îi mai rotund, s-o strâns.

— Ştiu chestia, încerc eu să-l tai.

Andricu se enervează.

— Vrai sî rupi mâţa? Abe ai işât din câcat. Rupe-o, na! Vrai s-o rupi, rupe-o! Ci, pe-a me o rupi? Mi sî rupi.

Bun, hai s-o rupem.

Nu m-a lăsat Măriuca… S-a atârnat de mine, a făcut o organizaţie subversivă cu monteusele de la laborator; lucrau pe şest, noaptea, nu ştiu când lucrau, au făcut pe dracul ghem, că numai la premiera din Bucureşti a dispărut „handralăul” lui Andricu. În celelalte cópii, toate plecate în ţară şi afară, exista. Dar aici nu mai erau cu ochii pe el, nu-şi imaginau o asemenea îndrăzneală. Lucrul le scăpase. Filmul era, practic, întreg.

Operaţiile despre care vorbesc sunt destul de complicate; trebuie refăcut negativul de sunet, se remontează negativul de imagine, se recopiază şi, nu în ultimul rând, fereala de turnători. Oameni care îmi erau aproape necunoscuţi au făcut un lucru rar şi admirabil, riscând enorm. Dacă ar fi fost prinşi, e limpede, nu era vorba numai despre mia aia nenorocită pe lună sau despre slujbă, era o agresiune împotriva Partidului şi cu asta nu se juca nimeni. Ar fi încasat ce-am încasat eu mai târziu, când a venit şi rândul pisicii… Ştiau la ce se expun.

Cu *Vânătoarea de vulpi* eram mai liniştit, îl aveam pe Seralu în spate. Nu era o fericire să lucrezi cu el: scurt, aţos, tuns perie, agil, bâţâia din picioare, oscilând între furtuni magnetice şi căderi în care se declara muribund. Ţăran impulsiv, dacă-şi propunea, reuşea imediat să fie şi ţoapă. Mi-a fugărit de pe platou o scenografă, urlând că-i jidancă şi fiica unuia de-a decimat caii din România, cât a fost ministru sub Dej. Comuniştii nu sunt decât *ăia* şi *ăştia*: cei dinainte sunt totdeauna tâmpiţi, dictatori şi

antinaţionali. Ăştia noi, dimpotrivă, reformatori, de bine şi cu faţă umană. Delimitarea de predecesori e schimbarea la faţă. Iar lumea e plină de idioţi care se cască la ei cu înţelegere; figura ţine.

Adrian Georgescu fusese actor la Bulandra. Îl distribuisem în rolul providenţial al secretarului vâlcean de partid, în disperarea de a tenta obrazul uman *avant la lettre*. Cum l-a dibuit nu ştiu, dar l-a mânat şi pe ăsta din cadru, deşi apucasem să intru-n filmări. S-a oprit tot, cu răcnete; secretarii de partid emblematici nu pot fi decât arieni de Horezu. Până n-am încuviinţat asupra lui Cozorici, nefericitul, blestemat să se fi născut cu o faţă onestă, imaginea ficţională a ştabului sfâşiat de Istorie, nu s-a putut relua. Vituperări mioritice. Secrete tânjiri de pitic. Când îl văd, aşa, umplut cu el însuşi, şi când ştiu cum se închipuie în inima lui şi-n băşică, îmi aduc aminte constant de Georgescu.

Cu toate acestea, nefiind adorabil, Dinu Seralu mai urnea ba una, ba alta, deşi nu ştiu nici astăzi ce-a înţeles din filmul acela. N-am văzut niciodată un activist care să fi ridicat slugărnicia la înălţimi atât de eterice. Reuşea printr-un fel behăit a se hlizi solidar lângă umărul ştabului, având şi putinţa de-a iubi incontinent un duşman, dacă omul se afla în graţiile cuiva de deasupra. La fel, era capabil de a-l urî imediat, cu sinceritate, dacă prindea un vag semn rezervat venind dintr-acolo. Cred că de asta şi dârdâia din picior; genuflexiunile nu au repaos, trebuie antrenate. Slavă Domnului că avea un interes în ce mă priveşte!

Şi vine Ilie Rădulescu la vizionare… Se uită, filmul cam ciudat, îl ia pe Seralu de-o parte şi încep să şopocăiască. Gata, mi-am spus, acuma!

— Ce părere aveţi? se întoarce Rădulescu spre cei din sală.

Ăştia, având lecţia *Probei de microfon* şi văzându-l şi pe Dinu acolo, au început să se gudure ca la o vizită inopinată a Tovarăşului. Ilie Rădulescu se apleacă înspre Seralu şi încep iar să mârâie. Ceilalţi se opresc şi aşteaptă încordaţi, în tăcere. Ciuleam şi eu urechile să prind vreo şoaptă, dar nu distingeam nimic.

— E chestia cu scrisul cererii… mă sună Seralu în toiul nopţii, după ce s-a luat decizia.

Am sărit ca ars.

— Nu se poate, am făcut filmul degeaba!

— E singura, am obţinut să fie singura tăietură. Mai mult nu se poate, sper că înţelegi.

— Nu pot s-o scot.

— Nu trebuie să scoţi secvenţa, scoţi securiştii. De ce i-ai băgat în uniforme?

— Şi cum să-i scot, cu guma?

Mitică Popescu păta cererea de intrare în colectiv. Se deschidea uşa şi intra un securist – era o scenă bună –, intra un securist cu o coală nouă. Era limpede că-l supravegheau de undeva, prin gaura cheii, ca ospătăriţa cu fripturile în separeul lui J.R. din Slobozia.

— Am acolo numai trei personaje: primarul şi ăia doi securişti. Aduce primarul cererea? Altfel e imposibil tehnic, nu-i racord.

Li se rupea lor de tehnică. Dacă aveau ceva de tăiat… Ştiam că n-or să vrea. Primarul ăla nu era şi el securist sau turnător, ce era el?

— Bun. S-o aducă primarul. Şi scoate uniformele de pe ăia. Să fie în civil.

Şi dacă o să-i îmbrac în haine de piele ce-o să fie? Preoţi anglicani? N-au spus nimic despre piele. Sunt securişti, să stea în hainele lor de piele, asta-i a doua lor uniformă, aşa-i cunoaşte poporul. Am îmbrăcat securiştii în piele de securişti şi am refilmat.

A mai scăpat pisica o dată…

Uniformele mişunau prin tot filmul, nu ăsta era baiul. Dacă te apuci de un film cu ţărani, înseamnă că ai dat de ceva şi merită arătat, pentru că altfel ţăranii, ca şi artiştii, nu interesează pe nimeni. M-am înhămat la el, fiind încredinţat că ţărani nu există. Există pieţari, există zarzavagii, navetişti, există bătrâni, dar *ţărani* nu. I-au spulberat. Când trăieşti într-o ţară ce se căzneşte să-şi distrugă cultura, cazi uşor în sentimentalismul solidarităţii cu orice disperare. Colectivizarea – spun colectivizare, dar se poate spune la fel de bine şi Fiesta de San Fermín, fugăreala aia tâmpită cu taurii prin oraş, la Pamplona; ar putea părea un lucru la fel de deştept. Dar n-a fost. Au luat

în coarne singura realitate solidă din ţara asta, decimând-o în câţiva ani. E una dintre acele morţi lente la care nu plânge nimeni, nici măcar căzuţii la pat. Subiectul era tabu, voiam de mult să-l fac şi, când s-a ivit ocazia, am prins-o. Nu m-am gândit prea mult.

Cine ştie dac-a meritat? Cu toată aprobarea lui Rădulescu, cu tot spatele lui Seralu, s-au speriat, l-au împachetat repede, cu ţărani cu tot, l-au tras pe 16 milimetri şi l-au trimis la ţară. Să se ducă-n mă-sa, la ţărani! Nu l-a văzut nici dracu'… Aşa se poate scoate din circulaţie orice.

Domnilor ţărani, pe vremea când eraţi cooperatori, s-ar fi putut întâmpla – o şansă minimă – să vă fi aflat într-o sâmbătă acolo unde vă împărtăşeaţi din cultură, din preţioasele indicaţii, din Maricica, din bere râncedă şi mici. Poate că pe pânza murdară din fundul sălii căminului cultural – o altă şansă minimală –, acolo unde în colţul din dreapta-jos scrie neclar „Fut pe geta", au pâlpâit imaginile fără culoare ale morţii dumneavoastră. Cine le-a văzut n-a fost nici mai înţelept, nici mai câştigat decât ceilalţi. Cinematograful n-a învăţat niciodată minte pe nimeni, nu l-a făcut mai deştept, nici mai bun. E un demers suspect.

Mă uit la filme de vreo cincizeci de ani şi, cu excepţia unor explicaţii formale sau de ritm, încă nu ştiu de ce se „trage" din mai multe unghiuri. Cine vede aşa? Autorul?… Sau Dumnezeu? De ce n-ar cădea atunci şi bucăţi epice din toate părţile, ca o vânătoare de vulpi sau ca o ploaie a memoriei plurale, anonime, din noosfera unde unii cred că amintirile se păstrează pentru alte vieţi, mai bine pornite?

Lucrul omului e mincinos. E sminteală degeaba să înfigi boldul în fiinţa aburoasă a unei simţiri, ca să te convingi c-ai trăit-o şi să te mărturisească. Aduci lucrurile pe lume ca să dureze în locul tău şi ce osteneşti mai mult decât să desfaci margini, să le aşezi pe cele uşoare peste cele grele şi să desfiri simplele din încâlcite? Când mâinile tale fac asta, sufletul se teme deja. Căci ştie că nimic nu stă şi nimic nu e greu, nici uşor şi nici simplu. Şi toată marginea, curgerea şi toată rotirea asta de jos, ţi s-a spus, e aidoma celei puse deasupra, dar ce crezi că-i acolo şi ce e aici e prostire.

Astfel zise Mititica.

Vânătoarea de vulpi a sfârşit într-un cămin cultural. Apoi, într-o zi, i-a dispărut şi negativul din Arhivă. Un film fără negativ nu există. Nu mai există. Nu se găseşte cadavrul.

Stai ţeapăn. Te dor muşchii gâtului, de parcă ai fi condus până la Constanţa. Ai gura uscată. Ţi-a amorţit piciorul şi a început să tremure. Îl ridici de pe genunchiul celălalt şi-l laşi încet. Simţi sângele încălzindu-l. Nu-i nicio îndoială, ăştia doi de pe ecran sunt Tovarăşul şi Tovarăşa, ce să mai explici? Dar nu pot să te întrebe asta, au atâta experienţă, ar fi un dezastru şi pentru ei. Ce-au păzit? Îi poţi vedea pe fiecare, fără să întorci capul. Au limba cleioasă, transpiră. Aia de la capătul rândului îşi ridică discret umărul spre nas, amuşinând subţioara. Ştia că o să i se ude bluza, a dat cu FA, dar într-o oră trece… Schimbă picioarele, o furnică şi pe ea. Vor pipi cu disperare.

Mai e puţin, o să se aprindă lumina şi o să înceapă războiul ăla idiot şi rece. Se aude ghiorţăitul din burta de 5 000 de lei a lui Andricu. Îl ia din scurt, înfigându-şi înspăimântat degetele în măruntaie. Tovarăşii n-au întors capul, le au pe-ale lor. Le e sete; la Partid au Pepsi cu doi lei, aici, de unde? Te mănâncă ceva la limita ciorapului. O fi vreun purice. De unde purici? De peste tot, cum de unde? Din praf, oraşul ăsta e tata pra-fului, tone de praf! Întinzi mâna ca din întâmplare, ridici marginea pantalonului şi te scarpini domneşte. Dacă sunt purici în mochetă, nu-l văd bine pe Munteanu. Da, sunt, cred c-au tăbărât şi pe ei; sug cu inconştienţă din reprezentanţii poporului, n-au mamă, n-au tată. Nici stimă. Nici mândrie. Enache se freacă de spătar, nu poate să bage mâna; tu ai avut noroc că s-a oprit în ciorap. Tovarăşa Sonea se ciupeşte de burtă, dar poate e numai guma de la chiloţi.

Finalul pluteşte în aer, îi simţi cum asudă, te simţi şi tu jilav. Câteva minute… Te întorci, Ilie Rădulescu e vânăt. Regretă? Sigur că regretă.

Mă uit speriat la ei, nu mă privesc. Tăcere de cimitir. Cam tot ăştia erau acum un an, când a dus Andricu *Croaziera* la aprobat. Mai puţin ştabii… Ilie Rădulescu, singur pe tot rândul de scaune, că aşa se respectă şeful,

stătea gârbovit, cufundat în cugetare. Ceilalţi, în spatele lui, chirciţi, îl pândeau printre gene – i-a plăcut, nu i-a plăcut? –, ca să ştie cum s-o apuce.

— Nu mi-a plăcut, dădu el într-un târziu linia.

Aşa da! Asta trebuie să simtă planta industrială în mo-mentul polenizării artificiale: o uşurare conştiincioasă. Burţile se lasă în voie, bucile îşi transmit mutual centrul de greutate. Simţeam primele priviri încărcate de reproş; poziţia Partidului era explicită şi mă gândeam că trebuie să rup animalul acela urgent, ca să n-o mai lungim.

— Ce părere ai, tovarăşu' Andricu?

— Tovarăşe secretar, îşi luă acesta aerul pătruns ce-i reuşea totdeauna când nu era beat, Casa di Filmi o încearcat să-i explici rejizorului cî existî aspecti cari ar fi necesitat o priviri mai serioasî: n-am reuşât, poate îi şî vina noastrî, aşteptăm sî fim criticaţ', dar nu s-o putut purta dialog. O încearcat şî producătoru' delegat, am încearcat şî eu, avem obiecţii şî, dacă tot s-o ajuns aici, am sî li enumăr…

— Deci nu ţi-a plăcut.

— Nu, tovarăşe secretar, cum sî-mi placî?

— Nici mie, făcu scurt Ilie Rădulescu şi am avut senzaţia incertă că-l tăiase.

Dar Andricu părea încurajat.

— Sunt greşeli di ordin idiologic, am încearcat sî li sem-nalez.

— Tovarăşa Sonea?

— E o ruşine, tovarăşe secretar! Mi-e ruşine că sunt româncă.

— Cum?

— Adică mi-e ruşine că avem asemenea artişti care fil-mează în felul acesta despre ţara noastră! E prima lucrare culturală ce mă face să simt ruşine. Ăsta-i tineretul nostru? În felul ăsta educăm noi tinerii? Ar trebui să plătească pelicula pe care a stricat-o!

Şi dă-i, şi dă-i… A vorbit vreo zece minute, albie de porci m-a făcut, dar nu se uita la mine, nici nu existam. Rădulescu o asculta tăcut, clătinând rar din cap şi cu privirea fixată absent pe gâtul ei, unde, migrând de sub guler, se întindea o suspectă suptură vineţie.

— Mda, nu mi-a plăcut… mormăi iar când femeia căzu extenuată.

Se întinse şi căuta din ochi alt combatant. Tovarăşu' Anghel? Ăsta dădea semne că vrea să prindă Ocazia Aia, voia să se remarce şi ar fi denunţat-o şi pe maică-sa. Stătea întors spre mine, nu se sfia – Sonea încă avea obraz! –, mă privea şi mă arăta cu degetul. Făcea în faţa lui Rădulescu ceva ce am apreciat numai la dansatoarele din buric. Partidul ne învaţă, statul, care e tatăl nostru, banul public, care e al poporului, ce ne trebuie nouă filmul ăsta? Ce peliculă, tot filmul să-l plătească! Dar oamenii muncii? Oamenii muncii ce-or să spună? Ce va spune Muncitorul?! Mă rog, trecuse de zece minute, avea spume la gură, se săturase şi Rădulescu şi-l întrerupse.

— Aşa e, tovarăşu' Anghel, nici mie nu mi-a plăcut… Dar să-l judece critica.

Doamne, ce-i asta?… Ceva în mine începea să zornăie şi să sară într-un picior. Ridic privirea şi-i văd holbându-se la el tembelizaţi, ca rumegătorul după ce i-ai luat găleata cu apă. Numai când Rădulescu s-a ridicat şi-au dat seama că-şi bătuse joc. Mă temeam să mă bucur. N-am putut să-mi explic niciodată, pentru că am avut mai târziu o aventură similară chiar cu Enache, ce declic, ce macaz se poate comuta în mintea unui secretar cu propaganda care se ştie urmărit, interpretat, adulmecat, încât să-şi ofere voluptatea unei asemenea sfidări? Misiunea lui era tocmai să-ţi bage mâna Partidului în maţe şi să-ţi spele vezica în acid ideologic; cum te poate ajuta unul din ăştia? La filmele anterioare s-a făcut că doarme de două ori, dar acum cel puţin, în superbia batjocurei, când mă urau mai mult ca oricând, era neverosimil.

E drept că l-au şi debarcat după câteva luni, dar apucase să-mi aprobe scenariul de la *Glissando*. Tot aşa, prefăcân- du-se că nu bagă de seamă… Îi plăcea ce făceam, Dumnezeu ştie? Preţuia ceva, voia să mă salveze, îi detesta pe ai lui? Nu ştiu ce se rupsese în creierul ăla, nici nu ştiu dacă mai trăieşte.

Ultimele imagini, genericul final. Gata. Se aprinde lumina. Acum, după un an, aceeaşi tăcere lugubră. Mă întorc spre ei, aşa, ca să nu creadă că sunt

deja răpus, şi întâlnesc privirea lui Ilie Rădulescu. Acum e mai palid… Ion Traian Ştefănescu nu arată nici el mai voios, îşi admiră tălpile şi-l aşteaptă pe Enache să servească. Dar nici ăsta nu-i prost, loveşte cu rama.

— Da, vă ascult…

Se răsuceşte în scaun, privind în spate. Degeaba, nu-s veniţi cu pluta, tac. Punct contra serviciului; Enache n-are încotro.

— Avem aicea Casele de Filme, tovarăşii de la Secţia de Propagandă, îl avem chiar şi pe fostul secretar cu Propaganda, tovarăşul Rădulescu, care a aprobat ce am văzut noi aici, avem ziarişti care au scris articole bune, avem şi pe regizor, avem toată lumea. Vă rog să vă spuneţi părerea, ca s-o putem transmite.

Aşa tăceam şi eu înainte de extemporal… Enache îşi dă seama că trebuie s-o ia de jos şi se întoarce spre mine.

— Ce părere are tovarăşul regizor?

— Despre ce?

— Ţi-a plăcut ce-ai văzut?

— Păi… da.

— Ce-ai vrut dumneata să spui în filmul ăsta, care-i şi foarte prost?

Începea să se enerveze, dar la întrebarea asta eram pregătit.

— Tovarăşe secretar, e vorba despre nişte funcţionari din turism, de tip vechi, depăşiţi, care nu se ridică la înălţimea indicaţiilor tovarăşului Nicolae Ceauşescu. Nu se poartă co-respunzător cu tineretul.

N-am stârnit în el decât mina aceea îndoielnică, faci pe prostul…

— Daa? Noi avem sesizări din partea oamenilor muncii că dumneata îţi cam baţi joc…

Și mă priveşte subţire. Mă întorc spre sală şi fac un inventar rapid. Singurul ziar care lipseşte e cel al Securităţii. Acelaşi care, mai târziu, în prima zi a Loviluţiei, a scos două ediţii: una ce înfiera Timişoara cu mânie proletară şi alta invers. Ca românul imparţial. După asta, şi-a spus *Slobozenia* şi a ieşit pe tarabe cu manşeta Primului Ziar Liber. Nici usturoi nu mâncase.

Cine să fie oamenii muncii? Barbu? Vadim?… Ulieru? Am fost delaţionat direct la Ceauşescu că-i iau slava în deşert; cred că Barbu. Dar nici de ceilalţi doi nu sunt sigur. Înaintea mea, Barbu îl atacase pe Pintilie, pentru *Mitică*; filmul, poprit, încă nu ieşise. Asta nu se face, dar nu era Barbu gentlemanul de Cuţarida… Pintilie aude prin Franţa, pe unde era, se vexează, mă sună şi întreabă dacă nu vreau să scriu un protest. Am vrut, de ce nu? Am semnat şi-am devenit imediat clientul *Săptămânii*. Acum, uite-mă aici cu *Croaziera*, la un an după premieră! Înţelegeţi cum vine…

— Da’ de ce nu stai dumneata mai în faţă ca să vă vedem, zice unul cu pofta de a mă vedea în boxă.

M-am mutat pe rândul întâi, îmi era totuna, vedeţi-mă.

— Cine sunt ăia doi?

— Funcţionari la BTT.

— Şi ce vrei dumneata să spui cu ei?

— Că nu respectă indicaţiile, tovarăşe secretar.

Enache şi-a dat seama că nu merge. Nu putea să mă întrebe direct dacă erau Ceauşeştii, asta era clar. Ţineam mingea pe terenul lui, trebuia să încerce o deschidere.

— Filmul ăsta când are premiera?

— A rulat de-un an de zile, gâfâie Andricu.

— A rulat un an de zile?!

Era groasă rău. A sărit de pe scaun. Abia acum l-a luat frica. Dacă n-ar fi rulat, îl oprea, îl tăia, făcea ceva şi raporta. Dar aşa? Un an!… Iar îngheaţă ceva în aer.

— Deci nu vrei să ne spui…

— Pe cuvântul meu, tovarăşe secretar.

— Auzi c-a rulat un an de zile, se întoarce Enache spre ai lui şi în clipa asta s-au năpustit.

— Eu am spus să plătească pelicula, am spus, tovarăşu’ Rădulescu, sau n-am spus? ţipă dintr-odată Sonea, isterizân-du-se şi meliţându-i în faţă cu gura aia fără buze.

Suptura de pe aţele gâtului îi ieşise complet de sub guler, dar nimeni nu mai era interesat. Eu da: cine naiba o fi su-gând-o şi pe asta?

— Un an de zile! N-aţi avut vizionări? Ziariştii ce-au păzit?

Ziariştii tăceau.

— Mai putem să-l scoatem din cinematografe? întreabă Enache, deşi era sigur că nu.

— Ce să-l mai scoţi, intervine Popescu, s-a scos singur. Merge câteva luni şi gata, acuma-i epuizat.

Anghel se tot foia pe scaun, dar până la urmă îndrăzneşte.

— Eu am spus, dacă-şi aminteşte tovarăşul Rădulescu, cine a stricat filmul să-l plătească. Nu putem arunca banii statului, care cum vrea.

— Cât a costat?

— Vreo trei milioane, geme Andricu.

— Cum dracu’ să plătească trei milioane? face şi Enache o observaţie de bun-simţ. Ce facem cu el? Vreau să ştiu!

Acuma, puneţi-vă puţin în locul lor; trebuiau să arate şi ei că n-au venit degeaba, că sunt la serviciu, nu? Şi au început să mă hămăie. C-o să plătesc până la adânci bătrâneţi, cu tot neamul; ştiam lecţia. Că n-am să mai pun mâna pe film în vecii vecilor; parcă am mai auzit asta undeva. C-am înşelat vigilenţa cadrelor de partid; era datoria mea, chiar asta era normal să fac. Stăteam şi ascultam, nu mă durea inima ca la *Ediţie specială*, ascultam şi aşteptam să-mi zică odată: „tovarăşu’, ai de tăiat aia şi aia”. Şi eu să spun: mâţ! Avem ceva de rupt împreună şi, dacă tot a venit momentul, o rupem şi gata. Nu tai nimic!

A durat treaba vreo oră, fără niciun rezultat. Mă simţeau liniştit – îmi rulase filmul, ce naiba să-mi mai facă? –, iar asta începea insesizabil să aducă ceva nou. Dincolo de treaba de măcelari pentru care fuseseră trimişi (Doar ce altceva erau? Erau plătiţi bine, vile, chestii, Pepsi cu doi lei), când mă vedeau că nu mă târâi pe duşumea şi nu mă bulucesc cu propuneri de „îmbunătăţiri”, începeau să se irite. Îi jigneam. Îi afrontam personal. Plăcerea distrugerii lucrului cuiva nu e niciodată întreagă dacă nu i se

adaugă şi spectacolul umilirii. Închideau gurile pe rând, mulţumindu-se să mă privească bănuitor. M-ar fi luat la palme.

Abia în clipa aceea s-a mişcat tovarăşul Popescu. N-a mai putut… Toate capetele s-au întors spre el când s-a ridicat, înalt, cu veşnicii ochelari de soare, strivitor. Era somitatea fără rival a partidului şi se uitau în gura lui cum se uită ăştia acum la Brucan, aşteptând o minune. Dar tovarăşul Popescu dorea numai să facă pipi. Voiau cu toţii, dar era singurul care-şi putea permite să întrerupă şedinţa ca să-l realizeze. Şi-au tras toţi picioarele spre bărbie, a traversat rândul şi a ieşit tăcut. Minute bune n-a scos nimeni niciun cuvânt, gelozindu-i pri-vilegiul rar. Păreau că meditează, dar nu făceau altceva decât să şi-l imagineze în desfătarea lui.

Enache avea acelaşi grad ierarhic, secretar cu Propaganda, ce dracu’! Cel mai tare îl enerva respectul excesiv arătat altcuiva de faţă cu el. Începu să se foiască şi se repezi iar în mine.

— Dumneata ţi-ai bătut joc de oamenii muncii!

— Tovarăşe secretar, doi funcţionari depăşiţi…

— Nu-i adevărat! Nu-i adevărat! Şi nu numai eu am im-presia asta. Nu mă aşteptam să văd aşa ceva. Ce-i chestia aia cu gaura neagră? Ce vorbea aia, acolo, de găuri?

— E un fenomen cosmic. Am citit în *Magazin*.

Cea mai sigură metodă cu ei era s-o faci pe cretinul.

— S-a scris în presă? îşi dădu drumul Enache, căci se ţinuse mult. Ce discută aia?

— O gospodină limitată, tovarăşe secretar. Nu ştie ce vorbeşte.

— Vorbeşte ce-o pui dumneata!

— Gaura asta ar fi un fel de fenomen magnetic uriaş, nu scapă nimic de-acolo, nici lumina, încercam eu să abat discuţia în zona dubiului.

Enache era stacojiu.

— Cum adică nu scapă nimic?

— Nu-i un fenomen foarte studiat, dar e foarte tare. N-ai ce să-i faci, nu mai iese nimic din gaura aia.

— De ce nu iese?! Ce vrei să spui dumneata cu asta? Ce păziţi aici, măi, tovarăşi?

Tovarăşii la care se referea s-au făcut mici în scaune şi, spre norocul lor, n-a mai fost nevoie să răspundă, pentru că s-a deschis uşa şi a reintrat Popescu cu o mină ceva mai lejeră.

— Tot despre asta discutaţi?

S-a aşezat în tăcere, şi-a scos ochelarii şi a început să-i şteargă. Gânditor. Atunci am văzut că avea o privire foarte specială, de fotofob, şi strabiza puţin. Chestia cu ochelarii negri începea să aibă o explicaţie.

— Domnule, uite ce cred eu…

Era prea mult. Prea frumos. Nu pentru că spunea „domnule” în loc de „tovarăşi”, el îşi putea permite să spună „domnule”, dar ne comunica ce crede el. I-o fi venit vreo idee, poate scăpăm. Toate privirile se rezemau de el, ca lăturoaiele pe arac.

— Domnule, asta-i o lume măruntă, se vede clar.

Păi, eu ce-am spus? N-am spus tot asta?

— A adus o ofensă, tovarăşe secretar… se bagă Sonea ca proasta, neînţelegând unde bate.

— Stai, dragă… Ăla-i frizer, ăla-i croitor, aia-i moaşă sau ce naiba e, lume măruntă. Ce ofensă, l-a ofensat pe croitor!

Slavă Domnului că n-am avut ideea să bag vreun cizmar! Vedeam o lumină caldă ce le destindea feţele. Nu la toţi odată, pe rând, care cum pricepea.

— Da… zice Enache.

— Aşa! zice Popescu. Lume măruntă, cum să ne gândim la… cine ştie ce? Nu-i nimic serios. E drept că pe regizor l-a furat apa şi a mai apăsat pe unele scene, asta-i drept, dar acum ce să facem? Asta-i părerea mea.

— Da, face Enache fericit că poate raporta că nu se confirmă, a văzut şi tovarăşul Popescu. Sigur că da… Are cineva altă părere?

Cine să aibă? Le venea să zburde. Uite cum se pune o problemă! De bucurie, unii au început să mă privească chiar drăgăstos. „Ştrengarule!”, simţeam în sufletul lor. Au început să glumească, şi-au adus aminte că le e

foame, lucruri omeneşti. Andricu şi-a luat inima în dinţi şi s-a dus să facă şi el un pipi scurt. N-a trecut neobservat.

— Ce păcat, zice Enache, ce păcat că n-avem acum o pre-mieră, să aranjăm filmul ăsta ca lumea, să-l mai tundem puţin.

— O, ar fi extraordinar! se gudură unul de la Secţie.

— Nu, că nu-i prost peste tot. Are şi scene reuşite, nu? Ce spui, tovarăşe regizor?

— Aşa e, tovarăşe secretar. Data viitoare o să fie mai bine.

— Ce face data viitoare?

— Face un film, se numeşte *Glissando*, îndrăzneşte moale Ştefănescu, care stătuse până acum cu capul în piept, ca să nu-l lovească ceva.

Răsufla, în sfârşit, uşurat.

— Cum îi spune? redevine Enache prudent.

Îi explică Ştefănescu ce şi cum, îi dă cu fascismul, cu dic-tatura nazistă. Aici a cam greşit-o. Nu-i bine să pomeneşti de nicio dictatură. Enache scutură sceptic din cap.

— Să vedem… Mai bine să fim atenţi. Să-mi trimiteţi scenariul. Cine l-a aprobat?

— Tovarăşul Rădulescu.

Enache se răsuceşte brusc şi Rădulescu se face iar pământ-tiu. Ca să n-o ia de la început, Ştefănescu se aruncă vitejeşte.

— L-a şi filmat, e deja în montaj.

— L-a filmat?!… Când l-a filmat? Staţi de vorbă, mie mi se pare că tovarăşul regizor e om de înţeles, staţi de vorbă, ca să nu greşim. Hai să mergem. Ajunge.

Rădulescu mă privea lung. Arăta ca scăpat de la cutremur.

Cel mai jegos lucru s-a întâmplat însă în secundele ur-mătoare. Eram lângă uşă şi oamenii ăştia, care veniseră să-mi dea iar brânci în gunoiul de unde abia reuşisem să ies, treceau pe lângă mine şi-mi prindeau pe şest mâna în palma transpirată. Fiecare credea că nu-l vede nimeni. Şi mi-o strângeau scurt, în trecere: a fost bine! E bine!

Am mai avut parte în viaţă de rapăn mare, mai târziu, cu un ziaristoid, unul Carafilio di Puta, italian. Dar jeg mai slinos, jegul desăvârşit din uşa aceea, sunt sigur că puţini au văzut. Ieşeau pe rând, strecurau mâna asudată pe lângă pantalon şi-mi apucau ce se nimerea: două degete, trei…

Cum să se numească Revoluţie lucrul acela făcut împotriva ăstora!

Şi-altădată, şi-altădată, o s-o facem şi mai lată!…

Îmi suna încă în urechi finalul. Indicaţia din scenariu era, firesc, una lapidară: „Tinerii au întors capetele în direcţia Dunării. MUZICA”. Asta era muzica… Mai lată se anunţa cu *Glissando*.

— Cum stai la montaj?

— Mai am…

Eram cu Ştefănescu în maşina Consiliului. Avea ceva să-mi spună, stăteam cu el pe bancheta din spate şi aşteptam. A început să vorbească în şoaptă; şoferul trăgea cu urechea.

— Îmi arăţi tot. Cum vezi ceva material, mă chemi şi-mi arăţi. Cópii de lucru, sunet, orice. Eu văd primul. Ne-am înţeles?

Stătea prin apropiere şi m-a debarcat aproape de casă. Abia când m-am dat jos din maşină am simţit oboseala aceea imensă, despre care spun bătrânii că taie oasele după trei zile de marş la ucraineni.

Era beznă ca-n Bucureşti, am tras o gură de aer şi-am ţinut-o în mine, până când am dat de-o conservă şi i-am ars un şut. Am prins-o bine, cu ristul pantofului, am sculat toţi câinii. Cineva, acolo Sus, mă păzea.

N-a fost să fie nici azi, iar n-am rupt-o.

— Ia mai dă-i în pizda mă-sii!

12

ÎNJURĂTURA DE MAMĂ LA ROMÂNI e un de-mers ontologic. Există pe lume seminţii care nu ştiu să înjure. N-am în minte în primul rând nordicii, pentru că la ăştia te gândeşti mai întâi, la cine alţii? Mă refer la cei din partea ailaltă a hărţii, pe mâna stângă. S-ar putea să vină din sărăcia şi bătrâneţea limbii sau pur şi simplu din lipsa de apetit imprecativ a unei rase

aborigene neîncrezătoare în izbândă decât prin stropşirea aproapelui. La urma urmei, fiecare moare pe limba lui şi nici nu merită să-ţi baţi capul, dacă n-ar trebui să te faci şi înţeles. Lucrurile intraductibile se admit ca o fatalitate, fără a te declara consolat, pentru că e deprimant să te simţi ca o femeie ce se dezbracă în faţa unui miop. Totdeauna ai senzaţia falsă că, măcar acolo, în aerul ideii, există un spaţiu în care poţi exprima ceva fără echilibristica perifrazei.

Oricât de greu mi-ar veni şi oricât de antipatriotic sună asta, trebuie să recunosc că, în materie de înjurături, pre-mianţii sunt ungurii. Românii vin abia pe locul doi, chiar dacă nici ăştia nu sunt înţărcaţi ieri.

Glăsuirea noastră de mamă e patrimoniu naţional. Căci ce-i este mai la îndemână românului, mai conform filogenezei lui, decât să-ţi aplice sancţiunea originii? N-ar trebui să am laşitatea de a evita noţiunea la care se gândeşte toată lumea, ar fi mai nimerit să las cuvântul în toată splendoarea, dar numai rostirea îi dă truculenţă, hârtia îl face trivial, scoate limba. Ce mândru sună acest concept, vorba ăluia!…

Regresiunea către sursă nu este numai un brutal act de repudiere, e mai cu seamă o invocare a neantului. Cu îndemnul, desigur, incestuos spre nimicnicie. „Trimisul” e împovărat cu blestemul de-a se chirci, de a-şi aduna mâinile la gură şi genunchii la piept, iar împuţinat astfel să fie împins înapoi în tubul acela întunecos şi moale, unde o contiguitate umedă îi striveşte faţa, mulându-se pe globii ochilor, proeminenţa nasului şi fragilitatea gurii, micindu-l, urâţindu-l, mai întâi homuncul, apoi embrion, pe urmă ou, pe urmă… văzduh. Harul magic şi izbăvitor al acestei lucrări – în ultimă instanţă, spirituală – nu-i anulat decât de rutina agresivităţii cu care-i rostit.

Ei, cum? Cine traduce aşa ceva? Nu contenesc să admir superbia spunerii şi frumuseţea locului care-şi încarcă brutal conotaţia infernală; l-ai expediat şi crezi că te-ai descotorosit. În realitate, nu se-ntâmplă mare lucru, îl poţi doar enerva. Ticăloşia refuză să se dizolve prin retrogradare. E mai vitală, rezistă la orice îndemnuri.

Trecusem de Televiziune, am intrat în Piaţa Aviatorilor de Gaulle şi dădeam prioritate ca să pot trece de rond. Poliţistul mă fila cu coada ochiului, aştepta să mă bag, mă credea ageamiu. În spatele meu se strânseseră vreo şapte, încurcam circulaţia, dar voiam să-l isterizez. Acuşi n-o să mai rabde, o să-mi facă semn şi-abia atunci o să trec pe lângă el cu zâmbetul acela studiat ce-mi iese întotdeauna când mă gândesc la un lucru care s-a terminat prost. Mă gândeam la traducere.

Traduci un film, l-ai omorât. Pentru că niciodată cuvintele acelea care se scriu pe ecran, pe la picioarele personajelor, nu sunt şi cele rostite. Limba română, pot face confidenţa asta cui îi trebuie, e un lucru fastuos, domnilor, are geniul vibraţiilor şi al palorilor inextricabile, păcat că e vorbită, arată ca o chivuţă. Băgaţi un neamţ într-o cameră, stingeţi becul şi pe urmă aşteptaţi o femeie. Nu oricum; să fie o lumină potolită în zona de unde apare, protejaţi-i silueta. Să intre uşor, precedată de un parfum floral, ca însuşi misterul lui aprilie. Când l-aţi văzut că deschide gura, şoptiţi-i insinuant cât e de mătăsoasă, sugestionaţi-l cu moliciunea buzelor şi os-teneala îmbrăţişărilor. Ce va face neamţul? O să vrea imediat s-o amuşine cu labele, ca să fie sigur.

Înlocuiţi-l cu un român. Sugeraţi-i şi lui rara atingere. Fără să se mişte din loc, se va încălzi imediat, ca un reşou. E pregătit să penetreze orice taină. Sugeraţi-i acum că nu e Maricica, e străină, nemţoaică, japoneză sau altceva. Abia în clipa aceasta puteţi asista la sublimarea pulsiunii. Ceva se schimbă esenţial: o va vedea eterică, decorporalizată, aproape sfântă şi-şi va mobiliza toate energiile ca s-o merite. Erecţia va fi abstractă.

Operaţia de sonorizare este extrem de migăloasă; de-lectarea maniacilor şi rondul nebunilor! O chestiune de gust ce ţine de ureche şi mai ales de *nas*, asta făcând şi diferenţa în talentul regizoral sau actoricesc. Fiecare notă falsă, fiecare replicuţă e făcută, desfăcută, refăcută, montată, remontată, în postsincron, în priză directă, până când e atinsă de aripa îngerului şi scuturată de zgura scenică, năzuind spre o normalitate inobservabilă.

Şi când, în sfârşit, apreciezi că meriţi şi tu o bere sau un duş, vine *neamţul*…

Cel mai greu lucru într-un film este să-l faci pe cineva să vorbească omeneşte, chiar cu preţul pudibond al descinderii în zonele mai joase ale vocabularului. De aceea filmul de actualitate e, de la distanţă, genul cel mai dificil. Când făceam *Proba de microfon*, puteam fi văzuţi improvizând dialoguri şi testări zgomotoase prin pieţe, staţii de autobuz, pe acolo unde, în general, se fac campaniile electorale, unde e lume. Erau doar repetiţiile. Se putea încerca numai una – trecătorii deveneau atenţi – şi ne mutam repede pe altă stradă. Executam acelaşi lucru, deplasându-ne de colo-colo şi, numai atunci când nu ne mai băgau în seamă, puteam bănui că am adulmecat simplitatea aceea muncită, pe care n-o simţi şi după care nimeni nu întoarce capul. N-o vezi decât când lipseşte. Era semnul că ne puteam întoarce în cotlonul unde ne aşteptau aparatele ca să începem.

Pentru teatralitate, nu numai în cinema, chiar şi pe scenă, nu e nevoie de mare blagoslovire cu har. E suficient uneori să se pună la treabă un bun ochi de hoţ onorabil, cu care se pot scormoni grădinile altora, dar, şi dintre aceştia, performanţi sunt puţini. Teatralitatea poate face modă şi uneori e chiar vandabilă, pentru că fiecare marfă are cumpărătorul ei, în afară de cel pentru maşina mea veche. Nu pot scăpa de tine, Bejefe!…

Smerirea cuvântului însă nu e numai un pahar al andu-ranţei, ci un dar divin, pentru că derivă din simplitatea inimitabilă a Facerii.

Şi când, în cele din urmă, îl căzneşte fiecare după puterile lui, vine momentul să-l dea la *neamţ*. Neamţ, în limbaj buftean, e oricare popor în afară de ruşi, adică orice loc unde se poate vinde un film. Ce pot să spun cu exactitate e că pentru o parte din populaţia acestei lumi agitate – mă refer expres la cineaşti, care sunt mai numeroşi decât s-ar putea crede – traducerea e unul dintre lucrurile cele mai hidoase. Pentru acest motiv, practica cea mai răspândită e dublajul; aud pe limba lor, iar că personajul lui Douglas e refăcut anonim, pe întuneric şi în faţa unui microfon, nu mai face niciun deranj. În situaţia asta, de toată strădania unui actor se cam alege praful.

Românii subtitrează. Interpretarea originală e în felul acesta salvată, dar praful se adună în altă parte. Nu poţi să traduci tot şi, mai ales, în fluenţa rostirii. Citeşti mai greu decât auzi. Cu neamţul e şi mai rău, pentru că e incapabil să lectureze odată cu imaginea, nu poate, nu-i obişnuit, n-are tradiţie, i se smintesc ochii-n cap. Vrea să-i spui scurt despre ce este vorba, atâta pretenţie are şi el.

Şi-atunci ce-ţi rămâne de făcut? Iei dialogul, îl faci ghem şi-l bătuceşti bine, ca la o bulgăreală, până ajunge pietros, adică faci rezumatul. Se ia rezumatul şi se ridică spre nas; parfumul dialogului s-a subţiat binişor. Strângi din dinţi, îl pui pe două rânduri şi-l dai la neamţ. Fiecare rând trebuie să aibă maximum 26 de semne tipografice, adică şi litere, şi pauze, şi virgule, 26 de semne late şi mari. Nu încape? Se ia rezumatul şi se face rezumatul rezumatului în limba neamţului, oricare ar fi ea. Se duce iar către nas. De data asta miroase cam neplăcut. Ai fi tentat să-l pui pe trei rânduri, poate ar mai încăpea ceva, dar neamţul refuză. Îl oboseşte. Şi dacă-l oboseşte, se întoarce cu spatele. N-ai ce face, vrei să te vadă, îţi tai din carne şi-l pui pe două etaje. Altfel nu pătrunde nicăieri; rămâi acasă şi fluieri *Mioriţa*.

N-o să înveţe neamţul româneşte, e privilegiul tău să te chirceşti pe limba lui.

Când e vorba de una sintetic-decentă, ca engleza, mai e cum e. Dar în franceză şi mai ales în germană, mânuind cu-vintele alea cât un autobahn, îţi dai seama că nu scapi fără rezumatul rezumatului rezumatului şi te ia jalea. După care îţi pui ochelarii, te uiţi la film şi te întrebi retoric precum Cioran: *À quoi bon quitter Coasta Boacii?*

Imaginea e aceeaşi; dialogul, în schimb, a devenit infor-mativ şi iute – o telegramă.

Şi dacă Emilia nu se teme degeaba? Dacă-i vorba de altceva, nu de Selecţia oficială? Că nu l-am întrebat clar.

— Nu, mulţumesc frumos, renunţ.

Renunţ?

I-ai mai refuzat o dată, când ai preferat Berlinul… Cei mai mulţi mucegăiesc la poarta lor; e o şansă, deschide ochii, mulţumeşte şi trage de ea.

Nu-ţi vine.

Iei puţin volan dreapta şi treci pe lângă Arcul de Triumf. Agentul se întoarce şi te priveşte din spate. Ştii de ce. O vezi.

La limita marcajului, pe trotuar, o maimuţă. Dacă pune piciorul jos când ajungi pe trecere, ăla te fluieră. Sunt hă-mesiţi după amenzi. Te apropii. Maimuţa se uită în ochii tăi; te opreşti sau nu? Îi vezi farmecele în detaliu: punga de plastic ce-i flencăne în mână, ţâţele stafidite, firele de mustaţă deasupra buzei. Se mută de pe-un picior pe altul.

Ai trecut. Ai scăpat. Te uiţi în retrovizor. Poliţistul se răsuceşte spre o nouă victimă.

Ai auzit că la sfârşit de lună, când trebuie să-şi facă planul de amenzi, ăştia vin cu nevestele. Le instalează pe trotuar şi când aia pune piciorul pe zebră…

O iei pe banda din centru; aici nu bate radarul, cel puţin aşa spunea Beno.

Ce-o fi asta? Două maşini din alea, culoare închisă, se vâră peste tine şi te îmbrâncesc, de parcă şi-ar face loc cu coatele. Aproape că-ţi iau vopseaua. Te suceşti furios ca să-i *trimiţi* direct şi vezi că-ţi fac semn să te tragi la o parte. Până apuci să-i bagi, o fac ei. Fire-aţi ai dracu’ cu feţele voastre de şahişti! Urlă la tine să execuţi imediat. Faci şi tu ce poţi; încetineşti şi-i laşi să treacă. Meclele astea ursuze, parcă scăpate din zgardă, înţelegi urgent, ce naiba! Dacă ai văzut vreodată unul, îi poţi recunoaşte pe toţi, chiar amestecaţi între ei. Aerul acela bine-cunoscut, de înrăire fricoasă. Dresura…

Vine Iliescu de undeva. Când a plecat? L-ai văzut aseară la Telejurnal, pe Unu, ăia-s morţi dacă le scapă o zi fără să-l arate surâzând, măcar un sfert de oră. E-aici. Conduce. Au dat drumul şi la sirene acuma? Nu, e salvarea… Două salvări! Ce e, dom’le?! Accident?

Ajung în parcajul fostei Scântei şi mă uit cu simpatie la maidanezii oploşiţi pe sub maşini. Rasa asta a dat dulăul care l-a gustat pe Dulea. Mă gândesc la el cu emoţie. Măcar un câine, dacă nu s-a găsit altul.

Urc scările şi mă aşez la coadă în faţa liftului din stânga, ăla de-a căzut cu Marin Theodorescu. Marin a avut zile, as-censorul l-au mai reparat de câteva ori. Nu foarte bine; din când în când, pe la cinci, scoate o pocnitură suspectă.

Urc la opt. Sunt director. Am biroul lui Mitică Zănoagă. Mi l-a dat Rrevoluţia.

Stăm îngrămădiţi în liftul supraîncărcat şi aşteptăm să se termine bine. Am coatele băgate sucit în burta celui din dreapta, în spate le am şi eu pe ale altuia. Toţi avem mădularele şi sacoşele în abdomenul cuiva, suntem mutanţi zoomorfi. Obligaţi să ne mirosim. Doamna Wanda, de pildă, de la Oficiul Juridic, căreia îi surâd cu înţelegere, cred c-ar trebui să-şi schimbe sprayul sau să-l apese mai mult; n-o mai ajută. Zgârcită.

Întorc capul şi dau peste mina importantă a lui Mircea Coroiu. Mă grăbesc să-l salut şi încuviinţează solemn. Pro-fesor de sport, când s-a făcut regizor, i s-a repartizat mutra asta şi nu şi-a mai dat-o jos. Bine găsită, câteodată îl invidiez; pare că gândeşte tot timpul. Urcă de asemeni la opt. E şi el director, dar nu l-a făcut Rrevoluţia. A avut alt noroc.

Momentele cruciale ale Evenimentelor l-au surprins la Paris, unde o roise prin ’84. Circula şi o butadă: Mircea Co. Roiu… Franţa însă nu l-a primit la modul tradiţional, adică aşa cum face ea îndeobşte cu toţi românii fugari: aşternându-li-se la picioare. Nu păpică, nu căsică, nu servici! Execrabil. A încercat el să spună, pe unde a apucat: domnilor, sunt Mircea Coroiu! *Ah, bon!* Am defectat din cauza lui Sergiu Colonnescu. *Pardon?!*

Şi aici survine drama: sunt momente când trebuie să te aşezi în patru labe şi să dai cu limbuţa. Ceva folos a avut, pentru că i s-a tras o leafă de instructor video la o casă de cultură. Şi aici a şezut neclintit, aşteptând ca românii, nu cei de la Paris, care-l îngreţoşau, ci noi, ăştia mai de pe-aici, să dăm, dom’le, odată cu comuniştii în budă!

Şi uite că vine Rrevoluţiunea… După un prim moment de reproş, pentru că, oricum, durase cam mult, vine al doilea, cel reflexiv. Purici nu se prea încropiseră, parcă tot era mai bine la Moldova, la Ardeal şi-n Ţara Românească. Ia hai-napoi! Inima în dinţi, avion şi ce să vezi: Colonnescu – senator! Din lac în puţ. Ori băteau vânturi democratice, ori rrevoluţionarii aţipiseră puţintel.

Şi-n loc să fugă iar la Paris sau la Polul Sud, cum era nor-mal, ce face M.C.? Îşi aduce aminte de bunele deprinderi pariziene şi se duce vertical la Colonnescu.

— Domnule senator, am impresia că sunteţi cam răcit, pot să vă ofer batista mea?

Şi, pac, apare imediat locativa! Bulevardul Decebal. Fost Victoria Socialismului împotriva nu ştiu ce… A avut noroc. Trei-patru camere.

Păcănitura, şi liftul trece de cinci. Ne privim între noi, cu un aer de instabilă satisfacţie. Ne-am mai descurcat o dată… Coroiu e la fel de solemn şi mişcă iar bărbia în jos; probabil mai trebuia să salut. Mă uit la el şi mă întreb dacă a aflat de Cannes. Cred că nu, nu-i asta culoarea când trebuie să-şi felicite un confrate. Are un gri normal. Nu aştept nimic bun, furia conţinută nu-i cea mai devastatoare, dar, în orice caz, e cea care te îmbolnăveşte de ficat. Or să mă muşte. O să ţinem şi noi fesele tari, ce să facem?

Caut ceva prietenos şi original:

— Ce mai faci?

— Ce-i la aeroport?

Mă simt neliniştit, odată cu ceilalţi. Şi-au amintit brusc de sirene şi salvări. Peste câteva minute, intram în birou.

— *Ah, oui?… Vous croyez?… Dans quelle bobine?*

L-am găsit pe Gilles Jacob în biroul lui din Bulevardul Malesherbes. S-a poticnit iar în scena Emiliei de pe mal, aia cu Dorel, noaptea. Presimt cu groază ce-o să urmeze. Măcar de-ar fi la vreun capăt de bobină, pe undeva; s-ar putea scoate cu foarfeca. Dacă am ghinionul să fie la mijloc, se

desincronizează, naibii, tot sunetul, trebuie făcută din nou. Bineînţeles că-i la mijloc; felia de pâine nu cade şi ea cu untul în jos?

— *Je vais revoir ça… Oui, peut-être… Est-ce que vous avez revu le film?…Oui?… Mais non, comment ça?*

Caseta luată de la Benoît nu conţinea nimic, linii negre. Incredibil! Au trebuit să mai proiecteze filmul o dată, ce erau să facă? Sigur că la a doua vizionare totdeauna îţi sare în ochi câte ceva. Cum să nu pară lung? Cineva de la Româniafilm, responsabil cu imaginea patriei, a trimis o casetă goală. Numai pe etichetă scria *Senatorul*… Ce s-o fi distrat, mă gândesc. Sunt mulţi şi organizaţi. Prostia e bogăţie naţională.

Nu i-am gâtuit şi totul s-a repetat mai târziu, în aceeaşi netulburare şi aceeaşi nesimţire moştenite de la culturnicii celui Prea Pripit Judecat, cu care hărniceau acum, meritân- du-şi leafa, aceiaşi nătărăi. Căci, după Paris, şi la Ierusalim, şi la Montpellier, Praga, Atena şi Leningrad au umblat aceleaşi casete care nu conţineau decât o gargariseală afonă şi neagră.

Azi, după toate câte s-au întâmplat, când mi se aşază musca asta pe tastatură şi aud iar cum ţiganul din curtea vecină îşi înjură nevasta, mă întreb dacă numai nesimţire a fost…

— *La scène du feu aussi?… C’est dans la huitième.*

A mai găsit una. Două bobine şi titlul de refăcut… Zece milioane vechi!

— *Une perte de vitesse?*

Care pierdere de viteză? Cine a băgat cinematograful în viteza a cincea şi mi-a pus în mână rahatul ăla ca să-l telecomand pe sărite? Nu-i un *ţâţe-movie*! Unde, în ce lume s-a urcat duhul Filmului, lăsându-mă idiotizat printre cojile imaginilor de plastic? Viteza cui, s-a tras de-o manetă când l-am filmat? Am tras de mine şi de ficatul meu, era să mor acolo, cu răsuflarea mea l-am făcut şi cu alte două piese pe care nu le mai menţionez!

— *Mais c’est pour la Sélection officielle, n’est ce pas?*

Aşteptam răspunsul cu inima măruntă şi pietroasă ca un sâmbure de vişină. Mi se zdrobeau degetele pe receptor. Slavă Domnului, era.

Alice nu putea să mă vadă. O auzeam în anticameră, la bătrâna Olivetti, bătând cu două degete. Nu ştiu ce chinuia acolo, nu-i dădusem nimic. Undeva prin jur trebuie să fi fost şi contabila. Îşi trecea pe curat prostiile pentru care, peste câteva luni, aveau să pretindă că mă demit. În timp ce mie mi se muiaseră picioarele şi mă albisem de puteam să sperii copiii.

Biroul ăsta, între pereţii căruia am fost de atâtea ori umilit şi agresat de prostie – având deci oarece temeiuri ca să nu-mi fie tocmai simpatic –, aburea acum de-un aer călduţ, ce-mi toropea sufletul. Leşinam de o fericire înduioşată. Simţeam cu toate firele de păr zbârlite că a venit, în sfârşit, ceea ce trebuia să vină. Ştiam şi o vedeam deschizându-se: *Poarta*…

Căci una-i să treci pe sub ea precum Cleopatra în carul ei alegoric sau arogant, fără să te apleci, cu trofeul aranjat discret, dinainte, prin puteri misterioase care impun telefonic unui juriu docil, doar pentru că exişti într-un fel corespunzător acceptat, şi altu-i miracolul că sună Jacob în Bucureştiul iubit, oraşul prezumat al fraudatorilor cu dinţi auriţi, acasă la unul care asudă strângând telefonul, fără vreun motoraş de împingere, fără o soră bine plasată, fără întâmpinări, fără măcar de-o etnie aleasă corect. Cam straniu! Revine din când în când lumea la măsurile ei naturale? De ce, c-ar avea domnul regizor talent? Asta-i bună! *So what?* La Nobel e mai altfel? Mi se strângea inima. Dacă ceva nu-i în ordine?…

Şi, ca în toate momentele de exaltare dulce-acrişoară, am cunoscut şi eu imensa iubire pentru toate şi toţi, chiar şi pentru Colonnescu, chiar şi pentru linsoţitorii lui, pentru toţi proştii şi ticăloşii din această infinită creaţie de deasupra înţelegerii.

Au început să se audă iar sirenele. M-am apropiat de fereastră şi am văzut forfota salvărilor. Nu aveam de unde să ştiu că a căzut Airbusul la Baloteşti, dar intuiţia a ceva atroce şi rău mă gonea din euforia unde fugisem. Reveneam îngheţat la realitate, cu sentimentul că mi s-a dat un semn pe care încă nu-l pricepeam. Visele au încifrări care se citesc prin starea de spirit a deşteptării. Dar ăsta, *treaz* fiind, ce mai era? N-aveam să aflu nici până în ziua de azi dacă a fost bombă sau o suspectă eroare de

zbor. Cum nu i-am aflat nici pe cei care au tras atunci la Biserica Enei, din buzunare şi, mai târziu, în plin. Ar fi putut să fie şi vecinul de scară.

Eram tot mai superstiţios şi prea păţit ca să nu mă tem.

S-o sun pe Emilia!

Am lăsat receptorul. Ce să-i spun? N-o scot, dom'le, să se dărâme Cannes-ul, mai bine nu mă duc!… Simţeam că am de plătit; m-au poftit înăuntru, trebuia, mă gândeam, să le ofer ceva din rara plăcere a chiuretajului cultural de care se bucurau aici numai factorii ideologici. La dânşii, bucurii mai răruţe. Primeau şi filme de peste trei ore şi nu mi s-au semnalat ablaţiuni.

Pierdusem şi prostul obicei de a face proiecţii pentru confraţi după ce terminam ceva. L-am avut, dar nu foloseşte la nimic, l-am abandonat repede. Felicitări ipocrite, nicio idee şi mărunte răutăţi afectuoase care mai totdeauna te strâmbă. Lucruri omeneşti, treacă de la noi, le-am dat naibii şi nu le-am dus dorul. Ambiţiile mele, din fericire, ţintesc numai spre unii care nu sunt aici.

Lui Pintilie însă i l-am arătat. Oricum, era şi vag coproducător, eram obligat. Pe lângă asta, are o înclinaţie morbidă de a şti tot ce fac. Are boala să-mi citească scenariile înainte să le filmez. Mă fac şi eu că nu văd, interesu-i oricum destul de flatant. *Homo sum, et nihil*… ştiţi cum e.

— Eu, să fiu în locul dumitale, aş scoate scena cu rugăciunea în bucătărie.

Nu e plăcere mai mare, am mai spus-o, decât să umbli în apendicita altuia.

— De ce?

— Nu-i nevoie.

— Cum nu-i nevoie, de scena asta nu-i nevoie?

— Nu trebuie.

— Eu cred că trebuie.

— Eu aş scoate-o.

— Eu nu.

Mă rog, a fost o discuţie şi s-a terminat. Dar cu ăştia ce fac?

— Alice!

Fata intră, prefăcându-se speriată şi respectuoasă, iar eu simulez autoritatea directorială.

— Sun-o pe Adina Sterian, de la *Cinema*.

Trebuie să vorbesc cu cineva, ca să nu explodez.

Biroul Adinei, cu fotoliile lui decrepite, afişa pe pereţi istoria fără glorie a revistei. Coperţi din anii trecuţi, unde ve-detele spălăcite de vreme şi cerneluri proaste exhibau aceeaşi inconfundabilă paloare ftizică, maroniu-prăfoasă, atârnau cum puteau în pioneze şi bolduri strâmbe, înfipte direct în tencuială. Cele căzute, înainte de a lua calea neantului, lăsaseră cicatrici lunare în zugrăveala bătrânicioasă şi, dacă priveai cu atenţie, din excavaţiile nenorocoase ale pierdutelor ace cu gămălie mai supura încă discreta menstră de var a peretelui. Toate surâsurile acelea încrezătoare în succes şi de care nu-şi mai aduce nimeni aminte, bărbiile ridicate arogant, ocheadele sexy lăsaseră în urmă mormântul decolorat şi dreptunghiular pe un zid ce strângea în jurul lui scorojeala. De câte ori intram aici, simţeam acut blestemul acestei cinematografii din marginea unei hărţi desenate la beţie.

Culoarea aceea nemernică, fără detalii, granulată şi de un contrast ce ne sluţea penibil, maroul-căcăniu al sărăciei, avea darul funest de a crea impresia inferiorităţii faţă de starurile de *dincolo*, cu numele lor atent elaborate, de una sau trei silabe, în limbile lor alerte şi comerciale, răsfăţân-du-şi dantura pe hârtia cretată a unui tipar încă necunoscut. România? Puteau să fie ce erau şi fără să-şi încarce mintea, pocind nume barbare. Îi veneram noi şi era destul; echilibrul mondial rămânea solid.

Adevărul e că, dacă mă zăreai din mersul tramvaiului, maronind verzui undeva pe coperta vreunei reviste necăjite sau înghesuit la vreo coadă, cu venele gâtului umflate de târâtul sacoşelor, ca tendoanele tale, simţeai condescendenţa asimilării aceleiaşi mizerii fraterne ce te legitima să-mi zbieri în faţă că te încurcă ziarul pe care l-am deschis sau să-mi scuipi pe pantofi. Cu timpul, oricare ar fi ea, condiţia de artist se primeşte ca o fatalitate şi orice alt raport cu marea lume a filmului e marcat de alegerea cartografică a providenţei. Există locuri pe lumea asta unde nişte contracte

iezuite interzic starului umblatul pe stradă, pentru a rămâne ce este. Există şi alte locuri unde ar trebui interzisă deprecierea prin coşniţă… Numai justiţia divină mai sancţiona uneori această nedreptate, făcând să iasă de sub tiparul Casei Scânteii şi în aceeaşi mânjeală monocromă chipurile internaţionale ale celor „adevăraţi” şi, Doamne, atunci se nivela totul, lumea era din nou făcută pentru egali. O biată iluzie.

Cine-şi mai aduce aminte că fiecare copertă trebuia călărită de trei inşi? Imaginea singulară încuraja cultul personalităţii şi numai Cârmaciul avea dreptul. Fotografia în doi, de asemeni pentru Pupincu/Pupinca… Abia cifra trei restabilea exigenţele democratice.

După ce mă plasează în fotoliul acela deşelat, unde-i simt fiecare arc în detaliile mele cele mai rotunde, Adina închide uşa şi se aşază în faţa mea, mutând cu mâna maldărul de hârtii şi telefonul. Mă priveşte resemnată.

— Trebuie să tai.

Nu spun nimic, mă uit la ea şi vreau să-mi dau seama cât e de sinceră. Ştiam că-i piţistă, fiecare cu slăbiciunile lui. Mie, atunci când putea, îmi arăta o preţuire de care se sfia repede, pentru că urmau lungi tăceri şi absenţe, dictate probabil de gustul inconfortabil al trădării sentimentaloide faţă de cel care-i exprima cel mai bine idealul estetic, într-o magmă culturală în care regula raportării la creator e detestarea. Asta nu-i de la Freud, ţine de Murphy.

Pare sinceră. N-o cred în stare să ţină un secret. Nici n-o să ies bine de-aici şi lui Spiţeru o să i se umfle ficatul. Dacă tot trebuie să se afle, e preferabil aşa. Deci să tai…

— De ce trebuie?

— Pentru că aşa face cu toţi. Şi toţi taie.

— Toţi?

— Toţi.

— Nu cred.

— Faci o prostie. Vrei un sfat de la mine sau ce vrei? Taie şi mulţumeşte-i că ţi-a deschis ochii. Spune-i că abia acum ţi-ai dat seama că-i lung.

— Nu-i lung.

— Şi ce importanţă are? Moare dacă scoţi secvenţa aia?

— Asta-mi spunea şi Puberu, la *Ediţie specială*.

— Ia-ţi, dragă, filmul şi du-te la Cannes. E în „Selecţia oficială”, nu se ştie când te mai întâlneşti cu asta, ascultă ce-ţi spun.

— Vrea şi titlul. Nu *Senatorul melcilor, Melcii senatorului*!

— Şi ce?

— Cum şi ce? E totuna?

— Dacă-i totuna pentru francezi, ce te mănâncă pe tine? La alţii o să meargă cu celălalt titlu.

— Şi dacă revin la ce-a fost, după aia, când o să ruleze-n Paris? Sper c-or să-l distribuie în Franţa, dacă merge la Cannes…

— Ai să-l superi pe Jacob, nu te sfătuiesc. Fă cum îţi spune el şi taci din gură.

— Iar să tac?

— Să nu mai ştie nimeni, c-or să te radă, mă avertiză pe neaşteptate.

Se uita la mine cu pixul ridicat.

— Cât pot să merg pe blat? Dacă modific, trebuie să intru în laborator.

— Spune-le în ultimul moment.

Am dat din cap. Vorbeam degeaba.

— Laboratorul din Paris!

— Da.

— Îmi trebuie bani. Franci.

Adina îşi strânse buzele. Vârful pixului căzu clănţănind lângă cutia cu agrafe. Era rândul ei să mişte din cap.

Pe la patru şi ceva mă uitam la artişti şi le ascultam răcnetele, dar gândul nu-mi stătea acolo. M-am întors spre fereastră şi am regăsit, privită de sus, după-amiaza ceţoasă şi lugubră aşa cum o vedeam de aici, prudenţa retractilă cu care respira după căderea avionului. Maşinile se târau pipăind cu luminile; o coloană galbenă, cele venind, şi alt lanţ, roşu, pe dreapta.

Mă întrebam de unde iau banii. Făceam ce făceam şi mă întorceam la asta; era sâcâitor ca un guturai. Contemplam crăcănarea aburoasă a Arcului

de Triumf, otrăvit de gândul că intră şi România la Cannes şi o doare în duhăs. De unde iau banii?

Cel ce răcnea în spatele meu începuse să şovăie, probabil că aerul absent cu care lăsam impresia că examinez luminile de dincolo de fereastră îl inhiba. A trebuit să mă întorc. Operatorul, cu un ochi înfipt în aparat, continua să filmeze, în timp ce-l sucise pe celălalt către mine, interogativ. N-am spus nimic, am continuat să privesc în tăcere spre păMpălăul care se răstea la Dinică, poticnindu-se în text.

Era înalt şi slăbănog. Ca toţi bărbaţii de carura asta, părea adus de spate şi cu mâinile prea lungi. O pălugă frumuşică de altfel, cam obrăznicuţ. Dădea probe pentru Skyles; Dinică, cu capsa pusă, îi servea replicile lui Ovidius.

E un blestem să orbecăi după actorul principal, ca să-ţi dai seama după câteva luni că nu-i de găsit în ţară. Un film nu se adună decât în jurul lui. Sculptorul degroşează, venind către formă. Îl priveşte. Se întâmplă şi invers: un nucleu coagulant îşi acumulează o structură. Dibuieşti în dreapta şi-n stânga, iar obiectul refuză să ia fiinţă, rămâne flasc şi adipos. Descurajează.

Oricât mi-ar părea de rău, mă simt îndemnat să fac această afirmaţie blasfematorie: nu toţi marii actori se află în partea de nord a Dunării. Îi poţi număra, ca oriunde, la mia sau la milionul de locuitori, dar cei cu adevărat dăruiţi se pot silabisi destul de lejer pe şapte-opt degete. Ceea ce din nenorocire se poate admira aici este un copleşitor instinct histrionic naţional care îşi dă performanţa mai mult în politică decât în artele spectaculare. Setea scenică este atât de mare, încât practic nu există pârţ patriotic să nu-şi fi luat în suită o ceată de actoraşi de ambe sexe, lingăi şi hămesiţi, care, în amintirea Rrevoluţiei, au misia de-a aduna lumea la mascaradă şi de-a conlucra la o inutilă aparenţă de respectabilitate doctrinară. Unii dintre aceştia ajung, prin muncă, în Parlament.

Ideea monştrilor sacri în bestiarul spectacolului românesc provine, aşa cum nu te-ai putea aştepta, din partea unei doamne în vârstă, iute de limbă şi harnică în plecăciuni. Iarna nebună despre care am mai vorbit a surprins-

o ca un ciclu întârziat şi amnezic în chiar biroul redacţional al revistei adineşti. Numai o fericită întâmplare a făcut ca scheletul ei să nu se conserve şi azi în aceeaşi încăpere, mâncat de molii, pentru că, invitată să elibereze locul, bătrâna doamnă s-a închis cu cheia, a înghiţit-o şi s-a legat de scaunul directorial cu guma de la ciorapi, dând curs principiilor revoluţionare „noi de-aicea nu plecăm…” şi celorlalte. Tot Iliescu săracul a salvat-o, urcând până la ea şi îmbiind-o cu o sinecură de secretar de stat la Ministerul Frecvenţelor şi Undelor Bine Gospodărite. Numai aşa a ieşit de acolo în patru labe, hămesită de foame şi uscată de ură.

Venerabila damă a mai avut câteva idei notabile în existenţa ei dedicată, care din fericire au trăit scurt. Una din-tre cele mai viclene şi mai bine recompensate era aclamaţia cu care întâmpina orice regizor ce venea în filmul de ficţiune direct din documentar. Adică din „miezul ardent al vieţii”… Partidul frisona de plăcere. Ce infuzie sănătoasă în filmul „artistic”! Calitatea de „documentarist” atesta în artă o anume certitudine a originii sănătoase. Gândul acesta mare nu putea fi concurat decât de regizorii proveniţi din operatori sau din te miri cine, din membrii Comitetului Central, de pildă, ca Breban. Rezultatele, spectaculoase!

După o serie fulminantă de mediocrităţi vesele şi beutoare, entuziasmul s-a domolit de la sine. Monştrii însă, sacri sau nu, deşi ameninţaţi cu extincţia, trăiesc încă prin câteva fosile actoriceşti împăiate cu damfuri, unii recitatori aulici veleitari, nenorociţi de inflaţia unei deprinderi concurate chiar de poetaştrii cu drag de neam, alţii cu patima nedomolită a directoratului. Timpul n-a mai avut răbdare nici cu ei ca să termine ce începuse, survenind povestea aceea negricioasă a unei nopţi de iarnă… Chinul de a-i târî spre cinema, de a le resuscita în faţa aparatului, ca dintr-o viaţă anterioară, un biet gest normal nu era egalat decât de viteza cu care uitau imediat de ce năduşiseră. Astfel încât, dacă la filmul următor îi readuceai în distribuţie, după ce ciubucăriseră cine ştie pe unde, o luai cu siguranţă de la început.

Asta în ceea ce priveşte „monştrii”, care, dacă unii n-ar fi actori, ar fi putut să fie persoane chiar agreabile şi cu oarecare haz. Mărturisesc că mi-e

greu să-mi reprim un zâmbet amu-zat de câte ori mi-i evoc, deosebindu-i de pletora de ciraci ocazionali care ies de prin academiile unde câţiva rataţi îi otrăvesc de la catedră cu veninul neputinţei şi inutilitatea oricărei năzuinţe către păşunea elefanţilor bătrâni, unde numai rudenia şi relaţia ar decide o carieră şi unde ura e singurul răspuns aparent viu. Spre deosebire de ei, cu monştrii încă se poate coabita în condescendenţă, pentru că senectutea e mai tolerantă. Dar umpluţii cu rumeguşul unor mentori circumstanţiali şi cu reflexele tocite devreme nu am băgat de seamă că s-ar putea recupera decât reşcoliţi.

Doamne, poate că sunt deja bătrân, arată-mi-l pe cel ce aduce primenirea, pentru că l-am căutat şi nu l-am văzut! Nu prea gâfâi după monştri, mi-am fript degetele cu câţiva, îmi e mai aproape talentul unui actor normal, chiar provincial, chiar *neacademic*, dar care poate spune ceva, să surprindă. Şi am avut parte, de ce n-aş spune-o, am fost printre norocoşii cărora li s-au dat întâlniri actoriceşti excepţionale, despre care îmi propun, dacă n-am să uit, să vorbesc mai târziu.

Acum am să întrerup puţin această îndeletnicire; mă chea-mă Emilia la masă, presupun că merită…

Aşa… Bucovinean fiind, există destui care cred că partea ieşeană a extracţiei mele scolastice, ca să zic cumva, mi-ar atribui automat şi o ascendenţă moldavă, dar vă rog să credeţi ce spun eu, am coborât din nord, deci bucovinean fiind, am descoperit prazul nepermis de târziu.

Ce-ar fi, domnilor, după părerea dumneavoastră, această ţinută vegetală de o nobilă verticalitate? Podoaba stemei unei aspre regiuni dacice, unde Traian a descălecat cu Legiunea a II-a, Iudaica? Nu vă grăbiţi… Am făcut şi eu la vremea mea şi am difuzat aceleaşi bancuri zonale şi de un spirit ambiguu, nu vă temeţi. Adevăratul cunoscător, domnii mei, descoperă prazul la maturitate, cu stupefacţia revelaţiei şi amărăciunea înţelegerii unei cvasitotale ignoranţe papilare. De unde era să-l cunosc eu în Bucovina, când dreptul la informaţie era cum era?

Dar cine crede că prazul înseamnă lucrul acela în sos maroniu-dubios, numit şi „praz cu măsline”, merită să-şi facă gastrita lui la cantină şi să nu mai vorbim de povestea asta. Prazul nu e ceapă, ca să-l tratezi rutinier! E numai o aparenţă cipoliană care-şi poate schimba gustul indefinibil, după felul cum te apropii de ea. Din respect, nu vorbesc despre prazul umplut, dar sufleul de praz, domnilor, cel ce reuşeşte să îmbălsămeze aerul unei sufragerii, care reface unitatea fa-miliilor disperate, care aurorează cu dragoste sfintele cununii, despre el vreau să vă spun că nu se compară.

Întrebaţi-i pe aceia care au tandreţea de a-l reteza în sfioase batoane de mărimea vorbelor calme şi-l fierb cu răbdare, scăzut, în timp ce alături se stinge cu lapte făina încinsă în sufletul untului. Să vă povestească ei de gălbenuşurile roşiatice şi darurile ce se adaugă acestei subtile alchimii sacrificiale, de brânzica rasă, de glomerula untuleţului proaspăt, de dantela albuşurilor… Cum se potriveşte din sare, cu multă migală, înainte să-l dai furnalului, înainte ca rumenirea molatecă să-ţi tămâieze ungherele casei şi să-ţi mişte până la lacrimi sfincterul piloric.

Acest *morceau de bravoure* al Emiliei nu era minat decât de obiceiul ei cu totul nepotrivit de a se îngrijora la masă în privinţa viitorului meu.

— De ce nu-ţi iei avocat?

— Pledez singur.

— Vorbeşti serios?

— Şi Gheorghi Dimitrov a făcut la fel.

Emilia mă privea cu suspiciune. I se părea cunoscut nu-mele, încerca să-şi aducă aminte unde-l mai auzise. Profit de situaţie şi mai iau în linişte două îmbucături.

— Ia-ţi, dragă, avocat, să nu-ţi pregătească iar nu ştiu ce.

Cu avocat se simţea mai sigură. Mă apăra cineva. Îl plă-team să mă apere.

— Nu pot să-i bag în cap tot ce are de spus. Fiecare e prins în alte douăzeci de procese, termenele sunt o dată pe lună. Uită!

— Pe celelalte cum nu le uită?

Logic.

— N-avem bani.

— Facem rost. Vindem ceva.

Asta era soluţia ei pentru orice.

— N-am ce face c-un avocat. Îmi trebuie nouă.

Am pe rol nouă procese. Cu ce să-i plătesc? Unii cu Parlamentul, alţii cu Preşedinţia, altul candidează acum, în ’96, a treia oară, Colonnescu, Spiţeru şi Coroiu ecranizează; eu m-am ales cu sesiunea juridică de toamnă! Nouă procese: calomnii, demitere, imputaţie de 200 de milioane pentru *Senator*, Codul Muncii, Penal, Contencios, tot.

Rămăsesem la pămpălău. Păluga care, chipurile, îmi dădea probe.

L-ai întâlnit la Cotroceni. Alergai după bani pentru *Ovidius*. Ca şi acum. Aveai speranţa c-o să-l îndupleci pe Iliescu; oricare şef de stat, în afară de-ai noştri, îşi face gloria miluind cultura. Te-a introdus un consilier la un fel de spectacol de teatru transportat la palat. Preşedintele nu intra în sălile din oraş. De ce i-o fi fost frică nu-ţi spun. La cocteilul de după, aveai să-l abordezi, aveai să-i plângi pe umărul patern şi el avea să-ţi ajute bugetul.

Era o dramatizare cam apoasă după *Luceafărul*, montată de o actriţă uitată, care-şi exprima în felul acesta câteva frus-trări derivate. Pămpălăul îl juca, natural, pe Hyperion. Sala superbă şi plină de studioşi de la facultatea de popi. În civil. Iliescu, în lojă. Consilierii şi „băieţii”, în umbra foşnitoare din spatele lui.

Dă Domnul şi se termină. Iliescu sare năbădăios pe scenă, are un fel tineresc de a urca scările în alergare şi începe să pupe protagoniştii. Purtătorii de flori se caţără după el şi transportă garoafe şi cale. Iliescu ţine o scurtă şi mişcătoare alocuţiune despre rolul teatrului în formarea consensului revoluţionar la români. Este aplaudat.

Dă Domnul şi se termină. Sindrofia de după e destul de sobră. Sandviciuri rare, apă minerală şi Cola. Popii şi le dispută cu destulă abilitate. Minerala rămâne ultima. Presupui, ca toată lumea, că soarele răsare, căci Iliescu apare pe uşa monumentală din dreapta, surâzător ca Apollo. Clefăitul încetează pentru câteva secunde. Până când doi actoraşi

dintr-un serial cu măgari, însoţiţi de o cântăreaţă obeză, despre care circulă ideea că ar avea voce, se reped la el cu pixurile scoase. SPP-iştii devin prudenţi. Semnalul e dat. Popii se caută de hârtie, sacrifică pachetele de ţigări, rup acatistele, le întorc pe verso şi năvălesc peste el, sufocându-l.

N-ai văzut niciodată autografe pompate mai voluptuos. E aproape senzual. O adevărată risipă. Popii se îngrămădesc ca la Podul Înalt, încercând să-l biruie, dar n-au tăria. E viu, e alegru, e infatigabil! În acest moment intervin badigarzii, pentru interludiul aerisirii. I se face loc şi Preşedintele îşi ia gura necesară de oxigen temperat cu azot şi alţi câţiva compuşi de import, tonifianţi şi strategici. Cârlanii duhovniciei se încolonează instinctiv, din reflex codal, cu hârtiile întinse peste capetele din faţă şi pixul neliniştit.

Te zăreşte cum stai acolo cu Emilia şi te uiţi la el. Observă că nu te înghesui pentru iscălitura istorică. Asta nu-i place. Te vede şi se face că nu. Autografiază. Îţi întoarce spatele. Simţi că moare *Ovidius*. Popii îl acoperă. Îţi vine să urli.

— Nu poţi să fii şi tu o dată diplomat!… şuieră Emilia imputativ, încercând să te tragă într-acolo.

Consilierul care te-a adus se simte vag stânjenit. Înţelege, se deplasează şi vă aduce mai vicinal. Cine n-are hârtie îşi oferă pielea. Cotroceanul semnează din toate poziţiile, excitat, făcându-se că nu te observă. Situaţie penibilă. Vrei să pleci, îi faci semn Emiliei. Nu se dă dusă. Aşteaptă crispată ca, tot semnând, semnând, să ajungă alături.

Şi ajunge… Întinde mâna brusc, cu pixul între falange. Nu ştii ce să faci: să i-o strângi, să-i dai la semnat permisul de conducere?

— Ce mai face cinematografia?

Deschid gura şi zâmbesc dulce. Emilia e liniştită; nu-l su-păr, sunt diplomat. „Ce mai face cinematografia”… I se rupe lui de ea.

— Nu cine ştie ce, domnule Preşedinte.

— Da?

Şi se întoarce pe trei sferturi, apucându-se iar de semnat. Cui îi place să audă că ceva merge prost, când el se ocupă chiar cu conducerea?

Consilierul realizează odată cu mine că aici s-ar putea termina totul şi încearcă să mă agaţe de scara vagonului.

— Spuneţi-i domnului Preşedinte…

Ce să-i spun? Aici să-i spun, când stau ăştia ciotcă pe el? Simt că-mi vine s-o dau dracului. Iliescu ridică niţel capul, dar numai o unghie şi se întoarce la plăcerea lui.

— Spuneţi-i, spuneţi-i, face consilierul, care ştia rosturile casei.

— Ce anume? se răsuceşte brusc Preşedintele, semn că-i rămăsese tot timpul o ureche la mine.

— Aş fi vrut să vorbim undeva mai în linişte, dar… Se face filmul *Ovidius,* domnule Preşedinte. E vorba de traci, geţi… Ştiu că vă interesează originea.

— Am declarat nu o dată că mă interesează formarea po-porului român!

— Există o subvenţie guvernamentală de circa două mi-liarde.

— Foarte bine.

— Jumătate din ea mi-a subtilizat-o senatorul Colonnescu.

— Cum aşa?!

Iar nu-i convenea; era partidul lui. Ieşise la televizor cu ăla. Ce să-i mai explic?

— Mă gândeam că, fiind un interes naţional, poate ar vrea Preşedinţia să acopere jumătate din buget…

— Cam cât?

— Păi, miliardul ăsta, de la Colonnescu… Poate ar intra la „importanţă naţională”, ştiu că există nişte fonduri speciale. Mă refer la origine, după Ovidiu vine Traian.

I-o trăgeam cu originea, ce era să fac? Nu mă interesa decât exilul artistului oriunde în lumea asta nenorocită, dar i-o trăgeam cu originea, poate simţea ceva electoral şi se scobea de un ban.

Se uită lung la mine, cu buzele strânse, cugetând. Popii ne-nconjoară. Când îi simte aproape, ridică un deget şi mă bate cu el în piept, ca şi cum

mi-ar face observaţie. Aveam un profesor de geografie care avea obiceiul ăsta tâmpit.

— Ştii ceva? îmi spune cu un aer doct. Se pare că aici, pe vremea aia, se vorbea o limbă latină.

Mai auzisem prostia asta protocronistă, dar despre limba latină, nu „o limbă latină”… Ştiam ce voia să spună, iar Emilia ştia ce avea să urmeze. Mă strânse discret de mână, în timp ce consilierii erau deja căzuţi în admiraţie. Nu-i greu să fii diplomat, totu-i să-ţi facă semn la timp cineva şi să accepţi un mic efort.

— Extraordinar!

— Nu ştiai? Stai să-ţi spun. Pe Columna lui Traian, la Roma, nu ştiu dacă ai văzut-o, sunt reprezentanţi ai dacilor şi romanilor şi vorbesc împreună.

De ce te iau întotdeauna comuniştii la pertu? Mi-am adus aminte cum îl luase şi pe Coposu, în ianuarie ’90, atunci când cu „nu ne vindem ţara!”…

— Da?

— Fără tălmaci.

— Da?

— Fără tălmaci, înţelegi? Ai înţeles?

Consilierii se privesc între ei, punctând subtil, apoi se întorc spre mine cu un aer zdrobitor, care văd că nu-i displace domnului Preşedinte. Ovidius al meu era deja departe.

— Poate, fiind prea mic în grad, nu era figurat în basorelief. De translator vorbesc.

— Imposibil. Măi, dragă, latina era limba comercială a epocii, suntem de acord? Cum să faci comerţ dacă n-ai acces la un program oficial, care e limba? Eu nu spun că era latina din Roma. Era o latină specială, rezultată din conlucrarea tuturor factorilor geografici, istorici şi de mediu. În condiţiile astea înveţi latina, n-ai încotro.

— Ca la Televiziune, nu pot eu să m-abţin.

— Cum adică?

— Păi, dacă nu se-ntâmpla în ’89 ce s-a întâmplat, nu vor-beam noi acuma bulgara?

Simt imediat răspândindu-se un flux puternic de energie Yin, adică rece, în toată instituţia prezidenţială. Mâna Emiliei îmi face semne ca un motoraş, dar degeaba. Iliescu mă priveşte lung, căutând să decodifice toate conotaţiile, apoi îmi arată gingiile, dar scurt, fugitiv şi replonjează în masa de popi.

Ce mi-o fi trebuit? Puteam să rămân, dracului, diplomat. Te-ai dus, Ovidiuse…

Dar nici nu-l mânca să dea nimic. A schimbat vorba ca în campanie, la televizor. Ce fac de bani?

Şi vine ăla, pămpălăul, cu regizoarea pentru felicitări. Spun şi eu ce se spune în situaţii din astea când vrei să scapi: vă pup, foarte interesant, mă rog etc.

— Am auzit că se dau probe pentru *Ovidius*, profită ăla de situaţie scurt.

— La… *Ovidius*, pe Ovidius îl am, îmi trebuie un tânăr.

— Un tânăr? se miră el actoriceşte, ştiindu-se destul de tânăr.

O scurtez, pentru că tot aici aveam să ajungem.

— Poţi să vii şi dumneata, dacă vrei.

Spun ce era de spus în jur, o iau pe Emilia şi plecăm; nu mai era nimic de aşteptat.

Am ieşit şi desfid pe oricine ar face aprecieri deplasate asupra presupusului ghinIon Iliescu. Nu cred că aduce pagubă, de aceea am şi dat mâna cu el. Ne-am urcat în maşină şi am întors cheia în contact. Faptul că în Piaţa Operei m-a buşit un troleibuz, stâlcindu-mi portiera şi toată partea din spate, e numai jocul unei coincidenţe.

Acum, găliganul dădea probe. Ovidius era răsucit spre mine, exasperat şi i-am întâlnit privirea în timp ce mă întorceam de la geam. Oricum, nu se mai vedea nimic din Arcul de Triumf, intrase în ceaţă. I-am făcut semn să continue, pentru că simţeam că vrea să-l ia la palme. Nu era nici Dinică nu ştiu ce diplomat.

Ăla venise la probe fără să înveţe textul. Pur şi simplu. Între două drumuri, ca şi cum şi-ar fi luat un ziar. A motivat nu ştiu ce. Nu mi s-a întâmplat în viaţa mea; cred că nici lui Dinică. Spre deosebire de el însă, mă stăpâneam mai bine. Cu junii revoluţionari trebuie să fii atent, nu trebuie bruscaţi; odată se supără şi dau interviuri la televiziune că sunt obturaţi, că nu sunt lăsaţi şi vor să emigreze… Trebuie luaţi cu binişorul şi mai ales nu le da senzaţia că e şansa lor, interesul lor să dea proba aia. L-am poftit pe coridor, să-şi mai tocească replicile şi am început să-l aştept. Operatorul a stins proiectoarele şi Ovidius-Dinică s-a pus pe înjurat. Performant, conform reputaţiei. Am încercat să-l calmăm, dar a fost inutil; trebuie şi el menajat, merge pe şaizeci de ani, are o carieră în spate, are un nume, nu poţi să-l opreşti dacă-i vine să introducă în mă-sa un nătărău care-i mănâncă timpul, nu? Se lansase într-o serie specială, ce n-o utiliza decât cu totul excepţional şi-l băga cu atâta abilitate, încât, până la urmă, mai întâi unul, pe urmă altul, am început să-l înjurăm toţi. Alice scria tot timpul, cred că şi le nota. Ăla, pe culoar, dracu’ ştie ce făcea.

Când a intrat Emilia, ne-a surprins în această plăcută ocupaţie. Venea de la o repetiţie, pe o scenă unde fluiera vântul şi era îngheţată. Nici Dacia aia nu încălzeşte prea bine, trebuie s-o duc iar undeva. Închide uşa şi mă întreabă din ochi. Îi fac semn că totul, da, e în regulă, am discutat, e în „Selecţia oficială”. Respiră uşurată, îmbujorându-se. Se încălzeşte brusc, o simt că-i vine să cânte. Puseul ăsta de fericire mi se transmite fierbinte în gât, îmi aud sângele bu-buind. Nu putem vorbi aici, nu ştie încă totul…

Şi reintră junele!

— Gata?

— Da.

Aprindem luminile, operatorul îşi saltă camera pe umăr, Dinică se ridică fără chef din fotoliu şi vreau să dau „motor”. Dar îl simt pe actoraş că nu-i gata. Şi-a înfipt privirile în podea şi stă aşa, ca un tapir, simulând concentrarea sau ce l-or fi învăţat ăia la academia lui. Dau „motor”, fie ce-o fi. Camera clănţăne, e nevoit să înceapă, dar se poticneşte după patru-cinci

replici. Îi fac semn că nu-i nimic, dă-i înainte. Mi-e totuna. Îi dă înainte. Se opreşte, reia, mă rog, se târâie aşa până-l liniştesc cu un „stop”.

— Ai văzut că-i mai bine?

Mă priveşte ovin. Se aştepta să-i tragă cineva un picior.

— Spune-i secretarei ce telefon ai. Te sunăm noi. Felicitări, ai fost bun. La revedere.

Respirăm uşuraţi, iar Dinică ne oferă un bis şi un mic adagio. Lucrare bună, nu cred că-l mai scoate nimeni pe ăla de unde-l direcţionase. De câte ori dau de unul ca ăsta, mă gândesc cu o poftă disperată la neprofesionişti.

Ce lucru rar să poţi smulge din cineva o aparenţă cu care el însuşi trăieşte neştiutor! Cel ce stârneşte dragostea sau ura probabil că face la fel.

Senatorul ăsta, pe care, dacă găsesc bani, o să-l duc la Cannes, a fost, între filmele mele, acela cu actorii cei mai pu-ţini. Restul personajelor le-am acoperit pe unde am filmat. Am stat la îndoială, e drept, în privinţa ţiganilor. Actori ţigani există, există şi alţii care pot juca ţigani. Atâta că se cam vede… Se recurge de obicei la poncife, accent, culoare în limbaj; ţigani autentici nu rezultă. Unul dintre ăştia, care mi-e vecin, creşte o haită de câini pe stradă, face scandal şi-şi bate o nevastă şchioapă. Ce actor să-l facă! Până la urmă se joacă pe el… Soluţia ar fi fost să-l iau chiar pe ăsta pe care-l aud acuma, în timp ce scriu, înjurând prin curte. Dar ce contract de pe lumea asta l-ar fi putut determina să stea cu mine pe coclauri douăsprezece zile, nici alea consecutive? S-ar fi săturat după prima, după a treia, găsea un ciubuc ceva, vindea o căruţă cu sticle şi mă lăsa agăţat.

Ştiam ce risc şi căutam pe cineva cu autoritate în domeniu. De cine poate asculta ţiganul? De bulibaşă! Am sunat la „palat”, la Cioabă şi am vorbit cu Luminiţa, alteţa. Îi spun ce şi cum, îi cer un pluton de subordonaţi şi un decret regal ca să nu se mişte de pe platou. Mormăie ea ceva în doi peri şi-mi dă o întâlnire la Braşov, la jumătatea drumului, la Aro. Mă duc, nu vine… Mi-e clar, Casa Regală nu se amestecă; n-are tărie, are în schimb suspiciuni etnice. Şi când n-are putere de decizie, dă plasă. Ce naiba fac?

— Unde sunt, dom’le, ţigani în zonă?

Mă îndrumă la Râşnov. Sub pădure, un cartier întreg.

— Care-i şeful pe-aici?

Erau vreo trei. Respectul emana de la ăia cu anii de puşcărie mai graşi. Foame mare; erau mai mult decât interesaţi. Fă-ceam poze şi m-am trezit înconjurat de o mulţime pestriţă şi gureşă, aşa că am sfârşit prin a mă ţine cu amândouă mâinile de aparat, supervizându-mi şi buzunarele. Dar nu s-a întâmplat nimic. Erau mai mult decât cooperanţi, îşi aduseseră copiii, gravidele, ologii, îşi sculaseră babele de prin cotloane şi se înghesuiau pe liste. Mirosiseră şi ei bănuţul, ca omul… Unii bătuseră Europa cu diverse marafeturi, ca după Rrevoluţie, mă rog, şi se întorseseră de-acolo zguduiţi de piciorul comunitar. Îi recunoşteai imediat, arborau o alură distinsă şi încercau să intre în faţă, peste rând.

— Domnu', am fost în Germania…

13

461.I. BEBE: *He-he, suedezii tatii, v-au tras nemţii un picior în cur!* (Îl privesc suspicioşi.) *S-au luat ceva gioarse…*

462.ANS. ŢIGAN 2: *Ce vrei, bă? Te mănâncă?*

463.ANS. BEBE: *Cred că v-au cunoscut după pigment. Acolo se cunoaşte… Mai la sud, băieţi, mai la sud!*

464.I. ŢIGAN 3: *Du-te, mă, în pizda mă-tii! Intru în tine acuş!*

465.I. BEBE: *Sper că n-aţi feştelit imaginea României în lume, mă, băieţi! Aţi mâncat numai lebede, nu şi statuia lui Bismark…*

466.I. ŢIGAN 2: *Futu-ţi norocu' mă-tii de român!*

PAN. Sar pe el şi-l iau la bătaie.

467.A. Câţiva scot cuţitele.

468.A. Cei din bufet încearcă să-l tragă înăuntru. Bebe, care a încasat binişor, se zbate urlând:

BEBE: *Dă-mi drumul că-l omor! A scos cuţitul! Ne faceţi de căcat! Dă-mi drumul!*

469.A. E băgat, în cele din urmă, în cârciumă şi împins spre masa lui. Ţiganii amenință pe după geamuri. PAN. – I.

BEBE: *Nu poţi să ieşi din casă, că vine unul şi te pocneşte! Săriţi cu toată banda, ca-n Parlament? A scos cuţitul! Să bage cuţitul în mine! Să bage cuţitul, dacă are curaj! Ia mâna de pe mine! M-a umplut de sânge, uite ce mi-a făcut! Cheamă-l pe ăla, să bage cuţitul! Cheamă poliţia!*

ŢIGAN 1: *Ia cheamă poliţia!*

Pe neaşteptate, Bebe apucă un scaun şi-l trosneşte de geam, făcându-l ţăndări. Cioburile se împrăştie peste tot.

470.A. Oamenii îşi acoperă capetele cu mâinile. Bebe s-a tăiat.

BEBE: *Du-te şi violează-ţi găina!*

OSPĂTAR: *Du-l la spital! Ia-l de-acolo!*

BEBE: *Vine cetăţeanul să-şi sărbătorească eşecul lui nenorocit şi ăla scoate cuţitul! Că vine din Germania. C-un picior în cur.*

OSPĂTAR: *Dom’le, trebuie să mergi la spital.*

BEBE: *Ia mâna! De ce? C-am rămas aici, în România? Şi nu m-am cărat ca boul ăla?! Scoate-ţi, mă, cuţitul!*

471.A. OSPĂTAR: *Hai, dom’le, la spital să te coasă, mi-ai murdărit feţele de masă. Şi perdeaua!*

BEBE: *Nu merg! Să vină spitalu’!*

472.I. OSPĂTAR: *Hai, dom’le! Uite la el!*

BEBE: *Să vină Vali! Doctoriţa Sandu!*

OSPĂTAR: *Cine-i asta?*

BEBE: *Tu să vorbeşti cu respect, că vă calc în picioare! Să vină ea!*

478.ANS. Interior bufet. Bebe strigă răguşit spre ceilalţi:

BEBE: *Beţivilor! De 2 000 de ani nu beţi decât pentru eşecuri!… Beţivilor!*

Intră Vali şi se opreşte. Dând cu ochii de ea, şovăie. Rânjeşte.

BEBE: *Du-te acasă! Ce cauţi aici?*

481.I. Vali îl priveşte palidă, în tăcere. Lângă ea, Doina.

DOINA: *Acuma, de ce eşti mitocan?*

Vali se apropie de el şi începe să-i şteargă sângele.

482.I. Doi ţigani mai bine îmbrăcaţi se apropie de Bebe.

ŢIGAN 3: *Domnu' inginer… Am tot respectul!*

BEBE: *Tu cine pizda mă-tii eşti?*

ŢIGAN 3: *Se poate, dom' Bebe? Sunt cu domnul consilier aici…*

483.M. Doina şi Vali privesc scena cu nelinişte.

484.A. BEBE: *Eşti consilier? Scoate pistolul! Scoate cuţitul! Nu există poliţie, nu avem… acte normative, scoate cuţitul!*

485.ANS. CONSILIER: *Ce zice?*

ŢIGAN 3: *Înjură.*

CONSILIER: *De ce înjuri, mă, pe toţi?*

BEBE: *Care toţi?* (Lui Vali.) *Am înjurat-o pe ea? Pentru ea am sentimente alese…* (Se înfige în ţiganul coborât din tren.) *Domnu' Neamţu'… domnu' Germanu'!*

486.A. BEBE: *Să le spui matale la ăia de la Berlin să facă zidul ăla la loc, că venim peste voi! Nici n-o să aveţi timp să putreziţi înăuntru, că venim toţi, cu polonezii, cu ungurii, cu bulgarii, cu ruşii, cu pecenegii, tătarii, cumanii şi turcii, venim peste voi, e energie aici!*

487.I. ŢIGAN 4: *Ia dă-i una, mă, să tacă!*

DOINA: *Lasă-l, că ştie ce vorbeşte! De la mine se vede la fel.*

Vali se apropie şi încearcă să-l scoată, dar e pornit. PAN.

BEBE: *Dacă v-aţi aranjat cu Gorbaciov să bage piciorul în uşă, de ce ne-aţi lăsat la comunişti? Hai?… De ce ne-aţi lăsat la comunişti?*

Vali începe să tragă de el şi Bebe e neaşteptat de iute. Sare la geam şi se înfăşoară în perdea.

VALI: *Poate te aude cineva…*

BEBE: *Îmi bag picioarele!*

DOINA: *Mitocan!*

VALI: *De ce eşti mitocan?*

BEBE: *Cine, eu? Eu sunt mitocan?*

VALI: *Te pui cu ţiganii! De ce te cobori?*

BEBE: *Mă cobor?! Dar tu unde crezi că te-ai căţărat? Ăsta te prinde într-o zi şi te violează!*

ŢIGAN 3: *Dom' Bebe, e dom' consilier…*

VALI: *De ce jigneşti?*

BEBE: *Eu jignesc, fire-aş al naibii?! Da' pe mine mă întrebi cine mă jigneşte? Tu cu cine ţii?*

Vali se pătează cu sânge şi începe să se şteargă.

BEBE: *A, pardon! Să nu vă murdăriţi. Vă e scârbă? Cău-taţi ceva antiseptic? Staţi, că vă ajut eu.*

Începe să-i caute în poşetă. Scoate un prezervativ.

BEBE: *Ia te uită ce are doamna doctor!…*

Îl umflă. Ţiganii încep să facă haz.

DOINA: *Bebe, eşti mitocan şi tâmpit! Asta eşti, mitocan!*

Vali îl ia la palme. Haz. Sânge. Consilierul intervine.

CONSILIER: *Dom'le, se uită Europa la noi! Mi-e ruşine! Ia-o, dracului, de-acolo!*

Intervine între cei doi şi o împinge brutal pe Vali.

BEBE: *N-o împinge, idiotule, e doamna doctor!*

CONSILIER: *Hai sictir!*

Bebe şi Vali se bat cu consilierul.

OSPĂTAR: *Du-te, dom'le, la spital, n-ai să ne umpli de sânge aici! Ia, hai! Ia-l de-o aripă!*

488.ANS. Câţiva ţigani se reped la el, îl smulg de acolo, Bebe cade, urlă, Vali îi sare în ajutor, împărţind pumni şi palme în toate părţile. Sunt nevoiţi s-o scoată pe ea prima.

489.I. Bebe se adună de pe jos.

BEBE: *Vezi că curge sângele şi dai în mine?! N-ai caracter, baţi beţivi…*

14

AM OPRIT TREIZECI, DIN CARE TREBUIA ÎN FINAL să aleg şase şi i-am chemat peste o săptămână la şcoala din Râşnov. Mă aşteptau de dimineaţă, să fie primii, erau ceva mai parolişti ca prinţesa Luminiţa, deşi nu ştiu cine zicea că punctualitatea e politeţea cadrelor regale. Minciuni! I-am găsit în stradă, se cam codeau să intre în curtea şcolii, majoritatea nu prea erau familiarizaţi cu instituţia. Alice le-a împărţit pagini dactilografiate ca să-şi înveţe replicile şi am intrat într-o clasă ca să instalez aparatele. Am început să-i aştept.

Trece o jumătate de oră, trece o oră, nu intră nimeni. Or fi trudind la text. Mă uit pe geam şi-i văd silabisind în hârtii şi chicotind. Să-i mai las. Îi las, îi aştept, dar mă apucă şi pe mine.

— Vin ăia sau nu vin?!

— Domnu’, face omul de serviciu care împingea băncile spre fundul clasei ca să obţinem platou. Ăştia nu ştie să citească, i-aţi tâmpit cu scrisorile alea.

Îmi dau seama că are dreptate. Îi bag înăuntru, le spun despre ce e vorba şi începem să improvizăm. Au început să se hlizească ca proştii, dar am văzut asta şi la case mai mari. Cine nu-şi atârnă un zâmbet tembel când se simte penibil şi încolţit?

Şi-au dat drumul însă, au fost fascinanţi. Am făcut o distribuţie triplă, din aceeaşi teamă c-or să mă lase când mi-o fi lumea mai dragă, după câteva zile de filmare. Dar n-am avut nicio problemă.

Aveam unul care dezvolta o formă furioasă de-a ambiţiona către putinţele „colegilor” profesionişti şi l-am surprins trăgându-şi palme când se bâlbâia sau greşea. Ţiganul a observat destul de repede că nucleul echipei stătea oarecum retras, venea cineva şi le desfăcea scaunele sau umbrela, repetau textul, erau machiaţi în timp ce-şi beau cafeaua, una, alta. Condiţia de a sta cu fundul pe şanţ alături de figuraţie începuse să-l complexeze. La urma urmei, ce era el, actor sau mulţime? În dimineaţa în care a decis asupra acestei dileme, a intrat între noi, a pus mâna pe un scaun pliant şi s-a

aşezat. Nu i-a zis nimeni nimic, ce era să-i spui? A stat el ce-a stat, pe urmă întreabă aşa, în general, cum văzuse la alţii:

— Îmi aduce şi mie cineva vreun scenariu?

Secretara de platou era să-şi scape clacheta peste ceaşca lui Vişan. Se uita la mine, nu ştia ce să facă; tipul era semi-analfabet. Îi fac semn să lase lucrurile cum merg.

— Dă-i scenariul meu.

— Şi o cafea, te rog! strigă după ea ţiganul, văzând-o că pleacă.

În sfârşit, nu cred c-a fost vorba de restituirea unui principiu democratic, cât mai ales de o pulsiune genetică. Mi-am adus aminte de Giany – aşa se recomanda –, pentru că amestecul neprofesioniştilor are de multe ori hazul lui, precum şi un mimetism remarcabil. Probabil că surprinde, dar lucrul cu ei nu diferă esenţial de cel cu actorii. Deosebită e numai intrarea în joc. Actorul e un partener sigur; cine nu vrea să se complice, adică să-l stoarcă, poate cere pur şi simplu, iar el, profesionistul, execută, „livrează”, cum spune unul dintre ei, ştiu eu cine. Nu e situaţia cea mai fericită pentru benedicţiunea cu har, dar, oricum, la rigoare e salutară.

Bănuiesc că apropierea de neprofesionist nu e reţetară, din moment ce-ţi dă de fiecare dată sentimentul că o inventezi. Asta şi face lucrul excitant. Nu ştiu să existe stimuli şi răspunsuri prefigurate; fiecare apelează la o învăluire specifică, atentă, un fel de trântă japoneză, perfidă. E ca un mers pe sârmă, la capătul căruia te poate aştepta un triumf superb, dacă-ţi iei inima în dinţi să parcurgi hăul de dedesubt, unde fiecare pas greşit costă. Oricând poţi rata, oricând poţi regreta că nu te-ai încurcat c-un actor. În echilibristica asta nu există centură de siguranţă. De aceea nu sunt nici mulţi cei care vor să rişte. Dar ce minune atunci când izbuteşti!

Partea descurajantă a afacerii e că plăcerea nu-i pentru toţi. Lumea nu vrea să vadă neprofesionişti geniali, vrea să vadă actori. De preferinţă americani. Se poate imagina că, la sugestia unui imbecil oarecare, s-ar da liber în România la concurenţa filmului yankeu, prin imitaţie. Cine mai citeşte ziarele poate da din când în când peste această cugetare a vreunui cronicar senil sau a unui misit interesat în vânzări de pistoale. Să admitem

chiar şi ipoteza absurdă că ar exista aici mijloacele şi logistica de a le face la un nivel competitiv suficient. Oricât de spectaculos ar fi acel ipotetic ţâţe-*movie* şi oricât de bun Dinică, totdeauna bizonul internaţional îl va prefera pe Van Damme! Şi-au scărpinat şi alţii chelia cu treaba asta, dacă-l vedeţi pe Carafilio di Puta, spuneţi-i să nu se frământe… Singura şansă de-a mai interesa pe cineva, şi nu în foarte mare măsură, a rămas filmul de actualitate. La asta se mai adaugă un neajuns: neprofesioniştii sunt adevăraţi, au rara sarcină electrică a realismului; lumea fuge de adevăr.

Dar am senzaţia – o spun în şoaptă – că n-am fost niciodată excesiv de afectat din pricina asta. Unora nu li s-a dat decât voaierismul ridicării tensiunii în mămăligă, pentru că, s-a demonstrat istoric, din când în când, pe la sărbători, explodează. Iar dacă-mi mărturisesc infirmitatea de a nu putea face cinema decât aici, unde sunt îmbrăţişat şi scuipat de aceiaşi, am viclenia vârstei de a mă întoarce cu spatele la ceea ce ar fi înţelept să mă adaptez şi la care natura mea scoate limba. Pot contempla astfel, cu o linişte tandră, moartea Marelui Cinema al Lumii, tâlhărit nu de Televiziune, aşa cum se întrecea să profetizeze o falangă de criticoizi, ci chiar de către ei înşişi. Plăcerile care derivă de aici antrenează „perversităţi inimaginabile”, ca să folosesc o sintagmă uzitată de un ziar pentru mitocănime şi, din această cauză, foarte citit. Totdeauna când dau peste ea, mă întreb cu aceeaşi uimire ce sunt alea şi mai ales de ce inimaginabile, când fantezia comună e destul de competentă în materie, iar nenorocitele de perversiuni sunt şi ele vreo trei-patru cu toatele. Există, de pildă, voluptatea de-a nu repeta prea mult şi nici de-a exagera cu dublele, pentru că repetiţia face singură semnele disperate că devine pe nesimţite nocivă. Dar ceea ce nu poate fi egalată de nimic e plăcerea de-a ţine interpreţii, profesionişti sau nu, în delicioasa tensiune a săriturii de pe fix, pândind nu momentul filmării, ci repetiţia aceea care mai are nevoie de o minimă ajustare. Motiv foarte serios ca, fie şi numai pentru aceasta, să te fi apucat de cinema. E bine de prins şi de filmat imediat atunci când se furişează, pentru că actorul e gureş şi veşnic dispus la orice în loc de filmare; când spun orice, *orice*: bancuri, somn, băutură, table sau păsărică. Asta îi fură liniştea şi lenea,

precum şi tentaţia naturală de a reproduce mat. Îi dă o grijă… Vine curând o strălucire specială şi am ispita de a-l „slei”, încât nu m-ar mira ca numărul drumurilor mele la tribunal să sporească.

Dar care era chestia?… De unde luăm banii!

— Vindem ceva.

Emilia o ştia pe-a ei. Ce să mai vinzi? Cât să iei pe case-tofonul ăla cu boxe bulgăreşti?

— Nu ştiu, o să vedem. Nu-mi strica seara.

A intrat în casă, a aprins soba şi acum se încălzea la flacără, cu portiţa deschisă. Îi dădea senzaţia că se dezmorţeşte mai repede; degeaba. Dar era fericită. Vestea de la Paris o ridicase în aer, n-o mai interesa deocamdată nimic.

— Vrei să fac porc uscat?

Când era binedispusă, gătea chinezeşte.

A făcut porc uscat şi am început să-l mâncăm. Făcuse rost de alea cinci miresme, le dozase bine, era bun.

— Nu-mi dă voie Bănuş să plec la Cannes. Zice că am repetiţii, nu-l interesează.

— I-ai spus!

— Păi nu trebuia să ştie odată şi-odată?

— Şi trebuia să ştie azi? Gata, s-a umplut Bucureştiul!

— Nu s-a umplut nimic, puţin îi pasă. Era beat.

Lui Bănuş, scenarist comun, i-a găsit Iliescu sinecura de director al teatrului, după demiterea lui Anton Şetran. Pentru servicii de susţinere… A meritat-o; nu numai că l-a pus pe butuci în trei luni, dar când i se termina băutura în casă mai lua pixul şi „aranja” vreun opoziţionist la o gazetă famelică, ce cultiva nostalgiile unui grupuleţ devotat. Nici nu ştiu dacă mai apare. În rest, mai făcea de-o bere cu câte o cronică sportivă şi conducea instituţia din crâşma de la parter. Rezistenţa la băutură dă o anume notorietate, ca şi deprinderea scrisului. Dar despre asta e mai bine de întrebat un scriitor.

— Şi ce-ai să faci?

— Mă duc, ce să fac? Ce-o să-mi facă? Ce i-a făcut şi Ro-xanei!

Roxana era o colegă care intrase într-un spectacol fran-cofon, din alea cu care poţi face un ban francez, şi a tras o fugă până la Montréal. A dat-o afară.

— Îmi trebuie o toaletă pentru gală, spune ea, iar eu mă prefac concentrat asupra porcului uscat.

Ştiam c-o să vină şi asta, dar venea cam devreme. Îi trebuie, sigur că-i trebuie.

— Cât o mai costa şi asta…

— Am de refăcut două bobine şi titlul. Dacă auzi de nişte bani, anunţă-mă şi pe mine.

Nu părea să-mi remarce umorul. Se gândea la lucruri mai practice.

— Şi smochingul tău…

— Am smoching.

— Care smoching?

— Ăla bleumarin.

Îl cumpărasem de la Nieman, când a ieşit din puşcărie. Stofă nemţească, foarte bună, dar mi l-a adaptat un tembel şi stătea pe mine ca naiba. Însă pentru o seară…

— Ăla-i smoching? Îţi trebuie un smoching!

— Păi, aşa o să-mi trebuiască şi pantofi de smoching, şi cămaşă de smoching, papion!

— Şi papion, da.

— Cu ce?

— O să vindem ceva.

— Ia mai lasă-mă-n pace. Ce să vinzi? Vinde Fiatul! De când te rog să dai un anunţ? Ne-a prins şi iarna asta cu el.

— Am dat patru anunţuri şi tot degeaba.

— Altfel cum vrei să-l vinzi? Măcar un anunţ să fii în stare să dai.

— Îl ţinem. E foarte bun. Tu ai plătit întreţinerea? Când ai s-o plăteşti, o să dau şi eu anunţul.

După asta ne-am amintit că s-au muiat castraveţii în borcan, că n-am lărgit duzele la aragaz, că n-am chemat faian-ţarul, ne-am certat grup şi ne-am dus la culcare sărind peste lucrul ce merită făcut după ce mănânci porc uscat seara, la umbra unui vinuţ roşu.

A fost o cină searbădă ca un film românesc cu ilegalişti, făcut de o boieroaică îndoielnică, în rafinamentul icoanelor vechi şi al funcţiilor de răspundere.

A doua zi dimineaţa m-au sculat unii de la o televiziune nu ştiu care, cred că Antena l, pe la vreo şase şi jumătate.

— Alo, vedeţi că vi s-a spart maşina!

Vă daţi seama cum am sărit în ciorapi şi am horbocăluit până jos…

Nu mai aveam geamul din dreapta. Lângă Fiat şi sub torpedou, mărgele de sticlă, ca-n Hesse. Un morman. Uşa nu mi-au forţat-o. Au furat numai cât au ajuns cu mâna, mărunţişuri. Dar mi-au spart geamul nenorociţii şi mă ve-deam deja umblând după el. Când ai parte de o chestie ca asta, o resimţi ca pe-o agresiune intimă, e ca un viol. Eram încă buimac şi m-am lăsat pe vine, ca să adun cioburile. Nemernicii mă filmau.

De unde naiba ştiau ei la şase dimineaţa că mi-a fost aranjată maşina?!…

— Sunteţi de părere c-au început represaliile mafiei ţi-găneşti?

M-am ferit de microfonul pe care mi-l băgase în gură şi m-am gândit la Sala Palatului. Sau a Spălatului… Acolo s-au spălat toate rufele murdare ale naţiunii – locul cel mai potrivit pentru consumat alianţe, trădări, iertări, directive şi protestul prin aplauze, ce mult place la români. Acolo am avut premiera cu *Senatorul*, ca să spăl şi eu ceva din amăreală.

Filmul se terminase şi tocmai ne îndreptam spre scenă, pentru că urma momentul alocuţiunii şi al prezentărilor. Abia când te urci acolo îl înţelegi pe Ceauşescu; când ai în faţă sala aia plină-ochi şi-o vezi bătând din palme!… E ceva care te atacă sus. Politicienii ar trebui opriţi să vorbească unei mulţimi mai mari de cincisprezece persoane. Cam asta opinam în timp ce-i aşteptam să se liniştească, când, deodată, printre actori, observ legănarea obeză a majestăţii sale regale, bulibaşa Cioabă. Avea un aer decis

şi pusese deja piciorul pe prima treaptă. Am simţit apropierea catastrofei, din felul cum trăgea de colanul ăla roşu ce-i aluneca pe buric. Mă reped la el şi-l stăvilesc, când mai avea de pus un picior.

— Un moment, haordé! Care-i treaba?

— Vreau să iau cuvântul, îmi comunică faţa regală uşor congestionată.

— Stai, dom'le, nu e miting. A fost un film, acuma se prezintă artiştii.

— Trebuie să ne esprimăm şi noi.

Era inflexibil. Nu stătea la discuţie.

— Stai puţin, stai aşa. Dăm cuvântul la toţi, pentru ce suntem aici? Stai în sală şi-ţi dau cuvântul.

Anii lungi de dictatură şi cei câţiva de democraţie originală l-au făcut pe rege să şovăie. Simţea că la bază este o ordine universală şi trebuia să consimtă. După o scurtă deliberare interioară, s-a decis să aştepte. Dar nu s-a reîntors la scaunul de pe care se ridicase, ci s-a lipit de arlechinul scenei, luând poziţia nobilă a răbdării.

Ce era să faci?

— Doamnelor, domnişoarelor şi domnilor, domnilor parlamentari, domnilor miniştri, *Majestate*… pentru că trebuia să-i spui ceva şi ăluia din colţul scenei, se uita la tine.

În momentul acela, sala a înţepenit. Îţi dădeai seama cu precizie că şi-a suspendat funcţia respiratorie. Era tăiată. Au crezut pentru o clipă că a venit Regele Mihai să-şi ia moşiile şi buticurile şi să ne lase cu buza umflată.

Te-ai înclinat în direcţia Cioabei, ca să fie clar, dar n-a fost pentru toţi. Ţi-ai dat seama că ai fost lucrat. Cum putea fi deturnat mesajul filmului din direcţia neosenatorială? Cum adică, cum? Spre supuşii ăstuia. Ar fi trebuit să-ţi dea prin cap. Ca să stârneşti bulibaşa regală e o treabă de copil. Profesioniştii pentru ce iau leafă? Tu de ce oferi impozite? Pentru lucrări profesionale… Păi, vezi? Ai luat microfonul şi-ai început să spui ceva, în timp ce mintea îţi tropăia mărunt în toate direcţiile, căutând gaura. Gândul îţi rămăsese lângă ăla, care aştepta în stânga, în blocstart, ca sula intercostală, şi te întrebai când o să se arunce. Ai mântuit cuvântarea, ai prezentat lumea şi ai ordonat împrăştierea. Inutil.

În timp ce ne evacuam înghesuindu-ne pe scară, omul cu colanul a înhăţat microfonul şi-a început să tuşească, revendicând ultragiul adus etniei.

— Cine-a văzut ţigan să dea cu cuţitu’ ca-n filmu’ lu’ ăsta?!

Sala s-a apucat prompt să-l huiduie, dar regele ştia că ora-toria e arta ignorării interpelărilor şi şi-a văzut de treabă. A comunicat integral tot ce avea pe suflet, până şi-a dat seama că vorbeşte la scaune. Lumea era deja la vestiare. M-a ameninţat cu moartea şi cu alte repercusiuni, ca să se urce apoi în merţan, lângă prinţesa Luminiţa, cea de la care nu am avut parte de-o audienţă, şi şi-a luat zborul spre bătătura regală de la Sibiu.

Strâng cioburile, mă gândesc la Cioabă şi nu mă dumiresc de unde dracu’ ştiau ăştia de la Antena 1 că mi s-a spart maşina. Trebuie să cer şi eu badigard de la ţara mea…

Acum vreo şapte-opt ani, într-o toamnă viguroasă şi optimistă ca un alt film românesc cu ilegalişti, făcut de aceeaşi boieroaică pocăită, stăteam în faţa casei lui Sergiu Colonnescu şi mă uitam la ea cu capul dat pe spate. M-am întrebat mai târziu de ce n-a făcut-o spital, dacă tot s-a dedicat regizării salturilor mortale la Circul din Decembrie, slobozind ordine cazone din platoul 4. Ar fi încăput vreo opt sute de paturi, mi-am zis în timp ce-o evaluam în gând şi mă îndreptam spre Lupoaică. Ar fi încăput, dar ar fi fost păcat. De ce s-o facă spital şi să pută, când abia pusese mâna pe ea în brambureala de-atunci? I-a mers, bravo lui! Mai ştiu câţiva care aveau nevoie de casă şi n-au putut. A fost greu, domnule, v-o spun ca insul ce-a fost acolo, în Piaţa Universităţii.

Ei, mă îndrept eu către Lupoaică şi pe cine văd? O văd pe Veta… Cine o ştie şi crede c-am cunoscut-o după mersul ăla de raţă şi cele două sacoşe cu varză pe care le balansa la limita asfaltului plin de mucozităţi se înşală. Nu. Nu mi-am dat seama că e Veta decât după ce am recunoscut una câte una cele două mamele grandioase care-i apăsau ovarele, biete organe trăite în zbucium şi deplasări, inspirând acea expandare dureroasă a şoldurilor. A fost o sforţare tectonică, lângă care, dacă erai aproape şi ascultai atent, încă

mai auzeai trosnituri. Consecinţa supraîncarnării bucilor n-a fost decât un fenomen morfologic secundar.

Acuma bătea în 60 de ani, dar Veta a fost şi ea tânără, având nu numai merite mamelare, ci şi unele de dosar. Aparent pentru acestea din urmă, Partidul, ca şi întreg Pactul de la Varşovia, a trimis-o pe banii patriei să studieze producţia de film într-o ţară prietenă. A studiat Veta din toate puterile ei, dar singurul lucru cu care s-a întors de-acolo a fost pasiunea pentru şoferi. Plecase înainte să-şi ia şi diploma… Oricum, era inflaţie de studioşi. Abia ne-am aerisit; cu Canalul, cu Gherla, abia ne-am rărit niţel. Dar a trimis-o Partidul acolo? Era ca şi director de producţie! Au făcut-o director de producţie. Mai mult director, producţia o făceau alţii. Coordona.

Două lucruri au atras-o în viaţă: garajul şi viaţa de organizaţie. Şoferii sunt o breaslă atentă la confort. Podoaba ei mamară, la vremea aceea, e de presupus că avea altă consistenţă şi până la urmă l-a făcut atent pe unul; ăla a pus jos cheia de 18, şi-a şters mâinile cu basca şi a luat-o.

Pe Sergiu Colonnescu l-a întâlnit în munca de teren. Erau anii din care datează afecţiunea ei mărturisită pentru slova Partidului şi îşi dădea silinţa s-o răspândească în viaţa de platou. Colonnescu se putea bizui pe ea; era mulţumit şi au cimentat colaborarea pe unde-au putut. Încă o dată, intuiţia ei s-a dovedit infailibilă. A ştiut că inginerul are viitor. A simţit că va ajunge într-o zi senator democrat. S-a tras pe lângă el şi a ţinut aproape.

— Ce faci, Veto, pui murături?

— Îi pun lui Sergiu, săracul, că n-are cine să-i facă. Am găsit cu opt sute, ia uite la ea.

Şi-mi arată varza din sacoşă. Se uită la mine şi aşteaptă s-o laud. Era notoriu că-i deretică de două ori pe săptămână şi că i-a vârât bărbatul şofer. Dar să-i pună şi murături!…

— Vine curăţenia de Crăciun… spun şi eu ca să zic ceva.

— Ei, vine! Mai e pân-acolo. Hai c-am plecat. Trebuie să mă-ntorc ca să iau şi varză roşie. Îi place colorată, aia co-lorează, dac-o amesteci în borcan.

Mă uit după ea cum se bălăngăne, mai uşor de sărit decât de ocolit şi mă întreb de ce face pe servitoarea. Pun mâna-n foc c-o plăteşte prost, e zgârcit, îl ştie toată lumea. De ce?

Uite de ce! C-a făcut-o director general, mititica… E drept, după şapte ani, că a trebuit să aştepte ca să biruim ti-rania, dar a făcut-o.

— Vă caută coana Veta.

Când nu era de faţă, nici secretarele n-o gratulau cu titlul ierarhic. Gratulau, nu gratulau, a ajuns să fie iar şefa mea ca înainte de ’89? A ajuns! Trebuia să mă duc la raport? Trebuia!

Intri în curtea Rom-Artei. Câinii vagabonzi, oploşiţi pe sub jafurile de maşini cu care îşi face treaba filmul românesc, ies rânjind sumar. După asta, cu simţul bugetar al datoriei împlinite, se culcuşesc zgribuliţi la loc. Portarul nici măcar nu scoate capul. Naşterea acestei instituţii a fost rezultatul unui moment notabil de inspiraţie senatorială a lui Colonnescu. Atunci când a dorit psihicul său şi când i-a cerut-o lui Sto-lojan spre binele Partidului ce năduşeşte etern, strivit de grijile naţiunii.

Dacă intri în clădirea asta tremurândă din toate cotloanele la fiecare trecere de troleibuz, ai senzaţia reconfortantă că priveşti din interior partea veselă a deşertului Gobi. Sala de consiliu se uită rugător din stânga, prin batantele vitrate, nudă şi prăfuită. Iar dacă deschizi cealaltă uşă, cea opacă, din faţă, ai câteodată norocul să vezi pe cineva. Eu îl văd pe Mircea Coroiu.

— Ce faci, bătrâne? se ridică spre mine proaspătul membru al Comitetului Director întinzându-mi o mână molcuţă şi o privire crepusculară, mijită.

Când se uita aşa, ştiam că mă vede, făcea şarful.

— Aud că ţi-au luat filmul la Cannes…

Au aflat. Dacă ştia ăsta, ştiau toţi. De asta m-a chemat co-toroanţa…

— Mda, mormăi eu. Nu prea am bani, nu ştiu ce să fac.

— Lasă banii, bani se găsesc. Te-au luat aşa, fără pile, bravo, bătrâne! Bravo, dom’le, să ştii că mă bucur foarte mult.

Sigur că ştiam.

— Ştiu, mulţumesc.

Mă uitam la el în zona curelei şi aşteptam să dea din coadă. Se bucura. Mă iubea, săracul. Se uita la mine cu ochii creţi şi mă scălda într-un val de tandreţe. I-am întors o privire înduioşată.

Păcat, mă gândeam, că nu i-a dat viaţa pilele pe care le-ar fi meritat. Destinul tragic al celor săraci în relaţii, obligaţi la scuzele ratării… Dacă nu s-ar teme de ridicol, impotenţii s-ar motiva la fel.

— M-a chemat baba. E-n birou?

Şi-n momentul următor mi-a părut rău că-mi scăpase asta. O să-i spună că i-am zis babă. Dar trebuia să ştiu dacă-i acolo; putea să fie la piaţă sau să-i facă musaca lui Sergiu. Poate a trimis-o să-i plătească lumina, de unde să ştiu?

— Te-a chemat doamna? a ţinut el să pună lucrurile la punct. Am văzut-o mai devreme.

Şi-mi face semn spre uşa capitonată. Mă duc acolo şi bat. Îmi răspunde un mormăit, credeam că doarme.

Nu dormea, înfuleca. Trăsese sertarul biroului şi mânca din el. Când a dat cu ochii de mine, a avut gestul reflex al hâr-ţogarului comun, acela de a-l împinge. Un director adevărat nu s-ar fi sinchisit, ar fi halit în timp ce dădea dispoziţii. Dar Veta, după o scurtă tresărire vinovată, s-a oprit instantaneu şi nu l-a închis, pentru că asta ar fi însemnat condamnarea la claustrare inclusiv a celor două-trei muşte care bâzâiau între flendurile normativelor în vigoare şi cele două felii de pâine lipite cu pateu de ficat. Ăla, ăla!… Ăla din gheare şi zgârci, în cutiile alea de tablă care se taie greu. Alea din şanţurile patriei. Desfătarea şoferilor, moartea diurnei şi constipaţia deplasărilor… Pateu era, l-am ochit imediat, se vedea şi-o juma’ de castravete tăiat pe lung. Veta avea atavismul suav al festinului şoferesc şi, din când în când, în umbra sertarului, se deda în solitudine acestei nevinovate depravări. A recunoscut imediat, îmbujorându-se adorabil.

— Ce să fac, m-am obişnuit cu el de când făceam teren şi poftesc.

— Vă rog, vă rog! fac eu de parcă aş fi intrat în stână la ora mulsului şi-mi trag un scaun, arătându-i că sunt dispus să aştept oricât.

Dar ea nu, avea treabă. Scoase un braţ – ah, Statuă dolofană a Libertăţii! – şi-l nărui represiv peste marginea biroului. Muştele se retraseră fulgerător spre fundul cotlonului şi numai hârtiile se însufleţiră speriate, de parcă le-ar fi surprins nu ştiu cine unse cu pateu în orele de serviciu. Mânjite erau însă numai degetele manageriale. Ne-am dat seama de asta amândoi, în acelaşi timp.

Veta a început să cotrobăie după un şerveţel, dar cum să-l găsească, dacă nu-l pusese acolo? În cele din urmă, a înşfăcat o coală A4, din aia tăbloasă, de xerox, şi-a început să-şi frece extremităţile, generând zgomotul acela cunoscut. Hârtia a căpătat foarte curând transparenţa calculului, aşa încât s-a putut observa că fusese ceva scris pe verso. A întors-o, şi-a întins braţul la maximum şi s-a apucat s-o lectureze. Eu aşteptam subaltern, contemplându-i cu o neruşinare irepresibilă cele două volume mamare XXL răsturnate în sertar, peste ce era acolo. Nu vreau să par ipocrit; când Providenţa face să-mi treacă prin faţă o pereche de sâni bine concepuţi, metabolismul meu răspunde favorabil. Mi se urcă prin toate chakrele o energie subtilă şi pişcăcioasă, ce-mi dă zvâcul pe care Emilia îl miroase instantaneu, iar mie-mi face ziua ca lumea, ce să fac? Sunt sensibil la bunele atribute somatice. Dar când stau şi mă uit la Veta, cocoşată sub gravitaţia bolovănoasă a celor două marsupii ca salteaua de plajă după o noapte de amor în cort, îmi fuge gândul la Cuvier şi la generozitatea perfidă a naturii.

— Ce mai spuneţi, domnu’ regizor? mă luă pe departe.

A mototolit hârtia, s-a lăsat pe spate, uitându-se undeva la picioare şi i-a făcut vânt sub birou. A închis şi sertarul cu vădită neplăcere, ştiind că şi pateul, şi muştele rămân înăuntru, unele pe altul. Şi a dat să se scoale, pentru că autoritatea se cerea restabilită. Inutil. Braţele fotoliului di-rectorial o ţineau bărbăteşte de curi. Pentru asta s-ar fi cerut impoziţia laterală a mâinilor, o presiune exercitată vertical şi smulgerea prin raşchetare a şalelor. A încercat ceva, dar s-a lăsat păgubaşă.

— Mi-au spus că m-aţi chemat.

— V-am chemat pentru că nu ştiu ce să mai facem. Ne-a venit o adresă de la Finanţe că ne taie subvenţia cu 20%. Regim de austeritate.

A început să-mi pâlpâie un beculeţ. *Ovidius*! Aveam aprobate două miliarde. Vor să-mi atace bugetul!

15

ROMÂNI, VI SE PRE…

16

— ŞI LA CE TREBUIE SĂ MĂ AŞTEPT?

— La 20%… Nu ştiu ce să facem. Domnul Colonnescu a spus că se duce peste ei, nu ştiu. Să convocăm Consiliul, să spună toată lumea dacă mai poate face ceva, eu nu ştiu.

— Se opreşte vreun film?

— Eu nu opresc nimic. Nu-s casă de filme. Dacă o să vă ajungă banii, faceţi, dacă nu…

— Dacă nu?

— Dacă nu, găsiţi-vă sponsori. Nu-i de unde.

— Care sponsori? Cine bagă bani în filme? Toţi merg pe băutură şi ţigări.

— Şi eu ce să fac?

— Duceţi-vă la Finanţele alea şi explicaţi. Sunteţi director general.

— Da’ ce, mă primeşte cineva? Să se ducă cine-i primit. Du-te dumneata.

O adoram când îşi lua mina aceea cuminte, de femeie de serviciu, trăgându-se spre fundul fotoliului.

— Mi-e greaţă de ăia. Nu se duce Colonnescu? Spuneaţi că se duce, e senator de-al lor, nu se duce?

— Zicea că se duce…

Cred că-i venea să deschidă iar sertarul şi o deranjam. Începu să-şi sugă gingiile. Discuţia era încheiată, ce s-o mai lălăim? Mă avertiza că-mi reduce bugetul. De unde dracu’ să găsesc eu sponsori pentru *Ovidius*, când nu dau de ei nici pentru *Senator*! Futu-i mama mă-sii, îmi venea să mă car, am mişcat scaunul.

— Şi… altceva?

Aha, asta era.

— Altceva ce?

— Cum merge?

Ştia… Dar voia s-o audă şi de la mine. Nu mai aveam loc de întors. I-am spus.

— Ei, nu mai spune!

Jocul preferat al oricărei femei, slabă, grasă, cu ţâţe sau fără, e candoarea. Cu oarecare superficialitate şi prefăcându-te că nu-i observi mustaţa, Veta era şi ea femeie, să nu exagerăm. M-am ţinut să nu rânjesc.

— Da’ cum? Ţi-au trimis vreo adresă, ceva?

Aşa şi pe dincolo.

— Te-a sunat el acasă? Nici nu ştii cât mă bucur!

Eu să nu ştiu?

— Câte zile?

— Vreo trei, ca la toată lumea.

— Vai, cât mă bucur! Diurnă, avion, tot?

— Transportul noi.

— Aoleu! Păi cine ne dă bani? Ai fost la CNC?

— Încă n-au aflat.

— Domnul senator ştie?

— Eu nu i-am spus. Poate că ştie.

Şi-a dat drumul la fălci, sprijinindu-le pe umeri: efigia deznădejdii.

— Vai, dragă, ce facem? Să nu vii să ne ceri bani, că n-avem nici de salarii.

— Şi de unde iau? Trebuie să refac şi trei bobine la Paris.

— La Paris?! De ce?

— Pentru subtitrare.

— Şi la Mogoşoaia nu-i bine?

— Ei au descoperit că nu-i bine.

— Da’ de când se amestecă ei în treaba noastră internă? E foarte bine la Mogoşoaia, toate filmele acolo se fac. Ei, asta-i bună acum! Paris!

Mi-am lăsat şi eu o mutră lungă şi mă uitam la ea. A înţeles imediat că-i apreciam tâmpenia.

— Du-te la Paris. Fă rost de bani şi du-te la Paris.

— De unde?

— Găseşte un sponsor, ceva.

Iar am închis gura şi iar a înţeles acelaşi lucru.

— Atunci du-te la Mogoşoaia.

Era clar. M-am ridicat.

— Da’ cum a ajuns filmul acolo?

— L-am trimis eu.

— Adică dumneata…

— Da.

— Foarte bine.

Dar nu lăsa impresia asta. Am trecut peste capul lor şi nu mai stăpâneau situaţia. Nu puteau să-mi închidă iar filmul într-un dulap, nu le-ar fi căzut bine. O ştiam şi eu. Cineva, acolo sus, era supărat. Caseta goală trimisă în Franţa n-a avut niciun efect; destinul a închis ochii. Nici pe Cioabă nu mai contau. Ca tot ţiganul, a făcut ceva zarvă la început şi s-a potolit. Mă rog, cel puţin cu provincia era mai simplu. Mai anevoie a fost să-l suporte în Bucureşti o lună, cât a rulat. Plecat în teritoriu, gata: dulapul!

N-au trecut zece zile şi mi-au trimis un control pe cap. Pe vremea lui Pupincu, îţi trimiteau Partidul, Miliţia sau, după caz, „băieţii”. Acum trimiteau Controlul… Abila găselniţă „toţi am fost securişti” nu putea fi completată decât de „toţi suntem hoţi”. Aşa se face că „experţii” nici măcar nu mai caută ceva. Li se indică ce trebuie să găsească şi profesioniştii se descurcă imediat. *Imediat* e o metaforă! Nu tocmai repede, se mai întinde macaroana pentru a savura şi plăcerile pe care le implică o expertiză profesională: atenţii, prospături, secretare, inclusiv voluptatea de a privi în ochii timoraţi ai victimei. Aceasta, după ce e fezandată bine, adică ameninţată cu Garda Financiară, Curtea de Conturi şi Tribunalul, înainte chiar de a i se da putinţa disculpării, e aruncată ca o rufă în balele eşalonului doi, care aşteaptă la Televiziunea Naţională sau în presa pentru

mârlani. Există aici standuri de spurcare ingenios aranjate, ca la vânătorile prezidenţiale.

De ce naiba îmi vine în minte mutra umed-mucioasă a lui Carafilio di Puta, cu laţele lui rare, îngălate şi roase de mătreaţă?… Campania de slinoşire prin care mi s-a dedicat, deşi muncită – pentru că, dincolo de persoana mea culturală, atât cât era, trebuia demolată mai întâi o anumită reputaţie rebelă cu care m-au cadorisit pupincurologii de dinainte de ’89, precum şi „originalii” de după –, n-a avut fructele aşteptate. Di Puta-fiul n-a ocupat, până azi cel puţin, postul visat şi vizat de un tată-scatom care stropşea cu flegme din turnul unei televiziuni clientelare tot ce era românesc şi, dacă se putea, valoare într-o cinematografie necăjită.

Aveam o oarecare afecţiune pentru junior. Mă chemase cândva să-mi arate un film de şcoală, l-am luat în serios şi de atunci s-a tot învârtit pe lângă platoul meu, trimiţându-mi uneori scrisori devoţionale pe care le mai păstrez. Lucra la un scenariu şi-mi vorbea despre asta. Mă regăseam poate în tinereţea lui, altfel nu înţeleg ce mă găsise; îl simţeam inteligent şi promiţător, poate puţin leneş. La un moment dat, a dispărut în Belgia cu o bursă de doi ani, într-o perioadă când orice ieşire din ţară era un cadou. De fapt, disidenţă, cum a fost invocat mai târziu… Sigur că m-am mirat, ca şi alţii: cum ai putut, dragă? Dar am pus-o pe seama combinaţiilor paterne. Nu mi-am bătut prea mult capul, nu ştiu cum au făcut-o şi nu m-a interesat; bine c-a putut.

Când l-am revăzut, se terminase cu Ceauşescu, se terminase şi cu Rrevoluţia, ultimul loc unde mai puteai respira era Piaţa Universităţii. Carafilio di Puta făcea pentru televiziunea lui Iliescu reportaje despre „golani”, difuzându-le de preferinţă pe la şapte seara, când tot natul stă cu ochii-n televizor. Le aducea din montaj în aşa fel încât să reiasă că locul acela era împuţit cu gunoaie, babe, vânzători de seminţe şi handicapaţi. Duşmani ai regimului, ce s-o mai lungim! În schimb, junele afişa alte convingeri, sictirindu-şi părintele, dacă deschideai discuţia. Clasicul joc la două capete. Îl zărise Emilia şi l-am îmbrăţişat bucuros. Terminase scenariul

început în studenţie şi umblase cu el pe la Spiţeru şi Colonnescu; l-au pus pe drumuri.

— Adu-mi-l să-l citesc.

Există un proverb cu facerea de bine… S-a putut, am reuşit să-l bag în producţie în numai două săptămâni. După câteva încercări nereuşite de a-l convinge să facă din el un film de actualitate, căci fusese început cu ani în urmă, acumulân-du-se epic, a plecat în prospecţii. Voinţa lui era treaba lui; începea o lume nouă, era bine ca nimeni să nu mai treacă prin ce-am gustat noi: vrei să-l laşi cum e? Lasă-l, frate!

După ce s-au ales locurile de filmare, s-a oprit. Mântuise cam un sfert din buget. Nu reuşeam să înţeleg. Ba nu avea actriţa, ba devenise ocupat operatorul şi trebuia aşteptată primăvara. Alt director de imagine nu accepta; era dreptul lui, fusese o rrevoluţie, nu puteam să-i impun. Dar lunile treceau şi curgea banul.

— Mi-a venit controlul pe cap. Întreabă de suma din prospecţii. N-am cum s-o justific, trebuie să începi, schimbă anotimpul.

— Nu se poate, iarna nu pot.

Trebuia să înţeleg, le păţisem şi eu pe-ale mele. Deşi altfel.

— Şi nu-mi ajunge nici de tancuri.

— Ce tancuri?

— Am un pod peste care trebuie să treacă nişte tancuri.

— Câte?

— Nu ştiu. Vreo treizeci.

— Costă enorm, băiete! În câte secvenţe?

— Una.

— Treizeci de tancuri pentru o secvenţă? Asta face cam 20% din deviz.

— E foarte pictural. Se vede podul de la distanţă şi tancurile care trec.

Mă uitam lung la el, temându-mă să nu-i induc o traumă a debutului.

— Şi de ce nu învârţi două după un colţ, cum am făcut şi eu?

— E plan general, trebuie să le văd de departe.

Mi-am dat seama că, dacă nu-l fac să înceapă imediat, ca să-i motivez cheltuiala cu prospecţia, mă leagă ăia de la Finanţe.

— Mai vrei să faci filmul ăsta sau te-ai răzgândit?

— Sigur că vreau.

— Te aştept cu decupajul. Cât timp îţi trebuie?

Când mi-a adus decupajul, era material pentru două serii.

— Tu vezi câţi metri ai?

— Da.

— Şi?

— Atât mi-a ieşit.

— Şi ce facem? Tai?

— Nu pot să scot nimic. Se descleiază tot filmul. Asta-i forma finală.

Începea deja să mă doară capul. Singur mă băgasem în povestea asta.

— Iubitule, bani de două serii nu sunt. Nici ăia pe care ţi i-am rezervat nu mai au valoarea de-acum un an. Dacă nu începi imediat, moare bugetul.

— Încep, dar cu două serii.

— N-am prea vorbit aşa. Şi, oricum, nu-s bani. Dacă vrei să faci o dramă, mai încercăm, mai cerşim, ne mai zbatem, dar două serii de comedie nu face nimeni, nicăieri în lume.

— Am încercat să-l scurtez, se strică.

— Roagă un prieten în care ai încredere. Poate-ţi sugerează ceva.

— Nu.

— Pot să încerc eu?

— Nu, mulţumesc.

Eram afazic. Mă uitam la el şi nu mă gândeam decât la ziua când or să vină ăia să mă întrebe pe ce s-au cheltuit milioanele patriei. Oricum, nu puteam să-mi imaginez ce va fi în realitate, peste patru luni, când a trebuit să iau paguba asupra mea.

— Dragul meu, dacă nu-l scurtezi şi nu începi, ratezi şansa asta. Nu-l mai faci.

— Nu-l mai facem. Asta e opţiunea mea de autor, dacă nu se poate, nu se poate.

— Şi cu ce-ai cheltuit ce facem?

— Nu ştiu.

— Îţi cumpăr scenariul, să-l facă un coleg. Trebuie să justificăm banii ăia.

— Nu-l vând.

Primul lucru pe care l-am auzit după acest incident a fost că am vrut să-i pun mâna pe scenariu din gelozie. A fost gura tăticului; juniorul, care ştia cum stau lucrurile la fel de precis ca mine şi ca salariaţii studioului, n-a dezminţit nimic, niciodată.

Al doilea lucru m-a stupefiat. Mă ţinuse încurcat pentru orice eventualitate, pentru că leii, chiar şi româneşti, sunt tot un fel de bani. Dar trata deja, de câteva luni cu un nene francez. Şi, în timp ce eu ţineam piept finanţiştilor care se năpustiseră asupra junelui ca să-i reclame gaura lăsată în urmă, acesta, la Paris, se ghemuise în scaunul din faţa biroului unde se găseau francii.

— Cam lung, *monsieur*, arată de două serii…

— Da, *monsieur*!

— Trebuie să tai.

— Nicio problemă, *monsieur*!

Şi l-a scurtat imediat, fără mofturi.

Cred şi astăzi că potenţialul de umor din scenariu era mai mare, dar debutul, fără discuţie, notabil. Următorul film îi va da adevărata măsură, pentru că totdeauna al doilea e mai viclean. La primul vii plin cu tot ce ai apucat să aduni în anii studenţiei, lumea te primeşte generos, nu se uită la fleacuri. În faţa celuilalt trebuie de-acum să fii regizor; alegi scenariul şi îl faci imediat, din toate puterile, câte le ai. În ce mă priveşte, chiar dacă acum economiseşte „bună ziua” când dă cu ochii de mine, am reuşit să-i ascund juniorului înverşunarea contabilă pe lângă care a trecut, îmi ajunge mâhnirea cu care m-am ales şi sila faţă de un părinte slinos. Niciodată, mi-am promis, nu voi mai culege din piaţa aceea cineaşti întristaţi.

Cât priveşte atacul reputaţiei mele prin ambuscade finanţiste, el a constituit pentru câteva săptămâni jubilaţia unei gloate dispuse ancestral să-şi chiuie satisfacţia la orice maculare. A mea, cel puţin, palidă pe lângă altele pe care le cunosc, chiar dacă resimţită dureros şi nedrept, nu cred că

se pliază semantic categoriei. În ciuda secreţiilor lui Carafilio di Puta-tatăl, orice jubilaţie rămâne un fel de orgasm: descarcă brusc, durează puţin şi nu are memorie. Tactica însă e să fii terfelit şi slinoşit în faţa naţiunii şi nu eşti lăsat din scuipat, decât atunci când ajungi să semeni cu însăşi imaginea de spută a flegmoforului remunerat. Cine poate lămuri câteva milioane de spălaţi pe creier prin mediocritate, prostire istorică şi înfometaţi de ştiri purulente că e inocent? Că turnătoria la Securitate a fost înlocuită cu calomnia televizată? Cine-i poate goni democratic de la un spectacol imund? Spui şi tu în dreapta şi-n stânga, dar mare lucru nu faci. E o ieşire pe care au învăţat-o repede: „Toţi suntem jegoşi”!

Mă rog, am instalat şi controlorii în biroul meu – ceilalţi, ăia de la *Senator* –, să se simtă comod. Oricum, dădeam pe-acolo numai dimineaţa. În restul zilei alergam după sponsori, pe la bănci, pe la Cataramă, pe la Copos, ca omul. N-a ieşit nimic, economia asta de piatră are şi ea planificările ei. Cine să investească în filme? Cum să accezi la instituţia mecenatului, când n-ai depăşit condiţia mentalităţii de potcovar? Unde să-i doară pe ei de Cannes?

Între timp, experţii se descurcau binişor: cafeluţe, bău-turică, îmi mai pişcau secretara de fund, mai vindeau o pereche de cizme poloneze, expertizau.

„Asta trimitem noi la Cannes?!”, „noi”, adică poporul, retoriza unul, Fl. Cotra, nu ştiu pe unde, adică asta ne reprezintă? Asta e imaginea României? Ca şi cum o fac eu şi cu mama. Cu artiştii şi cu gazetarii. Mă, băieţi…

Îl scăpaseră printre degete, n-au fost o clipă atenţi. Realizau coroziv că nu mai era nevoie să le ceri niciun consimţământ. Erau turbaţi.

— De ce nu vrei să schimbi titlul? mă întreabă senatorul Colonnescu după ce m-a instalat în faţa biroului său senatorial, fostul cabinet al lui Bobu, sau Dincă, sau Postelnicu.

O fată de la bufet se strecoară cu o cafea plantată cores-punzător pe un colţ de şerveţel şi mi-o aşază în faţă, lângă paharul de Bucovina. Nu secretara, ci fata de la bufet; deci tot eu plătesc trataţia, din impozitul ăla de 45%.

— Vrei să mănânci ceva?

Decid să mă opresc aici şi refuz amabil.

— Cum să-l schimb, titlul?

— Cu altul…

— Adică?

— Nu ştiu. *Deputatul melcilor*, dacă vrei.

— Păi, se supără ăia de la Deputaţi.

— *Parlamentarul melcilor*, poftim!

— *Senatorul* nu-i bun?

— Nu.

— De ce?

— Lasă o impresie… şi mă priveşte mijit, ca să-mi dau seama.

Simulez că nu-mi dau.

— Şi de ce trebuie să te legi de melci? Acum, când se pre-găteşte vizita Şefului în Franţa?…

— Ce are vizita cu melcii?

— Nu te duci la Cannes? Francezii mănâncă melci. Crezi că-i momentul?

— Şi ce are Cannes-ul cu momentul?

— Nu-mi mai spune de Cannes, că mi-a ajuns pân-aici!… face Colonnescu un semn cu mâna la gât, semn că ăia cu Festivalul i-au mâncat ani de zile ficaţii.

Cu ce prilej, nu ştiu. Poate i-or fi cerut filme, îl somau să creeze, l-or fi presat, Dumnezeu ştie.

— Îl schimbi?

Nu l-ai schimbat. Ai făcut-o ceva mai târziu, pentru fran-cezi… Condiţia de român e o bubă europeană, nu prea lasă loc de-ntors. În ţară mai rezişti, de bine, de rău; afară, nu! Acolo, alternativa e tranşantă. Dacă-i nu, eşti liber să faci drumul îndărăt, adică te bagă şi ei undeva şi ştii cum e cu *gaura neagră*… E fără întoarcere.

— Mă, futu-vă muma-n cur, ce e greu de înţeles, mă, în titlul ăsta, că-i şi la mintea cocoşului galic! Dar *Julieta spiritelor* cum v-a intrat în cap? De

ce-i mai bine *Melcii senatorului*, se meditează gastric? N-avea dreptate Colonnescu atunci? *Deputatul melcilor* avea o prestanţă – vorbeai singur.

Stai la o masă pe trotuar, îţi odihneşti picioarele şi vorbeşti singur. De câte ori eşti în străinătate, mergi pe jos până-ţi intră picioarele-n fund. Întâmplător, bistroul se numeşte Bistro Romain. Toţi suntem romani… Aici te-ai prăbuşit pe un scaun împletit şi îţi bei *pression*-ul, rămas cu ochii la forfota de pe Champs Élysées şi la pata de culoare a unui grup de rromi români cerşetori, atârnându-se de nasturii turiştilor. Se hârjonesc, urlând unul spre altul, de la distanţă, ceva pe limba lor. Nu par deranjaţi de grupul acela de japonezi care, abordaţi pe neaşteptate, duc mâna spre aparatele ce le atârnă pe piept şi fac un pas lateral. Te întrebi dacă japonezii au ţigani… Îi fotografiază. Una îşi ridică bluza de blugi, arătându-le buricul. Apoi întinde mâna. Sunt bine îmbrăcaţi; Tati, dar bine. N-au complexe etnice, nici steagul acela găurit cu care se întindeau prin ’90-’93 pe trotuarele Europei, cerşind în postură de combatanţi persecutaţi ai Rrevoluţiei danubiene. Ţi-e ruşine, o ruşine călduţă şi fetidă. Te uiţi în jur. N-a remarcat nimeni. Te cred francez şi primeşti priviri cu subînţeles…

Ţiganii n-au nici pe dracu’. Se distrează, violând câteva cuvinte în limba locului. Par să se simtă extraordinar aici, în faţa vitrinelor de la Virgin. Dacă e adevărat că punctul supremei satisfacţii este să logodeşti munca cu hobby-ul, colectarea francilor la Paris pare destul de mulţumitoare.

Te întorci spre masa de-alături şi-ţi dai seama că *monsieur* se uită în aceeaşi direcţie. Îi vezi privirile acrite de-o antipatie explicită. Cred şi eu, ţara lui! Ce caută ţiganul tău aici, să-i împută locul? Îţi reprimi un rânjet. Domnul ăsta bine îmbrăcat, care, după cât se poate bănui, nu se scumpeşte la un *après-rasage* bun, ăsta cu *Figaro*-ul în faţă, care soarbe din cappuccino, dacă i-ai cere părerea despre ţiganiada românească exact acum, când priveşte iritat, te-ar umple de sfaturi despre concordie şi toleranţă, te-ar trage de urechi cu drepturile minoritare despre care a auzit el că nu se respectă, cât despre colhozul lui comunitar şi deţiganizat, să mai vedem, ce colhoz?… De ce nu-ţi place, *monsieur*? Uite nomadul cum se îndreaptă spre

tine, cu aerul preocupat al omului de afaceri. Vrea o colaborare. De ce strâmbi din nas, de ce te îngropi în ziarul acela plin de poze drăguţe cu copilaşi handicapaţi din ţara ăstora care te enervează? Oligofrenii, se ştie, acţionează în haită şi numai într-un areal foarte strict. În pădurile din Est. Să rămână dracului acolo, să nu ne emmerdeze, ne putem trezi dimineaţa cu toate corturile lor în jurul Arcului de la Étoille! *Mon Dieu!*

Uite la el cum se apropie, uită-te la ochii lui negri, la ţinuta lui nobilă de francez potenţial, la tenul lui *fumé*. Nu te piti în ziarul ăla, uite la el cum vine, gândeşte-te la ceva frumos, la drepturile omului.

Dar pe mine mă caută. Mi-a prins privirea şi ăştia când o prind, merg la fix.

— *Omon, mosio!*

— ’Te-n pizda mă-tii!

Îl bag scurt şi fără recurs. Dar încetişor, să n-audă francezul care mă crede francez. Pe faţa ţiganului n-a tresărit nimic. Se face că nu pricepe, se dă portughez. Îl înţeleg foarte bine, e în situaţia mea. Cum să facă altfel, când târăşte după el conivenţa şi oprobriul bătăilor din palme în faţa Ăluia şi acceptarea prin nesimţire a ăstora? Tâmpenia scrobită a guvernanţilor, râia, păduchii vagabonzilor şi nirvana hoţilor de tot felul? Florilegiul lenei şi al clevetirii? Nu-i prudent, mai bine portughez sau, în cel mai rău caz, *transilvan*. Simt brusc pentru el o solicitudine fraternă şi-i acord o privire duioasă; bani n-am.

Frumos, la Paris! Locul curat şi elegant îmi umple sufletul. Privit de pe scaunul pe care stau la Bistro Romain, pare exact lucrul făcut să te bucure de viaţă. Când sunt aici, am totdeauna senzaţia că fur ceva de la ai noştri, că le-am scăpat puţin. De aceea, desfătarea nu e la fel ca a francezului ăstuia care şi-a terminat cafeaua şi acum întoarce rama de lemn în care i s-a adus ziarul. Dar nici tocită prin tabiet, ca a lui. Sacra mică plăcere rutinieră a cafelei matinale… Aş chema toată România să umble prin Paris. Dar nu toţi odată. Şi Stalin avea de gând să se oprească la Atlantic. Ce josnică ispită, dar ce fină revanşă să-ţi poţi imagina bulevardul acesta potopit de mugetul unor Volgi fumegoase, conserve în loc de discuri la Virgin, zbieretele

vânzătorilor de *Pravda*, steagul roşu pe obeliscul de la Concorde şi minunata Maison d'Alsace – unde, împreună cu pictorul Maniu şi Vasile Şirli (să nu uit să-i dau un telefon!), am savurat cândva o *bouillabaisse* competitivă – să semene cu crâşma gării din Murmansk. Şi-n loc de *café*, *kafe*! Ca simplu exerciţiu proiectiv, merită făcut acest efort de imaginaţie, timp de-o secundă, nu mai mult, pentru că supradoza poate fi nocivă chiar şi-n cazul cianurii.

A.R.P. se afla în clădirea de vizavi, la etajul cinci. Mă ui-tam din când în când la ceas; la 11 trebuia să intru acolo. Erau distribuitorii mei.

— N-aveţi un distribuitor? m-a întrebat Gilles Jacob.

— Nu prea.

— De ce?

Cum să-i explic de ce? Cum să-i spun că sistemul de dis-tribuţie a rămas aceeaşi belea centralizată şi puturoasă. Şi că filmul românesc s-a născut fără distribuitori internaţionali, tocmai pentru a nu fi văzut nicăieri. Şi va muri probabil la fel.

— Pot încerca să vă găsesc eu pe cineva?

Simţeam că mă topesc. Mi se părea de necrezut. În sfârşit, pătrundeam. Mi i-a recomandat pe cei de la A.R.P. şi, când am semnat contractul, zona s-a extins în toată lumea francofonă, Canada, Africa şi Asia de Sud-Est. Nu-mi reveneam.

Iar îmi transpirau palmele. M-am întors după chelner să-i mai cer un *pression* şi am dat cu ochii de giganticul afişaj de la Gaumont. Ei, cine-i ăla care vine-n Franţa cu afacerile mele, bea o bere la Bistro Romain, aşteaptă să dea ochii cu distribuitorul şi nu-şi imaginează filmul răsfăţându-se co-pleşitor pe faţada lui Gaumont? Spuneţi-mi, cine-i ăla?

Au venit în Bucureşti cu contractul, au fost aşteptaţi la aeroport, cazaţi la Sofitel, plimbaţi cu maşina, restaurante, interpretă, tot dichisul. S-a ocupat Rusu, de la televiziunea aia sârboasă. Am sărit peste Româniafilm, eram şi producător, i-am cedat lui drepturile de vânzare externă. Asta a fost soluţia pentru a ieşi din impasul cu banii, subtitrarea la Paris şi restul. Toată

lumea era mulţumită; eu rezolvasem problema costurilor, iar lui Rusu îi cădea pe cap o pleaşcă enormă, tocmai atunci când avea mai multă nevoie de ea. Era în faliment nedeclarat, avea o televiziune păguboasă, îi spunea Canal nu ştiu cum şi l-am prins chiar în momentul când nu avea cu ce plăti salariile. Asta înainte să i-o cumpere americanii ăia care i-au schimbat şi numele, şi faţa. Ca să-mi facă promoţionarea, i-am băgat în bancă vreo sută de milioane rămase din economiile filmului. Veta n-a cârâit nimic, era legal. Nu le-a căzut însă bine; înţelesesem principiile cererii şi ale ofertei. Şi Rusu a devenit peste noapte agentul unui film selectat deja la Cannes, pentru care nu mişcase un deget. Colonnescu era furibund. Ortac de loviluţie cu Rusu, desigur că l-a chemat la ordine, dar la vremea aceea revoluţionarul teleast ţinea la mine ca la cele 100 de milioane şi nu m-a dat din braţe.

Am pus pe biroul celor de la A.R.P. un pumn de melcişori aurii şi aşteptam să le văd reacţia. Deveniseră cu timpul destul de acri. Rusu întârziase cu nenorocitele alea de *pin*-uri, mult peste termenul la care s-a obligat să le facă, l-au amânat şi ăia de la Monetărie, oricum, era un gen de colaborare lăutăresc-balcanică, iar francezii dădeau impresia că nu se simt prea comod. În afară de asta, voiau câteva extrase dintr-o istorie a filmului românesc, dar şi Carafilio di Puta, şi alţii ca el s-au dedicat mai mult flegmei decât scrisului, aşa încât nicio revistă de specialitate şi nici Arhiva nu aveau nimic. Practic, o *Istorie a filmului naţional* nu există în România; nu-i frumos, dar asta este şi ăştia suntem. S-au mirat ce s-au mirat şi au găsit pe undeva, pe la ei, un compendiu ce se oprea la primul film al lui Ciulei şi care, într-o greaţă sintetizatoare, postula că tot ce se poate numi cinema în R.P. Română nu exprimă decât spinările îndoite ale cineaştilor activişti. Au luat de-acolo ce-au putut şi ei.

Dar *pin*-urile le-au plăcut. Se puteau prinde cu un fel de şurubel la butonieră, erau aurite, entuziasm mare. Francezul se pricepe la melci… Mi-au arătat ce le revenea lor: afişul pe care trebuiau să-l facă, pliantul ce trebuia trimis la tipar şi afişeta ce trebuia închiriată la Cannes, pe bani grei şi francezi. Nimic nu era gata, toate *trebuiau* ca să fie.

După asta, ca tot francezul, la restaurant! Unul, Le Duc, în Montparnasse. De pescărie. Excelent! De regulă, îmi place să mănânc în Cartierul Latin, la un chinez, Fu Thai, nu eu i-am dat numele ăsta, chiar în spatele staţiei când ieşi la „Saint-Michel”, unde au pus nenorociţii ăia bomba. Dar peştime ca la Le Duc n-am ştiut că există. Jur. Faci coadă ca să prinzi o masă; aproape ca la Moscova, dar din alte pricini.

Şi, dintr-odată, chiar în momentul când mă împrietenisem cu bourgogne-ul, iar arpiştii puneau la cale şi-o ediţie de casete video, deci aveam toate motivele să mă simt bine, mi s-a făcut frică. Brusc. O frică rea, toxică, neputând să mi-o explic. Nu mă temeam de un lucru anume, ci de ceva care ar putea surveni, care deja mă pândea, gelozindu-mi norocul. În jur, nimic ameninţător. Încercam să mă stăpânesc şi terminaţiile nervoase, capitol unde stau onorabil, mi-au evocat stări similare gustate la Veneţia şi Berlin. Nu ştiu ce naiba a fost. Poate că spaima de ce-am păţit acolo să fi coborât adânc în beznele mele şi acum, stârnită de gena superstiţiei – o altă chestie la care stau bine –, a început să se zbată, lovind din coadă ca ştiuca în sac. Nu-mi explic.

M-a ţinut toată ziua. Seara am coborât în metrou, ca să-mi fac prospecţia. A doua zi trebuia să fiu la Joinville-le-Pont, era în afara Parisului şi nu voiam să orbecăi. Mi se rezervase computerul şi traducătorul pentru ora opt şi am infirmitatea de a fi punctual. Trag destule din cauza asta. Se făcuse şi ora când trebuia să-i telefonez Emiliei; am sunat-o.

— Aud voci, cu cine eşti?

— Sunt în metrou.

— Nu eşti cumva la o petrecanie?

— Sunt în metrou şi mi-e frică.

— De cine?!

— De ziua de mâine.

— …Şi mie mi-e.

Tuturor le e frică de ceva, e fiziologic, ca setea. Mie acum mi-e frică să-l sun pe Vasile, ca să n-aducă vorba de Veneţia. Vedeam clar că deveneam greţos de prăpăstios şi nu puteam face nimic. Un algerian care

vindea ciorapi, târând prin staţie o cutie de carton, mă cam fixa. Ce dracu’ voia şi ăsta? Ca să mă convertească fetiţă era cam târziu. N-am făcut-o când eram tânăr, la Hollywood, unde era principalul bilet de intrare, acum, în metroul ăsta împuţit, degeaba-mi surâde ca Iliescu. Şi-apoi, nu ştiu dacă s-a înţeles, eu le am cu *organul*. Sunt mort după ea!

Am început să mă uit la afişele de cinema şi mi-a mai venit inima la loc. În primul moment. După aia, a început să tropăie. Câteva dintre peliculele selectate împreună cu a mea erau deja anunţate. E reconfortant să priveşti o imagine imensă, curbată pe pereţii unui metrou. Când e vorba de filmul tău, e chiar flatant. Stai puţin!… De metrou n-au spus nimic. Pun afişe aici sau nu? Cred că pun, dă-i naibii, dacă tot investesc. E film de Cannes, ce dracu’!

Trebuia să vorbesc cu cineva, că înnebuneam. Cu tot ris-cul, l-am sunat pe Vasile.

Familia Şirli a lăsat în România un post de director la Electrecord, unul de cercetător în folclor, o viluţă cu etaj într-un cartier cochet, părinţii şi o grămadă de alte lucruri, inclusiv prietenia mea. Au lăsat toate astea pentru Paris şi un HLM, adică un fel de bloc B7 sau Z4 de-al nostru, însă mai curat şi cu cifru la intrare, deci fără aurolaci. Cartierul nu e chiar lângă Pont Neuf, dar îi doare central. Fetiţa cântă la vioară, el cântă la Disneyland, unde e director muzical sau aşa ceva, ea se ocupă cu un doctorat, câştigă mulţumitor şi îi doare unde spuneam. Când trec pe la ei, cumpără o tonă de îngheţată.

— Ţii minte îngheţata aia albastră de la Veneţia? intră Vasile în subiect.

Mă crispez tot, încrucişând degetele în buzunar şi se-cretând din toate puterile anticorpi de ghinion. Nu vreau s-aud de Veneţia! Gata! Am filmul la Cannes şi-mi poartă ghină. Poate dă Dumnezeu şi se opreşte aici. Da, am mâncat şi îngheţată albastră. Am mâncat toate felurile de îngheţată, am mâncat şi de morcovi, şi de spanac, dar cea albastră e extraterestră. Alimente şi băuturi albastre nu se prea fabrică, lumea le asociază inconştient cu otrava. Veneţia, cum să vă spun, are toate îngheţatele imaginabile; are şi bleu. Ajunge! Vasile însă abia s-a amorsat.

— Cum era, mă, cu ăla de-a dat peste noi când dormeam în maşină?

Ceva în mine s-a frânt, după care s-a muiat şi m-am livrat conversaţiei despre funie.

Miezul nopţii m-a prins tot într-o staţie de metrou, unde schimbam. Nu-i chiar cel mai indicat loc în care-i bine să te afli noaptea, dar Veta nu dă diurnă pentru taxiuri. Şi cine să prade un regizor din Est? Ce să-mi ia? Algerianul ăla de colo, care vinde ciorapi, e mai bun de jefuit. Ăştia au în fiecare staţie câte un algerian cu ciorapi?

Trenul întârzie. Începi să te plimbi printre arcade. Afişele filmelor nu-ţi mai fac nicio impresie. Te afli sub pământ. Deasupra ta e Oraşul-Lumină, în fornicaţia destul de dubioasă a vieţii de noapte, mai mult beată decât voluptuoasă. L-au cucerit atâţia, îţi stă şi ţie în puteri. De aici, de sub pământ, din străfundul condiţiei tale de român, juri să-l ai la picioare, aşa cum ai jurat, Rastignac, să posezi Bucureştii când ai ieşit lunecând prin scuipaţii Gării de Nord.

Soseam de la Iaşi. Am fost un celebru actor amator, renumit în tot cartierul, veneam să mă consacru la Institut… Ticăloşii m-au picat din prima; am plâns şi am rămas bâlbâit două săptămâni. Era de nesuportat, nu se putea concepe: eram BUN! Bun şi pirpiriu. Primul şoc şi prima înfrângere.

M-am întors la Iaşi, unde pe masă mă aştepta un ordin de încorporare. Nenorocirea nu suferă de singurătate. Nu eram pregătit pentru nimic decât pentru teatru. Trebuia să mă ascund repede undeva. Am dat cu banul între Juridică şi Franceză. Astăzi, când ţin în viaţă cele nouă procese, aş fi putut să fiu propriul meu avocat sau să fi inventat Constituţia. Dar Providenţa a vrut să intru la Litere, într-o vreme când aveam nevoie, ca fiu de intelectual, de o medie de cel puţin 9. Cei care veneau mai din popor şi cu o origine mai puţin suspectă erau admişi cu 5 sau chiar cu 4,5… Nu mai ţine minte nimeni chestia asta, se formau noii muncitori cu capul, altă pătură, iar văcăroii de azi sunt din ăia cu 5. Dar, minune cerească, am intrat! Provizoriu, am scăpat şi de armată.

Când eşti din Iaşi sau din Rădăuţi şi te întorci picat de la Teatru, e ca şi cum ai reveni în România de la Festivalul de la Cannes fără coroniţă. Eşti ultimul mizerabil. Nu numai că ai ultragiat târgoveţul, care n-a avut niciodată fudulia de a pretinde că poate „accesa” acolo unde ai încercat penetrarea, dar te-ai dovedit că eşti şi căcăcios, şi românul comun. Nu mai puteam ieşi pe stradă, nu ştiam unde să mă ascund. M-am ascuns la Franceză. Am stat pitit acolo trei ani, am mituit secretara, mi-am scos actele pe şest şi, într-o toamnă, m-am întors să dau la Regie.

Buuuf!!!… Buf de la Buftea! Nu cunoşteam pe nimeni, ce dracu’! Ca să intri la Arte, trebuie să cunoşti. Dar nu mi-au mai tras-o din prima. Dintr-a doua, de la proba de literatură. Mi-au dat ceva cu *Luceafărul*. Făcusem Eminescu la Iaşi, un semestru; eram doctor! Le-am scris douăsprezece pagini înghesuite, cu citate din Perpessicius. De unde să ştiu că Piru nu-l înghite? Asta nu ni s-a predat, veneam din provincie. Şi Piru, la corectură…

Iar pe tren. Iar la Iaşi. Huideooo!… Iar la Franceză.

Ce dracu’ să faci? Teatru de amatori. Cezar Ivănescu, cu care eram coleg, se apucase de zdrăngănit la chitară. Ştia el despre cantautori că se roiesc mai uşor. Cu poezia nu se anunţa prea mare lucru pe-aici.

Mai trec doi ani, termin şi Franceza şi fentez repartiţia. Mama era de-o oarecare conivenţă; tata, însă, exasperat. Puteam să rămân asistent. Ce somitate universitară aş fi putut deveni! Am ratat.

Iar la Regie… Buf!!!… Iar la Actorie. Buf!!!… Buf, buf!!!…

Şi iar la Iaşi… Mi-au furat şi căciula pe tren. Margareta îmi mânca sufletul, eu eram belfer la o şcoală de fete, îmi venea să urlu. Am dedus că n-am să intru niciodată pe bune, trebuia să inventez ceva, să fac ceva mai deştept. Oarece experienţă prinsesem, era şi-o chestie de obraz.

Şi-am pus la punct cu neruşinare două paradigme. La nevoie, erau bune pentru orice exerciţiu cretin de improvizaţie cu care, de regulă, ieşea afară cine nu trebuia să intre. Nu erau însă suficiente. Revelaţia am avut-o când am auzit bancul ăla cu sticla de Pepsi… Aia goală. Vine unul şi cere o sticlă de Pepsi goală. N-avem goală, zice tipul de la butic, ia una plină. E prea grea, goală ar trebui… De ce? Păi, uite de ce, face omul jenat, mă duc în

vizită la logodnica mea. Da, şi? Şi-or să pună masa, muzică, mă rog, o să trebuiască s-o invit la dans. Şi? Şi dacă aveam o sticlă goală, o băgam în buzunarul de la pantaloni, în stânga. La tango, aş fi tras-o puţin spre partea aia şi fata, dând de materialitatea obiectului, ar fi încercat să se sustragă, sfioasă, spre dreapta… Şi-aici o aşteaptă băiatu'…!

Asta am şi făcut. Am tocit câteva nume sibilinice, gen Hans Arp, Stockhausen, înţelegeţi, las şcoala dracului şi – pac! – iar la Regie. Când vine vorba de ilustraţia muzicală, încep să-i dau cu Albinoni, Sabin Drăgoi, mă rog, cu ce se aşteptau şi ei.

— Desigur, s-ar putea lua şi câteva pasaje din Stockhausen, dar poate ar fi mai bine Vivaldi…

— Stai, stai! sare cel care mă examina, cred că Radu Palade. Ce-ai spus? Unde ai auzit dumneata de Stockhausen, te dai mare? Ce-a scris?

I-am snopit… N-au putut să mă mai trimită la Iaşi. Aşa am intrat, aşa am supus Bucureştii, aşa am învăţat să iau picioare în gură. Cinci examene de admitere. Cinci ani din viaţă.

Algerianul se apropie de tine şi simţi un fior rece. Peronul e aproape pustiu. De ce tocmai tu? Dar îţi arată marfa, îmbiindu-te cu timiditate. Jumătăţi de duzină, legate cu adeziv. Groşi, de bumbac, buni de luat la schi sau la pescuit. Zece franci, nici nu-s scumpi. Stai în cumpănă. Îţi aduci aminte că ai acasă un sertar plin.

— Nu-mi trebuie, dom'le, am ciorapi româneşti.

Trenul întârzie alarmant. Dacă-i un semn nasol?… Doamne fereşte! Schiţezi o cruce măruntă. Alungi gândul ăsta hidos. Nu se poate, îţi spui, de data asta a început bine. Fiecare lucru are timpul lui şi niciodată n-a fost momentul. Acum! Ai aşteptat cincizeci de ani, a venit. Impune-ţi să nu te gândeşti decât la bine. Cineva acolo Sus te iubeşte; ăsta-i Marele Timp al Ruperii Marii Pisici. Eşti sub pământ, aduni energie telurică Yin. Pătrunde-te de ea. Urc-o pe coloană. Vibrează.

Îl opreşti pe algerian şi-i cumperi ciorapii.

17

— M-AU ÎNCOLŢIT. S-A TERMINAT!

Soţia mea de pe vremea lui Ceauşescu n-a întors capul. Ştia ce voiam să spun, chiar dacă nu intrasem brusc în subiect. Anticipam o reacţie catastrofică, dar stătea cu spatele la mine, aplecată peste masă şi scotea un tipar din *Burda*. Revistă scumpă, adusă de-afară, se găsea greu. O pasau între ele şi probabil îi venise rândul pentru vreo două zile. Îmi umpluse casa cu tipare, era plin de suluri de calc, mai ales pe bibliotecă şi după sobe. Aşa, să avem… Dacă ajungeam la nişte bani şi apuca să-şi cumpere vreo cârpă, cosea. Era îndemânatică la chestiile astea, părea îmbrăcată. După ce le purta şi se sătura de ele, reuşea să le vândă. Găseam stupefiantă performanţa, dar nu comentam; era un ban ce venea. Sub semnul ăsta aveam să trăiesc următorii trei ani. De unde să fi ştiut?

Intrasem în casă cu presimţirea c-o să fie iar o discuţie din alea, cu urlete şi toate celelalte. Acum stăteam şi mă uitam la ea. Aşteptam. Când a întors privirea, plângea liniştit.

Terminasem *Glissando* de vreo şase luni. Toate driblingurile şi strategiile defensive pe care le învăţasem pe pielea mea în anii trecuţi nu mai funcţionau. Se jucau interese mai mari. Mă băgaseră-n corzi.

— E gata?

— A început mixajul.

— Îmi arăţi primul, aşa cum am vorbit, mă lua la telefon Ştefănescu, care avea şi el grija şi presentimentele lui.

Când l-am terminat, i-am făcut o proiecţie, la el acolo, la Consiliul Culturii, unde era prim-vicepreşedinte. La final s-a aprins lumina, cum se întâmplă, şi cei câţiva care eram în sală ne-am întors spre el, aşteptând verdictul.

— S-o stingă, a zis şi a început să privească fix într-un punct, gândindu-se la ceva.

Meditaţia e un proces fiziologic. Procesele fiziologice sunt discrete; omului nu-i place să te holbezi la el când, vorba aia. Decât la masă.

Nutriţia, da. Stăteam pe întuneric, nu bâzâia nici musca şi aşteptam să termine de gândit. Andricu gemea din când în când, uşurel, sub presiunea fatalităţii şi a gazelor. Se muta de pe o bucă pe alta şi ofta. Am închis ochii. Să aştepţi în beznă cu ochii deschişi e-o tâmpenie. Am început să mă gândesc şi eu, tot n-aveam ce să fac. Dacă se năpustea pe film, în secunda aia se rupea ce trebuia să se rupă. Eram oarecum liniştit, mai trecusem prin asta. Starea aceea de delir pulsatoriu, când am descoperit că inima e şi cord, tot în sala asta, la *Ediţie specială*, nu se mai repeta. Constatam cu încântare că reuşisem s-o îndes adânc în mine, pe unde sunt mai obscur.

Dar când a isprăvit de cugetat, iar Andricu, mătăhălos cum era, s-a repezit la şaltărul îngropat sub paltoane, dărâmând cuierul, Ştefănescu s-a mulţumit să ne întindă o mână molcuţă şi a dispărut la fel de preocupat în direcţia liftului. Am rămas, admirând între noi câteva mutre lungi.

Peste noapte însă, se pare că se hotărâse cum să dea cărţile. Împotriva tuturor previziunilor, a trimis o telegramă la Buftea, felicitând studioul pentru „capodoperă şi actul cultural”. Ştabii mai mici s-au privit scurt şi au conchis că, normal, avea dezlegare de la Nicuşor, cu care era prieten de vechi mahmureli. Aşa da, acum puteau să mă congratuleze şi ei; ia să aprindem noi un Kent şi să răsuflăm.

Am profitat de zăpăceală şi mi-am făcut o copie după telegramă. Peste câteva zile, când Andricu a luat din nou filmul la mână şi a vrut să-i facă obişnuita cosmetică preventivă, i-am băgat-o sub nas. S-a oprit, dar dădea îndoielnic din cap.

Am început deci să-l aşteptăm pe tovarăşul Enache. Comisia Ideologică adică, vizionarea cea mare. Cu *Glissando* ăsta a fost o nebunie. E plină lumea de ticăloşi şi nebuni.

Trebuie să întrerup pentru câteva ore scrisul ca să ajung la tribunal. Procesul cu Rom-Arta. Imputaţia la *Senator*. Faceţi şi dumneavoastră altceva…

Unde am rămas? Aşa… Enache s-a ferit ca de dracu’. A amânat vreo trei săptămâni, timp în care stăteam de dimineaţa până seara la etajul opt al

Casei Scânteii, în biroul lui Andricu. Ne făcea una Ilonca nişte cafele la un preţ oscilant, iar noi ne uitam pe fereastră, mai cu schimbul, mai toţi odată, poate zări-se-va cândva „maşina”… Mercedesul C.C.-ului, al lui Enache, despre asta vorbim. Nimic! Ne plimbam prin birou, ne mai aşezam, mai făceam un pipi şi în timpul ăsta înnegream gulerele cămăşilor pe care le schimbam zilnic, în speranţa benedicţiunii demnitare.

Într-o dimineaţă urcam scările spre etajul 12. Liftul Tele-viziunii era stricat, nu mai ţin minte ce căutam acolo, pentru că de fapt aveam treabă la M.G.S. Subtilizasem filmul şi încercam să-i fac o copie video. Nu se ştie niciodată! Şi dă Ilie Rădulescu peste mine. Ieşise din biroul Preşedintelui, era Preşedinte, îl mătrăşise acolo Pupincu, schimbându-l cu Enache.

— Am onoarea, fac eu uşor complice, ca să-i arăt că nu uit că mi-a salvat trei filme şi n-apucasem să rup animalul.

Îmi face semn să mă dau după colţ. Trece pe lângă mine, ca-n filmele cu ilegalişti şi-mi dă de-nţeles s-o iau după el. L-am ajuns pe scară. Mă aştepta.

— Cum e, cum a ieşit? îmi şuieră imediat ce m-am oprit în el.

— Bine… Ne-a felicitat tovarăşul Ştefănescu.

— Să mi-l aduci să-l văd, înainte să-l taie ăştia.

„Ăştia” erau tot ăia ai lui, de unde plecase. Acum, că era în altă parte, nu-i aşa, puteam respira parfumul unei discrete disidenţe. Chiar mi-a plăcut. N-am întrebat nimic. Poate că-l cerea pur şi simplu ca să vadă cum a ieşit; îmi aprobase scenariul, lăsase în urmă o bombă. Sau ştia ceva? Pe naiba, ce să ştie! Dacă Ştefănescu îşi permite asemenea telegrame… Dar de ce „să-l taie ăştia”? I l-am dus la cabina de proiecţie. L-a văzut, s-a ridicat şi a intrat mut la el în birou, parcă nici nu eram acolo. Niciun cuvânt; nici că da, nici mersi, nimic. Ce-i asta, dom’le? Începeam să intru la idei. M-am învârtit pe-acolo ce m-am învârtit, mi-am luat filmul şi am plecat.

Enache se prăjise cu *Croaziera*, simţea probabil că mai poate ieşi prost o dată. Pândea un moment sau amâna pur şi simplu, oricum, era o strategie cu picioare scurte. Mie îmi creştea nenorocitul de colesterol, pentru că aşteptarea unei veşti proaste ştiţi cum e… Veneam acasă încărcat cu draci,

pe care-i transmiteam Corei. Destul de prompt. Cora, hărtănită şi ea de repetiţii şi tensiunea din teatru, n-aştepta mult ca să facă explozie. De aceea, preferam să întind cât mai mult guma îndeletnicirii din biroul lui Andricu. Mă uitam pe fereastră. O făceam până pe la vreo zece noaptea, când îi dădeam drumul proiecţionistului aţipit şi-o luam către casă.

Până într-o după-amiază ploioasă, când secretara Suzanei ne sună isteric, pe interior, că „au plecat!”… Îi telefonase şi ei Jeni de la C.C.; releul exista de ani de zile şi poate că funcţionează şi azi, dac-or mai fi trăind… „Au” plecat? Câţi erau?

Ne-am bulucit la geam, dar încă nu se vedea nimic. Telefonul schelălăi în spatele nostru, dârdâia de-a binelea. Andricu îl smulge, îl scapă şi ne venea la toţi să scuipăm în sân. „Au trecut de Piaţa Victoriei” !… În clipa următoare, am dat buzna cu toţii-n closet. Nevoia de pipi era şi preventivă, dar şi pustiitoare. Nu te jucai cu ea.

Am revenit gâfâind, în timp ce maşinile negre, cu capotele ude, lucioase, tocmai trăgeau la peron. Suzana Gâdea, clănţănind de frig, îi aştepta pe scară, sub umbrela unuia de la Protocol. Când s-au deschis portierele, i-o smulse ca să le iasă în întâmpinare, sălbatică şi devotată, sfidând udeala. Au început să coboare pe rând: Enache, Dumitru Popescu – aşa cum vă spun, Dumitru Popescu –, tovarăşa Sonea. Am început să-i identificăm şi pe ceilalţi, după chelii, privindu-i de la etajul opt, când auzim pe neaşteptate uşa de la lift. Au şi urcat? Ne călcăm în picioare şi ieşim pe culoar.

Dar nu era decât Ştefănescu, care-şi luase poziţia de primire lângă ascensor. Fiecare cu rangul lui. Ne face un semn urgent să ne sudăm de pereţi. Ne lipim şi încremenim. În cabina de proiecţie, Nichita aşteaptă cu mâna pe comutator. Auzim lifturile… Innnnnnnnnn-stak! Strrakk!!! Amândouă opresc aproape simultan. Ştefănescu ia ţinuta ierarhică. Încep să iasă, întâi femeile şi secretarii: Suzana, Sonea, Enache… Ceilalţi. Dumitru Popescu, înalt, bărbia ridicată, ochelari negri, nu vede, nu aude, nu răspunde la salut. Ajung în faţa intrării în sală, dar nu intră. Mai trebuie bifat micul, dar democraticul amănunt al prezentărilor. Ştefănescu oficiază ceremonia,

rostindu-mi numele după cel al lui Andricu şi al producătorului delegat. Obţin o legănare de cap, o mână concesivă şi o privire reţinută, ca în faţa unui căcat.

Mă uit la ei simulând respectul şi încerc, în revanşă, să mi-i imaginez în zeghe. Mi-e imposibil.

În sfârşit, intră în sală. Andricu vrea să le ia paltoanele, dar ideologii nu consimt. Le ţin pe umeri înfriguraţi, înfăşurându-se dibaci. Frig ca dracu'; Ceauşescu şi Căldura! Popescu întoarce capul şi apleacă ochelarii ăia negri, semn că e gata, pot să-i dea drumul. Până să alerge cineva în cabina de proiecţie, Nichita a şi apăsat pe ce trebuia şi, după câteva fâlfâiri, filmul îşi ia zborul. A început… Se foiesc câteva secunde, aranjându-şi părţile moi printre arcurile scaunelor şi înţepenesc glacial. Fiecare vizionare seamănă cu alta. Toate femeile sunt la fel. Toţi bărbaţii sforăie.

Mă aşezasem în spate, la limita peretelui, acolo unde se afla potenţiometrul. De obicei, era fixat pe regim normal, dar aveai putinţa de a creşte şi, mai cu seamă, a scădea volumul sunetului atunci când ştiai că vine vreo replică mai „şopârloasă". Referirile la realitatea generală nu se tolerau decât în spiritul normelor ideologice şi, cum se poate imagina, orice altceva era extirpat. Din când în când puteai să auzi în timpul proiecţiei: „Asta iese!". Şi se tăia. Oricum, fiecare regizor se aşeza totdeauna lângă butonul acela, deşi era o copilărie. Dar, câteodată, în stări de graţie, mai puteai face câte ceva; au fost şi lucruri care-au scăpat. Totul era să începi să acţionezi din timp, infinitezimal, pentru că nenorocitul de buton cârâia. Trebuia să întinzi mâna fără zgomot, rotindu-l delicat, plot cu plot, tuşind sau suflându-ţi nasul ca să-i anulezi ţăcănitul, până când sonorul dispărea aproape total. În momentul acela, începeau să se foiască activiştii. Nu mai auzeau şi schimbau poziţia fundului în scaun. Cu puţin noroc, zgomotul se amplifica, replica trecea şi reveneai, prin acelaşi procedeu, la nivelul de sunet iniţial.

Aici m-am aşezat şi mă uitam prin întuneric la cefele lor consistente. Primul lucru care survenea la ocuparea unei funcţii de partid, după ce te-ai obişnuit cu teama şi cu linsoarea, era dublarea cefei. Nu cred că din cauza

grăsimii şi a obezităţii, cum ar lăsa impresia. Era o cădere de cerebel ce se oprea în a doua vertebră cervicală. Cu timpul, creştea şi un cioc de calciu şi acolo rămânea.

Simţeam că mă ia frigul; n-am rămas cu paltonul pe mine, din respect ierarhic. Dar nu de asta-mi era frig. De aia-mi era… Mă întrebam câţi se vor întoarce împotriva mea înainte de consumarea celor peste trei ore, cât dura toată povestea. Aduseseră şi „oameni de cultură”: Valeriu Râpeanu, Mihnea Gheorghiu, se anunţa bal mare… Mi-am descoperit mâinile transpirate; ce naiba am? A venit *momentul pisicii*? Nu, cred c-a început să mă taie ce-i tăia şi pe ei, cam după o oră de proiecţie.

Cum să ieşi pentru un pipi comun fără să trivializezi veghea ideologică a acestor înalte creiere de Partid? Cine ar fi îndrăznit înaintea tovarăşului Popescu? Sau a lui Enache? Nici tovarăşa Sonea, nici Râpeanu, nici chiar Mihnea Gheorghiu!

Dar nici nu puteai să te ţii încă două ore, plus discuţiile şi căsăpirea de la final… Ce dracu’! Cu riscul să mă dea afară din Partid, m-am ridicat, m-am împiedicat de nu ştiu ce şi am început să horbocăiesc spre uşă. Cu excepţia lui Andricu şi a privirii asasine cu care m-a mustrat, nimeni n-a întors capul. Stăteau ţepeni, orientaţi spre ecran, superiori şi toleranţi faţă de proasta creştere doctrinară ce hurducăia prin spate. Ştiam că mă invidiază. Ţinea de Drepturile Omului. M-am dus, am executat lucrarea, ba am rămas să trag şi-o ţigară pe culoar, lucru care, de asemeni, nu le era la-ndemână. Co-ridorul, pustiu şi luminat prost. Nichita lăsase uşa deschisă la cabină şi nu se auzea decât bâzâitul aparatului de proiecţie. Zgomotul acela îmi dădea reprezentarea senzorială a îmbârligării circuitelor neuronale ale Ideologiei înainte de verdict. Oricum, era de presupus că în discuţia finală aveam să le fiu superior. O vezică depresurizată e altfel. Fiecare minut ce trecea le agrava sindromul. Intraseră în cursă; mai dura cel puţin o oră şi jumătate.

Dacă stau şi mă gândesc, cred că majoritatea deciziilor culturale s-au luat sub presiunea ineluctabilă a balonărilor. Am stins ţigara şi-am intrat. S-au prefăcut că nu mă bagă în seamă, urmăreau în tăcere. M-am aşezat şi am rămas cu mâna pe potenţiometru.

Trece ce trece, mai fac vreo două manevre subtile cu su-netul şi odată-l aud pe Popescu, în plină vizionare:

— Asta-i pe viu, nu?

Pe ecran curgea o scenă de amor între Iordache şi Cora. Acasă, Partidul se desfăta cu casete porno şi microfoane erotice, dar nu oferea poporului decât dezveliri sugerate. Ca să fie ceva mai atracţioasă, făcusem secvenţa într-o blană de vulpe albă. Popescu a percutat imediat. Încerc s-o fac pe prostul.

— Cum „pe viu”, tovarăşe secretar?

— Adică pe viu! E pe viu?

Aha, era şi măgar… Pregătea discuţia de final; o să se lege de asta. Andricu se întoarce spre mine şi dă din cap, adică: „ţi-am spus!”. Enache tăcea nemişcat. Tăceau şi ceilalţi, dar nimeni nu mai era atent la film. Urmăreau primul schimb de focuri.

— Păi, sigur, actorii sunt vii. I-am filmat, fac eu pe cretinul, sperând c-o să schimbe placa.

Dar nu se lăsa.

— Dar „pe viu”, nu?

Era clar ce voia să spună. Se aflau în faţa pornografiei. Îşi revizuiau luările de cuvânt. Enache începuse să se foiască şi eu mă făceam în continuare că nu înţeleg, ce era să fac?

— Sigur că-s vii, tovarăşe secretar. Sunt actori.

A întors capul, aşa, ca să-i cadă lumina pe faţă şi a zâmbit subţire. Ochelarii străluceau. După care s-a sucit iar spre ecran. Enache a început să tuşească. Nu era a bună. Degeaba a trimis Ştefănescu telegrama aia, nu era bine deloc. Mă ura că mi-am permis să ies la toaletă, ce dracu’ avea?

Se mai scurge vreo oră şi ne apropiem de final. Vine secvenţa aia cu „gimnastica”, din faţa ospiciului-cazinou. Şi iar îl aud din întuneric:

— Astea-s nişte *aplauze*, nu?

De data asta era grav. Îmi decodifica în faţa lor imaginile, sugerându-le cum trebuie pusă problema. Se prefigura de-zastrul. Enache se cocoşase în scaun.

— Nu, tovarăşe secretar, puţină mişcare, bâlbâii eu ceva, mă simţeam oribil.

Poţi s-o faci pe prostul până la un moment dat, nu tot timpul. Ajung să se uite la tine ca la un rahat, nu e o tactică pe termen lung, cum zic ăştia. Popescu a dat numai din cap.

— Bine, bine…

Ce bine? Când s-a aprins lumina, a fost primul care s-a ridicat în picioare, trăgându-şi pantalonii.

— *Glissando*, ai? *Glissando*?…

18

34. PIAŢA UNIVERSITĂŢII. EXT.ZI.

445.I. Vasile, cu două pancarte-sandvici, avansează în faţa noastră.

TRAV. Pe afişul din spate se poate citi: „ROMÂNI, VI SE PREGĂTEŞTE CEVA!”. Lumea, pe trotuar, întoarce capul, citeşte şi-şi vede de drum.

Secvenţa asta a fost concepută în *ciné-vérité*. Urma să lansez actorul în mijlocul mulţimii de pe bulevard şi să culeg reacţiile. Aparatele aşteptau într-un taxi şi dincolo de vitrina unui magazin cu pantofi. E cel mai minunat gen de filmare ce s-a putut inventa. Se pot face numai prefigurări, nimeni nu ştie precis cum evoluează. Deşi notaţia „Lumea (…) citeşte şi-şi vede de drum” a fost, aşa cum se poate deduce, anticipată. Eram sigur de stimaţii concetăţeni; urma să-i doară-n pantof de tot avertismentul.

Două camere ascunse, doi operatori, nu mai urmau decât două apăsări pe buton. Îl scosesem la încălzire pe Dinică şi-şi molfăia textul, în timp ce era machiat.

— Ai grijă, i-am spus, poate să vină unul să te întrebe aia sau aia, ştii ce răspunzi.

— Ce răspund?

— Mergi pe sinuciderea colectivă, ca-n secta aia, ai auzit de ea.

— Ce sectă?

— Nu te uiţi la televizor? N-are importanţă, te descurci, faci conversaţie.

— Şi dacă vine unul şi mă ia cu ce faci, nea Gigi, vezi că-ţi atârnă un carton în faţă?

— N-are nimic, improvizezi ceva.

— Lasă-mă, domne, măgarul se poate ţine după mine, strici filmarea.

Începea deja să-l apuce panica. Devenea nervos, de obicei nu mai era atent la ce-i spui şi se punea pe înjurat. Cu mine încă n-a făcut-o, dar are clienţi care se resimt şi azi.

— Dau eu „stop”, nu te teme. Sunt aproape.

— Şi ce-i zic, că nu-mi vine nimic în cap.

— O să-ţi vină, n-am nicio grijă.

El avea însă una. Dăduse în panică, era alt om. Cu câţiva ani în urmă, când îl chemasem pentru un efect la ochi la *Vânătoarea de vulpi*, a trebuit să-l caut în pat. Tropăiam deja de vreo jumătate de ceas şi aveam oră fixă la Olteanu. M-am dus după el. Întârziase noaptea pe undeva, se culcase mahmur, dormea dus. Profesorul ne aştepta la Spitalul Militar. În sfârşit, îl găsesc, îl împachetez şi-l duc la clinica de ochi. Trebuia să-i fac o albeaţă. N-aveau lentile de contact, chestii din astea, ăia ciopliseră o bucată de plastic de mărimea cristalinului şi abia aşteptau să i-o înfigă. Gigi, încă aburit, vedea că i se pregăteşte ceva, dar ştia de-o probă de machiaj. Când l-au pus pe scaun şi l-au înconjurat asistenţii, a avut o tresărire. O umbră de instinct al conservării, extrem de atavică, i-a dat impulsul de-a se opune, dar a rămas ţeapăn, de obrazul meu sau al chirurgului. Profesorul Olteanu i-a turnat mai întâi o măsură bărbătească de xilină şi-atunci s-a auzit primul mârâit. Gigi, săracul, îşi boţise faţa, ustura ca dracu’. În timpul ăsta, doctorul îl ţinea de pleoapa răsucită, aşa cum îl ţii pe unul de nas, iar cu mâna cealaltă freca ciobul de plastic albicios, lăudând efectul anesteziant al porcăriei pe care i-o turnase.

Şi dă să i-l bage. Gigi a făcut o mişcare smucită. Ştiam ce urmează şi m-am grăbit să întind şi eu mâna ca să-l bat pe gât încurajator, în altă parte nu ajungeam… S-a mai liniştit, dar de zbătut tot se mai zbătea ca găina-n

lighean. Olteanu îl încălecase deja, era şi obrazul lui, avea studente prin jur, până la urmă l-a dovedit. Când a coborât de pe el, Gigi ne privea trist şi chior, amorţit de xilină şi de câteva resentimente.

— Perfect! face Olteanu. Parcă-i viu, îi mai daţi din când în când cu xilină şi n-are nimic. Poate juca cu asta şi-o jumătate de oră.

— O jumătate de oră? m-am alarmat eu. Cum o jumătate de oră? Am douăşpe ore de filmare pe zi.

— I-o mai scoateţi, i-o mai puneţi, nu vă jucaţi cu ochiul.

— Şi cine i-o pune?

— Păi, n-aveţi pe cineva acolo, la costume?

Aşa s-a şi făcut filmarea. Fierbeam mizeria aia într-o cană la un ţăran şi Violeta i-o băga în ochi lui Teică. Pentru că de Gigi nici vorbă! Îşi dădea seama şi-un copil, mă privea ciclopic şi-şi mişca discret, numai pentru mine, arătătorul de la dreapta la stânga, adică „NU, mă laşi!”… L-am luat pe Teică.

— N-aţi vrea să asistaţi la un film medical? face imediat Olteanu, bucuros că-i ieşise treaba cu albeaţa. Avem nişte operaţii foarte interesante. Domnu’ Dinică?

Gigi nu-şi revenise, avea încă un fel cleios de a percepe lumea şi n-a zis nimic. Iar eu ce să-i spun? Ne-au băgat într-un birou de doi pe trei, s-au înghesuit vreo cincisprezece persoane şi-au astupat uşa c-un cearşaf ca să improvizeze ecranul. Naiba mai ieşea de acolo! Au astupat ferestrele şi s-a făcut întuneric. Cât au orbecăit pe lângă aparat, începuse deja să ni se închege hemoglobina, n-aveai ce să respiri. Şi începe filmul… Domnule, nişte orori! Buñuel, dulce prunc… Ce bisturie, ace? Ace de cusut ochii! Sânge, vene, oribil! Primul căruia i s-a făcut rău a fost un oculist de la Buzău, venit la perfecţionare. După el, Dinică.

Îl simţeam că nu-i în apele lui şi din când în când trăgeam cu ochiul. Se mişca pe fund şi, dacă ar fi fost puţin loc, s-ar fi ridicat. Dar nu era, stăteam care pe unde a apucat, cei mai mulţi pe duşumea. Vedeam catastrofa dansând şi nu puteam nici măcar să ajung până la el. Vreo cinci minute a rezistat cu privirea înfiptă-n podea, pentru că la ecran nu puteai să te uiţi.

Dar comentariile lui Olteanu refăceau tautologic aceeaşi chestie, n-aveai cum să scapi. Şi-l simt ridicându-se. Operaţia i se proiecta acum pe cămaşă, dar asta îl deranja mai puţin. A călcat zgomotos printre doctorii chirciţi de oroare, dezechilibrându-se, a pus mâna pe ecran, a sfâşiat cearşaful, a deschis uşa lovind-o de perete şi s-a năpustit afară. În urmă se pleoştea o tăcere incertă, deşi cred că toţi îi erau recunoscători pentru unda de aer proaspăt ce se abătu peste noi, conform groazei naturii de vid.

— Îl bag în toate pizdele mamelor lui! Raspa-pizda, para şi restul!

Folosea pluralul, ceea ce-i conferea lui Olteanu o dimensiune troiană, părând a fi lucrarea unei intenţii plurale. Era necruţător, nici nu mai înjura cu toată gura, totul se îngrămădise undeva în faţă, între partea anterioară a palatului şi dantură. În felul acesta, imprecaţia ţâşnea afară ca o apăsare nervoasă pe pedala din dreapta. Era jalnic şi pustiitor.

Pentru ca bunul spectator să aibă frisonul neclar al realis-mului şi să poată admira albeaţa unui ochi bine minţit… Şi să-l doară-n cot, ca şi de pancarta aia cu „Români, vi se pregăteşte…” nu ştiu ce, pe care mă pregăteam să i-o agăţ de gât.

— Domne, eu în Piaţa Universităţii nu mă duc.

— Asta-i bună!

— Mă cunoaşte lumea, nu se văd aparate, nimic, or să creadă că m-am sonat.

— Ce dracu’, Gigi…

— Nu pot, iese lumea de la teatru, dă Piersic peste mine şi mă trage la o bere. Nu pot.

N-a vrut. N-am avut ce să-i fac. Actorul, când n-are text şi trebuie să vorbească după capul lui, dă în ixis, nu mai faci nimic cu el. Am mutat filmarea pe Griviţei, lângă hotelul Nord. Faptul că-i durea undeva de tot ce citeau că li se pregăteşte era clar, mi-au stricat o grămadă de peliculă. A trebuit, în final, să pun doi maşinişti din echipă, nu voia nimeni să discute cu Gigi. Degeaba îi oprea el prinzându-i de haine, nu aveau chef. Alergau fâlfâind nişte sacoşe verzi şi subţiri din plastic.

Undeva, la o dugheană între hotelul Marna şi cinema Feroviar, se dădea detergent. Din ăla iugoslav, dar mai ieftin cu opt sute de lei ca-n centru. Veştile bune umblă singure; în mai puţin de-un sfert de oră se făcuse o coadă până la patiseria din colţ. De obicei, când se întâmplă vreo filmare, se adună şi gură-cască, nu poţi să te mişti de ei. Acum, nimeni. Se îmbulzeau la detergent, ciorovăindu-se şi îndesându-şi în plase, peste pâine şi mărunţişuri, nişte cutii scofâlcite. Substanţa cenuşie se scurgea pe la colţuri, prăfuind franzela şi lipindu-se de parizer în hârtia lui slinoasă, dar nu-i preocupa nici asta, nici copilul care cerea mereu salam. Erau atenţi la nemernicii care, deşi văd coada pe trei rânduri, au tupeul să se vâre în faţă. Se certau deja în vreo trei locuri, dar cel mai supărător era că pe un şontorog, adică un bătrân – nu un olog –, un pensionar nenorocit, îl găsise parlamentarea cu aia de vindea şi ţinea lumea. Începuse şi ploaia. Nu mai lipsea decât asta.

— N-am, bre, nu-ţi place, ia-ţi banii şi cară-te! începuse să ţipe managera din halatul ei patinat. Ce, eu am ambalat-o?

Avea o voce stridentă, saşie şi era clar c-o enerva ploaia, pentru că treceau tot felul de maşini şi nesimţiţii nu încetineau, ridicau băltoacele-n aer.

— Da’ nu vezi cum e?

— Cum e?

— Mamă, vreau salam, se lamenta plodul elegiac şi fără convingere.

Cine naiba să-l audă?

— Ce-are, dom’le?

— Cică-i boţită cutia. Eu le-am făcut?

— Uite la ea cum e. Cum s-o iau aşa?

— Da’ ce-are, bre? Nu vezi că ţii toată coada? Du-te dracului de-aici! Ce-are dacă-i boţită un pic? Ce-i de vină ea?

Şi-i zâmbi protector vânzătoarei, sperând să-i dea şase, căci nu vindea decât cinci de persoană.

— Vreau salam…

Moşulide îşi îndeasă pachetele, punga începe să se rupă, o ia în braţe şi se retrage spre vârful cozii, dar nu definitiv, ci ca s-o mai ia o dată de la capăt. Ce dracu', e opt sute de lei mai ieftin, nu se ştie când mai ai bafta asta. Ocazie cu care îşi dădu seama că toată intersecţia se umpluse de-o spumă albă, ce băltea murdar, pentru că nu era singurul care s-a lipit din nou. Sacoşele celor care apucaseră primele cinci supurau, uşurându-se. Camioanele luau pe roţi clăbucul igienizant şi se spălau pe burtă, în profunzime, la tubulatură. Nea Caisă începu să calce pe călcâie, ocolind ochiurile perfide cu lichid. O secundă îl fulgeră îndoiala dacă toate chimicalele astea fac bine la pielea din înlocuitori, dar oricum nu mai avea ce face şi alungă gândul.

— Salam!

La căderea serii a fost văzută o femeie între două vârste strângând la piept, sub trenci, cinci pachete cu detergent de embargou. Făcând la stânga, a observat între biserică şi baia turcească un butic ce vindea acelaşi produs cu două sute de lei mai ieftin ca-n locul de unde ieşise răpusă. Totdeauna, cea mai bună afacere e în altă parte… N-a spus nimic şi a intrat în casă, aşezându-se imediat în pat. În prima zi, a refuzat mâncarea. Într-a doua, a refuzat să respire.

446.I. VASILE: *Am hotărât să-mi dau foc… În locul ăsta. Am numai rugămintea ca, de îndată ce se termină povestea asta şi vreţi să ieşiţi, să aprindă cineva lumina. Dacă se poate… Să-mi aprindeţi lumina, pentru că ei s-ar putea să neglijeze şi asta… O să comit o crimă oribilă şi mă sinucid.*

E depăşit de un grup de şcolari cu flori în mâini, rupte probabil dintr-un scuar. Unul întoarce capul spre el.

COPIL: *Ce faci, dom'le, vorbeşti singur?*

Vasile nu-i ia în seamă. Se întoarce spre aparat.

VASILE: *Dom'le, dacă 24 de ani am aşteptat să moară Ceauşescu şi acuma aud că era mai bine aşa, hai, dom'le, să ne dăm foc! Io-mi dau! În două-trei zile îmi dau foc. Măcar atâta să fac pentru ţara asta nenorocită de care-şi bate joc toată lumea…! Ia uite! Trece, citeşte şi-l doare-n fund.*

Să aprindeţi lumina… Am auzit că, dacă-ţi dai foc, mori de fapt sufocat… Asta nu-i prea bine. Nuz alon voar!

Sigur c-aş fi preferat în Piaţă. După nebunia aceea fe-ricită, aici i-am văzut în Duminica Orbului bântuind de la un trotuar la altul, fantomatici, cu avertismentul a ceva rău şi umilitor înverzindu-le pe feţe. Aici ar fi fost altceva, aici murea speranţa. Dar, oricum, sloganul a prins şi-l aud repetat până la saturaţie: „Români, vi se…”

Mă uitam la ei, erau la fel de mohorâţi ca şi mine şi, undeva de-a lungul nervilor, se subţia lacrima. Eram cu Emilia. Dinspre fântâna Arhitecturii ne făcea semn Eugen Mihăescu. M-am bucurat să-l văd, v-o spun sincer, încă nu era ambasador special, nici n-apucase să fie martor la toate porcăriile prezidenţiale, inclusiv cea cu „Băi, animalule!”. Avea însă ceva ca un capac înşurubat prost. Un imperativ mimetic îl făcea să adopte amărăciunea din jur, dar ceva îl trăda radiind sau poate era numai splendoarea femeii de lângă el, o ziaristă de nu ştiu unde, cel puţin aşa îmi spusese. Ne-a chemat repede într-un restaurant şi am avut toată seara senzaţia incomodă că participam fără să vreau la sărbătoarea unui sfânt străin.

Eram cu *Iacob* la New York, ne-am cunoscut acolo. Era în primăvara lui ’89.

— Îţi prezint diseară pe cineva, îmi spune odată la telefon.

Cine putea fi? Există oameni fără prieteni, care nu au decât relaţii. Era un domn scund, cu păr rar, dar vopsit şi puţină burtă, genul ăla care are nevoie să fie tot timpul în centrul atenţiei, tipul consilierului autonom. Vorbea româneşte cu un aer suficient şi repeta destul de sâcâitor „nu-i aşa”.

— Îmi place 42-nd Street… nu-i aşa, dar până-n Broadway, atât… nu-i aşa…

Umbla şchiopătând anemic şi se ţinea cu o mână de burtă.

— Dânsul e domnul Brusnan, face Eugen prezentările şi mă simt furnicat de admiraţie.

Auzisem de scrisoarea aia şi respectul intra spontan în erecţie, încă nu ştiam ce ocupaţii avusese sub Dej. Tocmai ieşise în dimineaţa aceea din spital. Îşi cususe o hernie şi se externase după o zi. În ţară nu îndrăznise să facă treaba asta; dacă venea unul şi-i punea ulei de cucută în ceai?! Aici însă costa o căruţă de bani. A ieşit după o zi, cu aţele-n el şi acum se târa prin faţă la ONU ţinându-se cu mâna sub curea.

Eugen ştia un chinez bun prin zonă, pe 2-nd Avenue, şi-am intrat. În timp ce mâncam şrimpii, Brusnan se lansase, nu-i aşa, în consideraţii politice de anvergură. Cel mai mult îi plăceau previziunile, lucru ce venea dintr-o vocaţie vizionară.

— Dom’ profesor, face la un moment dat graficianul, deşi studiile liceale ale marelui politolog au rămas până astăzi incerte, ca la Dinu Seralu. De ce nu-ncercaţi să atrageţi şi persoane de anvergură? Ştiu pe cineva foarte credibil.

— Cine?

— Ion Iliescu.

L-am văzut cum se schimbă la faţă. Brusnan rămăsese cu dumicatul în furculiţă şi se uita prudent la mesele din jur. Nu părea să ne asculte nimeni – erau numai chinezi, care îşi vedeau de beţişoarele lor.

— Nici în somn să nu spui asta, şuieră profesorul. Ăsta trebuie ţinut sub clopot de sticlă şi scos numai când se coace, nu-i aşa, momentul. Să uiţi ce-ai spus.

Şi, imediat, cu catgut cu tot, a luat-o spre Anglia. Şi Moscova. Şi, via Viena, Bucureşti… Peste câteva luni, în ianuarie ’90, când erau înghesuiţi de mitingul partidelor vechi, m-am trezit că mă sună acasă. Până atunci nu dăduse vreun semn, avea treabă.

— Ce mai faci?

— Ce să fac, mă uit la voi.

— Nu vii să lupţi împotriva destabilizării?

— Nu.

Câteva secunde de tăcere.

— E nevoie de oameni cu prestigiu.

— Nu ştiu dacă am ce vă trebuie.

— Dacă şi dumneata, nu-i aşa, care ţi-ai depus carnetul de partid…

— Exact de aia.

— Te-ai dat cu ţărăniştii.

— Încă nu.

A închis şi n-am mai vorbit niciodată. Aceea a fost ziua când am intrat pe noua listă de concetăţeni „de care n-avem nevoie”. Îl proptea pe Iliescu. Pe urmă s-au răcit. Dar acolo, la masa chinezului, când s-a pomenit de viitorul cotrocean şi mi-am dat seama că se pregăteşte ceva, îmi venea să-i sar de gât şi să-l pup. Putea să fie şi Securitatea, numai s-o facă! Putea să fie oricine, putea să fie şi Ciurea, onanistul, care făcea poze jegoase pe platou, oricine, numai să-i pună cătuşele lui Pupincu!

Ce ocazie magnifică pentru inginerul de ape să încalece istoria! Ce eşec! Ce mediocritate! Ce păcăleală! Ce prostie! Ce timp pierdut!

19

APUCASE DE CUREA, TRĂGEA ÎN SUS, ÎŞI ÎNDESA CĂMAŞA şi zâmbea parşiv, ca să fie clar pentru toată lumea că se prinsese.

— *Glissando*, da?

Prăbuşit în fotoliu, Enache a mai apucat să geamă:

— Bun, să citim şi noi scenariul, să vedem ce-a fost aici…

Ridicase mingea imprudent şi Popescu n-a iertat: *smash*!

— Acum să-l citiţi?! La început trebuia! Câte milioane a costat filmul ăsta?

Aha, cu alte cuvinte, îl plesnea pe Enache cu filmul meu. Că mi-l nenorocea şi băga toată cinematografia în budă conta mai puţin; aveau datorii între ei. Admirabilă e păruiala „sus”! Mi-am adus aminte de *Coaziera* şi de capriciul lui de-atunci, de a-l scoate din budă. Ca şi cu *Iacob*, peste câţiva ani, înainte ca Felix-ul din Berlin să-l adulmece cu cele două nominalizări. Nici eu, nici Vişan n-am putut să ajungem acolo; a fost să fie

şansa lui Max von Sidow. Acum, muşchii partinici voiau altceva. Voiau capul lui Enache.

Nu bănuiam în ce-or să mă împingă toate astea. Simţeam că venise în sfârşit clipa să rup pisica. Consecinţele nu le ştia nimeni şi nu te gândeşti imediat la urmări, când ai de returnat în *cross* o palmă sau un pumn în masă. Eram oarecum anesteziat de lovitură, ştiam că viaţa mea lua chiar în secundele acelea o cotitură bruscă, pe două roţi, scârţâind din toate articulaţiile. Mă uitam la feţele lor roşii de furie şi încercam să-i ascult fără să mă enervez, lucru care, trebuie să recunosc, nu-mi reuşeşte prea des. Popescu era liniştit; îşi făcuse treaba, aruncase piatra în apă şi urmărea spectacolul. Enache, pământiu, îi privea pantofii. Furia era pentru ceilalţi, mai mărunţi. Li s-a dat tema, şi-au adaptat rapid cuvântările, dar trebuiau şi să exprime în locul şefilor ultragierea Partidului înşelat. Am o admiraţie fără rezerve pentru orice membru care-şi poate bulbuca ochii ca batracianul, vibrând în numele poporului de-o indignare bine dozată.

Deschiderea a făcut-o tovarăşa Hârtoapă, nu ştiu de unde dracu’ venea, că imediat în ’93 m-am trezit iar cu ea pe cap, directoare. A adus-o Papacioc. Semn că şi Rrevoluţia aia n-a fost degeaba… Tovarăşa Hârtoapă, cam curvă după cum se silea, a prins chestia cu „pe viu” şi a dat-o pe morală, lucru ce prinde bine oricând. A înfierat ea ce-a înfierat, veştejindu-mă că nu se aştepta ca în plină Epocă de Aur, sub conducerea înţeleaptă a Tovarăşului Pupincu şi a Soţiei, să agresez societatea cu asemenea imagini pornografice, cum nici în cel mai sumbru *plas pigal* nu se pot vedea. Or fi trimis-o în documentare, că nu vorbea din capul ei. Mai ales că „aia” din film era nevastă-mea! Cum mi-am permis s-o târăsc în asemenea mocirlă? În sfârşit, cu ea a fost mai uşor, nu-mi cerea să scot decât scenele sexy.

Sonea nu, asta, conform obiceiului, s-a aruncat direct la plată. Să plătesc pelicula pe care am stricat-o şi restul. Ori era zgârcită, ori o prindeam numai la ciclu, altfel nu-mi explic de unde avea fixul cu banii.

— Cât a costat filmul ăsta? mai întreabă o dată Popescu.

Nu că-l interesa, ci ca să audă o sumă enormă. Se uita la Sonea şi ricana deja.

— Cam cinci milioane, patru şi ceva, suspină Andricu, ştiind că n-ar putea să le plătească nimeni, cu toată familia, în două sute de ani.

— Să dea banii ca să se-nveţe! ţipa Sonea, care înnebunise. Şi să scoată şi scenele alea cu jocurile de noroc, că nu suntem în America aici!

Asta era adevărat. Putea să vadă şi-un orb. Ştefănescu a încercat s-o dea puţin cu fascismul, dar i-au închis gura imediat. A renunţat prudent. Şi-a luat o faţă de mort şi nu şi-a mai dezlipit ochii de la gaura din perete la care se uita.

A urmat reprezentanta femeilor din Capitală, delegatul muncitorilor de la 23 August, un amiral fără flotă atras de farmecul discret al ideologiei şi încă unul, aşezat lângă Suzana Gâdea.

E de presupus că, dacă s-ar fi menţinut moda pantofilor înalţi şi cu limba răsfrântă, a jambierelor albe şi a pantalonilor încheiaţi sub genunchi, a jiletcii satinate şi a jaboului opulent şi dacă n-ar fi avut nimic împotriva favoriţilor, Suzana Gâdea ar fi semănat cu Händel. Sau cu Fulton. Perucă avea, dar nu aducea decât cu Preşedinta Consiliului Culturii şi Educaţiei Socialiste, cinste cu care fusese dăruită de însăşi Tovarăşa Pupincu într-un moment de înduioşare. În reveriile sale, când se gândea la tinereţe, Sergiu Colonnescu făcea confesiunea de a o fi avut profesoară la Politehnică, teritoriu unde declara că ar fi învăţat şi carte, dar întrucât nu există informaţii definitive asupra studiilor marilor oameni politici, iar obiceiul familiarizării cu limba română nefiind contagios, să lăsăm aceleiaşi Comisii pentru Aflarea Adevărului din Decembrie desluşirea acestui mister naţional. Oricum, „Suzy” avea cele două calităţi indiscutabile unui ministeriabil: supuşenia temenelică şi groaza de rotaţie. Era bună pentru Cultură. Mărturisea un singur punct slab: atinsese fatalmente vârsta când, în toate familiile, maţmarele sunt reciclate şi trimise-n politică. Obligaţia de-a moţăi în şedinţele pe care le prezida devenise dureroasă, ca şi învineţirea feselor, pentru că e destul de cunoscut că persoanele cu asemenea atribuţii dezvoltă în regiunea amintită două pete negru-violacee care nu se mai şterg cu nimic. În consecinţă, a instituit câteva privilegii nevinovate, având darul să-i mai ia din sâcâieli. Umbrela, de pildă! Ţinea ferm la dreptul de a deschide umbrela

pe scările Consiliului, deasupra mătreţii ierarhic superioare ce cobora din maşina C.C.-ului. Era mai mult decât un ritual, era un sacrificiu. Şi liftul!… Rechiziţionase pentru uz personal un mic ascensor în care, atunci când intra, liftiera trebuia întâi să iasă şi apoi să se înghesuie în burta ei. Mai exista şi voluptatea de a face în fiecare dimineaţă culcări cu femeile de serviciu… Prima reformă culturală a fost legată inextricabil de aceasta: le-a redus populaţia la o treime. Se bloca astfel tendinţa firească a omului de-a uita de unde-a plecat. Culturnicii îşi dereticau singuri prin birouri, iar dacă Preşedinta dădea cu mâna şi întâlnea praf, erau muştruluiţi ca slujnicele. În rest, activitatea spirituală din stabilimentul Cofetarului Nebun, cum se credea despre arhitectul Casei Scânteii, nu suferea cu nimic. Mai murdară, dar aceeaşi.

A doua măsură a luat-o în domeniul poetic. Ochiul ei lucid băgase de seamă un lucru ce ar fi trebuit să fie evident pentru toată lumea: *poezia consumă hârtia*! Nu numai că scriau ca disperaţii, dar şi iroseau spaţiul tipografic într-o manieră descreierată. Marile adevăruri sunt simple, dar e nevoie să vină cineva ca să pună degetul pe ele. Cine n-a văzut că pe o pagină întreagă se tipăresc de la patru la şase strofe? Iar de-o parte şi de alta rămâne *hârtie*?!…

— Ia pune mata, mamă dragă, câte două strofe, una la dreapta şi alta la stânga, şi-ai să vezi că-ţi încap douăşpe în foaie, nu şase.

Corect! O carte de-o sută de pagini poate fi adusă la numai cincizeci.

— Şi dacă le scrii mai des, fără pauze între rânduri, încap şi douăşpatru.

24 de strofe, 25 de pagini. În loc de-o sută!… S-a dus cu ideea asta la Partid şi coana Leana a pişcat-o de obraji. Tot ce s-a spus după aceea, că ar fi inventariat versurile de unul sau două cuvinte, cerând să fie asimilate nivelului de economicitate al melosului popular, cred că e calomnie. Ea a vrut să salveze numai criza de hârtie din sistem. Că n-a reuşit, asta s-a datorat, mi-e greu, dar trebuie s-o recunosc, nu *Nu*-ului hotărât smuls din piepturile disidenţilor epocii, ci poeţilor de curte: Păunescu, Vadim, Neacşu, frustraţii, cei care n-au putut ajunge preşedinţii României în vremea

împilării. Dacă mă gândesc bine, nici după. Poezia „patriotică” nu se scrie înghesuit, menirea ei e lauda Cârmaciului!

A treia ordine culturală a înfipt-o definitiv în istorie. I s-a adus un plan editorial şi a pus degetul pe un titlu. Oricum trebuia să-şi dea cu părerea din când în când, dar ce vedea acolo întrecea orice închipuire.

— *Istoria religiilor*?!… Cum adică *Istoria religiilor*? Suntem un popor de misticişti?

— E titlul original, se bâlbâie activistul începând să transpire în chiloţi ca Pete Sampras.

— Schimbaţi-l. Schimbaţi titlul.

— Trebuie să-l întrebăm… face ăla terminat.

— Cum îl cheamă?

— Mircea Eliade.

— Ia trimite-l pe băiatul ăsta la mine.

Încet-încet, şi-a dat seama că ar fi mai înţelept dacă s-ar mai şi odihni puţin. Numai Dumnezeu a putut munci şase zile una după alta. Cine ştie ce poate aduce viitorul? Şi cum nebunul de cofetar sovietic a prevăzut în spatele biroului o cămăruţă unde puteai să te laşi puţin, a început să conducă mai mult din zona aceea, întinsă pe-o rână. Putea să adoarmă în orice poziţie; a fost surprinsă în ipostazele cele mai speciale, chiar şi atunci când metabolismul se dedică de obicei unor ocupaţii discrete. Adora filmele, era întuneric.

La *Glissando* însă n-a dormit. Prea mulţi ştabii şi prea mare morcovul… Peruca i se răsucise pe cap, încât meşa albă din centru devenise un fel de cărare pe-o parte. Rostogolea ochii de la unul la altul şi, de câte ori auzea o cifră, sughiţa speriată. Nici nu era altceva de auzit decât cifre. Nu se spunea pe nume la nimic, nu se vorbea despre funie, ideologia violată tăcea. Toată lumea părea că ştie despre ce vorbeşte, condamna cu mânie proletară. Ştiau că filmul e pe dric, dar nu pomeneau decât cifre.

— *Glissando*, ai?…

Ce să mai intru în discuţie? Tăceam şi-i ascultam. Suzana îl împungea cu privirea pe Andricu, destul de imputativ. A răbdat şi ăsta ce-a răbdat,

până când s-a sculat cu un aer spăsit, spunând ce vroiau să audă cu toţii: cî m-o prevenit, cî m-o sfatuit, cî o-ncearcat chiar sî ieie masuri, dar nu sunt tratabil. Nici maleabil. Una am scris în scenariu şî alta am filmat. Cini sî mă pazascî, cei cari mă încurajazî? Şi se uită la Ştefănescu…

Mă uit şi eu. Nu arăta prea bine. A urmat o tăcere du-bitativă, întreruptă tot de Andricu.

— Propun ca pi viitor producătoru' delegat sî steie acolo, pi platou, şî sî asculti ci indicaţii sî dau actorilor. Şî sî sî uiti şî prin aparat înainti sî deie „motor".

S-a mai propus asta de câteva ori, ştiau cu toţii.

— Da' actorii ăştia de ce execută, dacă văd că li se spune altceva decât în scenariu? Nu sunt membri de partid, nu-s plătiţi? De ce execută? intervine retoric Enache, deşi lăsa şi el impresia că mai auzise fraza aceea, nu la Rrevoluţie, acolo era chestia cu armata şi nici nu avea cum, contemplase Evenimentele de pe lumea cealaltă; altădată…

— Actorii de ce să nu plătească? contribuie şi tovarăşa Hârtoapă cu ceva.

Probabil că era prea tâmpită chiar şi pentru un Secretar PCR, pentru că Enache s-a întors spre ea cu o oboseală acră, de ţăran răzbit, căruia îi vine să se culce sub tractor. Hârtoapa a înţeles şi-a tăcut.

Şi abia în clipa asta, amintindu-şi de cei din spate, se răsuceşte Popescu spre intelectuali. Privirea aceea ar fi înţeles-o şi Nichita, proiecţionistul: „Ei? Tăceţi? V-am dat case, v-am dat funcţii, Academie, putere de decizie… La treabă!".

Primul s-a executat Valeriu Râpeanu. Printre altele, era tare şi la „moştenire culturală"; i-a dat cu moştenirea şi Cezar Petrescu, sancţionându-mă că l-am tărbăcit, intrând încălţat în sanctuarul literaturii române. Ca să scot oroarea asta de film. Şi aşa mai departe… Nu m-am supărat cine ştie ce.

Mihnea Gheorghiu, membru corespondent al Academiei, ne-a luat mai subţire. Şi pe mine, şi pe ei. Mă ironiza cu un aer înalt, specific cadrelor superioare de conducere, lăsând impresia că au de-a face cu o persoană fină

şi circulată. Nu ştiu de ce avea complexul ăsta. Era singurul din Academie fără operă? Bârlădeanu ce era? Ne-a luat cu Fellini… piscurile decadenţei… un anume amurg burghez şi alte câteva deşteptăciuni pe care le sugea cu râvna cu care molfăie ştirbul o prună uscată, încăpăţânându-se a-i scoate sâmburele cu gingiile. Ca să ajungă în final la ceea ce datora ca intelectual de partid, adus să apere principiile, dacă ceilalţi se poticneau cumva: o operă ratată din cauza ambiţiei, ambiţie ce, iată, ne costă câteva milioane din banii poporului şi, ceea ce este mai grav, orientată confuz şi complet greşit din punct de vedere… etc.

— Unde au existat la noi lagăre de concentrare?!

Asta nu mai era o prostie, era un atac. Ne-a trezit pe toţi, cu Suzana cu tot. Şi un idiot îşi dădea seama că nu despre lagăre româneşti era vorba acolo. Şi ce? Totul e cum se pune problema. Enache şi-a dat seama imediat de primejdie; numai despre asta nu trebuia vorbit. Loveau în el.

— Să lăsăm… ce părere aveţi, aşa, în general?

— Eu nu spun că ar trebui să plătească regizorul. Ar trebui să plătim toţi, dacă nu suntem în stare să veghem asupra unei culturi sănătoase.

Maamă!… Asta era şi mai şi. Era omul lui Popescu, se vedea de la o poştă. După Rrevoluţie, l-au făcut academician plin. Trăgea în Enache şi Enache era negru. Stătea întors spre mine şi mă ura cu film cu tot.

— Da. Vă ascultăm.

Ce să răspunzi? N-am vrut să mai spun nimic. Mă uitam la ei. Dar se uitau şi ei la mine, aşteptând. Ar fi aşteptat aşa până dimineaţă. Nici pipi nu mai voiau. S-a făcut o tăcere lungă şi împuţită. Hai să rupem pisica… M-am trezit vorbind.

— A spus cineva că nu s-a respectat scenariul.

Tăcere. Parcă nu vorbeam cu ei, parcă începusem o cuvântare.

— Dacă l-aş fi respectat, era în regulă acum?

— Despre asta vorbim. Normal că era, i-am auzit în câteva locuri.

— L-am respectat, confruntaţi-l.

Mă priveau în tăcere, aproape umani, chiar bovini. Nu mai erau agresivi, erau uimiţi. Ce vrea ăsta? Uite ce vreau:

— Dacă tai ceva din film, abia acum mă derobez de la script. Am un scenariu aprobat de Conducere. Eu nu pot să-mi iau răspunderea asta.

Stupoarea a durat puţin. Enache s-a ridicat în tăcere, trăgându-şi paltonul pe mâneci. S-a îndreptat spre ieşire, fără să mai fie atent la ce face Popescu, a mormăit un „la revedere” şi dus a fost. Aveam să-l revăd mai târziu, dar foarte târziu.

Andricu i-a condus către lift. După care s-a reîntors în birou, şi-a luat paltonul şi a rechemat ascensorul. Putea, în sfârşit, să plece şi el. L-a însoţit şoferul.

Începând din seara aceea, *Glissando* s-a răsucit pe călcâie, a executat stânga-împrejur şi s-a plasat în poziţia proscrisă de „oprit”. Au un „film oprit”, zicea drumeţul care se încumeta prin semiîntunericul etajului opt şi chiar la el se referea, la *Glissando*. Europa Liberă nu aflase încă şi ai noştri ştiau că trebuie să facă ceva de urgenţă înainte să fie cântaţi la radio, pentru că, în eventualitatea acestei „nenorociri”, ţapii ispăşitori s-ar fi triat tot ierarhic. Partidul aprecia discreţia şi nu tolera mediatizarea harului său represiv. Dar cum să preîntâmpini catastrofa, când taraboştii ideologiei nu se pronunţau asupra listei de tăieturi? Că trebuia să se emită o asemenea listă era dincolo de orice dubiu, dar ăia de sus, într-o stare cataleptică vecină cu confuzia, tăceau.

Nimic nu e mai stresant decât muţenia şefilor. E ca o constipaţie de opt zile. Puneţi-vă în poziţia lui Andricu sau a Suzanei. Sau a lui Ştefănescu… Vii tu, Andricu, de pildă, la birou şi-n fiecare dimineaţă îţi spui: poate azi. În fiecare seară: poate mâine. Şi-o târâi aşa o săptămână după alta, cu stomacul smochinit şi urcat în gât. Ştii că sunt laşi, că nici tu nu eşti mai breaz, ştii că fiecare aşteaptă să bage altul mâna în spuză şi c-o să vină ignatul, când tartorul lor o să-i strângă de ouţele alea micite de frică şi atunci, isterizaţi şi în haită, or să tabere pe tine… Ce simplu ar fi să trimită o listă cu tăieturi! Cu antet şi ştampilă. Care nu se discută. O punem în braţele regizorului şi gata: nu face, treaba lui.

Dar aşa cum e? Aştepţi şi ţi-e frică. O mai trimiţi pe Ilonca să-ţi ia ceva de la bufet şi ţi-e frică… Mai tragi un Kent şi ţi-e frică. Şi s-a dus ziua. Vine

seara şi iar ţi-e frică.

— Dom’le, hai sî facim noi o listî… n-a mai putut Andricu într-o marţi, pe la ora zece.

— A spus cineva că-i nevoie de-o listă? întreb eu.

— Îi mai bini sî vinî di la noi.

— Ai nevoie de ăia cinci mii pe lună…

— Fii atent! Nu-mi place limbaju’.

— Poate mi-o arătaţi şi mie.

Şi-am dat să plec.

— Stai, stai, o facim împreunî.

— Să propun eu ce se taie din film?

— O sî facî impresie.

Avea un simţ diplomatic apreciabil. Dar şi eu sunt nervos. Am ieşit. Au făcut până la urmă ceva şi mi-au arătat.

— Nu.

— Ce nu?

— Nu tai nimic.

— Nişti fleacuri, măi, abia sî mai strângi filmu’. Vrei sî sî punî cu topoarili pi noi?

— Dacă vor să se pună, or să se pună oricum. Cu lista asta sau fără ea. Nu tai nimic.

— Eu trebuie sî trimit lista asta sus.

— Dacă ţi-a cerut-o cineva, trimite-o.

— Nu vrei?

— Nu.

— Bini…

Au făcut-o acolo, între ei, şi au expediat-o la C.C. Degeaba, Enache continua să tacă. Asta a declanşat panica. S-au repezit la mine, fluturându-mi lista ca pe-o decizie a Casei de Filme. Dezgropau foarfeca războiului; voiau să tai ceva ca să arătăm că avem bunăvoinţă, „că venim în întâmpinare”… N-a mers. S-au aşezat iar pe coate, recăzând în aşteptare şi privindu-mă ca pe un duşman personal.

În zilele acelea a început să mă părăsească lumea. Telefonul suna tot mai rar şi tot mai defect; cei cu care făcusem filmul, pentru care-mi puneam singur pielea la saramură, se interesau sporadic şi anemic. Andricu nu mă mai chema. În ziua când ar fi sunat telefonul Partidului, ar fi ridicat el şi mi-ar fi transmis ce trebuia să execut. Atât. Devenisem deja o aşchie sub unghie. Mă uitam în jur şi vedeam că totul îngheaţă conivent, izolându-mă într-o siberie lacustră, instruită deja să suprime prin frig. Nu ştiu dacă ciumaţii miros cumva special, dar mi se spunea că începeam să am izul.

Mi-o spunea Cora. Aşa, ca o constatare. Nu făcea vreo remarcă la încăpăţânarea mea, dacă încăpăţânare era. Nu mă îndemna nici să tai, nici altceva. O vedeam abătută, preocupată şi din când în când lansa metafore camusiene despre bolile anticomunitare răspândite de şobolani. Preferam să stau mai mult acasă; vedeam mai puţini şi nu mai eram nevoit să-i suport. La urma urmei, era o mică problemă de anduranţă psihică.

Până când sfinxul partinic a vorbit!… M-a zgâlţâit telefonul, redevenit brusc sănătos. Mă căutau de la cabinetul Suzanei. Direct, nu prin Andricu. Aşteptam momentul de vreo trei săptămâni şi, când a venit, tot nepregătit m-a prins. Ca atunci, iarna, când speli o cămaşă şi-o atârni în balcon. Abureşte ce abureşte, dar tot ca tabla se face. Ia luaţi-o pe piele ca să vedeţi ce-am simţit eu când am primit telefonul ăla. Cât aşteptam, era cam prost, nu pot să mint, dar aveam totuşi sentimentul că încă „durează” ceva. Acum era gata. Nu trebuia decât să mă îmbrac, să mă duc şi să aflu.

Era trecut de şase seara, întuneric. Culturalii plecaseră de mult. Parcajul din faţa Scânteii, gol, sinistru, câini. Bătea vântul. Portarul m-a privit suspicios. A căutat o hârtie, s-a uitat în ea şi a devenit dintr-odată afabil. M-a condus până la lift şi chiar a apăsat pe 1. Condamnaţilor la execuţie li se fac, de obicei, mici favoruri.

Cât am stat în anticameră, în faţa unei secretare severe, care-i cerea soţului la telefon să facă rost de unt, „că iar vin ca aseară”, în biroul Suzanei intrau cu hârtii sub braţ şefii de departamente: Comitetul sau cum se chema. Hârţoagele oricum nu foloseau la nimic, dar aşa e bine să te duci la şefa.

Aveau, n-aveau treabă cu filmul, erau convocaţi. Când s-a umplut, m-au chemat.

— Puteţi să intraţi la tovarăşa, îmi spune femeia de la birou, întrerupând pentru o clipă povestea cu untul şi ridicându-se.

Erau deja aşezaţi şi aveau un aer reflexiv. Din capul mesei de consiliu, Suzy probabil că-i pusese în temă. În afară de ea, nici nu s-au întors când am deschis uşa. Mi-am luat un scaun.

— Tovarăşu' regizor…

Şi s-a dedat la o enumerare a păcatelor mele, recapitulând pentru ceilalţi. M-am lăsat în spătar şi-am început să mă uit pe pereţi. Ştiam că lucrul ăsta era perceput ca o obrăznicie, asta chiar şi era, dar nimic nu mai avea importanţă. Preparativele de rupt pisica, din nefericire, erau în curs. În faţa mea atârna puţin strâmb un splendid Andreescu, la fel de trist pe cât de amărât eram eu. Îl rechiziţionaseră dintr-un muzeu, ceva, părea veritabil şi m-am livrat admiraţiei, prefăcându-mă neatent.

— …trebuie să scoateţi tot ce e cu apă, tot ce e cu cazinouri şi ruletă, tot ce este costum alb şi toate scenele indecente. Se vor clarifica toate scenele care nu au un mesaj clar. Se vor scoate momentele de violenţă în care se vede sânge. Se va ajunge la o poveste clară, care să dureze maximum 90 de minute, în care să se menţioneze precis dacă e vis sau nu. Este hotărârea Comisiei Ideologice.

Când a terminat, s-a făcut linişte. Era limpede pentru toţi de-acolo că, dacă tăiam astea, nu mai rămânea nimic din film, ce să mai rămână? Aşteptau să spun ceva. Eu tăceam. Din afară, era destul de comic. Se holbau la mine, aşteptând să mă rog, să mă văicăresc, să vin cu propuneri, să negociez chiar, pentru că aşa era jocul, mai dă, mai lasă; până la urmă, ajungeam la ceva. Dar eu tăceam, părând furat de Andreescu. Au început să se foiască.

— Tovarăşul!… face Suzana, crezând că am aţipit.

Mă întorc spre ei, ocnă, ca şi cum abia atunci îi descopeream. La preţul pe care urma să-l plătesc, îmi puteam oferi mici satisfacţii irepetabile. Din

păcate, nu puteam să mă bucur cine ştie ce, pentru că-mi crescuse pulsul la câteva sute. Am reuşit totuşi să rostesc drăguţ şi amabil, ca Olga Tudorache:

— Nu tai nimic.

Ah, de când doream să le spun asta în faţă! Câtă fericire pot dosi cuvintele! Mă priveau cu ochii căscaţi şi nu păreau să priceapă. Ceva-ceva bănuiau însă, pentru că Hegeduş, vicepreşedintele amestecat în aprobarea scenariului, şi-a dres glasul de vreo două-trei ori, răsucindu-se obidit spre Suzana.

— Este foarte supărător că s-a ajuns în situaţia asta. Noi am aprobat un scenariu care ni s-a părut bine orientat. Din păcate, regizorul a făcut altceva.

L-am oprit, îmi permiteam.

— Tovarăşe Hegeduş, ce naiba, nu tai.

Lui Suzy îi ieşiseră ochii ca la melc şi se uita la mine amorţită. Ceilalţi nu făceau nici ei altceva. Am plusat.

— N-aş vrea să vă reţin.

N-au spus nici da, nici nu, aşa că m-am îndreptat spre uşă. Nici acum n-au spus nimic. Am ieşit, nu era să mă întorc înapoi.

N-aveam de unde să ştiu că în urma mea se va dezlănţui un ciclon. A doua zi dimineaţa, Andricu m-a luat din aşternut:

— Sunt producător, am mandat sî tai filmu'!

— Taie-l.

Dar n-a îndrăznit. Dacă declanşa scandalul şi afla Europa Liberă, ştia asta foarte bine, era primul pe care-l dădeau afară. Eu lăsam lucrurile să curgă. Mi-am adus aminte de Puberu la *Ediţie specială*… „Filmul ăsta-i un hoit!" Nici cel de-acum nu era altceva. Şi, cu cât zăcea mai mult, cu atât puţea mai rău. Mai devreme sau mai târziu, trebuiau să iasă din bârlog.

Glissando, ai?…

L-au scos la înaintare pe Ştefănescu.

Stăteam în fotoliul din faţa biroului şi mă uitam la el cum se plimba în spaţiul strâmt rămas până la perete. Nu-i venea uşor să înceapă discuţia, trimisese telegrama aceea de felicitare. În pielea lui era ceva mai simplu, dar nu foarte comod.

— Bei o cafea? mă întrebă, gata să apese pe butonul cu care-şi chema secretara. Cafea? Cafea-cafea?

— Nu, mulţumesc.

— De ce?

— Nu beau la ora asta.

Era după prânz. Mă sunaseră acasă, că mă aşteaptă la trei. Eram convocat. Acum stăteam în fotoliu şi el umbla neştiind cum s-o apuce, printre vrafurile de cărţi-semnal îngrămădite pe toate mesele. Trecuseră de cenzură, dar mai trebuiau citite o dată, cu un ochi atent, înainte de tipar. Se întoarse spre mine, brusc oficial.

— Vi s-a comunicat o listă de îmbunătăţiri. Trebuie să scoateţi din film tot ce se referă la jocuri de noroc, inundaţii, aplauze, ospiciu şi lucrurile decoltate.

Aşteptam chestia asta.

— Nu pot.

— De ce?

A ieşit la fel de abrupt din morga oficială şi m-a privit cu un aer abătut. Ştia ce aveam să-i răspund şi nu l-am dezamăgit.

— E peste puterile mele. Vine din interior. Cred în libertatea de creaţie.

Acuma, dacă tot trăgeam de pisică, îmi puteam permite distracţia sfidării. Cât se mai putea; execuţia urma să vină, de asta nu mă îndoiam, dar până atunci ce savoare aveau clipele condamnatului! Numai cei care au încercat overdoza pot înţelege asta…

Ştefănescu se uita la mine şi dădea din cap cu un aer familiar extrem de explicit: „Faci pe prostul, dar e o tâmpenie!”.

— Nu credeţi în libertatea de creaţie garantată de tovarăşul Ceauşescu? plusez eu.

A trecut peste asta.

— Dar ce puteţi face din lista aia?

Hopa!… Nu mai era obligatorie. Începeau negocierile.

— Nimic.

— Cum nimic? Hai să cădem de acord pe nişte tăieturi şi mă angajez eu să discut la Comisie.

— Nu pot, vă spun cinstit.

— De ce?

— Nu pot, că nu le înţeleg. De ce trebuie să scot ospiciul? Nu se poate vorbi despre nebuni în România?

A sărit ca ars. Era verde. Gesticula pripit şi-şi băga degetele în urechi, arătând din ochi spre pereţi ca să mă facă să înţeleg că are microfoane plantate în birou. Şi un prost ştia asta. Cum să vorbeşti de nebuni? Aude Paranicu şi ne leagă pe toţi.

Mi-am luat un aer inocent.

— Şi apa? Cu apa ce-i?

Cum să-mi spună el ce-i cu apa?

— Deci nu vrei.

— Nu pot. Se strică structura dramaturgică. Aş vrea, dar nu pot.

— Nu poţi…

— Nu.

— Bine.

Şi asta a fost. Nu s-a urnit nimic. A doua zi, iar mă sună secretara.

— Vă aşteaptă tovarăşul Ştefănescu la ora trei.

Am venit la trei. Stătea în spatele biroului, se uita la mine şi nu spunea nimic. A aşteptat să mă aşez.

— Bei o cafea?

— Nu.

— De ce?

— Nu beau la ora asta…

— Un ceai, ceva?

— Nu, mulţumesc.

A stat pe gânduri câteva clipe, sucindu-şi buzele şi stiloul. Apoi a trecut la problemă.

— Vi s-a comunicat o listă de îmbunătăţiri. Trebuie să scoateţi tot ce se referă la inundaţii, ospiciu, jocuri de noroc şi situaţii indecente.

Vorbea pentru microfoane.

— Nu pot.

— De ce?

— Păi, nu v-am spus ce-a zis şi tovarăşul Ceauşescu? Libertatea artei!

A dat din cap a lehamite.

— Deci nu vrei…

— Nu pot.

— De ce nu poţi?

— Pentru că nu înţeleg.

— Ce nu înţelegi?

— Păi…

— Lasă.

Mi-a făcut semn să tac, arătând apoi spre câteva locuri din pereţi. Nu mai avea chef să repet chestia de ieri, cu nebunii.

A treia zi la fel. Tot la ora aia. N-am înţeles de ce la trei; poate că lua masa de prânz şi se simţea mai întremat. Sau se culca Suzana şi avea impresia că e mai puţin ascultat, naiba ştie.

— Bei o cafea?

— Nu, mulţumesc.

— Trebuie să tai din film aia şi aia…

— Nu, mulţumesc.

Şi aşa mai departe. Vorbeam amândoi la microfoane, ştiind fiecare mutarea celuilalt. Devenea cam plictisitor, pentru că m-a chemat şi-n a patra zi, şi-n a cincea, vreo trei săptămâni. Se făcea ora trei, veneam ca la serviciu.

— Bei o cafea?

Într-o zi i-am spus „OK”. S-a întâmplat să nu aibă. A întors-o pe ceai. Nu mă prea omor. A încropit un ness, ceva.

A aflat şi Europa Liberă. Cam la trei-patru zile, difuzau un comentariu, bruiat ca dracu’. Îţi toca nervii. Presupun că numai ei, ăştia care o făceau de neauzit, înecând-o într-o colită fonică de chirăituri şi ghiorţăieli, numai ei reuşeau s-o audă ca lumea. Cineva scotea totuşi dactilogramele alea care

ajungeau pe masa lui Ceauşescu sau a lui Vlad… Nu ne rămânea decât să învârtim butoanele ca nebunii, în timp ce ne alergau pe scală. Descoperisem destul de repede că nu pot bruia toate lungimile de undă în mod egal şi umblam cu carioca pe grilă, plasând nişte marcaje aproape invizibile. De aceea, cum întreceau măsura şi urletul cu care acopereau vocile devenea insuportabil, o luam brusc din loc, proptin- du-ne în alt semn. Cu oarecare dexteritate – şi noroc, desigur –, scăpai numai cinci-şase cuvinte, nu mai mult. Dar asta o ştiau şi ei. Nu pierdeau vremea. Ne fugăreau pe toate frecvenţele, făcându-ne s-o zbughim ca obleţii, buluceală isterică din care ei se alegeau cu murmurări mărunţele, iar noi cu ciosvârte de program.

— Asculţi Haciaturian? mă suna Măriuca cifrat.

Asta însemna că mă vorbea Europa. Şi deschideam imediat aparatul.

Era imposibil să nu-şi dea seama că reuşeam să prindem totuşi câte ceva… Dar asta era culoarea jocului. În serile acelea, când ne luau la alergat pe scala aparatelor de radio, când se năpusteau peste noi, lăsând desigur să le scape mărunţişul, nu făceam decât să mimăm sintetic obida şi mica ciupeală de peste zi, singurul fel în care ştiam să trăim.

Acasă începuse să se strice ceva. Primele lucruri care încep să lipsească în situaţiile astea sunt prietenii şi, fatalmente, banii. Nu contează ordinea. N-am dat importanţă, starea de război cu autorităţile presupune risc şi n-o consideram de durată. Ceva stupid îmi spunea că or să cedeze; aveau să-mi ceară câteva retuşuri şi or să cedeze. Am depus chiar un proiect nou, după *Patul lui Procust*: *Patul lui Proust*. Era cât pe ce să-l momesc şi pe Vişniec. Era pârlit, nu-l juca nimeni.

— Nu te-ar interesa un scenariu?

— Cum să nu?

L-a interesat ce l-a interesat, până ne-am împotmolit şi a văzut că-l întorc cu scrisul. A trebuit să-l termin singur. Mai târziu, a devenit *Scrisori tandre*. „Devenit” e un fel de-a spune; un film pe hârtie. Pe hârtie a şi rămas. Colonnescu n-a scăpat ocazia să bage şi el hârleţul în groapă; era în comisia de pus tălpi a Suzanei.

Dar au început să se răărească banii… Economiile, dacă-s amărâte, nu te lasă niciodată treptat, te lasă brusc. Am convenit la deliciile „alimentaţiei raţionale”, amânam administratorul care venea cu întreţinerea şi nu răspundeam la sonerie. Ăştia cu lumina şi gazul atunci au boală s-apară, când eşti călcat pe cap. Cora nu spunea mare lucru. Avea un fel absent de a rămâne ore întregi la televizor şi, când nu făcea asta, desfăcea rochii vechi şi le transforma după *Burda*. Ne-am umplut de aţe prin toată casa. Era nervoasă, dar se stăpânea. O săriseră, aparent inexplicabil, din distribuţia unei piese ce intrase în repetiţii, a cerut o dublură şi-au refuzat-o. I-am surprins de câteva ori privirea stăruind asupra mea. Şi-o retrăgea imediat când întorceam capul, dar m-a lovit sclipirea de reproş ce tăia fugar şi care se lăsa în mine peste noapte, sedimentându-se toxic. Înţelegeam că mă simţea vinovat de tot ce începuse să i se întâmple, dar reproşurile încă mocneau. Eram solidari, era şi filmul ei…

Cu timpul, Europa Liberă a început să caşte. Nu poţi fi eveniment în fiecare zi. Se ocupă de tine o săptămână, zece zile, dar după aceea, gata. Vin altele. Tu rămâi în durerea ta, ei te inventariază şi cel mult te mai pomenesc câteodată, când se leagă. Asta-i presa, n-am inventat-o eu.

Trebuie să recunosc că Ştefănescu a trecut bine hopul. Cât m-au ţinut în comentarii, a ţinut-o şi el cu audierile acelea de la ora trei. Era un fel de a-i juca pe loc; se lucra. Când au lăsat-o mai moale, era proaspăt ca la început; nu făcuse nicio greşeală. Partidul nu-i putea imputa nimic, munca ideologică era în mers. Ba începuse să mă cheme şi duminica… Stătea la câteva străzi mai încolo, mă suna şi mă scotea din casă. Pe Armenească, fără microfoane, discuţia era alta.

— De ce faci pe prostul?

— Eu cred în ce-a spus tovarăşul Ceauşescu cu libertatea de creaţie.

— Ştii ce…?!

Se uita la mine aşa cum putea şi el, exoftalmic, şi-mi dădeam seama că-i venea să mă-njure. Adică de-a ce mă jucam eu? Nu-mi dădeam seama care-i situaţia? Că una vorbim şi alta fumăm? Ce naiba! Lui îi vând castraveţi?!

— Nu pricepi c-or să te pună la pământ? Că n-ai să mai faci cinema în viaţa ta? Crezi că se joacă cineva şi-o să-ţi rabde şotronul ăsta? Ştii ce pot să-ţi facă? Te-ai gândit?

— Ce pot să-mi facă?

— Asta te întreb eu, dacă ştii.

— Şi eu întreb.

A dat din cap şi a tăcut. Mergea cu bărbia în piept. Şi-a tras nasul şi s-a căutat de batistă.

— Cum vrei.

Peste două zile a aranjat o vizionare specială, pentru Nicuşor. A pus-o pe la opt seara, ca să fie sigur că ministerul e gol. Beizadeaua s-a uitat până la final şi a dat să plece. Ştefănescu l-a reţinut, voia să-l implice, ca să-l poată domoli pe Popescu.

— Ce pocher joacă ăia acolo, în opt? a întrebat, în sfârşit.

Ştefănescu n-a răspuns direct. Chefurile pe care le trăgeau împreună pe vremuri erau celebre; dacă nu ceri ajutor în amintirea lor, pentru ce să-l ceri?

— N-am mai făcut şi noi un pocher de nu mai ştiu când.

Nicuşor a zâmbit uşor obosit şi s-a ridicat tăcut. Era secretar general al UTC-ului, era prudent sau cinic, se rupsese ceva între ei, nu ştiu, n-a vrut să se bage. N-a vorbit nici cu taică-său, aşa cum spera Ştefănescu. A plecat cum a venit. Nu s-a ales nimic.

— Să iei în calcul tot ce se poate întâmpla…

Asta era în duminica următoare, ieşisem din Armenească şi am luat-o pe Popa Rusu. Bătea puţin vântul şi mergeam unul lângă altul, cu gulerele ridicate. Ca doi spioni dintr-un film rusesc. Aveam căciuli cu urechile legate deasupra.

— Nu tai.

Şi-a lăsat iar bărbia în piept, băgându-şi în buzunare mâinile înmănuşate.

— Întâi trimiteţi telegrama aia de felicitare şi-acum îmi cereţi să-l distrug…

— Şi care-i contradicţia?

Am tăcut amândoi. Îmi storceam creierii după o idee de zgomot. Nu le era frică decât de lucrurile gălăgioase. Cabinetele, birourile, beciurile miliţiei le dădeau o siguranţă aproape confortabilă, piaţa publică nu. Europa Liberă se moleşise, de presa românească nici nu putea fi vorba, trebuia să fac să zdrăngăne ceva. Dacă afla lumea şi porcăria se vărsa în stradă, şansele mele de-a mă salva, atâtea câte le aveam, sporeau binişor. Sigur că până la urmă putea să-i doară şi-n curea – dacă aflau, ce? Aflau şi gata. Nu ieşea nicio manifestaţie de-aici, nu cădea niciun guvern, n-ar fi dat niciun ziar vreo notiţă. Dar laşitatea generală era bârfitoare, se mai sporovăia pe ici, pe colo, aveau în cazurile astea o inexplicabilă reţinere, dracu' ştie de ce, era unicul lucru de care mă puteam agăţa.

— Înţelegi sau nu înţelegi că aşa n-o să-i dea nimeni drumul? A ieşit scandal. Când începe scandalul, nu se mai poate face nimic.

— Şi circul ăla de la trei după-masă? Cât o mai ţinem?

— Cât vrei. Pot să fac un raport că nu eşti maleabil. Puteam să-l fac şi-acum o lună. Spune când nu mai vrei şi s-a terminat.

— Dar rămâneţi şi voi cu mortul în casă…

— La asta te gândeşti? Nu-ţi face griji. Morţii se uită. Vrei să tai sau nu vrei?

— Nu.

— Propune tu ceva. O să spun că am căzut de acord.

— Ştiu eu ce înseamnă asta.

— Cum vrei.

Şi nu m-a mai chemat. Întrevederile de la ora trei se terminaseră. Eram liber să dorm, să scriu, să mă vait, orice în afară de a câştiga de undeva o leţcaie. Aveam în sfârşit libertatea de-a intra în panică. Tratativele intraseră într-un punct mort şi mi-am dat seama că asta era iarăşi rău. Putea dura oricât. Ştiam că e ultimul lucru pe care trebuia să-l accept în jocul ăsta, dar nu se putea face nimic. Cum să provoci o reacţie de opinie, când toate „pârghiile", cum zice Iliescu, erau în mâna lor? Şi opinia cui?

Liniştea asta care nu prevestea furtuna, ci un fel de moarte în sensul cel mai alarmant o făcea pe Cora să aibă ieşiri stranii. Stările prelungite de apatie sincopau abrupt cu reproşuri violente pentru te miri ce, o auzeam trântind prin casă sau spărgând. Într-o zi a venit de la repetiţie clocotind, spunându-mi că a fost contactată de maiorul cu teatrul, că a făcut-o să umble cu el, tot pe străzi, ca Ştefănescu, vreo jumătate de oră şi că a întrebat-o ce fac, ce mai am de gând. Pentru ca, în final, să pună şi problema de care zicea că se teme: n-ar vrea să „colaboreze”? Mi s-a părut revoltată.

Pe mine m-a chemat însă Suzana Gâdea.

— Ce mai faci, mamă dragă?

S-a ridicat de la biroul uriaş, pe care n-avea nicio hârtie, semn că se târâse din cotlonul unde avea canapeaua abia în momentul când am fost anunţat. S-a năruit în grabă pe scaunul ministerial ca s-o surprind la lucru şi acum încerca să-mi iasă-n întâmpinare, aranjându-şi peruca. Herminele negre sunt probabil albe la codiţă. Chestia aia exact aşa arăta. Regal era să căptuşeşti o mantie sau un halat de baie. Ea o purta pe cap. I-am sărutat mâna.

— Ce să fac, doamnă? Aşa şi-aşa…

Îi plăcea şi ei „doamnă”. Slăbiciuni omeneşti, tolerabile. Ştiam şi-i spuneam „doamnă”.

— De ce nu vrei, mamă dragă, să fii înţelegător? Mi-a spus Ştefănescu c-a stat de vorbă cu dumneata şi eşti refractar.

— Vreau, doamnă, dar nu ştiu cum să fac. Învăţaţi-mă. Pot eu să nesocotesc cuvântul Tovarăşului, a spus el că există cenzură? Ştie tovarăşul Popescu mai mult decât ştie tovarăşul Ceauşescu? E mai deştept el?

Se uită la mine şi începe să-i tremure guşiţa. Nu pot să-mi desprind ochii de la peruca aia. Aşa ar trebui să arate casca de baie a majestăţii.

— Vrei o cafea?

— Nu, doamnă, mulţumesc mult.

— Nu vrei cafea? Un strugure vrei?

Până să zic ceva, se ridică şi începe să caute prin sertare. Nu găseşte şi trage de mânerele casei de bani. Umblase după oarece chei probabil. Seiful nu cedează. Se întoarce la birou, orbecăie cu mâna pe dedesubt, nu nimereşte butonul şi strigă:

— Lucica!

Intră secretara.

— Unde-i cheia de la asta?

— Cred că la Pătraşcu.

— Să-mi aducă cheia.

— Nu-i în Consiliu, a ieşit, face aia uşor încurcată.

— Unde-a plecat?

— N-a spus.

— Şi eu cum scot strugurii de-acolo? Da' cum pleacă el aşa, fără să spună la nimeni? Să fie pedepsit.

— Da, încuviinţează secretara şi iese.

Suzana se întoarce şi dispare în separeu. Vine de-acolo cu o farfurie largă, unde agoniza un ciorchine ciugulit. Îl răstoarnă cu mâna, întorcând spre platou zona mai afectată şi mi-l aşază în faţă.

— Mamă dragă, astea mai galbene, şi-mi arată boabele la care trebuia să fiu atent.

Era o farfurie mare, cu agăţătoare pentru perete, plină cu ţărăncuţe pictate, din alea care se iau ca premiu la concursurile de căluşari. Strugurele lăsase deja pete pe smalţ. Mă uitam la ea şi mă gândeam: uite, domnule! Filmul pentru care eşti dispus să rişti totul… Uite discuţie! Doamna Ministru ridică ciorchinele ăla jumulit şi mă îmbie mămos:

— Chiar nu vrei să tai ceva?

Ce mă irita la Cora era că începuse să sară calul. Lua câte un pahar mai mult decât putea duce şi se apuca să cânte. Mai ales când eram invitaţi. Îşi făcuse un fel de repertoriu, Maria Tănase, şi aveai, n-aveai chef, îşi cobora vocea undeva ventral şi începea să răcnească. Cine n-o cunoştea îi putea suspecta vanitatea de-a o imita, eu ştiam însă că era un fel de-a lovi în mine, îi schimbasem viaţa. Mă punea în situaţii imposibile; nu ştiam ce să fac: s-o

iau de-acolo, s-o las? Am făcut şi una, şi alta. Tot aia. Dormeam deja în camere separate.

Bravurile astea alternau cu crize pseudomistice. După chestia de la revelionul acela, când i-a spus lui Beno ce i-a spus, îi intrase-n cap că e dotată paranormal şi se muncea să aibă viziuni. O plictiseală.

Totuşi, tăcerea ce se lăsase în jurul filmului mă înnebunea. Ca şi cum nici n-ar fi existat, se acomodaseră cu ideea. Abia dacă mă mai întreba cineva de el, ziarele străine îl pomeneau rar (film românesc, ce dracu', pe cine-l doare capul?). Ale noastre se ocupau de Noua Revoluţie în Agricultură, mă simţeam măturat. Când mă mai chema Ştefănescu la trei, parcă tot era ceva… L-am căutat pe Enache, trebuia să provoc o discuţie, era ca o moarte prin îngheţ. N-a răspuns. I-am mai făcut câteva cereri de audienţă, îi bombardam cabinetul cu telefoane, secretara îmi spunea „Staţi puţin, să văd dacă este" şi nu era.

Am început să mă scarpin în cap. De speriat n-aveam cum să-l sperii, dar să-l enervez se mai putea. M-am apucat şi i-am scris vreo treizeci de scrisori deschise, în care-l acuzam de cenzură, lipsă de apetit cultural, gust, chestii din astea, şi le-am împrăştiat cu timbre pe la toate ziarele. Nu mai tremuram, ca atunci când umblasem cu Nieman, doi tâmpiţi, ca să punem la poştă epistole pentru Europa Liberă. Acum aşteptam să fiu prins.

N-a durat mult. Peste două zile, cine mă cheamă? Intru în cabinet şi văd pe masă teancul meu de scrisori. Deschise, evident. Îmi iau un aer absent şi mă aşez; în fond, el mă convocase. Enache îmi arată din cap plicurile de pe birou şi-şi confecţionează un zâmbet superior, de colonel. Eram numai sublocotenent în rezervă.

— Nu ştiai că ajung tot la mine?

— Sunteţi sigur că le-aţi primit pe toate?…

Nu se aştepta. Am simţit că eram iar călare pe el. Aşa şi era: dacă-şi făcuse vreun măgar o copie înainte să-i raporteze originalul?… Şi nici nu era departe de ce presimţea; după Rrevoluţie, o revistă din Cluj mi-a publicat-o. O păstrase dosită.

Am trecut la interes, am dat din gură, am făcut ce-am putut. El îşi nota pe nişte hârtiuţe din alea galbene, care stau ca o cărămidă pe birou, să creadă proştii că şeful e pus să le rezolve problema. Şi aleluia! Cum am intrat, aşa am ieşit. Aveam să-l mai văd la faţă peste alte câteva luni. Situaţia le pria. Îmi venea să mă dau cu capul de pereţi.

— M-au încolţit, i-am repetat Corei când şi-a ridicat privirea din încâlceala aia de linii din care-şi scotea tiparul.

O cunoşteam după ochi: când se uita aşa, venea criza.

— Şi ce-ai de gând?

— N-am de ales.

Mă privea în tăcere. Ştia c-am s-o fac, aşa că nu s-a repezit să mă înduplece.

— Când?

Pentru prima dată am avut instinctul de-a fi prudent; o căutase securistul teatrului. Dar am gonit gândul imediat.

— În prima şedinţă de partid.

— Mai ştie cineva?

— Nu.

— Ştii ce-o să fie cu noi după aia?

— Da.

I se lungiseră trăsăturile, era în pragul plânsului. Îi tre-murau buzele.

— Nu merită, a şoptit şi abia am înţeles-o.

— Atunci ce merită?

Am replicat sec, uşor patetic, ca să-mi fac curaj. Virajele astea lăcrimoase mă descumpănesc. Simţeam că şovăi, mi se făcuse brusc frică şi mă uram. Am ieşit din cameră şi m-am oprit după câţiva paşi, să ascult. Nu s-a spart, nu s-a trântit nimic. Se auzea doar un geamăt monoton, ce revenea după câteva momente de tăcere. Plângea.

Prima şedinţă de partid a fost, de fapt, o plenară. Un noroc. Stadionul era plin. Cei care mă ocroteau acolo Sus îmi puneau mingea în pata albă de la 11 metri. Îmi luam elan şi mă întăream să nu şovăi. Pentru că-mi tremurau picioarele, v-o spun cinstit. Data şedinţei marca finalul unei

numărători inverse, care-mi teroriza zilele. Îmi dispăruse pofta de mâncare, slăbeam. Nu eram în fiecare clipă sigur că am să ştiu sau am să pot duce farstiţia până la capăt, deşi calculam şi răsgândeam fiecare amănunt. Undeva, „plutonul de execuţie” se forma deja.

Când a venit, în sfârşit, şi dimineaţa care avea să-mi schimbe macazul, spre surprinderea mea, m-am sculat liniştit. I-am cerut Corei lenjerie nouă, nu ştiu de ce, gest prostesc, pentru că mai normal ar fi fost să-mi iau haine groase, şi am ieşit din casă după ce mi-am verificat buzunarele ca să nu mă întorc din drum.

Ai ajuns la Buftea şi mai aveai un răgaz de o oră. Ai intrat în cabină şi te-ai aşezat în stânga mesei de montaj, acolo unde stai de obicei. Măriuca a lăsat ce monta şi ţi-a făcut o cafea cu apă de la robinetul din capătul culoarului. Garnitura supura, nimeni n-o s-o repare niciodată. A răcit-o pe geam. Nicăieri n-ai băut o cafea atât de perfectă, aşa i-ai zis şi aşa aveai impresia.

I-ai spus. S-a speriat şi a început să tremure. A închis uşa, ca să nu audă asistentele. Te-a rugat să renunţi. Nu puteai să-ţi stăpâneşti iritarea la gândul c-o să-ţi spună şi ea că eşti terminat, că te vor arunca din cinema. Asta ţi-a şi spus. Te-ai concentrat asupra cafelei. Ţi se părea singurul lucru bun.

Şedinţa era plictisitoare, ca toate plenarele de analiză a muncii. Cineva a citat filmul oprit numit *Glissando* şi numele ţi s-a părut straniu. Ca şi cum ai fi uitat cum te cheamă. Simţeai pulsul în venele gâtului şi-n urechi. Te-ai ridicat şi ai început să articulezi ceea ce ai rostit până atunci în gând de sute de ori. Pe măsură ce vorbeai, ai început să te simţi din ce în ce mai binedispus. Era ca o bucurie ce gâlgâia în sânge. Ai reuşit să-ţi controlezi vocea şi să-i dai tonului o indignare artificială. Ai atacat politrucii şi cenzura, ai pomenit de Tudoran. Ai vorbit despre *Glissando*. Ai spus că demisionezi din Partid.

Asta era, de fapt, toată pisica. Cred că reuşisem să am şi mina potrivită. Mă uitam la ei şi ţin minte că mă cuprinsese o veselie nebună. Mă priveau

anesteziaţi, fără să creadă şi fără să înţeleagă. Până în ultimul moment au avut impresia că nu era decât un nou fel de ameninţare.

Ai scos îndelung carnetul de partid, pe care-l aveai înghesuit adânc în spatele buletinului şi al legitimaţiei pentru tenis, ca să dureze circa un minut, şi abia acum s-au speriat. Te-ai îndreptat spre prezidiu, unde Andrei Flaişer, descompus de teroare, îşi fâlfâia mâinile, refuzând să-l primească. Ai citit pe faţa lui o frică neomenească, de secretar, şi ţi-a plăcut. L-ai pus pe masă. S-a spart şedinţa. Directorul Pivniceru s-a repezit în birou ca să informeze ierarhic. A primit dispoziţii urgente şi te-a chemat înăuntru. S-a văitat. S-a speriat. S-a agitat. A fumat ţigări Litoral, pe care le ţinea în pachetul de Kent. A încercat să te convingă să renunţi. A încercat să-ţi bage carnetul în buzunar. Te-a rugat în numele instituţiei. Ţi-a deschis ochii în nume personal. Te-a ameninţat în numele Partidului. Ai ales. Ai plecat acasă. Deja ţi se schimbase viaţa.

— O să dea o maşină peste tine.

— Eh!

— Ce eh? Nu s-a mai întâmplat?

Cora era înnebunită de spaimă. Îi cedaseră nervii. Abia asta era panica.

— Şi ce-o să facem?

— Acuma, ce vrei?

— Ce-o să mâncăm?

— O să ne mâncăm unul pe altul.

Nu eram prea *happy* nici eu. Mă întorsesem zgâlţâit. Sigur că s-a mai întâmplat să dea vreo maşină peste unul care i-a supărat, ştiam şi eu. Dar ce era să-i spun? Ştiam destule ca să nu stau prea liniştit. Ştiam de boxerii lui Goma, ştiam de alţii care au dispărut pur şi simplu, de ăia desfiguraţi pe la vreun colţ de stradă ori în beciurile din Rahova, ştiam pentru că se-auzea şi se-auzea pentru că aveau interesul să se audă. Cuiele fricii au capul moale, dacă nu se aude cum baţi, nu intră. Eu nu-i arătam lui Clever din când în când ziarul cu care mă prefăceam că-l altoiesc? *Scânteia*, întâmplător. Băga

imediat coada între picioare. Ştiam, sigur că ştiam, m-am gândit şi m-am răsgândit înainte, acuma ce să mai fac? Gata, *am rupt pisica*…

Câinele se smiorcăia de ceva timp pe lângă uşă şi nu părea să-l intereseze discuţia.

— Nu l-ai scos?

— Mi-e frică.

I-am pus lesa şi-am coborât. Era o seară rece, fără stele şi suspect de liniştită, mi se părea. Abia dacă pătrundeau zgomotele troleibuzelor din Republicii. Câinele îşi inspecta cu seriozitate marcajele şi le reîmprospăta sârguincios. Mă târa pe traseul lui, ocoleam gropile care mă pândeau în beznă şi mă gândeam: „Uite, acuma! Pot să coboare din orice maşină, să se desprindă de lângă un zid… Urlă, zbată-te, n-o să deschidă nimeni niciun geam!”. Când am revenit, îmi era deja destul de rece undeva pe mediana spatelui.

Acasă mă aştepta altceva. Cora, nemaiputând să se ţină, a pus mâna pe telefon şi mi-a avertizat familia. Taifun!… Se vedeau deja daţi afară de pe unde lucrau şi tot ce încropiseră lua gustul molozului. Panica îi făcea isterici, mă somau să mă duc şi să spun că a fost o rătăcire, să iau îndărăt blestematul ăla de carnet. Trebuia să le dau dreptate; s-au trezit pe cap cu chestia asta, ce vină aveau? Era de presupus c-o să fiu şantajat prin ei. Am mâncat ceva fără să vorbim şi ne-am culcat; eu în living, ea în dormitor. Am adormit greu, eram otrăvit. Doamne, cât mi-aş fi dorit atunci un pic de compasiune ieftină ca să mă ţin pe picioare, dar gestul meu lovea involuntar în alţii şi se temeau…

Două zile nu mi-au dat niciun semn, nu m-a chemat nimeni nicăieri. Aveam o stare cretină şi nu puteam să pun mâna pe nimic, nu-mi găseam locul. Undeva, prin nişte birouri, se discuta despre mine şi se rosteau sentinţe. Vecinii mei de scară, lumea de peste tot nu ştia nimic, eram singur. Şi dacă ar fi ştiut?… Dacă ar fi ştiut, ce? Eram singur.

Prima senzaţie e asta: scufundarea într-o singurătate completă, de parcă ai sări noaptea de pe pod. Descoperi imediat că apa-i adâncă şi rece şi nimeni pe mal; singur ai intrat, singur trebuie să ieşi. Starea proastă devenea

de-a dreptul greţoasă când îmi dădeam seama că „uitam de ce-am venit”, vorba aia. Ştiam că mi se pregăteşte ceva şi toată fiinţa o simţeam încolţită, pândind. Cine a văzut vreodată un câine la ecarisaj pricepe despre ce vorbesc. Eram deja un animal. Or, eu făcusem ce făcusem ca să scap un film de abator, asta trebuia să respir în fiecare secundă, pentru asta i-am provocat. Dacă tot am făcut-o, jocul trebuia condus de mine, în luciditate, şi nu în spaimă, pentru că frica te face cum te face. Deocamdată, teama era duşmanul principal, de ea trebuia să mă tem, nu de ei, şi când am realizat asta, făcusem deja prima tranşee într-un câmp defensiv.

Desfid şi rânjesc în faţa oricui mi-ar zice că şi-a depus în vremea aceea carnetul de partid din indignare principială sau dezamăgire ideologică. Caca. Dracu’ mai credea în principii doctrinare. Dracu’ şi Troţki. Nu credea nici Ceauşescu. Lu-crurile astea se invocau, sigur, pentru că aşa era jocul. Ei le scoteau ca să te înspăimânte, iar tu, dacă posedai sub centură cele două piese care fac un bărbat, exista posibilitatea, la nevoie, să le arăţi. Orice eliberare din spaimă era o sfidare, ăsta era câştigul cel mare. Şi filmul, desigur, *filmul sau viaţa*!

Nu credea nimeni, de nicio parte, să fim serioşi, dar cine recunoştea? Repudiau cacealmaua, însă o admiteau dialectic. Îmi imaginez trei milioane de membri de partid înfricoşaţi, care ar fi dat într-o bună zi cu carnetul în masă. Trosc!… 22 Decembrie ar fi venit cu câţiva ani mai devreme şi fără sânge. Privilegiile s-ar fi blegit odată cu puterea. Cum să accepte, pândeau şi suprimau orice ieşire din rând, ce păzeau?

M-au chemat după două zile. La Municipal, la Partid, la unul Croitoru, nepot de-al Ei. Începea *Negocierea*… Mi-am încordat fesele, ca să mă ţin tare. Asta o fac actorii pe scenă când vine vreun monolog mai dur. Tot teatru era şi-aici, ce naiba! *Publicul* stătea la masa de consiliu şi alături de Croitoru mai erau câţiva pe care nu-i cunoşteam. Securişti, se vedea de cum am intrat. Asistau la discuţie, ca să simtă ce am în guşă, de unde să m-apuce.

— Nu v-aţi gândit bine.

— Ba da.

— Nu. Vrei să emigrezi?

— Nu.

— Dar ce vrei?

— Să-mi iasă filmul aşa cum l-am făcut. E conform scenariului.

Carnetul meu era pe masă. Au încercat iar chestia cu băgatul în buzunar, s-au lăsat păgubaşi şi mi-au dat drumul. Câştigasem prima rundă, dar vedeam că mă luau uşor. M-au mai chemat o dată, acum extrem de prietenoşi. Parcă ieri fusesem împreună la pescuit…

— V-aţi mai gândit?

— La ce?

— Păi, nu spuneaţi că vă mai gândiţi?

— Eu? M-am gândit când l-am depus.

— Faci chestia asta ca să obţii paşaport sau ce vrei?

— Nu. Dacă fac premiera, iau carnetul.

Securiştii, acum alţii, mă priveau în tăcere şi n-au intervenit. Iar mi-au dat drumul. Nu hotărau ei. Soarta mea se decidea în altă parte, unde nu aveam acces.

Europa Liberă a avut o nouă erecţie şi, imediat după asta, Vocea Americii şi BBC-ul. Monica Lovinescu n-o să ştie niciodată cât îi datorez. Cât se ocupa de mine, mă simţeam apărat şi mă remonta. Afla lumea, era limpede că nu avea cum să le convină, dar nu palpam încă gradul în care erau nervoşi ca să le anticipez bruscările. Ieşeam seara cu Clever şi nu ştiam dacă mai ajung acasă; aşteptam să mă ridice în orice moment, ca atunci, după ce-l arestaseră pe Nieman.

Ei au ales însă tactica marţial-românească a cadavrului din păpuşoi, aşteptând să se stingă zgomotul, ceea ce era de prevăzut. S-au dat la fund, lăsându-mă într-o aşteptare bicisnică, acră, în care nu se mai întâmpla nimic. Am încercat să-i mai provoc de câteva ori, dar fără rezultat. Enache nu mai răspundea deloc. M-au băgat în punctul mort: carnetul meu, acolo pe unde era, părea că nu mai interesează pe nimeni. Ce dracu’ să faci, că-ţi venea să înnebuneşti!

M-am apucat de schi cu fervoare. Chestia cu nebunia era ultima de care aveam nevoie să-mi treacă prin cap. Venise iarna, mă urcam în maşină, luam telefericul şi schiam până cădeam lat. Ca să n-am discuţii cu plecările, am încercat să-i trec microbul şi Corei. Un timp s-a ţinut după mine. Luam asta ca pe un fel de cură mentală, îmi simţeam încăpăţânarea mai rece dacă mă lăsam frigului până mi se albeau mâinile şi dacă mă aruncam ca un descreierat pe Valea lui Carp, riscând să-mi rup ceva şi să nu mă culeagă nimeni. Am făcut entorse, am făcut contuzii, dar şi blaturi pe teleferic, pe tren, bravuri de recrut şi mai ales o pasiune de amant pentru iscusinţa picioarelor împovărate.

Sportul, după cum se ştie, e scump, iar economiile noastre, şi aşa firave, le auzeam agonizând undeva aproape. Am prins două-trei filmuleţe de protecţia muncii, ceea ce-mi aducea, cu efort minim, e drept, atât cât s-o întind de la o lună la alta. Dar şi lehamitea de-a le face!… Cora o mai cârpea cu croitoria, carnetul meu îi anulase toate colaborările la televiziune. Cât despre un film nou… era ultimul lucru care ni se putea întâmpla. Chiria, lumina şi celelalte începuseră să-mi arate dinţii. Comentariile străine se muiaseră la loc, iarna se scurgea fleşcăită şi murdară. *Glissando* parcă murise de mult, totul părea ţeapăn, Ceauşescu ţinea cuvântări şi ţara era o mortăciune care bătea spasmodic din palme. Urăsc vremea aceea, deşi n-ar trebui; eram ceva mai tânăr… Telefonul nu mai suna, devenisem râios. Filmul pe care-l apărasem cum m-a dus capul nu mai interesa pe nimeni. Nefericirea e totdeauna jegoasă. Atingerea mea, chiar verbală, era compromiţătoare, şi cei care până atunci îmi călcaseră pragul s-au împuţinat în viteză. Şi totuşi, cineva mă căuta stăruitor…

Câştigasem brusc câţiva „prieteni” noi. Unul prin vecini, altul la o editură, al treilea venind pur şi simplu şi bătân-du-mi la uşă. Aduceau băutură, se chercheleau ore întregi, pălăvrăgeau, aduceau vorba de film şi-mi acordau acolade pentru curaj, rezistenţă, chestii din astea. Îi primeam, totdeauna am respectat munca altuia, iar în faţa securistului în misiune sunt copleşit şi azi de un interes prudent. Simulam şi eu limbuţia şi-i lăsam să mă tragă de gâlci. Fără să bănuiască – aveam deja ceva practică în domeniu

–, îi făcusem curierii mei către vârful Securităţii, având grijă de două lucruri: mesajele să nu fie leşinate, blazate, ale unui om răpus şi care nu mai voia nimic, iar toate semnalele, în toate direcţiile, să concorde. În felul acesta le beam vodca şi evitam interogatoriile în Rahova. Strădania lor era indiciul că mă împresoară iar, cu metodă, şi-mi propusesem să nu am încredere-n nimeni. Sigur că asta îmi sporea singurătatea şi uneori se răzbuna. Eram suspicios în toate direcţiile şi, într-o stranie perversitate de a mă privi din afară, mă observam coborând într-un iad al solitudinii, în bezna căruia nu zăream fundul şi aşteptam în fiecare moment să mă izbesc de ceva.

Izolarea nu-i lucrul cel mai rău din lume, cu condiţia, evident, să nu te afli în închisoare, locul unde se resimte ca fiind dublă. Dar în marea puşcărie a libertăţii, mai ales când gregaritatea n-a devenit încă un fel de-a trăi, repudierea poate face miracolul de a-ţi aduce, în sfârşit, timpul pentru cărţi şi filme, adăpostindu-te de proşti. E cruţătoare de făţărnicie, pentru că ei, ceilalţi, se însingurează de tine, oferindu-ţi, ruşinaţi câteodată, certificarea unei opţiuni a conservării. Lumea redevine tridimensională şi clară. Dar seacă. Rău e că nu-ţi poţi inhiba frustrarea unei relegări nemeritate şi fără termen. Ca şi gândul plin de speranţă în ziua amărăciunii, când norocul se va întoarce ca să scoţi oasele din groapa cu var a loialităţii, prefăcându-te la rândul tău că nu le simţi mirosul şi că nu sapi în noroiul mustos.

Ne certam des, cu violenţă. Urmau zile întregi, uneori câte-o săptămână de tăcere. Cora se încăpăţâna să nu-mi arunce o vorbă. Acceptam cu uşurare şi mă surprindeam bucuros că nu făceam niciun gest către ea.

Peste câteva zile m-a sunat Dorin Tudoran. Seara, pe la nouă-zece. Nu-l cunoşteam, nu mai vorbisem cu el niciodată şi n-aveam cum să-i recunosc vocea. Când mi-a spus că vrea să mă vadă, am şovăit. Altă cursă?

— Bine.

De ce-am acceptat nu ştiu. Eram excesiv de prudent, şi totuşi acreala din mine sfida. Dacă era securist, l-aş fi mirosit. Cât dracu’ să te izolezi în halul ăsta? M-am dus. Ştiam ce făcuse şi de unde i s-a tras. Descoperise

plagiatul unuia căruia nu numai că nu i s-a clintit un fir de păr, dar după Rrevoluţie l-au înfipt direct în Parlament. L-au dat afară de unde lucra. A făcut scandal. „Vina” mea o găseam mai gravă, şi totuşi lui îi lăsau scrisorele anonime în care-l ameninţau cu moartea, îi urmăreau copilul şi-l filau ostentativ. Poet, a încercat să se angajeze paznic de noapte; l-au gonit şi de-acolo.

Mi-am tras bluzonul din mers şi m-am întâlnit cu Dorin Tudoran peste câteva minute, la Biserica Rusă. Aveam telefonul ascultat şi, dacă acţionam imediat, exista o şansă să le-o iau înainte „băieţilor”, adică să nu fiu filmat, fotografiat, cotonogit, chestii din astea. Cu condiţia ca Tudoran să fie Tudoran…

Eram singur pe trotuar şi nu ştiam dacă am ajuns prea devreme. Simţeam că sunt cercetat de la distanţă, probabil chiar de cel cu care trebuia să mă întâlnesc. Pe urmă l-am văzut, traversa spre mine. Ce m-a surprins din primul moment i-au fost trăsăturile de o nefirească fineţe, aproape feminine. Vocea la fel, firavă şi aţoasă, mă intrigase la telefon şi în clipa aceea îmi venea greu s-o cred reală.

Ne-am privit cu neîncredere reciprocă, lucru ce l-am găsit amândoi natural, dată fiind situaţia, şi el a început primul.

— Te-a urmărit cineva?

— De unde să ştiu? Nu cred.

— Ce-ai de gând?

Întreba pentru el sau pentru alţii de afară? Mi-a trecut prin cap că sunt oarecum suspect. Ce făcusem putea fi luat şi ca diversiune. Asta mai lipsea.

— Ce să am de gând? Să-mi scot filmul.

— Crezi c-or să cedeze?

— Ce-or să facă?

— S-ar putea să nu. Cu mine n-au cedat.

— Sper să cedeze…

— Simţi asta pe pielea ta sau ai auzit?

— N-am auzit nimic.

Începea să mă enerveze. Căzuse pe gânduri şi mă uitam la el cum dădea din cap, vorbind singur în mintea lui. Se lăsase intervievat pentru *Libération* şi asta i-a agravat situaţia. Ăia miros scandalul, vin, fac poze şi a doua zi sunt în Afganistan, după alt fraier. Aşa se câştigă francul. Şi-n timpul ăsta, te belesc aici.

— Uite cu ce umblu, îmi spuse scoţând din buzunar o şurubelniţă cu coada scurtă.

O ţinea pe jumătate acoperită cu palma şi mi-o arăta ferit, de la distanţă. M-am uitat la ea cu toată seriozitatea. Nu-mi dăduse prin cap că ar trebui să mă şi apăr dacă m-ar opri vreun „boxer”. Dar cât să te aperi c-o şurubelniţă? Ăia vin peste tine cu şurubelniţe?

— Ai apucat s-o foloseşti?

— Nu. Dar se ţin după mine fără să se mai ferească.

— Or fi şi-acum pe undeva.

— Cred că da.

Nu prea mi-a căzut bine, trebuie să recunosc. Mi-am rotit privirea în jurul pieţei ca să-i descopăr. Erau băgaţi dracului prin maşini, nu părea nimic suspect. Dacă n-am avut până acum o „codiţă”, o să-mi atârne cu siguranţă când o să plec de-aici. Mă gândeam la şurubelniţa cu coada roşie din portbagaj; era acasă.

— Mi-am depus actele, îmi spune Tudoran privind undeva printre maşinile din parcaj.

M-a lăsat ţuţ. Ideea că abandonează mi se părea umilitoare. M-am pus în situaţia lui şi m-am văzut deodată cedând; îmi venea să-mi dau palme.

— Asta au şi vrut. Să te arunce de-aici.

— M-au terminat, am copil.

Se uita în altă parte. Privirea mi s-a părut ceţoasă.

— Unde?

— În State…

— Le-ai făcut jocul.

— M-au ameninţat că or să-mi răpească copilul. Nevas-tă-mea e scoasă din minţi.

Am tăcut, tăcea şi el. Era destul de amărât, ce să-i mai spun? Pleca şi ne împuţinam, aveau timp să ne ia pe rând. Biserica Rusă abia se ghicea în întuneric, piaţa s-a făcut pustie şi friguroasă, sufla vântul şi zburătăcea hârtiile. De unde să ştiu atunci că aveam să-l revăd peste trei ani, la Washington, pe peluza de sub balconul casei pe care o închiriase? În spate se ridica pădurea şi nu-i era frică, deşi cred că abia aici ar fi trebuit să se teamă de „braţul lung al socialismului”. A fost o gazdă prevenitoare, mi-a plăcut la el. Îi regăseam calmaţi, cu râvna aceea specială a emigrantului când o ia de la capăt.

— Asta am vrut să-ţi spun, reluă ridicându-şi gulerul. Or să te cheme şi or să încerce să-ţi bage frica-n oase. Ai copii?

— Nu.

— Or să te ameninţe. Dacă nu găsesc o fisură în familie, nu-s în stare de mare lucru. Ar fi bine să nu cedezi. Te gândeşti să depui pentru emigrare?

— Deocamdată nu. Vreau să-mi scot filmul.

— Când or să te cheme pe undeva, să nu rămâi niciodată singur în cameră. Dacă-ţi spune să aştepţi, ieşi pe culoar. Şi să nu bei nicăieri nimic, cafea, apă, nimic. Acasă.

— Bine. O să caut şi-o şurubelniţă.

A început să râdă.

— Am putea semna un protest comun, i-am spus. Până pleci.

— Noi doi? După tot ce se-ntâmplă, cred că protestăm deja.

— Mă gândeam că poate mai găsim în cinematografie vreo unul-doi…

— Cine?

— O să-i caut. Ocupă-te tu de scriitori.

Mă simţeam prost. Se uita la mine lung, cu o ironie nedisimulată.

— Colegii tăi nu zburdă de bucurie că te-au pus la rece? Câţi te mai caută?

— …

— Care scriitori?

— Nu ştiu. Maler, alţii.

— Când o să semneze Maler, să-mi spui şi mie, ca să mă fotografiez cu el.

A zâmbit iar, cu tristeţe.

— Vrei să ajungă ceva, undeva?

— Ce anume?

— Ceva scris?

— Momentan nu.

— Vrei să dai o declaraţie într-un ziar străin?

— La ce bun? Ori film românesc, ori sudanez, pentru ei e tot aia.

— Nu ştiu cum e cenzura-n Sudan. Dacă te răzgândeşti, uite!

Și a zgâriat un număr pe o manşetă de ziar.

— Asta-i… La revedere.

— Drum bun.

Am luat-o înapoi şi din când în când mă întorceam subit, ca să-l surprind pe ăla care trebuia să mă urmărească. Erau ceva oameni în spate, pe trotuar, dar n-am fost prea sigur. Am lăsat-o baltă. Peste vreun sfert de oră, în timp ce Clever îmi uda roţile, scotoceam în maşină după şurubelniţă.

Când ai obiectul ăsta în buzunar şi-l frămânţi cu degetele, nu te simţi din cale-afară de apărat, dar îţi doreşti cu ardoare un kalaşnikov. Din noaptea aceea, ştiind că o să se urce şi el într-un avion, singurătatea mea s-a făcut mai pietroasă. Mi s-a strâns inima. Aceeaşi strângere am avut-o şi peste câţiva ani, când FSN-ul, în ciuda cărămizii democratice cu care se bătea în piept, s-a declarat partid, prăbuşind Rrevoluţia în neant şi România în beznă. Deosebirea e că nimeni nu se mai simţea atunci singur, ci împotriva tuturor.

Lovitura mi-au aplicat-o când mă aşteptam mai puţin. Puteam să-mi imaginez orice: persecuţii, interogatorii, beciurile din Rahova, orice altceva, decât că o să primesc telegrama aia în care mă convocau la Consiliul Orăşenesc din Buftea, la unsprezece. Afară începuse să ningă, îmi pregăteam schiurile şi pac! Că să mă prezint, chestii, nu ştiu ce. Câtă vreme războiul se purta la Bucureşti, la Primărie, la C.C., la Suzana Gâdea, intra cumva în firea lucrurilor. Era ceva la care puteam să mă aştept, îmi intra în

calcule. Dar Buftea? Ce să am eu cu Consiliul din Buftea? Nu călcasem niciodată decât în studio. Asta însemna o schimbare de tactică, treceau la atac.

M-am dat peste cap, am dat telefoane în toate părţile şi aflu că vor să mă excludă din partid. Cum dracu' să mă excludă, când eu eram ăla de le-a dat cu carnetul în masă? Păi, tocmai de aia! Partidul nu suporta demisii, numai demiteri. Una era să le întorc spatele şi alta să-mi tragă ei un picior în fund. Dacă mă excludeau, partidul rămânea curat, măcar din punctul lor de vedere, iar gestul meu cu carneţelul, oricât de rebel şi oricât de riscant, practic nu mai exista. Doamne, Dumnezeule, asta însemna orice, puteau să-mi facă orice, nu mai aveam nici cui mă plânge şi niciun drept de invocat. Mă terminau într-o singură şedinţă… Numai asta nu!

— Ştii că m-a oprit iar securistul? mă întreabă Cora ca şi cum eram Mafalda, trebuia să ştiu.

— Şi de ce n-ai spus? Ce vrea?

— Tot aia. Ce mai faci, ce-ai de gând, ce m-a-ntrebat şi data trecută.

— Şi de ce n-ai spus?

— Am uitat. M-am luat cu treaba şi-am uitat.

— Cum să uiţi asta?!

— Am uitat.

Se uita la mine confuză, dar aveam altceva la care să mă gândesc. Dacă mă excludeau, eram un om mort. Mă scoteau din joc. Gestul meu – neant! Ce să fac? De reluat carnetul, nu puteam să-l mai iau, aveam şi eu un obraz. Nu puteam să mă duc acuma şi să mă căciulesc la ei, era ca şi cum mi-aş fi dat jos pantalonii şi le-aş fi arătat una dintre părţile mele mai vulnerabile: poftiţi, băieţi, trăgeţi-mi un şut. Începeam să-l invidiez pe Tudoran, cu Washingtonul lui. Vorbesc serios, era groasă! Paradoxal, aveam ceva putere numai dacă stăteam agăţat în cârca lor; voiau să se scuture.

Ideal pentru mine ar fi fost dacă, aşa, peste noapte, când dormeam şi nu eram atent, mi-ar fi băgat cineva nenorocitul ăla de carnet în buzunarul pijamalei şi a doua zi l-aş fi pasat îndărăt… Şi iar mi l-ar fi dat şi iar l-aş fi dat. Şi iar aşa, şi iar aşa. Ca la horă. Ar fi fost bine, dar cine dracu' face

chestia asta? Mi se fâlfâia mie de carnetul lor, treaba mea era să-l scot pe *Glissando*, săracul, de la răcoare, nu să fac, *fuck them*, crize principiale cu carnetul ăla de rahat, că nu mă credea nimeni. Cine să mă creadă că mi-am dat demisia din partid pentru că m-am rănit la credinţă? Tata Stalin? Mă făceam şi de băcănie, dă-o naibii! Ei nu ne şantajau toată ziua cu Partidul?

S-au prins că mi-a dat şi mie prin cap chestia asta şi voiau acum să mă arunce din şa.

A trebuit să-mi scot la încălzire neuronii. A doua zi, m-am sculat şi, când m-am uitat pe geam, m-a luat ameţeala. Venise o iarnă ca-n ’53… Mi-am băut ceaiul – decât să bei nechezol, te acomodezi cu toate –, am scris epistola fiului rătăcitor către Partiduţu’, mi-am pus apreskiurile şi am început să înot prin zăpadă către Comitetul Central. După care am luat trenul spre Buftea, că nu circula nimic pe vijelia aia. Ajung într-o gară pipernicită, mă dau jos, întreb de Consiliul Orăşenesc şi o iau peste linii.

La Partid, înghesuială mare. Ambele încăperi, tixite de lume. Erau şi de la studioul Buftea doi, dar nu şefii – Colonnescu şi ceilalţi n-au avut destul stomac şi-au trimis adjuncţii. Fum ca la balamuc, fumau în draci. Secretarul, nu mai ştiu cum îl chema, după Rrevoluţie s-a făcut primar cinstit, se uita la mine abătut, din spatele biroului, sprijinit într-o brâncă.

— Ce mai face tov. regizor? mă ia el la persoana a treia, dar cu un ton obosit, aproape credibil.

— Ce să fac?…

— Asta e…

— Nu începem? întreb eu, ca s-o scurtez.

Ştiam ce vor. Se uită la ceas.

— Nu-i unşpe. La unşpe.

— Şi?

— Eh… Mai ninge?

— Îh…

— Ce să facem…

Şi tot aşa, până când s-a făcut ora. Se uită la ceas, sare-n picioare, bate cu pixul în masă şi-ncepe:

— Tovarăşi, ne-am adunat ca să definitivăm situaţia tovarăşului regizor, care a pătat organizaţia-studio din care a făcut parte, încercând să lovească Partidul. Dânsul a făcut un film defect, care nu exprimă gândirea oamenilor muncii şi faţă de care Partidul a arătat multă înţelegere, încercând să-l repare.

Dintr-odată, era o fiară. Altă persoană. Se înroşise la faţă, era numai Dero la gură, anatemiza. Cei din jur ori se uitau la şireturi, ori afişau o indignare simulată. Baba Oarba!… Încercam să-mi domolesc respiraţia şi aşteptam momentul.

— …tovarăşii sunt de acord şi propun să-l scoatem din rândurile noastre. Supunem la vot. Cine-i pentru, cine-i contra, se abţine cineva, mulţumesc! În unanimitate…

— Stai, stai, staţi puţin… fac eu potolit, deşi îmi venea să strig „Bingo”! Staţi puţin.

— Ce e?

— Vreţi să mă daţi afară din Partid sau ce faceţi? Păi, de ce mi-am dat eu carnetul?

— …

— A? Cum să fac parte din aceeaşi organizaţie cu voi?

— Ce spune? se întoarce secretarul spre cel de lângă el, deşi mă străduisem să fiu destul de clar. Din clipa asta, tovarăşe, eşti exclus din rândul membrilor de partid. Nu ţi-ai cinstit calitatea.

— Ia uite ce fum, uite ce putoare-i aici! Asta vă învaţă Partidul, să afumaţi peretele cu portretul? Care l-aţi văzut pe tovarăşul Ceauşescu fumând? Uite la ăla! Cum să fac eu parte din acelaşi partid cu ăla?

— Ridicăm şedinţa!

— O ridici după ce dai telefon unde am să-ţi spun eu. Decât cu voi, mai bine într-o organizaţie muncitorească! Deschide geamul, să intre aer! Am depus o cerere la C.C. O organizaţie curată şi cinstită, tovarăşi, care nu ştie ce-i aia cenzură, ştie numai depăşirea parametrilor de plan. Între ei vreau să mă refac.

Mă priveau idiotizaţi. Admit că s-ar fi putut să par nebun.

— Şi ce? face după câteva secunde ăla de conducea şedinţa, aşa, ca să se dreagă.

— Ce ce? Pune mâna şi dă telefon.

— Unde să dau?

— La C.C., la Primărie, unde vrei.

— Da’ de ce să dau?

— Ca să vezi c-am pus hârtia.

S-a mai uitat la mine cât s-a uitat, o fi cugetat ceva, nu ştiu, dar a intrat în biroul vecin, ca să sune de-acolo.

— Şi ce, icneşte şi delegatul studioului, am votat!

— Spune-i lui Nea Nicu c-ai votat, mi-am permis să rânjesc încrucişând mâinile în aşteptarea ăluia de dincolo, care stătea cu receptorul la ureche şi greşea numărul.

Gândul ăsta bun, mutarea de şah ce mi s-a dat peste noapte, m-a păstrat în joc. O socotesc şi azi unul dintre lucrurile ce rivalizează strâns cu descoperirea teoriei relativităţii. Păi, vă rog să-mi spuneţi: cine ar fi fost idiotul să îndrăznească să se ducă la Ceauşescu? Nu vă supăraţi, tovarăşe Secretar General, aţi primit vreo scrisoare de la Daneliuc, aşa şi pe dincolo?

Salut!… Clar că n-ar fi ajuns niciodată în mâna lui, dar ea, mititica, era la registratura C.C.-ului, puteam să fac oricând revenire, avea un număr, era ca şi-n buzunarul Tovarăşului, cine-i nebun să se scarpine unde nu-l mănâncă? Mat!… Pe loc repaus!

Sper ca toate acestea să fie suficiente, pentru ca nici ultimul bizon să nu mă suspecteze, fie şi minimal, că mi-aş fi depus carnetul de partid din convingeri ultragiate, aşa cum gestul meu o fi lăsat prima impresie. Nu, cititorule şi atractivă cititoare, v-o spun pe şleau: când ai în faţă un partid terorist, de lichele şi analfabeţi, se poate încerca asupra lui *deriziunea*. E lucrul pentru care nu e vaccinat; vorbesc, deci cunosc. Pentru o insurgenţă frontală, da, e pregătit: are puşcării, are canale, ştie să ucidă în întuneric. Ştie să te arunce peste graniţă şi să te facă să-ţi iei lumea în cap. Asta da. Şi presupun că pot exista şi alte modalităţi de-a te opune, unele încă neuzitate, cum ar fi kalaşnikovul sau bomba cu neutroni, dar, bună sau rea, calea mea

a fost deriziunea şi n-o recomand, pentru că jocul nu e marcat niciodată cu reguli precise. Se întâmplă să ieşi din el mai puţin hărtănit, dar se întâmplă şi să nu ieşi deloc. *Glissando* însă ieşit-a.

Dar până atunci m-au exilat urgent acolo unde declarasem că năzuiesc: într-o organizaţie proletară sănătoasă. La o întreprindere poligrafică. Nu mi se cerea nimic, nici măcar să vin la şedinţe. Mă pândeau şi eram cu ochii în patru, să nu fac vreo greşeală. Mă prezentam conştiincios şi mă bifam pe convocator, cu atât mai mult cu cât Europa Liberă se deşteptase iar. Cei din uzină mă priveau ca pe ceva scăpat de la grădina zoologică, nu spuneau nimic, nu întrebau nimic, iar eu, ca să-i evit, mă aşezam în primul rând de mese şi moţăiam acolo împreună cu sala şi ţara, ascultând frumoasele lor poveşti despre lipsa pieselor de schimb.

Trânta asta nu-i pe-ncercate. Dacă nu-ţi propui să rămâi viu, mai bine cumpără-ţi o îngheţată.

A urmat o perioadă calmă în viaţa mea, deşi cam plic-tisitoare. *Glissando* era tot oprit şi numai un tovarăş Mircea mă deranja din când în când, ca să-i dau banii de cotizaţie, lucru nu tocmai plăcut. Partidul avea ciudăţenia de a-ţi lua cotizaţia proporţional cu salariul. Dar la venit zero îmi lua un leu!… Asta chiar te umple de nervi.

— Hai să vindem Dacia.

Ideea Corei mi s-a părut disperată, dar m-a lămurit repede.

— Au adus la shop nişte maşini de tricotat japoneze. Ne poate lua Sanda una.

Se vindeau pe dolari, bineînţeles. Sanda putea s-o ia, era soţie de diplomat, avea şi dreptul, avea şi dolari. Noi trebuia să facem rost de lei. Deocamdată aveam automobilul.

L-am târât la târg şi am avut mai mult noroc decât cu Fiatul ăsta de-acum, am reuşit să-l mărit. Nu m-am codit, gândul c-aş putea să scap din ţarcul înfometării, dincolo de care mă aşteptau să vin cu mâna întinsă, aţâţa în mine generaţii de evadaţi. Am urcat în casă maşina de tricotat, am instalat-o în dormitor ca un amant gelos şi-am început să mă bucur de

deliciile micului sector particular. Le scăpasem, urma să vină masa monetară şi independenţa financiară.

În realitate, s-a întâmplat la fel ca după îmbulzeala aia din Decembrie. A urmat o tranziţie împuţită, am cumpărat lână şi a început şcoala de pulovere. Cine spune că tricotaju-i simplu e un ticălos. E o muncă de ocnaş. Sare întotdeauna din ochiuri numai când e aproape gata, ca să te poţi desfăta cu imaginea dezastrului în toată grandoarea ei irecuperabilă. După patru-cinci ore de muncă, în care a mai dat să se deşire de câteva ori, dar l-ai stăpânit, blestemându-l şi suduindu-l, în sfârşit, se ruinează solemn şi definitiv în ocluzia aceea de aţe. Nu mai vrei nici film, nu mai vrei nimic, vrei numai să te lase cineva să te arunci pe geam.

Până la urmă, l-am dibăcit. Îl stăpâneam atât de bine, încât mă sastisisem de cartelele japonezului şi m-am apucat să fac altele. Ajunsesem să programez maşina pentru modelele cele mai schizofrenice care-mi treceau prin cap şi care se vindeau relativ bine. Neajunsul era că, nelucrând în serie, mă podidea „creaţia” şi-mi afecta productivitatea muncii.

— Ce tot o freci cu ghemele alea? Vrei să vindem ceva sau nu? se răstea Cora.

Era mai practică, n-avea relaţii sentimentale cu banul. Din când în când, o enervam. Cel mai greu îmi venea să-mi tricotez semnătura. Am băgat de seamă că multă lume voia să aibă o oală de Picasso sau un *dupies* de-al meu. Semnate, se vindeau în draci şi cu preţuri la care nu ni le-am fi permis nici noi. Dar mă pândea inflaţia de artă tricotică şi, ca să menţin cota valorii, a trebuit să reduc producţia, cu tot deficitul alimentar ce deriva de aici. Cu mare uşurare sufletească, trebuie s-o recunosc. Cora a rămas pentru o vreme singura Penelopă din casă, iar eu m-am dăruit filmului de protecţie a muncii.

Am filmat pentru Miliţie, pentru Interne, pentru Industria Grea, cu pivotul ei, Industria Constructoare de Maşini, am făcut filme pentru Ministerul Agriculturii. Doamne, ce greaţă!… Aşteptam să treacă ziua cu aceeaşi nerăbdare cu care aşteptam în clasă soneria când eram profesor de franţuzeşte. Uram aparatul de filmat aşa cum mi-am urât condiţia de

asistent pe la filmele altora. Filmam hărăbăi, ţevi, cuptoare, strunguri circulare, luptam împotriva dăunătorilor de cartofi, îmi iroseam viaţa militând pentru circulaţia rutieră, şi-n timpul ăsta Saizescu îşi dădea capodopera, Spiţeru urca treptele gloriei, iar Colonnescu… Colonnescu lua la Moscova Diploma Asociaţiei Boxerilor Retraşi pentru pelicula cu care s-a făcut remarcat în domeniu. Dureros.

Partea bună era că nu plecai niciodată de la filmare cu portbagajul gol, totdeauna ţi se „băga” ceva: un sac cu varză, un peşte, ceva făină, în funcţie de specific, măcar o sârmă de desfundat chiuveta, măcar o tobă de eşapament, o ţeavă de cupru. Şi chiolhanurile, desigur! Beneficiarii cheltuiau banii de promoţie într-un mod plăcut. Nici cineaştii nu doreau altceva, toată lumea era mulţumită şi o mafie naţională cheflie şi cinefilie guverna cuibuşorul „protecţiei” cu o gelozie şi o suspiciune intratabile. Nu ştiu cum am nimerit aici; au scăpat de mine repede.

— 30-40.

— Cum 30-40? Egal 30!

— Nu, zice Tatos. 30-40, pe cuvântul meu! Uite urma!

Gâfâia, era congestionat şi-şi învârtea în jurul degetului plasturele ce se dezlipise.

— Lasă urma! Era 30-15 sau nu era?

— Nu era. Era 30-30.

Nu părea dispus să cedeze. Cât timp ne certam pe scor, ne odihneam. Ştiam asta amândoi.

— Mă, Sandule, nu-s chior.

— Hai, lasă vrăjeala.

A venit vara, umblam după mohair şi m-am apucat de tenis. De *Glissando* nu mai zicea nimeni nimic. Nici Europa Liberă, nici Vocea Americii, nici măcar mătuşă-mea de la Brăila. Trăgeam la blestemata aia de tricotelniţă, mai încropeam un filmuleţ de reclamă când găseam pe unii dispuşi să-şi cheltuiască banii, şi cu asta basta. Nu-mi venea nicio idee. Nu mai ştiam cum să-i provoc ca să suflu în cenuşa scandalului. Făcusem tot ce se putea: l-am agresat pe Enache, mi-am depus carnetul de partid, am ajuns

la poligrafie, ce dracu’ să mai fac?! Dinu Seralu mă ocolea şi el. Starea asta de moarte apoasă o experimentaseră şi cu alţii şi părea convenabilă; oricât de mare pornea gălăgia, lumea uita. Ce să faci? Să înnebuneşti? M-am apucat de tenis.

Sandu Tatos respecta cu sfinţenie minutul de pauză după ghemurile fără soţ, avea şi-o teorie cu tonusul muscular şi metabolismul, mă rog, n-o mai ţin minte. Dar avea nevoie de minutul acela, care se transforma aproape întotdeauna într-o şuetă sincopată de toate opririle meciului. Cred că pentru asta, de fapt, veneam. Avea vocaţia bârfei senine. I-am iubit subţirimea ironiei şi lipsa de patimă cu care desfiinţa. Asemenea oameni se nasc întru religia cafelei, iar el era un subtil oficiant. Din păcate, obosea repede şi respiraţia i se pripea. Cred că începuse să moară încă de pe atunci. O puneam pe seama vârstei, îi mai spuneam Moşu’, dar cu drag se desfăta şi el în alintul ăsta, răsfăţându-se. Jucam şi ca descreieraţii, între unu şi trei după-amiaza, când erau terenuri libere-n Tei, terciuiţi de căldură şi cu limba pe umăr.

Peste câţiva ani, pe 21 Decembrie, seara, avea să-mi salveze viaţa. Îl culcasem pe Clever şi am dat pe la el – nu stăteam departe –, ca să-l iau la Inter.

— Ai s-ajungi văduvă de erou, i-a spus soţiei, care, speriată ca toată lumea, dădea să ne oprească.

Am ieşit râzând şi, din uşă, Liana ne implora să nu întârziem. Era destul de comic, nu ne duceam să batem mingea. Am făcut vreo zece minute pe jos, iar la Arlus – cordon de miliţieni. Dincolo, în piaţă, vuia mulţimea. S-a apropiat un maior.

— Unde vreţi să treceţi?

— Ia ghici! mă reped eu ţâfnos, în timp ce Tatos mă trăgea de poalele hainei.

Spre surprinderea noastră, miliţianul a râs scurt şi, nici eu nu ştiu cum, poate pentru că avea simţul umorului, m-a aburit un fel de simpatie. Absurd, desigur, dar ce nu era absurd atunci?

— Pe-aici nu se poate, face maiorul zâmbind subţirel.

— Îmi pare rău, am o treabă acolo…

Şi arăt spre Inter.

— Ce treabă?

— Am ceva de strigat.

— De ce nu strigi aici?

— Acolo am treabă.

Mă uitam la el rânjind.

— Nu se poate.

— Dar pe unde se poate? întreabă deodată Sandu, care, mi-am dat seama, l-a priceput mai repede.

— Pe-acolo, zice maiorul arătându-ne o potecă prin parcajul teatrului.

Adică aici zid de miliţieni şi dincoace cărare liberă. Bravos!… Ce-or fi având ăştia de gând? N-am dilematizat prea mult, am luat-o pe unde ne-a arătat şi-am ajuns în piaţă. Ne-am apucat şi noi de ce făcea toată lumea, când, deodată, se opreşte unul în faţa noastră şi începe să ne întrebe din senin.

— Şi dacă mor, ce? Dacă mor acuma, ce?

Părea sincer dispus, era tânăr. N-am apucat să facem conversaţie, nici nu l-am mai văzut vreodată, pentru că în secunda următoare au năvălit cisternele şi-au pus apa pe noi. Ne-am călcat în picioare până sub zidurile hotelului şi-am urmărit de-acolo mulţimea ce se retrăgea şi ţipetele. Apoi râsetele şi bravada celor care intrau de bunăvoie sub jeturi.

— Hai acasă. Imediat, acuma! Te rog!

Sandu părea singurul intrat în panică. Am încercat să-l liniştesc, să mai amân. Inutil. Voia să iasă în secunda aia. Se pregătea deja pentru Marea Plecare şi simţea poate în clipa aceea mai mult. A trebuit să-l însoţesc, deşi nemulţumit, şi îl boscorodeam pe drum. Am trecut pe lângă maiorul de miliţie care ne oprise la venire. Ieşirea era liberă; s-a dat la o parte, cu acelaşi zâmbet.

— Gata?

— Da.

Peste câteva minute au început în urma noastră rafalele.

În vara aceea n-am jucat tenis numai cu Sandu Tatos. Am jucat şi cu Papacioc, şi cu Pintilie, şi cu Hulubaru. Cu Sandu îmi plăcea mai mult, pentru că în „minuturile” lui dintre ghemuri reuşeam să producem strategii, alianţe, excomunicări şi proteste – pe scurt, dereticam ungherele culturii. Pintilie era retractil, rar se angaja în ceva, iar pe teren ne-am întâlnit o singură dată. Şi ultima. Avea un fel atât de epuizant de-a se căzni pentru fiecare minge şi de a litiga orice urmă suspectă, încât lăsa impresia că toată viaţa lui începea să depindă de scor. Când a ajuns să-şi scoată ciorapii ăia înroşiţi de zgură, era complet sfârşit. A doua oară nu l-am mai prins. Papacioc nu însemna nimic, îl băteam şi întors cu spatele, vorba aia, ştiind că mai devreme sau mai târziu toată chestia avea să devină pentru mine anostă, iar pentru el intolerabilă. Ceea ce s-a şi întâmplat; era de un orgoliu maladiv. Cât despre colegul Hulubaru, ăsta era de-o lene atât de definitivă, încât mari neajunsuri nu producea. Se planta în mijlocul terenului, mătăhălos şi deja cu gândul la bere, iar dacă trecea prin aer ceva la lungimea braţului, lua. Dacă nu, nu. Datul din picioare nu era slăbiciunea lui.

— Ai ajuns să joci tenis cu Hulubaru? îmi reproşa câte unul care, ca tot bunul român, îi observa cu atenţie pe alţii şi lega decadenţa de intimitatea valorii incerte.

— Da, dom’le, joacă mai bine ca Pintilie.

Aşa şi era. Dar nu folosea la nimic. Nu spărgea liniştea adormită ce o lăsaseră peste mine şi film. Comuniştii, când au probleme, se dau morţi. Vai de cine se lasă înşelat! Au etape de resuscitare de circa patruzeci de ani. Nici cu lumânarea între degete şi cu picioarele legate nu-s reci!

Ar fi trebuit să-i scot iar din bârlog… Enache sau Dulea? Să mai încerc un atac…

Sandu a acceptat repede; am redactat un protest pe care-l doream masiv, semnat în toate grădinile culturii, ca să fie difuzat şi-n străinătate. Pentru că aşa-i aici, nu se poate face nimic dacă nu sunt şi alţii cu ochii pe noi. Am început cu ai noştri. Spiţeru, după câteva piruete, era de negăsit, nu mai răspundea la telefon, iar de semnătură nici nu putea fi vorba. Mai ales

după ce Sergiu îl lăsase fără iubită şi deveniseră „cumnaţi”. Cu ce folos nu ştiu, se auzea că ar fi avut alte investiţii de libido, nu s-a lipit nicio femeie de el. De Colonnescu vorbesc. Au iscălit, incredibil, Papacioc şi chiar Petringenaru, cu buna lui reputaţie secu. Pintilie însă nu semna unde semna Petringenaru; în condiţia asta, orice contestare era sub demnitatea lui. O pripeală… Mai târziu, mi se pare că-n ’90, apucase să-şi pună cenuşă în cap la un ziar c-ar fi cooperat şi-ar fi şoptit spre Instituţie câte ceva. Credea, mă gândesc, c-o lua înaintea celor presupuşi nemiloşi şi poate se iartă. Dar cred c-a fost o greşeală. Alţii au tăcut şi n-au avut vreun deranj. Pripit, i-o fi părut foarte rău după aia.

Am mai găsit câţiva, dar nu puteam s-o mai întindem. Era logic să fim deja turnaţi şi, de câteva zile, aşteptam securiştii să vină peste noi. Sandu a început să se ocupe de scriitori; tăcere şi aici. Atunci ne-am gândit la Maler. Scrisese câteva cărţi care, în penuria literară de atunci, făcuseră oarecare impresie. Dar nu plăcuseră sus, asta era important. Mai avea şi-un aer mereu iritat când se uita în jur, îl lăuda Europa Liberă, era bun. Primul efect pe care-l producea era acela de rectitudine şi, dacă nu erai pretenţios ca să-l zgârii prea mult, te acomodai şi cu asta.

Maler obişnuia să vină la mine ca să-i pun casete cu filmele care circulau în Occident şi, prin reciprocitate, erau interzise aici. Îl aducea Madame de Staël. Poate o să-i dea cuiva prin cap să scrie o istorie paralelă a culturii româneşti, din perspectiva influenţei indiscutabile pe care au insinuat-o iubitele… Chiar şi pentru unele doamne. Privea extrem de relaxat şi mă uitam la el cum picotea, dar nu-l deranjam, pentru că mă interesa pertinenţa observaţiilor pe care le comunica în final. Se pricepea la multe lucruri.

Eram la vremea aceea ţara, aşa umbla vorba, cu cel mai mare număr de aparate video pe cap de locuitor. Un lucru bun. Cu cât mai multe becuri în noaptea culturală cu care ne tâmpeau, cu atât mai subţire bezna! Pe-al meu îl cărasem de la Frankfurt.

— E un neamţ la mine, mă sună într-o dimineaţă Sorin Roşca Stănescu. Are o firmă de turism şi vrea nişte fotografii de reclamă.

— Da.

— Le faci?

— Da. Cât plăteşte?

— Nu ştiu. Vino şi discută cu el. Cere-i scump, i-am spus cu ce te ocupi.

I-am cerut patru mii de mărci fără să clipesc. Neamţul s-a blocat în primul moment, a încercat să negocieze, dar m-am ţinut tare. De altfel, pe-acolo au ideea că ce e scump e şi bun. Eram bun. A fost primul test pe care l-am făcut Securităţii: mă opreşte sau nu? Relaţii cu străinii nu existau; ori erau interzise, ori supravegheate: declaraţii, informări şi alte lucruri distinse. Pentru mine era prilejul să reîncălzesc ciorba cu *Glissando*, îmi convenea un semafor roşu. Am făcut-o pe faţă, ca şi cum Instituţia n-ar fi existat. Am dat anunţuri prin ziare, am organizat un concurs de modele, în sfârşit, am ales trei fete şi am năvălit pe litoral. Au fost două săptămâni minunate, pozele bune, neamţul mulţumit. Intrasem în afacerea aia fără fasoane, aşa cum sari în tramvai când ţi s-a defectat maşina şi-o urci pe trotuar. Nu aveam în minte decât că trebuia să rezist. Deţinutul care e scos la săpat se strânge în zeghe şi-şi spune că o zi de muncă face cât două de puşcărie.

Desigur că stătea „cineva” cu ochii pe noi, dar nu m-a deranjat nimeni. De ce naiba? De ce mă lăsau în pace? Am admis că ţineau mai mult la liniştea moartă în care-mi împachetaseră filmul şi se abţineau să se scobească în bubă. Nu ştiam la data aceea că nevasta neamţului, o româncă, era omul lor şi toate, nu-i aşa, curgeau de la sine.

I-am supus la al doilea test. Am cerut viză pentru Germania, ca să mă ocup de tipar. Acum urma să se vadă cum stăm… M-au chemat. Foarte politicoşi.

— Vreţi să plecaţi în Germania Federală?

— Da.

— Unde?

— La Frankfurt.

— A, o să vă simţiţi foarte bine. E un oraş pentru temperamentul dumneavoastră.

Ce legătură avea temperamentul cu neamţul?! Mă duceam să-mi iau banii. Ăştia nu cumva voiau să-mi facă vânt?

— Mă întorc, nu vă temeţi.

— Asta-i o chestiune personală, nu ne priveşte pe noi, *it's up to you*! Când spuneaţi că doriţi viza?

M-am dus în Germania cu gândul precis de a-mi lua o linie video cu care să încep la întoarcere o producţie de filme samizdat. Nu mă iluzionam că mi le-ar fi preluat televiziunea aia nemernică din Dorobanţi, dar îmi puneam speranţa în uriaşa circulaţie a casetelor. Mai ales că lucrul interzis e totdeauna plăcut. Aveam să constat foarte curând că patru mii de mărci, pe care abia le-am smuls javrei de neamţ, erau foarte puţine pentru ce aveam de gând, aşa că le-am băgat în aparatură VHS.

Nu puteam să fac nimic cu ea, decât nunţi-botezuri, devenind curând un nume în branşă. Ca să faci aşa ceva nu-ţi trebuie numai un stomac bun, pentru că te cheamă beţivii la masă să-i filmezi cu furculiţa şi sifonul. E bine să ai şi dinţii relativ tari, pentru că strângi din ei în timp ce-ţi repeţi până la migrenă că minima independenţă financiară ţine de foame şi te scuteşte de situaţia slinoasă de a cădea la pace. Filmul acela, aşa blocat cum era, nu le ţinea nici lor prea cald. O ştiam perfect.

Mă învârteam aşadar în jurul popii cu pirostriile, ţineam cu stânga lampa, cu dreapta aparatul, „ciupeam" lucrurile hazlii din care mi-aş fi dorit altădată să-mi fac filmele, îmi cereau autografe, puţin îmi păsa. Sau măcar îmi dădeam iluzia. Munceam. Casetele pe care acceptam să le semnez se plăteau dublu. Probabil că încă mai există pe undeva filmuleţele acelea niciodată renegate, cu mama-naşă, popa, beţivii şi tortul miresei. Când se întorcea Pintilie din Franţa, se interesa cum merge şi-mi aducea VHS-uri virgine, să am pentru nunţi.

20

BOIAUA DE ARDEI AM AUZIT CĂ SE CONTRA-FACE cu praf de cărămidă bine pisată. Piperul, cu ciment râşnit. Despre cafea nu mai vorbesc, toată lumea ştie ce-i ghinda. Detergentul se scoate din carton şi se înlocuieşte în proporţia dorită cu pudră de mortar. La trei cutii, iese una nouă. Smântâna cu aracet, iar berea cu dero şi un pic de leşie. Sunt cazuri când devine otrăvitoare, dar sursa producţiei e atât de îndepărtată şi obscură, încât pentru partea asta nu-i niciun pericol. Aceste produse nu se găsesc numai în Obor şi Matache, unde, dacă te uiţi cu atenţie, îl poţi recunoaşte uneori pe fratele meu cu sacoşa în mână şi mintea strânsă pumn cântărind preţurile cu gâtul uscat, mereu în urma farsei. Doamne, cât trebuie să-l iubesc!

Uneori, în împrejurări controlate, un falsificator e prins, amendat şi arătat la televizor. După care e redat trebii, pentru că timpul pierdut nu ţi-l plăteşte nimeni.

Cât priveşte „ciuguleala” din filmele altora, aceasta e sortită să rămână neimputabilă pentru o perioadă nedeterminată de timp. O ingenioasă urmărire în metrou din *Filiera franceză*, de exemplu, poate deveni în sfârşit senatorial românească utilizând tramvaiul 5 între două staţii neidentificate. Cunosc nume ce trec drept extrem de onorabile care şi-au ocupat viaţa cu acest sport profitabil, dar nu le pronunţ, pentru că opinia generală socoteşte stimabil să rămână aşa. În virtutea păcii sociale. Până la generaţia următoare, care prinde şi spurcă.

Cele mai fine ciordeli care m-au onorat vreodată s-au aplicat la *Glissando* şi *Croaziera*. N-am să-l nominalizez – *recte* – pe lotru, din considerentele exprimate mai sus. Imitaţia, chiar bleagă, se cere a fi totuşi în puterile cuiva. În general, se aşteaptă de la cronicari şi de la alţi vorbitori să remarce şi să se mire. Nu e cazul pe-aici, lucrul presupune o fineţe a observaţiei care, sporadic şi fără finalitate, s-a exersat şi-n literatură. Criticaştrii de film au altfel de priorităţi. Unul singur remarcase cândva o stranie „concurenţă”, zicea el, ce făcea ca, atunci când apărea dintr-o parte

un anume gest artistic, să i se răspundă printr-un efort redundant. Dar mai mult n-a putut, a lăsat-o aşa. În orice caz, trecând peste toate, epigonismul poate fi destul de flatant.

pg. 1. ROLUL ARMATEI ÎN SATISFACEREA SERVICIULUI MILITAR

…octorat -

pg. 5. …excursiile danubiene şi explorări silvestre. Apariţii fulgurante, neverosimile în aerul vetust pe care-l mai păstrau încă obiectele şi moliile. Panoramări lente prin atmosfera pestilenţială, viciată de fum, dincolo de toate acele uşi enigmatice care ascundeau hidra.

pg. 85. Spiţeru… Spiţeru…

pg. 105. …şalurile acelea albe şi lungi despre care se crede că erau nota de bun-gust a smochingului, prost călcate şi din materiale de surogat, sintetice, de Lipscani, atmosfera aceea involuntară de bazar turcesc cu figuraţie europeană, ce nu traducea decât gustul personal al realizatorului păcălit de lecturi sporadice şi insuficient… Şi Păstrăvul, Buretele Şerpesc, Mânătarca, Ghebea, Zbârciogul şi Urechea Babei, „plantă criptogamă făcând parte dintr-una dintre principalele încrengături ale regnului vegetal, care cuprinde specii numeroase şi variate; (sens curent) organ, adesea comestibil, al anumitor specii din această încrengătură, în formă de pălărie cărnoasă cu picior (Agaricus)” (*D.L.R.M.*, Ed. Acad. R.P.R., 1958, pg. 150).

pg. 203. …peretele tapetat cu televizoare, *Scarface*!

pg. 206. *À quoi bon quitter Coasta Boacii?* (Cioran)

414.I. …se împiedică de un cărucior al copiilor, plin cu sucuri, Pepsi, sandviciuri etc. Lume necunoscută. Un individ în chiloţi. Vasile năvăleşte în…

415.I. …dormitor. Aici, în patul lui conjugal, un alt individ în pielea goală se ridică de pe Stela, goală şi ea. În jurul lor şi al patului cu oglindă,

proiectoare aprinse, o cameră video de amatori, cineaşti tot amatori, Eugen etc.

416.I. Individul actor care tocmai s-a înălţat de pe Stela încearcă enervat să-şi tragă chiloţii.

ACTOR 1: *Nu se poate, dom'le, aşa, nu-s maşină! Ce naiba!*

Stela, văzându-l pe…

417.M. …Vasile că-şi revine din uluială şi se pregăteşte să răcnească…

418.M. …i-o ia înainte, de acolo, din pat.

STELA: *Atan cî jî tesplic!*…

419.M. VASILE: *Bre…!*

420.M. CAROLINA: *Vasile, nu te ambala! Domnu' vrea să creeze un film şi…*

421.M. VASILE: *În patul meu conjugal?! Afară, în pizdele mamii voastre, afară imediat!!!*

422.I. REGIZOR: *Cine-i ăsta?*

VASILE: *Cheamă poliţia! Chem poliţia!!!*

Năvăleşte pe uşă afară.

423.I. Iese pe trotuar şi dă iar de Mişu, care-i zâmbeşte larg, exercitându-şi comerţul, şi renunţă. Aleargă spre poliţistul din intersecţie. Dar – văzut în G. – tocmai când începe precipitat să-i explice, un elicopter survolează piaţa. Lumea mişună hăbăucită, cu privirile în sus, urlând, făcând semne, antrenându-l şi pe el.

424.G. Elicopterul peste acoperişuri.

425.ANS. Lumea alergând voioasă, cu privirile înălţate, pocnindu-se unii de alţii. Vasile revine în fugă. Nici Mişu nu mai e pe trotuar. Înjurând, intră iar în imobil.

426.I. Urcă scările horcăind, cu respiraţia tăiată.

427.I. Năvăleşte în apartament. Răstoarnă din nou măsuţa cu gustările…

428.I. …din nou întrerupe filmarea, din nou Actorul 1 coboară excedat de pe Stela.

ACTOR 1: *Nu mai pot!!! O să mă lăsaţi impotent!!!*

Regizorul trânteşte cu şapca de podea.

429.A. De undeva se ridică activistul Partidului Demo-craţiei Originale, dar parcă-i altă persoană. Se propteşte imperativ în faţa lui Vasile.

ACTIV.: *Domnu' Potop, te invit să respecţi această muncă!*

Vasile îl dă la o parte cu un gest şi se opreşte în faţa Stelei. Suflând greu, îi aruncă cu obidă:

VASILE: *Curvă!*

STELA: *Atan cî jî tesplic!*

În faţa lui apare enervat şi Eugen.

EUGEN: *Alo, domnu'… Ce e?*

430.A. ACTOR 1: *Vreau asigurare! Dom'le, vreau asigurare!*

431.A. ACTIV.: *Domnu' Potop!… Doamna, care-i titulară de contract, şi-a închiriat acest apartament ca platou.*

VASILE: *De când titulară? Io-s titular!*

ACTIV.: *Nu. Contractul de filmare. Doamna creditează filmul 30 de procente.*

VASILE: *De unde procente?*

432.A. Confuză, Carolina arată cu degetul spre burta umflată.

433.A. VASILE: *Te omor!*

Mişu răsare în spatele lui, vorbindu-i blând:

MIŞU: *Nu poţi. Am şi eu 1,5 la sută pentru pază.*

VASILE: *Ce spui?*

434.A. Instinctiv, Carolina îşi acoperă pântecul cu mâna.

435.I. VASILE: *De când mi-aţi intrat în casă?*

ACTIV.: *Mai avem patru zile. Am ales special o perioadă când aţi plecat, să nu vă deranjăm…*

VASILE (Stelei): *Patru zile…*

ACTIV.: *În acest moment, dumneavoastră ne deranjaţi, înţelegeţi? Am închiriat la un preţ bun, cât a vrut doamna, nu ne-am târguit, aşa, şi dacă ne întrerupeţi, nu avem ce face, întrerupem şi noi contractul. Dar pretindem daune pentru tot! În valută! Tot ce vedeţi e în valută!*

Carolina e din nou cu mâna la burtă.

VASILE: *Şi ce vrei? Să mă duc dincolo şi s-aştept până-ţi termini treaba?*

ACTIV.: *Ar fi cel mai înţelept din partea dumneavoastră. Doamna e într-o situaţie specială, sper c-aţi observat. Ne stresaţi, nu se poate!*

MIŞU: *Lasă, dom'le, că pleacă. E băiat de treabă.*

VASILE: *Vreau să vă căraţi din casa mea!*

ACTIV.: *Am să reclam şi la partid; să ştiţi că nu e cum credeţi dumneavoastră!*

436.M. VASILE: *Ce?*

MIŞU: *Hai, mă, nea Vasile!… Ce naiba!*

437.I. Surprinde privirea unui copil care-i face semn: „Da, tată, nu fi prost!"

REGIZOR: *Scoate-l, dracului, de-aici!* (OFF)

438.A. VASILE: *Cum vorbeşti, mă, cu mine? Sunt în casa mea!*

REGIZOR: *Dă-l afară!!!*

Vasile desface braţele, luând martoră asistenţa.

439.A. Vasile ia martoră şi asistenţa din camera cealaltă. (Amorsă) Adică insul în chiloţi… Se aşază lângă el.

ACTOR 2.: *Eu sunt la rând…*

Supus, Vasile se ridică şi se mută pe scaunul de după el.

440.I. Niki se apropie şi-l serveşte cu o răcoritoare.

VASILE: *Cât e asta? Pe dolari?*
NIKI: *Din partea firmei.*

441.A. Intră şi Eugen.
EUGEN: *Dobitocul ăla, când mă vede acolo, se inhibă.*
VASILE: *E pe banii dumitale?*
EUGEN: *Parţial. Numai pentru dialogul în franceză.*
VASILE: *De ce în franceză?*
EUGEN: *Până se termină filmul, oricum o să fim francofoni, nu?*
În tot acest timp, televizorul transmite în limba franceză.
Carolina intră grăbită pentru a-şi relua clacheta.
CAROLINA: *Scuză-mă, te rog…*

442.I. Revine în dormitor şi filmarea reîncepe. PAN. – oglinda.
Actorul 1 se lasă iar peste Stela, blestemându-şi soarta.
ACTOR 1: *’Tu-i viaţa mă-sii…!*

443.A. În cealaltă cameră, Eugen explică:
EUGEN: *Totu-i să nu aibă coşuri pe fund. Ori Stela… nu?!*
VASILE: *Gigi, ia-l pe Niki şi staţi aici!*
GIGI: *Da’ ce are?*
VASILE: *Aici, am spus!!!…* (Către ceilalţi) *Şi? Cine cu cine?*
ACTOR 2: *Dom’le, doamna e soţia unui disident. Pe vremea lui Ceauşescu. Şi Securitatea îl bagă în puşcărie. Înţelegi?*
VASILE: *Da.*
ACTOR 2: *Aşa… Şi vine securistul la ea când ăla-i în puşcărie, adică eu, domn’ Velicu… Şi una, alta, îi face felul. I-o trage şi vine Revoluţia. Şi iese disidentul! Eu… Şi dau peste securist. Hopaaa…! Şi ea zice, cum îi spune…?*
VASILE: *Stai să-ţi explic.*

444.A. MIŞU: *Atan cî jî tesplic!…*

21

ÎN DUPĂ-AMIAZA CÂND A VENIT MALER LA FILM aveam în casă toţi conjuraţii: Sandu, Papacioc, toţi care iscăliseră.

— Semnaţi asta, domnu’ Maler?

— Ce e?

A luat hârtia şi-a început s-o citească. Încet. După ce-a terminat, a mai luat-o o dată.

— Şi cine a mai semnat-o? mă întreabă dregându-şi vocea.

Nu ştiu dacă aţi băgat de seamă, dar în stările de confuzie răguşeşti brusc.

— Sunt pe verso…

A citit şi numele alea şi n-a ridicat privirea spre ceilalţi, care-i pândeau gesturile. Mi-a făcut semn să intrăm în bucătărie.

— Uite ce e… Pintilie de ce n-a semnat?

— Pintilie nu semnează din cauza lui Petringenaru.

— Păi, vezi…

— Nu înţeleg.

— Să semnezi cu Petringenaru…

Avea deja aerul că nu se mai poate face nimic.

— Domnu’ Maler, trebuie să facem asta, nu putem mişuna unii peste alţii ca viermii.

— Dar cine v-a spus vouă că lucrurile astea se fac aşa?

— Dar cum se fac?

— Împotriva lui Dulea? Să aduni atâţia intelectuali pentru mărunţişuri! Asta, când o faci, trebuie să bată serios, nu…

— Vreţi s-o facem împotriva lui Ceauşescu? Hai s-o facem.

A băgat de seamă că se afla în cadrul ferestrei şi s-a retras imediat.

— Crezi că-i momentul?

— Dar când e momentul?

— O să vină şi el.

— Şi cine ne anunţă, ca să nu-l scăpăm?

— Acuma de ce eşti…?

Şi-a luat aerul acela vexat cu care devenea totdeauna rectitud. Am tăcut şi mă uitam la plăcile de faianţă căzute, mă gândeam că trebuie înlocuite.

— Şi ce le spunem?

— Că mai stăm puţin…

Am reintrat unde ne aşteptau ceilalţi şi Sandu s-a ridicat.

— Aţi semnat?

— Mai stăm, am intervenit ca să evit o discuţie penibilă şi i-am tras fotoliul. Vă rog, domnu’ Maler, staţi unde vreţi.

Papacioc a moştenit vila lui socru-său, de la ţară. În cele din urmă, l-a părăsit speranţa de a-şi mai lua vreodată revanşa pe teren. Se retrăgea cu familia acolo-n weekenduri şi bătea cuie sau lega cu sârmă ce se mai strica. Tatos nu se simţea bine, lua rar racheta, Pintilie era în Franţa, iar Hulubaru, puturos, prefera berea şi oblomovismul. S-a dus dracului şi tenisul.

Cora devenise irascibilă. Îi lipseau multe lucruri. Nu făceam foame, trăiam aşa şi-aşa, dar munceam greu şi umilitor când ne aduceam aminte cine eram. O actriţă e preferabil să nu stea la cozi, să se îmbrace într-un anume fel, să-şi aleagă parfumul, să-şi selecteze anturajul. Carnetul meu închisese brutal toate uşile. Îmi arăta mâinile înroşite. Venea din când în când o ţigancă la menaj, dar suficient de murdară, trebuia să iei totul de la început după ce pleca. Simţea că îmbătrâneşte şi iese din gen, cădea în stări acre.

— Se întâmplă totuşi lucrul acela rar, că rezistăm împreună, încercam eu să-i mai dau curaj. Dacă nu ne ţineam spatele, ne terminau de mult, asta-i înnebuneşte.

— Şi? Şi ce? Filmezi cumetrii şi tricotezi costume de baie. Le-am trimis la Constanţa, nu s-a vândut niciunul, ţi-am spus că le faci prea mici. Dumnezeu nu ţi-a dat degeaba ce ţi-a dat. De ce-ţi baţi joc?

Adagio-ul era totdeauna unul religios. Dar acum nu înţelegeam la ce se referă: la film sau la tricotaje?

— Or să cedeze, ai să vezi. Nu pot ţine mortul în casă o sută de ani.

— Şi ai o sută de ani la dispoziţie? De unde ştii că nu eşti deja terminat? De unde ştii că nu te-ai uscat şi nu mai ştii să filmezi decât nunţi şi baluri?

— Nu m-au terminat, nu te teme.

— De unde ştii? Tu nu îmbătrâneşti? Cine te crezi?

— Şi ce vrei?

— Până acum făceai două filme, dacă nu te încăpăţânai!

— Da, pe dracu’! Îmi dădeau ei…

— Ăsta-i ultimul film? Vrei să fie ăsta ultimul? Atunci apucă-te de-a binelea de tricotat şi termină cu prostiile. Tricotează! Filmează nunţi!

— Ştii de ce-o fac.

— Avem ce mânca! Nu trebuia decât să scoţi două-trei chestii, că te lăsau să schimbi ce-ai fi vrut.

— Mă lăsau? Mi-au dat o listă, ştii foarte bine.

— Ţi-au dat o listă şi pe urmă au zis să scoţi ce vrei. Dacă scoteai, erai acum în producţie.

— Ce producţie?

— Nu-i aşa?

— Cine ţi-a băgat-o în cap? Securistul care te întreabă ce fac?

— Dacă vrei să fie ultimul tău film, cum crezi! Eu mai am de făcut câteva.

— Să mă duc la ei? Vă rog să mă iertaţi, m-am mai gândit?!

— Nu trebuie să te rogi. Poţi să le spui că te-ai gândit. Or să te primească bine.

— De când eşti aşa de sigură?… După tot ce-am făcut în doi ani? Păi, nu mă scuipă lumea în faţă?

— Cine, ăla? şi-mi arată unul care-şi ştergea mucii în timp ce împăturea o pungă de plastic în staţia de la Armenească. Ia du-te şi-l întreabă dacă a auzit de tine sau măcar de ce-ai făcut? Sau dacă-l doare-n fund? Fiecare cu mizeria lui, i se rupe. Aşa, dacă se face un pic de scandal, mai ciuleşte urechea şi bârfeşte la o ţigară. A doua zi a uitat. Dacă nu a doua zi, peste-o lună. Peste şase luni! Ce-s alea şase luni? De când şomezi? Ce

poate să fie filmul tău pentru ţoapa aia de peste drum? Aia din uşa Galanteriei, aia în galben! Crezi că interesează pe cineva? Or să te şi spurce cu ce le vine la gură, ai să vezi!

Oarece dreptate a avut. Prima întrebare care mi s-a pus într-un ziar imediat după Rrevoluţie, cu mult înainte să mă îmbăloşeze Carafilio di Puta, a fost: „De ce v-aţi depus carnetul de partid, nu cumva ca să dobândiţi o glorie facilă?”.

— Pentru cine faci asta?

Am noroc că-mi trece repede. Urlu, înjur, trântesc, sparg, dar îmi trece repede. Purjez. Am lăsat-o acasă şi m-am dus să capodoperez despre subdepozitele judeţene de legume şi fructe.

În lipsa mea, pe neaşteptate, căzând ca un vapor pe acoperiş, a venit Liberarea. Devastatoare!

— Ţi-a văzut Tovarăşa filmul.

Vocea lui Andricu tremura la celălalt capăt al firului. Parcă anunţa un meteorit ce trebuia să ne facă zob, dar din fericire a căzut la bulgari.

— Aha!… am conchis eu, nu fără oarecare satisfacţie.

Strategia cu hoitul începea să dea roade. Nu puteau să-l ţină la infinit, puţea, trebuiau să scape de el. Dacă aveţi nevoie de mine, băieţi, aici sunt…

— Şi?

— I-a dat drumul. L-a văzut şi pe al lui Pintilie.

Era oprit şi *Mitică*.

— I-a dat drumul şi lui?

— Nu. A enervat-o chestia aia cu steagul şi *Deşteaptă-te, române*. La al tău a adormit.

Ce spunea avea sens. „Siny” îşi câştigase reputaţia că adormea pe unde se stingea lumina, ca Suzana Gâdea.

— A dormit tot timpul?

Nu mă ofensa cine ştie ce treaba asta, dar era important în ce toane se deştepta.

— S-a trezit la „jidanule”, a întrebat dacă-i antisemitism, n-au ştiut ăia şi a zis că mai bine s-o scoţi.

Ce-avea antisemitismul cu subprefectura?! Nu voiau complicaţii. Un semit îi spunea „jidanule” altui semit. Era „etic”, cel mult, dacă te uiţi cum merg lucrurile pe lumea asta. Secvenţa avea sensul ei, mă rog. Dacă tot n-au înţeles, dă-o dracului! Am şi umblat în ea, nu mai ţin minte dacă imediat. Până la urmă, a rămas „anticristule”.

— Şi altceva?

— Nimic.

— Bravo!

— A zis că ce-aţi oprit porcăria asta, scoateţi-o naibii de-aici, să n-o mai văd!

Auzise probabil că erau scene sexy şi se aşteptase şi ea la mai mult, ca la clubul Femina.

— Perfect. Când îi daţi drumul?

Nu s-au grăbit. Ştefănescu nu dădea în foc să scape de el. Ori menaja orgoliul cuiva, poate chiar pe al lui, ori pur şi simplu îşi lua toate precauţiunile ca să evite un al doilea scandal în momentul ieşirii pe ecrane. Asta nu era deosebit de flatant pentru Tovarăşa, însemna că o consideră incapabilă de a-şi ţine cuvântul.

— Ce facem cu svastica aia?

— Care?

— Aia…

— Nu e o svastică, e metafora unei svastici.

— Metaforă, mă rog, apare pe cârpele alea albe. Cum o scoatem?

— Tovarăşa n-a spus s-o scoatem.

— Nu ştii tu ce-a spus Tovarăşa!

— Derivă din svastica lui Dolfi.

— Atunci să derive!

Perfect. Astea intrau în categoria „modificărilor induse”. Autorul o făcea pe idiotul şi sugera cu fineţe organului de partid presupuse alterări. Cum ar fi, de pildă, o svastică nazistă care evoluează spre metafora ei printr-o *enchaînée* dibace. Ce poate să-şi dorească mai mult un creator decât

să sugereze, cu însuşi acordul Partidului, evoluţia de la nazism la comunism şi toate gradele de rudenie derivate.

L-am prostit pe Ştefănescu sau simula numai? Am plusat peste două zile, când m-a chemat în acelaşi birou.

— L-am putea coperta şi c-un citat de atitudine, cum vi se pare?

— Ce citat?

— Găsim unul.

— Trebuie un autor serios, nu aşa…

— Cred că-l am, mă gândeam la Iorga: „Istoria va recunoaşte şi va pironi pe vinovaţii acestei crime contra progresului uman şi generaţii întregi, simţind încă urmările cumplitei dureri de care suferim astăzi, îi vor blestema”.

Ştefănescu s-a uitat la mine adânc. Atât de adânc, încât vedea probabil cum îmi bătea pulsul în urechi. Cumplita durere de care sufeream *astăzi*… Nu? Nici nu mai intra în categoria „şopârle”, trecea direct la „instigaţii”. Iorga… A zis cineva ceva? Mă rugam în gând lui Dumnezeu să nu se prindă. Dacă n-o mirosea, o puteam scrie citeţ şi masiv în pregeneric. Ce satisfacţie, ce grandios picior în fund! După câteva minute bune, Ştefănescu a încuviinţat în tăcere. Mă privea încă. Degeaba. Era ca şi făcută.

Acest citat există la începutul filmului. Nimeni n-a făcut referire la el niciodată. Nici măcar un critic. Astăzi, dacă privesc înapoi, cred că pot reconstrui momentul de meditaţie ce l-a făcut pe I.T. Ştefănescu să dea atunci din cap. Aşadar despre ce e vorba în propoziţiune? Cine va recunoaşte la o dată neprecizată? *Istoria*… Haida de! Care istorie? Aia pe care au făcut-o „poştă”? Mă refer cu precizie la violul în grup, organizat din raţiuni de stat. Sau asta de-acum, pe care câţiva solitari încearcă s-o cârpească, conştienţi că interesează pe toată lumea, în aceeaşi măsură în care o preocupă tulburările tiroidiene ale lui Ginghis Han? Dar ce va face Istoria cu I mare? *Va recunoaşte!*… Minunat. Când s-a mai întâmplat una ca asta? Şi când va recunoaşte? În secolul ăsta sau după cele trei mandate probabile ale lui Iliescu? Sau în mileniul viitor? Mi-i şi imaginez pe ăia din anul 3000, cât de preocupaţi or să fie ei de chestie… Stai puţin, vorbim

despre Istoria României sau despre ce vorbim aici? Nu-mi amintesc foarte exact cine i-o fi „pironit” pe Ieremia Golia sau pe nemernicii ceilalţi cu care a avut de-a face şi Horia. Or fi scăpat şmecherii nepironiţi. Cine-şi mai bate capul? „Va pironi”, adică nici mai mult, nici mai puţin decât supliciul christic. Frumos, dom’ profesor. Şi, la urma urmei, pe cine să pironească, ia stai, stai un pic?! „Pe vinovaţii acestei crime contra progresului uman…” Pe cine să pironească?! Pe „vinovaţi”! Vag… Ce înţelege ăla care abia s-a aşezat în scaun ca să vadă ce-i arăt? În cel mai bun caz, se gândeşte la legionari. Nici ăştia nu-s din cale-afară de pironiţi; i-a mai spurcat unul, altul, dar lumea s-a afanisit repede. Un moment, un moment!… Ia vezi mai departe; nu numai că-i va pironi, dar îi va şi „blestema”. Aha!… Aşa, da! Cine oare? „Generaţiile întregi”. Sigur că generaţiile întregi, cum altfel? Presupun că şi generaţia mea… Nu? Urmează, în toată splendoarea ei, propoziţia cauzală: deoarece simţim încă, nu-i aşa, „urmările cumplitei dureri de care suferim astăzi”… Ei, nu mai spune! Se poate întâmpla ca pe Iorga să-l fi durut în mod real, dar să-şi imagineze un şuvoi de generaţii de români dându-şi cu pumnii-n cap şi reclamându-se patetic din suferinţa aceea pseudoadamică e destul de… cum să-i zic? Uşor nerealist. Ba să ne numere şi pe noi printre suferitori, ăştia de ne tânguim şi azi că am pierdut la Podul Înalt!… Mă rog. E ca şi cum mi-aş închipui altă descendenţă, care, pe lângă durerea moştenită de la Iorga, se va încărca şi cu mizeria noastră tranzitivă de-acum. Dacă n-am avut parte să bolim ca lumea, acomodându-ne cu jegul, poate-or să sufere măcar alţii; cu puţin noroc, cine ştie?

N-o să sufere nimeni, copii!… V-o spun sigur. Opreşte, domnule, unul pe stradă şi întreabă-l: cine-a tras în noi, pentru numele lui Dumnezeu, în zilele Crăciunului? Să vezi ce nervi îi faci. Să vezi ce isterie-l apucă. Hai, dom’ profesor, exerciţiu retoric!

Dar atunci nu mă gândeam la toate astea. M-am lăsat greu pe naivitatea academică, având senzaţia că vorbim împreună. N-avea dreptate Ştefănescu să se uite cam lung înainte de-a da din cap? Bagă ghilimele, dom’ regizor, pune de-o frecţie cu Diana. Cine se încurcă în asta? Istoria nivelează orice. Nuanţele dispar. Partidul nu-l poţi ajunge ca să-i dai palme, iar aborigenul

mioritic poate muri numai de cuţit, niciodată de durerea în fund. Ca să răzbată de undeva oftatul bătrânilor sau al altora, e nevoie de-o genă specială. Suntem un neam vânos, n-o avem. Ne-a operat de ea ca de gâlci frăţiorul hamangiot după ce şi-a dat pumni în cap. Te acomodezi şi câştigi. Scoate limba la statuile vii, căci după ce-au murit nu mai merită deranjul şi nimeni nu le mai curăţă de găinaţ. Ce-i prostia asta cu generaţiile întregi şi nu ştiu cum? A blestemat cineva şi n-am fost atent?

Uite aşa m-a lăsat Ştefănescu să introduc citatul din Iorga, dându-mi senzaţia că-mi ridic fustiţa şi le arăt popoul. Şi tot aşa m-au repudiat doi ani, ca să vină una, să adoarmă-n proiecţie şi să zică „luaţi-o naibii de-aici!”. Nu ştiam c-o să urmeze alt an… Oricum, scăpasem cu filmul neatins, puteţi să-l pipăiţi, „generaţii întregi”. Venea premiera şi mă îmbătam cu satisfacţia că meritase tot ce-mi căzuse pe cap.

Eram iarăşi liber. L-am tradus cum am putut şi l-am expediat la Veneţia. După câteva săptămâni, bolnav de îndoială, primesc sentinţa ca pe decretul de graţiere de Anul Nou. Doamne, mă uitam la cer şi mi se părea trandafiriu. Ridicasem o baghetă argintie în faţa unei orchestre de tunuri şi dirijam *a noua*. Era primul meu festival major, nu îndrăzneam să mă bucur, ca să nu atrag ghinionul.

Aveau numai o mică pretenţie, dacă nu mă supăr… Nu-i puţin cam lung pentru durata celor şase filme pe zi din program? N-aş vrea să scot din el vreo douăzeci de minute? Dacă nu mă supăr. Iar dacă mă supăram, ar fi regretat nespus, dar…

Ei bine, am făcut pentru lumea liberă şi Veneţia ceea ce n-am făcut pentru Suzana Gâdea şi Partidul Comunist Român: am scos douăzeci de minute. Soarta, când începe să-şi bată joc, râde până o doare burta. Douăzeci de minute ca să ajung în Frumoasa Lagună Puturoasă, acolo unde rareori nimereşte Greuceanu, fiul lui Gheorghe şi al Mariei, ca să rupă Pisica cea Mare. M-am zbătut să ies din miasma de baltă stătută a puriturii de partid, mâlul care-ţi suge gleznele exact în secunda când ai mişcat piciorul. N-am putut, sunt păcătos. Nu mă îndur să accept de bunăvoie

putrezirea pe acest picior de plai. La mama dracului! Venise momentul să decolez.

Coincidenţă sau nu, exact în ziua premierei, Ştefănescu a fost destituit şi relegat Prim-Secretar la Sălaj. În ce mă priveşte, ca să le arăt că lucrurile nu sunt chiar atât de simple, am refuzat să urc pe scenă. Dar nici autorităţile n-au dat prin sală. Războiul, luminat din toate părţile, continua. Ne păstram poziţiile. Cu toate acestea, seara galei a avut triumful îmbulzelii şi al geamurilor sparte. L-au ţinut o săptămână în Bucureşti, apoi s-au prefăcut că-i fac vânt în provincie. Bacăul şi Reşiţa nu sunt în America şi bietul film n-a mai ieşit din beciul în care l-au ascuns. Nu l-a văzut nimeni şi nu-mi place să-mi aduc aminte de asta.

Ceva se poate naşte şi aşa. A face copii e poate mai comod.

În Bucureşti era sufocant la întoarcere. O sleială sălcie, ca o gripă spaniolă adusă din China; carnea se fleşcăia de febră şi întristări osoase. Viruşi detestabili, cu hărnicia verminei, înotau viclean şi irespirabil prin emulsia de gunoi pe care oraşul prăfos îl stoca în aer. Am stat şi vreo 36 de ore pe aeroportul din Milano, căutau nu ştiu ce la avion, vreo bombă, vreun şurub căzut, poţi să înnebuneşti, am citit toate ziarele uitate pe scaune.

Ofer gratuit sfatul coroniţei! Românul ar trebui să se abţină filozofic de la orice fel de încercare a puterilor. Dar nu poate. Simţul paradoxal al superiorităţii aliat cu dispreţuirea a tot ce i se întâmplă în bătătură, gata oricând să admire lucrarea bulgară sau cea albioană, îl înghimpă să iasă la trântă. Ştie că într-un fel sau altul cineva îi va reaminti de unde vine, e dispus chiar să-şi repete eşecul, adăugându-l la rozariul momentelor irosite, dar nu se poate înfrâna. Tentaţia performanţei singulare îl aruncă în învălmăşeală. Aici e însă miezul fatal! Pierde seninătatea de a privi sforile care se trag lângă el, excluzându-l, şi pierde încă măsura păcatului de-a se întoarce fără cununiţă, lucru pentru care românul de-acasă şi chiar fratele său, codrul, vor fi fără iertare. Sfatul coroniţei este următorul: decât să vii fără ea, mai bine rămâi un’ te-ai dus!

Am revenit nesacralizat şi Partidul a gustat jubilaţia. Fusese la un pas de-o umilinţă strivitoare, pentru că tristul *Glissando* atinsese hirotonisirea

cu degetele. O forţă cosmică pare că iubeşte fără odihnă Ordinul Roşu şi de aici i se trage şi norocul de-a fi peren, ca Sergiu Colonnescu. Dar ecloziunea vanităţii tămăduite în care se desfăta acum nu era lucrul cel mai rău. Insuportabilă era reîncorporarea în aerul stătut al mediocrităţii alarmate de spargerea geamului: „Ia dă-te dracului, cine te-ai crezut?! Noi cine suntem? Hai acasă!”. N-aveam încotro, trebuia să mă las bătut consolator pe burtă, „nu se poate, bre, suntem români, ce dracu’, crezi că noi n-am încercat?” şi mă simţeam ca pe strada Lăpuşneanu, la Iaşi, în tinereţe, după ce picam la admitere.

Apoi, cu o rapiditate mai mare decât mi-aş fi putut-o închipui, praful Bucureştilor a început să se lase şi peste încercarea aceasta, aruncând-o la loc în gaura neagră din care ieşise.

Un *eşec* mare e oarecum respectabil. Se simte imediat. Partidul îţi dă senzaţia că nu mai exişti, prietenii dispar, soţia, după scurtul interludiu al speranţei, recade în disperarea şi acreala imputativă cu care ai început să te obişnuieşti. Praf şi iz de pisică moartă.

Mi-am reluat vechile hobby-uri: tricotajele, botezurile, tenisul şi filmele de protecţia muncii. Căderea mirosea abia acum definitiv. Cora se oferea viziunilor paranormale. Extazul favorit prin care era răsplătită venea din evocarea imaginilor care dădeau chipului meu înfăţişări demonice. Imediat după asta, câteva zile nu te mai puteai înţelege cu ea, nicicum să mai împarţi dormitorul.

Reputaţia Festivalului de la Veneţia, de unde tocmai mă întorsesem, funcţiona oarecum. M-au chemat la APACA să le fac o prezentare pentru CAER. Am făcut şi parada modei, iar CAER-ul se pare c-a fost mai mulţumit decât mine, pentru că m-a plătit târziu şi după multă aşteptare. Am jurat că nu mai pun piciorul acolo. Un timp, pentru că m-au adus din nou. Se învăţaseră. De data asta venise Gorbaciov în România, cu Larisa. El ca să-l sprijine formal pe Ceauşescu, atunci când era să se prăvălească de la tribună, iar ea ca să se întreţină cu coana Leana, ca fetele. Tovarăşa a vrut s-o ducă la APACA; slăbiciunea pentru modă e şarmul primelor doamne, oricum ar arăta ele.

Politică înaltă, nu se putea refuza. Am negociat însă la sânge şi au acceptat tot, puteam să le cer şi-un avion. Lucrul n-a fost tocmai o plăcere. Mă buzunăreau la fiecare colţ de culoar şi umblau cu cârâitorile după noi, încât m-am ales cu câteva fobii pentru diverse metale. Prefer şi astăzi banii de hârtie. Într-o zi, i-am surprins îngrămădiţi deasupra fotoliului destinat înaltului popou. Umblau cu făraşele alea pe el, ascultând un pârâit ce nu prevestea decât necazuri. Şi-au dat imediat seama că avea arcuri, nemernicul. Au sfâşiat căptuşeala şi le-au demascat, menţionându-le într-un proces-verbal.

A fost o paradă majestuoasă, din care s-au eliminat decolteurile şi tot ce începea deasupra genunchilor. Mă trezeam râzând singur. Probabil că aşa fac şi croitoresele când aud de vreun film cenzurat.

— Tovarăşa nu suportă muzica asta.

Consilierul avea o voce uscată, păroasă, dar părea hotărât.

— De ce?

— Puneţi ceva mai lent, faceţi ceva, nu suportă.

Mai erau două zile. Dă-i şi refă sonorizarea, bagă *Valurile Dunării*, *Balada* lui Ciprian, *Valurile Dunării*, *Stille Nacht*, *Valurile Dunării* şi tot aşa, cu volumul redus, abia audibile, să n-o deranjeze. Manechinele se mişcau ca în vid, lunecau melcos, somnolent, pentru că în timpul ăsta Sinistra dormea… Semn că n-o supăra nimic. Am văzut-o cu ochii mei. Eram în sală după un stâlp şi, la un moment dat, am lungit gâtul ca să văd ce impresie îi face lucrarea. Îi căzuse bărbia în piept şi o şuviţă desprinsă din coc tremura lângă nas. În jurul ei înţepeniseră toţi, inclusiv Gorbaciova, prefăcându-se discret că nu a băgat de seamă. Nu-mi reveneam din uluială, căscasem probabil ochii, pentru că spectacolul, vă spun drept, era grandios. Am simţit apoi degetul securistului care mă împungea în spate şi, când am întors capul, mi-a făcut semn să privesc înainte. Tot înainte!

N-aş putea spune că m-au plătit pentru asta, pentru că aş minţi. Oricât am protestat în zilele următoare. Mi-au comunicat că ar trebui să-mi ajungă onoarea înaltei asistenţe. Şi a mai murit o dată francul…

A venit altă toamnă şi mă aflam la Cluj, unde filmam îmbrăcăminte de cabluri sau cum naiba se cheamă aia. Seara, într-un hotel din care se furaseră toate becurile şi în faţa eternei cutii cu pateu din trusa voiajorului român, îi explicam lui Petre Petrescu binefacerile sistemului marital: coeziunea conjugală împotriva tăcerii prietenilor şi supa tandră contra odiosului film publicitar.

Când am ajuns acasă, Cora îşi făcea bagajele. Îi venise vremea deciziilor radicale. Mâncare caldă n-avea, în schimb umpluse şi valiza aia chinezească de care mă ataşasem. Nu m-am opus mai mult decât trebuie în situaţiile astea, am opinat numai că ar fi indicat să vină cu camionul noaptea, dată fiind coloratura seminţiilor oploşite-n cartier. N-a vrut. Plăcerea ei a fost să-l aducă ziua. Aşa ne-a fost scris. Eu i-am cedat maşina de tricotat, de care, vă spun cinstit, m-am despărţit uşor, iar ea mi-a redat libertatea.

M-am dăruit acestui lucru rar circa jumătate de an. Nimfe benevolente şi deschise au înflorit în jurul meu şi m-am bucurat de această desfacere într-o zburdălnicie remarcabilă. Se puneau bazele unor mutualităţi promiţând a fi eterne. După şase luni am cunoscut-o pe Emilia, care, suspicioasă chiar şi pe maşina de călcat, le-a zgornit în toate vânturile, străduindu-se să pună în viaţa mea o ordine căreia m-am opus moale.

Cora mai suna din când în când, pe neaşteptate. Se mai răcise, divorţul n-o mai tenta ca altădată. Privelişte terenului ocupat îi astupa colecistul. Îmi debita mici ameninţări, mici pretenţii, cum se întâmplă în despărţiri. Drăgălăşenii…

— Eu sprijin acest regim! îmi striga la telefon, ştiind că-i ascultat.

Ăia care-o înregistrau probabil că mureau de plăcere şi năduşeau să-i facă un dosar drăguţ.

— Sigur, m-am mulţumit să mârâi.

Nu-i puteam răspunde c-o măgărie, pentru că aveam şi eu biblioraftul meu. Oricum, preocuparea aceasta dosarială a captivat-o un timp, împodobind-o cu performanţe paranormale, până când, într-o dimineaţă, s-a internat de bunăvoie la Nouă. După câte ştiu, între timp a ieşit. Am început

să aud de ea din ce în ce mai rar. Sprijinul oferit regimului n-a folosit la mare lucru.

— Vă caută tovarăşul Enache… Alo!

Stăteam cu receptorul la ureche şi nu ştiam ce să spun. Femeia aceea vorbea parcă despre cineva cunoscut, dar nu mă dezmeticeam. Enache! Abia intrasem în casă, eram plin de praf şi îmi bolborosea stomacul. Filmasem nişte oi undeva prin Bărăgan şi la întoarcere ne apucase setea în etuva aia de teveu. Ne-am oprit pe şosea, lângă Ciulniţa. Aveau bere. Am dat pe gât lichidul cald şi leşios, griviţa aia nenorocită care-ţi cloceşte în burtă, şi abia ne-am urcat înapoi, că ne-au luat. Şi setea, şi pântecariţa. Venise vara.

— Alo!

— Da.

— Sunteţi… aşa şi pe dincolo?

— Da.

— Vă caută tovarăşul Enache.

Mă chema la C.C. Am intrat în baie, m-am aşezat pe obiectul concav tip Hamangia şi-am început să reflectez. Mi-a luat timp destul.

Enache era în cabinet şi m-a primit aproape imediat. Mi s-a părut tras la faţă. S-a sculat în picioare.

— Beţi o cafea?

Îmi era totuna. Îmi bolborosea atât de rău burta, că puţin îmi păsa dacă mai beau ceva.

— O cafea şi apă minerală, îi spuse secretarei.

Pe urmă îmi arătă un fotoliu.

— Ce filme mai faceţi, tovarăşul regizor?

M-am uitat lung la el, până a plecat privirea.

— Protecţia muncii. Azi am filmat oi.

— Nu se poate! Cum să filmaţi dumneavoastră prostii din astea?

— Mănânc şi eu, ce să fac? Nu cine ştie ce, dar mi se-ntâmplă.

— Dar de ce nu faceţi un film?

Iar m-am uitat lung la el. Ce joc făcea?

— De ce nu propuneţi ceva?

Mi-am mutat privirea pe priza telefonului şi-am început să-mi agit circumvoluţiunile, în felul meu familiar. În anumite momente evit să mă uit oblu; am defectul că-şi dă oricine seama ce gândesc despre el. „O face pe idiotul. Ne certăm sau nu? Nu rezolv nimic. Ce joc faci, drăguţule? Se preface. Se preface că ce? Vrea să-i propun, îi propun!”

— Vreţi să vă propun?

— Vă ascult.

Din tot ce i-am zis acolo, s-a oprit la Bogza.

— Da. Mi se pare foarte nimerit. De ce nu faceţi *Iacob Onisia* ăsta?

— De ce nu-l facem?

— Hai să facem *Iacob*!

Nu-mi credeam urechilor. Mineri? Abia fusese greva aia în Valea Jiului. Ăştia nu-s normali… După *Glissando*?

Nici azi nu ştiu de ce-a făcut asta, ce l-a împins. Trei ani a vrut să mă calce-n picioare, intrasem amândoi într-un conflict de uzură. Pot avea numai presupuneri… Căzuse, am auzit, în dizgraţia Tovarăşei. Aia făcuse spume la gură, se umpluse de bube, urlase la el. Se aştepta cu siguranţă să fie mazilit. Pentru asta să mă fi chemat, ca să arunce pietricica între rulmenţi? Ştia ce fel de filme fac, nu putea să mă cheme întâmplător. Voia să-i lase cu o problemă pe cap? Dumnezeu ştie, azi nu mai pot întreba pe nimeni.

Mi-a aprobat destul de repede scenariul lui *Iacob* şi m-am apucat de prospecţii. Între timp, se pregătea Congresul Ideologiei. Era parohia lui Enache, trebuia să-l prezideze. Cu o zi înainte, a fost găsit mort în baie. Motivul că ar fi luat barbiturice cu whisky nu era cel mai inteligent din câte ar fi putut să le treacă prin cap. Congresul a fost deschis şi condus de Nemer-Nicu însuşi. Corpul i l-a cerut familia, insistând să fie înmormântat în cimitirul de-acasă. L-au adus în sicriu sigilat.

Când l-au deschis, peste şapte ani, au descoperit că era gol.

Peste alţi trei ani, după ce s-a risipit fumul şi i-am văzut terciuiţi ca doi câini sub zidul cazărmii din Târgovişte, m-am gândit la Petru Enache.

22

— DOMNULE COLEG FOREST WHITAKER, ŞTIU CĂ ŢI-E GREU. Citesc că te-au prins organele din L.A. băut la volan. Capetele alea de ghips n-au cum să ştie nimic despre stresul unui *filmmaker*, când nici să te macheşti nu mai e ca altădată. Ai dreptate să protestezi, sunt alături, semnez orice. Oi fi având şi dumneata necazurile dumitale.

Cannes-ul erupe de mai multe ori pe an. Aceasta era însă explozia cea mare, explozia din mai. Prima impresie pe care presupun că şi-o face un turist ar fi aceea că se găseşte într-un loc preferenţial de pe glob, exclusivist, ca un club privat. Îmi trec prin minte alte câteva, cum ar fi plajele din Bahamas, Insula Paştelui sau Polul Sud. Tot ce pare întâmplător e atent dichisit, chestii cunoscute: viaţa de zi şi mai cu seamă cea de noapte, defilarea palmierilor, forfota săracilor printre bogaţi, spectacolul ambulant, luxul şi scumpetea. Însă nu se poate înţelege exact ce e Cannes-ul, decât dacă aruncaţi un român în mijlocul lui. E ca hârtia de turnesol.

Vremea nu e niciodată prea bună, plouă destul, dar asta nu opreşte cu nimic caruselul infernal.

Românul norocos ce ajunge aici, să spunem că eu aş fi acela, trebuie să schimbe avionul la Paris. Cu senzaţia că toţi se mută la Nisa, se orientează spre „control”, târându-şi valiza prin lumea care salută şi îmbrăţişează aproape orice. Pe el nu-l salută nimeni, şi tocmai de aceea românul arborează un zâmbet îngăduitor, opintindu-se în bagajul totdeauna mai greu şi mai voluminos decât al tuturor. Se aşază la coadă – e lucrul care-l supără cel mai puţin – şi, ca să nu se plictisească, priveşte în jur. E un obicei atavic, strecurat de la mioriţul sprijinit în bâtă sau de la moşul hodinind pe băncuţa din faţa porţii. Şi ce vede el? Vede nuclee de mulţime concentrată. În mijlocul lor distinge chipurile destul de cunoscute ale lui Sharon Stone, Harvey Keitel sau Catherine Deneuve. Şi simte imediat că în suflet i se deschide o floare. După care se-nchide.

Ajunge la ghişeu, întinde biletele şi nu-i vine să creadă.

— *Ça, c’est pas valable*.

— *Pardon?*

— De ce nu-s valabile, întreabă Vişan din spate şi avem cu toţii presentimentul că urmează ceva neplăcut.

— *Il n’y a pas de réservation.*

— *Comment?* nu se lasă Vişan. *Voilá! Nous avons OK. Réservation!*

— *Non, monsieur. Il n’y en a pas. C’est pas un OK.*

— Cum nu-i, dom’le, OK? Scrie OK sau nu scrie? Ce scrie aici?

Cred că-i puteam răspunde eu… Aveam o bănuială. Ăia de la Bucureşti, cei care mă precedaseră cu caseta neînregistrată, dăduseră-n foc de *joie* când au aflat de selecţie şi s-au gândit la o mică economie. S-au dus la o agenţie ieftină, una din alea de-ţi pune okeiul din burtă; ne-au urcat în avion şi s-au spălat pe mâini.

Ei, ce face un român strâns cu uşa şi complexat că toată lumea are OK, numai el nu? Românul se descurcă. Protestează, roagă, invocă, aleargă, revine, surâde, se vaită, până când se găseşte un negru semimilostiv care ne aruncă din cap.

— *Allez-y!*

Şi ne bagă-n avion pe trei locuri disparate. Mă aşez şi mă uit îndărăt, ca să-i reperez pe ceilalţi.

— Cum să ne lase aici? Trebuie să ajungem şi noi la Cannes, în pizda mă-sii!

Emilia, cu groaza ei de avion, face ce face, schimbă locul cu francezul şi vine lângă mine ca să geamă şi să se strângă, agăţându-se de cineva din familie. Deşi nu-mi place, îmi aduce aminte de Veneţia.

— Începe bine. Acolo mi-au pierdut şi bagajele.

Am contemplat de la altitudine *la douce France* şi, după un viraj strâns peste Mediterana, aterizăm la Nisa. Cannes-ul n-are aeroport, nu-i ca Satu Mare. Are în schimb un regiment de reporteri cu camere şi flash-uri şi năvălesc peste noi, înghesuindu-se în jurul Vanessei Paradis şi al celorlalţi pe care-i văzusem la plecare, băgându-le microfoanele-n ochi. Era foarte emoţionant. Ne-am uitat cât ne-am uitat, lumea a început să se răărească şi

ne-am dat seama c-ar fi trebuit să vină cineva să ne ia de-acolo. Mă pun în mişcare, urc la etaj, oamenii lui Rusu nu se vedeau. Veniseră aici înaintea noastră, la târgul de filme, ca să-şi aprovizioneze postul sârbos. Închiriaseră o vilişoară cochetă de la alt român diasporic, unde ne rezervaseră o cameră şi un pat pe hol; ăla pentru Dorel. Nu erau nicăieri. Profit de ocazie şi vizez biletele la franţuzoaică pentru întoarcere, insistând să-mi scrie okeiul cu litere mari. Cine-i păţit suflă. Ies afară, umblu printre palmieri, speram să-i găsesc la iarbă verde înfulecând ceva, nu erau nici acolo. Aeroportul se golise; cumpăr o cartelă şi încep să dau telefoane după ei.

Primul loc unde vreau să fiu dus după ce mă văd în sfârşit în microbuz este panoul publicitar ce trebuia închiriat de ARP.

— N-au plătit.

— Cum n-au plătit?

— Au zis că-i scump.

— Păi nu intra în obligaţiile lor? N-avem contract?

— Li se rupe.

A trebuit să ne mulţumim cu privitul la panourile celorlalţi; filmele cu care concuram, inclusiv unul englez şi altul olandez, distribuite tot de ARP. Le-am găsit destul de atractive. Făcusem o groază de afişe, numai eu ştiu cum, nu puseseră niciunul. Înţeleg că nu poţi să le lipeşti ca-n Bucureşti, pe unde-ţi vine, costă, mă rog, dar chiar niciunul?!… Ce dracu’, păreau excitaţi că-i singurul film din Est în anul ăla. Păi, nu eram eu nebun să mă gândesc în metroul din Paris c-or să-i ucidă reclama?

— Cinema românesc, li se fâlfâie, face Max, care era şeful departamentului de film la firma lui Rusu.

Închiriase microbuzul fără şofer, făceau economie, conducea el. Cum să nu te enervezi? Mergi la doctor: „Nu te enerva!”. Cum să nu te enervezi?! Cu ce-s ăştia mai breji? Băga-mi-aş sârmă-n nas!

— Doar n-am să m-apuc acuma de ce-am făcut la Veneţia!

— Ce-ai făcut la Veneţia?

— …

Am luat desfăcăciosul şi-am desfăcut berea. A scos un abur delicat şi răcoros, ca sufletul ei bun. Vilişoara era înfiptă între picioarele unui deal, nu chiar ca acelea din oraşul unde colegul Whitacker a înverzit băşica, locul unde stau „premianţii”, dar era destul de sexy, ca să zic aşa. Puteai să vezi o parte din Cannes cu ochiul păsării. Mediterana mirosea a alge putrezite şi Chanel, chiparoşii foşneau, iar în gardul de tuia se zbârleau vrăbiile.

Mă irita ceva şi nu-mi dădeam seama ce. Am încercat să rememorez momentele proaste ale zilei, ca să dau peste cel care-mi lăsase leşia aceea în suflet. Nu era nici aeroportul din Paris, nici afişeta de la Cannes. Au încercat până în ultimul moment să mă împiedice să ajung aici. Dar, uite, îmi ofer o bere pe terasa asta, poftim! N-au trecut nici zece ore de când eram ca o lamă arcuită în pumn. Eram tăios şi mă simt bont. Eram adunat pe-un singur lucru; sunt risipit şi apos. Chiar dacă aveam OK-ul ca lumea şi închiriau panoul nemernicii ăia, aşa cum au promis, e cineva în festivalurile astea de toarnă apă în vin. Nu-i toată lumea la fel, se poate vedea încă din aeroport, filmul nu-ţi mai aparţine, nu-l mai controlezi, l-au luat, depinzi de el, depinzi de ei, eşti spectator, eşti concurent, ai un program care-ţi supraveghează mişcările, aştepţi… eşti pacient. Eşti turist. Bei bere şi aştepţi.

Briza umflă hârtia feţei de masă, foşnind-o. Şerveţelele, cele nepriponite cu pahare, îşi iau zborul, lipindu-se de haine. Fac salturi pe gresia terasei, cuibărindu-se în iarba netunsă de sub smochini. Emilia şi Mirela le vânează din zbor, încercând să le reţină cu piciorul. Le aud râzând şi, nu ştiu de ce, mă irită. Soarele a ocolit chiparosul şi mă loveşte în ochi. Îmi caut ochelarii şi continui să mă uit la omida franceză care se târâie spre farfuria mea de carton.

Nu cred că se poate repeta povestea de la Veneţia. Întâmplările au cauzalităţi, natura nu trage la indigo. La urma urmei, e un concurs şi şansele rămân, teoretic, egale. N-am reclama şi nici vedetele lor, chiar dacă se pare că numai asta contează, dar îmi fac socoteala că am altceva. Sunt singurul din România şi singurul din Est. Nu pot să mă ignore. Cât timp o trag cu Piaţa Comună, nu mă pot da la o parte. Mai e şi surpriza. Filmul românesc

nu-i ceva exotic? Sigur că-i exotic, ce dracu’ să fie? Se bat ei cu pumnii-n piept pentru democraţiile din Est, NATO, Integrare şi la-la-la…? Aici suntem! *J’en ai assez de tes caprices!*

— Gata masa, strigă Max de undeva, dinăuntru.

Ne-am dus a doua zi şi ne-am făcut acreditările. A trebuit să trecem dintr-un birou în altul, pentru că erau lucruri de semnat, fotografii de făcut, plictiseli. Ne mişcam şi noi ca vedetele care mişunau pe-acolo şi, la urma urmei, ce eram altceva? Lumea te ia aşa cum i te arăţi, nu-ţi dă nimeni un premiu de modestie dacă faci figura complexatului bleg şi talentat, iar în festivaluri povestea asta e supralicitată binişor. Dintre toţi, lui Vişan îi reuşea cel mai bine, pentru că îşi luase o morgă pătrunsă şi plină de pondere, lucru ce funcţiona şi din loc în loc era recunoscut.

— *Sénateur!* striga ăla, care văzuse probabil filmul cu vreo două zile înainte, la proiecţia preliminară.

Şi atunci, Dorel îmbobocea la faţă, lua poporul francez în braţe şi-i aplica un număr de pupături ardeleneşti, după care scotea pixul pentru autografe. Era destul de sâcâitor, pentru că rămânea mereu undeva în urmă, dar îi şi încurajam îndeletnicirea; nu treceam neobservaţi. Cui îi dă mâna vine cu o echipă specială de „aplaudaci” profesionali, noi făceam ce puteam. Totul mergea, până când vreo hârţogăreasă de pe-acolo deschidea mapa, vedea de unde venim şi atunci amabilitatea ei şcolită prindea o nuanţă ţurţurie. E greu să cari în spate, v-am spus, şi hoardele de mineri, şi ţiganii cuţitari, şi zâmbetele lui Iliescu, toate deodată…

În cele din urmă, ne-au pus *badge*-ul în piept şi-o pungă-n mână cu catalogul, programul proiecţiilor şi celelalte. Protocolul prevedea şi-un tur prin birourile şefilor şi mi-a făcut plăcere să-l revăd pe Jacob. Doamne, de-ar avea gura aurită! A adus vorba despre film şi a repetat ce-mi spusese la Paris. Se uita cumva la Vişan, cel puţin aşa mi se păruse. Se uita sau nu se uita? Ne-a mai căzut o cărămidă de pe inimă şi am ieşit din birou ca de la ofiţerul stării civile.

Terasa de la Majestic, acolo unde ar fi trebuit să mă uit la un melc enorm agăţat pe panoul închiriat de către ţeparii de la ARP, era goală şi

plină de bulbuci. Ploua ca la balamuc, abia reuşiseră să smulgă feţele de pe mese, băltea sub scaune, iar piscina era mitraliată. Toată lumea se înghesuise înăuntru, între măsuţele de marmură. Stăteau cu genunchii la gură şi urlau unii la alţii ca să se facă înţeleşi. Mirosea a îmbrăcăminte udă ce se usca direct pe piele. Efluviile care urcau din pahare, perfidia alcoolului şi toropeala cafelei se adăugau conjugal propriilor vapori metabolizaţi şi întorşi atmosferei după îngurgitare. Ploaia le reţinea înăuntru, odată cu aroma de fum şi celelalte picanterii olfactive exalate de talent şi de sprayuri. Te făcea să te simţi excelent, aproape ca la Balul Arhitecturii. Se cunoşteau între ei, se strigau, chemau chelnerii, se îmbrăţişau şi puneau la cale producţii, coproducţii şi postproducţii. Simţeam mireasma filmului, a banilor şi a gargarei degeaba. Inspiram.

— Dacă nici Nick Nolte nu face vreo brânză, pe altcineva nu văd, făcu Dorel după câteva momente de chibzuinţă în care evaluase situaţia.

De Nick Nolte se mai temea el că-i suflă premiul de interpretare, pe ceilalţi îi bifase cu pixul. Văzând că nu spun nimic şi continui să învârt linguriţa, nu mă lăsă nelămurit:

— Din *Jefferson* ăla, *la Paris*… Altcineva cine? Keitel? Am auzit că-i o peltea.

— Are *Carte blanche*.

— Cum?

— Ca la tenis, Dorele. Invitaţi. Şi pe *Ulisse*, şi pe ăla al lui Kusturica le-au băgat în Selecţie înainte să-şi termine montajul. Dacă-ţi spune ceva treaba asta… Au văzut numai câteva bobine. Nu tot… ca la ceilalţi. N-au cerut tăieturi.

— Zău?

Avea un obicei pe care-l socoteam abominabil. Ca tot bunul ardelean, cerea timp de gândire. Când i se părea ceva complicat, mai întreba o dată; câştiga câteva secunde. La fel şi dacă faceai imprudenţa să-l lauzi; te punea să repeţi.

— Păi cum, se revoltă Emilia. Unele vin gata titrate şi altele-n cămaşă de noapte?

— Asta-i diferenţa.

— Ce diferenţă?

— Diferenţa!

— Dar lui Kristin Scott, aia, n-are cum să-i mai dea. I-au dat anul trecut. Sau nu aici?

— Cine mai ţine minte?

Aşa şi era. Rar dacă-şi mai aminteşte cineva şi de *Palme d'Or*. Ce vine de la premiul doi în jos nu mai există. În afară de vanităţi.

— Gena Rowlands…

Fiecare cu ce-l durea… În capul fiecăruia dintre indivizii ăştia care scot fum şi măcănesc deasupra paharelor de apă minerală şi-a deschis o sucursală Gallup-ul. Atâta doar că noi îi luam în calcul, iar ei pe noi, nu.

— Cred că ai şanse, Dorele. Am văzut cum te-a primit Jacob.

— Ce spui?

— Ai şanse. Ţi-a dat un fel de atenţie.

— Zău?

Boala lui, să întrebe de două ori. Mi-am propus să rămân *cool* şi am sorbit din cafea. Cam amară mi s-a părut şi am mai rupt o bucăţică de zahăr. Ecusonul îmi bălăngănea pe rever şi dintr-odată mi s-a părut stupid. L-am desfăcut şi l-am băgat lângă paşaport. Era să spun „lângă bani", dar era mai mult paşaport. L-am scos de-acolo şi l-am înghesuit în buzunarul din spate.

— Oricum, chiar dacă ne întoarcem c-un premiu de interpretare, e foarte bine, am reluat, dispus pentru o mică cedare.

— Cum? face imediat Vişan, interesat de turnura ce-o luase discuţia.

— Mă, Dorele, tu eşti surd?

— Nu, dom'le, da' n-am auzit. Ce te superi?

— Nu mă supăr, dar ai o plăcere sadică să mă pui să repet.

— Pe cuvânt dacă te mint!

Nu stăteam excelent cu nervii. Începeau să mă agaseze şi cei pe care-i iubeam. Urăsc festivalurile. Am pretextat nu ştiu ce şi-am ieşit. M-am dus să caut o umbrelă, de fapt, să cumpăr una.

Peronul din faţa hotelui arăta ca Piaţa Iancului după confirmarea unui buletin meteorologic similar. Cu toate că ăstora de la Majestic le mergea canalizarea, roţile celor două limuzine care tocmai trăgeau la intrare călcau sub apă. Fotografii se îmbulzeau spre ieşire, unii cu hainele-n cap, aruncaţi în bătaia ploii de lachei în livrea ce alergau spre maşinile negre şi lungi. Deschideau din mers, evident, umbrele… Scoteau de-acolo, acoperindu-le, siluete vaporoase şi frisonante, care chiţăiau în contact cu diluviul. VIP-urile, oarecum celebre, dar pe care, spre enervarea mea, nu le puteam recunoşte, icneau orgasmic şi ţopăiau spre uşa batantă, în timp ce reporterii clefăiau în pantofii muiaţi şi blițuiau anarhic, protejându-şi obiectivul cu palma.

Dreptul la limuzină nu este egal împărţit sau, cel puţin, nu aşa cum înţelegem noi democraţia pe cheiurile Dâmboviţei. Poţi să nu iei în seamă diferenţele acestea de tratament sau, mă rog, să nu-ţi pese atunci când te afli prima oară într-un festival major. Şi ăsta era chiar cel mai mare!… Dar a doua oară tai cu ochii împrejur şi începi să te-ntrebi: ce puşca mea caut eu aici?! De ce m-au chemat dacă sunt altceva? Aşa o fi şi la NATO? Şi pe lumea cealaltă? De ce tre’ să stau eu în ploaie şi cu bucile strânse ca să-mi spun în fiecare secundă: lasă, dom’le, vine concursul, mai stăm o mână, vin ele concursul şi juriul, stăm noi de vorbă… Când văd ce văd! Când mă uit la limuzinele şi reclamele lor care-ţi iau ochii şi n-o văd pe-a mea! Măcar de carton, dar una măcar! De ce să mă urască Veta şi banda aia a lor că m-au chemat aici, la Cannes, unde plouă ca naiba, e frig şi trebuie să mă gândesc dacă-mi iau umbrelă sau mizeria aia de medicament pentru herpes? Pentru ce să stau eu în tensiunea asta, că-mi vine şi mie nebunia la cap! Ca să mă-ntorc cum m-am mai întors şi de la Veneţia aia, alt loc apos, şi să mă bată acasă mitocanii pe burtă? Ştiu pe unii care dau acum acatiste ca să iasă alt rahat şi din chestia asta. Nu stătea Carafilio di Puta la ieşirea din sală, la Berlin, că şi ăia au festival? Se plantase acolo şi băga microfonul în gura neamţului:

— Nu-i aşa că nu v-a plăcut filmul ăsta românesc?

Ca să vină după aia cu reportajul în patrie, la Televiziunea Naţională, scoţând întrebările lui. Ce-mi trebuie asta, dacă nu-i trebuie românului? Sau francezului, poftim! Dacă nu-i trebuie nimănui. Cui îi trebuie? Lui Dorel şi Emiliei… Să spere, eu ştiu cum se sfârşeşte.

Domnilor şi graţioase doamne, după toate aparenţele, eram într-o stare de spirit execrabilă. O mizerie. Stăteam în ploaie şi voiam să mă întorc acasă, dar nici acolo nu mă atrăgea nimic.

Treaba asta au băgat-o de seamă şi alţii. Au pus mâna şi-au făcut festivaluri non-competitive. Căci ce înseamnă unul competiţional? O chestie oribilă, unde stai într-o crispare vecină cu schizofrenia şi unde, din şase sute de filme de prin toată lumea, sunt alese cam douăşpatru… Când auzi c-au pus degetul şi pe-al tău, poţi să te ţicneşti. După care, din douăşpatru, iau premii vreo cinci. Restul, că nu poate fi vorba de toate, au măcar orgoliul c-au intrat într-o sindrofie mondială selectă. E clar c-ar fi preferat un premiu, spre mulţumirea competentă a bizonului naţional, dar se întorc liniştite la locurile lor, vorba profetului. *Numai unul se întoarce în România!*

Festivalurile non-competitive sunt mai puţin stresante, dar seamănă mult cu serbările şcolare şi aniversările de la televiziune. Îţi vine rândul, te împinge cineva pe scenă, spui poezia, te îmbeţi puţin după aia, vine mama şi te ia acasă. Cu ce te alegi? Ai mai arătat un film, ai mai cunoscut pe unul, pe altul, ai mai văzut un oraş. Aşa cum spunea săracul Costică Bârliba, Dumnezeu să-l ierte, când îşi număra pe degete pipiţele rezolvate la Costineşti: „Polonia am futut, Bulgaria am futut, Cehoslovacia am futut”.

În ziua când am terminat filmările la *Senatorul melcilor*, m-au dat afară.

A mai nevoit întru această trudă filantropică şi Papacioc, tatăl fetelor, când valurile postdecembriste l-au cocoţat director general la Rom-Arta. Nu-mi amintesc altă vină faţă de acest fost şef al meu decât aceea de a-l fi declarat operator. Să-l învăţ cu necazurile filmării de noapte n-am izbutit, dar operator am reuşit să-l impun, cadorisind cinematografia naţională cu o persoană îndoielnică şi limbută. Filmele mele mai vechi, la care, prin forţa

împrejurărilor, ajung uneori să mă uit, au tristeţea de-a mărturisi despre arta luminii în care s-a exersat, micindu-le. Pintilie a marcat în sensul acesta recordul, după ce a obţinut de la el un film unde culoarea principală e bezna.

Ajunge Papacioc director general prin ’91, dar rămâne fatalmente tot ce era de fapt, adică mic, aţos, pizmaş şi neputincios în faţa nopţii, lucruri prin care se făcuse deja remarcat. Atunci s-a văzut cu precizie adâncimea tenebrelor în care-şi ascunsese de lumina zilei nemulţumirile. Las aia cu tenisul. Celelalte!… De aceea, mi s-a părut firesc să înceapă cu mine.

A adus-o director pe tovarăşa Hârtoapă, putorişca moralei, aia din grupul ideologic *Glissando*, pe vremea împilării. Pe urmă s-a înfrăţit imediat cu Petre Fermoaru, unul ce conducea la vremea aceea CNC-ul, mereu cu fundul în două bărci şi cu aceeaşi arguţie cu care miluise apoi şi Ministerul Culturii, de unde ieşise aşa cum intrase, deschis la prohab. A fost o politică de deschidere mult apreciată de guvernanţi şi de însuşi Papacioc, cu care, în buna tradiţie culturală, Fermoaru s-a apucat de făcut dosare de slinoşire colegială. Nu presupusa legalitate rănită le trezea lor hemoroizii umiliţi de sărutări refuzate, ci dulcele *venticello* al calomniei. Au dus la gură câteva mostre de noroi, căutându-l pe cel mai fertil. Astfel, au descoperit că sistemul funcţiona impecabil. Televiziunea era „liberă” şi Carafilio era di Puta. M-am înfipt în gâtul lui Papacioc.

— Nu ştiu, dom’le, de unde are ăsta dosare, vrei să spui că i le-am dat eu? Să moară fetele mele! se crucea amicul.

Ce era să-i fac? L-am dat în judecată pe Carafilio, profitând că n-avea imunitate parlamentară. Fermoaru avea.

Papacioc n-a lăsat-o aşa. Rănit, s-a năpustit ca o fiară asupra lui Dan Spiţeru. Ăsta băgase la vremea aceea în producţie un scenariu ale cărui drepturi de autor le uitase cineva prin America şi acolo chestiile astea funcţionează. A trebuit să-l întrerupă, după ce cheltuise câteva milioane. Papacioc îşi freca mâinile. I-a tras un dosar grosuţ, a anunţat poliţia, capacitând apoi Consiliul de Administraţie al Rom-Artei ca să aibă şi linişte, şi votul solidarităţii. Cum se face, ce naiba!… Aranjase cu toată

lumea, în afara unei singure persoane: eu. Cu mine nu mai trebuia să vorbească, pe mine conta. Sentimentele mele pentru Spiţeru le ştia toată lumea, nu le-am ocultat niciodată. Chiar dacă-i admiram caracterul, aşa cum pot admira de pildă şi vulcanii noroioşi, nu mă dădeam deloc în vânt după formaţia sa culturală, oricât de serioase i-ar fi fost studiile sanitare. Pentru Papacioc era logic să-l votez de să nu se mai scoale.

Şi mă uitam la el cum stătea în şedinţă, speriat şi legat fedeleş, iar dom' director perora împachetându-l în hârtie de ziar şi televiziune. Distinsul domn senator Colonnescu, întru cimentarea prieteniei pentru care iniţiase câteva delicate potlogării, neverosimil, lipsea. Se dăduse rănit şi plecat din oraş. Ştia despre decapitare şi-şi abandonase comilitonul în dulcele stil românesc.

Până la vot şi la sentinţa finală mai erau câteva minute. Papacioc declanşase un rechizitoriu neiertător şi-atunci am avut capriciul – nu cred că impulsul creştin, nu sunt foarte sigur –, am avut, să zicem, capriciul de a-i sări în ajutor, tocmai pentru că n-o făcea nimeni. Aşa se răstoarnă câteodată situaţiile; Papacioc era furibund şi la sfârşit m-a chemat în birou.

— Ştii ce-ai făcut, tâmpitule? gemu spre mine de îndată ce închise uşa cu cheia.

— Totdeauna când o să loveşti un regizor am să fiu împotriva ta, orice relaţii aş avea cu el. Pentru că ei, drăguţule, fac cinematografia, nici tu şi nici Veta.

— Crezi c-o să-ţi mulţumească pentru asta?

Adică voia să spună c-o să-mi muşc mâinile. Da. Aşa era. Avea dreptate. Asta s-a şi petrecut. Spiţeru a scăpat neatins; cu mine însă s-a întâmplat ce era previzibil să se întâmple. Avea să semneze nu peste multă vreme, alături de Colonnescu şi Coroiu – revin mereu numele astea, dar nu am ce face –, o cartotecă voluminoasă unde-mi inventariaseră păcatele manageriale şi-au expediat-o la Guvern. N-ar fi trebuit să mă bag atunci ca să-l scot din ananghie. Dar sunt slab, am toane.

Seara m-a sunat. I se părea neverosimil, nu mai avusese fiorul ăsta de ani. S-a ploconit, mi-a propus alianţe, a promis, s-a jurat, dar ştiam c-o să-

mi arate copita curând, nu eram la prima „atenţie”.

Furios pe eşec, Papacioc i-a cerut lui Fermoaru să-l bage pe Spiţeru în tribunal. În caz contrar, fâlfâia un adio. Ori, ori! Numai că Fermoaru, fire mai puţin onestă decât laşă, n-a făcut niciodată nimic cu mâna lui şi se cam temea de Colonnescu; erau din acelaşi partid. A început s-o scalde. Papacioc a trebuit să pună demisia jos, cu speranţa mai mult decât transparentă că va fi refuzată. Senatorul era însă hârşit în şedinţe… Cum l-a văzut că scapă hârtia, a şi sărit: „Ai pus-o, ai luat-o!”. Ca la jocul *’Faţea*! „Te-am scuipat, ieşi afară!”

Şi Papaciocul n-a avut ce face, a fost nevoit s-o ia din loc. Nu departe, undeva unde a început să-şi consolideze curând o carieră de universitar. Cu aceleaşi mijloace.

Următoarea mutare a lui Petre Fermoaru a fost Dinu Manase. Operator oarecare, regizor mediocru, dar ceva mai şiret. Avea în paralel o societate de producţie particulară, a cărei denumire diferea numai cu o literă faţă de aia de stat, pe care tocmai o conducea. Traseul subvenţiei bugetare era uşor de imaginat… A avut priceperea de-a închide ochii şi gura oricărui control. O a doua societate, făcută să funcţioneze în acelaşi regim, smulsese cinematografiei nici mai mult, nici mai puţin decât un vapor utilat tot pe banii ei şi pus să lucreze ca restaurant plutitor undeva pe Dunăre. El avea să fie justiţiarul ales de Fermoaru pentru asanarea moralităţii cinematografice, el era destinat să continue opera începută de Papacioc.

În ziua când am aflat că însăşi nevasta acestuia din urmă, scenografă, era plătită în dolari curaţi la una dintre firmele lui Manase şi încă de pe vremea când Papaciocul era directorul lui general, m-am dus peste el.

— Mă, băieţi, ce faceţi, mă? Tu ai două societăţi private, Colonnescu are una, toate trei funcţionează în tandem cu asta de stat, o plăteşti în dolari pe doamna Papacioc, opriţi roata, măi, flăcăi, că vin ăia şi vă leagă!

Aici am greşit ceva… I-am supărat şi pe Manase, şi pe Papacioc, şi pe Colonnescu, între care tocmai se infectase concurenţa. Manase a fost mai iute. L-a prins pe Colonnescu că a vândut afară filmul unui coleg luându-şi paraii, evident. A tăinuit scurt cu Fermoaru, au pus de-un dosar penal şi l-au

dat pe mâna poliţiei, de-au ajuns şi ăia să se afanisească de-atâta cinematografie. L-a salvat Procurorul General, marele Drăgulin, şi-a rămas cu cravata de parlamentar nepângărită.

„Domnule Senator, am onoarea să vă aduc la cunoştinţă că n-am dispus urmărirea penală în cazul dumneavoastră… Cu toată consideraţia etc…”, i-a zis-o de la obraz şi în scris vestitul magistrat.

Cu mine a mers sincron şi, pentru că n-am avut nici Procuror General, nici imunitatea necesară, mi-a tăiat-o scurt, chiar în ziua când am terminat *Melcii* şi m-a dat afară.

Cumpărasem o Dacie… Începuse deja să-mi intre în contul studioului redevenţa de la *Patul conjugal*. Sigur că Româniafilm fură pe rupte, dar pentru că a fost din toate filmele mele unicul distribuit ca lumea, a făcut profit. Ce să fac cu banii? Sistemul era, conform inimitabilului obicei marxist-leninist, la care Colonnescu ţinea ca la ochii din cap, că, indiferent cine-l face, profitul se bagă-n căciula comună şi se împarte drept la toţi. Pentru stimularea iniţiativei individuale. Să scap de chestia asta n-aveam cum. Dar, dacă tot i-am agonisit, fiind singurul studio ce aducea *beneficii* – cum le zicea la banii ăia –, măcar să le evit folosul la astupatul găurilor pe care nu le-am făcut.

Vine o zi şi mă scoate din minţi troaca aia cu care eram plecat în prospecţie. Toată lumea ştie că cinematografia nu are maşini, ci numai tărăboanţe şi jafuri, dar nu realizezi treaba asta decât atunci când eşti nevoit să lucrezi cu una dintre ele. Pun mâna şi le trag un fax stăpânilor.

— Pot să cumpăr o maşină?

— Nu ştim încă, profitul se pune la comun, n-avem normative, aşteptaţi să vedem ce se hotărăşte în şedinţă…

— Când e asta?

— Luna viitoare.

Luna viitoare pun mâna şi mai trag un fax.

— Pot să iau maşina? S-a scumpit cu cinci sute de mii.

— Păi, nu v-am spus că la şedinţa de profit?

— Când e asta?

— Luna viitoare.

Luna vitoare la fel. Prăpăditele de Dacii se scumpiseră cam cu două milioane. Eram cu banii la limită. O cumpăr. Am luat-o şi-am înscris-o pe numele lor, la Rom-Arta, ca să nu-mi bat cuie în talpă. Precauţia n-a folosit la nimic, au luat foc. M-au dat iar pe mâna poliţiei şi a Televiziunii Române, abia fostă liberă un timp de. Carafilio di Puta ţopăia pe ecran cu voioşia unui satir senil. E uşor de imaginat. Atunci nu-mi prea ardea de râs, dar jur că totul era ca la Radio Erevan. Reieşea că n-o cumpărasem cu bani aduşi de filmul meu, în care, oricât de rău intenţionat sau prostuţ ai fi fost, tot trebuia să recunoşti că aş fi avut un oarecare amestec. Banii statului, ziceau, deturnare de fonduri. Pur şi simplu. Carafilio îşi făcea datoria şi ei au lăsat lucrurile să evolueze plăcut, n-au dat nicio dezminţire. Cine poate convinge 23 de milioane de români că lucrurile stau altfel? Mă dovedisem delincvent. Concetăţeanul se uita la televizor, înghiţea ce mestecaseră romarţii şi conchidea filozofic: toţi fură, domne. Şi-şi blestema soarta că nu-i dăduse un loc de muncă mai ofertant, ca să-i fie şi lui sub mână ceva. Mi-a luat timp să înţeleg că ruşinea şi disperarea sunt numai ale celui hulit; românul, în sufletul lui, nu-l anatemizează pe tâlhar, orice i-ar fi dat să audă. Se mulţumeşte să dea din cap.

A trebuit să mă apăr cu hârtiile pe care le mai puteam găsi şi-atunci am învăţat un lucru fundamental: fă-ţi o copie după orice document! Ticăloşii sunt întotdeauna prea mulţi.

Ca să limpezesc chestia cu deturnarea de fonduri, lucru ce ar trebui să aibă un concept precis, neinterpretabil, am atacat ministere şi organe de control. Ei bine, nu e aşa. Deturnarea e o noţiune vagă, ce se poate traduce după ureche. Din cauza asta e atât de covârşitor statistic numărul de hoţi… Primeam răspunsuri evazive sau deloc. De astă dată, am realizat al doilea lucru fundamental: numărul tembelilor din funcţiile de conducere nu-l egalează decât pe cel al fripturiştilor.

Au cercetat şi, în cele din urmă, au înregistrat performanţa de-a admite evidenţa. Maşina a folosit ca recuzită de cadru, a fost filmată şi a funcţionat în prospecţii ori deplasări. A ieftinit producţia *Senatorului* cu circa treizeci

de milioane vechi. Mă întreb ce s-ar fi ales de cinematografia asta dacă ar fi făcut şi alţii chestia… Ar fi avut acum un parc de maşini. Mă îngrozesc.

Nu mai cumpăr automobile pentru nimeni. Să nu insiste cineva, ca să fiu obligat să-l refuz. Am fost repus în funcţie, mi-au returnat salariile pe cele două luni şi jumătate de şomaj, dar nimeni niciodată nu m-a deranjat cu vreun cuvânt de scuză. Nici televiziunea, nici presa. Şi dacă n-au făcut-o ele, de ce-ar fi făcut-o foştii mei şefi, ocupaţi cum sunt? Aşa-i şi normal. Vorba multă, sărăcia omului.

Partea bună a afacerii, aşa se zice, e că acolo unde nu m-au terminat Popescu şi Dulea, n-au reuşit nici Dinu Manase, nici Papacioc, nici Fermoaru. Asta mi-a dat putinţa să mă reîntorc la studio, să termin *Senatorul*, să-i fac premiera, să-l cunosc pe Gloriosul Rege Cioabă şi să-l duc la Cannes. Despre film vorbesc. Alţii au apărut singuri.

— Carafilio di Puta e-aici, îmi şopteşte cineva. L-am văzut la conferinţa portughezilor.

Şi asta e în firea lucrurilor. Sigur că-i aici, unde să fie? Unde sunt şi eu! La Berlin, văzând că nu răzbeşte cu interviurile alea la ieşirea din sală, a luat autobuzul şi s-a canonit până-n zona de Est, unde avea pe unul de la un fost ziar redegist, un fel de *Scânteie* de-a lor. I-a dat un articol despre toţi regizorii români, de-a valma, delincvenţi şi vânzători de ţară pe dolari. Neamţul, că nu pot să-i spun altfel, îl iscăleşte şi-l publică. După care cine flutura fiţuica la Televiziune? Neobositul tată regizoral.

— Uite ce spune „presa occidentală”!

Nu-i minunat să locuieşti pe aceste plaiuri de dor?… *Être Roumain, c’est une profession!*

Ai dracu’!…

Întrerup puţin. Aud dincolo, la televizor, că s-a cuantificat totuşi diferenţa dintre tampoanele *Libresse* şi *Always*. În sfârşit, o veste bună! Poate scade dolarul.

Hula sapă gropi în apă, trăgând-o spre copastia şalupei. Se poate citi: Eudor. Se mai vede şi-o parte din ancoră.

Hula, apa neliniştită şi iahtul lui Carmitz. În planul II, Eudor. Vânt slab. Soare cu dinţi. Portul ambarcaţiunilor de *plaisir*. Soarele, scăpat pentru câteva secunde, este recuperat şi înăbuşit imediat de consistenţa pâclei. Stropii de apă. Marea vibrând. Pe plajă, o femeie îşi trage bluza cu mişcări zgribulite. Coapsele goale.

Nu mai plouă de treizeci şi şase de ore. Ai renunţat să-ţi mai cumperi umbrelă. Îmbraci puloverul alb, de tenis, şi-i priveşti pe ceilalţi cum ies. Dorel întârzie cu telefonul în braţe. De la ora opt formează numere fără odihnă. Salutări de la Cannes! Acolo cum e vremea? Cam nasol, era mai bine la Montréal. Ce face Mişu? Da' Gilda?… Tu ce mai faci?

Roata maşinii de teren atinge bordura. Max încearcă s-o scoată-n alee, cu spatele. Încep să urce zgomotoşi. Uită mereu câte ceva, coboară şi aleargă spre casă. Te strigă. Nu răspunzi. Ai încercat de câteva ori să-i ţii departe de locul acela zdrăngănitor şi sucitor de minte, de câteva ori le-ai spus că nimeni nu aşteaptă în seninătate, adună-se aici, pe dealul acesta, ca să privească de sus.

— Spiritul tău e zdrenţuit, simte-l cum se risipeşte, uită-te la el cum se agaţă în mărăcinii îmbulzelii, uită-te cum se sfâşie bucăţi. Locul unde vrei să cobori e smintitor, rămâi pe pietrele astea şi întăreşte-te, întoarce-te la tine. Numai aşa vei putea surâde la urmă, când vei cunoaşte feţele umilinţei. Vorbesc cu tine, înţelegi ce-ţi spun?

— Da.

— Acum râzi!

— Da.

Da pe naiba! Se înghesuie în maşină, strângând între genunchi genţile pline cu sandviciuri.

— Ce-am venit la Cannes, să stau în casă?

Şi iată, în faţa ta, Vavilonul! Locul unde s-a dat desfrâul sclipelii şi amestecul limbilor. Spărtura în negură şi aparatele de fotografiat care clănţăne. Urci pe trunchiul palmierului. Cioturile uscate ale frunzelor *d'antan*. Rănile. Şi superba coroană zăpăcită de vânt: *les palmes*. Încă vii.

Din aer, de-acolo unde zboară albatrosul, furnicarul vanităţilor. Limuzine. Cei trei de 9 din coada preţurilor. Gură-căscărime. Fanfaroni impudici. Artişti de gang şi trotuar. Curve briante. Ziarişti lihniţi, alergând între conferinţe şi *brunch*-uri. Răbdarea gureşă a fotografilor în faţă la Martinez. Şi vedeta ce întârzie calculat să apară.

Iată mulţimea care se calcă în picioare, neştiind pentru ce. Poliţişti eleganţi. Iată strânsura din mijlocul Croisettei, ca un roi încâlcit pe asfalt: Robert Mitchum… Adus de spate, cu ochii pungiţi, trăgând piciorul şi căutând loc cu bastonul. Fără limuzină, fără păzitori, încercând simultan să vină şi să se smulgă. Vulgul hămesit de atingerea sticlirii. Sărmane Bob, ai mai avut o dată disperarea să întrebi dacă în jurul tău e dragoste…

23

501.I. Picioare care alunecă pe treptele şiroind de apă, trupuri căzând, cineva…

504.G. …smulge o perdea, cad tablourile antrenate de jeturi de apă şi, prin vacarmul general, Theodorescu urcă la etajul superior, unde, privind în toate părţile după Nina, începe să alerge de-a lungul culoarului. Cântecul german, cântat de o voce de femeie, se aude din ce în ce mai distinct. Theodorescu se opreşte brusc în dreptul unei uşi, fiind pe punctul de-a o depăşi.

505.I. Cântăreaţa e… Englezoaica pe care i-o prezentase Alexandru într-una dintre primele secvenţe. Nina stă aşezată în faţa ei. De îndată ce-l vede, Englezoaica se întrerupe.

ENGLEZOAICA: *Hello!… How are you?*

506.A. Theodorescu se înclină, destul de confuz.

507.I. NINA: *Vă cunoaşteţi? De unde vă cunoaşteţi?*
THEODORESCU: *Oarecum… Ce faci aici?*
NINA: *Am adus parurile…*
Îi arată pe…

508.I. …măsuţa oglinzii din cabină, maldărul de paruri şi pliseuri lucrate acasă. PAN.– la Englezoaica ce surâde afabil.

ENGLEZOAICA: *Do sit down, please…!*

Văzut în oglindă, Theodorescu mulţumeşte cu un surâs, dar pare preocupat de cu totul altceva.

THEODORESCU: *De unde-i parfumul ăsta?*

NINA: *Are Miss un parfum formidabil, franţuzesc… o avere!*

509.P. THEODORESCU: *Lilas…*

510.P. NINA: *Îl cunoşti, da? Cunoşti parfumul ăsta…*

Se ridică şi-i acoperă faţa cu palmele. Theodorescu inspiră profund, răvăşit de o agitaţie stranie.

511.A. Englezoaica şi-a reluat uşurel cântecul. Fredonează într-un fel de absenţă. După un timp, uşa din fundul cabinei se deschide pe neaşteptate şi, odată cu aburul, apare Agata goală (nefocalizată), traversând cadrul.

512.P. Theodorescu se întoarce cu faţa uluit, inspirând parfumul risipit în părul Ninei. Priveşte fascinat de la Agata la…

513.D. …sticluţa de pe mescioară.

514.P. Întinde precaut mâna spre ea, dar când întoarce privirea spre cântăreaţă, rămâne cu gestul la jumătate.

515.P. Aceasta îi surâde dojenitor şi continuă să fredoneze. Nina se desprinde şi iese în OFF.

516.P. Theodorescu, uluit, îi urmăreşte mersul, dar cea care reintră în cadru e Agata, goală, cu etola albă pe umeri. Se opreşte în faţa lui şi deschide parfumul, folosindu-l în fugă. Atinge şi blana. Pare şi ea emoţionată. Theodorescu reuşeşte să îngaime:

THEODORESCU: *Cum ai ieşit?*

AGATA: *Nu staţi aici. Intraţi undeva!…*

Iese cu un surâs incert, angajându-se printre scaunele „sălii de spectacole”. PAN. Nina vine din direcţia opusă. Theodorescu,

dezmeticindu-se, apucă totuşi…

517.G. …s-o vadă înaintând în lungul culoarului, acum pustiu şi uscat. Zgomotul paşilor ei, uşor amplificaţi de ecou.

518.P. Nina l-a îmbrăţişat, întorcându-l cu faţa spre ea şi spre capătul opus al culoarului.

THEODORESCU: *Stai puţin. Se întâmplă ceva îngrozitor…*

NINA: *Nu… N-are rost. Dacă vrei, îţi povestesc ce văd… Miroase-mi părul; e atât de bun parfumul ăsta, trebuie să coste o grămadă de bani…*

THEODORESCU: *Nina!*

NINA: *Vrei să-ţi spun ce văd? Merge, o auzi? N-a întors capul nici măcar o dată… Nu te uita, e umilitor pentru un bărbat!*

24

FILMELE CELORLALŢI. SECUNDELE DE BEZNĂ agresivă. Pocnetul scaunelor trântite demonstrativ, ca o strâmbătură din nas, şi umbrele celor care ies întorşi cu spatele. Pe câţi îi aşteaptă asta? Aplauzele şi râsul slinos, lingoid al aplaudacilor plătiţi să facă atmosferă. Ţări sărace care nu-şi permit această risipă valutară.

— Tre’ să facem şi noi un colectiv, să ne sprijinim pe el, îţi spune Vişan la ieşire.

Are umor.

— Cu cine? Cu ce?

— Ai văzut tâmpenia asta? Ascultă aici, suntem deasupra! Să nu spui că nu ţi-am spus. Mă uit la ăştia şi mă umflă râsul.

Rămâi tăcut, pentru că ştii că asta nu înseamnă nimic. Ca şi presa.

— Dar de ce avem o imagine aşa?… întreabă Emilia cu capsa pusă.

— Cum?

— Aşa… sărăcuţă. Nu-i ca a lor. Pe ce filmează, nu tot pe Kodak?

— Scule, ştiu eu? Laborator.

— Păi, ce operatori au?

— Spun şi eu ce spun ai noştri.

— Avem *Dolby*?

— Nu sunt bani pentru *Dolby*.

— Da-i singurul film *mono* din tot festivalul. Cum l-au primit?

— N-am bani. Abia am putut să-i fac subtitrarea. Ţi-am spus să nu cobori din casă. Cobori, compari… De unde *Dolby*; la noi merge şi-aşa!

— Lasă că merge, nici domnul senator n-a avut *Dolby*. *Dolby*, acuma! a scurtat-o Veta în timp ce orbecăia cu mânuţele dolofane prin fundul sertarului.

În cele din urmă, scoase de-acolo câteva bonuri îngrăşate cu pateu. Riscam să ajung la Cannes cu un film preistoric, cel puţin ca sunet, şi mă căzneam s-o capacitez.

— Renunţ la reclama TV şi-i facem *Dolby* la unguri.

— Asta-i deturnare de fonduri, cum să facem asta?

Şi puse palma pe hârtiile unse.

— Bugetul nu-i pe capitole. Încă mai pot s-o fac.

— E deturnare, nu ştii dumneata, e deturnare de fonduri.

Probabil că aşteptase mult ocazia de a-mi servi zâmbetul acela mămos şi satisfăcut din care ar fi înţeles şi-un prost că se zbate degeaba. Colonnescu a avut vreodată *Dolby*? Şi uite c-a ajuns senator!

— Şi când pleci?

— În jur de 10 mai.

— Şi când vii?

— Când se termină.

— Păi, nu eşti invitat trei zile?

— Aşa-i protocolul, te invită trei zile, dar e de presupus că fiecare-şi permite mai mult. Se fac afaceri, vine lume, e Cannes.

— Ce afaceri? Câte zile te invită, atâta diurnă îţi dăm.

— Am aranjat eu pentru restul, nu vă costă nimic.

— Nu ştiu, asta-i legea, ne conformăm legii. Faci cum crezi dumneata.

Şi luă expresia numărul doi: mina prăbuşirii sub povara normativelor. De undeva, din adâncul acestei formaţiuni de carne excesivă, răzbea

plăcerea. Şi, pentru că insatisfacţiile de natură hormonală pot fi combătute prin măsuri administrative autoritare, am încercat să schimb discuţia.

— Negociem sau nu?

Nu mai trebuia să-i spun ce. De câteva luni de zile încercam să deschid discuţia asupra onorariului pentru scenariul şi regia lui *Ovidius*. Ca director de studio, nu puteam să-l stabilesc în Comitetul Director, trebuia să iau aprobarea Regiei. A Senatului, recte a Vetei… Iar Veta se deroba într-un fel suspect, apelând la subterfugii. Nu ajungeam s-o pricep, am conchis că pur şi simplu se eschiva din lene sau pentru că nu era Colonnescu de faţă.

— Lasă, când te întorci din Franţa.

— Păi, lucrez gratis de unşpe luni. Vreţi pe gratis?

— Ei, asta-i bună! Ce naiba, nu ne cunoaştem? S-ar putea să vină nişte dispoziţii noi. Unde au trecut unsprezece luni, mai trec două săptămâni. Când te-ntorci, discutăm.

Cunosc destui artişti păguboşi şi mă număr printre aceştia, care încep întotdeauna să lucreze neplătiţi, ca să nu lase cumva impresia că demersul lor ar antrena şi servituţi alimentare. Lichelele care profită de asta ştiu cu precizie că nicio experienţă din lume şi nicio dezamăgire n-o să-i dezveţe în vecii vecilor. Trăiesc cu soarta lor şi se merită reciproc.

— Cât ai dumneata subvenţie de la buget?

— Două miliarde şi-o sută.

— Două miliarde?! Păi, ştii cât are Colonnescu? Trei sute cincizeci de milioane! Spiţeru vreo patru sute.

— Dar câte filme au ei de făcut? Câte unul. Eu am două serii. Plus opt episoade de televiziune.

— Da, dragă, dar două miliarde…

— Asta-i aprobarea guvernului. Nominală. Două serii şi opt TV.

— Da’ chiar două miliarde!

— Cu două miliarde abia mă descurc.

— Nici ei nu se prea descurcă.

— Te gândeşti cumva la o „rotunjire”?

— Nu ştiu, trebuie discutat.

— Ce trebuie discutat? E Hotărâre de Guvern sau nu? Dacă v-atingeţi de mine, iese rău, vă previn!

— Fără asentimentul dumitale oricum nu se poate.

— N-am niciun asentiment. Lipsesc două săptămâni. Dacă v-atingeţi de bugetul meu, chem Corpul de Control. Fac urât. Aveţi grijă!

Au avut grijă. Mi-au evaporat aproape un miliard.

În timpul ăsta, eu făceam poze studiate la Cannes, ce era să fac? Făcea toată lumea. Am fotografiat-o pe Emilia în faţa golfului. Emilia zâmbeşte şi-n planul doi se văd catargele şalupelor, Mediterana şi undeva, departe, un vapor. După asta, i-am mai făcut una împreună cu Dorel, de la distanţă, abia vizibili, sub colţul unui panou imens cu Bruce Willis. Se poate observa şi înghesuiala de pe trotuar, iar în ultimul plan, Gray d'Albion. N-am stat la Gray d'Albion, ne-au rezervat la Grand Hotel. Aşa că ne-am luat bagajele de la vilişoara din deal şi ne-am simţit şi noi trei zile boieri. Am făcut poze şi aici, eu Emiliei, ea mie, trântiţi pe gazon, sub palmieri şi cu hotelul pe fundal fâlfâind din steaguri, dintre care unul îl suspectam c-ar fi al României. Albastrul era destul de negricios; putea foarte bine să fie şi-al Belgiei. În faţa intrării, restaurant şi umbrele. Se pot distinge câţiva disperaţi care dau interviuri. Asta avea să ne-aştepte şi pe noi a doua zi; mai aveam patruzeci şi opt de ore până la Gală.

— Hai să vedem cum e la conferinţa ăstora, îmi strigă Dorel scoţând trei invitaţii din buzunarul cămăşii. Ne bagă ARP-ul.

V-am spus că erau aici cu trei filme luate în distribuţie, printre ele şi-al meu. Azi era olandezul. Aveau deci tichete şi nu era rău să ne pregătim sufleteşte. Fără tichete nu intrai nicăieri. Bun, ia să vedem ce ne aşteaptă… Ne-am ţinut după ei şi-am zăbovit în faţă la Majestic, să-i încarce în limuzine. Până la Palatul Festivalurilor erau circa trei sute de metri, nu era cine ştie ce nevoie de maşină, dar, mă rog, protocolul! Admit că, dacă totul s-ar fi întâmplat la români, cineva ar fi sărit peste cheltuiala asta. Poate m-am pripit în legătură cu automobilele negre, or fi pentru toţi şi nu mi-am dat seama. Oricum, dădeau un oarecare „ştaif"; coborai din ele în faţa Palatului; se regiza apariţia. Am mărit şi noi pasul în urmă, ca să intrăm împreună.

Emilia alerga mai greu, era pe tocuri. Dar am făcut-o la timp, am scos cartoanele şi ne-am înghesuit printre ziarişti. Înăuntru, peste cine dăm: Carafilio di Puta! Era adevărat, era aici şi ne slinoşea deja cu un zâmbet mucios, care spunea clar: „Aţi ajuns şi aici, românaşi, ’raţi ai dracu’ cu filmu’ vostru!”.

Treci peste greaţă şi te preocupi de ce e în jur: aparate, lumini, chestii, organizare. Pereţi negri, scaune negre, spoturi discrete, o masă lungă pe podium. Primiţi cu zgomot, s-au aşezat artiştii şi producătorii. Sala, plină de ziarişti; au urmat întrebările. Pot spune că erau la fel de inteligente ca alea de se pun îndeobşte la Costineşti. Cu deosebirea că aici criticii nu lăsau impresia c-ar dori în primul rând extincţia realizatorilor, ci păreau preocupaţi mai mult de sporul tirajelor. În rest, dacă puteai face abstracţie de eleganţă şi dotări, totul începea să ia un aer familiar. A venit şi momentul când doi-trei gazetari români au simţit nevoia să pară deştepţi; nu i-a oprit nimeni, s-au ridicat în picioare, au vorbit lung şi împleticit şi am plecat cu toţii întăriţi.

I-am găsit aşteptându-ne afară, nu ştiu când au ieşit:

— Bă, ce conferinţă de presă!

A noastră s-a întâmplat a doua zi, dar a fost puţin altfel. Veniserăm pregătiţi, cu cafelele băute, cu pipilică făcut, ne-am îmbrăcat frumos şi-am început să aşteptăm limuzinele în faţa Majesticului. Erau vreo câteva parcate pe-acolo, am dat să ne urcăm, dar erau cu alte necesităţi. Am mai stat ce-am stat, se făcea ora, ne cam uitam la ceas, când o vedem pe Michèle Halberstadt, ARP-ista, ţinându-se cu o mână de minijupă şi cu alta de ochelari. Tăia traficul şi răcnea ceva în franţuzeasca ei.

— Haideţi, bre, că începe! Ce dracu’ faceţi aici?

— *Mais les voitures?*… se sumeţeşte Vişan.

Dar n-am mai auzit ce i-a răspuns, nervoasă şi chioară cum era, pentru că o luase înainte. Bura destul de binişor, trebuia să dăm repede din picioruţe; Emilia avea nişte chestii transparente pe ea, luau apă imediat şi se lipeau de piele.

În sfârşit, ajungem, sărim pe scările rulante, o luăm spre sala pe care o ştiam, dar suntem deviaţi de pe traseu. Ne duc pe-o terasă, unde un ciopor de fotografi încep imediat să pocnească din blițuri. Chestia asta ne scăpase ieri, dar ne-am acomodat rapid, româneşte. Se făceau fotografiile alea care apar prin ziare. Ne-am prins urgent şi-am început să facem frumos. Era destul de plăcut, Emilia şi Dorel nu se mai săturau. Hoţii de fotografi ne strigau ca să întoarcem capul şi ne fleşuiau între ochi. „De unde ne ştiu ăştia?”, ne uimeam căutând o mutră cunoscută, pentru că păreau destul de intimi, ne chemau pe numele mic. Aiurea, luaseră catalogul, aşa făceau peste tot. Dar jur că era plăcut, erau veseli, nebuni şi după toată închistarea constipată în care trăiserăm după aterizare, parcă ieşise soarele şi-ţi venea să scoţi haina. Asta era toată plăcerea de a fi mondial băgat în seamă.

Erau însă şi alţii, tot cu *badge*-uri în piept, care fâlfâiau din mâini să-i dăm dracului şi să intrăm odată în sală, că-ncepe. În timp ce ne buluceam la intrare, aud doi în englezeşte:

— Nu intri?

— Mi-ajunge cu filmele astea din Est. Prea mult jeg. Îmi strică ziua. *Ça m’emmerde*.

A spus ceva şi pe franţuzeşte… Mă-ntorc brusc ca să-l bag în chestia aia fără ieşire, despre care am vorbit. În situaţii din astea n-ai de ales: te întorci scurt şi-l bagi. Îl indispui de dimineaţă cu necazurile tale. Îi cade greu caviarul. Dar mă înghesuiau ăia din spate, se şi întorsese nemernicul, n-am putut să fac mare lucru, am dat mărunţel din buziţe.

Şi ne-am trezit la masa aia, cu proiectoarele-n ochi. Ce voiau să ştie erau trei sau patru lucruri. Sunt romulanii persecutaţi în România au ba? Vine „România” de la „rrom” sau „romanes”? Dar cultura ce viitor are cu Iliescu şi comuniştii lui?

Acuma, că n-are niciun viitor decât în campania electorală, ar trebui s-o ştie şi ei. Dar să te munce grija de romulani când tu aduni ţiganii din Étoile, îi faci pachet şi-i expediezi la Băneasa mi se pare cam deplasat. Ce rău fac? Cântă şi ei acolo, firi muzicale! Mai întind şi mâna, e drept. O mai şi pun… De ce nu vă plac? Noi cum ne-am obişnuit? Ai?… Le-am zis două-trei

vorbe bine simţite şi-am încercat s-o dau pe film, că de aia eram acolo. Nu s-a putut.

— Da’ libertatea presei?

— Da’ handicapaţii?

— Dom’le, staţi puţin…

— Da’ homosexualii?

Am trecut brusc pe film, m-am făcut că n-aud. Abia o legasem puţin, că sare alta:

— Da’ SIDA?

— Da’ foştii comunişti?

Bine, dom’le, dacă vreţi să vorbim despre comunişti, staţi aşa. Şi m-am pornit, că totdeauna la chestia asta sunt destul de stătut. Totuşi, în timp ce vorbeam, îmi dădeam seama că nu fac mare succes. Mi-a explicat unul după aceea.

— Oriunde, dar nu în Franţa! Ăştia-s socialişti toţi, au impresia că zici de ei.

Parcă mai auzisem undeva chestia asta. Mi-au amerdat şi mie ziua.

Interviurile care s-au năruit peste noi a doua zi n-au ieşit din gheaţa asta. Iliescu. SIDA. Handicapaţii. Copiii străzii. Ţiganii şi ungurii. Lovitura de stat. Minciuna Rrevoluţiei. Era ca un blestem… Puţine lucruri sunt mai istovitoare. Nu se compară cu nimic, nici cu filmările de noapte organizate de Rom-Arta. O doamnă plină de umor, care se ocupa de contactele mele cu presa, a reuşit gluma perfectă, organizându-mi vreo treizeci de întâlniri. Mă târam dintr-un studio în altul, din microfon în microfon, uram cafeaua şi sucul de portocale care mi se băgau pe gât, creierul îmi era un muşchi dureros ce morfolea spre sfârşitul zilei, franţuzeşte cu englezeşte, răspundeam ca o telefonistă de la deranjamente, puţin păsându-mi de loviturile de stat, Iliescu şi celelalte, voiam să dorm, să intru sub duş în patru labe şi să-mi privesc de acolo diluţia, voiam să scot limba, voiam, dracu’ ştie de ce, acasă.

Acasă mă uşuraseră de un miliard. Româneşte! Un miliard în ’95 era… cam un miliard. Au bâlbâit ceva, că le-a redus guvernul subvenţia cu 20%

şi-au trebuit să strângă cureaua la toţi. Dar un miliard!… Mi-am dat seama, nu mi-a trebuit mult, că reducerea aia globală de 20% o aplicaseră integral numai pe filmul meu. Ceilalţi au rămas neatinşi, ba şi cu ceva pe deasupra. Am crezut că înnebunesc. Le-am promis scandal, a trebuit să fac scandal, n-aveam de-ntors. Am răcnit, am anunţat Corpul de Control al Guvernului, Finanţele, Curtea de Conturi; s-au scărpinat cu toţii dorsal. Singurii care mi-au răspuns, şi asta numai după ce m-am dus peste ei, a fost Curtea.

— Avem acuma alte priorităţi, o să venim mai prin toamnă, aşa…

În timpul ăsta, derbedeii îmi tocau banii. Cei care trebuiau să controleze şi să-i ia de gâlci intraseră într-o somnolenţă suspectă. N-apucam bine să le fac o adresă, că miracolul se producea imediat: a doua zi era pe biroul senatorial al lui Colonnescu… Ca la Enache de la C.C., când cu misiva la ziare. Mori de vânt! Mori de râs! Se uitau la mine şi rânjeau. Bomboana de pe colivă era că, la întoarcere, îmi regăsisem „pregătirea” la *Ovidius* într-o devălmăşie indescriptibilă. Fără director de film, aveam în loc un contabil cu studii aproximative, ca Veta.

Plătisem o dată pentru *Ediţie specială*, plătisem pentru *Glissando*, nu m-au terminat atunci, venise vremea să plătesc şi pentru *Senator*, limpede. Erau aceiaşi… Lipseau numai Dulea, Miu Dobrescu şi Suzana Gâdea.

— Ştiţi bancul cu iepuraşul în tren? i-am întrebat când mi-am dat seama că trebuie să ies la trântă, că n-am de ales.

Eram în biroul Vetei şi mai erau acolo directorul economic Vladu, unul uscat, fricos şi imbecil, şi tovarăşa Hârtoapă, şefă. Aşteptau, începând deja să se hlizească, le plăcea. Pe ăsta nu-l ştiau.

— Leul circula cu CFR-ul. Lângă el, Iepuraşul. Făcea bancuri fizice, avea un pistol cu apă, deranja pe toată lumea. Care se sesiza, îl trosnea Leul. „Ce vrei, domne? E cu mine. E pretenu’ meu. Ai ceva de reclamat?” Mă rog, pe scurt, Iepuraşul şi-a luat maidanul. Ăia, exasperaţi. Până aud ceva zgomot pe culoar. Dum-dum… Venea Elefantul în control. „Nu prea am bilet”, se dă Iepuraşul pe lângă Leu. „Lasă, domne, eşti cu mine.” Elefantul se auzea din ce în ce mai aproape şi era din ce în ce mai mare. „Auzi, bre, vorbesc serios, n-am bilet.” Abia atunci Leul începe să-l

privească lung. „Cum n-ai, mă, bilet? De ce nu spui?” „Păi, nu-ţi spun că n-am?!” „Şi acuma spui? Ce dracu’ facem? Ieşi pe fereastră, te ţin de urechi.” „Biletele!”, cere Elefantul, când ajunge în dreptul uşii. Leul i-l întinde pe-al lui, cu mâna dreaptă. Cu stânga îl ţinea pe ăla de pavilioane. „Da-n mâna cealaltă ce ai?”, face Elefantul. Îi puţea ceva. „Eu? Nimic”, zice Leul. „Nimic? Ia s-o văd!” La care Leul duce rapid dreapta la spate, preia urechile şi-i prezintă stânga. „Nu, nu, ailaltă!”, insistă matahala din uşă. Leul schimbă mişcarea. Îi arată dreapta. „Poftim, bre.” „Bă, mă enervezi!”, se răsteşte Elefantul. Arată-le pe amândouă odată. „Poftim, domne”, face Leul şi-i bagă labele sub nas. Amândouă. Goale…

Le-am arătat gestul, desfăcând palmele în faţa lor. Măi, frate, ce-au mai râs! Îşi făceau cu ochiul şi hohoteau. Veta începuse să năduşească. Contabilul se strâmba cu mâna la gură, avea dinţii în reparaţie. Ăştia-s chiar tâmpiţi? Era destul de clar că fandam la senator.

— Mă, voi aţi înţeles ceva?

— Cum să nu, face Hârtoapa printre sughiţuri, dar cine-i Iepuraşul?

— Aha! Ei, asta o s-o cam vedem…

Şi-am plecat după sponsori. Mi-am dat seama că nu aveam nicio şansă să-mi recuperez banii. Colonnescu controla toată bucătăria şi ăia de la Rom-Arta se simţeau la adăpost senatorial. Chiar dacă ar fi binevoit să vină Curtea de Conturi la toamnă – admiţând că n-ar depinde de Senat –, era prea târziu, intram cu filmul în faliment. Or, să cauţi sponsorizare la nivelul unui miliard, mai bine te duci direct la pescuit. Şi totuşi, am găsit. M-a ajutat Dumnezeu, am avut noroc, poate au avut încredere în proiectul ăla, poate toate la un loc, nu ştiu. Greu, dar am găsit un miliard şi patru sute. Îmi refăcusem bugetul, plecam de la acelaşi start. Când i-am spus Vetei, i-am pus negreaţă pe suflet.

— Foarte bine, foarte bine, mă bucur foarte mult. Vezi că se poate?

— Dar ceilalţi de ce nu trebuie să alerge după sponsorizări?

— Probabil că le ajung banii…

— Zău?

Chiar ăsta era adevărul. Aveau bani căcălău. Îmi speriaseră un miliard, ce dracu'! Cheltuiau ca nebunii. Şi Colonnescu, şi Spiţeru, şi Coroiu, lume fină… Cheltuiau şi tăceau ca mortu-n păpuşoi, nici nu dădeau ochii cu mine.

— Negociem odată scenariul ăla sau nu?

— Aoleu, iar începi! se jeluia Veta. De ce trebuie să vă stabilesc eu onorariile? Mi-e jenă. Parcă suntem pe vremea lui Ceauşescu, pe cuvântul meu. O să negociem…

— Când?

— Mai târziu. N-ai încredere?

— Mi-e jenă şi mie, dar n-am. Lucraţi deja de douăşpe luni pe scenariul meu, trebuie să vă fac un act de donaţie?

— Dragă, dacă-ţi spun că se rezolvă, se rezolvă. Să se adune Consiliul de Administraţie. Pe 30! Vai, ce mă bucur c-ai găsit sponsori…

— Vrea cineva să-mi facă figura? Miroase-a ceva.

— Nu miroase, dragă, nimic. Vai de mine şi de mine, eşti suspicios. Adunăm Consiliul şi gata.

— De ce tocmai pe 30? Convoacă-l în situaţie extraordinară. Îţi las o hârtie.

I-am pus cererea pe masă şi-a trebuit să-l convoace-n trei zile. Era deja începutul lui iunie. Trebuiau să mă plătească din iunie anul trecut, câtă răbdare poţi să ai?

Ne-am aşezat la masă numai cu Colonnescu şi Spiţeru. Coroiu se plimba prin sală absent, zbârcindu-şi ochii ăia ca două mingi de ping-pong. Nici usturoi nu mâncase, nici altceva nu-i mirosea. Lăsa impresia că problemele legate de bani îi dădeau migrene; cu subtilizarea lor şi cheltuitul se mai descurca, dar să mai şi discute despre asta era foarte stresant.

Senatorul Colonnescu, mai pragmatic, şi-a băgat mâna-n servietă, a început să dea palme cuiva înăuntru şi-a ieşit cu nişte hârtii.

— Uite… se preconizează nişte tarife, îmi spuse fără să mă privească.

— Tarife! Atunci, de ce l-aţi gonit pe Dulea? Le avea gata făcute. Dacă veniţi cu tarife la cinci ani după Loviluţie.

— A fost o Revoluţie, nu permit să fie denigrată în faţa mea!

A frunzărit nervos foile până a găsit pagina nimerită şi-a început să citească. Erau preţuri fixe, nu numai pentru artişti, erau pentru toată suflarea. Veta tăcea sibilinic, iar Colonnescu era însuşi Statul. Spiţeru, împins de-o pulsiune sanitară, se scobea în nas. Mă uitam la ei, îl ascultam pe senator şi aveam bănuiala că încep să mă gripez.

— Asta-i „negocierea”?

— Spune-i cum vrei.

— Tu ştii ce facem acum? Îi preţăluim pe toţi. Cum îi deosebeşti pe ăia cu talent de ăia care n-au? După vechime?

— Ei, după vechime… Da’ ce, suntem pe vremea… nu ştiu cui?

— După studii? Tu eşti primul care ieşi din joc. N-ai.

Aici l-am cam enervat. Avea o mână cât un dosar. A trântit-o peste hârtii şi le-a astupat.

— Dacă vrei să înţelegi, bine. Dacă nu, nu. Aşa se preconizează.

— Cine preconizează? Partidul?

Era şi PDSR-ist, era senator, era la putere… Sigur că se preconiza.

— Trebuie făcută chestia asta cu toate uniunile de creaţie.

— Cine „trebuie”? Pe care uniune ai întrebat-o? Ai întrebat pe cineva?

— Acuma ce faci, se scutură şi Spiţeru într-un fior final de plăcere, după ce prospectase cu degetul prin sinusuri. Plângi la mormânt străin? Sigur c-or să fie diferenţe de onorarii. Noi o să le avem pe-ale noastre, ăia pe-ale lor. De asta te doare capul?

— Eu nu semnez mercurialul ăsta.

— Nu trebuie să semnezi nimic.

— Nici nu votez, dacă asta aveţi în cap.

— Cine ţi-a spus că trebuie să votezi? Te-am informat ca să ştii.

— Peste mine n-o să treceţi. Doar dacă-mi dau demisia.

— Stai, stai…! Nu încă. Nu te grăbi.

A avut o scurtă lucire în ochi şi-am ţinut-o minte. Mi s-a părut că n-a spus-o întâmplător. Dar nu i-am dat importanţă. Am început să ne certăm şi

am dus-o aşa vreo jumătate de oră. Atunci, am găsit o minge ridicată şi am lovit-o de s-a umplut de sânge.

— Dacă nu pot negocia, vă retrag scenariul.

I-am văzut cum se decolorează şi devin sfărâmicioşi ca-n filmele alea cu vandamuri. Nu binevoiseră să-mi stabilească onorariul, îi rugam de-un an de zile; acum puteam, în sfârşit, să-i strâng de piesele alea două. Ca autor, era în dreptul meu să-l iau acasă oricând. Dar investiseră deja vreo două sute de milioane… Nu le venea bine şi se vedea. Au devenit tratabili.

Ne-am mai hârâit aşa nu ştiu cât şi-n cele din urmă Colonnescu zice că să se aplice cota dreptului de autor din difuzare. 3,5%!… Acuma nu mai era vorba despre ce se „preconiza”, nici despre Partid, nimic, aşa voiau muşchii lui de senator. Cum zicea el zicea şi Veta. Şi Spiţeru, şi Coroiu. Consens! Ia te uită, ia te uită. Ce însemna asta? 3,5% aplicat pe bugetul filmului… Nu vă bag în aritmetică, nici eu n-am înţeles atunci prea bine, singurul lucru de care-mi dădeam seama era că tot reuşiseră să mă fraierească. Oricum rezulta un onorariu mai mic, dar nu trebuie să lăsăm, nu-i aşa, impresia că am trăi şi cu bani. Mă apucase şi-o lehamite groasă, am zis da, OK, şi m-am întors la birou.

Am vrut odată să fac un film cu o Golgotă mâncată de vulcani noroioşi, ca nişte pustule purulente. E un loc pe lângă Buzău. N-aveam de unde să ştiu că tocmai asta o să-mi fie dată să urc.

Ce dracu’ să faci? Mă perpeleam şi-mi masam occiputul. Până vin ăia, până controlează, moare poetul din nou. Adevărul e că de poeţi – că-s antici, că-s vecini de bloc, nu contează – îi doare fix în pantof pe toţi.

Lumea cinematografică autohtonă împarte riguros cineaştii în două categorii: „băieţi buni” şi „nebuni”. Trebuie să recunosc, oricât mi-aş ascunde satisfacţia, că am fost listat în a doua categorie, a ţicniţilor, a disperaţilor, a lui Timur Lenk. „Băiatul bun” nu zbiară niciodată la imbecilul care i-a ratat o filmare, pentru că asta e definiţia lui: e bun, are naturelul simţitor, se gândeşte la familia cretinului necăjit, nu-i trage un picior unde cere ăla. Rămâne cu filmarea compromisă; adă, bă, o bere! Pentru că e bun, bea cu subalternii, de multe ori licori dubioase. Nu-şi

expune semenul la filmări dure, nici pe ploaie, nici pe ger, nici complicat. Un cadru de relaţie, unul de prim-plan şi dă-i în mă-sa! Las’ că merge, hai la o vodcă! Băiatul bun e relaxat, viitorul e întrevăzut ceţos şi alcoolizat. Împrumută bani, nu-şi face dinţii şi tapează ţigări.

Eu însă i-am călărit, oameni buni. Sigur că această biată formulă laconică nu-i poate spune nimic unuia care n-a văzut cum se fac toate la noi, pe ultima sută de metri, şi cum se recuperează cu limba scoasă luni întregi în care s-a frecat ţiparul, s-a ars gazul şi s-au pus crampoane pe gleznă. Am avut noroc, ce-i drept, şi de alţi „nebuni” prin jur. Aşa se face că la începutul lui iulie aveam cu toţii vreo cinci-şase kilograme mai puţin, ficatul umflat, dar adunasem deja o magazie de arme şi alta de costume. Actorii răcneau pe cai, începuseră repetiţiile, îşi lăsaseră păr peste tot şi au rupt orice alte contracte pe timp de doi ani; atât trebuia să dureze, în asta intram. În sălbăticia de la Eforie crescuse o aşezare getică ce pâlpâia albă printre ţepii arbuştilor ălora, nu ştiu cum le spune. Coboram acolo dimineaţa şi vedeam igluurile bizare, tupilate pe fondul azuriu; mă strângea la inimă. Nu mă omor după mare, dar am iubit locul acela. Mă mâncau palmele şi, dincolo de câteva finisări, nu mai era de făcut decât un singur lucru de bun-simţ: să dau „motor”…

— Gata! Plec pe 30 iulie… Alooo!

Tăcere. Am început să răcnesc ca Iacob din corfă, în noaptea de Crăciun.

— Măăă!!!… Plec în filmare! Banii mei!

Tăceau ca peştii. Am început să-i caut, stăteau ascunşi. M-am dus peste ei.

— Bre, aţi înnebunit? Mai am o lună şi jumătate de vară.

— Nu mai sunt bani…

Încă nu înţelegeam.

— Ce face? Cum nu mai sunt? Unde-s?

— Nu ştiu. Nu ne-au băgat.

— Mă, băieţi, staţi puţin. Ce mi s-a dat trebuie să am. Accept să mă completez cu sponsorii, pentru că din două miliarde şi-o sută aţi făcut mai

întâi 1 600, pe urmă 1 065… Din ăştia mi-aţi dat până acum 250 mari şi laţi. Unde-s restul, măcar până la 1 065? Voi aveţi banii ăia sau nu-i mai aveţi?

Silence… Vă aduceţi aminte de ăla cu trompeta? Începeau să mă treacă apele.

— Alo…! Am contracte în derulare până la cinci sute şaizeci de milioane! Unde e restul de bani? Dacă nu plec în filmare pe 30, nu mai pot să plec deloc! Vine iarna!

— Nu sunt.

— Dar unde-s?

— Nu ştim.

— Pot să v-arăt eu unde sunt, am reluat. Dar nu cred că vreţi… Am să vă spun ceva: dacă mamutul ăsta de film intră în faliment, cade toată cinematografia cu burta în sus. Nu trebuie să fii profet ca să vezi chestia asta.

Lucrasem odată la un film cu nebuni, pentru că viaţa te face să te trezeşti uneori în plin ospiciu. Nici nu bagi de seamă când intri. Veta şi Ciubuceanu, ăla de la CNC, stăteau în faţa mea plouaţi, studiau parchetul, iar eu mă uitam la ei cu un interes alarmat.

— Sunteţi de acord, sper, că am de făcut într-o lună şi jumătate o pregătire care se face obişnuit în trei.

— Da, dom’le, da’ şi tu te-ai grăbit! De ce-ai comasat pregătirea cu organizarea? Dacă mai stăteai vreo două luni, poate aveam şi banii. De ce te-ai pregătit aşa de repede?

— Ca să mă încadrez în buget, Scufiţă Roşie. N-am decât cinci săptămâni de vară, sunt de filmat trei mii de metri. Pierd cazarea, pierd caii, pierd vara, nu mă săriţi din data de 30, că se duce dracului tot! Alo…!

— Da.

— Mai aveţi banii sau nu?

— Nu ştim. Căutăm.

— Ce căutaţi? Alt miliard?! Aveţi banii?

— Nu cred.

— Dar unde-s?

— Trebuie să fie pe undeva…

— Te rog să nu-mi dai ultimatumuri! se zbârli Veta, aducându-şi aminte că e manageră generală şi intră imediat în closet.

M-am întors spre Ciubuceanu:

— Unde-s banii?

— Pe cuvântul meu de onoare dacă ştiu!

Ca şi cum nu el era CNC-ul, ordonatorul de credite.

— Şi dacă-i găsesc eu?… Pot să mă uit în actele voastre?

— Nu ştiu dacă se poate, îmi mărturisi transparent.

Am luat la mână hârtiile pe care le aveam la studio, atât cât le-a scăpat din bilanţuri, şi ce văd? Bugetele altora creşteau ca Făt-Frumos: Colonnescu de la 365 de milioane la 864, Coroiu de la 300 la 350, Spiţeru de la 600 la 987!!!… Şi asta în iulie ’95, pentru că la postcalcul aveau să depăşească un miliard şi jumătate. Mană cerească pe ei! Mă, băieţi, aţi bolunzit?

— Cine v-a dat vouă banii ăştia, copii? Naşu’ Văcăroiu, cine? Isărescu?

— Te rog să fii atent ce nume rosteşti, că poţi aduce ofensă, mă puse la punct Colonnescu, te rog foarte mult!

Bâzâia o muscă în jur şi i se tot aşeza pe mâna stângă. Ridica palma, o gonea, dar se aşeza la loc. A încercat s-o plesnească cu dreapta, dar n-a ieşit mare lucru. Presupun că avea două mirosuri.

— Dar cum îţi creşte ţie bugetul cu patru sute de milioane? De unde le ai?

— Asta nu mă întreba pe mine.

— Dar pe cine să întreb?

— Nu ştiu pe cine să întrebi.

— Mi-ai umblat în buzunare.

— Nu răspund la provocări.

— Şi de ce numai eu trebuie să alerg după sponsori şi voi niciunul?

— …

Doamnelor, domnilor, „tunul” acesta s-a dat!… Să fie primit. Am început să strig „hoţii”. Deşi eram convins că-n frumoasa mea ţară nu există

ceea ce se înţelege în mod obişnuit prin „opinie publică”, ci numai cititori de ştiri, m-am dus totuşi la câteva ziare. Proastă idee! Colonnescu şi compania s-au repliat imediat. Conform unei verificate strategii parlamentare, au început să strige ei „hoţul”, adică aş fi ascuns eu cele două miliarde şi nu mai ţineam minte unde le-am pus. Cât despre zvonurile răspândite ulterior, că, mic fiind, nu dormeam după-masă şi refuzam lăpticul, erau fundamentate pe un adevăr irefutabil, pardon de expresie. Lumea citea ce spuneam eu, citea ce spuneau şi ei şi se minuna din rărunchi: „iar s-au încăierat!”. După care dădea repede pagina, ca să afle ce găini au mai fătat prin bătătura lui Cristoiu. *Ovidius* mirosea deja a mort. Redactorii ne stârneau, trebuiau să-şi vândă fiţuicile, şi ne-am bălăcărit aşa o perioadă până am devenit plicticoşi. Abia atunci au început să ne caute televiziunile.

Când m-au chemat la postul acela bâlbâit şi privat, le-am cerut să fie în direct şi să discut numai cu Colonnescu. Erau motive pragmatice: cu cât sunt mai mulţi care văd o cameră bracată asupra lor, cu atât e mai fără de sfârşit limbuţia. Or, chiar şi într-o emisiune de-o oră, e prea puţin ca să zobeşti un domn senator aşa cum n-o făcuse nimeni vreodată. „Directul” l-au acceptat mai uşor. La Colonnescu însă s-au cam codit. Probabil presimţea senatorele că i se pregăteşte ceva, pentru că nu voia să intre în emisie singur nici mort. Au încercat să mă facă să-l accept măcar pe Flaişer, pentru echilibru. Echilibru la ce? Ştiam eu ce echilibristică făcea Flaişer şi cam cât îi plutea creieraşul în spirt. Nu, băieţi. Colonnescu sau basta! Emisiunea era girată de un ziar galben-maroniu şi, deşi mi-a puţit totdeauna culoarea asta imparţială, în cele din urmă, am cedat promisiunii că vom fi numai doi.

Se face ora, mă duc la televiziunea lor şi, iresponsabil de punctual cum mă aflu, ajung evident primul. Cum intru, mă ia una de-o parte şi începe să se izmenească.

— Să nu te superi, au trebuit să-l cheme şi pe Flaişer. Nu s-a putut.

— Am discutat chestia asta. Mi-au spus altceva.

— Nu s-a putut.

— Cine n-a putut?

— Conducerea.

— Conducerea cui? A Senatului? Foarte bine, discutaţi cu Flaişer atunci.

Şi m-am îndreptat spre lift.

— Să nu faci asta, te rog, strigă aia după mine, nu pot anula emisiunea!

— Ei, pe dracu’.

Şi, în timp ce mă proptisem cu palma în butonul ascensorului, vine celălalt lift şi iese Flaişer. Prietenos. Colegial.

— Salut. Ce faci?

— Ce să fac? Cu serviciul. Auzi, am o rugăminte: ţine-l tu de vorbă pe Sergiu, că eu o să cam plec.

Mă uitam la el cum se brobonise la faţă, roşu, părea puhav ca atunci, la Buftea, când i-am dat cu carnetul în masă.

— Nu se poate, plec eu! M-au chemat nici nu ştiu pentru ce. Dacă vrei, plec eu. Dragă, vorbesc serios.

M-a mai ţinut de nasture aşa, vreo trei minute, până am prins un lift gol şi-am sărit în el ca să iau o gură de aer. Jos, la poartă, cine făcea formalitatea cu buletinul? Dom’ Sergiu. Lângă el, namila de Hulubaru, care-i ducea cocoşat servieta. Aha, mi-am zis, aţi pregătit nuntă mare, băieţi. Şi m-am urcat în *Bejefe*, Fiatul ăla de care v-am spus. Ajung acasă, emisiunea tot nu-ncepuse. Trăgeau de clipuri şi, probabil, în spatele lor, se dădeau de ceasul morţii, neştiind ce să facă. Mă cărasem, asta era.

Când au apărut în sfârşit pe post, aveau nişte feţe ca hârtia aia echidistantă care gira circul. Nu le-a trebuit mult ca să-nceapă să mă hămăie; Colonnescu a scos un maldăr de hârtii, semn că i se comunicaseră întrebările şi-şi făcuse lecţiile. Flaişer îşi revenise întru câtva din şocul cu ascensorul şi, dacă nu-i vedeai mâinile tremurând de lipsa etilului, putea da chiar impresia că e indignat. A spus câteva prostii şi-a aţipit imediat, după un îndemn la concordie.

Cel mai comic mi s-a părut Hulubaru. După ce dăduse o ţeapă de câteva milioane vechi la Grădiniţa Guguştiucilor Naţionali şi după ce îşi

primise meritatul picior în partea lui cea mai cărnoasă, era destul de hămesit. În acest moment greu l-a întâlnit Colonnescu, oferindu-i promisiunea unui directorat de studio pentru tineri, dacă ar fi consimţit să mă latre în video. Ce legătură era între Hulubaru şi tinereţe, acesta e un fapt încă nedesluşit perfect, dar ca să se vadă director undeva ar fi făcut orice. Nu numai să-i ducă geanta, orice! Adică orice, vreţi să fiu mai clar?

Sigur că n-a primit nimic, confirmând axioma că orice ţepar îşi ia şi el ţeapa predestinată, dar, ca să ajungi la adevărul acesta, nu e nevoie de-un număr excesiv de circumvoluţiuni. Totuşi, în materie de sinecure, îl concura strâns pe Gulpea.

Însemnata zi de 30 iulie nu m-a prins la Eforie cu aparatul în mână, ci la Bucureşti, cu fundul pe un scaun damblagit. Trebuia dat vina pe cineva. Cel mai indicat eram eu, lucrasem prea repejor.

— Ce facem?

După vreo jumătate de oră, a cerut cuvântul S. Colonnescu. Din când în când, putea să-şi compună o faţă de babă virilă, s-a mobilizat responsabil, şi-a luat vânt şi a pronunţat cuvântul *împrumut*. După care *bancă*… Asta era! Ce înseamnă o idee bună, venită din vârf! Împrumut la bancă… Au ridicat mâna într-o veselie, pe urmă s-au dus şi s-au culcat.

Normal că n-au făcut niciun împrumut, nicăieri.

— Da’ cine vrei, dom’le, să plătească dobânzile? Tata?

Şi au lăsat lucrurile în voia lor. Intrasem binişor în august. Fiecare zi n-avea decât vreo douăsprezece ore în care s-ar fi putut filma ceva. Am stat ce-am stat şi-am început să mă perpelesc. Hotelul de la Eforie, unde aveam contract pentru cazarea echipei, îl goliseră în plin sezon şi, văzând că nu apar cu echipa, mă ameninţau cu procuraturi. Salariile curgeau, onorariile se onorau, contractele se plăteau, diurnele se fumau. Trebuia să fac ceva, până nu veneau ăia şi mă legau.

Covorul roşu de la Cannes e însuşi ritualul misterios al fiestei. Atracţia sa tulburătoare, care nu cruţă nici şefii de state şi cred că nici pe Veta, trebuie căutată adânc, în harababura cromozomilor, acolo unde luceşte

ochiul pofticios al vanităţii. Natura, se spune, are groază de neant şi nici spaima fiinţei de propriul gol n-o face mai fericită. Simt o gaură neagră printre semenii mei; să vină Guvernul s-o umple! Mă uit la cerceii lor din nas, la blugii lor rupţi cu stil, îi văd cum se strigă, se ating şi se gudură. Mă uit la frumuseţea lor fără saţiu, înmiresmată, lanolinizată, siliconată, tatuată şi provocatoare. Seara, în baie, sub laptele demachiant, ochii pungiţi privesc Noaptea. Mici găurele negre haotizând tantalic; cine va înfunda nările nimicului, cine îi va slei dubioasa răsuflare? Iubirea? A spus cineva asta? Să mai stăm o mână.

Am visat-o la Cannes pe Veta printre şoferi. Mă aflu într-o dispoziţie senzuală.

Urcăm în maşini ca să parcurgem cei trei sute de metri. De data asta avem limuzine, pentru că în faţa covorului roşu, nu-i aşa, părem să avem aceeaşi şansă. Oricând putem să-l tăiem în douăzeci şi patru de bucăţi, să ne-o luăm pe-a noastră, s-o găurim la mijloc şi s-o facem steag. E plăcut să te ştii printre cei douăzeci şi patru de regi, monarhii care urcă scara cotidian, câte doi. Regele chinez şi regele danez sunt partenerii mei de pescuit. Privim de pe trepte mulţimea ce urlă, aplaudă, întinde mâinile să ne atingă şi înţelegem: ei nu sunt asemenea. Doamne, de ce vocea asta din mine are atâta ecou? În ce abis sună ea, precum clopotul Bisericii Armeneşti?

Dar cât de confortabil e să primeşti lucrul care în armată se numeşte „respect exterior”… Între mine şi Clinton nimica nu-i altfel. Pot să ne hulească, pot să se ticăloşească în gândurile lor, ni se dă onorul. Aceasta e încoronarea, e Austerlitzul, e Vaticanul! Niciodată nu m-am hrănit vacumatic mai delicios.

Maşinile negre şi lungi opresc aliniate. Coborâm. Ome-nirea aclamă. Verificăm discret fermoarele de la pantaloni. Tragem uşor de haine, am stat pe banchetă. Dar totul e impecabil, stofele bune. Cei de la magazinul Castel sunt serioşi; Cătălin Botezatu, la fel. Smochingul negru luceşte potolit-posesiv deasupra limbii roşii a covorului ce coboară menstrual înspre mine, tolănindu-mi-se la picioare. Ploaia de dimineaţă chifteşte încă-n urzeală,

aşteptând să urcăm: cleaf-cleaf! Intru în ea cu pantofii de lac. Drapelul României.

Mă uit în spate, suntem toţi. Aud imnul Festivalului. Îmi dau seama că mă găsesc indubitabil într-o dispoziţie erotică. Visul cu Veta… Pun primul pas şi flash-urile mă orbesc.

Fotografi cu aparatele la ochi ne strigă pe nume. Ştim lecţia, ne întoarcem, surâdem şi-i lăsăm să-şi facă de cap. A doua zi, imaginile noastre vor fi de cerneală. Urcăm lent, pentru că Emilia e terorizată de aventura unei predecesoare. Într-un an, nu ştiu când, i se povestise că o actriţă călcase cu tocul pe coada propriei rochii de voal. Nu numai c-a făcut-o praf, dar s-a şi prăbuşit de-acolo, luând câteva trepte-n spate şi lăsându-se filmată în posturi secvenţiale dezblehuiate, uşor de imaginat. Din când în când, oficialii ne opresc pentru a ni se lua imagini, cât timp suntem încă în stare bipedă. Sclipeşte în jur, lumina vibrează, muzica se învălmăşeşte cu strigătele jurnaliştilor, e mai mult decât tulburător, e magic. Cine se mai gândeşte acum la premii? Cine-şi mai aminteşte toate *prix*-urile de anul trecut? Cine mai ştie *La Palme d'Or* de acum trei ani?! Astea sunt primele lucruri care se uită. Călcăm pe Covor şi numai el este, vărsându-se roşu spre gloria încliftată pe care-o urcă fiecare pe scări.

E nebunie la Melbourne, am televizorul deschis. Sampras îl toponeşte-n picioare pe Muster.

Ne apropiem treptat de palierul superior, unde, conform protocolului, o să ne primească însuşi Jacob. Domnul acela în smoching… Domnul *acela*? Domnul acela nu-i Gilles Jacob, e altcineva. Vine spre noi. Ne aşteaptă. O să ne întâmpine el. Să fie oare…? Să însemne asta că nu…? Nu vreau să mă gândesc! NU VREAU SĂ MĂ GÂNDESC!

— Vă rog să consideraţi *Ovidius* suspendat.

Au convocat Consiliul de Administraţie. Înainte să plec într-acolo, le-am trimis faxul cu vestea asta şi-am sistat toate plăţile. Aflasem că vor să-mi mânjească ochii cu vreo două sute de milioane, să mă vadă odată plecat

în filmare, unde urma să-mi rup gâtul. Când a aflat şi Spiţeru, s-a năpustit pe telefon.

— Vino repede, că vor să-i dea banii!

Colonnescu, care era la mare, a sărit de unde era, în chiloţi. Şi-a tras pantalonii în maşină. A intrat în sală gâfâind.

— Ce-s alea două sute? Capotez după o săptămână.

— Domnule, noi vrem să vă ajutăm, dar dacă nu se poate vorbi!… îmi replică Ciubuceanu, care ştia lecţia de pe când era secretar de partid: „e intratabil, tovarăşi, nu se-nţelege cu nimeni!”.

— Plec cu o sută cincizeci de oameni şi două herghelii de cai. Cum ajung, se deschide robinetul de bani. Încep să curgă cazările, diurnele, fânul, transporturile, salariile, tot. Ce fac cu două sute, cât rezist acolo? Câte zile? Când îi termin, trimiteţi alţii?

— Următoarea tranşă e abia în septembrie.

— Dar banii mei, unde-s banii mei, că Finanţele vi i-au virat!

— Atâta putem acum.

— Am economisit cinci sute de milioane în pregătire. Îi puneţi şi pe ăia şi plec.

— N-ai economisit nimic, se strofoacă Veta, nu i-ai avut.

— Asta ce mai e?

— Vreţi ăştia două sute sau nu-i vreţi? trece Ciubuceanu la problemă.

— Lasă, domne, intervine Colonnescu în timp ce-şi cojea firişoare de piele descuamată pe cot. Nu vrea, îi împărţim noi. Chiar ne convine să nu vrea.

Mă uitam la ei şi simţeam că n-am nimic. Nici revoltă, nici regret, absolut nimic. De iubit, încă nu-i iubeam cu adevărat.

— Aţi primit faxul meu?

— Da, face Veta.

— Ce fax? se interesează Coroiu.

— Cică suspendă filmul.

— Ei, cum o să-l suspende? Da’ ce, el hotărăşte? pune Colonnescu lucrurile la punct, ca americanul la NATO.

— Eu l-am băgat în producţie, eu îl suspend!

Îmi dau seama că începusem să strig.

— Ce să fac? Banii mei sunt în filmele voastre, nu mai există. Sunt nevoit să-l suspend.

— Domnule, când aud discuţiile astea despre bani…. face Coroiu o mutră greţoasă de-ţi venea să-l iei la palme.

Îl scârbeau îngrozitor.

— Bun. Acceptaţi două sute pe care putem să le dăm sau nu?

— Unde sunt? Mi i-aţi virat în cont?

— Nu. Trebuie să vedem dacă putem să-i luăm din Difuzare. Am promisiuni c-o să-i am luna asta, zice Ciubuceanu, de la CNC.

— Şi m-ai chemat aici să-mi transmiţi promisiuni? Unde ai două sute de milioane? Când apar două sute în cont, vorbim de două sute, până atunci consideraţi-l suspendat. Citeşte-le faxul, îi spun Vetei pe un ton intim.

— Cum adică „suspendat”?

M-am enervat, m-am sculat şi-am ieşit.

— Uite, dom’le, v-am spus că nu se poate discuta? aud în urmă.

M-am întors la birou şi le-am mai tras o depeşă: „Suspendat, adică *oprit*”! A doua zi, mă onorează şi ei cu una: „Filmul nu se suspendă, se *amână,* până vor fi întrunite toate condiţiile” etc. etc. Semantică serioasă… Se amână. Şi ce condiţii nu au, ia stai, dom’le, ce condiţii nu au? Banii Guvernului sunt garantaţi – două miliarde şi ceva, pregătirea-i făcută, regizor au, scenariu au… hopa!… hopa! Hopa! Scenariu nu prea au!… Dacă mă plăteau, aveau. Aşa, e încă al meu. De ce-aţi cheltuit o căruţă de bani, dacă n-aţi vrut să fiţi şi proprietarii lui, aşa cum vă învaţă cine trebuie? Ia să vă văd, băieţi, cum ieşiţi voi acum din clinciul ăsta? Trebuie să redeschideţi finanţarea, nu aveţi încotro. Altfel, deschideţi buzunarele. Banii înapoi!

Şi-am început să aştept. Nici nu puteam să fac altceva. Adresa lor era ulterioară şi era ordin. Venea de la superior. Mă rog, să trăiţi… Dacă trebuie amânat, aşteptăm. Ne spui mata când e gata şi cade amânarea.

Aşteptarea a fost în viaţa mea lucrul cel mai lung de care am avut parte. Aştept şi azi. În ce-l priveşte pe *Ovidius*, niciodată n-a venit o altă decizie de „suspendare a amânării”. E tot amânat. Între timp, mi-au împărţit haiduceşte restul de bani, arătându-mi alte două, trei, patru atenţii care m-au făcut să mă mir.

E sobră, înaltă şi, dacă stai undeva în zona primelor rânduri şi te uiţi înapoi, spre gradenele sectoarelor laterale şi din fund, ai senzaţia că se prăbuşeşte peste tine. Culoarea închisă şi lumina tamizată cad greu, impresia e copleşitoare. Când am intrat, în sala Festivalului aflua lumea prin toate uşile, dar nimic nu făcea ca acest simţământ să fie altul, pentru că petele de culoare erau rare. Domina negrul smochingurilor şi al toaletelor de ceremonie. Eleganţa o resimţeam ca neprietenoasă şi, în cele din urmă, ne-am aşezat unde am fost conduşi, întorcându-le astfel spatele.

Ecranul se lăţea în faţa noastră, luminat ca un ring de box înaintea meciului. Nu vorbea nimeni tare, se aşezau şi aşteptau. Am schimbat o privire furişată şi, deşi zâmbetele acelea bine temperate încercau să pareze, nu era greu să-nţelegi că transpiram toţi sub manşetă. Am ridicat capul să mă uit după juriu şi-am zărit-o pe Jeanne Moreau undeva lateral, mai în faţă. În stânga ei erau ceilalţi. Am tuşit de câteva ori ca să-mi urnesc nodul din gât şi m-am ridicat în picioare. Ne striga cineva numele în difuzoare, făcând prezentările. Am făcut şi noi frumos către juriu şi sală, după care s-a stins lumina.

Pe ecran se succedau imagini familiare, le recunoşteam ca fiind ale mele, dar le urmăream într-o desăvârşită absenţă. Mă uitam anesteziat, ca într-una dintre vizionările Comisiei Ideologice. Impresia similarităţii era copleşitoare. Aveam senzaţia că nu pătrunde nimic, că totu-i degeaba şi, ca nebunia să fie perfectă, dinspre pânză venea româneşte. Singura legătură cu lumea se menţinea în firava traducere rezumativă muncită la Joinville le Pont. Anticipam replicile într-un obosit algoritm mental şi tot ce era stârnitor la Bucureşti, înviorând sala, era primit aici în linişte şi cumva informativ. Cam asta era ce trebuia să fie… Ce plăcut ar fi fost să pot opri totul, dar nimic nu mai stătea în puterile mele. M-am zbătut, l-am făcut

mâncându-mi ficaţii, am alergat după bani, l-am adus aici, acum eram în puterea lui. El trebuia să facă restul, exact în cele nouăzeci de minute cât trăia acolo, desprins din mine prin sciziparitate sau cum se cheamă chestia aia; altă fiinţă.

De ce nu era Gilles Jacob la intrare, pe scara aia?

Mă simţeam ca naiba şi-am început să mă uit prin sală. După vreo zece minute, au intrat în film şi-au început să reacţioneze. M-am întors uşor spre Emilia şi Dorel. Le priveam chipurile tensionate, pe care pâlpâia lumina ecranului, şi mă pisau aceleaşi nedumeriri retorice şi oraculare: ce mă-sa caut eu aici? Gloria cui? Ce pricep ăştia din ce e la mine acasă, cu romulanii şi senatorii mei? Cât de vandabilă e faţa Dâmboviţei în cinematografele lor, ca să pot spera ceva? De ce să ne amerdăm reciproc, domnilor?

Art.1 …i se desface contractul de muncă în baza Art. 130, lit. i din Codul Muncii…!

M-au dat afară. M-au dat afară de pe o zi pe alta. Cu 130, litera i, aia care nu dă nici drept de şomaj. Litera i, care se pune pe ăia care dau foc la întreprindere sau scuipă pe clanţa managerei.

După depeşa cu „amânarea” a urmat o acalmie de vreo patru-cinci zile. Nu mai mult, pentru că m-au somat imediat să predau un inventar la zi al cheltuielilor. Cu cine să-l fac? I-am trimis Vetei un bileţel, sugerându-i c-ar trebui totuşi să aloce nişte bani acestei operaţiuni delectabile, pentru că, dacă artiştii lucrează uneori pe gratis, finanţiştii nicicând.

— V-am cerut un inventar şi nu l-aţi trimis!

— N-am aparat contabil, ţoancă mică. Cu ce să-i plătesc? Aţi amânat filmul, aţi făcut practic ce-am vrut şi eu, l-aţi suspendat. Aveţi banii, plătiţi-i voi!

— V-am cerut inventarul şi nu l-aţi trimis! Vă mai acordăm şapte zile!

Veta părea hotărâtă şi cu carte mare în mână. Nu dibuiam bine ce are în cap, aşa încât i-am făcut nişte socoteli cu directorul de producţie. Nici nu s-a uitat la ele.

— V-am cerut inventarul şi nu v-aţi conformat!

— Păi, nu l-am trimis?

— Nu v-aţi conformat. Vă mai acordăm trei zile.

Atunci, ne-am luminat. Dulceaţă, îţi trebuia un motiv… Prea mult n-o ducea capul; tactica rusească i se părea cea mai originală. Mi-o cocea; ideea asta extrem de deşteaptă cred că emana de la senator. Era limpede că singura strategie de răspuns era să-i dau câte un inventar în fiecare zi, până ajung să stăpânesc situaţia. I-am mai trimis unul, mai gros.

Tăcere…

L-am trimis şi pe-al treilea. Mai gros!

În aceeaşi zi, spre prânz, mi-a expediat decizia de demitere. M-a umflat râsul. Îşi lua riscul scandalului de presă, al contestaţiilor. Nebună! Sălbatică şi năbădăioasă…

— Măi, Veto, te-ai ţicnit? Fără proces-verbal, fără Consiliu de Administraţie?

— Ajunge Comitetul Director. Eu, Coroiu şi domnul Vladu.

— Bine, dragă. Vrei vreo explicaţie, ceva, vreo predare-primire?

— Vreau să nu te mai văd.

— Nu mă răni. Concediu, ceva, oferi?

Ce face omul când e dat afară? Primul lucru, îşi ia concediu, până se mai aranjează una sau alta. Veta îşi revărsase ţâţele pe birou şi se uita la mine obrintită, cât putea ea de sexy.

— Care concediu? N-ai fost la Cannes?

Mă dădeau afară. Chiar mă dădeau afară. M-am dus acasă şi mi-am pus o pălincă. Mă simţeam, brusc, despovărat. Atât de uşor, încât mă percepeam acorporal. La a doua pălincă am pus mâna pe pix.

— Domnu’ Consiliu de Administraţie, vezi, domne, că baba-i nebună!

Tăcere. M-am apucat şi-am trimis adrese oficiale pe la toţi membrii consiliului ăstuia: Spiţeru, Colonnescu, Coroiu, ceilalţi, autosesizaţi-vă, mă! Văzduh!… Mircea Coroiu, cel puţin, care ardea gazul şi-n Comitetul Director, era unul dintre semnatarii demiterii, lângă Veta şi ăla, Vladu.

Mormânt!

I-am dat în judecată şi m-am dus la pescuit.

Aşadar m-au scos… Ce n-au reuşit ei pe vremea Marelui Bâlbâit au reuşit acum. Încet-încet, puteau să se liniştească. Nici Cannes-ul nu-i mai tulbura, nici altele. Filmele la care trudeau băteau deja într-un miliard jumate. Aşa da. Lucru bine făcut. N-a trecut mult şi mi-au desfiinţat şi studioul, au reziliat contractele actorilor şi-au ridicat paza de la decor, reciclându-l ca căcăstoare gratuită a litoralului. În timpul ăsta, mă ţineau încă în „amânare”, până vor fi întrunite… Sărmanul Ovidiu! Sunt oameni care se nasc cu destinul de-a muri reciclabil.

— Poate aveţi vreun proces-verbal dacă aţi făcut vreo şedinţă? Pot să-l văd şi eu?

N-aveau nimic, dar nici nimic nu se schimba. Eram bun demis.

— Alo, poate vreţi să vă dau ceva explicaţii?…

Nu voiau nimic. Voiau numai să mă vadă dus.

A doua zi ne-am trezit într-un incendiu solar, am deschis obloanele vilişoarei, cu ochii creţi. Abia acum poţi înţelege de ce Cannes-ul e scump, frumos şi snob. Ştiţi cum sunt dimineţile astea, te simţi ca drogat, îţi zburdă cofeina în sânge, îţi vine să faci o grămadă de tâmpenii. Aşa c-am luat şi noi ziarele.

Cronicile, bune. Sigur, au pus mâna şi pe inima lor întristată de handicapaţii şi comuniştii lui Iliescu, dar ce-au mestecat despre film era bine. M-am neliniştit puţin, mi-am adus aminte de Veneţia… Cu excepţia unui articol din *Hollywood Reporter*, mi se pare, ce mă înfiera personal cu mânie panoceanică. Aproape că dezvăluia şi amănuntul intim, ţinut de mine în mare secret, că aş fi fugit de la grădiniţă, anunţând de mic sceleratul ce aveam să devin. Când, la puţin timp după această veste bună, l-am zărit pe Carafilio di Puta care ne arăta nişte buze zbârcite radios, mi-am adus aminte şi de Berlin…

De ce oare ne infectează atât de visceral ceea ce se spune şi mai ales ce se scrie despre noi? Ca şi cum însăşi esenţa noastră cea mai durabilă ar fi alterată. Blestemul abisului negru, singura certitudine, dincolo de gardul căreia fiecare simte că e nimic. Ce notiţă, ce fiţuică supravieţuieşte zilei în care e stoarsă prin citire? Obiectul, el se târăşte anevoios între ani, nu

rostirea infatuată asupră-i. Dar reuşeşti să-ţi faci sânge rău, nu poţi să spui că nu.

Am citit şi cronicile. Unii le-au preluat şi-n ţară şi din ziua aceea s-a instalat grea ca un geam de cristal peste noi… *apneea*! Plonjasem într-o materie densă şi fluorescentă, mişcam picioarele şi coboram oblic din ce în ce mai adânc, unde ghiceam o lume iluzorie. Duceam mâna spre ceva şi fie că strădania asta o împuţina, fie că lucrul acela se depărta intangibil, cu un aer serios şi cuminte.

Ziua Covorului glisa în urma noastră, părea visată într-un somn solidar, alte filme veneau la rând, alt zgomot şi alte umbre. Dorel şi Emilia nu se puteau înfrâna, ieşeau pe Croisette ca să-i simtă pulsul. Îi mai oprea câte unul şi le cerea autografe. O ziaristă a căutat disperată-n poşetă pentru a le dărui ceva; n-a găsit decât o sticluţă de parfum început şi le-a întins-o tremurând. Văzuse filmul. Ce poţi să spui la chestia asta? Iei sticluţa şi mulţumeşti. Dar simţeam că de undeva se presară uitarea ca praful în Bucureşti, indiferenţa celor opt zile rămase, când timpul va fi întors iar cu cracii în sus şi va veni ziua judecăţii. *Senatorul* trebuia să fie încă pe undeva, prin mintea nonacefală a animalului justiţiar numit Juriu.

Şi-n vremea asta ce faci? Nu poţi sta în apnee degeaba, cu aerul în plămâni şi cu ochii căscaţi. Trebuie să dai şi din mânuţe. Costume de baie aveam, dar era frig şi preferam să contemplăm ţâţele siliconice ale starletelor care ieşiseră dârdâind pe plajă cu scopul precis de a le expune. Cât te poţi uita la nişte ţâţe?… Am început să clopoţesc prin reşedinţele producătorilor. Venisem de la Bucureşti cu o jumătate de valiză de scenarii, ale studioului. Îi sunam, îmi fixam întâlniri şi mă duceam pe capul lor, să le explic binefacerile îndeletnicirii cinematografice româneşti. Evident că mă întrebau imediat cam de ce bani dispun. Trebuia să-i aburesc, ce să fac? Lăsam câte un *copione*, schimbam cărţi de vizită, ne mai spuneam două-trei lucruri bine simţite şi rămânea aşa cum am vorbit… Sentimentul că nu se leagă nimic e profund neplăcut. Veta uitase să-mi dea la plecare sacoşa aia cu parai şi ăştia, când auzeau de promisiuni şi parteneriat, te întrebau cât e ceasul.

După-amiaza făceam puţin turism, ca omul. Erau nişte locuri minunate prin jur, nu numai Monte Carlo. Pe acesta din urmă l-am „făcut” cu acelaşi sentiment de stinghereală cu care venisem odată de la Iaşi pentru admitere, când m-am rătăcit prin cartierul Lupoaicei. Dorel era căzut pe spate după lifturile care ne urcau de pe o stradă pe alta; nu prea m-am omorât cu ele, eram preocupat mai mult s-o smulg pe Emilia, care se uita pofticioasă la vilele ălora şi mă iritau camerele de luat vederi. Ne păzeau să nu scăpăm cumva pe jos vreun bilet de tramvai bucureştean uitat prin buzunare. Din grupul nostru nimeni n-a aruncat nimic; ne-am ţinut tari. Nu s-au putut lua de noi. Am băut o bere, am mâncat nişte spaghetti, ne-am uitat la casele alea cu aer părăsit; bogătaşii veneau numai sâmbăta, aveau treabă, şi ne-am cărat.

Dar nici aşa, ca la madam Aslan, dă-o dracului! Dacă nu simţi un pic cum râcâie urechelniţa balcanensis pe timpan, ce-ai făcut? Mă uitam concesiv la pustiul acela nichelat peste care lucea noaptea. Aveam o stare corozivă şi le mâncam pastele. Erau şi proaste.

Sunt cătrănit. Am reuşit să vând maşina. A venit azi şi-a luat-o. Fiatul despre care vorbeam. Mă uit la locul gol din parcare şi nu-mi vine să cred. Câte anunţuri n-am dat, pe la câte târguri n-am dus-o, şi nimic! Când mă consolasem în sfârşit că vom îmbătrâni împreună, a venit ăla şi s-a ţinut scai de mine. La preţul cu care am dat-o, cred şi eu. N-avea cine ştie ce rugină, era excelentă, îmi pare şi rău. Când reuşeam s-o pornesc, avea un mers de fetiţă. Iubesc obiectele, pentru că se ataşează de mine, ne tolerăm într-un menaj turbulent şi refuză să mă părăsească. Dacă neglijez un pulover în favoarea altuia nou, îl văd cum se amărăşte, devine aspru, se strânge, se scurtează la mâneci. Mă uit la nefericirea lui şi mi se rupe inima. Suferinţa metempsihotică a lucrurilor abandonate e mută şi reproşul lor mă sentimentalizează.

Bejefe, săraca, mi-a umezit ochii. A frizat imposibilul. Şi-a înflorit vopseaua pe la colţurile uşilor, a ochit un ţurţure gros sub streaşină şi-a făcut pe dracu-n patru ca s-o parchez sub el, l-a luat, s-a coşcovit, s-a lăsat pe janta din dreapta, şi-a ars bujiile, a refuzat cu încăpăţânare cea mai

neînsemnată scânteie, ar fi fost în stare de orice, numai să rămânem noi doi. N-a avut noroc… Când cumperi o maşină veche, ai o bucurie. De ce, când reuşeşti s-o revinzi, ai un orgasm? *Post coitum, triste*.

Nu pot să-i uit tristeţea căreia i s-a abandonat în seara aceea, la intersecţia dintre Armenească şi Popa Rusu. Ne întorceam de la o sindrofie oficială, unde fusesem sărbătorit pentru nu ştiu ce bravură cinematografică. Veniseră la urmă c-un fel de şampanie roşie, greţoasă, un lucru oribil, iar eu abia am reuşit să-mi moi buzele pentru a mulţumi, cu surâsul acela plin de bunăvoinţă surprinsă pe care-l arborez ori de câte ori se înghesuie cineva în mine să mă felicite. Mi-am recondiţionat papilele cu nişte apă minerală, altfel era imposibil de supravieţuit, am luat-o pe Emilia şi ne-am escamotat.

În capul Armeneascăi, poliţia! Mai aveam vreo trei sute de metri până acasă. M-au oprit şi-au început cu circul obişnuit: sunt nu ştiu cine, vă rog să prezentaţi, mă rog… Le-am dat actele.

— Aţi consumat cumva băuturi alcoolice?

— Nu.

Chiar nu ţineam minte să fi băut ceva. De poşirca aia uitasem, cine naiba putea s-o bea?

— N-am băut.

— Vreţi să suflaţi puţin spre mine?

Ăştia au un fix, domnule! Sunt morţi să le abureşti mecla. Până or da într-o zi peste unul Nicu, pe care-l ştiu eu. Ăstuia, dacă i-ai prins răsuflarea, faci blocaj. Dar nici eu nu eram născut ieri…

— Nu, dom’le, mie-mi dai fiolă.

— De ce vreţi fiolă, nu-i păcat?

Mai auzisem eu chestia asta?

— Nu. Ai fiolă? Nu suflu decât în fiolă.

— Cum vreţi.

Începe să scormonească în maşina lor şi vine cu una. Ştiam manevra: tragi aerul strict în gură şi-l returnezi în băşică. După vreo cinci-şase pompe, te uiţi la chestia aia, aşa, spre lumină, şi-n timpul ăsta respiri şi tu de câteva ori, pe şest, ca să nu te sufoci. Emilia iese şi ea din maşină, sperând

să fi dat peste poliţistul care merge la teatru, s-o recunoască şi să se-ndure. Nu era ăla. Suflu ce suflu şi când umflu ce mi-a dat el, i-o pun în mână cu un aer lezat. Îl văd că se apleacă lângă far şi începe s-o pipăie.

— E cam verde, mormăie el.

— Cât de verde?

— Destul de verde.

— Nu se poate!

O iau, mă uit la ea; avea o oarecare nuanţă…

— Dom’le, înţelegi că n-am băut? Era veche.

— Mai vreţi una?

Am început să suflu şi-n asta, dar mă luase grija. Nu putea să se înverzească de la mizeria aia de şampanie. N-am luat decât o gură. Cine ştie ce avea în ea?

Se face şi asta la fel.

— Dacă-ţi spun că-s vechi! De când le ai? Suflă şi dumneata.

N-a vrut, ce, era prost? S-a dus cu actele spre celălalt care stătea în maşină şi mi-a strigat de-acolo:

— Poftiţi!

Am poftit şi ne-a lăsat singuri. Mă uitam şi la ăsta cum scrie şi mă întrebam dacă aş fi avut curaj să-l omenesc cu câteva mii şi să mă lase în pace. N-am avut. Am rămas cu carnetul suspendat vreo trei luni. Umblă cu fiole vechi, ştie toată lumea. Dincolo, poliţistul cu suflatul dădea să scape de Emilia, atârnată de el, pisându-l, cum se întâmplă.

— Era veche.

Numai *Bejefe*, săraca, cu farurile ei înnegrite, mă privea cu blândeţe.

— Poate că stau şi se ceartă, de unde ştii tu?

— Fii serioasă, ştiu dinainte ce au de făcut.

Venise şi ultima zi; seara se împărţeau premiile. O ceaţă lipicioasă se târa dinspre mare, făcând irespirabil aerul acela plin de fum şi presimţiri păguboase. Te uitai în jur şi-i vedeai pe toţi de parcă erau fierţi în pipi. Se făcuse aproape amiază şi telefonul tăcea.

— Dacă era ceva sunau pân-acum, ca să ne pregătim smochingurile.

— Poate nu-s gata, continua Emilia să spere cu îndârjire, deşi, după câte păţisem prin alte părţi, ştiam că nu mai era nimic de aşteptat. La ora asta terminaseră sigur cu deliberările şi cine avea de luat luase. Câţiva îşi sunau deja cameristele ca să le calce cămăşile şi-şi pregăteau discursurile, „mulţumesc echipei care m-a ajutat, mamei mele şi, nu în ultimul rând, soţiei, care…”, secretul începea să se întindă vâscos, în ciuda conspiraţiei ce se naşte spontan şi prohibitiv. Până diseară, la intrarea în sală, aveau să-l ştie cam toţi.

— Cum, dom’le, eram cei mai buni, pe crucea mea! Dacă nu ne dă nouă, cui să dea?

Stilul ăsta revendicativ cu care se interoghează românul atunci când simte că i-a tras cineva preşul mă enervează până la furie. Dorel mă enerva, ce mai!

— Faptul că eşti bun nu-i singurul criteriu.

— Ce spui?

Iar a început să întrebe de o sută de ori. Sunt sigur c-a auzit. Mă scol de la masă şi mă duc să mă trântesc pe canapea. În alte părţi, când trebuia să iau vreun premiu, eram anunţat discret, aveau grijă să se asigure c-o să fiu pe scenă.

— Păi, înseamnă că umblă cu porcării… În cazul ăsta, salut! îl aud în urmă cu jumătate de gură, semn că şi-a dat seama că mă sâcâia.

„Salut”! Li se rupe lor de salutul tău… Şi ce calcule ne făcusem! Cum e mai bine să fii în concurs: la-nceput, ca să laşi o impresie, sau mai la coadă, pentru caimac? Locul unde te bagă pare o loterie, dar nu-i. Cel mai bun şi mai bun e să fii printre ăia care ştiu cu luni înainte ce au de luat şi-atunci îţi permiţi să vii relaxat.

Lucrul idiot pentru care-mi venea să-mi dau palme era că pândeam telefonul. Asta înseamnă că tâmpenia umană este practic nesfârşită, încât, orice ar păţi şi oricâte i s-ar repeta, ea continuă să spere prosteşte. A mai sunat unul-altul pentru câte ceva şi m-am surprins tresărind. Stomacul mi se ghemuise dureros, am renunţat la masă, iar din ureche mi-a ieşit o

pseudopodă mare, cu o ventuză la capăt, ce s-a lipit amabil de receptor. Nimic… Ceea ce aşteptam nu venea.

— Poate cred că ne-am întors la Bucureşti. Ne sună acolo şi nu ne găsesc, nu se lasă Emilia. Ei ştiu telefonul ăsta de-aici?

Am început să râd. Dar când a sunat la Biroul Festivalului ca să întrebe, chipurile, de nişte invitaţii, n-am făcut nimic s-o împiedic. Cu invitaţiile era în regulă, cu restul nu prea. Ne-am perpelit aşa, până spre şase, când o văd că începe să-şi calce toaleta de seară.

— Eu şi cu Dorel mergem. Vii şi tu?

— Dă-i dracului.

— Vreau să văd şi eu cum e gala asta, am văzut-o numai la televizor. De ce-am mai venit, dacă nu mă duc? Vii?

— Nu.

— Şi dacă ne-anunţă acolo?

— Cum să ne-anunţe?

— Uite-aşa, se întâmplă şi ne anunţă în sală.

— Aoleu, ce ne facem? Nu funcţionează, dragă, miracole-n zonă. Există un palmares deja gata, de la bun început şi, dacă vrei, ţi-l şi spun: ia grecul cu filmul ăla penibil, făcut în România, ia Kusturica, iau ăia cu fluturii şi i-am mai spus vreo două sau trei. N-am greşit prea mult.

— Şi dacă te strigă şi nu eşti în sală? Ce faci?

— Îl iei tu şi te fotografiezi cu el.

Până la urmă, am început să mă îmbrac şi eu. În timp ce-mi încheiam nasturii, îmi legam cureaua şi-mi trăgeam fermoarul, îmi dădeam seama cu stupoare că sper încă, iresponsabil. Într-o manieră nătângă! În loc să mă întorc cu spatele şi să-mi torn o halbă de whisky, îmi legam şireturile. Şi-am tot nădăjduit aşa până mi-am găsit scaunul în sală şi m-am aşezat, ba chiar şi după aceea, când s-a urcat Sharon Stone pe scenă ca să ne spună cât de bine-i pare şi că nu ştiu ce.

Lângă noi erau nişte suedezi, ceva belgieni, americani, sperau şi ei. Degeaba. Cum ne-au strigat pe noi, aşa i-au strigat şi pe ei. Mă gândeam ce-i aştepta la întoarcere, căci ce m-aştepta pe mine puteam să-mi imaginez…

Dar putinţa închipuirii e limitată. Ce mă pândea într-adevăr, tunul colegialo-senatorial la *Ovidius,* era imposibil de prefigurat.

După aceea ne-am comutat cu limuzinele la locul parangheliei. Selectă, trebuie s-o spun, nu s-au scumpit. Dar unii pe uscat, alţii pe iaht; noi am nimerit pe uscat.

— Hai, dom'le, să ne bucurăm, s-a întins Dorel cu Chablis-ul spre mine, stropind somonul. Am fost la Cannes, ce pizda mă-sii! Câţi ca noi?

— Ce spui? l-am întrebat aşa, ca să vadă şi el cum e să te-ntrebe altul.

— Ce puii mei!

I-am dat dreptate, am sunat fratern din cele două cristaluri şi-am început să ne tulburăm cu destulă hărnicie. Când, în sfârşit, ne acomodasem cumva, s-a prăbuşit peste noi şi Harvey Keitel, ăla răul din *Duelişti*i, care se plictisise pe vapor şi căuta nişte ardeleni serioşi, care ţin la băutură. Nu luase nici el vreun premiu, dar nu părea afectat. Era american, era troscănit şi-l muncea libidoul. Gingaşa Rodică aflată cu noi îl inspira decisiv. Mi-a scris un număr de telefon să-l caut neapărat la New York, în caz că voiam să fac un film cu el. În sfârşit, măcar la urmă, se lega ceva. Cu ce naiba să te plătesc, măi, nea Harvey, că tu faci treaba pe bani! Şi ne-am îmbătat, ce să facem?

Acasă, am îndesat smochingurile în bagaje şi-a doua zi eram în avioane, fâlfâind către patrii. Cinci cu premii, nouăsprezece fără. Câinele moare de drum lung şi prostul de grija altuia. Nu mă gândeam la semenii lor, de unde-au venit, îi simţeam pe ai mei aşteptându-mă cu un zâmbet fin.

Paradoxul e că există cinematografii care fac o sută, o sută şaizeci de filme pe an fără să poată accede la selecţia unui mare festival. După '89, românii au căzut la opt filme, apoi la cinci, apoi la trei, dar în fiecare sezon băteau la o poartă mare. Ştiu trei veri la rând când, aşa blestemaţi cum suntem, am fost la Cannes singura ţară din Est. Nimeni nu poate explica tresărirea aceasta. Ori e zvâcnetul unei tardive virilităţi, ori cântecul lebedei. Chiar dacă ăsta ar fi să fie sfârşitul, îl găsesc onorabil.

N-aş putea spune că-n tot acest timp s-a pierdut vremea. Între Senat şi scurte ture pe platou, unde punea în operă Adevărul Rrevoluţiei,

Colonnescu şi, mai târziu, camarila rom-artistă mi-au organizat câteva campanii în presă care miroseau ca râmele după ce le uiţi vreo săptămână în cutie. A trebuit să-i iau de ceva şi să-i invit în tribunal, căci altfel nu puteau fi stăviliţi. Într-o bună zi, Veta l-a angajat pe contabilul senatorului, de la firma lui privată. Nu mai intra în discuţie concurenţa neloială, se poate orice; urma să-mi facă un control oficial de să nu mă mai scol. Omul şi-a dat silinţa, onorând comanda şi bănuţul şi scoţându-mă dator la stat cu două sute de milioane numai la *Senatorul melcilor*. A trebuit să-l contest şi pe ăsta, tot în instanţă, ce era să fac? Aşa am ajuns să am pe rol nouă procese la un moment dat, încât mă bătea gândul să-mi iau cortul şi să mă mut la judecătorie.

Pentru cine n-a trecut printr-o situaţie asemănătoare, îl pot asigura că umblătura după dreptate e o îndeletnicire mai puţin scârboasă decât pupincurismul, dar, ca toate relele de pe lumea asta, dezvoltă obişnuinţă şi uneori adicţie. La început, sigur, te năruie, dar te deprinzi şi cu eternitatea şantierului de-acolo şi cu mirosul de urină, cu zarva guturală a ţiganilor şi fojgăiala pestriţă în care toţi se calcă pe picioare şi-şi bagă coatele-n ochi, te obişnuieşti cu igrasia, fumul, pereţii coşcoviţi şi frigul ce te înţepeneşte în sală, cu judecătoarele îngheţate şi grăbite, cu avocaţii care te părăsesc când te aştepţi mai puţin şi cu mitocănia ursuză a arhivarilor. A trebuit să învăţ cu timpul, să-mi fac singur acţiunile, notificările, să vorbesc pe limba lor şi să redactez interogatorii. Ascultam pledoariile care mă precedau şi încercam să memorez formule de atac, să le prind şmecheriile. Filme nu mai făceam, aşa că le-am luat cărţoaiele şi le-am buchisit. Veta îşi trimitea oamenii în concediu fără plată din lipsă de sarcini, cum se spune, şi asmuţea împotriva mea pe zeci de milioane câte doi-trei avocaţi; plătea statul. Dac-o să vă apuce vreodată să ieşiţi la trântă c-un senator „din ăia”, tovarăşu’ gradu’, mai ales când e la putere, mai lăsaţi să treacă o noapte. Luaţi hotărârea spre dimineaţă.

Nu pot să-nţeleg, la câtă duşmănie mă pricep a stârni, cum Dumnezeu găsesc atâtea ciosvârte ale lucrului meu pe la ciorditori slăbănogi, truditori cu conceptul? E semnul reuşitei, ce e? Dacă-i aşa, lucrul este contra naturii.

Ca un cur tubular. N-a fost o dată, fie şi numai o dată, să lepăd un gând, orice, o firavă înflăcărare şi să zăresc undeva o mutră care se luminează văzându-mă pornit în *a face*, aşteptând ceva de la mine. Chiar din secunda aceea atrag un aer suspect. Tot ce-am obţinut am smuls, m-am chircit, am muşcat. Statul în care m-am nimerit să trăiesc n-a putut fi niciodată nici suveran, naţional nici atât, dar a fost dintotdeauna câinos. La prima vedere, pare făcut dintr-un aluat îmbrânzit de-l clefăie indivizi hahalerici. Ştii cum e cu o sarma înţepenită în gât? Atâta nevoie au avut ei de mine cât de un dumicat în faringe. Şi apucătorii de-atunci, multirateral-dezvoltaţi, şi ceilalţi, aceiaşi, de mai târziu, scelerat-democraţii… N-am putut în străini, acolo unde e mântuinţa eternă pentru valahi; ţărişoara voioasă astupă cu perna fără să obosească, îneacă orice pisoi de Angora. Luaţi, băieţi, şi mâncaţi, „acesta e trupul…”

În tot infernul ăsta m-a dus de mână Marin. Îi păstrez o afecţiune tandră. Era printre cei câţiva care-au rămas lângă mine, căci, treptat, am început să mă simt ca după *Glissando*. Singura diferenţă era telefonul. De data asta… suna. Plătiseră un şofer de-al lui Colonnescu să mă terorizeze şi să-i spună Emiliei porcării. Doi ani de zile deja! Chiar şi acum, când scriu lucrurile astea, a trebuit să-l scot din priză, ca să pot lucra cât de cât.

— Mi-e frică.

Am întors capul. Emilia mi-a spus asta pe neaşteptate, ne vedeam fiecare de-ale lui, ea se uita la televizor, eu desfăceam o mulinetă. Era o după-amiază roşiatică, de dincolo de fereastră venea o lumină potolită, şoapta ei era asemenea penumbrelor care se strecurau printre mobile. Nu-i stătea capul la ce se uita, era cu spatele la mine, dar îi simţeam deja lacrima picurându-i în venele gâtului.

— Ştiu la ce te gândeşti, nu deschide discuţia asta, că-mi faci sânge rău. Imaginează-ţi c-a trecut puhoiul peste noi. A venit apa şi ne-a luat.

— Şi dacă n-o să mai faci film niciodată?

— Ei, şi? „Niciodată” înseamnă ceva în faţă. Am totuşi ceva în urmă care nu-mi pot lua. Dacă or să reuşească să mă cureţe şi pe toată lumea o s-o doară codal, înseamnă că nici pe celelalte nu trebuia să le fac aici. Mi-am

pierdut timpul. O să continui să-l invidiez pe Caragiale pentru mătuşa de la Berlin.

— Să nu-ţi găsească ceva…

— Te temi c-aş fi mânjit?

— Nu, dar sunt două sute de milioane.

— Sunt curat. Am făcut un film cu ele şi filmul există.

Dacă nu te băgai în festivalul acela, era perfect. Erai cumva de-al lor. Altceva nu poţi să-i spui, ai vrea să te creadă cu simplitate: eşti curat. Înainte făceau denunţuri la Securitate. Acum le fac la televiziune, în ziare, la tribunal. Pune o hârtie de zece mii pe masă şi poate să vină orice idiot cu legea în mână ca să-ţi spună că n-ai aşezat-o corect. Dar la câteva miliarde?!… Oricum, alt Cannes unde-ar fi putut să mă scape, altă greşeală nu mai făceau. Erau atenţi. Ajunge. Atât.

— Cine v-a aprobat să faceţi cópii de festival?

— A trebuit să merg la Cannes.

— Cine v-a aprobat să mergeţi la Cannes?

— Elena Ceauşescu.

— Zău? De ce-aţi tradus filmul în franceză?

— N-am avut încotro. Cannesu-i prin Franţa.

— O să vă imputăm copiile şi traducerea. Câte zile aţi stat?

— Vreo zece.

— Ia mai gândiţi-vă. N-aţi avut cumva diurnă numai pe trei?

Nu te ambala. Acolo se judecă pe documente, există.

— Pot să vină cu acte false.

— Aş vrea s-o facă. M-aş pricepe să-i dau în gât.

Ţii mulineta desfăcută în mâini. Degetele, mânjite cu unsoare. Te uiţi la Emilia şi-i ghiceşti silueta ghemuită în semiîntuneric. Ştii că din momentul ăsta ceva se clatină. Lumina de afară, nisipie. *Întunericirea*. Ţipetele copiilor pe stradă. Totul a devenit fragil, de obicei plesneşte de la sine, ca sticla. Nu ajunge să-i spui că eşti curat. Când primeşti lăturile în faţă, oricât te-ai şterge, rămâne un iz. Pe mulţi va trebui să-i faci să te creadă. Vor fi tot

mai mulţi, pentru că ei desfac gazetele, ei îşi deschid televizoarele, or tu nu poţi să repeţi decât asta: „dacă vrei, crede-mă”. E puţin.

O să te scufunzi treptat în mâlul paşilor pierduţi prin tribunale; până la glezne din nou, până la mijloc, până la gât şi până la fundul clisei, pentru că acolo se dă lupta cleioasă cu ochii lipiţi şi braţele îngreunate. Acolo, cu aerul explodând în plămâni, vei aştepta termene lungi, privind nepăsarea şi eschivele robelor negre.

Aşa cum se-ntâmplă, ai să-i vezi oprindu-se pe mal, la o distanţă prudentă, întâi unul, apoi altul, cei câţiva, puţinii cu care te-ai legat, iluştrii, cei fără prihană, artiştii de bine. Ce nu ştii deocamdată e că vor sta nemişcaţi, pentru că zbaterea ta e spectacol şi n-ai de unde să ştii. Vor sta imobili şi vor aştepta fără gesturi. Prefă-te lovit şi agonic, ai să simţi uşurarea în toţi, şi în buni, şi în răi, ai să vezi povara care se ia şi pofta dănţuirii în picioarele lor.

Rusu, de la sârboşi, îmi mântuise cu eleganţă banii promoţionali şi scăpase de faliment. Luna lui fastă, când ieşea totdeauna mai înstărit, era decembrie. Acum, putea să-şi reia poziţia de drepţi în faţa senatorului. Erau colegi de luptă împotriva tiraniei.

— Ce trebuie să fac, dom’ Sergiu?

— Pe mine mă-ntrebi?

Rusu tăcea. Avea în mână contractul meu de distribuţie. Când ai una ca asta, poţi face orice cu un film. După ce se căznise câţiva ani să pară regizor, avea în sfârşit banii necesari pentru a face o impresie cinematografică. M-am trezit cu drepturile de exploatare blocate şi cu lacătul pus pe dulapul cu filmul. S-a întors cu spatele la ARP. Francezii, cu spatele la mine. N-a rulat nici în Franţa, nici la televiziunea lui, nici la alta. Între *safe*-ul patronului şi fişetul ruginit al lui Pupincu, nicio deosebire. Ca şi *Glissando*, *Senatorul melcilor* s-a dovedit să aibă aceeaşi genă claustrofobă. Au murit la fel.

Plutirea tăcută a peştelui în lumea lui Dumnezeu e un secret la fel de nepătruns ca şi celelalte mistere blânde de atingerea cărora nu ştim. Când arunci de sute, de o mie de ori, nu e un chinuitor exerciţiu al răbdării, ci

clipa amânată a curentării. Undeva, sub lichid, ceva viu s-a lăsat luat, agăţându-se de tine. Lucrul pe care nu-l cunoşti e totdeauna enigmatic. Nu muşcătura are fascinaţie, ci aşteptarea ei. Din cauza asta poate nu m-a interesat niciodată vânatul.

În zilele acelea alunecoase, când eram încolţit cu hârtii, ispita apei m-a ajutat să nu deraiez. Le pot numi binecuvântate.

Am cunoscut oameni corpolenţi şi neîndemânatici, aşa cum probabil era şi Sadoveanu, dăruiţi cu tehnica graţioasă de a mânui lanseta cu o extremă prudenţă, verificând provocări fine şi aşteptări vagi, ezitante. Pot deveni însăşi momeala, graşi cum sunt, trăind-o, tăvălindu-se ipotetic pe fund, între cocioace, cu răsucirile chemătoare ale unui viermuş. Încercam să-i imit după puteri şi, deşi pripeala din mine se dovedea de multe ori potrivnică, m-am ales totuşi cu câte ceva.

Există, după cât am putut să-mi dau seama, trei categorii, toate atinse de aceeaşi filoxeră. Sunt aceia mulţi şi tot mai săraci care scot din apă orice se poate mânca şi băga în sacoşă. Îi poţi vedea dând cu undiţa şi de pe malul de beton al Dâmboviţei, în centru. Aceasta e o castă inferioară. Urmează cei din rasa muşcaţilor, care se scoală cu noaptea-n cap şi împresoară balta, cu motivul nemărturist de a simţi de fapt răsuflarea sălbăticiei, dar şi pentru deliciul atavic al zvâcnirii, când sfiosul pitit îţi trezeşte tendoanele şi pulsul. Aceasta e o castă onorabilă.

Dar mult deosebiţi sunt descreieraţii care se caţără prin grohotişuri, îşi lasă cizmele-n mâl, se închină prin şuvoaie, orbecăind după lanseta scăpată la vale, aceia care se dezbracă la piele şi intră în apa îngheţată ca să desprindă năluca. Scrântiţii care se atârnă de crengi după muşte pierdute. Am irosit câteva pălării, scoţându-mi-le în faţa lor. Ştiu ce vorbesc şi desfid orice ironie. E casta Majestăţii!

Pentru că păstrăvul, domnii mei, frate cu românul, lipanul şi lostriţa, păstrăvul nu e atât peşte, cât mister. Taina lui, înţeleasă cel mai bine când e dată prin mălai într-o potolită sfârâială şi unsă fără zgârcenie cu mujdei gros, lângă mămăligă, desigur, nu vine numai din cărniţa aceea roz şi din raritatea simţirii lui în cârlig, ci din sfânta nebunie care te toacă atunci când

disperi să-l apuci de buză. Poţi da zile întregi după el şi să nu culegi nimic decât umilinţă. Pentru că nu stă ascuns; sare vicleanul în faţa ta, provocându-te.

Mi-au venit aproape şi alţii cu drag de baltă şi crap mare, lucru spre care mai mult năzuiau, pentru că rareori poţi întâlni în acelaşi loc şi una, şi altul. Înfigeau cinci-şase undiţe, desfăceau scăunelul, apoi scoteau cămăşile, berea, ţigările şi sandviciurile. Nu mă omor după genul ăsta de pescuit, dar lor le era cu deosebire plăcut şi băşcălia prietenoasă ce se instala încălzea imediat aerul, suflând peste zgura controalelor, mercenarilor şi cretinilor care foiesc pe uscat în bancuri compacte.

25

796.I. HEINZ: *Nu el e ticălosul! Toţi sunteţi! Sunteţi urâţi şi jegoşi. Cine a găsit arma aia? De ce-aţi tăcut, c-aţi ştiut toţi?! Ce-aţi vrut să faceţi cu ea? Măcar mie, mie măcar dacă-mi crăpaţi capul. Nu să trageţi, că pentru asta trebuie ceva maţe, dar măcar dacă-mi crăpai capul. Sau îmi tăiai beregata în somn. Cu arma aia cu care puteaţi să faceţi orice pe lumea asta…*

797.ANS. Au înţepenit ascultându-l. Heinz continuă:

HEINZ: *…l-aţi lichidat pe ăsta, care măcar voia să facă ceva! Asta e!… Avea dreptate ăla de horcăie jos acolo.* (OFF)

798.A. HEINZ: *Dacă este o vină mare din care haliţi cu toţii, atunci asta e! Nu pe el l-aţi omorât, sufletul vostru de lepădături l-aţi omorât! Nu mai puteţi pleca de aici niciodată, că n-o să vă ierte nimeni, voi n-o să vă iertaţi! Hoitul tâmpitului ăstuia o să doarmă cu voi acolo jos; o să se împută şi o să simţiţi duhoarea ticăloşiei, îngeraşilor. Puteţi să vă daţi jos mustăţile, n-o să mai plece nimeni, v-o garantez. E gata… Apucăm primăvara. Să ne veselim.*

26

TRÂMBIŢA BIRUINŢEI AM CREZUT C-O AUD într-o dimineaţă smiorcăită de toamnă. M-am trezit fără motiv şi am rămas cu ochii-n tavan, cum se întâmplă atunci când ai presentimentul neliniştitor că se abate ceva. Venea, în sfârşit, Curtea de Conturi…

— O să bateţi potecă până aici ca să daţi declaraţii, îmi silabisi controlorul ridicând ochii spre mine.

Era un tip robust, cu alură de rândaş obraznic, ciocoit prin bătătura unei instituţii ce-ar putea părea, la nevoie, un fel de Securitate Finanţistă. Şi cât o aşteptasem… Mă gătisem ca o mireasă şi cu zestrea unui cufăr de hârţoage. Îl priveam şi nu-mi venea să cred. Individul nu avea însă nicio problemă. Îşi defula cu importanţă umilinţe secrete şi vechi.

— V-am văzut filmul ăla.

— Da? Care?

— L-aţi făcut la Vidraru, m-am prins.

— Da.

— Neică, ce futaiuri am tras pe-acolo! Eram în control. Mai e Lola aia?

Şi-a început să mă pună în temă. Când te ia unul la modul ăsta sănătos, popular, mai ales când are o poziţie privilegiată faţă de tine, adică el stă la birou şi tu în faţă, primul lucru care-ţi dă prin cap e unul cu desăvârşire idiot. Arborezi un surâs cretin şi complice, ca între băieţi. În loc să-l bagi în pizda mă-sii, cum ar fi făcut Mihai Viteazul, să te scoli şi să-i trânteşti dosarele-n cap. Tu nu, vrei să pari băiat bun.

— Mişto, conchise după ce se smulse din reverie şi adăugă imediat: o să fie greu, vă spun. O să vă cam chemăm pe-aici…

— Foarte bine. Asta şi vreau.

— Nu ştiu. Aşa spune toată lumea, până vede procesul-verbal. După aia se strică treaba.

— Pot să vă las nişte documente?

— Nu, vă chem eu. Asta a fost o primă discuţie, să ne cunoaştem.

Controlul nu venise la solicitarea mea, aveam să constat destul de curând. Nici nu s-au sinchisit să-mi răspundă. Îi trimisese, prin Senat, Colonnescu. Şi verificau de ochii lumii toate studiourile; pe al meu însă cu ceva mai multă atenţie, beneficiam deja de un prim volum de rapoarte… Păi nu pute de la o poştă, nu-nnebuneşti? M-am dus peste ei.

— A ce miroase asta?

— Avem presiuni…

— Ce presiuni?

— Aţi supărat Partidul.

— Iar?

Ceva îmi suna cunoscut. Şi mutrele, şi felul cum puneau întrebările îmi dădeau o senzaţie stingheritoare de *déjà-vu*. Am supărat Partidul… Începea să fie albastră.

— S-a dus în control şi la Eforie, să vadă decorul, îmi spune directorul de producţie.

— Şi cum mai e?

— Ruine, cum să fie? Da’ lasă asta! S-a dus pe banii Rom-Artei, când avea el nu ştiu ce congres pe-acolo, cu democraţii lui originali. E omul lui Sergiu.

— Păi, când a mai ajuns la decor?

— A ajuns cu un Aro. S-a dus la Ape, că le controlase mai înainte. I-au dat ăia şi Aro, şi potol, şi mozol, i-au dat tot.

Îmbina utilul cu plăcutul flăcăul. Bună-i Curtea, bun îi vinul! Boier!… M-am înfuriat.

— Vă rog să-mi primiţi documentele.

— Lăsaţi-le aici.

— Îmi semnaţi de primire?

Şi-a ridicat spre mine chipul acela inteligent de activist reformat şi s-a lăsat pe spătar.

— Mă confunzi.

Era prima dată când mă lua la pertu. Am ieşit din birou şi m-am oprit la sediul instituţiei ce regla conturile. I-am înregistrat un memoriu şi i-am lăsat

actele unui şef. Nu era un gest obişnuit. Credeam c-o să facă explozie, dar n-a fost nici măcar un fâs. N-a fost nimic. Nu mi-au răspuns niciodată, l-au lăsat să-şi vadă de treabă. Iar revizorul, scăpat parcă dintr-o piesă de Postelnicu, a început să-mi cheme oamenii, promiţându-le că-i face scăpaţi dacă dau declaraţii. Împotriva mea, dacă nu li se părea pretenţios, dar cinstite. Cu unii i-a mers.

„Scăpaţi” însemna că, dacă voia el să găsească infractori, cine ştie? Părea destul de clar… Nu prea aveau probe şi se încerca lucrul acela fin şi eficient cu care s-a făcut şi Canalul: dictările.

Când se întâmpla să treacă pe lângă mine, Colonnescu avea un zâmbet sibilinic.

— Ei, cine-i iepuraşul? mă întreba Veta cu umor.

Minunată femeie! Pe asta nu puteau s-o scoată vinovată, pentru că făcuse ce făcuse la poruncă senatorială. Mai şi ştia o groază de lucruri despre el, nu numai din dereticatul casei… Colonnescu nici atât! Spiţeru şi Coroiu, cu care împărţise banii lui *Ovidius*, erau din familie. Nu puteau proba nimic, decât dacă fabricau ceva. Poate Vladu sau madam Hârtoapă, care iscălise deciziile Vetei…

Când o damă, nu neapărat la prima iubire, descoperă uimită că suma colţurilor triunghiului pelvian însumează la orice vârstă tot 180 de grade şi face sacrificiul de a-ţi încredinţa lucrul la care ţine ea cel mai mult, chiar dacă puţin cheală, un controlor, fie el şi de la Curtea de Conturi, poate deveni maleabil. A început s-o caute din ce în ce mai des şi din ce în ce mai profund. N-o ascundea la Sovata, pentru că trebuia să plătească hotel, masă, chestii, o ducea pe litoral, să mai studieze ceva la platou; aici era pe gratis, plătea statul şi controla fecund.

Când fapta a devenit, firesc, notorie, iar concubinaţia vizibilă, pudica doamnă Hârtoapă nu s-a mai lăsat cercetată în întreprindere şi şi-a luat transferul. Organul de control părea mai odihnit şi, cum bine spune cronicarul, cu silă s-a ridicat împotriva cârtitorului.

Prinsesem ceva curaj. Trecuse anul, adunasem câteva trofee, printre altele, un somn de şaisprezece kilograme, şi, în ciuda faptului că aveam

dreptate, începusem să câştig câteva procese. Am biruit demiterea, dar nu s-au pocăit. Au făcut apel. Am câştigat şi apelul; au făcut recurs. Şi aşa mai departe.

Drept e că nici organul n-a pierdut timpul. Se cheltuiseră vreo cinci sute şaizeci de milioane cu pregătirea, cineva tot trebuia să fie luat la întrebări. Cine? Ăla nu, ăla nu, Hârtoapa nici atât. Păgubaşul!… La urma urmei, de ce l-am pregătit aşa scump?! Şi mi-a trântit un procesuţ-verbal care, indirect, cerea scaunul electric. Nu şi-a smuls bine opera dintre hârtoape, că senatorul a şi pus gheara pe document, repezindu-l la televiziune, la ziare şi tribunale. Puteam să înţeleg; omul era stătut, iar Secu, deocamdată, ostracizată.

— Uitaţi Raportul Curţii de Conturi!!! Uitaţi ce s-a descoperit!

Hârţoaga truditorului controlnic nu stătea însă bine. Avea capul prea mare şi se bălăbănea pe picioare. Boala boului nebun; şefii au început s-o miroase şi-au dat-o la refăcut. Dar cui să-i explici că nu-i vorba despre niciun „raport”, ci un nenorocit de proces-verbal? Unul făcut de-o lichea slugarnică, angajată pe banii mei spre lustruirea senatorilor venali şi organizatori de revoluţii de capă şi şpagă, în numele unei instituţii demoralizate; te cred nebun.

— Daţi-mi, domnule, o dezminţire. Ăştia mă fac de băcănie prin oraş cu mizeria aia de act secret. Declaraţi măcar că nu e raport.

Nimic. Tămâie. Tăcere transparentă.

— Alo!… Pe Colonnescu l-aţi controlat? Are dosare grele, făcute de Poliţia lui Pitulescu, nu de mine! Domnilor!!!… Curteo!!!

În buna tradiţie, niciun răspuns. Gaura se cască destul de neagră şi lumea glisează scârţâind.

Te zbaţi degeaba. Pescuit şi clipuri electorale. Cannes-ul următor însă se îndepărta vizibil. Ca să fii bun iar de unul, îţi ia doi ani, adică o facere nouă de film. Apeşi pe pedală când eşti într-a cincea, nu în parcare, cu un camion pus de-a latul. Blocat.

Aud pe undeva că prin mezozoic se lăţea pe-aici un fund de mare. Un fund de dor… Am ştiut dintotdeauna că ne-au copt-o de mult. Nici nu

puteau să ne facă ceva care să nu pară fără sfârşit. Le-o fi luat ceva timp… Altfel, de unde relicvele unor paleoamintiri care au tulburat aceste plaiuri ondulate: Fundata, Fundulea, Fundeni, Fundul Moldovei şi Dumnezeu ştie câte alte fundături?

Stau pe buca dreaptă a acestei târtiţe fosile, privesc Carpaţii la apus şi mă întreb ca hamanguţul: să fie anihilarea mea cea mai măreaţă realizare profesională a distinşilor Spiţeru şi Coroiu? Colonnescu nu contează, a fost dintotdeauna mutant, trecând din bancă-n bancă, însoţit însă dureros de spasme în caracter. Filmul, acest trădător, i-a fost numai un hobby posesiv; alţii se apucă de colecţionat şerveţele. Din tot cinematograful, i-a plăcut portavocea, ce naiba să facem?! Papacioc s-a opintit să mă bage şi-n puşcărie; acum, ăştia la fel. Să fie asta cam tot ce-au avut de făcut pe-aici, superbul triumf al creaţiei?

27

SPERIETOAREA SCOATE LIMBA DE FÂN şi numele meu scris sub ea începe să se şteargă. La o privire atentă, unii spun că mă recunosc; dacă n-aş fi eu, nu mi-ar ieşi beţele astea din mânecile peticite şi n-aş avea legată, în parul ce-mi ţine loc de cap, oliţa spartă ce mi-o aducea pe mama la pătuţ. M-am pus de-a curmezişul şi m-au culcat pe punte. Arca pe care am dulgherit-o în pădure aşteaptă potopul. Au înecat-o pătlagina, troscotul şi câteva legume. Din când în când, mă ridic din mazăre, stau înfipt şi mă uit la ciori. În anul următor am păzit salata. Pe urmă ridichile. E linişte în jur şi susai. Uneori mă caută un câine şi ţârcâie. Simt râmele mişcându-se la capătul ascuţit al aracului. Mă uit în lungul bălţii, ca să nu mă scrântesc.

Aud de Papacioc că-l pun iar şef. Mi se pare normal. Vine seara. Se întunecă.

— Nebuni! Nebuni!!! face spume Marin Theodorescu la uşa sălii.

Dăduse Dumnezeu şi ieşiseră şi filmele unde au capodoperat cei trei care l-au mai strâns o dată de gât pe nenorocitul din Tomis. Vocea aia guturală, inconfundabilă făcea trecătorii să întoarcă privirea. Ca întotdeauna

când era surescitat, se sufoca şi mă treceau fiorii. Chiar dacă încercai să-l domoleşti, nu rezolvai nimic; i se ridica tensiunea pe la douăzeci şi ceva, mai făcuse un atac, era o bombă vie. De Colonnescu nu-i păsa.

— E idiot.

Era furios pe ceilalţi.

Norul smintelii, spun unii, e adus de ţânţari. Colonnescu zburdă, îşi răsădeşte oamenii în pătrat, iar controlorul ce l-a servit în poziţie de drepţi îmi cere şi el un milion prin Procuratură. Numai cifra asta zice că i-ar putea reda pacea sufletului, căci prea lezat s-a simţit de bucuria cu care i-am primit găinaţul procesual-verbal. Ce dracu', nu se mai ia mită oablă în ţara asta, trebuie s-o ceri îmbârligată, prin procurori?!

— Pentru că nimeni nu respectă nimic! Dacă ar fi la ruşi, mai zic. Ai de unde.

Nevasta organului ne sună disperată că i-a plecat curteanul de conturi din domiciliu. Unde locuieşte Hârtoapa, baba şi curva? Cine mai ştie?

— Nu mă interesează. Câte romane ai de talie mare? Sunt cărţi care trăiesc prin verb, măcar asta să fi scăpat! E intraductibilă cinematografic. Trebuie să fii imbecilul perfect, unul incult şi complexat, ca să îndrăzneşti după ce te-ai căznit greu cu vreo trei-patru volume, şi alea la şcoală, de frica dirigintei. Nu-i obligă nimeni să le citească înainte să le filmeze?

— O fi mai uşor de speriat banul decât harul, încerc eu surâsul lui conu' Iancu.

— Nu mai contează ce-au furat. Contează ce strică. Ca să ai nesimţirea să pui aparatul pe M. Caragiale sau pe tat-su, trebuie să fii profesor de sport sau felcer veterinar, altfel nu se explică.

Mi-am adus iar aminte de mutra indignată a lui Valeriu Râpeanu atunci când îl chemaseră, odată cu Hârtoapa, pe vremuri, în Comisia Ideologică.

— Moştenirea lui Cezar Petrescu!

Mi se umflă capul. Te umflă râsul.

28

SUNT ATENT LA ORICE CÂND PLEC UNDEVA, pentru că peste tot sunt semne. Călătoria e una din întâmplările care-ţi pot schimba viaţa, n-o faci oricum; te împresoară cu mesaje încâlcite, cine deschide ochii uneori vede. De aceea, mai ales atunci când mă aşteaptă valiza în hol, sunt cu deosebire preocupat cu ce picior cobor din aşternut, dacă iau ceva pe dos, ce-mi scapă din mâini, cum zboară păsările afară, dacă ies cu dreptul, mă rog, ştiţi cum e.

Aeroporturile nu-mi plac, pentru că ele sunt începutul unui voiaj cu evoluţie incertă. În general, despre toate călătoriile se poate cârti, dar unele sunt cu adevărat neliniştitoare. Şi-n timp ce simţurile îmi sunt alertate de intuiţia neguroasă a neantului, nu mă pot împiedica, incorigibil, să sper că de data asta, acum, se va întâmpla acel *altfel*, iar schimbarea începe, e sub simţuri deja, îmi face cu ochiul.

Aterizez la Roma şi-mi târâi valiza spre poarta Veneţiei. O mulţime răguşită şi indignată protesta nesportiv, dar şi fără rezultat. Avionul se încărca peste rând cu atleţi; era un concurs pe-undeva. Trei avioane cu alergători, săritori şi prăjinişti. Filmele mai puteau să aştepte, ca la români, ceva avea un aer deja familiar. Lumea selectă, actriţe, producători şi cine se mai învârte de obicei pe lângă un festival, era destul de iritată. Dacă ar fi fost umiliţi individual, poate c-ar fi îndurat c-o ridicare din umeri. Dar aşa, toţi în faţa tuturor, exprimau insuportabilul şi se descărcau în bufeuri. Prima jumătate de oră! În cam treizeci de minute, omul se obişnuieşte cu toate.

După sportivi a început să îmbarce lumea fină. După asta, lumea din Est. Puteai să mă găseşti printre ei. N-aveam nicio grabă, mă temeam numai să nu ratez întâlnirea cu Vasile Şirli. Reuşisem să-l anunţ, nu foarte uşor, pentru că pendula deja între Bucureşti şi Paris, unde-şi dusese un nepot pentru o operaţie şi se cam bănuia că „rămâne”. Plecase şi cu maşina; previziunile erau mai mult decât clare.

M-am aşezat, pe vremea aceea fumam, mi-am aprins una şi-am început să mă uit. Poticneala de la îmbarcare nu părea un semn prea promiţător, dar

încercam să nu mă fixez şi pe asta. Cum dracu’ să reuşeşti, dacă n-ai încredere şi energii pozitive? O să fie bine! „Şi la vară cald”, şoptea în mine o voce schismatică. O să fie bine-bine, îmi dădeam curaj, bine, futu-i mama mă-sii!!!

Ce n-am făcut pentru matale, *Glissando*! Cât m-am dat cu capul de pereţi! Dar uite că mă gândesc la asta pe-o bancă în aeroportul din Roma. Şi mă aşteaptă Gian Luigi Rondi în Lagună… N-a fost chiar degeaba. În urma mea, Partidul spumegă. Dacă le iau premiul, e ca şi cum s-ar nărui chestia aia multilateral dezvoltată. Păzesc cărucioarele cu bagaje şi copii pe care o italiancă slăbănoagă mi le-a încredinţat ca să poată pleca nu ştiu unde, să cumpere ceva. Vizualizez cu tandreţe cei cincisprezece dolari ascunşi în pantof.

Vasile mă aştepta pe aeroportul din Veneţia, în ciuda celor două ore de întârziere. Luase un *vaporetto*; Oltcitul îl trecuse cu bacul pe insula Lido, unde era *Mostra*. M-am bucurat când l-am revăzut, avea deja un aer schimbat, mirosea a magazine franţuzeşti. Peste jumătate de oră aveam să constat că mi se rătăcise bagajul; era al doilea semn dubios…

I-am dat dracului şi ne-am urcat în şalupă. Încercam să zăresc ceva din ceea ce ştiam că se află acolo, dar n-a prea mers. Ajungem, în sfârşit, la Lido, îmi iau cazarea, prospectele şi celelalte, constat fără să-mi bat capul prea mult că steagul României îl uitaseră şi nu era printre cele aliniate deasupra Palatului şi-l introduc pe Şirli fraudulos în hotel. Prima parte a diversiunii era făcută. Aveam cazare trei zile, trei zile trebuia să facem acelaşi lucru, fără să se prindă ăia de la recepţie. *Glissando* era programat în prima săptămână, ceea ce, în regula competiţiilor, nu era nici ăsta un semn grozav. Dar eram în concurs! Eram aici!… Rău, deocamdată, era că n-aveam nimic, nici pijama, nici periuţă de dinţi, nici aparat de ras, cam nimic. Rătăceau naiba ştie pe unde, prin Italia. M-am uitat în schimb cu nesaţ la televizor şi-am butonat toată noaptea. Nu aveau încă telecomandă.

Micul dejun inclus. Am coborât ca să-l iau şi să subtilizez câte ceva pentru compozitor. Mă aştepta în cameră şi eu mă-ntorceam ca mama

iezilor, mai cu o bucată de parizer, mai cu o chiflă, o brânzică, ce se putea, mai puţin cafeaua. Datoria artistului în orice regim e să supravieţuiască.

După care ne-am luat morga festivalieră şi, pentru că valiza nu apăruse încă la recepţie, cum mi se promisese, am ieşit vexaţi pe Corso. Am parcat Oltcitul la Excelsior şi-am intrat, decis să fac urât. În momentul acela mi-am zărit bagajul. Se legăna într-o barcă legată de-un par, lângă debarcaderul hotelului. Parcă am văzut-o pe mama!…

— Uite-l pe Eugène Ionesco, mă făcu atent Vasile, şi m-am întors.

Ieşea cu soţia şi Marie-France. Îl priveam cu poftă şi timiditate. Omul acela reprezintă şi azi pentru mine expresia unui miracol, părând să încuviinţeze că numai părăsirea acestui loc al ratării, unde probabil nici Burebista n-a văzut ceva respectat, poate face uneori realizabilă o năzuinţă blestemată cu frustrarea. Caragiale a plecat prea târziu, mă doare s-o spun, iar cât de cunoscut este Eminescu, măcar aici, prin vecini, la Russe sau Debreţin, mi se strânge inima. Nu ştiu pe nimeni împlinit în acord cu înzestrarea lui în tot acest spaţiu sleitor ca o ţintuire magnetică; am auzit şi le-am văzut totdeauna golgotele, totdeauna i-a tras ceva de poale, totdeauna s-au târât cât au putut rezista duşmăniei, politicienilor stupizi, bolii sau nebuniei. Ca un blestem. Singurul dubiu l-am avut asupra celor patru norocoşi ai plecaţilor, dacă-i adaug pe Brâncuşi, Eliade şi poate Cioran… Şovăi încă a o numi împlinire, chiar dacă acestea sunt aparenţele, pentru că nimeni nu poate cântări durata strălucirii şi mai ales irosirea fiinţei. Dar, dac-ar fi să aflu într-o zi că numai părăsindu-i pe-ai tăi poţi însemna ceva, că asta-i singura cale, disperarea mea ar trebui să surpe un mal peste toţi.

Era mărunt, fragil, vorbăreţ şi înainta cu paşi mici, la braţul celor două doamne. Avea, într-un salon al hotelului, o expoziţie de pictură. O crepusculară trăsnaie. Mi-ar fi plăcut să-l ating, mi-l raportam aproape obiectual, aşa cum îţi vine să pui degetul pe tuşele unei pânze în muzeu. Era în juriu.

— Are cuvânt greu… reveni Vasile mai explicit, crezând probabil că nu realizez.

— Nu pot. Mi-e ruşine.

Mi-era o ruşine paralizantă. Ce era să-i spun? „Sunt şi eu român, am scos cu greu filmul ăsta, nu treceţi repede peste el?…”

— Bineînţeles, mi-a spus mai târziu Pintilie. Chiar asta trebuia să-i spui. Aşa se face. Când te mai întâlneşti cu ocazia asta? Să-l ai pe Ionesco în juriu!…

Mi-a fost ruşine, n-am putut. În unele momente mă port ca un ţăran tembel. Când mă gândesc c-a existat şi ocazia când s-au dat şi trei *Lei de argint* ex aequo – încununarea diligenţelor persoanei bine găsite –, râd de unul singur. Mi-era ruşine, ce să fac? Singurul lucru pe care l-am îndrăznit, la insistenţele lui Vasile, a fost să-i las un poster la recepţie. Nu cred c-a înţeles ceva.

În zilele acelea, eram preocupat mai mult de afişele celorlalţi. Mă fascina schimbarea electronică a lamelelor şi imensitatea panourilor ridicate pe bulevard. Până şi necăjiţii de spanioli aveau ceva de vândut, închiriaseră câteva instalaţii în centru. România avea ce-a avut dintotdeauna şi ce ştie oricine: nimic.

N-avea, în general… În particular, sosise totuşi c-un sul voluminos de afişe, pe care l-am cărat în cârcă prin avioane, aşa că nu s-au pierdut. A trebuit să aştept şi valiza, n-am avut încotro, deoarece pitisem în ea un minunat clei bulgăresc pentru tapet, achiziţionat la plecare dintr-un magazin de pe Moşilor. Când l-am avut în sfârşit în mână, ne-am dedicat activităţii patriotice de *promotion*. Imaginea României a început să ia fiinţă printr-un strat generos de lipici aplicat diletant pe suprafaţa exterioară a maşinii lui Şirli, la fel ca şi pe singurul meu costum de vară luat de la APACA, cu care speram să fac oarece impresie în mediu. Nu avea să se mai ia niciodată; cleiul bulgăresc e cel mai cleios din câte există, maşina a trebuit în final revopsită, iar petele solidificate pe sacoul bleu-dunguliţat, scoase cu foarfeca.

Obţinusem, la capătul acestor eforturi, un vehicul ce răcnea *Glissando* din orice direcţie l-ai fi privit, mai puţin o jumătate de parbriz. Cu el dădeam ture pe Corso în fiecare zi cât ne ţinea benzina, sperând să le intre în cap. Noaptea, aveam mai mult de lucru. Puneam deşteptătorul la ora două

şi ne strecuram din hotel hoţeşte, când lumea se mai rărea, ieşea din cârciumi şi mergea dracului la culcare. La ceasul acela, în timp ce unul dintre noi pândea carabinierii, celălalt storcoşea cleiul şi, precum minerul care îşi zvârlise „hăulind” piciorul la loc convenabil, implementa afişul peste mutra lui Nicholson din *Prizzi’s Honour* al lui Huston. Reuşeau să stea acolo lipite până a doua zi dimineaţa, către ora nouă, când protestau americanii şi venea Il Sindaco de le rupea. În noaptea următoare o luam de la capăt. Tom Cruise, bietul, era începător, dar şi noi eram fără milă. Cum să ratezi *Legenda* lui Scott, când avea panouri atât de uriaşe? Acolo loveam cu postere româneşti şi clei bulgăresc! Cât mai înalt, ca la alegeri! Greu, fără bani…

29

147. TRECĂTOARE ŞI PLAJĂ. EXT. ZI. TOAMNĂ.

1544.I. După ploaie. Trăgându-şi măgarul, Skyles coboară prin trecătoare, spre plajă. Drumeagul e clisos. Se opreşte pentru a-şi scutura tălpile încărcate de noroi.

1545.A. Când începe să calce pe nisipul ud, îl zăreşte pe…

1546.ANS. …Ovidius, aşteptându-l tăcut. E ud şi zgribulit. Reîncepe ploaia.

1547.G. Skyles se apropie de el, trăgându-şi sacul pe cap.

SKYLES: *La drumul mare, Ovidius?… Vrei să mă ucizi? Ai un fel scârbos de-a zbiera…*

1548.M. Ovidius îl priveşte mut de uimire.

OVIDIUS: *Am bănuit.*

SKYLES: *Se chinuia.*

OVIDIUS: *Şi spui asta aşa…?!*

SKYLES: *Cum vrei s-o spun?*

OVIDIUS: *Ai un copil cu ea, nemernicule!*

1549.A. SKYLES: *Cară-te acasă! Hai! Cară-te! Hodo-rogule! Unde te trezeşti, la Roma? Eşti senil! Pricepi ceva din ce se-ntâmplă aici? Ce te holbezi la mine? Cară-te acasă, că te îmbolnăveşti dracului şi nu-i niciun medic. Afară de Zyraxes. Nu vezi că dârdâi? Eşti ud ca un rahat.*

PAN. Enervat, se retrage pentru a se adăposti de ploaie în grota din care a mai fost scos o dată, mahmur.

1550.ANS. Ovidius, o siluetă cocârjată şi umedă, îl priveşte câteva clipe surprins, apoi începe să arunce în el cu ce găseşte pe plajă.

1551.ANS. Skyles se răsteşte iar la el.

SKYLES: *Ovidius, du-te acasă, că te bat! Cară-te acasă! Nu mă enerva.*

Intră în scobitura malului, ghemuindu-se şi noroind locul. Scoate capul afară. Îl zăreşte…

1552.ANS. …În acelaşi loc, confuz şi neajutorat, ud şi privindu-l câineşte.

SKYLES: *Ce naiba faci acolo?* (OFF)

1553.G. SKYLES: *Ai să te-alegi cu o aprindere de plămâni. Vino încoace! Auzi ce spun? Vino aici. Hai.*

Amorsat, după câteva clipe de ezitare, Ovidius începe să urce spre el. (TRAV. – A.) Skyles îi face loc, dar spaţiul e destul de strâmt şi nici prea ferit. Se înghesuie unul într-altul, privind trişti…

1554.M. …marea răscolită de hulă.

SKYLES: *N-ai priceput nimic din ce-i aici, Ovidius.* (OFF)

1555.M. SKYLES: *Douăzeci de ani dacă mai stai, tot n-ai să pricepi nimic. Ăştia mor şi se strică de râs. Mor de râs.*

Ovidius, incomodat de strâmtimea locului, se ridică în picioare. (TRANS. – A.)

OVIDIUS: *Oricum, la moartea altora e mai uşor de râs.*

SKYLES: *Sper că nu te gândeşti la moartea mea. E destul de aproape…*

OVIDIUS: *De unde ştii?*

A degajat iar pe nisipul plajei.

1556.M. Celălalt îl priveşte contrariat.

SKYLES: *Începe să mă umfle râsul. Când mă gândesc la viaţa mea, mă umflă râsul.*

Recade pe gânduri, apoi izbucneşte pe neaşteptate. Se ridică.

SKYLES: *Doamne, ce idiot am fost! Cretin…! Mă umflă râsul… Ştii ce mă doare cel mai mult? Nu că nu mai sunt preot peste idioţii ăştia, oricum nu mă meritau… dar nerecunoştinţa, Ovidius, nerecunoştinţa!!! Cea mai strălucitoare minune e nerecunoştinţa!!! Nu se poate, ceva mai grandios nu există!*

Vine la măgar şi scotoceşte prin desagă după nişte cârpe. Îşi pune una pe cap, alta i-o aruncă lui Ovidius.

OVIDIUS: *Recunoştinţa unui sat?! Să-ţi vorbesc eu de nerecunoştinţa unei lumi!*

1557.A. SKYLES: *Ia mai slăbeşte-mă cu balivernele tale! Ţi-au tras un picior în fund pentru cărţulie sau dracu' ştie de ce, nici tu nu ştii sigur de ce. Poate că aşa a fost momentul, te saturi şi de bufoni, nu numai de poeţi. Te-a exilat ca pe-un prost; ţi-a tras un picior în fund, l-a durut în fund şi ţi-a şi arătat-o. Îţi faci iluzii c-ai zgândărit un împărat? Aiurea!*

OVIDIUS: *Mă rog, fiecare le ştie pe-ale lui.*

Îi observă legătura însângerată de la mână.

SKYLES: *Te-ai tăiat? Sau ai încercat ceva…? N-are rost, bătrâne, n-are rost. Asta se face aşa, într-o baie caldă, cu muzică de harfă şi o grămadă de curve pe lângă tine. Eşti patrician, ce naiba!*

1558.M. Ovidius îl priveşte siderat.

1559.M. SKYLES: *Nerecunoştinţa, Ovidius…! Ticăloşia asta mă scoate din minţi! Eu am făcut ceva pentru ăştia, poţi să spui că n-am făcut? I-am vindecat, le-am arătat miracolul! Am fost de două ori la Zalmoxis şi m-am întors de la Zalmoxis.*

1560.M. OVIDIUS: *Hai, las-o moale cu povestea asta…*

SKYLES: *Nu înţeleg.*

OVIDIUS: *Ai fost tu… acolo?*

Arată spre cerul tulbure. Ploaia s-a mai rărit. Skyles îl priveşte lung, apoi încuviinţează cu toată seriozitatea.

SKYLES: *Da.*

1561.ANS. OVIDIUS: *Skyles, ce dracu', suntem între noi…*

SKYLES: *De ce nu mă crezi? Nimeni nu crede în nimic.*

OVIDIUS: *Cum vrei să te cred? L-ai văzut pe Zalmoxis?*

SKYLES: *Zalmoxis e Timpul. Şi eu l-am văzut. Am pus mâna pe el şi l-am văzut. E rotund… De aia se întoarce. Foarte multă ploaie şi frig…*

OVIDIUS: *Ei, nu, că… Nu se poate!*

1562.M. SKYLES: *Jur! Din cauza asta şi soarele se întoarce noaptea tiptil, la loc, ca să vină iar. Eu am ajuns ziua, nu l-am văzut chiar bine. Zeul nu contemplă lumea decât noaptea, ziua nu se uită, că i se face scârbă.*

1563.M. OVIDIUS: *Îţi dai seama ce spui?*

SKYLES: *Trebuie să vezi cu ochii tăi.* (Arată în sus.) *E foarte mare totul. Foarte mult loc. Mai mult ca aici. Cerul e mare, Ovidius!*

A vorbit aproape singur, avansând spre ţărm.

1564.I. SKYLES: *Iar te holbezi. Te holbezi dezgustător, ţi-am mai spus… De ce nu te întorci la Tomis, ce mai aştepţi? Cine crezi c-o să-ţi mai acopere prostiile pe-aici, Zyraxes?*

OVIDIUS: *Ce să mă mai trambalez, sunt bătrân. Cât mai am de trăit, doi-trei ani…?*

SKYLES: *Eu ţi-am spus; faci cum vrei… La Tomis e bine, colonie de greci, mă rog…*

OVIDIUS: *Tot nu-i Roma…*

1565.M. SKYLES: *Nu ştiu, faci cum vrei. Sunt lucruri care, dacă nu le faci la timp, se răzbună. Pe cine nu laşi să moară nu te lasă să trăieşti! Ce idiot, mai aveam puţin şi ajungeam ca ăla al vostru. Ce-i ăla un zeu viu? Cine dracu' a mai pomenit un zeu viu? Un zeu de aia e zeu, ca să nu poţi*

pune mâna pe el, nu se vede, nu se-aude, asta înseamnă un zeu! Ceva ce nu e. Cum să fie viu?

1566.M. OVIDIUS: *Eşti fericit, Skyles! Dacă nu ştii ce-i asta, înseamnă că n-ai avut nici amărăciunea că ţi-ai trăit viaţa degeaba. C-ai îmbătrânit rob. Că puteai să fii ceva şi n-ai fost… Eu, de bine de rău, am câteva cărţi, alţii nici atât.*

1567.M. SKYLES: *Cine nu se simte om să fie rob! Asta s-a hotărât între zei. Demult. Omul, când s-a făcut omul, în el au intrat toate: voinţa, sacrificiul, bunătatea, puterea, iscusinţa, toate. Omul era ca zeii! Dar zeii s-au temut de om şi au stricat rânduiala. Au trimis un vrăjitor care a adus nedreptatea şi păcatul, vremea rea, bolile şi moartea. Asta a fost. Dar cine se simte om e om, ce dracu'! O pregătesc pentru Zeu, ai văzut-o?*

1568.M. OVIDIUS: *Pe cine?… Da?*

1569.M. Skyles tace, cu nodul în gât. Apoi articulează greu.

SKYLES: *Au fuşărit ritualul, l-au grăbit, o ruşine. Am fost un mare preot, Ovidius…*

Avansează spre apă, I. – probând dacă-i rece.

1570.A. OVIDIUS: *Şi despre mine se spunea c-aş fi fost poet… Ar fi trebuit să văd lumea ca să mi se dezlege scrisul. Am fost o dată în Grecia. Cea mai lungă călătorie a fost până aici. Ai văzut piramidele?*

SKYLES: *Eu? Da.*

OVIDIUS: *Eu, nu! Ca să ajung în Egipt, îmi trebuia încuviinţarea personală a lui August. Acuma putrezeşte. Cine-mi dă înapoi o viaţă stricată?*

1571.A. SKYLES: *Iar te crezi buricul pământului. În Iudeea ai fost?*

OVIDIUS: *Când naiba să mă duc şi-n Iudeea?!*

SKYLES: *Am auzit… vorbeau nişte marinari. S-au făcut nişte minuni….*

1572.M. OVIDIUS: *Nu ştiu, n-am auzit.*

1573.M. SKYLES: *Poate să fie şi-un zvon. Lumea nu mai crede-n nimic. Dar aş fi vrut să le văd. Dintre toţi zeii pe care-i cunosc, şi-ai tăi, şi al meu, nimeni nu-i destul de mare ca s-o învie pe Uthis.*

1574.G. OVIDIUS: *Nici… Dionysos?*

SKYLES: *Nu. Promite numai, ca fiecare…*

OVIDIUS: *Bietul Zeuta! Lumea e plină de scriitori şi de sfinţi.*

SKYLES: *M-am născut prea târziu, Ovidius. Dacă mă năşteam măcar cu vreo sută de ani mai devreme, se năştea şi Zeuta mai repede şi era altă situaţie. Acuma nu mai crede nimeni în nimic. Decât în minuni. Şi în alea nu mai mult de trei zile… A stat ploaia? Trebuie să plec.*

OVIDIUS: *Ei cred în Dionysos.*

SKYLES: *Cred pe dracu'. Se iau după Dionysos pentru că ai ocazia o dată la o mie de ani să schimbi o religie. Şi-n plus, le dă libertatea şi plăcerea. Cine pe lumea asta îţi mai dă azi libertatea şi plăcerea? Zalmoxis e mai tiran, caăia ai tăi, cred în el de frică. Sau se fac, mă rog… Vor să scuipe zăbala, crezi că eu nu ştiu? Ştiu foarte bine. Poate că are dreptate idiotul ăla de Zyraxes: Dionysos durează o noapte, Zalmoxis tot anul… E bine din când în când să-i mai laşi să răsufle.*

1575.A. OVIDIUS: *Când te privesc, Skyles, încep să cred în Zalmoxis. Harul minciunii tale nu-i omenesc!*

SKYLES: *Zău?*

OVIDIUS: *Într-o minciună atât de magnifică merită să crezi! Să i te închini.*

SKYLES: *Nu-i chiar aşa.*

OVIDIUS: *Cum nu-i aşa? Singur spui că nu mai crede nimeni şi vă prefaceţi cu toţii. Să-ţi dedici viaţa ca să predici o minciună… e gigantic!*

SKYLES: *Nu. Sunt momente…*

OVIDIUS: *…când crezi! Să nu-mi spui că ai momente când crezi. Când eşti beat?*

SKYLES: *Nu. Am momente… când am mare putere.*

OVIDIUS: *Ce putere?*

SKYLES: *Putere cu boala.*

OVIDIUS: *Vrei să scuip şi eu o boală? De la tine ştiu cum se face.*

1576.A. SKYLES: *Da, Ovidius, îmi muşc limba şi las să-mi curgă sângele. E o minciună, sigur că-i o minciună…*

OVIDIUS: *Dar ce?*

SKYLES: *Ei se vindecă, Ovidius… Se vindecă! Asta mă înnebuneşte. Se vindecă.*

OVIDIUS: *Nu-s bolnavi.*

SKYLES: *Ba da, nu-i nimeni sănătos. Dar unii îl au pe Dumnezeu înlăuntrul fiinţei lor şi acolo n-am putut să ajung niciodată. Ştiu că-i acolo, aici, că pot vorbi cu El, că mă aude, că poate orice dacă vrea, dar stă acolo şi nu se arată, căci el este Zeul cel Mare care s-a pogorât în om şi omul nu-i decât straiele Lui. El vindecă; în tine, acolo e Cineva!… Viaţa mea a fost prea scurtă ca să-L găsesc şi mor prea devreme ca să-I slăvesc numele. Unde mă duc? Uite c-a stat ploaia lui Zeuta, fiul meu. Rămâi cu bine. Să nu fii rob!*

OVIDIUS: *Unde pleci?*

1577.M. Skyles nu răspunde imediat.

SKYLES: *Aproape…*

Priveşte absent…

1578.G. …cerul noros.

1579.A. Începe să înainteze, intrând în apă.

1580.A. Ovidius înţelege că-şi va pune capăt zilelor şi articulează şoptit.

OVIDIUS: *Nu cred că-i cea mai bună idee… De ce nu te duci undeva?*

1581.A. SKYLES: *Unde să mă duc?*

1582.A. OVIDIUS: *Du-te undeva şi fă medicină. Aşază-te undeva şi vindecă. Ai har. Eşti cel mai mare tămăduitor, nici Roma n-are unul ca tine!*

1583.I. Avansează, apa crescându-i în jurul trupului.

SKYLES: *Unde să merg? Să lecuiesc pe simbrie sau ce să fac? Harul meu nu e har decât atunci când cineva crede în harul meu. Ca zeii. Şi cine crede te cunoaşte. Eu aici sunt cunoscut, aici e faima mea. Unde să mă duc? La zei? La care?! Să încep să fac minuni prin străini? Sunt prea bătrân. Poate există tămăduitori mai mari şi mai vestiţi ca mine. Eu sunt blestemat să fiu cel mai mare aici…*

1584.M. SKYLES: *Marele Preot al idioţilor! Să-l las pe ăla să mi-o tragă, când îl aveam în mână… Sunt un bou, Ovidius. Fără mine or să-şi bage unghia în gât unul altuia, nu numai aici, în casa lor, dar oriunde s-or afla, risipiţi prin lumea asta. N-or să se închine niciodată la sfinţii ieşiţi dintre ei, ci numai la sfinţi străini şi străinii or să le facă legea. Nici o mie de ani n-or să fie de-ajuns pentru treaba asta! Foarte bine, îi dau naibii şi plec.*

Înaintează, poticnindu-se în bolovanii de pe fund.

1585.G. Apa i se ridică spre umeri. Tac.

1586.M. Ovidius, cu nodul în gât, lăcrimează.

1587.G. Se zăreşte la distanţă, pe mal, cu hainele ude lipite de trup.

Cerul e întunecat. Skyles avansând în apă, până la umeri.

SKYLES: *Ascultă, Ovidius, dacă începe să crească apa şi se pornesc ploile, să-ţi faci o barcă mare. Auzi? Văd o apă care vine… Acum, să râdem.*

Întoarce spre el un chip răvăşit de o veselie scremută şi începe să râdă ciudat.

1588.M. Ovidius, înspăimântat, înduioşat, plângând.

1589.A. SKYLES: *Fă-ţi o barcă mare, Ovidius, căci vine apa şi umple corabia cu cărţile tale. Ai să pluteşti pe mare ca Deukalion şi Pyrrha şi-ai să citeşti pe săturate ce-ai scris şi-ai să fii cel mai mare poet din tot Pontul Euxin şi-ai să vorbeşti latineşte de unul singur, dacă nu cumva o să tăbărâm peste voi, la Roma…*

Începe să râdă iar, în hohote.

SKYLES: *Spune-le că-i iert…*

Apa din jurul umerilor fierbe nervos, în bulbuci şi se aude zgomotul ruşinii. Încă râzând, dispare la fund şi marea se închide deasupra.

30

CELE TREI ZILE DE HOTEL ASIGURAT AU TRECUT CA GLONŢICA, vorba aia. Îmi lua ceva timp masa de dimineaţă, când trebuia să inventez tot felul de stratageme ca să-l hrănesc pe Vasile, dar după asta eram liberi.

— Ce facem la prânz? Tot pizza?

— Păi, ce naiba să facem?

— Tot acolo?

— Păi?

Găsise Vasile un loc cu vreo două sute de lire. Seara luam ceva mai uşor. După aceea, mergeam la film, ca să ştim cum stăm. Stăteam mulţumitor, cel puţin aşa aveam impresia. Proiecţiile aveau loc în aer liber, cinematograful era excelent, ne aşezam şi le urmăream cu inima strânsă. Festivalurile cinematografice şi meciurile de box, oricât ar părea de bizar, se aseamănă prin surlele şi tobele care precedă prima rundă. După acest moment, lucrurile se mai moaie, iar ostenitorul timorat începe să simtă o furnicătură vitală în picioare şi-n piept. Ne culcam mai întăriţi şi puneam ceasul să ne scoale la două pentru treaba aia.

Cu o zi înainte să intre al nostru, ne-a căutat o tipă de la RAI. Mi-am zis că, fie ce-o fi, n-aveam, după tot ce făcusem, prea multe de pierdut şi-am început să-i toc pe activişti. O vedeam că se uita la mine cam înţepată şi abia la urmă m-a lămurit Vasile.

— Nu. Niciodată în Italia! Sunt morţi după comunism.

Dar n-aveam de unde să ştiu atunci şi odată o aud că întreabă:

— Filmul dumneavoastră exprimă ideile lui Ceauşescu despre dictatură sau e vorba despre un antitotalitarism de export?

Mă uitam la microfonul care-mi intra în nas şi nu reuşeam să-nţeleg.

— Poftim?

— Nu reprezentaţi regimul de la Bucureşti?

— Eu?!

— Atunci cum aţi ieşit din ţară?

Nu m-a trosnit din prima, începuse cu una-alta, mă luase uşor. Era frumoasă de te trecea duioşia, i-am dat un disc cu Zamfir, ce era să-i dau? Şi uite acuma, căţeaua, cum sare la gât!

— Cam asta scrie pe noi… mormăi Vasile în timp ce privea cu destulă dezolare cleiul întărit pe capotă.

— Ai auzit ce mi-a zis?

— Nici Ionesco nu-s sigur că nu-i de aceeaşi părere…

Îl priveam ţeapăn. Începeam să-nţeleg. Vasile simţea nevoia să fie mai clar.

— Cine iese din ţară când vrea? Trebuie să merite… Nu?

În secunda aceea l-am simţit pe Eugène Ionesco departe şi străin. Rămâneam tot mai sărac în iubirile mari. Venise vremea să mă deprind a mă mulţumi cu cele mijlocii. Dar numai ideea c-ar fi putut, fie şi pentru o fracţiune de secundă, să creadă aşa ceva – deşi, dacă stau şi mă gândesc, era perfect posibil, veneam din România, ce ştia el despre mine? –, numai ideea unei asemenea nemeritate umilinţe mă umplea de-o furie primară. Cine a blestemat Veneţia cu mucegaiul a fost unul ca mine.

Mâhnirea o simţeam atât de pietroasă şi indigestă, încât n-am mai intrat în sala Festivalului, nici măcar când a venit seara filmului meu. Adusesem în valiză, învelită-n cămăşi, o sticlă de Stolicinaia pentru un eventual protocol şi, în timp ce auzeam proiecţia mergând, i-am făcut felul. Voiam acasă, la Ceauşescu, în gaură, nu-i mai suportam, voiam să mă întorc şi să mă închid anonim undeva.

Mai devreme sau mai târziu, străinătatea îmi arăta fundătura disperării. Probabil că din pricina asta m-am întors întotdeauna acasă. Şi invers.

— Ai văzut ziarele? îmi strigă Vasile năpustindu-se-n cameră cu crenvurştii şi chiflele, pentru că era el de serviciu cu micul dejun.

Îmi aruncă pe noptieră teancul de jurnale luate de la recepţie.

— Eşti mare.

Eram mahmur. Am deschis unul şi-am înţepenit. *Nuovo Visconti!*… La ei acasă, poţi să tâmpeşti! Am suspectat că e băşcălia vreunui cretin, nici nu puteam să citesc, mă durea lobul drept de la vodca aia şi mi se lipiseră ochii.

— De supozitori nu zice nimic?

Compozitorul nu s-a supărat şi mi s-a adresat cu blândeţe:

— Citeşte, mă, nu fi bou! E cronica lui Cosulich! Are şi Grazzini una, în *Repubblica*.

Asta a avut darul să mă scuture. Doamnelor, nu pot să spun mai mult, pentru că mă copleşeşte modestia. Mă dădeau deja câştigător, deşi se păstrau într-o oarecare defensivă: *Attenti à questo giocatore Rumeno!* În seara precedentă, n-am putut să le număr aplauzele în sală, pentru că mă îndeletniceam cu ceea ce tocmai vă spusei. Ce ştiam, ştiam de la Şirli. Dar acum, pe cuvântul meu, începeam să simt cum îmi gâlgâie gloria în organism. Era plăcut, doamnelor, era plăcut…

— Ai luat un premiu, gata! Poate chiar ăla mare.

Am ieşit şi l-am recompensat c-o îngheţată albastră. De pe trotuarul opus traversa spre noi o criticăreasă de Bucureşti, fâlfâind stampa.

— Şi cum facem? Ne cheamă ei din România?

— De ce să te cheme?

— E ultima noapte de hotel.

— Vrei să pleci acasă? se uita la mine siderată.

— Dacă m-au invitat trei zile, ce dracu’ să fac?

— Dar e la mintea cocoşului că fiecare-i capabil să-şi plătească restul de hotel. Nu-s toţi români. Nu pleci nicăieri. Stăm aici pe capul lor şi facem lobby. E ocazia cea mare, cum s-o ratăm ca proştii?

— Şi unde stăm?

— Oriunde! Asta-i problema?

Mărturisesc că mi se părea o problemă.

— Şi dacă pleci, reluă ea, îţi mai dă Ceauşescu paşaport peste o săptămână? După ce i-ai mâncat ficaţii? Cine eşti, Pintilie sau Colonnescu,

să ai paşaport permanent în sertarul noptierei? L-ai predat, salut! Or să te fenteze cu formalităţi, chestii, cum ajungi aici duminica cealaltă? Eşti nebun?

Stăteam îndoit. În clipa următoare, ne-au găsit televiziunile lor: interviuri, cocteiluri, ziarişti – ziua mea regală. Dimineaţa am ieşit din hotel şi ne-am mutat în maşina lui Şirli.

Am parcat-o în faţa Palatului Mostrei şi-am ieşit ca să facem un lobby, ceva. Adică să ne vânturăm pe-acolo, să mai dăm câte-un interviu şi să stăm de vorbă cu unul, altul, care părea mai important şi ne întindea mâna. Bani de recepţii nu aveam şi, în general, lumea discută afacerile la masă. La Bucureşti n-au înţeles nici azi ciudăţenia asta şi, din când în când, îţi trimit o curte de conturi pe cap: „te faci că discuţi şi, de fapt, mănânci!”. Tot ce ne puteam permite când ne aborda vreo ziaristă era un espresso. De cele mai multe ori, se uita la noi şi plătea ea. Ecourile erau încă excelente, deşi mai potolite decât în ziua precedentă: intrau deja alte filme. Ne-am fâţâit deci câteva ore, ne-am salutat cu confraţii occidentali, dar nu ne-am aşezat lângă ei, pentru simplul motiv că tăifăsuiau la un vin, iar noi degustam deocamdată onoarea de a fi artist român. Nu eram singurii, chinezii aveau aceeaşi privire prudentă. Polonezii şi bulgarii stăteau ceva mai bine. Am ieşit să căutăm un loc pentru înnoptat.

N-a fost simplu de găsit, pentru că nu voiam să ne izolăm prea mult, tâlharii bântuie toată lumea latină, fie c-au ajuns sau nu în vreun senat. Am bătut insula în lungime; fiind lunguiaţă, era mai uşor. În sfârşit, după câteva incursiuni laterale, a rămas să optăm între un loc pe faleză şi-o fundătură ce lega două străzi. Am ales-o pe-a doua, ca să evităm briza şi musafirii nocturni. Ţânţarii nu i-am putut ocoli.

Ne-am prezentat când a căzut întunericul, ne-am uitat bine în jur şi-am stins farurile. Pe orbecăite, fără să ieşim din vehicul, am reuşit să culcăm spătarele scaunelor şi să-ntindem sub noi nişte haine. Cele cu care eram încă îmbrăcaţi au ieşit mai greu; nu ştiu dacă v-aţi pus vreodată pijamaua într-un Oltcit şi în poziţia întins. În cele din urmă, le-am pliat cu eleganţă şi le-am îndesat sub geamul din spate. Ne-am culcat. De la distanţă, maşina

părea parcată în beznă. De aproape, puteai vedea cu uşurinţă doi români care tocmai se înfrăţeau cu natura. Motiv pentru care am acoperit parbrizul şi geamurile laterale cu propriile cămăşi. În jumătate de oră s-a făcut saună, a trebuit să deschidem un pic, ca să putem răsufla. Atunci a năvălit roiul de ţânţari ce ne fila de mult… De somn nu mai putea fi vorba, ne-am mulţumit cu respiratul, lucru gratis.

Dimineaţa s-a lăsat mult aşteptată, dar a venit totuşi. Ne-am îmbrăcat în aceeaşi poziţie, dar mult mai anevoie, pentru că eram deja ţepeni. Trecerea de la hotel la Oltcit, trebuie să recunosc, a fost cam brutală şi ne-a luat pe nepregătite. Am ieşit din maşină ca doi turişti reumatici care admiră frumuseţea Mediteranei şi-am realizat imediat că, pe lângă una-două urgenţe, trebuia neapărat să ne spălăm undeva.

Cea mai bună alegere ni s-a părut a fi totuşi WC-ul de la Excelsior. Era spaţios, avea chiuvete, marmură şi-o intrare chiar din holul principal. Puteam aşadar să ne strecurăm înăuntru, fără a trezi suspiciunea portarului. Rareori şi numai în cazuri critice ai ocazia să-ţi dai seama cât de bine te poţi simţi într-un cabinet de toaletă. Am intrat cu sacoşele, am scos prosoapele şi periuţele de dinţi şi-am întârziat îndelung. Unii, în asemenea ambianţe, preferă cititul. Vă asigur că spălatul dă satisfacţii mai mari. Când ieşi, dacă ai la tine şi-o sticlă de plastic, poţi să iei apă de băut pentru toată ziua.

Am revenit în hol şi l-am regăsit plin de lume. Un puhoi de fotografi îl călăreau pe Dustin Hoffman, sufocându-l cu urlete. Omul, vizibil tuşat, încerca să-şi facă drum spre apartamentul lui, ceea ce a resuscitat isteria, permiţându-ne şi nouă să alunecăm cu pungile pe lângă perete.

Stai la televizor şi te uiţi la albanezi. Îi vezi urâţi, lihniţi şi prost îmbrăcaţi. Fără speranţă. Maşini n-au prea avut niciodată; cauţi cu ochii bicicletele lor şi nu le zăreşti. Tancurile. Ani de zile te mângâiai cu ideea că nu trăieşti chiar în ultima ţară, mai există Albania, cea numită frumos. Înrobirea lor îţi dădea curaj. Supercomunismul lor te făcea ironic. Şi-acum, în ziua urii, vor pe cineva să le plătească umilinţa! Uite-i cum se ucid; oglinda ţării tale de şapte ani lungi. Urâţi şi nevinovaţi. Săraci.

Programul era cam aşa: dimineaţa bântuiam printre cineaşti şi făceam lucrul acela pe care-l numeam lobby. Seara vedeam filmele celorlalţi, iar noaptea ne ofeream ca ofrandă ţânţarilor vestici. În cursul zilei, câteva ore, ne pierdeam prin Veneţia.

Descoperiserăm că puteam evita taxa transbordării, dacă pândeam desprinderea de ţărm şi săream pe *vaporetto* în ultimul moment. Ne risipeam printre turişti şi nimeni nu ne mai întreba nimic. Erau singurele momente relaxate pe care le-am avut acolo. Starea de bucurie perpetuă pe care ţi-o dă acest oraş din primul moment e incomparabilă. Impresia unui decor de teatru conceput de un scenograf-femeie nu e decât o aparenţă. Veneţia a fost inventată, de fapt, pentru alunecarea în sine, acolo unde canalele lichide şi uitate ale primei copilării refac un joc de cuburi şi imaginile *d'Épinal* ale unei cărţi naive. De aceea, nu ştiu doi oameni care s-o fi văzut la fel. Poate-i adevărat c-a fost construită de negustori, dar în niciun caz gândită de ei. Aburul lacustru suflat peste ea a fost de altă esenţă.

Neputând cumpăra nimic, ne simţeam liberi. La prânz înfulecam o chiflă, ca-n studenţie, şi o găseam chiar gustoasă. Duminica premiilor era încă departe, trebuia să rezistăm, chiar dacă ni se lărgiseră pantalonii. Experimentam astfel, *avant la lettre*, strânsul curelei, descoperind că nu auzi vorba asta decât atunci când îţi cad brăcinarii. Oltcitul devenise parcă mai încăpător, somnul mai profund decât înţepăturile insectelor, iar deliciul abluţiunilor în closetul de la Excelsior, inegalabil.

Singurul neajuns era că vecinii noştri, observând în fiecare noapte o maşină valahă la poartă, începuseră să devină suspicioşi.

— Ce-avem diseară?

— *Sans toit ni loi*.

— Ăla franţuzesc?

Era un film al unei cucoane destul de fade, dar plină de ifose abisale, Agnès Varda. Pe româneaşte venea: *Fără acoperiş şi lege*. Nu-mi făceam prea mari griji în privinţa lui; cunoşteam franţuzoaica. Mediocră, îşi făcuse drum pe alte coridoare, nu putea fi cine ştie ce. Aşa şi era. O poveste subţirică despre una pasionată de vagabondaj, care dormea pe sub garduri şi

care se scoală într-o bună zi congelată. De vină era societatea burgheză, desigur. O tâmpenie. Mie-mi spunea chestia asta, când dormeam cu Şirli cum dormeam pe-acolo?

— Cam prost, mi se confesă Vasile după proiecţie.

— Hai la una albastră.

— Tu ai văzut cum fac ăştia lobby? îmi spuse după ce ne-am dedicat linsului rece. Nu ca noi. A venit nevasta lui Mitterrand, Jacques Lang, o grămadă de lobbyişti.

— Şi ce-ai fi vrut, să vină şi nevasta lui Nea Nicu?

— Ăsta-i altfel de lobby…

Până la urmă, a reuşit să mă enerveze. Mi-a indus un complex de inferioritate. Dorm în maşină, mă spăl în closet, mă mănâncă ţânţarii, AM RUPT PISICA, încerc să rezist, ăştia vin cu neveste de preşedinţi şi patria mă trimite în lume izmană pe călător! Pot să fiu şi Einstein, cum dracu’ să fac faţă? M-am supărat urât. Atât de rău, încât n-am mai vrut să văd niciun film şi nici să mai lobbesc pe-acolo, ca negrul la baia de aburi. Să-ţi iei lumea-n cap!

A doua zi, ne-am urcat în automobil şi-am început să umblăm după ce era mai pe-aproape. Am făcut Padova, Vicenza, Mantova şi nu mai ştiu ce. Interludiu. Autostrada era pe bani, am căutat alte drumuri, cu splendide culturi de porumb pe margine, unde băgam noaptea tiptil maşina şi dormeam în sfârşit cu geamurile deschise. Nu ne-a împuşcat nimeni.

În după-amiaza de dinaintea Duminicii Leilor eram înapoi. Bacul înainta somnoros şi, pe măsură ce ne apropiam, Lido creştea inospitalier. Am coborât pe puntea inferioară, am intrat în Oltcit şi-am trântit portiera. Traversarea era lentă, aveam o nelinişte indigestă şi plină de presimţiri.

Cei de la Palat au rămas cu impresia că dăduserăm o fugă până în România. Am moţăit din cap la urările lor de bun venit şi-am lăsat-o aşa.

— Nu s-a schimbat ceva…? mă luă Vasile deoparte.

— Şi eu am impresia.

Plutea ceva rece-n aer, nu mai era cum a fost. Aparent ne arătau acelaşi interes, strângeau pumnii când ne vedeau, ştiţi, chestia aia când vrei să-i

spui cuiva că eşti alături, dar aveau cumva o privire absentă. Vorbeau de Huston…

— E bătrân, poate-i la ultimul film. S-ar putea să-i dea.

— Ce-i aia bătrân? Aşa poate s-apară şi Baba Novac! Îi dă premiu la Veneţia?

— Ai să vezi…

— Nu cred. E şi Ionesco în juriu, nu cred.

— Anunţă mâine la zece.

— N-au cum să ne sară. Se descalifică.

— O să-i doară-n Corso. Hai, c-am condus toată ziua. Mă culc.

— N-au cum!

Adevărul era că mustea deja îndoiala. Otrava asta îmi face întotdeauna nervi.

— Şi la urma urmei, nu-i singurul premiu.

— Sigur…

Machedonul, tot machedon!… Bani nu mai aveam, ne venea să ne spânzurăm, aşa c-am optat pentru o cină mai lejeră, am biscuit ce ne rămăsese de pe drum, şi-am plecat să ne căutăm un culcuş. Locul numit „tot acolo” îmi devenise dubios. Poate ne aşteptau cu poliţia, naiba să-i ia. Şi oricum trebuia o schimbare! Totdeauna, când sunt nefericit, mănânc ceva dulce sau schimb ceva. Am fost capabil să-l schimb pe Spiţeru cu Fermoaru în ziua când mi-a trebuit neapărat un şef.

Pe scurt, se impunea necesitatea unei înnoiri, am campat deci pe maidanul de lângă faleză. N-a mai fost nevoie să ne dezbrăcăm orizontal, am putut s-o facem în afara maşinii, nu era nici ţipenie. În afară de ţânţari. Dar eram rutinaţi, am coborât geamurile, ne-am apărat câteva minute formal şi, când s-au ghiftuit, ne-au lăsat să ne refacem. Nu pot să spun c-am aţipit uşor, trebuia să mă scarpin şi aveam şi grija c-or să mă fenteze italienii.

Am adormit fără să-mi dau seama, mi s-a părut că abia am închis ochii, când un strigăt înfricoşător, în româneşte, m-a făcut să sar din maldărul de haine:

— Bă, românilor, bă!

M-am pocnit cu calota de capotă şi-am început automat să gâfâi. Era dimineaţă şi geamul deschis se umpluse de capul unui idivid ce rânjea cordial. Ca poliţaiul de la Constanţa care-mi cerea să-i suflu în gură. Chiar rostită din inimă, adică urlată, invocaţia nu era agresivă. Era o propoziţiune constatativ-euforică, dacă se poate spune aşa, un fel de „Sunteţi români, gagiilor, am ginit Oltcitul, m-am prins de la număr". Hăbăuc cum eram, am avut subit sindromul mioritic şi primele cuvinte mi-au ţâşnit în limba lui.

— Lucrezi aici?

Gura chiposului căzu la loc, cu colţurile în jos. Privirea îi deveni mai întâi inteligentă, semn că sub bască un program de gândire se derula cu repeziciune, apoi amărâtă. Bolborosi ceva, uitându-se pocăit când la mine, când la Şirli, apoi se retrase şi dispăru împleticit, cu destulă viteză, în spatele unor barăci. Ne reveneam încet.

— Ăsta ne crede securişti, se tulbură în sfârşit şi Vasile.

— Mă tem că da. Care-i filează pe ăia de părăsesc construcţia socialismului şi fug pe Lido ca să lucreze la negru.

Adevărul e că a români şi arătam. Nici nu puteam fi altceva. Se vedea.

Conferinţa de presă s-a terminat pe la 12 şi urmau să se anunţe premiile, înaintea festivităţii oficiale. Sala s-a tixit brusc. De unde apăruseră atâţia era peste limita oricărei înţelegeri! M-am strâns între Vasile şi-un stâlp, ne-am albit la faţă, ne-am dus inimile-n gât şi fiecare nume norocos ce cădea peste noi din difuzoare îl prefiram încordaţi, cu degetele minţii şi-n apnee de cartofor. Al nostru n-a fost rostit. Nici primul, nici al doilea, nici ultimul. Nu exista.

Ascultam ţeapăn şi nici când s-a terminat lista nu reuşeam să cred în putinţa de a ne fi ocolit atât de firesc. Fără umbră de reproş, fără timiditatea compromiterii, cu un gest larg şi marţial. N-am *fost* nicio clipă. Nu *eram*. Îi durea, pardon, exact acolo unde precizase machedonul de Şirli. În secunda aceea m-am gândit la Ceauşescu, la cadoul nesperat pe care i-l făcuseră broscarii – *jubilatio* – şi la tot rahatul din lumea aceea necăjită de unde veneam. Gustul lui singular şi incomparabil nu rămânea pe ziare, nici măcar

după trecerea celor câteva ştiri prăfuite despre noi, strecurate anual în câteva rânduri. Dar eu? Mă gândeam eu în mod real, sufeream pentru nefericirea de nu ştiu unde, din Angola, să zicem? De ce s-o facă bărbosul din faţa mea, cel cu pipă şi chelie, de ce să-l interesez? Mi-am tăiat filmul şi-am rupt pisica. E destul ca să încuviinţeze să mă considere din lumea lui? Am afaceri cu el? Mi-e văr? Cum să fii văr cu un angolez?!

— Hai să ieşim.

Se risipeau gălăgioşi. Spectacolul se declanşase, desfăcân-du-se din buluceala unde erau gratulate doamnele Mitterand şi Agnès Varda. Jacques Lang, ministrul francez al Culturii, lansa *mots d'esprit*. Am simţit neputinţa şi sila de-a mă întoarce acasă. Nu i-au dat ce trebuia să-i dea nici măcar lui Huston, deşi era previzibil că-i ultimul film. Au preferat, fără ruşine şi fără acoperiş, platitudinea franţuzească. Uneori, peste un an, la Cannes, lucrurile stau de regulă invers.

Mă oprisem în capul scărilor, mă uitam la madam Varda şi mă gândeam la Veta. Veta părea o lumină.

Dincolo de Veta era Lido. Iar dincolo de Lido, peste apă, Veneţia. Mai la dreapta, Viena, mai la stânga, Milano. După care Hamburgul. După care Parisul. După care New York. Şi Tokio!

— Păi, să nu iau eu şi să vă introduc…?! Şi? *À quoi bon…?*

Abia am rostit acest dubitativ apel al suprimării şi s-a petrecut minunea. Culoarea s-a supt în obiecte, arătându-le cum erau în adevărul lor: acre, vulnerabile şi coşcovite. În ziua aceea am înţeles că vopseaua lumii nu e decât sminteală. Priveam zidurile sfărâmicioase şi zbârcite şi numai târziu am băgat de seamă că arătau ca după trecerea unei cisterne cu neutroni; nicio fiinţă omenească, nicio vietate nu se arăta nicăieri. Era linişte, gri şi se auzea undeva suflând *scirocco*. Am întins mâna, dar din locul de unde priveam încă nu reuşeam să-l simt. Am ridicat ochii. Soarele era verde-palid, nespus de frumos şi fără lumină. Valurile aveau factura poroasă a fontei, s-au mai zbătut un timp, apoi s-au lăsat pe fund, dezgolind gingiile purulente ale lagunei. Au rămas căscate în lumina metalică vechile partere

venete, porticele îmbătrânite şi de mult scufundate, mâncate de putregai, putoare şi melci.

O apăsare albicioasă mi-a întors gândul spre locul unde aveam să fiu ucis de ai mei şi-am plâns neputinţa inimii mele de-a le da uitarea. I-am văzut intrând în umbre cu tristul păcat al spurcării îmbucurate. Cred, Doamne, în Tine şi-n puterea Ta de-a ierta ce eu, cel lipsit de putere, nu pot.

A început apoi să ningă cenuşiu, ca la Pompei, şi încet, atât de încet, încât abia puteam să observ, Veneţia se scufunda sub ochii mei în lichidul acela care amintea de lava răcită.

Bucureşti, 1997

PE REPEDE ÎNAINTE
Addenda

Păcat. Pisica ruptă nu se contemplă în jubilaţie. Pisica ruptă stârneşte dezgust. E un stârv. Scuipi de trei ori peste umărul drept. Iei un băţ şi o tragi îngreţoşat către şanţ. Mirosul pestilenţial se lipeşte. Ia-ţi privirea de la rânjetul încremenit şi de la ochiul sticlos ce deoache. Fă ce e necesar de făcut: îneacă-i progenitura. Unul câte unul, toţi mâţii, aşa cum nimiceau călăreţii năvălitori trecând prin fier şi jar consoarte de învinşi. Ei ştiau. Şi partea bărbătească, feciorii născuţi, nenăscuţi, cei din burţi. Ca să nu se ridice răzbunătorul. Să nu se mai nască uneltitorul. Nimiceşte şi uită. Viermii sunt mulţi şi neadormiţi.

N-ai făcut toate astea. Dacă-ntr-o viaţă trecută ai putut fi soldat, ţi s-a şters.

2000. MAI. Vei privi cum se face carnea la loc, precum capul aspidei. Milostivire, prostie? Mai bine nu te întrebi. Unsprezece procese în purulenţă. Cei opt ani departe de film, urcând şi coborând printre scuipaţii din tribunal. Nici chiar Pupincu, Odiosul-întâiul, nu te va fi relegat atât de departe. Piciorul rectal sulmonez. Opt ani uitat printre geţi; aşa se plăteşte un Cannes, îmbiindu-l spre amnezie în fast şi uşurătate. Opt ani; colegi solidari vor alege seppukul de Ilfov spre îmbărbătare şi niciun pix nu se va întreba un singur moment ce se-ntâmplă. Nimeni nu va capodopera în răstimp. E oprit. Absenţa ta se va dovedi inutilă. Nimic nu se-arată. Scufundă-te în literatură, nu dispera. Vei fi îndemnat să te zvârcoleşti, e

firesc, necazul tău n-are rating, nu e vandabil; de ce nu violezi oarece? Dă un tun! În loc să produci demersuri inteligente, îţi vei aduce în mod deplorabil aminte că rătăceşti într-un tărâm virtual, încărcat democastric. Te vei sili şi vei străbate din greu înspre el, către biruitul de-apoi, Cotroceanul bărbuţ. Uite, îi vei spune acelei feţe caprine: uite ce mi se-ntâmplă pentru că ţi-am dat o mână atunci, când voiai să paşti frunza de sus. Sunt călcat peste duh, dar şi peste stomac. Îl va indispune. Îl va revolta. Nu s-ar fi aşteptat. Îl va face să-şi ia albumul de cârmuitor ca să-şi noteze silnicia împotriva uitării. Îţi va jura că-i va spulbera începând chiar de mâine. Dar intriganţi neguroşi vor mişuna pe la Curte şi mâinele lui va fi ca şi ieriul… Sau pur şi simplu va pierde carneţelul de reformist. Ori, pur şi simplu, omeneasca durere codală.

Dar vei izbândi. Scuturându-te de avocaţi ce vor pactiza cu duşmanul, vei pleda şi vei birui. Vei fi trimis justiţiar în fotoliul unde se odihnea trupul Vetei transpirat în grăsimi. Biata fiinţă vetustă, cât de greu o să-ţi vină s-o vezi smulsă din braţele lui Colonnescu şi-a acelui obiect mobiliar care devenise una cu ea, cangrenat între burta revărsată şi fese… Ce suferinţă! Ce milă! Vei simţi că ţi-e dragă, în ciuda disperării senatoriale de-a o fixa cu şuruburi de scaun şi cu vidia-scoabe, autolovitoare de stat.

Va trebui să plece, pentru că aşa cere fatalitatea. Îţi va părea rău de ea, avea mărinimoase mărimi. Te vei trezi împresurat de suspine în vizuina coioţilor abandonaţi. Vei asculta jurămintele lor de credinţă şi vei contempla cefele înclinate ale celor care hulitu-te-au în faţa Jilavei. Te vei înduioşa. Libertatea divină de-a lua hotărâri îţi va lăsa nenumărate opţiuni. O vei alege, desigur, pe cea mult păguboasă, a iertării. De ce, ca să le-arăţi ce anume? Nu ţi se va da ca să ştii. Se vor căi, se vor îmbucura, se vor căciuli şi îndoi-se-vor şalele lor. Ai să-i ierţi, nu-i vei pune pe drumuri, fiecare având, inocentă şi tandră, în familia lui, o familie.

Şi ce greve, apoi… Câtă revendicată grandoare! Ce lucrări de fineţe şi ambuscade menite să te sape treptat! Vor veni cu interminabile maternităţi şi boli greu de rostit. Vei găsi oul de cuc pârţâit de Colonnescu pe masa ta de Consiliu. Ceva negru şi falimentar va începe să fâlfâie pe la ferestre şi te

vei mâhni. Vei căuta o scăpare: să dai cu ei de pământ sau să pleci către filmele tale, spre iad. De ce nu i-ai înecat câte unul?

Stai puţin, stai puţin. Uite, se-arată ceva… N-ai vrea să montezi la Brăila *O noapte*? Ah, cât aş vrea! Şi cum faci? Laşi adjunctul la firmă sau îţi iei un concediu? Pentru concediu n-ai apucat să conduci suficient, au trecut doar câteva luni, te-ar ajuta poate un certificat medical. Taine învăţate sub tiranie… Dar, furtunoasă sau nu, un senator n-are noapte, senatorul e insomniac, ţi se va arăta şi aceasta; doctorii tăi vor fi chemaţi destul de curând la Procuratură, cu tot cu spital. Vezi dacă nu te poţi stăpâni? Ai greşit. Toate greşelile, chiar şi în tenis, sunt provocate de adversar.

Acum, fii atent, te aşteaptă ovaţii. Scenariul de la *Ambasadori* aprobat cu congratulări. Iarăşi cinema, în sfârşit!… De data asta vei spune: ajunge! Evită instituţia pe care cu onoare o conduci, ia-ţi filmul tău şi umblă cu el pe la alţii, ca să nu-l aşezi pe domn’ senator Colonnescu în situaţia să demaşte conflictul de interese. Deşi pentru directorul de editură nu există încă noţiunea sau pentru directori de teatru. Chiar filarmonică, dacă nu deranjăm… Dar senatorul e, peste toate, vigil. El face legea acolo, la el, şi el îţi spune cum e.

Doamne, nu!… Va intra iar corul cernit din Ivanul Susanin. Nu plecaţi dintre noi, vor striga cu cenuşa pe cap, nu plecaţi cu mălaiul, vor plânge. Or să ne lipsească furajul, cu soţie, copii, ţiitoare şi banca la care ne-am robit între timp. Făceţi-l aici, nenorocitul de film, vom pune fiecare un umăr din umerii noştri. Şi iarăşi vei sta la-ndoială… Ce resort imbecil te-a împins toată viaţa să mângâi ticăloşii pe cap? Să plângi la morminte străine? Dar am o dorinţă, le vei comunica în sfârşit. Vi-l dau, însă plec. Vai, nu!… Abandon? Îndurare! Demisionaţi? Abia aţi venit. De ce aşa scurt? În sfârşit, dacă nu se poate şi altfel, scrieţi, ce să facem, demisia aia şi treceţi pe la casierie, la noi, să vă spunem cum staţi.

Ţine-te tare acum… Va urma ceva extrem de greţos, nu vei putea să prevezi. Ai uitat gustul de rânced în numai câteva luni. Stai cu focosul umilinţei încins peste brâu ca un kamikaze arab, ajunge numai s-atingi din neglijenţă un fir. *Ambasadorii*-s în mâinile lor; talantul plăţii la fel. Vei face

imprudenţa să-l ceri într-o manieră uimită; va urma bălăcăreala aceea drăguţă prin ziare, care nu seamănă cu nimic cunoscut. Ai să le spui că-ţi retragi semnătura de pe scenariu. Drum bun, ai s-auzi, proiectu-i la noi, cu tot cu bănuţ, filmul are întotdeauna un autor colectiv, mai flămând, hai, ne laşi!

Singura părere de rău la plecare e că nu ai avut timp suficient să-i crucifici pe tâlharii nefericitului pontic; ai stat prea puţin în scaunul Vetei, iar Curtea de Conturi trudeşte prea lung… Şi ei sunt copiii lui Dumnezeu, te gândeşti; pe cine-i iubeşte mai mult? De partea cui e norocul? Ai dat peste învârteli colonneşti financiare? Invocă Organul! Abia vei redeschide ancheta şi-ai s-auzi că nu-i infracţiune *Ovidiul* devalizat, nu-i aia – cum se cheamă? – deturnare de fonduri; banii tot pe apa cinematografiei s-au dus. I-au păpat alte majore filmări de micţiune colegiale, Colonnescu, Spiţeru, Coroiu, cum pare a fi şi normal. N-ai niciun motiv să te simţi disturbat.

Vei pleca să faci filmul, pentru că aşa vei gândi în amărăciune: mai bine să-l faci, decât să se împământeze precum austriacul simfonic la groapa comună şi mai întâi jefuit. Vei aduce un operator român/german de la München. Se va speria de ce vede pe-aici şi-o va lua la trap înjurând. Vei schimba şi primul, şi-al doilea, şi-al treilea scenograf şi vei cădea lat în cele din urmă: prostia învinge. Rezistă, vei fi mântuit. Vei spera ca aşezământul poruncitor să-l ocupe în urma ta Gulpea, dar fostul fotoliu al Vetei nu va fi pentru el o sinecură atrăgătoare. Cât s-a sacrificat, nu te vei putea împiedica să gândeşti, femeia aceea, pentru o leafă nemeritată, când între şoferi există avantaje mai ample. Vor sosi doi manageri şantierişti în biroul directorial, încăpere care de-atunci se cutremură premonitoriu la fiecare trecere de autobuz. Doi dintre cei 30 000 de calificaţi ai puterii plăcute. Cinematograf nu mai văzuseră specialiştii de foarte aproape, până la fericita numire. Te vor căuta înaintea devastării definitive ca să te-ntrebe ce-ai găsit prin dosare. În naivitate, vei crede că vor să înhaţe ce n-ai putut să termini, dar ce vor dori să cunoască va fi de unde se poate începe netulburat… Îi va fi scris instituţiei să fie pe butuci în eternitate, ei reclamând mai apoi, la fel de istoric, pagube directoriale stresante, aşteptând binecuvântarea de faliment.

Toţi aceştia, acum, pensionari tacticoşi, aranjaţi. Nimeni nu mai ştie şi nu mai întreabă de ei, nimeni nu mai doreşte să afle ceva.

Îţi vor tâlhări netulburaţi *Ambasadorii* în chiar răstimpul filmării. Asta-i vestea cea rea. Nu ca *Ovidius*, lucrătură senatorială de amatori, când erai pe la Cannes şi nu te păzeai. O vor face în chiar momentul turnării, când te vei afla pe platou la un kilometru distanţă de ei şi prădat şantiereşte. Nimeni nu le va clinti firicelul de păr niciodată. Alt film ce va cădea priponit cu lanţul prea scurt. „Nu termină nimic!”, vor striga camarazi de hârtie şi sticlă. Ambasadori sau Ovizi, nu-i în stare să ducă la capăt nimic!

Tu nu te lăsa afectat. Încercările se dau ca să te întăreşti. Privind înapoi, anii interminabili sunt scurţi. Nu interesează pe nimeni. Fii bucuros. Termină filmarea, isprăveşte filmarea, că dai iar de dracu’, nu reedita un *Ovidius*, nu construi utopii!… Strigă spre ei: cine vrea, alături de mine, să continue gratis? Dacă ţi se pare că n-au auzit, mai răcneşte o dată: cine vrea să terminăm lucrul ăsta? Ăla da, ăla nu… Strânge din dinţi; te vei ridica. Te vei clătina într-un mod adorabil. Vei bate clacheta, vei îndrepta simultan microfonul, vei spune „motor” şi vei zvâcni din picioare, prezentând o mare diversitate de ticuri nervoase. Vei aduce de-acasă haine pentru actori. Emilia va aduce de-acasă trusa de farduri şi-i va colora în obraji, numai să se termine naibii ceva! În timpul acesta, doi specialişti, în biroul tremurător, vor pune de-o vilă şi de nişte motoare. Vor începe să vândă active, adică lucruşoare găsite în firmă. Hai, *forza ragazzi*, termină odată turnarea, înainte să-ţi vândă şi aparatul! Aleargă mai iute ca ei! Poliţia nu-i de găsit, curtenii de conturi n-au timp. Partidul Democrastic, vizavi de platou. Locaţia numită şi *Ambasada*, obţinută de tine cerşind, nu va avea curent şi apă curentă. La toalete cu atât mai puţin… O sută de oameni vor procesa etajat moviluţe de care se vor despărţi bucuroşi şi vor fura clanţe, cremone şi robineţi. Cum le vei da clădirea-ndărăt? O să ne gândim mai târziu, deocamdată tuşim, măturăm zăpada din curte şi de pe crăci ca să fie ca vara, când începusem. Ne-a prins iarna şi plouă. E frig. Emilia îşi va opera un timpan. Tu vei tuşi alarmant, fioros. Îţi vei stăpâni pulsiuni convulsive pe timpul prizei directe. Vă veţi târî înainte, betegi, măcar să iasă frumos…

2003. APRILIE. Bine că s-a terminat cu „vremurile gri”, se spune la ziar. Bine că i-au făcut de petrecanie ăluia. Bine c-a venit şi bărbatul de afaceri sau cum s-o chema. Bine că n-au dat buzna americanii în ’45, despre care mă intoxică unii că i-ar fi aşteptat tot natul pe-aici, gustând de sub dărâmături ce le cădea din avioane, scârţâind molozul între măsele. Până acum, dac-ar fi dat peste noi la vremea aceea, ar fi călcat, cred, auto, jumătate din instrumentiştii acestui harnic popor.

Astfel, netulburat, vei izbuti să sfârşeşti *Ambasadorii*, de bine, de rău, şi să-l depui în cutii. Cutiile vor fi depuse într-un fişet. Dulapul de tablă nu se va şti multă vreme unde este depus. Acolo e undeva filmul tău… Dar încă n-ai cum să afli.

Bine că l-au împuşcat pe tiran fără a-i deteriora şi paltonul. Bine c-au desfiinţat cenzurica. Bine c-ai reuşit să-l termini de filmat. Te-ai strecurat; vezi că poţi?

Trei ani… Aştepţi de trei ani să-l vezi la faţă, pe-o pânză. Natul – şi el este impacient. Multă nerăbdare şi praf. Trei ani şi cu cinci dinainte fac opt, ăia despre care vorbim. Odiosul şi Odiseea te-au reţinut cu *Glissando* doar trei. Opt ani de când nu te-ntreabă nimeni nimic, doar dacă nu te sufoci. Între timp, apucă şi Gulpea Vânătoru sinecura cea bună la CNC, ar putea, nu-i aşa, să te elibereze c-o semnătură, aşa cum a şi făcut altcineva mai târziu. Dar de ce? Nu-i mai liniştitor să zaci unde zaci? Pintilie şi Colonnescu la capetele unei balanţe echilibrate. E bine. E pace. Toată lumea e mulţumită. Economie de piatră. Senin. Nu se capodoperează nimic, doar blegi filme micţionale şi-atât. La ce bun opt ani?

Nu te lăsa. Şi mai ales nu te zbate. E recomandabil şi pentru peşti, când dau de o plasă. Mai ai ceva de trăit. Se însenineză, uite, vine la loc puterea cea nesuferită şi simte mirosul de mortăciune în şifonier. Din întunericul lui, filmul a început să emane. Vor trebui să rezolve cumva. Rapid. Vor gândi. Vor veni cu duhuri de fezabilitate, pe limba cea veche – propuneri. Filmul prinde curaj şi pute voios, ca pe vremuri un altul. De ce nu se îmbălsămează şi filme? Ţara întreagă aşteaptă-n apnee şi-n democrastie. De tâlhari nu poţi să te-atingi, nu poţi să-i supui cu gâtul peste butuc, nu declanşăm

precedente bolnăvicioase, pentru că abia ne-am pus şi noi, colo-şa, la praznicul lor. Vor umbla în cutiuţa cu biruri şi vor aloca. Îl vor plăti ca de nou, să se termine odată, să şi-l ia, să se care, să ne lase în pace, deschideţi dulapul, deschideţi fereastra şi aerisiţi!

Ai văzut că toate trec şi se duc?… Trec mai greu cincizeci de ani decât opt? Intri în baie, ca omul, ca să-ţi oferi cetăţeneşte un ras, şi-odată îţi scapă privirea-n oglindă. S-au dus cincizeci de ani ca nimica. De ce să te-agiţi? Uite, *Ambasadorii* îşi face deja încălzirea, se pune-n blocstarturi. Se vrea la popor. Poporul însă nu mai merge la cinema. Între timp, în opt ani, s-a întâmplat nu ştiu ce… Asculţi clefăitul, se înfulecă la televizor. Iar caraghioşii de cincizeci de ani nu mai intră în săli, n-au bani de bilet. N-au bani de Aspacardin. Picoteşte, glisează încet. Şi pe urmă „brelocul”… Ştii la ce mă refer, treaba cu Nicuşor, ieşise un banc; Nicuşor către tati: „Dă-mi, bre, locul!”. Nu prea pare real; aşa cum l-am cunoscut, ăl bătrân i-ar fi dat peste gură. Vine însă vremea când brelocul începe să fie pretins, chiar dacă nu se vede de ce poate fi atârnat. Nu contează, nu pune la suflet. E nevoie de el. De breloc. E firesc, omenirea s-a înmulţit în ăştia opt ani. Ăsta-i mersul naturii. Tratează cu filosofie.

Filosofic vorbind, dacă ne-am pune în situaţie c-un secol în urmă, cam prin ’95, când te-ai întors de la Cannes şi când au început cei opt ani de vaci slabe, am putea lua cazul unei persoane pubere de 12. La doisprezece ani, exclus, copilul n-ar fi putut să cunoască nimic despre frumoasa ta viaţă; la vârsta asta există, din fericire, alte preocupări: descoperirea plăcerii, de pildă, prin investigări solitare. Foarte bun. Adăugăm acum cei opt ani ţinuţi în rezervă şi constatăm că subiectul face taman 20. Vârsta cea mai zemoasă! 12 şi cu 8 în care-ai fost mort… De unde să ştie nevinovatul cu ce te ocupi şi pe cine-ai mai supărat? Nu-i normal? Dacă el s-a deprins cu cinemaul din telenovele, la fel ca şi criticoizii intestinali şi alţi onalişti de cultură recentă care mă împresoară de îndată ce mă arăt cu ceva, reclamându-mi setul de materii spre onalize… Şi i-am rugat: măi, copii, nu mă mai muşcaţi de popor. Nu, noi la popor, la popor!… Rămân cu dulci echimoze pe fese de câte ori vă zvârcoliţi în dureri şi depuneţi în disperare morsura.

Mă întreb la ce-s buni? Filme să facă după priceperea lor nu se văd, deşi unul mai *cool* printre ei dăduse o bâcă. Fotbal nu pot. Manele nu, scremerea scrisului le smulge geamătul acela inconfundabil. Ce puteţi, bărbătuşi? Mângâierea pe ceafa dorsală? Dar chiar toată ziua?…

Când sari gardul cu un film sau o carte, e ca şi cum ai aprinde lumina în beci: începe foiala de carcalaci. Bine, să spunem că vorbim despre limacşii de ziar… Dar ceilalţi? Cei care se iluzionează că posedă un caracter şi respect pentru propria lor semnătură? Unde-s, că nu reuşesc să-i zăresc? De ce nu ridică din pix?

Aş putea presupune…

Deci asta doream să-ţi comunic, că practic eşti dispărut. Eşti moroi. Cât timp nu se găseşte cadavrul, nici Cannes-ul nu poate reclama o suprimare perfidă, orientală, ca atare, şampania e necesar să fie băută, căci se poate trezi. Ce n-au reuşit ăia din lumea cealaltă prin contondenţă, iată c-au putut, opintind cu pupicul, pupincuriştii orificiali şi năbădăioşi. Ai văzut că se poate?

În condiţia ta sepulcrală, nu-ţi vei putea imagina criticimea decât ca pe moşii ăia din *Muppets*. Aproape de rampă, în lojă, ca să uite să-i întrebe cineva de breloc, bodogănind spectacolul scenei în care *dottori* se produc atârnaţi de visconţi, împărţindu-şi faimă de plutonieri aliniaţi în careu şi temenele spre galerie.

Aşa că vor striga şi s-ar putea să auzi: nu există! Au totuşi *Ambasadorii*, după opt ani, în sfârşit. Unde-i poporul care murea, în mintea ta, de dorinţă? Poporu-i ocupat sau nu este. Filmul acesta nu este, spune Popocatepetl, vulcăneţul decalotabil care se reclamă poporul – cu alte cuvinte, însuşi poporul. Cine-i moroiul? De unde-a ieşit? Ce naiba mai vrea, nu era bine în ăştia opt ani?! O vei pune pe seama unui duh imbecil, căci totul va tinde să pară neverosimil. Şi daca eşti totuşi fantomă, în cele din urmă? Ia-ţi, omule, filmul tău şi umblă din nou pe la alţii, în Mostra lor veneţiană, ca şi cu *Glissando* atunci. Pleacă de-aici ca să ai de unde veni înapoi. Ce bine fi-va la revenire!… Câtă tăcere! Ce secret va fi în lipsa ta aventura venetă! Te vei întreba dacă a apucat să-l vadă mama măcar.

2005. APRILIE. „Brelocul!” Te faci că n-auzi, te faci că n-auzi şi nimeni nu te va jefui de-acum înainte. Exclus! Vei ţine bugetul sub tine, cu picioarele strânse. Chiar dacă postura e indecentă: şi scenarist, şi regizor, şi producător, dar vei fi în sfârşit un seif. Căleşte-ţi *Sistemul nervos*. Funcţionezi pozitiv. Stai bine. Stai prost, simţi bănetul sub fund şi-l constrângi fesier.

Te vor nedumeri, să fii pregătit! Vei fi uluit că ţărişoara, a noua ca mărime din Europa, cu numai treizeci de săli de celuloid, dă lupte intestine groase pentru autocraţie în cinema. Aici s-a născut Colonnescu şi cel moldovean. Te vei mira la faţă. Atâta instrucţie aproximativă şi-atâta aversiune pe şcoală, venerând coroniţa pe capul locuitor! De unde să ştie săracii că niciun premiu nu poate face un film mai bun decât este, căci nu le-a spus nimeni. Cât de îndoit poţi să fii de propria ta putinţă în lume? Cât de bun de nimic ar trebui să te crezi în secret, ca să iei preţăluirea gata mestecată de cristinele lor corcioveşti şi de magdelemihăileşti de aiurea? Rataţii lor, ca şi-ai noştri. Să nu poţi discerne cu capul descoperit. Dar ce lucioase tăbliţe, bune de purtat pe perniţă când mori sau de scos cu ele trofee din baltă, la ştiuci… Vorbeşte numai de tine! Bineînţeles că de mine vorbesc. Cununa primează organul, mai cu seamă dacă e venetică. Cuiul leşesc, totdeauna mai bun decât un cui românesc.

Te vei mira şi te vei scărpina.

Te vei uita la ei îndelung, la cei ce încântă cu îndărătul în timp ce exprimă. Medicaliceşte vorbind, verbul *a exprima* are şi-o conotaţie despre care mai bine tăcem. De ce într-o viaţă căznită, în ciuda atâtor limbeli şi scuipând atâţia obraji, îi vezi că nu pot aprinde un bec pătat de muşte măcar? Din ce-i făcută morga lor piftioasă, când nu-i frunzăreşte nici naiba, ce scremi nu durează mai mult decât scremi. Sau ce se mai fură în culturile mici, ai vrea să-i întrebi, poate că se observă, căci, uite, tot ce ascund sub preş se arată-ntr-o zi. Îmi spune Chuckul Palahniukul de la New York, m-a prăduit Carafiglio di Puta cel Tânăr în *Filarmonica* lui. Nu se poate! Nu cred! Dar deschid şi văd urma celui care trage cu ochiul… O fi sperat, sărmanul, că nu se va traduce în veci; poftim, Chuck Palahniuk, Polirom,

Sufocare. Coperţi viorii. Ar merita s-o citeşti. Dacă nu ai stomacul să te miri îndeajuns, măcar te alegi c-o lectură.

Sistemul nervos odihneşte şi azi în dulapul lui Rusu-Sârboşi, la fel ca *Senatorul*, cândva, cu aceeaşi neputinţă sau făţărnicie de a-l răspândi. Nu l-a văzut, desigur, mai nimeni.

2006. MARTIE. Ce-i un producător? Un *profanator*?… Cineva care te trage în jos şi te constrânge să-ţi faci filmul sărăcăcios ca să-i intre lui ceea ce statul (alt duşman) nu poate vedea; cecitate? Să zicem, o persoană care se pricepe să construiască bugetul, de obicei cu bani din vecini. Când există un sistem de relaţii în branşă, omul se pune la tastatură şi bate: am un film cu următorul subiect, joacă-n el cutare, cutare; care intri cu bani? Ca la bursă. Ca şi cum ar vinde acţiuni.

La Bucureşti, între cel moldovean, vrâncean şi cel ungurean reţeta e alta. Mergi întâi la concurs cu scenariul şi, dacă nu te şuntează o juntă de ciubucari culturali, apuci un ban popular. Din popor. De la biruri. Jumătate din suma care exprimă – nu-i aşa? – necesitatea, nevoia. Cealaltă doime te duci mata şi-o aduni. Nu te aşezi la computer sau, Doamne fereşte, la telefon; dacă eşti un regizor adevărat, te târăşti, baţi la uşi, te umileşti, te faci preş. Pentru că, teoretic, se află şi unii obligaţi epidermic să scape şi pentru filme ceva: Televiziunea de stat, cei din publicitate, numai că nimic nu se iroseşte fără discernământ… Dau cui vor muşchii lor. Şi cui ştie merchezul, adică para-ndărăt. Nimeni nu turteşte un ban pentru ochii frumoşi sau talentul cuiva, dă, dar vrea să-i şi intre ceva. Mă-nţelegi, omeneşte… Vei fi gata să dai, dacă ăsta-i sistemul nervos sau ce-o fi, numai că nu pompează încredere-n toţi. Nu vor să apară prin ziare. Mai ales dacă nu eşti verificat şi-ai supărat toată viaţa persoane distinse.

Şi-atunci ce-ţi rămâne să faci? De obicei, cauţi pe unul care posedă „tehnicitate”. Omul se face că intră-n afacere cu un procent pe care-l stabileşte tot el, îţi închiriază aparatura la dublu, ia darul, iar filmul se căzneşte numai cu jumătate din jumătatea aia nenorocită de bani primiţi de la stat, aia de care v-am spus, de care ştie şi ministerul, şi tu, şi el, în afară de prăpăditul de pensionar care umblă cu punga prin Piaţa Rosetti. Cealaltă

completare pentru deviz e doar pe hârtie. El ia cash un sfertuc: jumătate la doi. Te priveşte cum te descurci cu pătrimea ta pentru film, pe capul tău cade, spargi norma, trudeşti ca un rob pentru a intra în buget, aplici coeficientul de fuşărică… Unde eşti, Veto, păpuşă, ca să-ţi ridic un bust generos?

Teoretic, oricine poate ajunge producător, completezi formularul. Când spun oricine, aproape oricine! Chiar dacă te-ai dedicat până atunci nobilei îndeletniciri a croitoriei. Cunoşti două lucruri elementare? Te duci întâi la Registrul Comerţului şi-ţi tragi o firmă cu obiectul esoteric al muncii. Următorul lucru la care eşti obligat e să priveşti CNC-ul cu simpatie… Acolo vei găsi aproape totdeauna un activist de partid lăsat patru ani şi mai bine, cât ţine puterea, pentru a se dezvolta în plan personal. N-am văzut pân-acum pe cineva venit cu altă vocaţie. Faci fin cu ochiul şi, dacă ţi se spune „plicul”, scoţi plicul! Nu te codeşti. M-ai înţeles? Reuşeşti la concurs, palmezi jumătatea de bani, îţi iei sfertul şi eşti băiat de băiat, baţi cărţi de vizită cu „Producător”. Poţi edifica şi-o scală personală de valori culturale în interes de serviciu.

Îţi vei lua de astă dată *Legiunea* şi vei emigra de la Rusu, căci nu ai stomacul ce se pretinde unei conlucrări atât de aristocrate, păcat. Nu rezistă chiar toţi, dar digestivul primează; trebuie să posezi în loc de coloană un maţ. Să nu detaliem, îţi vei lua proiectul sub braţ şi vei rătăci spre Cetatea-conac, la Piticul Vlăduţ – Păunaşul Codrilor. Cum te va vedea că apari cu bugetul pe uşă, se va aburca în fotoliu cu picioruşele creţe şi va declara: omul frumos exterior e frumos şi-năuntru! Încheie citatul. De fapt, o realistă părere de sine. Apoi va trimite poruncă spre jurist, persoană onestă printre haiduci, spre a redacta la computer o compunere de socoteli. Şi acasă abia, după ce ai ieşit, vei constata că te-au ţepuit cu suma de 14 000; a nu se crede că Roni… Dintr-un condeiaş, abia vei apuca să zici bună ziua. Nici n-ai început să filmezi. Averile mari aşa se vor face în veci: vinzi la Rrevoluţie televizorul color şi începi o lucrare cinstită. Sau lustruieşti pantofiori…

Insist, când vă nimeriţi pe la castelan şi bateţi palma cu dânsul, scoateţi obligatoriu calculatorul din buzunar sau reportofonul, nu vă încredeţi nicio secundă. Păunaşul n-are nici mamă, nici tată, e piticul superlativ, te descalţă; Rusu-i un biet armator. I-am cunoscut pe-amândoi, ştiu ce spun.

„Amintirile mă răscolesc”, sileşte la simţire un produs liricos. Mi-aduc aminte, directorizam studioul de creaţie A., unde mă înfipsese Rrevoluţiunea, am mai vorbit despre asta. Şi intră Nelu Americanu în cadru, ca, mioritic şi gratis, dacă se poate, să-şi facă filmul acela cu stârpituri. Multă jale pe Colonnescu şi multe lovituri periculoase la gioale, crezând că se taie prima felie de caşcaval şi Senatul lipseşte… Dar tu nu te vei exalta descheiat la palton, pentru că-n sângele tău oxigenat de Evenimente fierbe patriotismul. Staţi aşa, bre, *guys, wait a moment*, te vei răsti la americani, vreţi cumva de la mine prestaţii dezonorante? Nu, flăcăi, ţara asta are şi demnitatea unor mari coproducţii. Vă dau operator, vă dau scenograf şi platou, intrăm braţ la braţ în afacere. Care operator? fu curios nen-tu Sam. Atunci îţi vei pune mâna la ochi şi te vei uita de jur-împrejur, ca Ştefan la Baia. Şi cine rezema un perete cu un aer înfometat? Croitoraşul care fura deocamdată la căptuşeală. Păunaşul Codrilor n-avea să se cheme decât ceva mai târziu, când va apuca haiducia; deocamdată, Croitoraşul cosea geci matlasate, ca să se scoată din iarnă. Nu lucraseşi niciodată cu el, nu-ţi era nici prieten, ca operator făcuse câteva încercări, dar te va inunda un sentiment creştinesc menit să-l recomande la terţi.

Peste două săptămâni îţi vor năvăli în birou: schimbă-l, că nu se pricepe, strică tot ce atinge! Lucrul ăsta va jigni în tine un lung şir de strămoşi. Cum adică, ţara asta n-are cineaşti de nivel? Lipsiţi cu piticul de-aici şi-o luaţi de la capăt! Poate-a greşit, şi la festonări greşeşti uneori… L-au luat, au continuat, şi-n timpul ăsta Croitoraşul făcea butonieră cu regizoraşul, până când l-au încheiat pân’ la gât pe yankeu. Aşa s-a încărcat tunuleţul.

Pândeşte-l! Cum va da cu ochii de tine, îşi va căsca reflex buzunarul, pentru că-l mănâncă incontinent. Dacă te va obliga să faci *Legiunea* în video, cu un operator-artist ca şi el, nu pune la inimă; pelicula, desigur, e

scumpă. Încearcă să înţelegi. Vei constata că nu se pricepe la lungmetraje deloc, le va confunda cu metrajul de stambă, făcuse pân-atunci numai pufoaice, prestaţii şi reclame de Colentina. Şi fii atent! Va căuta să-ţi lipească-n generic o cumătră de incertă profesie. Ai să refuzi, când îţi vei da seama că-i pentru para-ndărăt. Cum se cheamă treaba aia cu pe cine nu laşi să expire? De ce nu? Precedent exista, de finanţat n-a făcut-o decât pe hârtie, iar când toci nişte bani de la taxe ar fi păcat să nu te distrezi. Te va ameninţa: sunt *producător*! Eşti un tâlhărel piticuţ, vei zice şi tu în singura limbă din lume care dezmiardă în termeni infracţionali: banditule mic, hoţomane… Când ai să scapi un leu de la tine, poate atunci! Deocamdată, banii vin în numele statului, fie numele lui lăudat. Şi-ţi va ascunde filmu-n dulap, ca şi Rusu, un an şi ceva. Mă tem că la fel vei păţi cu alt june producătore de reclămi slăbănoage. Îşi va lua şi acesta sfertul care-i revine, se va achita de necesităţile unei bune table a împărţirii, pentru ca CNC-ul să binecuvânte, şi va pune lăcata pe ce tocmai naşti. Nu-l va vedea nici Ploieştiul şi nici Reykjavíkul. Doi micuţi în tandem; dacă *Cele ce plutesc* nu mai suflă, mă găsiţi la ei în seif, căutaţi. Vai, ţară tâlhărită şi plină de nervi!

Dă fuga la CNC, dă fuga la CNC! Ceneceu-i Stătucu’!… CNC-ul e locul unde se ciubucăreşte discret în jurizări criticastre, tot pe bănuţul obştesc. Dacă eşti decrepit, dar şi critic de lăutari, poţi îndrepta mersul cinematografiei pe ani înainte, după cum cineastul îţi e simpatic sau nu. Pe urmă, când proiectul e gata şi ce-ai favorizat e de-acum pe ecrane, te ţii de nas într-o manieră demonstrativă, ca să vadă Academia că te aşteptai la mai mult. Vorbesc de mihăilescumagda (n-are importanţă, nu se reţine) şi mihăilescudece (se uită, la fel), căruia i-a promis Rusu de la sârboasa că-l brevetează şi critic de cărţi, dacă parcurge una-două pe zi. Nu să le scrie, nici chiar aşa, managerul nu-i crud. Ca urmare, pe De Ce l-a răpus defectul lui Moise şi-al lui Demostene, inventând cititul opintit pe diagonală, antiratingul şi fuga telecomenzii pe alte canale. De Ce Mihăilescu, ţii minte? Un mare deconspirator onomastic chiar al acestei cărţi la prima din întrupările ei… Vei păstra timida speranţă că ambii mihăileşti sunt şi maritali, căci de nu, ar fi o mare ratare. Îţi vor trânti consensual un scenariu

la Ceneceu, după care bărbătuşul va ieşi vitejeşte pe sticlă cu gândul să-ţi pulverizeze o carte în care, după puteri, va confunda autorul cu personajul central. „E misogin!”, va striga. Posibil, nu ştiu, oi fi misogin, dar sunt şi muieratic, e peste puterile mele. Misoginia, i s-a explicat, e ceva ruşinică, blamabil. Scrie (de tine vorbeşte, adică) – va ţipa şi va şterge saliva de pe ecran cu manşeta –, scrie, pentru că-i marginalizat cinematic! După ce cu puţin înainte, în juriu, îţi va asfixia cu perna embrionul unei istorisiri. Fiind şi plătit pentru asta din ce vei fi scuturat chiar tu pe la Fisc. Iată, vei zice, un caracter!

Cum încă spuneam, CNC-ul e Statul în expansiune… Bre, CNC – i te vei jelui –, banul vostru, filmul asemenea, şmenarul la fel, băgaţi-i minţile-n cap! N-avem normative, se vor tângui din biroul de piele, legea nu-i permisivă, n-avem nicio putere. Ce vrea şi ăsta, le vei citi în privire, lasă-ne naibii, nu era bine-n ăia opt ani? Dar ce putere aveţi ca să puteţi feri un film oarecum naţional? Foloseşte la ceva instituţia asta? N-avem, dragă, nicio putere, încercaţi să negociaţi, poate vă înţelegeţi.

Aha… Doamne, sunt o falangă, nu-i nimic de făcut. Hai la presă! Presa va avea acelaşi interes în problemă ca şi-n ăia opt ani, o distanţare silenţioasă… Noroc că într-o zi, privind un biliard, o să-ţi vină ideea să chemi CNC-ul la tribunal, ca să-i aspire lui Păunaş îndărăt ce-i dăduse, căci, din greşeală, făcuseră şi vărsământul complet. Abia asta i-a dezmorţit. Aici s-au temut niţeluş, dar fără exagerări. Au preferat să nu existe scandal, complicaţii, au încuviinţat să-i dea drumul după un an şi mai bine… La chinezi sunt Capră, la ăştia Berbec; ce soartă frumoasă!

Şi zidul… Creşte ceva. Un gard de beton?

Poftim?! Iar bântuie ăla în mod material? Asta-i culmea! Nu că-i sâcâitor?!

Vei mărturisi că te-ai silit, dacă nu să învii, măcar să te întrupezi cât de cât. Evoluţia premierei va fi previzibilă. Piticul va remunera defăimarea, iar mâna criticastră de lucru, nefiind pretenţioasă, exersată cum e în mod solitar între Carafilii şi Pute, nici nu va costa excesiv. Vei auzi de cincizeci de euro per cronică proastă, dar nu vei pleca urechea la calomnii. Nu vei crede că se

poate decădea chiar atât; măcar 75… Există oameni, îţi spun, care ies la pensie fără să ştie ce meserie le-a dat de mâncare. Dacă-i întrebi ce-au în urmă, dacă s-au remarcat în vreun fel, răcnesc cu sinceritate: l-am înjurat pe ăla şi pe ăla!

Vei recunoaşte că filmul n-a fost *politically* foarte corect, ce să facem? Ți se întâmplă, dar nu din gastrită naţională au dat ei în foc. Nu-i vei putea credita cu arsuri într-un stomac patriotic, pentru asta-i nevoie de încă două-trei lucruri.

Ai spus mai devreme un lucru despre tomată ca legumă stimabilă în plan naţional. Dusu-s-a şi asta fără a întoarce nici capul, storcită.

O scurtă oprire înainte de-a încheia… Am avut în această mărturisire ideea nefericită de a risipi nişte sfaturi spre juni. Riscant, eşti aproape întotdeauna greşit înţeles şi regreţi. Ideea oricărui preţ în cazna spre cinema n-a avut în vedere pornirea naturală de a fi mărunţel şi apucător. Dacă ţi se întâmplă, în chiar clipa aceea treci pe la casierie şi te poţi fără grijă retrage, pentru că harul se ia de la sine, cum se tot vede. Cine se poate lăuda a fi deopotrivă total mizerabil şi artistul aievea?

Dar e de încercat şi cu filmul… Chiar dacă descoperi în vreun fel ocolit calea către onoruri, testează şi onoarea puţin, te rog, umblă cu grija calibrului, vezi să fie un *film*. Tinichelele cad, se pot cumpăra, ţi-am spus, ştii şi singur cine ţi le prinde în piept. Arbitri minori pun în faţă un nume mai răsărit pentru a crea iluzia stimei. Onoarea însă e smochinită. Fă un film care să fie al tău, nu-i imita pe bătrânii pe care-i deteşti doar pentru că i-ai găsit la sosire, căci în ţara aceasta încă nu s-a născut judecătorul onest şi cu atâta carte în el încât să poată vedea cine de la cine ce fură. O duc şi ei greu, dar acela poate veni într-o zi şi ce te-ai făcut, chiar şi repauzat?… Te trezeşti că ai nevoie de-o reputaţie. De aceea, la anii pe care îi ai, patruzeci, încearcă un film, nu exerciţii de şcoală, nu alerga după panglici şi pietre de sticlă, dă-ţi opera ta, nu călca şchiopătând. Şi mai ales nu umbla laolaltă. Nicio apă creaţă, vălurită, dacă mă înţelegi, şi nicio strânsură n-a lăsat în urmă ceva cu adevărat minunat, arta-i o singurătate. *Ars longa*, copii. Sau vreţi repede-repede?

Băieţi, s-o scurtăm, dau brelocul. Pe cuvânt dacă nu! Arătaţi-mi unul care ştie să-l poarte la brăcinari şi l-am dat. Mă-nţelegeţi, nu pot oricui, chiar dacă ofensez sau contrazic ierarhii. Veniţi şi-l luaţi, vă aştept. Mi-e foarte lesne a mă stârpi în duh ca să nu deranjez. Dau brelocul şi pe fiica mea de soţie. N-am una deocamdată, dar până sosiţi, cine ştie? De ce să se scurgă opt ani în zadar? Suprimarea îndeletnicirii e un lucru bine-venit întotdeauna din partea unui meseriaş cu bun-simţ. După care aş putea emigra, în sfârşit. În patria noastră, desigur. Emigraţia nu e definită prin spaţiu. Cu cât e mai diaspornic unul care a şters-o pe alt continent sporovăind româneşte, căzut pe sarmale, votând şi luând apă sfinţită de la biserica ortodoxă din Queens? Pe când surghiunul între ai tăi!… Ce operă mare, ce lucru perfect!

Afară e un soare nebun.

Cum de nu mă înjură azi nimeni, într-o dimineaţă atât de plăcută? Păcat.

Bucureşti, 2008